ידיעות אחרונות

המוסף לשבת

מדוע הצביעה נצרת כפי שהצביעה

27 שנים העיקו תחושות הקיפוח והתיסכול על בירתה הערבית של הגליל, אשר הבכורה הועברה ממנה לעיר העברית נצרת־עילית ✶ השבוע הן פרצו החוצה, שעה שהתושבים בחרו לראשות העיריה באיש רק"ח, שכתב בשעתו שיר־תהילה לצבא המצרי לאחר חציית תעלת סואץ ✶ „לא אהפוך את מועצת העיר לזירת פעילות פוליטית" מבטיח הנבחר ח"כ זיאד, „אדאג לשפר את החיים בה" ✶ אבל נציגי השלטון חוששים, כי נצרת עלולה להפוך עתה למוקד אנטי־ישראלי מתסיס, אשר ישאב את השראתו מאירגוני הטרור

מאת אהרון בבר

איש לא סייע לנצרת להפוך השבוע מעירו של ישו לעירה של רק"ח, כפי שעשו זאת, באינטנסיביות קדחתנית ולאורך 27 שנים רצופות, שלוחיו של המימשל במיגזר הערבי. הופעותיהם האומללות של שרי־ממשלה על־רקע מערכת הבחירות המקומית, העניקו לרשימתו של ח"כ תופיק זיאד, המשורר בן ה־45 מרק"ח, את המנדט ה־11 (מתוך 17) במועצת־העיר. את עשרת הנו־תרים העניקו לה, בחריש עמוק שנמשך לאורך שנים כל שאר יריביה המושבעים.

אחד מהם, ג'ורג' סעד, מזכיר מועצת־הפועלים המקומית שהתייצב בראש רשימת המערך, הודה בכך השבוע בפה מלא: „במשך 27 שנות שלטונו בעיר הזאת, החמיץ המערך הזדמנות לשפר כאן את החיים ולהוכיח לתושבים שתמיכה במפלגת־השלטון עשויה להשתלם לעירם. לצערי, עשתה מנהיגה הכל כדי להוכיח את ההיפך — ואין פלא שאחרי שנות־אכזבה ארוכות פנו לה התושבים עורף. בין כה וכה לא היה להם מה להפסיד".

משל ערבי עתיק, שדימוייו שאובים מעולמם של עובדי־אדמה, קולע אל אחת מאמיתות חייהם היסודיות ביותר: „מי שזורע רוח — קוצר סופה". השבוע נישא המשל הזה בנצרת כמעט בפי כל. הוא מבטא בדייקנות אופיינית את נקודת־המיפנה שהסתמנה בנצרת ואשר משמעותה חורגת מתחום שיפוטה המוניציפאלי.

מראה דוקר עין

באורח מוזר — ובצורה שישראלים לא מעטים יתקשו אולי להבינה — סייעו הפעם גם הנופים הנישקפים אל העיר הגלילית העתיקה להשתלטות קומוניסטית על המערכת המוניציפאלית שלה.

המראה הראשון המזדקר לעיניו של כל תושב מקומי, כשהוא פותח בבוקר את החלון, הוא מראה העומד בניגוד משווע לסביבתו האורבאנית המוזנחת, המעצבת את מציאות חייו. משום כך זהו מראה שדוקר מיד את העין: אל מול נצרת הטובלת באשפה ובנחלי־שופכין, מתנשאת עיר עברית חדשה ומטופחת, נצרת־עילית, עיר טבולה בירק ובנויה לתפיות. יש משהו יהיר ומתנשא אפילו בעצם מיקומה הטופוגראפי. משהו המתקבל למטה כקריאת־תגר. כלעג לרש, המראה הזה מנצב למטה את האקלים החברתי והפוליטי, את תחושת הניכור והקיפוח, יותר מכל אירוע בן־חלוף. רק"ח לא היתה צריכה לפצות פה בכל מערכת הבחירות שהעניקה לה את ראשות העיר. הנוף דיבר בשמה בשפה חרבה יותר אפקטיבית, שפה המובנת למשכילים ולנבערים כאחד.

במקום להקהות מעט את העוקץ הזה, נעשה במשך השנים הכל על־מנת לחדדו עד כמה שרק אפשר. פרולי־בניין מנצרת הקימו בעיר השכנה, במו ידיהם, עשרות יחידות־דיור חדשות לזוגות צעירים ועולים חדשים. חלקן עומדות שם ריקות, ממתינות לעולים שעוד לא באו ולזוגות שטרם נישאו. למטה חיים מקימיהן בתנאי צפיפות ותת־דיור בעיר העוברת על גדותיה ונחנקת מבנייה בלתי־מסודרת. בשנים האחרונות לא ניבנתה בנצרת אף לא יחידת־דיור אחת במיסגרת מיפעלי־השיכון, שעה שלמעלה ממתינות דירות ריקות לדיירים שאינם — משלמים למטה כ־1000 לירות בחודש שכר־דירה תמורת שני חדרים עלובים במיבנה עלוב עוד יותר.

העיר העברית החדשה גזלה משכנתה הערבית את מעמד הבכורה כעיר המחוז: במשך הזמן הועברו אליה כמעט כל משרדי־הממשלה ומוסדות־הציבור, החל מבית־המשפט וכלה במשרדי המחוז. העיר בעלת המעמד הבינלאומי הופכת בהתמדה לכפר גדול. מאז ששת הימים היא נדחסת באופן טבעי, על־ידי ירושלים ובית־לחם, גם ממפת־התיירות.

מערכת־החינוך המקומית סובלת מהזנחה בת שנים. לא בכדי מעדיפים גם מוסלמים טובים, ואף להם רוב מספרי קטן בעיר המקודשת לנצרות, לשלוח את ילדיהם להתחנך במוסדות־החינוך של המיסיון, או בבתי־ספר פרטיים. קשה למצוא בארץ דשות מקומית אחרת המעניקה לתושביה רמה כה ירודה של שירותים מוניציפאליים. תושביה היו צריכים להתהדר בסבלנות ובאמון בלתי־מוגבל בשלטונות חוששים כדי להעניק, פעם אחרי פעם, רוב קטן לשירות המקומיות הקשורות עם מפלגות השלטון או הקואליציה הממשלתית.

אין מה להפסיד

„שר־העבודה היה כאן לפני הבחירות והזהיר את התושבים, שאם ימסרו את השלטון לידי רק"ח תוכל העיר הזאת לצפות לתמיכה ממשלתית", הבוגע, לא בלי מרירות, מועמד מפלגתו השבוע. ב־27 השנים שהיתה כאן מפלגתו בשלטון, שהדבר הועיל לעירה, מה כבר יש להפסיד... אם ינסו את השיטה של רק"ח? סרב בחריפות הקלפיות הודה סעד בגילוי־לב, כי רק עם ...

ישישה, תושבת נצרת, מצביעה בקלפי
„מי שזורע רוח — קוצר סופה"

כעבור שעות מעטות הסתבר שגם הסיכוי הקלוש הזה נגוז.

מי שניחן בהושריית קצת יותר מעודן ואינו שבוי בידי הנוסחת המיוחסת לערבים מנטאליות מתרסמת, יכול היה לקרוא את מפת־ההתערכות החדשה בנצרת שבועות אחדים לפני פתיחת הקלפיות. אותות המיפנה ניכרו היטב ברשימת המועמדים של סיעת „החזית הדמוקראטית" מיסודה של רק"ח. בצד פעיליה הוותיקים של המפלגה הקומוניסטית בעיר, כללה הרשימה את שמותיהם של אנשים שמעולם לא היו מזוהים עימה. היו אלה, לרוב, בעלי מקצועות חופשיים — רופאים, מורים, סוחרים, עורכי־דין — שקיבלו מחוצלות מן הקומונות הריאליים ברשימת „החזית", אף שכוחם הוחסר בעיר היה קטן בהשוואה לזה של שותפיהם מן המפלגה הקומוניסטית.

„החזית" לא היתה רק המצאה טאקטית מוצלחת של רק"ח, אלא ביטוי להכרה שהשתלטה על העיר, עוד כשלבי התארגנותה ציינו הנה לראות, כי יסודות שנהתערו בעבר משותף שפולה עם רק"ח, הולכים עימה לבחירות ברשימה משותפת. יותר מזה: הרשימה הזאת הכילה את שמותיהם של מועמדים, שמשפחותיהם מצויות בעבר באמצע מפלגת השלטון וכמי שאנשים בה מחס־

„חקנה רק מעיר עד כמה המצב בלתי־נסבל בעיר הזאת", יכול היה ...

השבוע ראש העיריה החדש. „הדברים הגיעו כאן לידי כך, שלא רק קומוניסטים הגיעו למסקנה שאי־אפשר להשלים יותר עם המצב הקיים".

לעומת הבחירות הקודמות לעיריית נצרת, שנערכו ב־1970, הגדילה רק"ח את כוחה בכ־27 אחוזים — בעיקר הודות לכך שניתן לראות כהצבעת־מחאה. בניגוד לשנים קודמות, לא היססו הפעם רבים מתושבי העיר להביע בפומבי את הזדהותם עם רשימתו של חבר־הכנסת זיאד — הציבו בחלונות־הראווה שלהם כרזות־בחירות, שנשאו את דיוקנו. אם אחדים מהם חששו לפני שנים אחדות, להזדהות בפומבי עם מתנגדיו החריפים של השלטון, פן יפגע בהם הדבר מבחינה כלכלית, הנה עתה הסתבר להם, לדבריהם, שבין כה וכה אין להם מה להפסיד.

תעמולת־הבחירות של המערך נטתה להציג לעיני הבוחרים את אופיה הבורגני של הרשימה הקומוניסטית. היה בכך לא מעט מן האמת. למרבה האירוניה, מרבית מועמדיה הלא־קומוניסטיים של „החזית הדמוקראטית" (אבל לא רק הם) הם בני המעמד האמיד בעיר: סוחרים, עתירי־ממון, רופאים עשירים ובעלי־נכסים. לאחדים מהם יש וילות ברבעים המטופחים יחסית בעיר ובסביבתה הקרובה, מה שמאפיין אותם מבחינה כלכלית, בניגוד לעשירי האמירות וזעמי, למשל, היא שיכולתם לצבור ממון ולרכוש מעמד ציבורי מבלי להיות תלויים בשלטון. נראה, כי

עובדה זו העניקה להם, בצד מעמד כלכלי איתן, גם בטחון עצמי ויכולת להשתמש בעוצמתם הכלכלית לצורכיהם הפוליטיים.

הדור הצעיר והמשכיל יחסית של נצרת מעולם לא השלים עם העסקונה המקומית, שנראתה בעיניו מתרפסת מדי בפני נציגי השלטונות. „לעולם לא אשכח שחבר־כנסת מן העיר הזאת, שנבחר בקולות בוחריה, הצביע בשעתו בעד המשך קיומו של המימשל הצבאי בגליל". אמר לי השבוע אחד הבולטים שבין האינטלקטואלים בעיר הידוע בריחוקו מן המפלגה הקומוניסטית. „ולעולם לא אשכח שקולו הכריע באותה הצבעה. בן העיר הזאת קבע, למעשה, בהרמת ידו במליאת הכנסת, שבניו שלו יצטרכו לבקש רשיון בכל פעם שירצו לצאת מנצרת".

בעיני בני הדור הצעיר, הכתימו מעשים כאלה את שמה של עירם ופצעו את גאוותם. הם ראו את דור אבותיהם כמי שמוכר את הבכורה הלאומית בנזיד־העדשים של טובות־הנאה כלכליות — ומשהו התקומם בקירבם. השבוע התבטאה ההתקוממות הזאת בקלפיות.

ביום שלישי, כשנצחונה של רק"ח רק הסתמן באופק, שמעתי את אחד המומחים לעניינים ערביים של מפלגת־העבודה, מאלה שהמיטו עליה את השואה בנצרת, אומר לבני־שיחו הערבים: „אם הקומוניסטים ינצחו כאן — נצטרך לנהוג בעיר הזאת ביד קשה!"

בנצרת הכל אפשרי

שומעיו הערבים לא הגידו עפעף. הם היו רגילים לסיגנון. „שים לב איך הם מדברים כשהם זקוקים לכל קול בעיר הזאת", אמר לי בלחש צעיר, שלא העז לפצות פה. „ותבין באיזה סיגנון הם מדברים אלינו בין בחירות לבחירות".

השלטון על שלוחותיו השונות, הפוליטיות והאדמיניסטרטיביות, פרשה לעצמו בנצרת את מה שלא היה חולם לתרשות לעצמו אף לא בעיירת־הפיתוח הנידחת ביותר. ערב הבחירות ראיתי במטה המערך את יועץ ראש־הממשלה לעניינים ערביים, שמואל טולידאנו, שתפקידו מחייב אותו להקפיד על אי־מעורבות בעניינים פוליטיים. ספק אם פקיד ממשלתי בדרג בכיר היה מעז להראות ערב הבחירות וביום הבחירות עצמו במטה של רשימה מקומית בכל עיר ישראלית אחרת.

יתר על כן: במערכת־הבחירות של המערך בנצרת היה מעורב ראש־העיריה של העיר הסמוכה, מרדכי אלון. שאין לו וגם לא צריכה להיות לו כל נגיעה לבחירות האלה. אחרי שנודעו תוצאות הבחירות, היה זה מזכיר מועצת־הפועלים של נצרת־עילית, שתבע בגלוי מראש־הממשלה לערוך דיון בדרג בכיר על משמעות נצחונה של רק"ח בעיר השכנה. מה היה אומר ראש עיריית תל־אביב, אילו תבע מזכיר מועצת פועלי גבעתיים לדון בסכנה הטמונה בעצם נצחונו בבחירות? מה היה אומר ראש עיריית ראשון־לציון, אילו התייצב עמיתו מרחובות בראש מטה־הבחירות של יריביו הפוליטיים?

בשום עיר ישראלית אחרת אי־אפשר להעלות על הדעת אפשרות כזאת. בנצרת הכל אפשרי.

מי שהתייחס אל הבוחר הערבי בשיטות המקובלות, שהוכיחו בעבר את יעילותן, לא הביא בחשבון את השינויים שהתחוללו בו מאז המלחמה ואת החרפת התחושה הלאומית המפעמת בו עתה יותר מאי־פעם, על רקע ההכרה הבינלאומית בזכויות הפלשתינאים.

דמותו של מי שהיה ראש המחלקה הערבית של מפא"י וכיום ח"כ מהליכוד, אמנון לין, היתה מסוגלת להבריח בעבר את חצי נצרת מן הרחוב. לין נהפך לחורץ גורלות ולקליקול ברחוב הערבי. ביום שלישי בערב, ערב פתיחת הקלפיות, ראו אותו בנצרת על מסכי־הטלוויזיה כשהוא ניצב על דוכן הכנסת וקורא לנקוט ביד קשה נגד ערביי־ישראל, כדי למנוע את השתלטות רק"ח. למחרת עוררו דבריו צחוק בלתי ברחוב הציר. הליכוד הוזה בחוגו הערבי השתתף לבכי הכן — אבל מפלגת־השלטון ממשיכה לדבר אליהם בקולו של אמנון לין.

שאלה של זהות

אל פעקט־הבחירות המקומי הצטרפו הפעם שכבה של כ־3000 בעלי זכות בחירה חדשים. אלה הם צעירים שתודעתם הפוליטית התגבשה על רקע המלחמה ותוצאותיה, היא ביטוי מעבירת קרנו של הענין הפלשתינאי ברחבי העולם ותחושת הזהות הלאומית שלהם התחדדה מאוד — והם שונים מאוד מדמותו של הערבי שהצטיירה לפנים בעיניו של קבלן־הקולות, שפקד את עירם פעם בארבע שנים, השמיע מסכת איומים ושכח למחרת את כל הבטחותיו והמיציוון. מרבית הצעירים האלה לא חששו להביע בגלוי את הזדהותם עם רשימת רק"ח. להיפך, הם עשו זאת במעשי בכל הזדמנות, מבלי שחששו לאבד את משרותיהם, או להזיק בכך להוריהם. האיומים שהושמעו באזני נצרת דורבנו גם את המתונים שבהם להצטרף אל מצביעי־רק"ח.

„האיומים האלה עזרו לנו מאוד", יכול היה

(המשך בעמוד 18)

באם אתה־ת/ה
חנות/משרד
בכל מקום מרכזי ועוסק כיום בעסק שמתאים להוסיף אליו גם
קבלת מודעות
פנה לשוכנך: ...

למכירה
קטפת דו טוריק
אינטרנציונל
שנת יצור 1969
במצב מצוין
לפנות: ... טלפון ...

חוקר פרטי
ובעל רשיון בשירות המשטרה
חקירות, מעקבים, צלומים, הקלטות
טל. 442758, ת"א

המועצה המקומית
כפר תבור
מבקשת כוח הצעות לאיוש משרת אלמנט אמנותי בגננות למושבה.
על המעוניינים להגיש הצעותיהם המפורטות למשרדי המועצה עד ...
אין המועצה מתחייבת לקבל הצעה כלשהי.
מיכה גולדש
ראש המועצה

ידע־קנר
שרות לכל סוגי מקררים ביתיים
...

דרוש
קרוון
לימגורים
טל. 201540, 784442
דחוף!

חתוך פח
בגלוטינה
מכל הסוגים
...

בהזדמנות
ציוד ...

למכירה
בחולון ...
...

סיום המבצע 31.12.75 סיום המבצע

חתמנו על עיסקה בדנמרק!

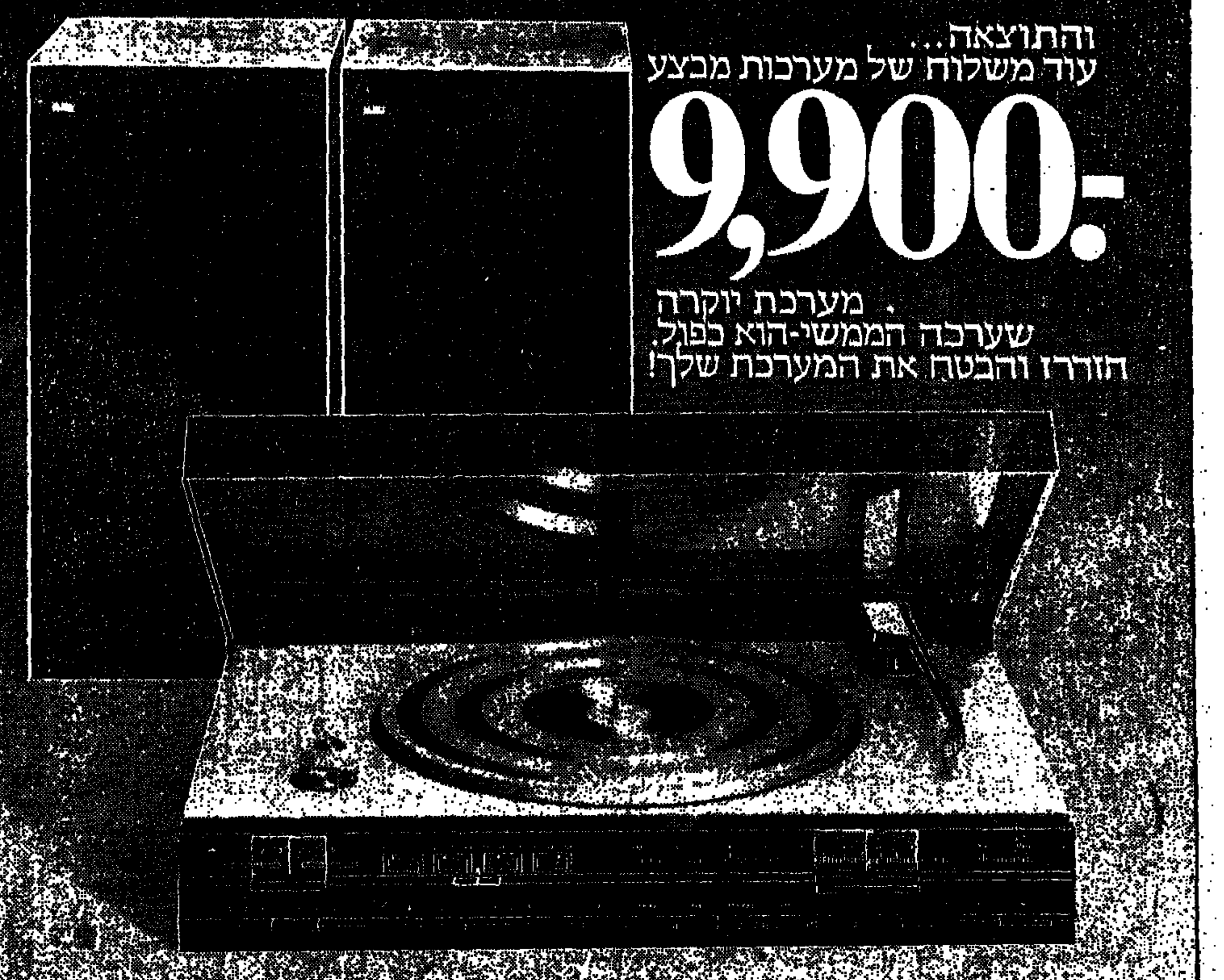

BEOCENTER 1800

מבצע מכירות של BEOCENTER 1800 שהוחל בו לפני מספר חודשים הצליח מעל המשוער. עקב הפופולריות הגדולה, נאלצים היינו להפסיק את המבצע, אך לאור הדרישות המרובות בינואר לבית דנמרק ומפעלי B&O הצלחנו לחתום על עסקה מוגבלת — לפיה נקבל משלוח נוסף של מערכות מבצע.
כך נתאפשר לנו להציע שוב מערכות יוקרה אלו במחיר של 9,900.- ל"י לזמן קצר!

דגם מיוחד זה, משלב בתוכו חידושי טכניקה בלעדיים ועיצוב דני מוקפד.

מקלט סטריאופוני בעל רגישות קליטה של 1.5 µV, 4 לחצנים לתחנות קבועות (PRESET) ועוד
מגבר — בהספק של 80 וואט...

מערכות השמע ... ועיוות צליל פחות מ־0.1%.
פטיפון אוטומטי מלא עם שעון ... ...
של טו־אנד־אר, כוון ...
לבקרה מוחלטת, של מהירות ...
ראש מגנטי S.M.M ומחט יהלום בשיטת FRAMANIK
הפועלת בלחץ נמוך של 1.1 גרם ...
המבטיח אורך חיים לתקליט.
...

בבקרך באולמי התצוגה שלנו, תשמע את האיכות החדשה ... שלא נחסך כל מאמץ על מנת ש־BEOCENTER 1800 יביא אליך את הצליל הטבעי בנוחיות ... לכל מעוניין ... שלנו במוסך.

רואל אלקטרוניקס
נציגים בלעדיים לישראל של Bang & Olufsen a/s דנמרק.
רח' הנמל 48 ת.ד. 1159 חיפה

B&O

סוחרים מורשים: ירושלים: „רדיו לוי", שמאי 17, תל־אביב: „סטריאו", בן־יהודה 246; „אלטרא־סטריאו", אבן גבירול 23, ר"ג: „טלסטאר", ביאליק 36 ... בתיים: „סלון הוד", בלפור 48, רמת השרון: „סיגנל", סוקולוב 60, פתח־תקוה: „בן־עמי", חובבי ציון 29, חולון: „ערוסי", שנקר 42, חיפה: „רדיו ריבר", הרצל 25; „סטריאו של שמחה", אחד העם 12; „צליל טוני", שבתאי לוי 9; „טים טון", הרצליה 15; „סלון מהור", הנביאים 17, ק. ביאליק: „צליליון", ד. עכו 14, תל־חנן: „א.ג. קולטי", מרכז מסחרי, עכו: „אור קולי", בן עמי 155, כרמיאל: „הלל שבתאי אלקטרוניקה", מרכז מסחרי, צפת: „סופר אלקטרוניקס", ירושלים 32, ק. שמונה: רדיו אפרים, חדרה: „פריזמה" — גבוש בעיים", של פלטרין, נתניה: אחים פיקס, הרצל 81, רחובות: „אלמור", הרצל 208, אשקלון: „סלון קלמן", וריחו 8, באר־שבע: „מרכז המוסיקה", שדרות ק.ק.ל. 197.

לזוגות צעירים דתיים!!!
כפר גנ"ת
מושב שתופי של הפועל המזרחי
ברמת־הגולן
מעוניין לקלוט משפחות צעירות
אפשרי גם במקצועות המתפת והעץ
נא לפנות:
כפר גנ"ת — ד.נ. רמת־הגולן, טלפון 067-22460

לחנויות
למכירה סטוק של טפטים „קראון"
אפשרי להשיג קטלוגים.
המכירה במזומנים בלבד.
סוכנות קראון, תל־אביב, בוגרשוב 68
טלפון: 246092

דוד שמש וחשמל
שביט
חולון טל. 849072

כך הושג ההסכם עם המתנחלים

„איש־ביניים" תיווך כל העת בין אנשי „גוש אמונים" לבין שר־הבטחון ✶ אריק שרון פעל „באורח פרטי" בידיעת רבין ✶ השר גלילי זעם בתחילה על מעורבותו של המשורר חיים גורי ✶ כשהשר שם־טוב הביע ערגה לדוד בן־גוריון „שיחסל את הפרשה", היו שנזכרו כי צמרת מפ"ם דנה בשעתה בצעדים להדחת ב.ג. ואף בהעמדתו למישפט ✶ ראש־הממשלה: אין מקום להשוואה בין פרשת אלטלנה לפרשת סבסטיה ✶ שרון: שמעתי מפי אנשים חשובים במדינה ממש ביטויים אנטישמיים נגד המתנחלים

מאת שלמה נקדימון

ימים אחדים לפני חג החנוכה ידעו במשרד־הבטחון, כי צפויה בקרוב־בקרוב התנחלות מחודשת, צמודה במספר, של אנשי „גוש אמונים" בסבסטיה. הנושא עלה על פרק־היום בדיון שיגרתי. ב„קבינט" של שר־הבטחון שמעון פרס. בעיקבות זאת הועברה הנחייה לכוחות־צבא להציב מחסומים בכבישים המובילים לאיזור, כדי למנוע העפלת ציוד וטיבגים להתבססות. כל־כבד נצטוו כוחות צה"ל להימנע מהפעלת כוח. לא היה ספק בכך שבסופו של דבר יורדו המתנחלים מן השטח.

המידע הועבר על־ידי שר־הבטחון לראש־הממשלה, יצחק רבין, שנתן את אישורו להליכים המוצעים.

בשבוע חנוכה, ביום ראשון, 30 בנובמבר, כבר חדרו טורים רגליים של המתנחלים לסבסטיה. לקראת ערב התעצמו והלכו. חלקם התמקם במקומות כמוכים, תחת גשם שוטף ובוץ טובעני, כדי לשמש כוחות־מילואים שיבואו תחת מתנחלי סבסטיה אם יפונו, בשיטת „היזון חוזר".

מידע על הנהירה לסבסטיה נמסר בישיבת הממשלה בו ביום. נערכה התייעצות חטופה, בהשתתפות היועץ המשפטי לממשלה, והושמעו דיעות שונות. שר המישפטים, חיים צדוק, ושר־המשטרה, שלמה הלל, הזהירו פן יקימו המתנחלים מיבנים עם גג, באשר לפי החוק העותומני, שטרם שונה, אין להוריד מיבנה מכוסה גג. השר ישראל גלילי הצביע על כנס מנהיגי היהודים מהתפוצות, שאמור היה להיערך בשבוע חנו־כה בירושלים, דבר שיקשה על פינוי המתנחלים. אולי — קיווה גלילי — יתפזרו המתנחלים בעצמם. בעוד שר־הבריאות, ויקטור שם־טוב, צידד בהורדתם מן הקרקע — קרא שר־הדתות, יצחק רפאל, לאורך־רוח. בשלב זה לא נקט ראש־הממשלה כל עמדה.

הנהגה מאומנת

הצבא הצליח להעביר למתנחלים מזון. ושר־הסעד, זבולון המר, מנהיג צעירי המפד"ל ובעל־ברית ל„אמו־נים", נזעק לסייע להם. באותו יום ראשון, בשעה 11 בלילה, טילפן לשר־הבטחון והפציר בו להחריג מהסגר המזון. פרס הסביר, כי אינו יכול לשתף פעולה עם המתנחלים. המר הבהיר, כי לא זאת ביקש ממנו — אלא „לאפשר להם להעביר את שלהם". שר־הבטחון הבטיח לשקול את הפניה באורח חיובי — ואכן, הורשו אנשי „אמונים" להעביר לאנשיהם מזון בסיסי.

ככל שנמשכו הימים והשעות בהם לא ננקטה כל פעולה נגד המתנחלים — כן העמיקה אחיזתם במקום. הסתבר פעם נוספת, כי „גוש אמונים" מונחה על־ידי הנהגה מאומנת בכל הנדרש למערך לוגיסטי, ונהנה ממקורות כספיים מעולים בישראל ומחוצה לה. אגב, רוב אנשי „אמונים" הם באמת שומרי תורה ומצווה. ובתוכם קצינים וחיילי צה"ל במילואים, ששירתו ב־יחידות המובחרות. אך לצידם אישים לא דתיים ב־מיספר ניכר, ביניהם ידועים בעולם המדע על ענפיו השונים, הדבקים בא"י השלימה.

בעורף החלה פעילות אינטנסיבית למניעת הורדתם מן השטח. מנהיג הליכוד, ח"כ מנחם בגין, ניצל היטב את שהות מנהיגי התפוצות בירושלים, ודיבר על ליבם שיפעלו אצל ראשי השלטון בישראל לבל יורדו ה־מתנחלים. ביום רביעי, 3 בדצמבר, פנה בגין במישרין לרבין, בשיחה בת שעה במישכן הכנסת, והציע לו „לעשות מיפנה" בתחום ההתנחלות בשומרון. בגין בא בדברים גם עם שר־הבטחון, ולא חסך בהופעות פומ־ביות גם מעל גלי האתר והמסך, וביקש בזכות היישו־בם בשומרון.

ביום חמישי, 4 בדצמבר, שוחח זבולון המר עם ראש הממשלה. במעמד זה הציע, כנראה, רעיון שעלה באחת ההתנחלויות הקודמות בסבסטיה: לשכנם במחנה צה"ל „קדום" בשומרון. הצעה זו אמורה היתה לספק את שני המחנות: האפשר ישיבה בשומרון במחנה הממוקם מגב [illegible] (תואם את תוכנית משה דיין להחזקת גב ההר, ועומד בניגוד לתוכנית יגאל אלון), כנתונים ל־מרות צה"ל, מעין אזרחים עובדי צבא. עם זאת, ביקש המר כי הממשלה תחליט כעבור זמן קצר על הקמת ישוב בשומרון. רבין לא השיב בהן או בלאו. בערבו של אותו יום שוחח המר גם עם שר־הבטחון וכאן מצא פתיחות מסויימת להצעות שהעלה.

אריק בתמונה

מסתבר שפרס מצידו גם בדק מה ניתן לעשות כדי ליישב את הבעיה בצורה שתמנע עימות חמור בקרב הנוער הישראלי: בין חיילים [illegible], ובין חיילי מילואים, שמתו עשרים לעמוד שכם אחד עם [illegible] באחת החזיתות. גם [illegible] שחיילי צה"ל מבצעים משימה כזו בלב חצוי.

„איש־ביניים" המקורב לשר הבטחון ולמתנחלים, מצא אצל האחרונים רצון מוחלט להימנע מעימות עם צה"ל וגם נכונות למציאת פתרון אלטרנטיבי. פרס [illegible] הוא, כי לפני כחודשיים נרשמו [illegible] מאנשי „גרעין" אלון־מורה, המבקש להתיישב בשומרון, כעובדי בינוי בצה"ל, והועברו למחנה צבאי בשומרון. כשהתמקמו במקום, חשפו את זהותם וביקשו להכיר בהם כמתיישבים. שר־הבטחון דחה את בקשתם וביטל את היתר העבודה שניתן להם, והם אולצו לצאת את המקום. עתה שמע אותו איש־ביניים מפי אחדים מהם, כי יהיו מוכנים להתפנות מרצון מסבסטיה, אם ישוכנו במחנה צה"ל במקום.

דברים דומים שמע שר־הסעד, זבולון המר, ביום שישי, 5 בדצמבר, מפי ראשי המתנחלים בסבסטיה כאשר ביקר במקום יחד עם עמיתו, ח"כ יהודה בן־מאיר. הוא שמע מהם מפורשות כי אין רצונם להיכנס לעימות עם צה"ל. עתה גילגלו ברעיונות האלטרנטי־ביים האפשריים, והמר התרשם כי מארחיו מעדיפים „התיישבות" במחנה הצבאי „קדום" על פני מחנה אחר באיזור, מאחר שזה מסמל בעיניהם התיישבות בשומרון.

יועץ ראש־הממשלה, אלוף (מיל.) אריאל שרון, לא טמן אף הוא ידיו בצלחת, ונכנס לתמונה. מכל האישים בצמרת הוא המקובל ביותר עליהם. בידיעת ראש־הממשלה פעל אריק „באורח פרטי", הוא שוחח עם רבין על האפשרות של השכנתם במחנה צבאי, ופעל בכל כוח [illegible] למציאת פתרון ומניעת עימות צפוי.

בשבת, 6 בדצמבר, שוחח שרון בסבסטיה [illegible] עם המתנחלים נוכחה על הצעה, שבעיקרה תאפשר את ישיבתם, בשומרון במחנה צבאי. במוצאי־שבת היתה לשרון פעילות אינטנסיבית בנושא, ובין השאר מצאו שרון והמר שישיכונם במחנה „קדום" הוא הפתרון הטוב.

ביום ראשון, 7 בדצמבר, בבוקר, אמר המר לראש־הממשלה, כי התרשם בצורה הנחרצת ביותר שעימות הפעם בין צה"ל לבין המתנחלים ישא אופי חסר־תקדים ויש למצוא פתרון במקום. גם שרון היה בדיעה, שהפעם סילוק המתנחלים לא יהיה קל כבפעמים הקודמות. וכך הבהיר לראש־הממשלה. רבין היה מודע היטב למצב שעלול להשתרר, ואף שעמד על ביצוע החלטת הממש־לה, לא שלל מציאת פתרון סביר.

בו ביום, בשעה 10 לפני הצהריים, זימן רבין ל־לישכתו את השרים „המעורבים בדבר": שר הבטחון, שר המשפטים, יושב־ראש ועדת השרים להתיישבות, ישראל גלילי, ויש אומרים, כי גם הרמטכ"ל נכח. חיים צדוק וישראל גלילי השמיעו דברים תקיפים. שר ה־משפטים ראה בפרשת ההתנחלות בסבסטיה מעשה „אלטלנה 1975" ותבע את הורדתם המיידית כמפירי חוק וסדר. השר גלילי הטיח כלפי אנשי „אמונים", כי לא ינהלו את המדינה. מאוחר יותר אף גרס, כי אם הממשלה אינה יכולה להורידם, מוטב שתתפטר. פרס המליץ על הידברות. ברקע המלצתו היו חוות הדעת שהביא בפניו איש־הביניים הנ"ל, שלמד לדעת כי ניתן להגיע לפשרה.

„זה אצלם רציני"

לאחר פגישה זו יצא פרס לסבסטיה, הוא נועד עם המתנחלים בחדר, בתחנת־הרכבת הישנה, שהפכה ל־מיפקדה, ואמר בערך כך: „אתם יודעים שהממשלה היא המחליטה על ההתנחלויות, ואי־אפשר לעשות דב־רים בניגוד לרצונה. תודה לאל שאנו חיים במישטר דמוקרטי וכולנו חייבים לכבדו. אני מעריך את המני־עים הציוניים שלכם ואת התמסרותכם להגשמתם, ב־יחוד בימים אלה. הממשלה ערה אף היא, ולא פחות מכם. לענין זה, אני יכול לומר לכם שתוך חודשיים־שלושה תקיים הממשלה דיון על מדיניות ההיאחזות ביהודה ושומרון, ואני מדגיש: גם שומרון. לי אישית יש גישה חיובית להקמת ישוב בשומרון, אבל אני מבי־קש מכם לא להעמיד הממשלה בפני עובדות מוגמרות, ולא לאלץ אותנו להיכנס איתכם לעימות ולהתנגדות ל־צה"ל, שכולכם משרתים בו. לכן, אנא, התפנו מהשטח והמתינו להחלטת הממשלה בעוד חודשיים־שלושה ל„בי" ההתיישבות באיזור".

במקום נשתררה דומיה, ומנהיג „אמונים", הרב משה לוינגר קרע את חולצתו, ופרץ [illegible] בקול־בוכים. שר־הבטחון קרא לעברו: „בלי דראמה... בלי דראמה!". לוינגר, בזעקות מרות: „גוזרים עלינו גי־רוש מהשומרון, ועל זה צריך לקרוע קריעה לשכת אבל". הוא קרע קרע נוסף בחולצתו.

המוני המתנחלים החלו לשיר בקולי קולות „עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום" — ופרס עם מלוויו (אלוף־פיקוד המרכז יונה אפרת, אלוף רפאל ורדי, מתאם הפעולות בשטחים ודובר משרד הבטחון נפתלי לביא) לא הצליחו להמשיך בשיחה, והיכו לקריעה.

במקום התחוללו [illegible] שונים. כמו גאולה כהן וחיים לנדאו, ממצדדי המתנחלים, וכן המשורר ה־עתונאי חיים גורי, שבא לשם כתבת עתונאית. הוא קיים שיחות עם המתנחלים, והגיע למסקנה כי [illegible]

[illegible] (המשך בעמוד 31)

חיים גורי

יום ולילה בשומרון

„אני מתחייב בהן־צדק לומר את האמת, את כל האמת ורק את האמת". על נוסח־דברים זה חוזרים עדים מעל דוכן בבתי־המשפט ולא תמיד הם עומדים בהתחייבותם. די לי, איפוא, אם אומר חלק מה מן האמת על יום ולילה בשומרון.

אני נוסע בדרך־האבות צפונה לראות את המתרחש בתחנת־הרכבת הישנה בסבסטיה. פעמים רבות עשיתי את הדרך הזאת. אך לעולם לא אשכח את המסע לרמאללה ביום השלישי למלחמת ששת הימים בגופי הרכב ההרוג והמנופץ בואכה גבעת־המיבתר והלאה אל שועפט. משם נפתחת הדרך אל ארץ בנימין, בין בתים מוגפי תריסים ודממה איומה ודיגלי־כניעה לבנים על צריחים וגגות. לאחר י"ט שנים נסעתי צפונה בקרב פלוגת חיילי חק"ש, צופה בנופים האלה כאיש הניעור עם תחיית־המונים, בגלגול־חיים אחר, ומוצא את ארץ־ישראל האמיתית, ההרים האלה והתאנים והזיתים, ברושי־תפילה הבעים על קו הרכס, בוהק השמים על נופי התנ"ך, גדרות האבן, צריחי המיסגדים. היתה שם אשה ערביה בשמלת־שחורים רקומה שני, עטויית שביס לבן, הצופה דוממת, כאנדרטת קרועת־עיניים, בשיירת־האוטובוסים העוברת. שגרירה נדהמת של עם אחר הנסתר מעבר לקירות האבן וצופה מבעד לחרכים בחרדה ותמהון־לבב ויאוש וחרפה ואיבת־עולם וחרון אין־אונים...

הדרך נמשכת אל הפגישה עם ארץ־ישראל האמיתית, עם הערבים היושבים בה.

✶

מאז עברתי פעמים רבות בדרך הזאת. דוד שחם, בן דודי, הרחוק מהשקפותי, אמר לי פעם, כיב עוברו בדרך הזאת, המקשרת את ירושלים עם עמק יזרעאל שבים אליו כל נעוריו, זכרון המסעות, הנופים והריחות, המעיין והזעתר, קסמי השרב וצינת חלילות הטלולים, „טרמפ" על גבי „אוטו החלב", שלא לדבר על כל אשר אומרת הארץ הזאת לעם־ישראל מאז ומעולם, מאברהם אבינו עד היום, אלא שהוא, דוד שחם, כדבריו, יודע, כי נגזר עלינו לוותר על לבה של המולדת למען העם השכן על־מנת לאפשר את החיים ולמנוע הסתבכות חרת־שואה. משלנו אנו נותנים, מפקיעים חלק מזכותנו למען השלום אשר מחירו פשרת חלוקה בלתי־נמנעת. כך אומר הוא.

נתן אלתרמן אמר לי כמה חודשים לפני מותו, כי הוא תל־אביבי וכי שכם וריחה וסימטאותיה אינן יקורות לליבו על דרך הפולקלור והכרונות הנעורים, אך זה אשר יוותר על שומרון יאלץ ראשית כל לשנות את סידורי־התפילה, כי טרם נשמע בדבר ימי העמים כי עם יוותר על מולדתו.

אני מהרהר בכך בעוברי בשכם רגוממת אבנים וצחנות עשן צמיגים, נסערת ומסוגרת, בדרכי לסבסטיה אל התנחלות „אלון מורה" אשר בתחנת־הרכבת הטורקית הישנה בליבה של שומרון.

האם היתה זו טעות בניווט או הכרח שלא יגונה? אני פונה ימינה ועולה במעלה אל שומרון העתיקה. מחסום חיילים. „לא כדאי לך להמשיך, יש שם הפגנה כעת". אבל מחנה הרכב וממשיך בעקבות מחלקת חיילים חמושים ומקובעים. ממול, בקצה שדרת עמודי השיש, מעבר לזיתים, המון נשים צבעוניות. אין רגימה כעת, אין צעקות, ערבי זקן קרב אל החיילים ואומר משהו כמתוך אף האוויר גדוש גוזרית.

✶

האדמה היא החיים, אומר לי גיש סלמון, היא נחלת אבא המשפחתי היא הכל. אין בסביבות התחנה אדמת אין־בעלים, מטר אחד מעבר לגדר התחנה שייכת האדמה לכפריים שבסביבה.

גם התחנה עצמה, ממשיך הוא, שוכנת על האדמות שהופקעו בידי הטורקים מתושבי הסביבה לשמש כתחנת־רכבת המשרתת את תושבי האיזור. התעלמות מכך היא דבר חמור ביותר. הפקעה היא לעתים דבר קשה אך יש בה כיבוד חוזת שאיתו אתה מנהל משא־ומתן ומשלם לו פיצויים. במקרה דנן לא באו לומר שלום, לא טרחו לחשוב, כי משהו קיים בשטח. זו סוגיה קשה מאוד, מי שרוצה בארץ־ישראל השלמה צריך לגרש את הערבים או לחיות עמהם, על כל המשתמע מכך. אילו היו ערביי הסביבה מגישים בג"צ, היו זוכים בו. אם לא נדע לנהוג בהם בכבוד, נאלץ לנהוג על כל התנחלות בגדוד חיילים.

הוא מאמין בכניסה אחרת אל אזורי הערבים, בחיים יחדיו, אך סבור כי במקרה סבסטיה עבר בחוקי המישחק, גילה אטימות מוחלטת. מתרחש פה דבר מזור. החיילים מגוננים למעשה על התנחלות האלמים ב„אלון מורה", שאם לא כן היתה מתרחשת שם התנגשות דמים. כאן האבסורד הנורא.

הדוגל בשלמות הארץ, חייב לגלות רגישות מירבית לנושא הזה. שאם לא כן הופכת סיסמת החיים־ביחד לשקר. [illegible] ונשלם... אך ההתעלמות הזאת [illegible] מעליבה, היא פוגעת ביקר בזותר. [illegible]

✶

אחר־כך הגענו אל תחנת־הרכבת בסבסטיה. אשרי השלמים ואבוי לקרועים. [illegible] חברי עשויים סימני־קריאה. [illegible] היתה זו פגישתי הראשונה עם אנשי „אמונים" בשעת מעשה. גם בחיי היו תקופות שבהן הייתי שלם עד תום עם המעשה. גם היום אני שלם עד תום עם כמה עיקרים. ואולם אני משוטט קרוע בין הרבים האלה [illegible] לחוויית התלהבות משיחית. אני סובב בין המאות, בין המאושרים. [illegible] „מעמד וסטטוס" ו„רק קח" ו„עוד" ו„כגיע לי", לנוכח חרדיות והנטישה [illegible] רבים, שנחשבו בעיני כגרעין הישראלי הקשה והנאמן, אני רואה חבורת־אנשים המוכיחה לי פה ושם את סערת תנועות הנוער [illegible] הנלהבות אידיאליזם [illegible] אל שכר הלב פתוח, לא להתהילה [illegible]

לא. לוחות־הזמנים השתבשו ללא תקנה. הללו באו באיחור ניכר תוך תחושת עליונות מוסרית של אנשים בעלי אמונה, אשר מיטב הסדורה בליבם מעניקה להם כמות וקנאות. עמד שם אחד ונשא דרשה וקהל נעורים מחריש ומוקסם הקשיב לו [illegible] אשר היו הדברים למשא־התעוררות [illegible] אנשים אל המיתרס. אך באומרו בעקבות יוסף „את אחי אנכי מבקש", את כל אחיו, את כל העם, לבל יודח ממנו נידח. ידעתי, כי לפני מתרחש הקרע הנורא המאיים על האומה הזאת.

אני בא משבט אחר, אחר מאד. אני יודע שעלינו לשאת עד קצה גבול האפשר [illegible] המבעיתה והמופלאה של האומה הזאת [illegible] נמשך אליהם, אל תפילתם ואהבתם העמוקה והשורשית לארץ־ישראל, [illegible] ומעמקיה. ידעתי כי אין אני משלהם. גם הנסיון לערוך גזירה שווה בינם לבין תנועת הנוער החלוציות בימי זוהרן נוטל כוחו למראה המתרחש, [illegible] כמחנה חלוצים מן „הימים ההם" [illegible] הדברים כהפגנה־מדינית מצולמת ומסוקרת בקרב אומה שסועה שרבים כאן בה אינם משלימים עם המתרחש.

המתיישבים ההם, בימי העוני, ידעו כי אין בינם לבין ההר או מרחבי הנגב או [illegible] אלא [illegible]; [illegible] היו [illegible] מול התקפה [illegible] הטורקים או האנגלים היו בארץ כשלטון והערבים סביב. כאן [illegible] מאד. מישמרות צה"ל המאיימים, כביכול, בפינוי, הבטיחו למעשה את ההתקהלות [illegible] והנלהבה. וכאשר הכריז הדובר [illegible] הצעירים, כי הוא „מקווה שהממשלה [illegible] תאזין לקריאה העולה מן [illegible] הזה", חשתי, מה אוכל לעשות; [illegible]

[illegible] המישחק המקובלים [illegible] שמשמשים בה בעירבוביה כל הניגודים [illegible] עד אבסורד. ובעודי רואה בהם [illegible] מיטב האדם, את אחד המרכיבים המשובחים ביותר בהוויה הישראלית בימינו, ראיתי [illegible] אנשים אשר התעלמו בגסות משכניהם [illegible] בסביבה, כאילו אינם קיימים ואילו [illegible] עתידים לחיות, לפי דעתם שלהם, [illegible] ארץ־ישראל השלמה בין הירדן הים [illegible] כמו־כן התעלמות גמורה מאחיהם [illegible] ואחרים החושבים אחרת, כי בסופו של חשבון [illegible] אזרחי ישראל לכבד את חוקיה [illegible] צעירה המתחילה, לאחר דורות רבים, [illegible] לפי מושגים ממלכתיים. שאם לא כן [illegible] העם האנרכיסטי הזה את עצמו [illegible] חשבתי כי חייבים לקבל לאחר [illegible] ההכרעה הדמוקרטית, [illegible] המותר של המאבק על־מנת לאפשר את [illegible] יחד. אם מבקש יוסף את כל אחיו [illegible] גם את דעתם שלהם. „הצעונות" [illegible] „אינה שם, פרטי, היא שם [illegible]"

✶

אני ידעתי שבקרוב תתרחש [illegible] בלתי־נמנעת [illegible] בדרך למלחמת־אחים, [illegible] וממארת. [illegible]

[illegible]

אם הצבא הזה [illegible] בינך לבין הסביבה הערבית [illegible] לדעת מהו גבול הסירוב [illegible] (המשך בעמוד 31)

השר ישראל גלילי, יושב־ראש ועדת־השרים לענייני התיישבות:

„התנחלות אנשי „גוש־אמונים' חמורה בעיני יותר מפרשת „אלטלנה'"

רפאל בשן מראיין

„הנכונות של חבורת מנהיגים ללכת לעימות עם צה"ל טומנת בחובה שואה ✶ אצל אנשי גוש־אמונים משמשות בעירבוביה אש־קודש ואש זרה ✶ הם דחו הצעות מפורשות לחזק ישובים ביהודה ובביקעה ✶ מה שקרה בסבסטיה היה מיפגן — לא התיישבות ✶ אסור להשלות את עצמנו שהפתרון שהושג הוא יציב ושלם, ולא מובטח לנו שלא נצטרך להפעיל את צה"ל נגד נסיונות נוספים מסוג זה ✶ אין משולש רבין־פרס־גלילי נגד אלון ✶ יש דיבורים על ויתורים מופלגים עוד בטרם מאבק ✶ מיסמך סונדרס משלים למעשה עם הפקעת הטיפול בפלשתינאים מידיה של ירדן"

המדינה סערה השבוע סביב התנחלות חברי „גוש אמונים" בסבסטיה. תומכים ומתנגדים תקפו אלה את אלה בחריפות עזה, כמעט בשינאה. הממשלה עמדה להפעיל את צה"ל כדי לפנות את המתנחלים, וכולם התפללו בליבם: „רק לא זה". הלכתי אל השר ישראל גלילי, שהוא יושב־ראש ועדת־השרים לענייני התייש־בות, האחראי במישרין לנושא רגיש וסבוך זה, כדי לשמוע מה אירע מאחורי הקלעים וכיצד תתייחס הממשלה לאנשי „גוש־אמונים" בעתיד. ישראל גלילי, מוצק־קומה, עם חולצה פתוחת־צווארון ובלורית מת־נופפת, ניסח את דבריו כדרכו במישפטים בחירים, מלוטשים והחלטיים מאוד.

אני: בציבור נוצר הרושם, כי לממשלת ישראל אין קו ברור ומגובש בסוגיית ההתנחלויות. קיימת התחושה שהגישה היא מאולתרת, מיקרית, שבוייה ב־מישחק הקואליציוני ונתונה להשפעת לחצים. האם זה נכון?

גלילי: זה בשום פנים ואופן לא נכון. אפשר לחלוק על הקו של הממשלה, אך אני שולל את השיטה שכאשר חולקים על קו, טוענים ללא הצדקה כי אין קו. נקל לעמוד על מדיניות הממשלה בנושא ההתנחלות על־פי סידרת הישובים שקמו מאז מלחמת־ששת־הימים. (נמנין) מספר הישובים שהוקמו מ־1967 ועד היום ב־רמת־הגולן, בביקעת הירדן, בגוש־עציון, בפיתחת־רפיח ובמרחב־שלמה מגיע לחמישים; (תקיף) אף אחד מן הישובים האלה לא קם בלי אישורה המוקדם של הממשלה. (באירוניה מסויימת) חמישים ישובים הם יותר מאלף מליצות, תפילות ואפילו מאוויים, ערגות וכיסופים; שהרי מדובר בישובים של ממש, בהם חיים אנשים, נולדים ילדים וצומחים עצים. אני סבור כי לישובים אלה יש ערך לאומי, אנושי ומדיני ממדרגה ראשונה. [illegible] גבולות־הקבע של מדינת־ישראל יסומנו כתולדה של מאבק מדיני וכושר הרתעה [illegible] של צה"ל. הישובים לכשעצמם לא יקבעו את הגבול, אך הם מהווים אחד הנתונים המכריעים [illegible] של מאבקינו לגבולות בני־הגנה, צה"ל, על שרשרות־המוצבים שלו, [illegible], בעוד ש־ישובים (וברגש חזק מאוד) מעניקים למדינה את מימד השורש, ולכן [illegible] והשילוב שבין צה"ל להתיישבות הוא [illegible]

אינני מצייר תמונה ורודה

שאלה: כלום מודעים אנשי ההיאחזויות וההתנח־לויות לכך, שביום מן הימים עלולים להזיז אותם?

גלילי (מצוכה): המתיישבים בהחלט מודעים לכך, כי הישובים עדיין אינם מחוברים למדינת־ישראל. הם מודעים היטב לא רק לסכנות הצבאיות, אלא גם למלוא חומרת הסכנות המדיניות. (כלי כחל ושרק) בפגישותי עם אנשי הישובים אינני מצייר בפניהם תמונות ורו־דות. אני מבהיר להם בצורה ברורה, כי צפוי מאבק ממושך על שלום, בו יהיה דין־ודברים גם בנושאים טריטוריאליים. (ומרים קולו) לעולם אינני מתחייב שיעלה בידינו להשיג את כל מבוקשנו. אך אני רואה זכות, חובה וסמכות לעצמי [illegible] (ממשיך) האנשים בישובים הם [illegible] — ומכ־אנים, למרבה הצער, לא מעטות ההתבטאויות המב־עירות את דאגתם.

אני: למה אתה מתכוון בדיוק?

גלילי (במרירות מאופקת): כוונתי לא לחתונות מדיניות ובצבאיות קשות, שהמתיישבים מודעים להן, אלא לעצות־אחיתופל, המעוררות בליבם ספק שמא יש ויתורים בכוונות להיאבק על הגבולות שבהם [illegible]

שאלה: מי נותן את עצות־אחיתופל אלה? האם אתה מוכן לנקוב בשמות?

גלילי (לא, מתחיל להתחלל) [illegible] עצות־אחיתופל אלה נותנים למתיישבים [illegible] לא במפלגה אחת בלבד. [illegible] דיבורים על ויתורים מופלגים עוד בטרם מאבק, [illegible] עם המדיניות המוסכמת של הממשלה בדבר [illegible] בגבולות בני הגנה.

רוצים לכפות את דעתם

אני: איך אתה מגדיר את פרשת התנחלות ב־סבסטיה?

גלילי (לאט ובשקט): הכת, אנשי „גוש־אמונים" רצו ועודם רוצים לכפות את דעתם על ממשלת ישראל בנושא ההתיישבות בשומרון. הם דחו הצעות מפורשות מצד מחלקת־ההתיישבות של הסוכנות לחש־[illegible] בבניין ובחיזוק ישובים ביהודה ובביקעת־הירדן [illegible]

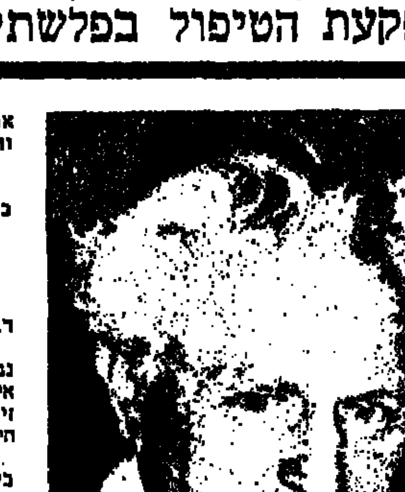

ישראל גלילי

50 ישובים בשטחים מאז 1967

[illegible] עם אנשי „גוש־אמונים". ועל־פי הסיכום שנעשה הם עוזבו את סבסטיה מרצונם, ובכך נתקיימה מדיניות הממשלה ונמנע עימות ביניהם לבין צה"ל. זהו הסיפור כפי שהוא ידוע לי.

לא הופעל לחץ בלתי־שיגרתי

אני: האם היית מסכים לכך שצה"ל ייכנס לעימות עם אנשי „גוש־אמונים" בסבסטיה, אילולא הוו מפנים את המקום מרצון?

גלילי (בלי שום היסוס): בהחלט!

שאלה: על כל המשתמע מכך?

גלילי: אני משוכנע מבחינה מדינית, בטחונית ודמוקרטית עקרונית, כי אין להתנחל בשטחים בלא הכרעה ואחריות מדינית־במוסדות של המדינה. [illegible] האחריות שאנו נוטלים על עצמנו ומטילים על צה"ל במעשי ההתיישבות היא אומנם גורלית, אך [illegible] אחריות כבדה מאוד ואיש אינו רשאי לחייב את המדינה בכפייה באחריות הנובעות ממיבצעי־התיישבות פרטיזניים. אני גם אינני מאמין כי יכולה לקום ולהת־פתח התיישבות על־ידי יוזמה פרטית־מדינית. (בזעם) מעשה סבסטיה היה מיפגן — לא התיישבות! עלינו להתנהג בתחום ההתיישבות כבתחום הבטחון, [illegible] רק אז יהיה לנו סיכוי [illegible] להשיג יעדים ריאליסטיים. אין להפריד בשום פנים ואופן את נושא ההתיישבות בשטחים מנושא הצבא והבטחון. (בתוכחה) אין להשלים בשום פנים ואופן עם [illegible] כפירה במרות צה"ל המופעל בסמכות הכנסת והממשלה. מי שמורד בסמכות צה"ל — מותר להפעיל את מרות צה"ל נגדו!

שאלה: נוצר הרושם, כי הקו התקיף שנקטה הממשלה כלפי אנשי „גוש אמונים" נבע במידה רבה משיקולים קואליציוניים פנימיים, [illegible] כתוצאה מלחצה של מפ"ם. זה נכון?

גלילי (מסתייג): אם נוצר רושם כזה, הוא מוטעה מיסודו. החלטת הממשלה התקבלה על־ידי כל שרי המערך, כולל מפ"ם, (בחיוך קל) אדרבה, אגלה לך סוד מסוים: שר הבריאות, ויקטור שם־טוב, אכן [illegible] לקיים את כלל הדמוקרטיה במדינה, הוא לא היה יחיד שדרש זאת; אך הוא דבריו [illegible] כבוד ותבונה למאחרי ההתנחלות; אף שאינו שותף להם. תאמין לי, לא הופעל שום לחץ בלתי־שיגרתי מצד מפ"ם בנושא סבסטיה.

אני: כלום אינך סבור כי בסופו של דבר, אנשי „גוש אמונים" הם חלוצים המגשימים באידיאל, מוכנים להיאבק עליו ולסבול בגללו?

גלילי (קמט נחרש במצחו): „גוש אמונים" הוא תופעה מורכבת בעיני, אין לי צל של ספק כי יש בתנועה זו [illegible] אמונה, ואהבת ארץ־ישראל לשמה, ואולי גם [illegible] של פוטנציאל חלוצי, [illegible]; אך, כפי שאמרתי, יש ב„גוש אמונים" גם אש זרה.

אני: מהין באה?

גלילי [illegible]: יומרות משיחיות, התנשאות על הכלל, הגיגים אנטי־דמוקרטיים בשם תורה המקדשת את האמצעים, ואפילו ערעור של נכונות להשתמש באמצעים פסולים בתכלית, כדי להשיג מטרות. [illegible] כלפי המציאות הערבית [illegible] האנושית, המוסרית והפוליטית, [illegible] וגם [illegible] כלפי השלום. [illegible] „גוש אמונים" חייב, לדעתי, להיות בעיקרו רעיוני, ציבורי וחינוכי.

שאלה: האם מחנה קדום הוא התנחלות?

גלילי: לא. אין החלטת ממשלה להקים ישוב במקום הזה.

חברותי עם אלון — בעינה

אני: לפי העיתונים מתנהל מאבק של אלון נגד רבין ופרס. זה נכון?

גלילי: חשד־שווא. לא ידוע לי על מאבק של אלון נגד רבין ופרס. ולא על התחברות של רבין ופרס נגד אלון. ישנם אנשים הנוטלים רשות לעצמם לזווג זיווגים ושלישיות ולהפריד ביניהם וגם לסכסך. ויכו־חים וניואנסים ישנם בכל מיני צירופים ולסירוגין.

אני: האם הממשלה יצרה מצב, בו שהות המתנחלים בשומרון היא חוקית?

גלילי: אנשי אלון־מורה ישהו במחנה קדום ב־מרות הצבא ובהיתר של הממשלה; לא הותר להקים ישוב במקום.

שאלה: האם קיימת „ברית" גלילי—רבין—פרס נגד אלון?

גלילי (בכעס): שטויות והבלים. לא קיים משולש כזה נגד מישהו, ובעיקר — חברותי עם אלון היא בעינה, ואני בז לכל ניסיון לסכסך בינינו.

אני: מה, לדעתך, קרה השבוע בסיעת המערך? קרע? החלשת מעמדו של רבין?

גלילי: לא אירע קרע. לא נחלש מעמדו של רבין. הובעה מורת־רוח על שלא נמצאה ההתרכזות ההכוונית בסבסטיה. הובעו דעות שסיום הפרשה יעודד לנסיונות נוספים. בדברי כמה חברים היתה ביקורת מרה [illegible], כלולה בחשבונות אחרים. לא היתה סכנת משבר והתפטרות הממשלה. הריוחות באמצעי־התיקשורת [illegible] הוסיף נופך דראמטי.

שאלה: איך אתה רואה עצמך כממשיך דרכו של טבנקין? הלוא הוא היה איש ארץ־ישראל השלמה!

גלילי: היו לי שיחות נסערות עם יצחק טבנקין ז"ל בסוגיות בהן נחלקנו. [illegible] לצמצם את תורתו ולהעמידה על נושא ארץ־ישראל השלמה בלבד. הוא למד תלמידים ציונות סוציאליסטית והכין את ערך ההתיישבות הקיבוצית מבחינתה האנושית־ההכרתית ולא רק מן הנושא הפוליטי, [illegible] הכישור הרכושני. ערך השיוויון החברתי, מוסר העבו־דה, זכויות העובד, הוא למד תורת־חיים, עולם מלא. [illegible] בקיבוץ המאוחד ממשיכים בנתיב שהתווה. אף־על־פי שחלקנו על הערכותיו בדבר האפשרויות המדיניות הריאליות שבתקופתנו, הוא מבטיח לעורר ולהתפעם. תורתו מחייבת להשוב ולצרף חזון עם ריאליזם.

אני: איזה תפקיד מילא אריק שרון בפרשת סבסטיה?

גלילי: אינני יודע.

איזו ברירה מותירים לנו?

שאלה: היו שטענו כי התנחלות אנשי „גוש אמו־נים" בסבסטיה מזכירה להם את פרשת „אלטלנה". אתה מסכים לכך?

גלילי [illegible]: האמן לי, כי מבחינה רגשית אני משוחרר כליל מכל הסביך הקשור בפרשת „אלטלנה". אני מעריך כי מה שקרה בסבסטיה הוא חמור יותר מפרשת „אלטלנה".

אני: מדוע?

גלילי (בפסקנות): מדוע? כי הנכונות של חבורת מנהי־גים להוליך את המחנה שלהם לעימות של כוח עם צה"ל טומנת בחובה שואה. [illegible] של אנשים שאינם משחיתים. [illegible] הוויכוח על [illegible] ההתיישבות הוא לגיטימי, אבל מה שקרה בסבסטיה הוא מעבר לויכוח זה, ואפילו מעבר לפוליטיקה.

אני: לסיום, לסוגיה אחרת הקשורה קשר הדוק ליהודה ושומרון: יש [illegible] כי לממשלת־ישראל אין קו מגובש בנושא הפלשתינאי. [illegible] מה דעתך?

גלילי [illegible]: [illegible]

סבסטיה

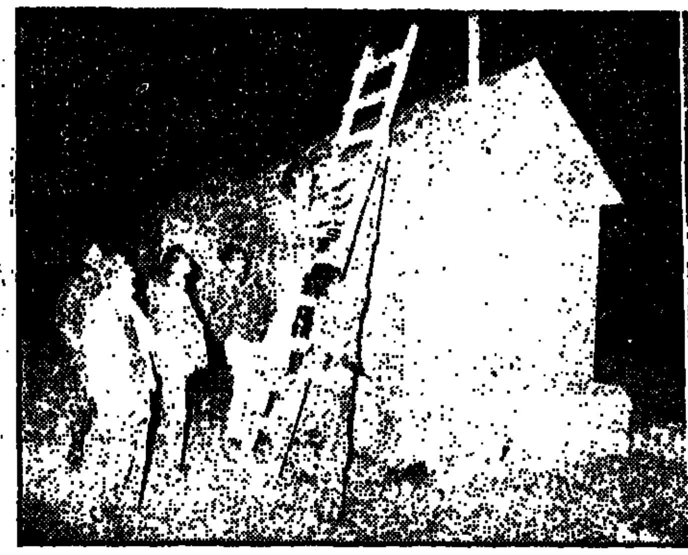

● חברי גרעין „אלון מורה" במחנה קדום: מימין — מרק חם בלילה קר. משמאל — משפצים צריפי־מגורים למתנחלים

מתנחלי אלון־מורה: היינו כחולמים

מאת [illegible]

„אלון מורה" — פשרה שהפכה לפרשה, החושפת בקיעים בחברה ובממשל.

„אלון מורה" — שאיפה חסרת־פשרות של „אמונים", לקראתה חתרו בעקשנות, שהגיעה עד סף טרגדיה.

„אלון מורה" — „היריה הראשונה של המלחמה הבאה", כפי שאומרים המתנגדים המושבעים של „אמונים".

אבל, מעבר לכל הוויכוחים — „אלון מורה" זהו מאחז של כשישים איש — משפחות ורווקים — שהחלו השבוע לבנות את ביתם בבסיס צה"ל בשומרון.

*

את בני קצובר אפשר היה לראות בשנה וחצי שחלפו שמונה פעמים בסבסטיה, בשבע מהן — נאחז בתחנת־הרכבת הישנה, מתבצר על הגג, נמלט ל„בונקר" תחת־קרקעי, מרכיב בניין טרומי באישון־לילה, מקפץ על הגבעות ממול — ומפונה עם חבריו.

בפעם השמינית — השבוע — ארז בעצמו את שק־השינה שלו וברקוד עם ספר־תורה בידיו נכנס למחנה קדום.

השבוע, כשהוא מסתובב בין שבילי המחנה, קצת קשה היה לו להאמין: „היינו כחולמים", אמר, „קשה, קשה להאמין שהחלום מתגשם".

*

החלום מתגשם, בשלב זה, על אדמת־הבוץ הטובענית בבסיס. הוא קורם אור ובטון, ויריעות ברזנט, ושקים של תפוחי־אדמה, ופילפול ממושך בסוגייה תלמודית. הרקע המתלווה לכל העשייה הזו — ירי קצוב במיטווח הסמוך, וקול פקודות של קצינים לחייליהם, ו„מוסדר נר־סף" ו„תירגול" — וכל הדברים ההופכים קבוצת אנשים ובניינים למחנה צבאי.

לרס"ר המחנה נוספה דאגה חדשה: מה עושים, כאשר חייל לא־מגולח משחק עם ילדה בת שנתיים — האם לגעור בו ולגרום עוגמת־נפש לפעוטה, או לתת לו להמשיך במישחק, למרות פקודות המטה הכללי על הגילוח? — בעייה.

בינתיים, הוא פוקד על חייל אחד להוריד את השלטים הצבאיים משלושת הבניינים בפאתי המחנה, שהקצה צה"ל למתנחלים: „תוריד את השלט „מגוף צייה", הוא רועם, „סלק את „מפקד תורן", ואת „תא המעצר". ותוציא מפה את „תנועה ללא האונה" — בעצם, את זה אתה יכול להשאיר, זה טוב גם בשביל מתנחלים..."

„אמא", שואלת בת הארבע את אמה, דניאלה וייס, „למה הדוד צועק?"

„כדי שהחייל ישמע", אומרת דניאלה, „ככה זה בצבא".

„אבל זה הבית שלנו, נכון, אמא?" — מקשה הקטנה.

● עץ ששלחו חברי קיבוץ חניתה נוטע חרב ולדמן בשומרון

אפשר לשלב לימודים במגורים במקום? ואם אפסיד שנה — אז מה? התואר לא יברח, אבל אם לא נהיה כאן — המקום יברח לנו".

הוא מדבר על הנושא הזה עם החיילים עימם הוא נפגש בשק"ם, שמחזור המכירות שלו השתפר השבוע, והוא בוודאי ידבר על כך עימהם, בערב־משותף שייערך בשבוע הבא, מן הסתם. שכן, המפקדים בבסיס קפצו על המציאה, שבקירבם נמצאים מומחים בשטחים שונים — ולא רק בהתנחלויות — וכבר הזמינו „סידרת חינוך".

*

ימים ראשונים, שאלות ראשונות: רגע, מה שמו של הכפר הערבי ממול? טוב, צריך להסתכל במפה; כמה זמן זה לוקח מפה עד כפר־סבא? מה? אסור לנסוע כאן בלילה בלי נשק?

„ובכן, זה השטח שלנו", אומר חנן פורת לצוות מהנדסים אזרחיים, שגוש „אמונים" הזמין כדי לקבוע קווים לדמותו של המקום שחברי הגרעין מתכננים, „מכאן צריך לעבור הכביש לכאן — והשאלה היא, היכן יהיה אזור התעשייה. כי אם הבתים יהיו כאן — והתעשייה כאן, אז..."

והחבורה מרימה עיניה מן השטח ותוקעת אותן במפות — ושוקעת לתוך דיון ענייני, כשאחד המהנדסים נשען על המישרד של „אלון מורה".

המישרד היא תיבה קטנה, הקבועה בקיר מיבנה־המגורים, בה שתי כרטסות — רשימות תושבים זמניים, ותושבים קבועים, צרור מהדקים ושני פנקסי רשימות.

„תנקה את הבוץ מהנעליים כשאתה נכנס למישרד!" — קוראת נערה לעבר מנחם פליקס, המתפרץ בהתרגשות לחדר. הוא אינו שומע את הפקודה. קולו משולהב.

„תראו, תראו, איזה אשה יש לי" — הוא קופץ מנפנף במכתב שהגיע מרעייתו שבקרית־ארבע, „תראו מה היא כותבת: ‚מנחם, אני מקווה שתחזור בהקדם הביתה, כדי לעזור לי לארוז את החפצים ולהגיע כבר ל„אלון מורה"'. אין לה כבר סבלנות להישאר בבית חנוה בקרית־ארבע! איזה אשה!"

*

לילה ב„אלון מורה". רעמים [illegible] נתזים אדומים [illegible] לשמיים.

ליד אוהל־המטבח מחלקת שרה [illegible] מרק חם [illegible] „אלון מורה" — מאחז שנולד [illegible]

● מתנחלת, דניאלה וייס, עם שתי בנותיה בחדר שקיבלה במחנה־הצבאי

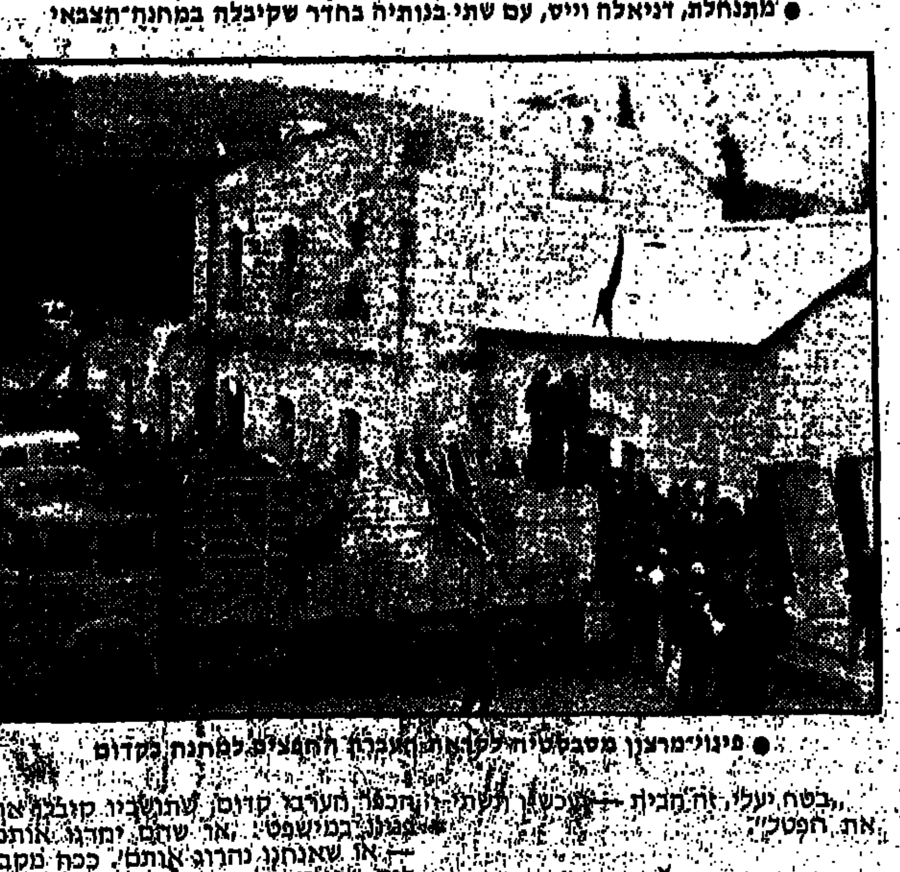

● פינוי־מרצון מסבסטיה [illegible] החפצים למחנה קדום

„בטח יעלו, זה הבית [illegible] את הפטיש".

*

שלושת מיבנים, [illegible] צריפים — זהו „אלון מורה" [illegible] בסבסטיה והמשכה במחנה [illegible]

„זהו רק השלב הראשון [illegible] המתנחלים, „בשלב [illegible] על הגבעה [illegible]

[illegible]

אלון יציע בממשלה נוסחה הצהרתית בנושא הפלשתינאי

לא יגיש תוכנית אופרטיבית, כיוון שלדעתו אין הזמן מתאים עתה לכך ✶ הרולד סונדרס, מחבר המיסמך הידוע, קובל על הצגתו כעויין לישראל ✶ סנאטורים וחברי־קונגרס בוושינגטון מנסים לשכנע את ישראל לשנות את הקו בנושא הפלשתינאי ✶ מוסקבה מותחת ביקורת על ערפאת ומציעה לו להכיר בישראל ✶ השר שלמה רוזן: אינני יודע אם אוכל להמשיך לשבת בממשלה ✶ חרף הביקורת הקשה שנמתחה עליו בישיבת סיעת המערך, נהנה ראש־הממשלה מעמדת־בכורה ב„עבודה" ובמפ"ם

מאת אריה צימוקי

הרולד סונדרס
„אין לחזור על אותה נוסחה"

שר־החוץ, מר יגאל אלון, יציע, כנראה, בדיון הגרעיני שייערך בממשלה לפני צאתו לארה"ב, נוסחה הצהרתית בנושא הפלשתינאי, אשר לדעתו תסייע בידי ישראל לפרוץ את חומת הבדידות בעולם.

חרף הפירסומים הרבים על כוונתו להציג תוכנית אופרטיבית בנושא הפלשתינאי, מסתבר כי לדעתו אין הזמן מתאים עתה לכך. שר־החוץ ינסה לזכות בתמיכתו של ראש־הממשלה ומרבית שרי המערך, לפני שיביא את הצעת הנוסחה ההצהרתית לאישור הממשלה. יתכן שנוסחה זו לא תזכה בתמיכת שרי המפד"ל וכמה שרים ניצים מובהקים. אך אין לחשוש למשבר בעיקבות צעד זה, שאינו נושא אופי אופרטיבי.

בחוגים סגורים יצא באחרונה מר אלון נגד העמדה הקשוחה והבלתי־מתפשרת, שמגלים כמה מחברי הצמרת בנושא הפלשתינאי, במיוחד כשהם מכריזים בצורה החלטית, כי לעולם לא יהיו מוכנים לשאת ולתת עם שום גורם פלשתינאי, אף לא טרוריסטי. הוא חושב, כי הצהרות מעין אלו אינן מקדמות את ענייננו במיוחד בקרב ידידינו, שאינם יכולים להשלים עם ההצלות וההתכחשות כלפי היישות הפלשתינאית.

נראה, כי מר אלון לא אמר נואש גם מאפשרות של הידברות עם ירדן. לדעתו, עדיין קיימים סיכויים לאופציה ירדנית, והמלך חוסיין, חרף הכרזותיו, עדיין ממתין לאפשרות של מו"מ עימנו.

מן הראוי לציין, כי מר אלון, השולל את השימוש במלים „לעולם לא", או „עם שום גורם", מתנגד גם להכריז שלעולם לא נשתתף במועצת־הבטחון אם אש"ף יוזמן לדיוניה. הוא מציין, כי ההחלטה בדבר אי־השתתפות במועצת־הבטחון אמורה לגבי הדיון בענייני האיזור, שייערך במוסף זה כבר בינואר. „סוף סוף", ציין מר אלון, „ישראל משתתפת באירגונים בינלאומיים שונים, בהם נוטלים חלק נציגי אש"ף".

□

סונדרס מייעץ לישראל למצוא נוסחאות חדשות

כמה מהסנאטורים ואנשי הקונגרס בארה"ב פנו באחרונה לנציגי ישראל בוואשינגטון, בניו־יורק ובערים אחרות של ארה"ב, וניסו לשכנע כי לטובת מדינת־ישראל, שעם ידידיה הם נימנים, יהיה אם תימצא הנוסחה המתאימה בנושא הפלשתינאי.

רובם ככולם חזרו והדגישו, כי הם מבינים היטב להתנגדות ישראל להקמת מדינה פלשתינאית בגדה המערבית, שתסכן ביטחון ישראל. מדינה שתיתמך לחבית אבק־שריפה ושתסכן את שלומן של המדינות השכנות. הם גם מגלים הבנה להתנגדות ישראל לנהל מו"מ עם אש"ף, אותו הם רואים כאירגון מרצחים.

אולם, עם זאת מייעצים הם לישראל להצביע על נכונותה העקרונית לנהל מו"מ עם גורם פלשתינאי לא־טרוריסטי, אשר יהיה מוכן להכיר בישראל בגבולות בטוחים ומוכרים ולנהל עימה מו"מ על בסיס החלטות מועצת־הבטחון 242 ו־338.

לדעתם, הכרזה ישראלית על נכונות לנהל מו"מ עם ירדן ועם גורם פלשתינאי שיהיה מוכן להכיר בה, תקל על מאבקה המדיני בזירה הבינלאומית, ומאידך תכביד על אש"ף.

מעניין לציין, כי בין אלה שפנו באחרונה לנציג ישראלי מוסמך היה מר הרולד סונדרס, בעל המיסמך הידוע, העומד באחרונה בראש מחלקת־המחקר. בסטייט־דפרטמנט ומשמש מקורבו של קיסינג'ר. ראשית, מר מר סונדרס להפריך את הטענה כאילו הוא עויין לישראל; לדבריו, הוא ידיד אמיתי, והדגיש כי אי־אפשר לחזור על הנוסחה, אשר אינן „בידות וכבירות אך" על ידידי ישראל.

□

הסובייטים: „ערפאת — זעיר־בורגני מובהק"

הסובייטים הילי כשני יאמר ערפאת עליהם, [illegible] לו להם ממעיטה גולה? לחברי [illegible] ישראל ב„בולות [illegible] מדינה פלשתינאית [illegible] מדינת־ישראל.

[illegible] הציעו לערפאת למתן את [illegible] שקיימו עם [illegible] הסובייטים [illegible] של ערפאת, לא [illegible] עצמאית [illegible]

ולהתמודד עליה עם ראשי אירגוני־הטירור האחרים. הם גם סבורים, כי דעותיו המדיניות אינן מגובשות דיין, והוא „טיפוס זעיר־בורגני מובהק". לדעתם, כל עוד לא ימצא מנהיג בעל דעות עצמאיות ומתון [illegible]

בדרכיו, קשה יהיה לקדם את הנושא הפלשתינאי, אם כי ניתן לנצלו לטובת האינטרסים של מוסקבה.

הסובייטים טוענים, כי אומנם יש רבים בקרב הפלשתינאים העולים מבחינת כושר מנהיגות וביצוע על ערפאת. אך בשלב זה קלושים הסיכויים שיהיו חילופים בהנהגת אש"ף.

נראה כי הסובייטים לא הצליחו לשכנע את ערפאת לקבל את הצעותיהם. אך הם הידקו את הקשרים עימו על־מנת לנצלו לקידום ענייניהם באיזור.

באיגרת ששלחו הסובייטים לוושינגטון הציעו לכנס את ועידת־ז'נבה בהשתתפות נציג אש"ם כנושא ונוהן שוות על בסיס החלטות עצרת־האו"ם האחרונה. התשובה האמריקנית לא בוששה לבוא, ובה דחו הם את ההצעה „הנדיבה" של הסובייטים, ב־תשובתם הדגישו, כי הבסיס החוקי הבלעדי, שעליו ניתן לכנס את ועידת־ז'נבה, הוא החלטות מועצת־הבטחון 242 ו־338. ואין לשנות את הגדרת מטרות ועידה זו והרכב משתתפיה, אשר לפלשתינאים. נאמר באיגרת, כי במיסגרת הסדר־שלום כולל יילקחו בחשבון האינטרסים שלהם.

□

צדוק: פרשת סבסטיה חמורה מפרשת „אלטלנה"

שר־החוק על חולפת הממשלה, או על פעולה שנעשתה מסמכות, יכול לבחור בין שתי אפשרויות: להתפטר ולהסביר את מניעי צעדו זה ברבים; או לצוור על עצמו שתיקה, ולשאת באחריות להחלטותיה ול־פעולות, במלים אלה הסביר בימים האחרונים [illegible]

(המשך בעמוד 9)

רבין, פרס, צדוק, יובל נאמן, מתי פלד, בגין ושרון עצמו — בין השמות המוזכרים בהצעת־תוכניתו של יועץ ראש־הממשלה להקמת „קבינט־מלחמה"

‚ממשלת ההצלה' של אריק שרון

מאת ישעיהו בן־פורת

כאשר נדרש השבוע ראש הממשלה, בפומבי, לנושא „ממשלת חעשירים" של אריק שרון, עשה דבר בלתי־מקובל. הוא: ניסה להעמיד פני תם, נתן להבין שהתוכנית עומדת בסתירה עם סדר דמוקרטי תקין, וקבע שבמהותה „היא בכלל לא קיימת".

לכל הדעות, רשאי ראש־הממשלה ואף חייב, לדחות תוכניות פוליטיות ומדיניות שאינן נראות בעיניו. אבל היותר, כלפי עצמו, ויחס של כבוד, כלפי זולתו, מחייבים, במקרה הנידון, תשובה מסוג אחר. הנעלם לא היה מתמוטט, וממשלת־ישראל לא היתה נופלת, אם מר רבין היה מודה, בפומבי, שיועצו אריק שרון, אמנם נוצר אחר פעמים אחדות בשלושת החודשים האחרונים, העלה לפניו רעיונות מסויימים בדבר הארגון מחדש לכת של מבנת הממשלה. גם אסון גם לא היה מתרחש אם ראש־הממשלה, בניגוד למה שנתן להבין, היה מעיר שרעיונותיו של אריק, אף שלדעתו אינם ניתנים להגשמה, אינם סותרים בהכרח סדר דמוקרטי תקין.

אי־אפשר לנתק את הוכנית שרון מן המציאות הפוליטית והמדינית. מצד אחד היא נובעת מכך שאפשר לכנות „הבקסת־העולם הקטסטרופלית" של שרון; מצד שני הינה פרטל יוצא של סדרי־שלטון לקויים, כפי שנתגלו לעיניו בתוקף תפקידו כיועץ ראש־הממשלה.

אין סיבה להניח ששרון מסתיר, בשיחותיו עם ראש־הממשלה, מה שאפשר לשמוע ממנו בשיחות פרטיות. בעוד שר־החוץ טוען, בפומבי, שאין „בסולחן" במדיניות־החוץ הישראלית, מדבר שרון על „התמוטטות" גמורה. זה כולל את מערכת היחסים שלנו עם ארה"ב, את מצבנו באו"ם ובעולם, את אי־נכונותה של מצרים למלא בקפדנות את תנאי הסדר־הביניים, ואת היוזמה שלדעת שרון נטל דווקא סאדאת, ולא אסד, לתת דחיפה והוצאה לנושא הפלשתינאי. אבל זה כולל, בראש ובראשונה, את התחושה שרון שהעולם הערבי מתכנן לכסות עלינו — בסוון הנראה כבר לעין — מלחמה חדשה בלתי נמנעת.

תחזית „קטסטרופלית" יש לשרון גם בשני תחומים אחרים. בצה"ל ובמערכת הבטחון בכלל, לא הכל מתנהל, לדעתו, כפי שצריך היה להיות, וכבר דובר על הביקורת שהוא מותח על הפיקוד הבכיר. בפנים, במוראל הציבור, ביחסים בין הבריות, ביחסי העבודה, יש ארדויה גמורה.

● לא כל השרים שותפים להכרעות חיוניות

מצד שני — חוסר היכולת של הממשלה לשמש מחסום להידרדרות בפנים ובחוץ, לתפקד כראוי, להחליט על המצב, לקבל את ההחלטות הנחוצות ולדאוג ליישומן.

והיי, לדעתו של שרון, ממשלה גדולה מדי, מסורבלת, מין קונפדרציה של מיניסטוריונים שכל אחד מהווה „נסיכות" בפני עצמה. דבר זה גורם לכך שהממשלה, בתור שכזו, איננה מסוגלת לקבל החלטות, כולל ובפרט — קביעת עדיפויות לאומיות. בניגוד להנחה הרווחת, אין הממשלה, לדעת שרון, פועלת באורח דמוקרטי: בגלל סירבולה. מצד אחר, ובגלל הקושי לשמור על סודיות דיוניה. מצד שני, קורה על פי רוב שההחלטות היותר חשובות אינן מתקבלות במליאת הממשלה, ולא כל השרים שותפים להכרעות חיוניות.

בולטת לדעתו גם העובדה שממשלה זו איננה ערוכה לקיים דיון רעיוני מעמיק, דבר שהוא מחוייב המציאות דווקא עכשיו. הממשלה, בהרכבה הנוכחי, „לא ברורה שום דבר. בשום זמן שהוא". וכפרט לא תוכניות להסדר כולל, גבולות הארץ, הנושא הפלשתינאי, יחסינו עם יהדות העולם, מערכת יחסי העבודה בארץ ועוד.

במצב זה, כאשר דרושה ממשלה בעלת תנופה, דמיון, ויכולת הכרעה, המסוגלת לשמש, כלפי פנים, מופת אישי לציבור, הציע אריק שרון לראש־הממשלה מהלך שבהחלט נועד להתנהל במיסגרת ההסדרים הדמוקרטיים הקיימים במדינה ובמפלגות.

לדעתו צריך ראש־הממשלה לפנות אל מפלגתו, שמטעמה הוא מכהן בתפקידו, למסור לה הערכת־מצב מפוכחת, לתאר את מצב־הדברים כפי שהם, ולהציג את האלטרנטיבה: כניעה הדרגתית ומוסרית לחצר המעצמות, והקוזם, אם המשך המצב, המדיני והצבאי, כדי לעמוד במצב, צריך ראש־הממשלה לתבוע כינון כבינה־מלחמה, או ממשלת־חירום, או „ממשלת הצלה", מושתתת על הקואליציה הקיימת (עבודה־מפ"ם, מפד"ל, ל"ע) אבל כמיספר־שרים מצומצם כדי הצ"ל, ובהשתתפות שלושה־ארבעה אישים המייצגים את שני אגפי האופוזיציה, מימין ומשמאל.

מה שמבהיר בענין זה את שרון איננו המצב של „ממשלת ליכוד לאומי" או קונ־תיוסד המוסכמים של ממשלה זו, אלא יכולתה לערוך דיון רעיוני ומדיני, ולתפקד כראוי. לשם דוגמה קורא שרון, כאן ושם, בשמות אחדים מן האישים שלדעתו צריכים לכהן בממשלה מצומצמת מסוג זה, בת 11־12 חברים: יצחק רבין, שמעון פרס, חיים צדוק, יובל נאמן, מתי פלד, מנחם בגין, אריאל שרון עצמו, וכן, כמובן, נציגי מפד"ל, ל"ע ומפ"ם, שייקבעו על־ידי מפלגותיהם, בתיאום עם ראש־הממשלה.

לחסרים המשועו של אריק יש הסבר. למלה (המתקבל על הדעת) שמסלבתו של יצחק רבין דוחה את ההצעה לכונן ממשלה בתכונות האמורות. בכמקרה זה מתפטר רבין מראשות־הממשלה, הממשלה מתפטרת אוטומאטית, על פי חוק, ואם שום מועמד אחר מטעם הרוב איננו מסוגל להרכיב ממשלה (כפי שסבור שרון), אולי בטעות, כבריזים על בחירות חדשות, הכנסת מתפזרת, והממשלה היוצאת מכהנת עד הבחירות כממשלת־מעבר.

● אישים מכל גווני הקשת הפוליטית

כאן באה התחליה הצליגית בתוכנית שרון. רבין, שהצעתו לכונן ממשלה מצומצמת תידחה בידי מפלגתו, שוב לא יוכל להופיע בבחירות כמועמד מפלגה. אבל רבין יכול, בתוקף מעמדו כעם, לקבץ סביבו קבוצה נבחרה של אישים מכל גווני הקשת הפוליטית, ולרוץ לבחירות בראש רשימה משלו. „אתה אינך האיש הזקוק כבחירה הבטיחו לעשות דבר כזה", אמר לו שרון, „אבל בתוקף המעמד, אתה היחיד שיש לו סיכויים להצליח".

[illegible]

[illegible]

דו־שיח אפשרי וושינגטון–ירושלים

מאת אראל גינאי

★ ארה"ב: „החלטנו לתת לכם מטוסי פ־15, הטובים ביותר שיש לנו, מטוסים שעד כה לא סופקו לשום מדינה אחרת" ★ ישראל: „הקשיים שתוארו כטכניים, בתחום האספקה הצבאית, לא הוסרו עדיין" ★ ארה"ב: „אין לכם מה לחשוש מדיון במועצת־הבטחון בנוכחות אש"פ; אם תיעדרו — תהיו משתפים עצמכם במשחקם של הערבים" ★ ישראל: „אתם מסייעים להקמת מדינה פלשתינאית, אשר תגרום לכם צרות חמורות ביותר"

דו־שיח בין ארה"ב לישראל נכנס לשלב מאד פעיל, עם חילופי שדרים רבים והביקורים הקרובים בוושינגטון של השרים שמעון פרס, יגאל אלון וראש־הממשלה יצחק רבין.

בקווים כלליים ניתן לסכם דו־שיח זה כך — גם שהוא עשוי ללבוש צורה שונה בלשונה, לפי האישיות שתנהל את המגעים, כלומר אם זה יהיה אלון, פרס, או רבין:

ארה"ב: לדעתנו אתם צריכים לחוש עתה שביעות־רצון, כי קיימנו את הבטחותינו. הטלנו וטו על הצעת החלטה שעמדה לגנותכם באורח חד־צדדי במועצת־הבטחון, וזה למרות העובדה, שהתנגדנו בצורה חמורה ביותר להתקפותיכם בלבנון, שלא יכלו להתבצע בשעה גרועה יותר ולשרת בצורה טובה יותר את האינטרסים של אש"פ.

חזרנו והדגשנו שוב, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי בדיון שיתחיל ב־12 בינואר במועצת־הבטחון,

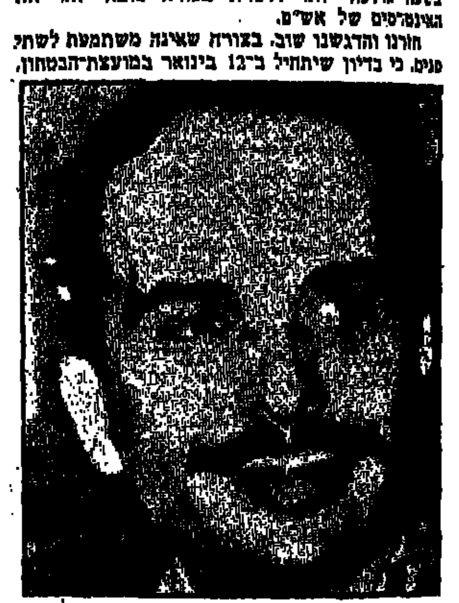

מלך ירדן חוסיין
„יוזמה שחולמים עליה"

לא נרשה שום שינוי בהחלטות 242 ו־338 — דבר שמצמצם כשלעצמו, במידה ניכרת, את היתרונות שאש"פ יוכל להפיק מהמושב הזה.

החלטנו לתת לכם מטוסי פ־15, הטובים ביותר שיש לנו, מטוסים שעד כה לא סופקו לשום מדינה אחרת. הקונגרס, על־פי בקשת הממשל, לא ביצע קיצוצים בסיוע הצבאי והכלכלי לישראל, ועליכם להודות בכך, שבמשבר שאנו נתונים בו, נתינת 2.3 מיליארד דולרים לארץ אחת בלבד, שמספר תושביה 3 מיליון — זה אינו דבר פעוט כלל ועיקר.

● תקדים מסוכן

ישראל: כל זה נכון ואנו חבים לכם תודה על כך. אבל, נותרו עדיין סיבות לדאגה. כאשר הצבעתם ב־30 בנובמבר בעד החלטה שקשרה את הארכת המנדט של כוח או"ם בגולן עם דיון במועצת־הבטחון, יצרתם תקדים מסוכן. יתר על כן, אתם הסכמתם בכך שהסכסוך המזרח־תיכוני יידון מעל במה כמו מועצת־הבטחון. דבר זה, כידוע לכם, יכול לשרת אך ורק את האינטרסים של בריה"מ ושל הערבים, ולהכשיר את הקרקע לפתרון כפוי על־ידי מועצת־הבטחון — ולא פתרון שיושג כתוצאה ממו"מ בין הצדדים, בז'נבה או בכל מקום אחר.

אתם עומדים לספק לנו מטוסי פ־15. זה בצוויון וזו יהיה כוח־מרתיע רציני. אך הודו נא, שזה לא היה פשוט וכי היה עלינו להתגבר על מידה כלל לחץ מבוגלת של ההתנגדות בוושינגטון. בעוד שאתם יודעים כי לסוריה מטוסי מיג־23, ואפילו מטוסי מיג־25, המוטסים בידי טייסים סובייטיים.

לדעתנו, אין הקונגרס צריך לקצץ בסיוע לישראל, ונראה כי גם לא יעשה כן; ובכל זאת היחס בין אשראי למענק בסיוע, גרוע ממה שהבטחתם לנו בעת הכרת שהתנהל על הסכם־הביניים בינינו לבין מצרים.

מלבד זה, כל הקשיים שתוארו כטכניים, בתחום האספקה הצבאית, לא הוסרו עדיין.

ארה"ב: כבר הסברנו לכם את הסיבות לכך שלא יכולנו למנוע דיון במועצת־הבטחון על הבעייה המזרח־תיכונית בכללותה, כולל הבעייה הפלשתינאית. אולם [illegible] כאילו דיון זה עלול להיגרר [illegible] כפויים, נראים לנו כבלתי־מבוססים, שכן הקונגרס בצורה הברורה ביותר כי נטיל וטו על כל החלטה שתרחיק לכת מעבר להחלטות מועצת־הבטחון 242 ו־338 — ולמעשה אף מעבר לסתם תביעה לשלום בין הצדדים.

על כן, אין לכם מה לחשוש מדיון בזה. זו גם הסיבה לכך, שאנו רוצים כי תיטלו בו חלק [illegible] אין זה טוב בשבילכם — ועוד להיעדר [illegible] מכל דיון שהוא. בכך תהיו משתפים עצמכם במשחקם של הערבים, שביקשו לגרש אתכם מאז, שנה [illegible] מלאכים אותנו להציג את הדברים, וזה לא טוב בשבילכם, ועלינו לומר — גם לא בשבילנו.

אין זה [illegible] כלל שתימצאו באולם הדיונים כאשר [illegible] אש"פ יטול את רשות הדיבור. אך [illegible] להעלות את טיעוניכם בדיון.

ישראל: הסכמה להשתתף בדיון אשר אש"פ [illegible] בנוכחה [illegible] של מדינה [illegible] הוא, הנציג הלגיטימי של הפלשתינאים — דבר שאנו דוחים אותו בכל תוקף. [illegible] בהשתתפותם בדיון [illegible] אש"פ, שאנו [illegible] את הבעייה הפלשתינאית אלא בהקשר הירדני. בכך [illegible] שתשמש כסוכנות [illegible]

יותר של בריה"מ באיזור ומקור מתמיד לחרחור צרות ומלחמות.

בסיכום, אתם מעמידים את ישראל בפני סכנות מוות ואתם מסייעים בתרומה לקראת הקמתה של מדינה אשר תגרום לכם את הצרות החמורות ביותר בעתיד.

ארה"ב: אין אנו רוצים במדינה פלשתינאית כזאת יותר מכם; אבל לא אתם — בוודאי שלא אתם — צריכים להטיף לנו על בסיסה האופציה הירדנית. משך שנים ביקשנו מכם לבוא לכלל הבנה עם המלך חוסיין, כל עוד ניתן היה להשיג את הדבר. אלא שלשם כך צריך היה לעשות את הויתורים הדרושים. אבל, אתם הייתם שיכורים עדיין מנצחונכם מיוני 1967, ולא נהגתם בדרך זו. ולכל היותר הייתם מוכנים רק לעיין ברעיונות.

כאשר העלה חוסיין את הרעיון שלו בדבר ממלכה פדראטיבית, לא מצאת הגב. מאיר די מליס בושות כדי להשמיץ אותה יוזמה — יוזמה שיש ביניכם כיום כאלה שחולמים עליה והיו שמחים שתתגשם.

מאוחר יותר דחיתם את הרעיון של הסכם־ביניים עם ירדן. הסדר שהיה מעמידכם — אמת נכון — בפני בעיות לא מעט. אך שבכל זאת יכול היה לחזק את מעמדו של מישטר רבת־עמון בגדה המערבית של הירדן.

עתה חובה לנהוג בגישה ריאליסטית. אנו סבורים כי לירדן תפקיד שהיא צריכה לשחק בפתרון הבעייה, במוקדם או במאוחר, וכי בסופו־של־דבר תהיה צורה כלשהי של מדינה שתהיה מורכבת כפדרציה פלשתינאית ומירדן. אבל בשעה זו, אין האווירה נוחה לתוכנית כזאת, ואין אנו יכולים להתעלם מהבעייה הפלשתינאית ומהתפקיד שנועד לאש"פ באיזור הזה.

אין טעם לברר אם הבעייה הפלשתינאית ואש"פ עימה, הם לב לבו של הדיון, כפי שכולם — וזולתכם — טוענים, או אם אין המדובר אלא בגורם אחד מתוך רבים. עובדה היא, כי שוב אין להתעלם מזה, ולא רק מפני שמיספר ארצות, החל בבריה"מ, סוריה וארצות ערביות אחרות, החליטו לנצל אותו כדי להביך בעת ובעונה אחת את ארה"ב ואת ישראל.

אי־אפשר להתעלם, איפוא, מהבעייה הזאת כימינו. ומי שעושה כן מבודד את עצמו, הן במזרח התיכון והן במוסדות הבינלאומיים, ותהיה דעתנו על מוסדות אלה אשר תהיה.

אנו סבורים, איפוא, כי נוכח אש"ף גילינו גוסחה מתקבלת על הדעת, מבחינה מוסרית כמו גם מבחינה מדינית. כשאנו אומרים שלא נישא וניתן עם אירגון זה, ולא נדרוש מישראל שתישא ותיתן איתו — כל עוד לא יכיר אש"פ בזכות קיומה של ישראל בגבולות בטוחים ומוכרים, וכל עוד הם לא יקבלו את החלטות 242 ו־338 — אנו נוקטים עמדה שחלק גדול בדעת־הקהל העולמית מגלה אליה הבנה.

מלבד זה, — ואולי זה לא פחות חשוב — אנו גורמים קשיים לאש"ף, כי האירגון הזה אינו יכול לעשות מחווה כזאת מבלי שתחול בתוכו התפוצצות, ומבלי שיאבד את המיכאן של המדינות הערביות הקיצוניות. כן גם, אין לנו ספק, כי בקרב הגורמים המרכיבים כיום את אש"ף, יש כאלה שמוכנים לדו־קיום עם ישראל, כתוצר של הרע במיעוטו, כמשהו לא טוב אבל הכרחי.

יתר על כן, כשאומרים שישאו ויתנו עם אש"פ בתנאים כאלה, אין פירושן בהכרח שמוחים בקיומה של מדינה פלשתינאית עצמאית להלוטין בירדן, ללא שום קשר, אפילו לא כלכלי, עם ישראל. אין זו אלא תחילתו של תהליך שלא יביא בהכרח את הפתרון הגרוע ביותר.

מאידך — עמדת הבירור שלכם לנקוט עמדה דיאר־ליופטית לגבי הבעייה הפלשתינאית — והפלין מסויה זאת — איפשרה לאש"פ להתראות בעיני העולם, ובעיני הפלשתינאים עצמם, כנציג היחיד הלגיטימי של העם הפלשתינאי, והבחירות בגדה מוכיחות, שאפילו ערביי ישראל רואים את אש"פ באור כזה.

● חיי גיהנום

ישראל: אם נאמר כמוכם, כי אנו נהיה מוכנים לשוחח עם אש"פ אם הוא יכיר בזכותה של ישראל להתקיים במזרח התיכון „בגבולות בטוחים ומוכרים" — זה, למעשה, כמו הכרה־למחצה. וזה מבלי שאש"ף מצידו יעשה אפילו חצי ויתור רציני.

אין אנו יכולים לראות כוויתור איזו נוסחה מעורפלת ודו־משמעית, כמו מה שפורסם בהודעה במוסקבה, בתום ביקורו של יאסר ערפאת שם או ברמז על שינוי אפשרי בעמדת אש"פ, אחרי שתוקם מדינה פלשתינאית.

מלבד זה, אל תשכחו כי אנו — ולא אתם — שנצטרך לחיות לצד המדינה הפלשתינאית. ואפילו ישלטו במדינה כזאת גורמים מתונים — דבר שאין בו כל בטחון — ספק רב הוא אם גורמים אלה יוכלו למנוע מהקיצונים את המשך המאבק הטירוריסטי, למען הקמת מדינה פלשתינאית בכל שיטחה של ארץ־ישראל, כפי שאנשי הצבא האירי הרפובליקני עושים באירלנד הצפונית, באירלנד הדרומית, העצמאית, ובלונדון!

מלבד זה, התפתחות הנשק המתוחכם היא כה מתקדמת, שקבוצת מחבלים קטנה, בעלת רצון נחוש ומאומנת היטב, תוכל לגרום לפגיעות ונזקים קשים ביותר.

החיים בישראל עלולים יהיו לאחוז לגיהנום אם תוקם מדינה ערבית זעירה, שהגורמים הקיצוניים בתוכה והנו ממירה רבה של חוסר מקלט, תוך היות כל שירה.

עליכם להודות גם כי הסיכויים שמדינה כזאת תישא אופי מעין זה, הם גדולים. אם תיתן יד תוספת לאש"פ, זו הסיבה לכך, שיש בישראל חילוקי־דעות נמרצים לגבי הצורה המדוייקת שצריך ללבוש הסכם לאשים. הרוב רוצה לנסות עדיין למצוא פתרון עם ירדן, מתוך שיאפשר ביטוי לישות הפלשתינאית. ארה"ב יכולה להגיע לפתרון כזה יש לגלל עתה או לדעתנו — מדיניות הסוכה מן קאתם מציעים.

יש לומר כי לפלשתינאים הזכות להגדרה עצמית, וכי אש"פ יוכל לייצגם, אם יודה בזכות קיומה של מדינת־ישראל בגבולות בטוחים ומוכרים. מאחר שאוכלוסיית הגדה המערבית אינה רוצה כלל וכלל להפוך שוב לקורבנה של מלחמה נוספת — הרי שיש סיכוי סביר שהמנהיגות במדינה תיפול בידי המתונים יותר. מלבד זה, תושבי הגדה לא ירצו כלל ועיקר לנתק את קשריהם הכלכליים עם ישראל ולוותר על קשריהם הפוליטיים עם ירדן.

אם ייחלץ הפקק הסותם וייעבר הקרח, על־ידי פתיחת מו"מ שבו ישותפו אותם פלשתינאים שיכירו בקיומה של מדינת ישראל — כי אז ייתכן שתיפתח הדרך להתפתחויות שאין לצפותן כרגע מראש, שעלולות אומנם להיות שליליות, אך עשויות גם להיות חיוביות בהחלט. ואילו חוסר־הפעולה הנוכחי מוליך בהכרח לשואה נוספת.

ומאחר שהדיון במועצת הביטחון ב־12 בינואר הולך ומתקרב, הבה ננסה — בין שתשתתפו בו ובין שלא תשתתפו — להאם, לכל הפחות, את המדיניות שלנו. דבר זה נראה לנו כאפשרי וכנחוץ. אך אל תשכחו, שגם אם ארה"ב לא תוכל לעמוד בדייקנות מירבית את תנאי הסכם התיאום שהושג ביניכם לבינינו בספטמבר — האם תוכלו לומר בהן־צדק, שאתם כיבדתם אותו בכל דבר?

אין אנו רוצים להתערב במדיניות שאתם מיישמים בשטחים המוחזקים בידיכם, או בכך שאתם נוקטים במאבקכם נגד המחבלים; אך אין אנו יכולים להישאר אדישים לנוכח זאת כשלדבר יש השלכות על הזירה הבינלאומית. כך, למשל, התקפותיכם בלבנון איפשרו לאש"פ להשתתף בדיון במועצת הביטחון חודש ימים לפני התאריך שנקבע לדיון של תיבה בינואר, ובמעמד שבוודאי שלא היה יכול להשיגו, אילמלא באו ההתקפות שלכם כפי שבאו, בעיתוי כל כך בלתי־מוצלח.

נוסף לכך: האומנם מאמינים אתם כי הקמת היאחזויות חדשות בגדה תעבור ללא הדים שליליים, בהקשר עם המדיניות שאנו מנהלים?

אם דרוש תיאום — ואנו משוכנעים כי הוא דרוש — הרי שהדבר מחייב אתכם להיטיב ולחשוב על תוצאותיהן האפשריות של כמה מהחלטותיכם, ושל כמה מההצהרות שמשמיעים מנהיגיכם. לפני תיאום בינינו — דרוש ראשית־כל תיאום בין שרי ממשלתכם.

הקניה הטובה ביותר

רכוש עכשיו לפני מס ערך מוסף!

בתל־אביב

דירות 3 חדרים + פינת אוכל

פתחנו בהרשמה לרכישת דירות בבתים רבי־קומות, ברחוב ששת־הימים, באיזור כביש הטייסים.
ההרשמה שתתקיים עד ה־9.1.1976 — פתוחה לקהל הרחב (כולל זכאי משרד השיכון ורווקים).

מחיר הדירות החל מ־ 165,000.— ל"י
— מדד אוקטובר 1975

הנחה מיוחדת - לנרשמים עכשיו!
(כמויות ומספר הנרשמים יעלה על מספר הדירות המוצעות — תסגר ההרשמה בתאריך מוקדם יותר!)

אנו הקבלנים שלך — ולכן:
* המחירים סבירים
* תנאי התשלום גמישים
* ביטוח כספי הרוכשים
* שינויים אפשריים בעת הבניה.

פרטים והרשמה:
„רסקו" — ת"א, רח' הרסינג 1, טל. 622223

רסקו RASSCO

על רסקו! אפשר לסמוך!

סקר דעת־הקהל של „ידיעות אחרונות" לחודש נובמבר 1975

רוב הציבור נגד הקמת מדינה פלשתינאית בגדה ובעזה; הרוב מוכן להוריד רמת־החיים

עמדת הציבור בנושא המדינה הפלשתינאית, ונכונות הציבור להוריד את רמת־החיים — היו נושאי סקר דעת־הקהל, שנערך מטעם מערכת „ידיעות אחרונות" בחודש נובמבר.

הסקר, שהקיף הפעם 1,128 נחקרים על־פי מידגם ארצי מייצג של האוכלוסיה היהודית (להוציא את ההתיישבות), נערך בימים א'—ד', 23—26 בחודש נובמבר. הסקר בוצע על־ידי המכון „דיווח וסיקור", ירושלים.

בשני הנושאים הנסקרים לא היו הפתעות: רוב הציבור מתנגד לכינון מדינה פלשתינאית ביהודה, שומרון ורצועת־עזה. רוב הציבור מביע נכונות להוריד את רמת־החיים. בנושא האחרון, מעניינות התוצאות המראות באילו תחומים מוכן ציבור המרואיינים להוריד את רמת־החיים האישית שלו.

בעמוד זה מובאות השאלות, כפי שהוצגו בסקר, והתוצאות המפורטות (באחוזים), גם על־פי התפלגות הקולות לפי גיל ותשכלה.

ישעיהו בן־פורת

● שאלה א': האם אתה בעד או נגד פיתרון הבעייה הפלשתינאית על־ידי הקמת מדינה פלשתינאית ביהודה, שומרון ורצועת־עזה?

בעד: 21,2;
נגד: 62,0;
אין דעה: 16,8.

התוצאות לפי השכלה
(שנות לימוד)

	עד 8 שנים	9—12	13 ויותר
בעד	18.5	25.3	31.2
נגד	81.5	74.7	68.8

התוצאות לפי גיל

	18—29	30—44	45—59	60 ויותר
בעד	29	26	25	18
נגד	71	74	75	82

הערות:

- עם העלייה בהשכלה עולה שיעור המתנגדים להקמת מדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון ובעזה.
- עם העלייה בגיל עולה שיעור המתנגדים לפיתרון כזה.

☆

● שאלה ב': לאור המצב הכלכלי הנוכחי, האם אתה, אישית, מוכן להוריד את רמת־החיים שלך?

מוכן: 66,3;
לא מוכן: 26,5;
אין דעה: 7,2.

אלה שהשיבו „כן, מוכן", נשאלו: במה אתה תוכל להצטמצם?

בכל התחומים:	28,6;
במותרות:	16,4;
בבילויים:	14,5;
בביגוד:	11,7;
במזון:	7,0;
בנסיעות:	4,9;
שונות:	20,6.

אלה שהשיבו שאינם מוכנים להוריד את רמת החיים, נשאלו: מדוע?

רמת־החיים כבר נמוכה:	72,8;
דוגמת ההנהגה קודמת:	10,4;
רוצה לחיות טוב:	10,0;
שונות:	11,0.

הנכונות להוריד את רמת־החיים לפי השכלה

	עד 8 שנים	9—12	13 ויותר
מוכן	62.6	70.7	81.5
אינו מוכן	37.4	29.3	18.5

הנכונות להוריד את רמת־החיים לפי גיל

	18—29	30—44	45—59	60 ויותר
מוכן	66.5	73.1	75.2	71.7
אינו מוכן	33.5	26.9	24.8	28.3

הערות:

- עם העלייה בהשכלה עולה שיעור [illegible] המוכנים להוריד את רמת־החיים.
- עם העליות בגיל עולה שיעור הנחקרים המוכנים להוריד את רמת חייהם, אם כי קפצה ניכרת מסתמנת אצל המבוגרים ביותר (60 ומעלה).

למה רֶנוֹ 4?

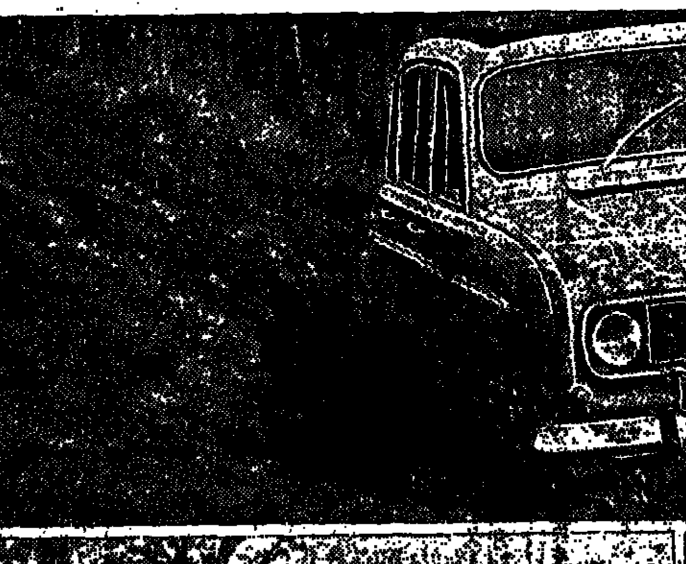

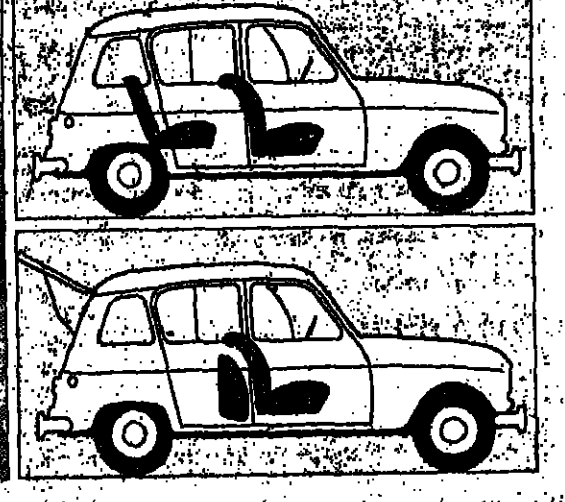

מפני ש...

עכשיו יותר מתמיד, קנית מכונית מחייבת שיקולים מעשיים ומתאימים לרוח הזמן.
אם דרושה לך מכונית אידיאלית לתעבורה בעיר ובכפר, בעלת 5 דלתות, לנסיעה נוחה ובטוחה ל־4 נוסעים, בעלת הנע קדמי, צריכת דלק מינימלית, אמינה שאינה זקוקה לטיפולי מוסך...
או בקיצור, אם דרושה לך מכונית שתעשה לך את החיים קלים יותר
אין לך אחרת מאשר "רנו 4".

רנו 4, המכונית שנבחרה ע"י ארגונים, מועצות, קבוצים ומושבים ומערכת הבטחון.
רנו 4 מסחרית
כל היתרונות של רנו 4 הרגילה פלוס חסכון עצום על פי תקנות הרפורמה.

RENAULT 4 רנו

רנו — היצרן הגדול בעולם של מכוניות עם הנע קדמי
בני משה קרסו [illegible]

כל שבוע חוברת למתח טלוויזיונית ב„לאשה"
קוג'אק • [illegible] 0־5 • קולומבו • מקלאוד

קטעים נוספים מיומנו של האיש הקרוב ביותר לפנחס ספיר, המספרים הפעם בין השאר על ארועי מלחמת יום־הכיפורים ועל מאמצי שר־האוצר המנוח לגייס כספים במהירות מירבית

בערב יום־כיפור נסע ספיר לגולדה לאחל לה גמר חתימה טובה; כשיצא, אמר: „יהיו צרות...״

נהגו של פנחס ספיר חושף את יומניו

מאת חיים שרף
כפי שסופר לשלמה נקדימון

האדם הקרוב ביותר לפנחס ספיר, בתקופה המעניינת והסוערת בחייו, היה נהגו ומלווהו האישי, חיים שרף. ניתן לומר, כי ספיר לא הסתיר מפניו מאומה. חיים שרף, שחש כי הוא חי במחיצת אלשיות כבירת כוח ועוצמה, ניהל יומן, בו העלה בראשי־פרקים את אשר ראה ושמע. מעט מן המעט מגלה חיים שרף בפרקים אלה, וכך מתגלים צדדים בלתי ידועים לציבור מאישיותו של ספיר.

לפנינו מיסמך אנושי מרתק על אדם ששנאותיו או אהבותיו אך איש לא יכל היה, אפילו רצה, להתעלם ממנו. זהו ספיר שבכה כילד כאשר הגיעו ראשוני הפנטומים. זהו ספיר שיכול היה בהבל־פיו לחסל יריב פוליטי. וזהו ספיר שהורה לנהגו „לבל יעוז להסיע ברכבו הממשלתי בני משפחה („הם יכולים לנסוע באוטובוס...״). זהו ספיר שלא הסכים עם גולדה בתחום המדיני, אך קיבל עליו את הכרעותיה.

בפרק הראשון, הקודם, סופר כיצד הביא ספיר למינוי גולדה לראש־ממשלה אחרי אשכול ז״ל; כיצד מונה בן־אהרון למזכיר־ההסתדרות; מה היו יחסי ספיר־דיין; ועוד. הפעם מתמקדים עיקרי הדברים בשנת 1973, היא שנת מלחמת יום־הכיפורים.

מארס 1973

נשיא המדינה, זלמן שז״ר, נפטר. יש צורך בנשיא חדש. מהיכן לוקחים נשיא? מי יהיה הנשיא החדש? הוצעה מועמדותו של חבר־הכנסת יצחק נבון. ראש־הממשלה, גולדה מאיר, התנגדה. ספיר אמר לי: „מה איכפת לי אם יהיה נשיא?.. שלא יהיה נשיא... איזה עסק יש לי עם זה?״ אבל בכל־זאת צריך נשיא, ושוב ספיר פועל מאחורי הקלעים.

ספיר ושר־המשפטים, יעקב שמשון שפירא דנו בנושא ומצאו מועמד לנשיאות: את פרופ׳ אפרים קציר. בעניין זה הם היו בעצה אחת עם גולדה. קציר לא היה בארץ, וספיר טילפן אליו לחוץ־לארץ לקבל את הסכמתו. קציר העמיד תנאים, שעיקרם האפשרות להמשיך בעבודתו המדעית, ואלה הובטחו לו.

הבעתי בפני ספיר את דעתי המסתייגת ממועמדות קציר. מדוע לא יצחק נבון — שאלתי.

ספטמבר 1973

הבחירות לכנסת השמינית אמורות להתקיים בסוף חודש הבא, אוקטובר. מפלגת־העבודה נמצאת בעיצומה של מערכת הבחירות. הרכבת רשימת המועמדים לכנסת תפסה, כרגיל, מקום מרכזי, והיתה מוטלת במידה רבה על שכמו של ספיר.

היתה התרחשות לא נעימה עם צבי אלדורטי ממגדל־העמק. ועדת־המינויים של רשימת המועמדים הציבה אותו במקום 35—36. לפני סגירת הרשימה הופיע אלדורטי במטהו של ספיר במרכז המפלגה ושאלני למצבו ברשימה. גיליתי לו את המקום הנוכחי. יהודי הוא יהודי ואלדורטי לא האמין לי, או שביקש לשמוע את הדבר מפי ספיר. כשספיר יצא מבית מרכז המפלגה ונכנס למכונית כדי להגיע למלון „סמואל״, שם קיים פגישות רבות, ביקש אלדורטי ללוותו. בדרך שאל: „באיזה מקום אני עומד?״ ספיר, שקרץ לי בעינו, שאל: „באיזה מקום אתה רוצה לעמוד?״ אלדורטי: „45—55״. ספיר השיב: „בסדר״. נשכתי את שפתי, כי ידעתי שאלדורטי סודר את עצמו במו ידיו.

כשיצא אלדורטי מן המכונית, אמר ספיר: „אם הוא רוצה מקום 45, מדוע אתן לו מקום 38?״

„בוא ניכנס לגולדה״

אבל אפילו נשאר אלדורטי במקום ה־45, ודאי היה נבחר לכנסת, גורם נוסף התערב בגדו, והוא — ד״ר נחום גולדמן. ועדת המינויים נתכנסה לישיבתה האחרונה, לסגור את הרשימה באורח סופי. לפתע צלצל ד״ר גולדמן, וביקש להתראות עם ספיר בדחיפות. והשניים החליטו לסעוד יחדיו ארוחת ערב. לאחר שיצא ספיה ואף שסוכם שהרשימה סגורה, הועבר אלדורטי למקום מרוחק ברשימה. כשחזרנו מארוחת הערב עם ד״ר גולדמן היתה הרשימה סגורה ולא יכלו לבצע כל שינוי.

על רקע זה החל סקנדל גדול. אנשי אלדורטי ששהו במקום הוציאו מכיסיהם חבילות של פתקי הצבעה אמת והשליכו אותן בפניו של ספיר. הם התפרעו קשות. בעצמי נאלצתי לחלץ אותם מגדרו של ספיר. אלדורטי התנצל לאחר מכן שאנשיו לא עשו את שעשו ביוזמתו. אבל מה לא עושים למען כסא!

אוקטובר 1973

ביום שישי, ערב יום־הכיפורים, הגענו לתל־אביב אחרי 6 בבוקר. היום קצר ולספיר ממתינה עבודה רבה, הכרוכה בהכנות לבחירות הקרובות לכנסת השמינית, שייערכו בסוף החודש. בבוקר היה ספיר אצל ראש־הממשלה לשיחה בנושא מסויים. ואחר־כך בילה כמה שעות במטה הבחירות בתל־אביב.

בשעות הבוקר הזעיקה גולדה את השרים ששהו בתל־אביב לישיבה דחופה. ספיר לא הלך לישיבה זו, בדרך־כלל לא השתתף בישיבות שלא מן המנין, אם לא נדונו בהן עניינים כלכליים. בצהריים נפגש ספיר במלון „סמואל״ עם מזכירתה של גולדה, לו קדר, ועם מה שנאמר בישיבה המיוחדת של הממשלה.

לפנות ערב, ממש לפני הסעודה המפסקת, הסעתי את ספיר הביתה והתכוננתי לקחת זוג תיירים גרמנים (מכרים של ח״כ יוסף קרמרמן) לירושלים.

בדרכנו לכפר־סבא, אמר ספיר לפתע: „בוא ניכנס לגולדה. נגיד לה גמר חתימה טובה״. הפניתי את המכונית לרמת־אביב, מקום מגוריה של גולדה. הוא שהה שם זמן־מה, וכשיצא ראיתי סימני דאגה על פניו. הוא פנה אלי ואמר: „חיים, מה יהיה?״ בדיוק באותן המילים פנה אלי כשירדנו מירושלים, ביום העצמאות 1967, ערב מלחמת ששת הימים.

הבנתי ששמע מגולדה בשורה לא נעימה, וקישרתי זאת עם ישיבת השרים שהתקיימה בבוקר. ספיר הירהר מעט ושאל אותי: „האם הסורים יפתחו באש?״ השבתי בשאלה: „אתה שואל אותי? אתה לא יודע? מה שמעת מגולדה?״

ספיר פלט אנחה כבדה: „חיים, מצבנו לא טוב. יהיו צרות״.

מיליארד לירות ליום

כשנפרדנו היה ספיר ממש מדוכא. הוא אמר לי: „חיים, אתה הרי לא הולך לבית־הכנסת. אני מבקש ממך: הישאר בבית. ייתכן שאצטרך אותך״.

למחרת, יום־הכיפורים, 6 באוקטובר, טילפן ספיר בערך בשעה 11 בבוקר. הוא אמר: „חיים, אני נוסע עכשיו לישיבת הממשלה״.

הבנתי שמשהו מתרחש. מיד יצאתי לביתו של ספיר, ומשם לתל־אביב.

פנחס ספיר ז״ל ומשה דיין יבל״א

מיד עם פרוץ המלחמה החל ספיר לצבור על הקו לחוץ־לארץ. הערכתו שלו היתה: שהמלחמה תעלה מיליארד לירות ליום, בלי לדעת כמה ימים היא תימשך. ספיר עבד בלישכתו של שר־החוץ, אבא אבן, שהיתה מתחת ללישכתו. בלישכה זו נמצא קו טלפון, שממנו ניתן להתקשר ישירות לחוץ־לארץ. אבן היה אז בחוץ־לארץ, ואת הלישכה פתח למעננו נהגו של אבן [illegible].

באמצעות הקו הישיר שוחח ספיר ללא הפסק עם עשרות יהודים עשירים ובעלי השפעה בעולם הפיננסי, כשהוא מטיל על כל אחד מהם מכסה לתרומות.

הממשלה קיימה דיונים [illegible] ביום. באחת הישיבות, נדמה לי שזה היה ב־9 באוקטובר, השתתף מספר קטן של שרים ובהם משה דיין, יעקב ש. שפירא, חיים בר־לב והרמטכ״ל, דוד אלעזר. אחרי הישיבה יצא ספיר החוצה ואמר לי: „חיים, יש לי פתק בכיס. [illegible]״

כשמבקשי הסברים, [illegible] ספיר [illegible] אותה, קמתי [illegible] את הנפט לא נמסור!״

בישיבה אחרת, ביום הראשון של המלחמה, התברר שאנו מפסידים הרבה מטוסים [illegible] בחזית [illegible].

אף הוא בישיבת הממשלה, דיין אמר לבר־לב: „רד למטה. קח [illegible]״ [illegible] לשלם, כי [illegible] אין טעם להרדת [illegible] יש מרחב גדול [illegible] היא [illegible].

לבסוף, כפי שידוע לכל, יצא בר־לב לגולן. לפני שיצא ביקש למצוא את נהגו [illegible] מביתו. מצאתי את הנהג [illegible] לביתו של בר־לב והבאתי לו את מדיו. לאחר [illegible] בר־לב לפיקוד דרום כנציג הרמטכ״ל.

ביום באוקטובר בא עוזר שר־הבטחון, רב־אלוף (מיל.) צבי צור (צ׳רה) לספיר ואמר: „קר בגולן, אין שמיכות. נושים דובונים לחיילים. קר להם״. ספיר התרגז בצורה נוראה. [illegible] „איפה הכסף שזורם למערכת הבטחון? הרי לדבורים [illegible] מייצרים אותם בארץ. [illegible] ולנאסקעמס (תחתונים) לחיילים? [illegible] מפעלים בארץ מייצרים שמיכות, ותחתונים, [illegible] ודובונים? היה לזה מספיק כסף״.

כעבור ימים אחדים, כאשר החלה הרכבת האווירית האמריקנית להגיע ארצה, טיפל ספיר בכך שחלק מן המשלוח יכלול תחתונים, גרביים ודובונים. אלה הפסד במטוסים, מקום של [illegible] לחביא [illegible].

ציוד שמיכות ששימשו חיילות והעבירו אותן לחיילים בגולן.

שר המשפטים שפירא תבע את התפטרות דיין. הוא היה היחידי שהיה לו אומץ לעשות דבר זה. התפטר — שפירא עצמו התפטר... ספיר היה בדעה שדיין צריך להתפטר אך לא נתן לכך פרסום. הוא אמר לי: „אם אשכול ז״ל או גולדה היו בכהונת שר־הבטחון וקורה מה שקרה עכשיו — לא היה מגיע להם כלום. שר־בטחון אזרחי צריך לאכול כל מה שבשל לו הרמטכ״ל. מוכר לה. אבל אליל כדיין, סופר־מכתת כמוהו, האסטרטג הטוב ביותר שלנו. האם גם לו צריך למכור לוקשן?״

אף שזו היתה דעתו הוא לא נתן לה ביטוי פומבי, וגם עם גולדה לא דיבר על כך.

רבין כאוסף כספים

רבין, שהיה גנרל חסר תפקיד במלחמה, הועמד בראש המגבית הפנימית למימון המלחמה. רבין היה די אומלל בתפקיד זה. הוא לא היה בנוי לגביית מס. כשראה איך ספיר מוציא כספים מעשירי ישראל, הוא כמעט נדהם. פעם ספיר השליך מהחדר שלו איש שהביא המחאה על מיליון לירות, והאיש חזר עם המחאה על סכום כפול.

את הסכום הגדול ביותר נתנו יעקב מרידור ושותפו לעסקי האוניות, מילא ברגר. ספיר הצליח [illegible] מבנקים ואמר לו: „תראה כמה הם נתנו, אתה לא מתבייש עם הסכום שנתת?״

התפקיד לא משך, כאמור, את רבין, אך גם לא בא לו בעיים לבקש מספיר שישחרר אותו. רבין, שהכיר את יוסי שריד מעבודה משותפת במערכת הבחירות, וידע שלשריד יש ארון קשר אצל ספיר, ביקש משריד לפעול אצל ספיר כדי שישחרר אותו.

שריד הצליח לשכנע את ספיר בפגישה שהתקיימה בביתו באחת השבתות באומרו: „מוטב שרבין יישאר רענן לתפקידים שעוד נכונו לו. לא כדאי לכבול אותו בתפקיד ראש המגבית״. ספיר התפלא, עיקם קצת את אפו, ואמר: „נו, מילא״ — ושיחרר את רבין.

לאחר הפסקת־האש היינו — ספיר, בני משפחה קרובים ואני — אורחיו של שרון באפריקה, מעבר לתעלה. כדרכו קיבל אותנו יפה מאוד. בהרצאה הוא סיפר לנו את סיפור הפריצה לתוך אפריקה. אריק שירטט הכל על דף נייר. ביקשתי אותו שיחתום על השרטוט. במו ידיו הוסיף תאריכים ושעות. והוא נמסר למזכרת למשפחת ספיר.

נובמבר־דצמבר 1973

ספיר חזר ממסע המגבית בחוץ־לארץ. וכמו שם התחלנו להטריד אותו בעניין מתן תפקיד צבאי בכיר לאריק שרון. דיברתי עם יוסי שריד, שיש לפעול להשארת אריק בצבא בתפקיד מתאים, כמו מפקד חיל הרגלים. כשהבאנו את זה לספיר, הוא שאל: „מה, אני שר־בטחון? אני ממנה אלופים?״

עם זאת, הסכים לדבר עם גולדה, אך כלום לא יצא מזה.

כבר עמדתי על היחסים המיוחדים שנקשרו בין ספיר לבין אריק שרון. ספיר היה אורחו של אריק פעמים מספר כשהיה אלוף פיקוד דרום, ושרון גם קיבל אותו בקבלות פנים מלכותיות ממש.

בינואר השנה ערך שרון לכבוד ספיר סיור בפיקוד הדרום. הוא הוביל את ספיר בקו בר־לב המבוצר והכניסו לחדר המלחמה. אריק מסר לספיר פרטים מלאים על המתרחש בצד השני. המספרים היו מדהימים. כך וכך אלפי קני תותחים ומטוסים [illegible] מול המעטים שיש לנו. ספיר [illegible] ביקש את חוות דעתו של אריק לצפוי במקרה של מלחמה. אריק הרגיע אותו. לאחר הסיור שלח שרון לספיר אלבום יפה של צילומים מהסיור.

„אריק הוא כוח״

כשעמד אריק לסיים את תפקידו כאלוף־פיקוד שאף להישאר בצבא, כדי להתמודד על תפקיד הרמטכ״ל. היה ברור שאם לא יושג מטרה זו יחליט [illegible] לחיים הפוליטיים, ודווקא למחנה הימין.

ספיר התערב פעם כאשר נתמנה אלוף רחבעם זאבי („גנדי״) לאלוף פיקוד המרכז ואריק נשאר מחוץ. [illegible] אריק, איים או לפרוש [illegible] „היתה מערכה צבאית אחת במדינת ישראל שלא הייתי [illegible] בה?״ [illegible].

ספיר, ששהה אז בניו־יורק, טילפנתי אליו ואמרתי: „אריק משתולל. הוא יעזוב את הצבא, וילך לפוליטיקה — נגדנו״. ספיר טלפן לאריק מניו־יורק והרגיע אותו. הוא אמר לו: „היה סבלני. [illegible] שב בשקט, והעניינים יסודרו״.

אריק שמע בקולו. ובאמת לבסוף קיבל את פיקוד דרום, בזכות [illegible] את זאת.

בחודש אוגוסט, לקראת סיום תפקידו כאלוף הפיקוד, קיים איתו ספיר כמה פגישות — בביתו של אריק [illegible] באר־שבע, במכוניתו שלו [illegible] בכפר־סבא. קשה היה [illegible] אחריו. ספיר הלך לשוחח עם גולדה [illegible] גולדה שלחה את ספיר לדיין. דיין [illegible] ושלח אותו לספיר [illegible] אריק כי איזה קשר יש [illegible] איש מפלגה [illegible] באר־שבע [illegible] ידוע בקשריו הטובים עם אישי [illegible] ידיד, קרוב של אחיו, הוא ניסה [illegible] רמטכ״ל, הן משום שחשב שהוא [illegible] תפקיד, והן משום שהיה משוכנע [illegible] שיתחתפו עימו פעולה בעיבודו [illegible].

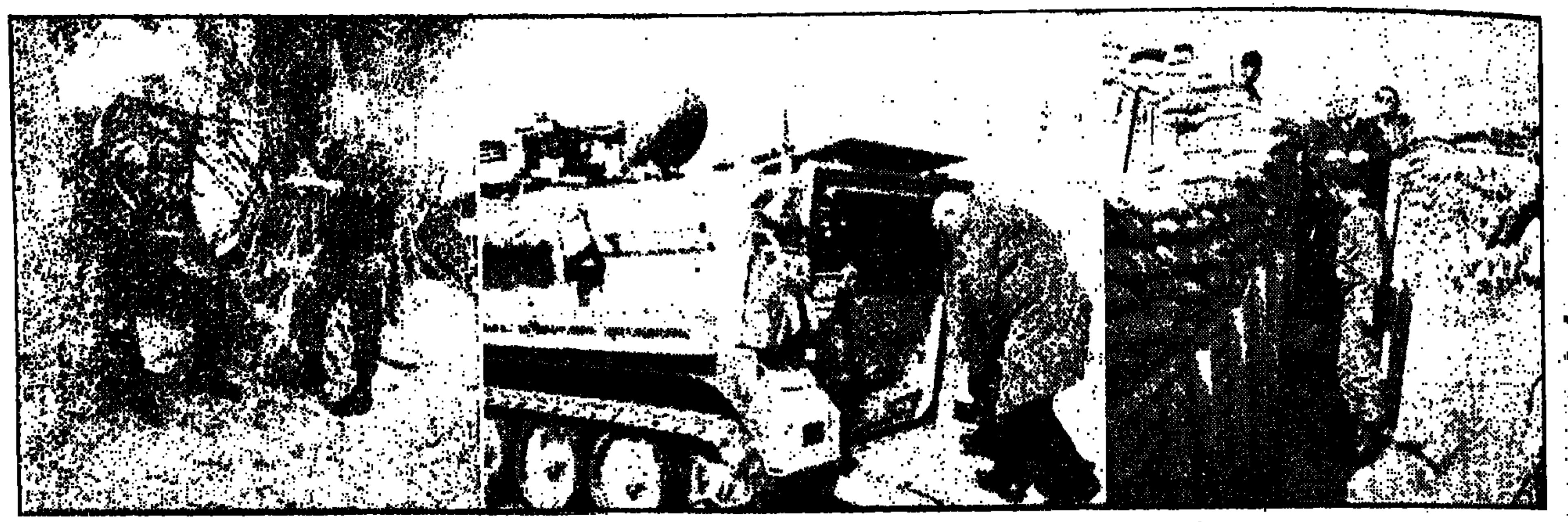

• מימון: פנחס ספיר ערך בינואר 1973 סיור בקו בר־לב. הוא ביקר במעוזים, נכנס ל„זלדה״ כדי לסייר לאורך הקו (באמצע), וסעד בחברת אלוף פיקוד הדרום דאז, אריק שרון

דיין כתב לספיר: „יש לפנות את אבו־רודס״; ספיר הגיב בכעס: „לא נמסור את הנפט!״ * עוזר שר־הבטחון התלונן: קר לחיילים בגולן; ספיר זעם: „איפה הכסף שזורם למערכת הבטחון?״ * רבין הועמד בראש מגבית המלחמה, אך ביקש את יוסי שריד לפעול אצל ספיר לשחררו מהתפקיד * ספיר רצה שאריק שרון יישאר בצבא — גולדה סירבה * ספיר על זנבר: „הוא לא קיים בשבילי״

אנשים: „אריק הוא כוח. סוחב קולות. אם נפסיד אותו, יילך לגח״ל״.

חלפון ביקש ממני להסדיר פגישות בכל דרג אפשרי, בנסיון להעביר את העניין.

יוסי שריד הצטרף לעמדתנו וגם הוא דיבר על לבו של ספיר. ביחד הבאנו את אריק לישראל גלילי, ליהושע רבינוביץ, למזכ״לי מפלגת העבודה לובה אליאב ואהרון ידלין, ועוד פעם לספיר. לאן לא הלכנו כדי למנוע את פרישת אריק? שום דבר לא עזר. אריק הלך לאופוזיציה.

המלחמה והתפקיד שמילא בה אריק העלו שוב את האפשרות שהוא יהיה רמטכ״ל.

מיד כשחזר ספיר מהמגבית ואחרי כן, בהזדמנות, דיברתי עמו בנושא זה. אמרתי לו, בהסתמך על מידע של יעקב חלפון, ידידו של אריק מבאר־שבע, שאריק מוכן לצאת מהליכוד, ואפילו לא להיות פעיל בפוליטיקה. את שרון מעניין רק דבר אחד — הצבא. הוא רוצה להישאר בצבא וכמעט יום־יום בא אלי חלפון עם הסיפור: „אריק רוצה להישאר בצבא ולהיפטר מהפוליטיקה. פוליטיקה, זה לא בשבילי״.

באחת השיחות בעניין זה אמר לי ספיר שהוא רוצה בשרון בצבא. אבל היו כמה מתנגדים חריפים. גולדה לא רצתה באריק בצבא, והיתה גם התערבות של חיים בר־לב נגד אריק. וההמשך ידוע.

זנבר נגד ספיר

היחסים נתגלו בהזמנת חידידות ספיר—זנבר. משה זנבר הנגיד, שספיר מינה לכהונתו, נקט עמדות שעמדו בניגוד לאלה של שר־האוצר. הוא פגע בספיר כמושריו, וזה אבל את זה. הגיע מצב שספיר אמר: „הוא לא קיים בשבילי, אני לא רוצה לשמוע את שמו. לא אזכיר אותו באף נאום מנאומי״.

מנכ״ל משרד האוצר, יעקב אגמון, ניסה לתווך שלום ביניהם. הם התפייסו וזנבר שוב הופיע נגד ספיר. נוצר מצב שספיר פשוט לעג לזנבר וצחק לנאומיו. כי מי שהאזין לו היה רואה שהקו הקבוע בפה הוא: „אני... אני... אני... אני עשיתי הכל...״ וכדומה. זה היה הסיגנון של הנגיד גם בטרם קיבל תפקיד זה.

כשבחן ספיר לעומק את עמדות זנבר גיבש דיעה כי מבחינה פוליטית הוא קרוב ברצונו לאלה של דיין ובוויכוחים בין דיין לבין ספיר על תקציב הבטחון עמד זנבר לצידו של דיין.

סוף 1973 — ראשית 1974

דיברתי על לבו של ספיר שיתחתן. הכרתי את ספיר מקרוב וידעתי שאינו יכול להמשיך ולחיות לבד. לא פעם לנתי בביתו, והוא לא הרגיש טוב. אמרתי לו: אינך יכול לגור לבד. מה תעשה אם פעם לא תרגיש טוב? מי יזמין לך רופא? מי יגיש לך כוס־תה?

ספיר דחה את הערותי בקשר לנישואין ואמר לי: „חיים, לא מתאים לך. גם אתה מדבר כך?״

האמת היא שספיר היה קשור מאוד לזכרה של אשתו המנוחה.

זכורה לי עדיין אותה שבת. באוקטובר 1971, ספיר התכונן לצאת לחוץ־לארץ ורעייתו המסורה, שושנה, עמדה להילוות אליו. היא נהגה לצאת עמו לחוץ־לארץ רק אחת לכמה שנים. נסיעה עם ספיר אינה בילוי ואינה תענוג — זו עבודה קשה. הוא היה טס בלילות, כדי להרוויח את הימים לעבודה. על בילויים לא היה מה לדבר. כשביקר עם ספיר בביתו של הנדבן הנודע לו ביואר בארצות־הברית ידע ספיר לנצל אפילו את יום־ההולדת שלו (של ספיר), כדי להוציא כסף למען מדינת־ישראל, כאשר הגיש לספיר שי, טבעת יהלום.

ספיר הביט אז בטבעת ואמר: בשביל מה קנית לי יהלום? תן כסף ונפתח בו בית־ספר בירושלים. וכך קם בית־הספר על שם לו ביואר.

שושנה גם לא אהבה לנצל את מעמדו של בעלה לנוחיותה. כשהיה ספיר מטלפן אליה הביתה ומזמין אותה לאיזה מפגש חברתי בירושלים (ומפגשים חברתיים אצל ספיר היו תמיד לצורך עבודה), הייתי מביע נכונות לבוא לתל־אביב לקחת אותה. אך היא היתה מסרבת ומגיעה לירושלים באוטובוס.

באותה שבת בה מדובר, בא רופאו של ספיר לביתו לערוך לו את הבדיקות השיגרתיות. לפתע פנתה שושנה לרופא ואמרה: „רק ספיר קיים? ואני לא קיימת? אפשר לבדוק גם אותי״. הרופא ראה זאת כדבר מובן מאליו. בדק אותה וציווה עליה להיכנס מייד לבדיקות בבית־החולים. הסיור לחוץ־לארץ בוטל. שושנה נותחה בדחיפות והרופא אמר לי: „אין מה לעשות״.

כשנודע לספיר על מצב אשתו הוא הגיב בצורה קשה ביותר. לבלות חוות־דעת של הרופאים הישראלים, קיווה שיש אולי סיכוי כלשהו. באותה תקופה היה בארץ איש־העסקים הנודע סם רוטברג, שהיה ידיד משפחתו של ספיר. כששמע על העניין, אמר שיש פרופ׳ ידוע בארצות־הברית, שאולי יוכל לעשות משהו. הוא ביקש את הדו״ח הרפואי, כדי להעבירו בדחיפות לפרופסור האמריקני.

גולדה, שביקרה אצל שושנה, שמעה את השיחה והציעה להעביר את הדו״ח במטוס צבאי, היוצא בטיסות לארצות־הברית, כך שהדו״ח יגיע במהירות הגדולה ביותר.

ואכן, כשהגיע המטוס, באיחור קל, לארצות־הברית כבר המתינו בשדה־התעופה למעטפה הרפואית שהועברה לפרופסור.

תשובת המומחה האמריקני אימתה את האיבחון של הרופאים הישראלים. לא עבר זמן רב והיא נפטרה.

רחוב בן־יהודה 27

שנתיים לאחר שנתאלמן, בעת שדיברתי על לבו של ספיר כי ימצא לעצמו שותפה לחיים, כבר ידעתי שיש לו מועמדת לנישואין, אם כי הוא לא ידע שאני יודע. ספיר הכיר את הגברת רבקה בר־נתן בעת שעבדה במשלמה ובמועצת־הפועלים בירושלים. היא היתה אלמנה, אם לשני ילדים, שעשתה רושם טוב מאוד. מפעם לפעם היה ספיר מבקש שאסיעו לרחוב בן־יהודה 27. הוא לא אמר לי מה יש לו בבית זה. לא שאלתי. והוא לא חשד בי שאני יודע.

פעם באתי לביתו בירושלים בשעת־בוקר מוקדמת. בביתו, ביקש שאשיג לו את יוסי שריד בטלפון. פתאום צילצל הטלפון ומעבר לקו נשמע קולה של אשה. כששמעה את קולי, שהיה זר לה, אמרה „טעות״ ונתקה. [illegible] לא נזקקתי.

כשחזר ספיר באחת מנסיעותיו לחוץ־לארץ, הביא עימו בקבוק בושם „שאנל 5״. הוא ניסה להסתיר את הדבר ולהעביר את הבקבוק בהחבא למזוודת ה„ג׳יימס בונד״ שלו. בערב אמר לי: „סע איתי לבן־יהודה 27״.

רציתי לרמוז לו שאי־אפשר להסתיר דברים. פתחתי את המזוודה, הוצאתי בקבוק הבושם ונתתי לו. הוא פנה אלי ואמר: „חיים, אתה בלש, מאיפה ידעת?״ והחיוך רחב התפשט על פניו.

ספיר נשא לאשה את רבקה באוקטובר 1974, כאשר כבר לא הייתי בשירותו.

(כתבה שלישית ביום ו׳ הבא)

הדיון בממשלה על ההתנחלות בסבסטיה

(המשך מעמוד 5)

ים שר־המשפטים, מר חיים צדוק, לידידיו את צער שהילתו בפרשת סבסטיה.

הוא הוסיף, כי הוא אינו רואה בנושא זה עילה להתפטרות.

ידוע, כי שר המשפטים התבטא בצורה חריפה ונמרצת נגד המתנחלים. [illegible] בממשלה, כי לדעתו חמורה פרשת סבסטיה אף יותר מפרשת „אלטלנה״. לדבריו, „אלטלנה״ היתה מכוונת לערעור סמכות הממשלה כלפי פנים, ואילו סבסטיה כוונה גם כלפי חוץ, וכוונתה לכפות על המדינה מדיניות־חוץ בניגוד [illegible]. הוא גם אמר, כי בעוד ש„אלטלנה״ היתה מיקרה חד־פעמי, הרי סבסטיה היא אירוע אחד בשרשרת של אירועים מסוג זה.

שר־הקליטה, מר שלמה רוזן, איש [illegible]

„איומים ולחצים״

בצורה לא פחות חמורה הצביע חבר־הכנסת יצחק נבון, יושב־ראש ועדת החוץ והבטחון, על המשמעות המדינית [illegible]

מאבק פוליטי

בישיבות הממשלה האחרונות [illegible]

הפקת לקחים

[illegible]

שרות
U.S.News
& WORLD REPORT
מיוחד לידיעות אחרונות

מי באמת שולט בוושינגטון?

פוליטיקאים באים ופוליטיקאים הולכים — אך ה„סופר ביורוקרטים" לעולם נשארים ✶ אותה פקידות בכירה ממונה על מנגנון של 2.9 מיליון עובדי ממשלה ✶ בידיה השליטה על קרנות של ביליוני דולר ✶ היא מסוגלת להחיש או לעכב פעולה ממשלתית, ולפעמים בניגוד למדיניות ✶ היא יכולה לקדם או להאיט תחיקה בקונגרס, והיא אומרת מה ניתן לבצע — ומה לא

ארצות־הברית נערכת לקראת שנת בחירות — ושוב מתמקדת תשומת־הלב באמריקה על הפוליטיקאים. אך הפוליטיקאים באים לוושינגטון לאחר שנבחרו ויורדים, במידת כישלונם או הצלחתם, בניהול ענייניהם של 214 מיליוני האמריקנים — הם הולכים; ואילו ה„סופר־ביורוקרטים" נשארים, והם־הם השליטים האמיתיים בוושינגטון.

„סופר־ביורוקרטים" אלה, שאיש לא בחר בהם, מהווים שיכבה אלמונית דקה בין המון עובדי המנגנון הממשלתי לבין קומץ העובדים הבכירים המתמנים על־ידי כל אדמיניסטרציה נבחרה.

ביצועיסטים עם שררה

הם מונים אך כרבבה, ומנהלים את עבודתו של מנגנון המונה 2.9 מיליון עובדי ממשלה. בידיהם השליטה וההכרעה על קרנות של הרבה ביליוני דולרים. הם המחליטים מי זכאי — ומי אינו זכאי — לסעד, לסובסידיות, לתמיכה פדרלית. בידיהם ניהול הניירת החולשת על גורלו של המימסד הצבאי, המקיף 3.1 מיליון איש ושל התקציב הבטחוני המגיע לכ־90 ביליון דולר. הם העוסקים בגביית המיסים הפדרליים — כ־260 ביליון דולר לשנה — ובחלוקת כספי הביטוח הלאומי המגיעים לכ־63 ביליון דולר לשנה.

הם מסוגלים להחיש או לעכב פעולה ממשלתית, לפעמים אף בניגוד למדיניות הממשלה. הם יכולים לקדם, או להאיט, חקיקה בקונגרס תוך הפעלת קשרים בשתי המפלגות כאחד. והם אומרים לנשיא מה ניתן ומה לא ניתן לעשות.

על כתפיהם של ה„סופר־ביורוקרטים" נח עיקר עול הביצוע של המדיניות, עליה החליטה האדמיניסטרציה ושאושרה על־ידי הקונגרס. אך בידיהם נתון הכוח להציב מיכשולים ולהגביל את הביצוע של תכניות ושל מדיניות שאינם נראים להם.

בקצרה — בידיהם מידה עצומה של שררה. כאשר הם מבצעים היטב, תוך שמירה על חוקים טובים — מכונת־השלטון פועלת כשורה; אך כשאין הדבר כך — ההשפעה על חיי כל אזרח היא ניכרת.

זוהי תקופה קשה ל„סופר־ביורוקרטים". אלפים מהם נעדרים משורות המנגנון והנשארים חללים בצמרתו.

ממילא, טיב השירות שמספק המנגנון הממשלתי הלך וירד בהדרגה בשנים האחרונות, וגרם למספר — אומנם לא גדול — של מכשלות במימדים עצומים, שמשך תשומת־לב לא אוהדת אל מנגנון עובדי הממשלה.

• ורנון מקנזי: במקרים מסויימים יכולים ה„סופר ביורוקרטים" למנוע או לעכב תחיקה שהנשיא הציע

מערכת יחסים סבוכה

למשל, בתוכנית בולי־המזון (תוכנית המיועדת לספק מזון זול לנצרכים) הנתמכת על־ידי הקופה הפדרלית בכ־6.6 ביליון דולר לשנה נתגלו טעויות בהיקף של 20 אחוז. מודה אחד העובדים הבכירים: „פירוש הדבר הוא, שהממשלה מחלקת ביליוני דולרים ללא כל פיקוח".

דוגמה אחרת: התוכנית של „תוספת סעד", שנועדה להחיש את הסיוע לנכים, קשישים ועיוורים, שקועה בתוהו ובוהו כזה ששילמה מאות מיליוני דולרים מעל ומעבר לתקציבה. אך זכאים רבים לא זכו לקבל תשלומים המגיעים להם.

ועוד דוגמה: תוכנית בניית אוניות חדשות לצי הסתבכה, וגרמה לייקור האוניות הנבנות בהרבה עשרות מיליונים מכספי הציבור.

מי הם ה„סופר־ביורוקרטים"? כיצד הם פועלים — ומדוע משתבשת פעולתם?

רובם ככולם גברים ועם ותק של 15 עד 30 שנה במנגנון הממשלתי. רובם בגיל ה־50, ונמנים על שלוש דרגות־השכר הגבוהות של המנגנון, עם משכורת ממוצעת של 37 אלף דולר לשנה. מעטים מהם הינם עובדי־מנגנון שעלו בדרגה וזכו להיות ממונים על־ידי הנשיא.

וילבור כהן, אשר היה פקיד ממשלתי במשך כ־20 שנה בטרם שנתמנה ע"י הנשיא ג'ונסון כשר הבריאות, החינוך והסעד אומר:

„על מנת שאדם יגיע לדרגים הבכירים של המנגנון וישאר שם, חייב הוא להיות מוכשר הרבה יותר מכל מנהל־חברה. הוא צריך לקיים מערכת יחסים סבוכה עם הכפופים למשמעתו, עם הממונים עליו ועם הקונגרס".

איש כזה הוא תומאס האנון, העומד בראש המינהל התחומי של השירותים הכלליים בסאן־פרנציסקו. הוא חולש על מנגנון בת 3500 עובדים, המשתרעת על כל החוף המערבי של ארה"ב והוואי. בשנים האחרונות נאלץ להתמודד עם בעיות כה שונות, כמו השתלטות האינדיאנים על האי אלקטרז והפעלתו של „הבית הלבן הקטן" של הנשיא ניכסון בסאן־קלמנטה. הוא מקיים קשר ישיר עם צירי קונגרס מאיזורו וכן עם הממונים עליו בוושינגטון.

אליוט גריי, ראש מנהל הכנסות המדינה באיזור צפון החוף האטלנטי, נושא באחריות לגבייה יעילה של המיסים מלמעלה מ־18 מיליון משלמי מיסים. אשתקד הסתכמה הגביה באיזורו ב־52 ביליון דולר.

מאחר שעובדים נבחרים, וכאלה הממונים על־ידי האדמיניסטרציה הפוליטית, באים והולכים — נודעת לאנשי מנגנון הקבע השפעה רבה על החלטות הקונגרס ועל ביצוען. בידם לבנות או להרוס את כוונותיהם של הפוליטיקאים.

ורנון מקנזי, „סופר ביורוקרט" בן 58, הינו דוגמא טובה. הוא פעיל בתחום שירותי הרפואה הצבאיים מאז 1941 וכיום הוא סגן ראשון לעוזר שר הבטחון, הממונה על בריאות וענייני הסביבה.

ניכסון עקף המנגנון והסתבך

במגעיו עם הקונגרס גילה מר מקנזי, כי אם הוא מצליח לשכנע את צוות־המזכירות של ועדה כלשהי, ברור לו כי אף הוועדה תאשר את תוכניותיו. … אחר נזקק לעשר שנים כדי שחוק מסויים … פי רצונו, אבל בסופו של דבר נעתר לו הקונגרס.

מה יקרה אם הנשיא, הקונגרס, או שר … יציע תוכנית או חקיקה שלדעת מקנזי … רות הרפואי הצבאי? היוכלו ה„סופר ביורוקרטים" למנוע או לעכב את קבלתה?

„במקרים רבים התשובה היא חיובית", … מקנזי.

נשיאים רבים, ריפובליקנים ודימוקרטים כאחד, התלוננו בעבר שאין הם יכולים להשליט את מרותם על המנגנון. הנשיא פרנקלין רוזבלט … „כל נשיא בהיסטוריה שלנו התמודד עם הבעיה, כיצד למנוע את הפקידות מלעקוף את מדיניות הנשיא".

ואילו פרופסור דיוויד בראון, ראש קתדרה … מינהל באוניברסיטת וושינגטון … על תקופת ניכסון: „אחד מגורמי התיסכול … ביותר — ואני חושב שהוא הדבר שדחק את ניכסון לפרשת ווטרגייט — היא להיות האדם רב־העוצמה ביותר בעולם, ועם זאת חסר יכולת לומר לפקידיו מה לעשות. ניכסון ניסה לפתור זאת על־ידי … באמצעים מחוץ למנגנון — והסתבך".

פרופ' בראון מציין עוד: „הביורוקרטים … צמרת מרוחקים שלושה־ארבעה שלבים מן … רובם אינו זוכה לראותו. אך אלה הם האנשים הקבועים. הם לא יבצעו את המדיניות המוכתבת על ידי הפוליטיקאים ללא שידול רב מלמעלה".

לפני מספר שנים נפלה … החלטה לקצץ בתקציב החינוך. לא נלווה אליה … או תגובה. כאשר הגיעה ההחלטה … קבו עליה ה„סופר ביורוקרטים" והתרו התחיה עד כי עיצבוה לרצונם.

פרנק קרלוצ'י, שהיה אז תת־שר הבריאות, החינוך והסעד, נדר שהדבר לא יקרה שנית. כשהחלו הדיונים על התקציב הבא, הוא הביא את כל ה„סופר ביורוקרטים" בסוד העניינים והשקיע מאמץ רב בחיזור אחריהם. התקציב עבר „כמו על המאה", למרות שאף הוא היה תקציב מקוצץ...

השפעה על הקונגרס

וילבור כהן, עתיר הנסיון ביחסים עם הקונגרס, סבור, של„סופר ביורוקרטים" יש יותר השפעה על הצירים מאשר לשרים ולסגניהם. ה„סופר ביורוקרט" ישקיע מאמצים רבים כדי שלא להילכד בחוטי, בין רצון הממונים עליו לבין דעותיהם של ידידיו אשר בקונגרס. אך אם יאלץ לבחור, יצדד באנשי הקונגרס.

אחד המנכ"לים הגדיר זאת כך: „לא אחת מבקש ממני השר דברים שאני יודע שלא יאושרו על־ידי הוועדה שלנו בקונגרס. אני משתדל לחניאו. אם אינני מצליח, אני מתייצב לצד חברי הוועדה. אחרי הכל, השר יתחלף, אך עם הוועדה עלי לחיות..."

לעתים קרובות מתמקדים מאמצי בכירי המנגנון לא בהעברת חוקים שהם לטובת הארץ, או בחוקים שיקדמו את מדיניות הממשלה, אלא בחקיקה שניתן לישם אותה ללא קשיים.

ג'יימס קרדוול, הנציב לענייני ביטוח לאומי, מודה שארגונו הסתבך קשות במספר תוכניות חדשות, קשות לביצוע, כמו התוכנית של „תוספת הסעד", שבמסגרתה שולמו עד כה תשלומי־שעות בהיקף של למעלה מ־560 מיליון דולר. הוא מודה גם שמומחיו צפו את הסכנה עוד בסתיו 1973, כאשר הקונגרס חוקק את החוקים שהפכו תוכנית סעד פשוטה — למסובכת. מדוע לא קמו להתריע?

„אכן", מודה קרדוול, „אסור היה לנו לקבל את התוכנית בלי שתיבחן תחילה במידגם נסיוני. אך אינני בטוח מי היה צריך לבצעו. כאשר נתמנה כספר וינברגר כשר החינוך, הבריאות והסעד, ב־1973, ושאל אותנו אם התוכנית החדשה היא בת־ביצוע, אמרנו לו שאין לדבר כל חשיבות; הפוליטיקאים עומדים עליה ולא יאותו לסגת ממנה. לחוקים יש חיים משלהם ולאחר שנחקקו — קשה לפקידות להתנגד להם".

• ג'יימס קרדוול: לחוקים — חיים משלהם וקשה לשנותם

במקרים אחרים השתבשו דברים משום שהאחראי לא פעל במהירות וביעילות. מר האנון מסאן־פרנציסקו מעלה פרשיה אחת מנסיונו.

חסרי יעילות — ומתוסכלים

כאשר הוחליט חיל־האוויר לסגור את בסיס אוקסנרד ליד לוס־אנג'לס, השהה מר האנון את ההחלטה מה ייעשה בבסיס הנטוש. כיום, לאחר חילוקי דעות שנמשכו שנים, עדיין אין הנושא קרוב לפתרונו. וכמובן, על מר האנון מוטלת האחריות לכך.

אחת הבעיות המטרידות את המנגנון היא — המנגנון עצמו. ה„סופר ביורוקרטים" מתלוננים שכאשר מתחולל משבר, כאשר צריך לבצע תוכנית חדשה בחיפזון או מתעורר צורך בכוחות חדשים, אין המנגנון מסוגל להתמודד עם המצב. לא ניתן להיפטר מאנשים שמלכתחילה אסור היה להעסיקם או להעלותם בדרגה.

„לא תמצא איש־מינהל בכיר אחד שאינו אכול תיסכולים בשל עובדה זו. אם אני זקוק לאיש נמרץ, יעיל ובר־סמכא — הסיכוי שאמצאנו בשורות המנגנון היא מקרי ביותר".

הבכיר שאמר דברים אלה מוען גם כנגד הנטיה בקונגרס ובעיתונות „לצלוב" אנשי מנגנון ששגו. „אנו מרבים כל כך בביקורת, שביטלנו כל נכונות לקבלת הכרעות. איש־המנגנון מעדיף „לכסות" את עצמו, לא להסתכן...".

• אליוט גריי: אחראי על גביית סכום של 52 ביליון דולר

• תומאס האנון: קשר ישיר ובית השפעה עם אנשי הקונגרס

להלכה ניתן לפטר עובד לא יוצלח, אך למעשה... „מדי שנה אנו נתבעים למלא טפסים ולחוות דעתנו על כושרם של הכפופים לנו. אם אני כותב על עובד כלשהו שעבודתו אינה משביעה רצון, מתחילים הליכי סיסוריו. אך העובד זכאי לערער פעמים אין ספור. וכדי למנוע ביזבוז זמני, אני מבכר לכתוב שעבודתו משביעה רצון, ואז הוא זוכה לתוספת במשכורת...".

פרופ' בראון מסכם את הדברים כך: „אלה הפונים לעבודה ציבורית עושים זאת, לרוב, מתוך תחושה עמוקה של שירות הציבור. לאחר זמן מתחלפת תחושה זו בתחושת נאמנות חריפה יותר, אך צרה יותר, לעירות בו מועסק האיש. אך עם הזמן גם תחושה זו מתחלפת בתחושת הטובה העצמית. והאיש מעמיד בראש מעייניו את קידומו, העלאות במשכורתו, טובות־הנאה, זכויות...".

הקפאת השכר בדרגים הגבוהים של המנגנון, ביחד עם תוכניות גימלה מצודדות, מפתות כיום רבים לצאת לפנסיה מוקדמת. עובדה זו מחד, ומאידך — אי־הרצון להצטרף למנגנון הממשלתי, מאיימות לצמצם במידה נוספת את יעילות המנגנון, שלדעת אמריקנים רבים, היא בלתי־יעיל גם בלאו הכי.

הלמוט שמידט
משוחח עם
חנה זמר.

ראיון בלעדי
ראשון
לעתון ישראלי.
קרא היום ב„דבר"
את מה שיופיע בשבוע
הבא בכותרות כל
עתוני העולם החופשי.

פרס
לנהגי מוניות
בין־עירוניות
נשכח תיק נסיעות ירוק, משובץ בשחור, ובו בגדי נשים, במונית (האפר), ביום ה', 20.11.75, ב־2 אחה"צ, מ„מוניות האומה", בירושלים לתל־אביב.
להתקשר: 02־34888.

למכירה
2 מנופים ניידים
אמריקאיים, תוצרת „לוריין"
1. כושר הרמה 8 טון, כולל הארכת זרועות 20 מטר, מהירות נסיעה 85 קמ"ש.
2. כושר הרמה 18 טון, הארכת זרועות 27 מטר, מהירות נסיעה 60 קמ"ש.
טלפונים: 821700, 820806

למכירה
מחפר ג'.סי.בי.
מודל 70
במצב טוב
להתקשר בערב 873783

למכירה
שלוש שלדות משאיות מסוג ליילנד, דגם פרימליין
2. מתן עובדות בהובלת בטון מוכן במיקסרים.
מספר פרטים נא לפנות לטלפון ...

טוביה
התקשר הביתה
כולנו מודאגים

אבד כלב
טואצ'טריאר
קטן, שחור עם כתמים לבנים, בשם „גוגו".
ב־4.12.75, ...
... תודה

החורף:
חומאדיב

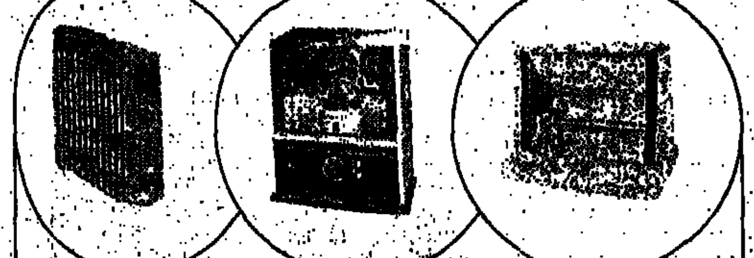

חורף חם עם אדיב חימום
בכל השיטות חימום לכל
דירה חימום בכל תקציב
אדיב המרכז לחימום
יבוא והפצה סיטונית של תנורים
חיפה, מרכז מסחרי ק. אליעזר, טלפונים: 623086־810714
רדיאטורים־תנורי נפט/ALADDIN־תנורי חשמל־תנורי גז־מסחרי חום־SIEMENS

נעלי הבית הטובות בישראל

חמות, נוחות
ובכלל לא יקרות
המגפר

התגייס לצבא הקבע

לצה"ל דרושים
בחילות האויר, הים והיבשה
קצינים וחוגרים בתפקידי פקוד
בעלי הכשרה צבאית מתאימה
וכן במקצועות אפסנאות,
אחזקה
ואלקטרוניקה

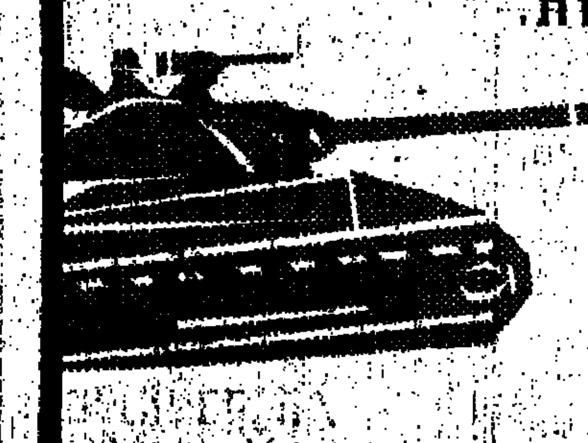

המועמדים בעלי הכשרה מתאימה שסיימו שרות סדיר בצה"ל
ולהם כושר גופני מתאים, יפנו לקבלת פרטים בדבר מקום
ותנאי השרות לענף קבע בשלישות הראשית רמת־גן
רח' מודיעין 100, בימים א'—ה' בין השעות 8—16
או ע"י פניה בכתב
בציון פרטים אישיים מלאים
לד"צ 2146
עבור קבע

לחברה להנדסה ולתעשיה בע"מ
שד' רוטשילד 7, ת"א
דרושה
נערה שליחה
שעות העבודה 8.00 — 15.00
נא לפנות טלפונית 51511 לרחל

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש
קבלן
לשרותי נקיון
היקף העבודה כולל שרותי נקיון יומיים במתקני ייצור, במשרדים ושירותים סניטריים.
קבלנים בעלי נסיון בנושא זה מתבקשים לפנות בכתב אל מנהל מחלקת בינוי ומשק ת.ד. 4353 חיפה (מיקוד 31040) ולציין עבור מס' 828.
רצוי לצרף המלצות ממקומות העסקה קודמים
המינים יוזמנו לראיון אישי בהנהלת המפעל.

לחברה בבעלות מוסד צבורי
דרוש
מרכז פרוייקט גדול במולו"ת
רצוי רקע במולו"ת
ידיעה מושלמת בעברית — הכרחית
עדיפות תנתן לבוגר במדעי הרוח
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב לת.ד. 2319 ת"א עבור מס' 81.
— סודיות מובטחת —

האוניברסיטה העברית בירושלים
דרושים לעבודת מחקר בשטח הפחם
כימאי אורגני
לבורנט כימי
על המעונינים לפנות אל פרופ' יוסף קליין המח' לכימיה אורגנית בבנין פילדלפיה, קרית האוניברסיטה גבעת רם ירושלים טלפון 68311/285.

חברה ישראלית לאוטומובילים בע"מ
מפיצי Ford בישראל
עבור סניפנו בחיפה
דרושה:
מזכירה
למחלקת מכירות רכב
כישורים: ✱ מקידות כללית. ✱ כתבנות עברית ✱ ידע בסיסי באנגלית, כולל הדפסה. ✱ גיל רצוי 30—35.
יום עבודה שלם.
מועמדות רציניות בלבד מתבקשות לפנות טלפונית: 531137 (04), או אישית לרח' ימו 145 חיפה.

למלון מפורסם באילת
דרושים עובדים
בעלי נסיון לתפקידים הבאים
פקיד/ה קבלה
פקיד/ת הזמנות
פקיד לילה
לפנות לת.ד. 768 אילת
עם המלצות ופירוט נסיון קודם.

דרושה
כתבנית עברית
מעולה
שעות עבודה
8.00—13.00
לפנות טל. 392111
תל-אביב

לחברה קבלנית לעבודות חשמל
דרושים
חשמלאים
ועוזרי
חשמלאים
בדבר פרטים להתקשר בין השעות 16.00 [illegible]
טלפון 527676 [illegible]

קיבוץ ותיק בעמק יזרעאל מעונין בקליטת
טבח
מקצועי מנוסה
בעל משפחה או רווק.
נא לפנות בכתב למזכירות שרותים
עפולת
כפר העצמאות

לאופנת סוזי באלנבי
לרגל הרחבת העסק
דרושות:
1. מודליסטית
(מנוסה)
2. עוזרת לגזרנית
3. תופרת סוג א'
(במקום)
4. נערה לאוברלוק
לחדר גזירה
של [illegible]

למפעל תעשייתי גדול ליד חיפה
דרושים
1. תמחירן בכיר —
לניהול מח' תמחיר
כישורים: בוגר קורס תמחירנים מוסמכים, בעל נסיון של 4 עד 5 שנים בתעשיה, יתרון לבוגר בכלכלה, דרגה: בהתאם לכישורים.
2. עוזר למנהל כח אדם
כישורים: בוגר מדעי החברה, דרגה: בהתאם לכישורים.
3. טכנאי בקרה / אלקטרוניקה
כישורים: אלקטרונאי מוסמך בעל נסיון במערכות בקרה בתעשיה. דרגה: בהתאם לכישורים.
מועמדים העונים לדרישות הנ"ל והמעונינים להצטרף לצוות עובדים מנוסה ומגובש, תנאי השכר בתעשיה, יפנו בכתב ליד לת. ד. 788 חיפה, לידי מנהל כח אדם (אישי).
סודיות מובטחת

לפועלים
מקצועיים
ובלתי
מקצועיים
תנאי שכר ותנאים סוציאליים
הטובים ביותר בענף!!
נא להתקשר טלפונית 477141 בין השעות 13.00 — 15.00 (פרט ליום ו') קו 75 של „אגד" מתחנה מרכזית
זיקית
מפעלי צביעה
הדפסה ואשפרה
בע"מ
תל-אביב, רח' הברזל 16, טל: 477141

שרותי השומרים
לסניף אשדוד
דרושים
שומרים
לסיירת אבטחה
יוצאי צה"ל בעלי רשיון נהיגה, בשכר עד 2,300 ל"י לחודש.
לפנות טל. 32444־055; 225571־03

תגיב
תעשיות גבס למוצרי בניה, פתח-תקוה
דרוש לנו
נציג מכירות
למערכות בניה מתועשות
המועמד המתאים לנו הוא אדם נמרץ, בעל רקע טכני ונסיון מעשי במכירות בענף הבנין, בקיא ומעורה בתעשיית הבנין בארץ, בעל כושר ונסיון לנהול משא ומתן.
ידיעת השפות אנגלית ו/או גרמנית הכרחית.
רק פניות העונות על הדרישות תיענינה.
מועמדים יפנו בכתב יד תוך ציון קורות חיים, השכלה ונסיון קודם לשאסבסט, מינהל כח אדם, ת"ד 32 נהריה.
תגיב-מפעל מקבוצת שאסבסט

אימם - יישום בע"מ
תעשיה עתירת מדע
פתוח וייצור מוצרים באבחנה רפואית
דרושים
1. כימאי — למעבדת ייצור
תנאים: מועמדים בעלי תואר M.Sc. עם נסיון בטכנולוגיה אורגנית, ורקע בביוכימיה, ידע של השפה האנגלית הכרחי.
2. מזכירה בכירה
כישורים: 1. ידע ונסיון בארגון ונהול משרד. 2. ידיעת של הדפסה בעברית ואנגלית.
מועמדים העונים על הדרישות מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 5577, עבור מנהל כח אדם, בצירוף קורות חיים ופירוט על נסיון קודם בעבודה.
— סודיות מובטחת —
קרית תעשיות עתירות מדע, ירושלים
סנהדריה מורחבת, ת.ד. 5577.

„אסיא" מעבדות כימיות בע"מ
דרושים:
1. כימאי
בעל תואר MSc—B/Sc עם נסיון של 3—5 שנים בסינתזה אורגנית למחלקת מחקר טהור במפעל, ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
2. טכנאי/ת כימיה
לעבודה במעבדת מחקר, ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
3. טכנאי ייצור
למחלקת הנדסת ייצור של המפעל, בוגר קורס מתאים לעבודה בנושאי שפור שיטות, מדידת עבודה ושיטות שכר עדוד. עדיפות לבעל נסיון של 2—3 שנים בענף המזון, הפרמצבטיקה ו/או הכימיה.
4. טכנאי כימיה
בוגרי קורס מתאים לעבודה בליטקים כימיים. העבודה במשמרות.
5. טכנאי כימיה
לעבודה בפתוח תהליכים כימיים ובייצור חצי חרושתי. רצוי עם נסיון קודם וידיעת אנגלית טכנית.
6. רוקח
לעבודה במחלקות הייצור הפרמצבטי. רצוי עם נסיון קודם.
7. מחסנאי
למחסן חומרי גלם כימיים ופרמצבטיים של המפעל. הכישורים הדרושים: נסיון קודם בניהול מחסן כימי ו/או פרמצבטי. יועדפו בעלי קורס מסמיך ו/או בעלי ידע ספציפי ובעלי השכלה אקדמאית או עוזר רוקח.
8. פקידה
עם נסיון קודם מעבודות משרד כלליות, דרושה ידיעה טובה בשפה האנגלית.
9. פקידה
להנהלת-חשבונות, תועדף בעלת נסיון קודם.
10. לבורנט מתחיל
לעבודה במעבדה אנליטית.
11. פועל
לעבודת הכנה ושקילה וחומרים לייצור, דרושה ידיעה בסיסית בשפה האנגלית.
נא לפנות טלפונית 336161 או בכתב בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם אל ת.ד. 1424 ת"א למנהל המחלקה.

„ש. ה. ק."
שרותי ייעוץ למינהל וכח אדם
רח' הנגב 8 תל-אביב
ללקוחותינו מפעל תעשייתי בנתניה
דרוש
מנהל עבודה
✱ בעל נסיון קודם בניהול צוות עובדים
✱ חקע בחקלאות (תערובות)
נא להתקשר טלפונית 34483 (8.00—13.00) לתאום ראיון.

למפעל לייצור מכונות בחולון
דרושה
פקידת מחסן
עם נסיון בניהול כרטסת מלאי במפעל [illegible]
רצוי עם ידע בסיסי בהנהלת חשבונות [illegible]
תנאים טובים למועמדת המתאימה
6 שעות ביום.
לפנות בכתב יד לת.ד. [illegible] חולון או טלפונית 741249 [illegible]

רפואה, פוליטיקה ותורה בכפיפה אחת

מאת מנחם ברש

75 שנה מלאו השבוע לרופא הירושלמי ד"ר שמעון שרשבסקי, המעורב גם בחיים המדיניים ומדקדק במצוות קלות כבחמורות ✡ מטרתו: לעזור, להקל, לשים שלום

מה בין רפואה לפוליטיקה? ובין שתיהן לבין סיפרות ועתונות? ומה בין ארבעתן לבין לימוד תורה וקיום מצוותיה?

אם תשאלו את ד"ר שמעון שרשבסקי, שהשבוע „נתקע" אירשם, במחצית הדרך בין גיל השיבה והגבורות, ישיב לכם: במשמעותן, אין כל שוני בארבעתן. הן עשויה אינה דומה, כמובן, ולא הרי זו כהרי זו. אך התכלית אחת היא: רווחת האדם ותשכנת שלום והבנה בין אדם לחברו. זאת המטרה ואין בלתה. „חברו" — פירושו: כל הנברא בצלם, מכל הגזעים, מכל העמים, מכל הצבעים.

הוא יודע, ד"ר שרשבסקי, מזה כחמישים שנה, מזה כארבעים בירושלים. הוא עוסק בכל „המקצועות" הללו. הוא רופא מהולל. הוא מעורב בכל רמ"ח ושס"ה בחיים המדיניים. הוא כותב מסות ומאמרים. הוא לן באוהלה של תורה ומדקדק בקלות כבחמורות ומטרתו תמיד אחת: לעזור, להקל, לשים שלום. העולם לא ישכח לציין, שבין כ-40 אלף החולים שעברו את ידיו במכון הרנטגן של „ביקור חולים" בירושלים היו גם ערבים רבים, נוצרים ובני עור אחרים, עניים מרודים ופריקים, שמרוטת לא לקח מהם בשכר טרחתו וטיפולו הממושך, דאג למימון תרופות ואף תחב לכיס „מתן בסתר" לשאר צרכים.

כרופא הגיע עוד בגרמניה, ארץ מוצאו לחשובים בחוגי-מכובדים, יצק מים על ידיהם של גדולים, עבד יחד עם פרופסור הרמן צונדק וד"ר אלכסנדר כ"ץ הבלתי נשכחים ועם הצדקת הירושלמית ד"ר הלגה כגן, שתיבדל לחיים ארוכים. הביא מזור לאישים מפורסמים וראשי מדינות, ביניהם המלך עבדאללה מעבר הירדן, מוחמד מוצדק, ראש ממשלת פרס, מדינאים מצריים ועיראקיים, בני משפחות ערביות מפורסמות, שלא להוציא מן הכלל שונאי-ישראל מובהקים, החוסיינים והנשאשיבים, החאלדים והדג'אנים. אך עיקר גאוותו על פעילותו המדינית הצנועה, על אותם מאמרים לעשרות ומכתבים לנאות, שבהם הציף את מערכות העתונים ושבהם הטיף לשלום עם השכנים הערביים. רבים מהם פורסמו, רבים יותר הושלכו לסל המערכת. לעורכים לא היה קל להכריע — איך אפשר להתנכר לאדם הכותב בכנות כזאת, ביושר כזה, בטוהר-לב כזה, על שלום, על אחוה ורעות, על אחוות העמים? ומן הצד השני, כיצד ניתן לדבר על שלום עם הערבים, הזורעים הרג ואבדון בכל פינה, הלוחמים ביקוד האיבה לישראל, בשעה שעצות התפוצצו בדרכים ומתינו עדיין מוטלים לפנינו? הוא, ד"ר שרשבסקי, ידע יפה את רחשי לבם והתייחס אל הדברים בהבנה רבה. פירסמו את דבריו — מה טוב. לא פירסמו — לא התאכזב ולא נרתע. כתב בשניה, ובשלישית, ולא נואש.

„ירושלים", השיח פעם את לבו לפנינו, „דברי אינם פופולריים, אינם נדברים אל לב הקוראים, אינם מעניינים. אולי אפילו אינם שבנים חיום די הצורך. יום יבוא והם „יעניינו" יותר, יהיו יותר „אקטואליים". לא נוכל להתעלם מן הבעיה, היא תצוף ותעלה על סדר היום. [illegible] לטפל בה, ובינתיים ועד אז אמשיך לחרוש את חרישי, אמשיך [illegible] להגיע להסדר שלום עם השכנים הערביים. הם לא יברחו מכאן, והם ישארו על האדמה הזאת, גם אנחנו נחיה כאן, הם יהיו שכנינו. עם שכנים רצוי, לא, הכרח, לחיות בשלום, כי אין לך כלל [illegible]".

זאת היתה השקפת-עולמו הפוליטית בשנות השלושים, כזאת היתה גם בשנות הארבעים והחמישים וכזאת נשארה בשנות השישים והשבעים ועד היום הזה. השקפת-עולם ועמדה מדינית שמקורן אחד: טוב-לב והומאניזם צרוף, נטועים עמוק בניבכי הנשמה ומהווים חלק בלתי נפרד מאישיותו.

בשנים היפות ההן...

אמור לי מי הם חבריך ואומר לך מי אתה. זו אמת ישנה. חבריו של ד"ר שמעון שרשבסקי היו ד"ר י. ל. מגנס ופרופ' [illegible] [illegible]

ד"ר שמעון שרשבסקי
טוב-לב והומניזם צרוף

„לו מצאתי עוד דתיים" — התבטא פעם — „כה כנים ואמיתיים כמו ד"ר שרשבסקי, הייתי אולי גם אנוכי מצטרף אל שומרי המצוות, שומר שבת, מניח תפילין וכו'...".

ציונותו (וההומניסטית, כמובן) לא נפגמת בשל כך אפילו כהוא-זה. משום, לא ראה כל סתירה בין הגשמת הציונות לבין שאיפות השלום. „לעד הגורל", אומר הוא, „שהיום כאשר כה התרחקנו מהציונות, כאשר הכנסנו אותה לתוך מרכאות כפולות, כאשר רבים בתוכנו בזים לה, נטפלו אליה שונאי-ישראל, מגנים אותה, מגדירים אותה כגזענית ואילו בשנים הטובות והיפות ההן, כאשר כולנו נשמנו ציונות, איש לא לחם בה, איש לא שם אליה לב".

את חינוכו הציוני קיבל בבית הוריו בקניגסברג, בית יהודי שורשי, שהתייחס אל מצוות הציונות באותה דביקות שהתייחס אל מצוות התורה. מצוות חייב אדם לקיים בגופו. יום אחד קמה המשפחה כולה, אבא ואמא ושמונה האחים והאחיות, ועלו לארץ-ישראל. בבית החולים היהודי בקניגסברג אפשר אולי לעשות קריירה רפואית מזהירה יותר, ניתן להשתכר יותר, אך משרת צנועה במכון הרנטגן של „ביקור חולים בירושלים" עדיפה מהם, יען כי היא בירושלים. כך חשבו גם אחים אחרים, מהם שניים רבנים מפורסמים ואחד משפטן מעולה שעתיד בימים הקרובים לתפוס את מקומו כשופט בבית המשפט העליון.

שלום ואהבת האדם

בשנים ההן, שנות השלושים המוקדמות, התקרב גם אל תנועת הפועלי-המזרחי ואל מנהיגה, השר חיים משה שפירא המנוח, אך כמו מפני האש נזהר מעסקנות מקצועית. כמו את תורתו כן גם את ציונותו לא עשה קרדום לחפור בו, משום כך קל היה לו לנטוש את המפעל המזרחי, כאשר דרכו המדינית והחברתית לא נראתה לו עוד. הוא עשה זאת בצער, לא מצא לעצמו מסגרת מפלגתית אחרת. אבל בשום-פנים לא היה מוכן לעשות שקר בנפשו. וכאשר התפרדה גם החבילה של „איחוד" וקרית-שלום, הסתגר בתוך ד' אמות [illegible] ומהוכן המסיר להטיף את רעיונותיו חוצה. להטיף שקט, לכתוב מכתבים למערכות העתונים, לשגר תזכירים אל שרי הממשלה, לרפא חולים, לעשות צדקה וחסד, לרוב מתן בסתר, לטפל בהתחדשות הרפואית ובחידושי תורה. כשרעיון אחד עובר כחוט השני בכל אחת מפעילויותיו אלה, והוא אחד טבוע עליהן: שלום ואהבת האדם, באשר הוא אדם.

[illegible]

ועל ידו „עזר כנגדו", אלפרידה לבית דוד, הרעיה הנאמנה, שכמוהו עושה לילות כימים, כמוהו טורחת בלי הרף, כל כולה כבושה מרעיונותיו ומצדקת אורחותיו. שייכים ערביים רבים שלא ידעו כי היא אשתו, התאהבו בה ולא אחד מהם הציע לדוקטור חמורים וגמלים וכסף רב, כדי שיוותר על שירותיה ויוכל הוא לשאתה לאשה..

במעשי הצדקה והחסד לא היה ברוך, תמיד היה מוכן להעמיס על עצמו כל תפקיד שאחרים בחלו בו. בימי המצור על ירושלים שימש מעין „חברה קדישא" פרטית. העיר הופגזה בלי הרף, עשרות קורבנות נפלו בכל יום. שקשה היה להביאם לקבורה, הגופות שנערמו בחדר המתים של בית החולים הדיפו ריח רע ויצרו סכנה של התפשטות מגפות. ד"ר שרשבסקי המציא אז שיטת-שימור מיוחדת במינה ע"י מריחת הגופות בזפת ואת המלאכה הבלתי-נעימה הזאת עשה במו-ידיו. תחת מטר כדורים ופגזים אץ-רץ אל העיר העתיקה (לפני נפילתה), כדי לפגוש ידידים ערביים, להציל נפשות, להחיש עזרה ולמנוע פגיעות ב„ביקור חולים" וב„משגב לדך" שבתוך החומות.

המאמצים היו לשווא, היה רק שרשבסקי אחד, בצד הישראלי. אצל הצד שכנגד לא נמצא אפילו צדיק אחד בסדום. בתי-הכנסת, בתי-החולים ויתר מוסדות הצדקה והחסד נהרסו בידי הערבים הפורעים עד היסוד.

על אף דעותיו ה„יוניות", רואה עצמו שרשבסקי כיהודי לאומי וציוני בכל רמ"ח אבריו ונפשו סולדת מציונות „דה-לוקס" של ימינו ומציונים שאינם מקיימים מצוות ציוניות, כולל עליה בגופם. „באשר עליתי אני לישראל", סיפר, „לא היתה מדינה ולא היתה קליטה. בבית עניים באתי, בחוסר כל, ולא היה אל מי לפנות ולבקש עזרה. בגרמניה כבר הייתי רופא מצליח ואילו כאן סבלתי מחסור. הסתפקתי באבטלת לשבוע ומעולם לא העליתי אפילו הרהור קל לרדת מן הארץ.

ד"ר שרשבסקי אוהב להתכתב עם אישים חשובים והוגי דעות. בבית שמורה חליפת מכתבים מרתקת עם דוד בן-גוריון, שלדעתו עדיין לא הגיעה השעה לפרסמה ברבים. „חולשה" אחרת: מתן צדקה לכל פושט יד, וביחוד — מתן בסתר. „פעם אחת, בליל חורף" — מספר בנו מיכאל שלו — „נכנס לביתנו הלך פוחח שנראה לא כל כך שפוי בדעתו, וביקש כוס חמין. כשהגישו שהצינה מציקה לו מאוד, אבא לא הרהר הרבה, הוריד מעליו את מעילו העליון, פטרו לאיש וברכו לשלום".

הצדיק הירושלמי, רבי אריה לוין, זכר צדיק לברכה, הכיר את מעשיו של הרופא והעריכו והוקירו. פעם אחת חלה ד"ר שרשבסקי ונשאר שוכב בביקור-חולים 48 שעות בלי הכרה. הרופאים ובני המשפחה כבר אמרו נואש לחייו. נכנס רבי אריה לבקר את החולה, על קצות רגליו ניגש אל המיטה, חרש אמר תפלה — ויצא. „השם ירחם, השם ירחם", מילמל בצאתו. לא יצאו שעות מרובות והחולה התעורר, הרים את ראשו וביקש לשתות. עוד יום יומיים והוא החלים לחלוטין, והיה הדבר לנס ולפלא.

□ במבט אחורה, האם אתה גם היום משוכנע שהדרך שהלכת בה — נכונה? — שאלנו את בעל היובל. (ועוד מחצית היובל...).

„לנטוש את השטחים"

— „כן, בהחלט" — השיב. „בלי שלום עם הערבים, זה לא ילך. גר לרגלי דברי הלל הזקן: מה ששנוא עליך, אל תעשה לחברך". לא אחת שאלתי עצמי, אם לא הייתי עושה מה שהערבים עושים לנו אילו נמצאתי במצבם. תגבה היא שדעותי לא נתקבלו ולא הבינו אותי, אפילו אנשי איחוד התנגדו לי ולקיצוניותי בשאלת השלום. ציונות [illegible]. ישראל איננה מדינה ציונית ומדיניות ממשלתה — אפילו אנטי-ציונית, היא גורמת לי להשפיל עיניים. אין לה רשות לגרום לי השפלת עיניים".

□ עד היכן מגיע גבול ויתוריך?

— „אני ציוני ונער הגשמת הציונות. נאמר לערבים לא נשתלט עליהם ולא ניגע בם [illegible]".

□ והיום? איך יכון השלום עמם?

— „משום, לנטוש את השטחים. להקים מדינה ערבית ביהודה ושומרון, בלי צבא ערבי ובלי איומי מלחמה, לרבות גם מעולן ולפרוז. להשאיר בכל מקום את היישובים שלנו, גם בשומרון ובבקעת הירדן ובעזה. [illegible] ואז יוכל הנסיך לחזי שלום בין שני העמים. ידידים ערביים חשובים אמרו לי, שהערבים ישלמו לפתרון כזה. [illegible]".

□ האם היית מאושר מפתרון כזה?

ד"ר שרשבסקי: „אינני רואה פתרון אחר [illegible]".

עיצוב בינלאומי
במחיר עממי
סלונים ✱ חדרי-שינה ✱ פינות-אוכל
מטבחים ✱ מזנונים ✱ חדרי ילדים
במחירי הנחה
ובתנאי תשלום מיוחדים
הפתעה גדולה לכל קונה!
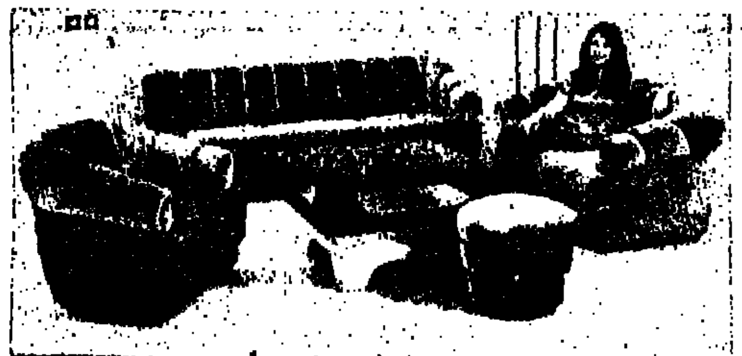
רהיטי א. גלילי
תצוגה: רחוב סירקין 13 גבעתיים
ע"י כבר ווה, אוטובוסים 45,52,57,60,61,63,67 טל 735125

קנה דירתך בדירות גינדי
ראשון-לציון, רחוב הרצל 59
רחובות, רחוב הרצל 187
פתח-תקוה, רח' חיים עוזר 28
פיני - משה - ואלי
הצוות המקצועי ב„דירות גינדי" פ"ת מציע:
מספר מצומצם
של דירות 3½ חדרים במחיר
3 חדרים
200,000 ל"י
הדירות במרכז השקט בפ"ת בלוקסוס מלא.

חברת דרוקר זכריה בע"מ מקימה
בחיפה-שכונה לדוגמה
נאות סטלה מאריס
דירות בנות 3½-4½ חדרים
ומספר דירות „פנטהאוז"
תכנון ארכיטקטוני מקורי,
המאפשר פרטיות מירבית לכל דירה,
הדירות משקיפות לנוף מרהיב לים
ומורדות הכרמל
משטחי דשא נרחבים ומשטחי חניה.
תנאי תשלום נוחים-משכנתא בלתי צמודה
משרד מכירות: רח' אליהו חכים
פינת טשרניחובסקי, טל 528189
בין השעות 9.00-12.00, 16.00-18.00
פרטים מלאים ניתן לקבל 24 שעות ביממה
ב„ידעפון", טלפון 644322־04

דוד הורוביץ

התכנית הכלכלית החדשה — רגיעה או הבראה?

על אדם, חולה לבחור באחת משתי האלטרנטיבות: זו של רגיעה ושלווה א. זו של ניתוח מכאיב שכל רב שתכליתם הבראה.

סמי־הרדמה מסוגלים ליטול כמעט כל כאב וסבל ולהשרות אווירה נעימה של שלווה, אך המחלה מכרסמת בגוף ורקמותיו ללא הפוגה עד הסוף המר. הניתוח לעומת זה מכאיב, ורבים הסבל, הזעזוע והזעזועים. אך באופק נראית תקוות ההבראה והחזרת החולה לאיתנו.

הוא הדין בכלכלה. יש בארץ המתריעים בכל הזדמנות: „רק לא זעזועים, קחה לי משק להירגע, קצת שלווה, הנה המחירים התחילו להתייצב; יש למנוע פיחות, קיצוץ סובסידיות, הטלת מסים".

מובן שגישה זו אינה אלא פרי אשליה וגורמת אסון. התהליכים הכלכליים אינם נפסקים ואף לא הנסים לאיטיים המתנגים יותר על־ידי הרגיעה המדומה. היציבות היא בי־מבב זה, אם כי זה לכאורה פרדוקס. בערכי המשק, המחירים יציבים בעוד שהגרעון בתקציב, הרחבת האשראי ועליית ההכנסות האינדיבידואליות — מגבירים את כוח הקניה, מגדילים את הצריכה שבעקבותיה הופח היבוא. השוק הפנימי המתרחב קולט את סחורות היבוא שמצטמצם והולך; הפער במאזן־התשלומים מתרחב; היתרות מתדלדלות; ובסופו של תהליך זה מוכרחה לבוא התמוטטות בלתי־נמנעת לרגל חוסר מטבע־חוץ לקניית חמרי־גלם ומיצרכים חיוניים, אבטלה חמורה, מחסור פיסי, הפסקת הייצור בענפים חיוניים ומשבר כלכלי שאת סופו אין לחזות כלל.

טיסמת „היציבות". ובארץ אין דבר חביב מטיסמאות, המשתתת על סטטוס־קוו, אומנם חוסכת כאבים וכבל חולפים וזמניים. אך יש בה תרשים בטוח להתמוטטות סופית. כל עוד במשבת התרחבות המדיניות, שעל מניעתה המוחלטת אין איש חולם, מצילה עליות המחירים את המדינה ממשבר שלא תוכל לעמוד בו. היא שומרת על איזון־מה במחיר כלכלי גבוה; אך משיגה את מניעת השואה הכלכלית. לכן רגיעה ושלווה, סובסידיות. אי הע־דלת עול המסים, מניעת הפיחות הזוחל, יכניסו את הארץ לאווירה של שלווה ויציבות. אך יובילוה גם בדרך קצרה וישירה להתמוטטות כלכלית טוטאלית.

האלטרנטיבה היא הצורה מבריא: הסתגלות משק המדינה לתנאי השוק העולמי על ידי פיחות זוחל, הטלת מסים ובראש ובראשונה מס־ערך־מוסף, ביטול הסובסידיות, העלאת שיעורי הריבית — אלו הן תרופות מכאיבות, קשות ובלתי פופולריות. אבל הן פותחות אשנב לאותה קרן אור [illegible] הרה בעליה מדבר של־חאוזר. [illegible] לסמי־הרדמה והידרדרות [illegible] רה לפנינו. כך אומרת תורת הכלכלה [illegible] סיסמה המקובלת בארץ [illegible] רת" אין לה שחר.

נביא שתי דוגמאות בשאלות הנוגעות במחלוקת בתוכנית הכלכלית החדשה:

העלאת הריבית אינה בשום פנים פופולרית. מדובר על התקרבות לריבית הריאלית, שגם אחרי החיית הריבית [illegible] לית, כלומר לפי עליית המחירים [illegible] את החוב לא רק בלי כל ריבית [illegible] כוססת בכוח קנייתה של [illegible] המקובלת והאופיינית היא: [illegible] הריבית הנומינלית בארץ עם [illegible] הנומינלית של ארצות, [illegible] בהם הוא שליש מזה שבארץ. [illegible] בארצות אירופה שער הריבית [illegible] אחוזים והמחירים עולים בערך [illegible] שיעור, הרי מחזירים את החוב [illegible] ערכו הריאלי, אם כי נכון [illegible] לית בימי אינפלציה [illegible] ארץ. אולם אם בישראל [illegible] מכוון בריבית של 12 אחוזים [illegible] המחירים היא 23 אחוזים, [illegible] בכסף ריאלי כדרך לא רק [illegible] בית ריאלית, אלא שיש בה [illegible] של 11 אחוז בנוסף לכל סיכון [illegible].

יתר על כן: פעולה זו [illegible] מוגדר לאשראי בנקאי [illegible] לסך־הכל העצום של 60 מיליארד [illegible] התרחבות מוניטרית. זו יש [illegible] השפעה ואולי אף הרפנית יותר [illegible] בתקציב הממשלה, כלומר היא [illegible] הדפסת כסף.

דוגמה שנייה: ישנה סיסמה „מוצרים למיצרך ולא לניצרך" — ופה טוב. מסו־תי וקדוש יותר מסיסמת, מה ערך הצד־דות והמציאות לעומת כוחה המאגי יכול של סיסמה. מובן שמחוץ לכל שי־קולים אחרים קובע הרכב האוכלוסיה את הברירה בין שתי החלופות: סידיות למיצרך או לניצרך. [illegible] תעסוקה מלאה, כשהשכבות [illegible] 60 אחוז מהאוכלוסיה, [illegible] היישוב מוצאים רק 10 אחוזים [illegible] מהאוכלוסיה שזקוקים להם, [illegible] משני מיליארדים כדי לתת [illegible] סים למי שאינו נזקק להם כלל.

אטימות ובורות

זאת ועוד: הסובסידיות אינן מיועדות אלא מקדמות את רמת־המחירים הכללית. אומנם על־ידי סובסידיות מוזלים מצרכים מסויימים — ה־14 „המקודשים" — אך עקב הדפסת 2.5 מיליארד לירה עולה אינדקס הכללי הכולל מאות [illegible] מיצרכים הרבה יותר מהדרוש [illegible] המיצרכים. נשוטר כמקמנו: [illegible] הסובסידיות הגורמות להורקה של מיליארדים למשק, היוזה רמת־המחירים כללית עולה [illegible] כשמוריהם למשק את המיליארדים [illegible].

לכן, החישובים של מקיימים [illegible] כמה נחסך על־ידי קיצוץ הסובסידיות [illegible] עליית תוספת היוקר, [illegible] וכו' לרגלי עליית האינדקס, [illegible] מות ובורות. האינדקס [illegible] מקרה, כל עוד נמשכת ההתרחבות [illegible] רית, אך הוא יעלה פחות [illegible] סידיות המשומנות בכסף [illegible] זו, [illegible] עם ביטולן של הסובסידיות.

עד נובמבר לא היו בשנת 1974 כמעט כל זעזועים רציניים. הוו העלאה מחירים קטנות ומתונות, ניתנו הסובסידיות [illegible] טת „התחייבות פתוחה", כלומר כל מה [illegible] נחוץ כדי לא לפגוע ביציבות מחירי המצרכים המקודשים.

מה היו תוצאות [illegible] עת ו„יציבות"? הגרעון במאזן התשלומים עלה מ־2.7 מיליארד דולר בשנה [illegible] מיליארד דולר ב־1974, [illegible] מומן בירידת יתרות מטבע־חוץ [illegible] מסה מחקר האדום ואשראי קצר [illegible] מחירים עד נובמבר 1974 עלו [illegible] אחוז. היתרות ירדו בקצב [illegible] מיליון דולר לחודש. המשק [illegible] נה אך בכישלון [illegible] לקראת אפיסת רזרבות של מטבע [illegible] התמוטטות טוטאלית.

ברביע האחרון של 1974 [illegible] במבר אותה שנה, [illegible] נפסקו הרגיעה והשלווה. הופסק [illegible] קוו, הממשלה נקטה בצעדים [illegible] פיחות של 43 אחוז, [illegible] סים: לחם [illegible] אחוז, חלב [illegible] סוכר ב־200 אחוז, [illegible] ב־65 — 75 אחוז.

לקח — ומסקנות

לפי חסידי „היציבות", צריכות היו [illegible] צאות מיבצע נובמבר להתגלות בשנה [illegible] בקטסטרופליות, ומה קרה למעשה? [illegible] רים עלו ב־23 אחוז בלבד, כלומר [illegible] מהות מאשר בתקופה „הרגיעה" [illegible] גזעו, הגרעון במאזן התשלומים [illegible] אחוז, יתרות מטבע חוץ [illegible] בשמירה רמה היחידה של השנה [illegible] אחרי זעזוע חריף ביותר [illegible] בישראל בנובמבר 1974 [illegible] ללא תקדים, קיצוץ הסובסידיות [illegible] התעסוקה המלאה לא נפגעה [illegible] שנה, לעומת [illegible] מעודדת, ביותר, [illegible] ליות, סוברות [illegible] יציבות של 1974, [illegible] עיקר הירידה [illegible] תחרת, הוראות עליות [illegible] סוקה מלאה, [illegible] מי שפולר [illegible] רציונלית, [illegible] אות הקיימים, [illegible] גם לתוכנית הכלכלית החדשה [illegible].

חסכון עם טעם

חסכון גדול עם טעם רב —
באריזות החסכוניות
של תלמה.
מרקי תלמה המשובחים
שזכו למוניטין כה רב —
ארוזים עתה גם בקופסאות
חסכוניות
של ½ ק"ג כל אחת.

"החסכונית של תלמה"
מאפשרות לך חסכון
של עשרות אחוזים!
לבחירתך מבחר מגוון של מרקי תלמה
המשובחים:
* מרק ירקות * מרק פטריות
* מרק אפונה * מרק עוף * מרק וך (פרווה)
הכיני לעצמך קופסה מכל מרק, וכך תוכלי
לגוון את הארוחות לבני המשפחה במשך כל עונת החורף.
ההנאה והחסכון — כולם שלך.
תוכלי גם לנצל את הקופסאות הצבעוניות הנאות לשמושים
רבים נוספים. קני עוד היום.

בלו־בנד תלמה
טעמה של איכות

יהושע בר־יוסף

הבעייה הפלשתינאית בלי אשליות

מי שסבור שניתן לפתור את „הבעייה הפלשתינאית" ללא חיסולה של מדינת ישראל, ראוי לו להתהר היטב במה מדובר. בעיה זו מורכבת, לאמיתו של דבר, לא ממרכיב אחד מסויים, אלא ממרכיבים אחדים, שכל אחד מהם דורש פתרון מיוחד, ושפתרונו של מרכיב אחד בלבד משאיר את היתר ללא פתרון, ואפילו מחריפם ביתר שאת.

לבעייה ארבעה מרכיבים עיקריים: א. הפליטים שעקרו ממקומות מגוריהם ה[illegible] כיום בתחומי ארץ־ישראל; ב. הפליטים שעקרו ממקומות מגורים המצויים כיום בשטחים הכבושים; ג. התושבים הערבים בירושלים ובמקומות אחרים שייכללו בגבולות ישראל, הן לפי התורה שבע"פ של המערך והן לפי תוכנית אלון; ד. התושבים הערבים אזרחי מדינת ישראל.

לגבי הפליטים שעקרו מחיפה, עכו, צפת, סביבה, כפרי הגליל ועמק החולה, הגלויים כיום ברובם במחנות הפליטים בלבנון ובסוריה, וכן לגבי הפליטים מיפו, לוד, רמלה והכפרים שבמרכז או העריים מאשקלון וכפרי הדרום והנגב, הנמצאים במחנות בעזה ובעבר־הירדן — לגביהם ייתכן רק פתרון יחיד, הפתרון של [illegible] מדינה פלשתינאית בגדה המערבית, לא תוכל מדינה זו לקלוט אפילו חלק קטן מהם, כה גם שהם אינם מסכימים כיום. [illegible] הם רוצים [illegible] את נחלות אבותיהם בלבד, [illegible] לישראל, [illegible] קובעת, אלא המקום. [illegible] מדינית לאחר החזרתם לישראל, [illegible] תהיה בעייה הדשה, [illegible] האמנה הפלשתינאית.

*

מה שכל התלומות היפים, שחולמים [illegible] אין לחם [illegible] כל התכנויות היפות לתקמת מדינה פלשתינאית בגדה המערבית, יעזרו לכל היותר את בעיותיהם של תושבי השטחים הגיל, ואולי של חלק קטן ביותר של הפליטים מאותם השטחים. כל יתר הפלשתינאים יעמדו אז בדיוק במקום שעומדים בו היום, ו„הבעייה הפלשתינאית" לא הדדה מסדר־היום של דעת־הקהל הבינלאומית.

*

אך ראוי לנו ליתן את הדעת גם על [illegible] הגיעה לקו הירוק, אם משהו מאמין שערבים אלה יסתפקו בכך שאחיהם הגרים מעבר לקו הירוק יקבלו עצמאות מדינית והם יהיו אזרחים שלווים ונאמנים, הריני מציע לו שיבדוק מחדש את הבסיס לאמונה זו.

לא רק ערביי ירושלים המאוחדת ימשיכו [illegible] עידוד וסיוע ממשי מאחיהם העצמאיים שמעבר לקו־הירוק, אלא גם הערבים האחרים בתחום המדינה ידרשו עצמאות מדינית [illegible].

שכן, מה שנעשה כיום ברחוב הערבי [illegible] הגליל [illegible] לקראת הבחירות לעיריה, [illegible] בתוכנית של איכלוס הגליל, [illegible] הערבים [illegible] אחר [illegible] הירוק.

*

עלינו לראות את המצב בעיניים פקוחות. [illegible] בעיית הפלשתינאית בשום [illegible] ישראל. בנירון, זה צודק, לצערנו, אשים שנהרת כגו, אם אין אנו רוצים להתחסל, [illegible] על עצמם במלוא הלב. [illegible] מדינת־ישראל, [illegible] האחרים, שישאפו לעצמאות מדינית ויפעלו בכל דרך שהיא למטרה זו [illegible] שישנו זאת באומן אישי [illegible] בארצות השכנות.

בכוחו של דבר אין לנו כל ברירה אחרת.

שולמית אלוני

מים מפלגתיים

במדינת־ישראל יש עדיין מקומות שבהם מותנית אספקת שירותי־יסוד, כגון מים ושיכון בפינקס־החבר המיפלגתי

בסוף שנות החמישים הופיע יהודי מורגנתה לפני ההסתדרות בפני ועדת עדיינה להתחברת קרקעות, שטנהה המיטה אנשים, ושוכן לזכות על מיכסת קרקע נוספת על זו שניתנה לו כדין, ואשר, עוד בטרם קיבל אישור על כך, כבר צירף אותה לנחלתו.

את טיעוניו שטח בערך בדרך זו: עליתי לישראל, ובעבור זמן הושיבו אותי בהרנגה, כדי לקבל מהר חשמל, אמרו לי להצטרף למפלגה פלונית. כך עשיתי ותוך כדי דיבור הוציא פינקס־חבר של אותה מפלגה. כדי לקבל מים, אמרו לי להצטרף למפלגה שנית. כך עשיתי (ותוך כדי דיבור הוציא פינקס־חבר של מפלגה שניה).

בהמשך טיעוניו הוציא עוד שני פינקסי חבר של שתי מפלגות נוספות ואחר פנה בטון דו אספי ליושב־ראש הוועדה ואמר: „אדוני, אמור לי לאיזו מפלגה עליי להצטרף, כדי שיאשרו בידי את החלקה הנוספת?"

ותיקי היישוב מכירים תופעה זו היטב. היו ימים שאי־אפשר היה לקבל סרטיפיקט, היינו אשרת עלייה לישראל, ללא השתייכות מפלגתית. בריאות, דיור, עבודה, שיכון — הכל היה בידי המפלגות, לפי מפתח קבוע ומוכנס מראש.

אח"כך הוחל לדבר על ממלכתיות, וקיווינו שתופעה זו נעלמה. אומנם אנו יודעים שהזרוקה העומדת החלאותית עדיין נעשית לפי המפתח המפלגתי בהישום של נרגו־מדינה. כך הזרוקה בכספי הסוכנות [illegible] כך הזרוקה בכספי עיסוי־השיכון להחברות והבניה המפלגתיות ועוד. אך קיווינו, כי בשטח היה יסוד, כגון אספקת מים, העדפות מפלגתיות וסילוק זכויות משפטים מפלגתיים הן נחלת העבר.

כנות פוליטית. האם לא הגיעה השעה להוציא את המונופול על המים מידי וער שתים בני זה, המשתמש בשיטות גוטניות".

על כך השיב מר יעקב לבב, נציב תלונות הציבור בעדירות חיפה, שהעניין הוא שערורית שאין שניה לה, אך לדאבונו אין הוא יכול לעשות דבר. גם מבקר־המדינה אינו יכול להתערב בענין (והוא שותה עימו על כך), משום שבקרית־שמואל אספקת המים נמצאת באורח מונופוליסטי בידי אגודת שיתופית פרטית.

על דברים אלה חזר מר לבב באוזניה, ביום ב', השבוע, ובכן, מקור־מים יחיד באיזור נמצא במו ידי הנהלה, לשלטון של מפלגת העבודה הדמוקראטית, בידיים פרטיות, ואספקת המים ניתנת בכפוף לתנאים של שייכות מפלגתית.

בתוך כך נודע לנו, שגם בקרית־חיים הדסמכות יש אגודת־מים פרטית. אך היא של ה־ההסתדרות הכללית, ושם הדיון זה כבר לתבוע את „הכיפה" האדומה, בצורת פינקס־חבר, כתנאי לאספקת מים. אף שהרשויות אומנם גיבונת על־פי החוק, המוכר כנראה על־ידי ממשלת ישראל, שממשלתה לא מצאה לנכון להלאים את המים המפלגתיים.

מעניין לדעת — ועל כך הגשנו שאילתה לשר החקלאות — בכמה מקומות נוספים בארץ מצוים המים בידי מונופול מפלגתי, בכמה מקומות נוספים בארץ מוכרת „ממיר", ובנה בשלהיה זיוה נפגי להכשיו, דיירים אספקת מים ובכלי להיוויע להם שזכותם לאספקת מים תלויה בנרטיס־חבר על מפלגה מסויימת ובאישור של עדים באומות של אמונות ודעות. [illegible] הגורמות לערבו. [illegible] משנות ציבורית מדרגת ראשונה. [illegible] הנוהם ציבורית, [illegible] בנטלה [illegible] מאוים כנגד [illegible] המדינה, והעודדים לבנייה דיוגת צביר [illegible] בניה בפמגתיו, [illegible] להם עדי־[illegible] כיום מטריאליות.

במכתב מיום 27.11.75, עקילת מר השיכון אל [illegible] בוועד מואב, הוא כותב כי „עד כה [illegible] עם ההסתדרות הכללית, ההסתדרות העובדים הלאומית „של המרכז הדתי [illegible] ש.א.) והכתורות הפועל המזרחי על הגמת קרנות מכותל, „עד כה" — משמע חדר גנויה. האם גם מהגבשל הסכם עם „קרן הל־יתי די"

מכתב לראש־העירייה

בא מכתבו של מר יהושע קוריאט מקרית־שמואל בחיפה, וחשף בפנינו סיטואציה חמורה. באפיה לא היתה כהבייסת בחן. ב־26.10.75 כותב מר קוריאט לוועד קרית־שמואל:

„לפני כשנתיים רכשתי דירה בקרית־שמואל שיכוד הדיפה השייכת לחברת עמידר ורק לפני כחודש קבלתי אותה. פניתי לוועד המקומי להספקת מים וחיבור מונה מים, עם הופעתי ימוכיר הוועד המקומי במקום, ונתקלתי בתירוב בטענות פרבחדין:

1. עלי להיות חבר בעד המזרחי ולי מבוייד „פינקס־חבר" על מפלגה זו.

2. עלי להביא עדים שאני דתי, חיות ואינני מחלל שבת.

אומנם הנני שומר מסורת ואינני מחלל שבת, אך התנאים הללו לא מתקבלים על הדעת. [illegible] חוק ההתחדרות הגדילה, כי בראיון עדות ביום 23.10.75 נאמר לי בצורת חד־משמעית שללא מילוי שני התנאים הנ"ל אמורים לא אקבל מים".

זאיר האמור לעיל, הנני פונה אליכם שנית לאחר שיהתי השדקונית עם מבכר עירית חיפה, ומבקש לספק לי מים ללא שום תנאי".

על מכתב זה לא קיבל הפונה שום תשובה. הואיל וכך, פנה ביום 28.11.75 לראש עיריית חיפה, מר יוסף אלמוגי. במכתב לראש העיריה כתב, בין השאר:

משמעות ציבורית

„אינני יכול להבין כיצד יתכן שהעיריה של שכונה הנמצאת בתחום עירך ינהג בי שלטון בתוך שלטון, ולפי אינטרסים מפלגתיים מובהקים בונה הספקת מים להשתייכות [illegible]"

להלאים לאלתר

בהזדמנות זו איני דנה על המקורות הכספיים של „הקרנות הרשותיות" ועל האופן שבו נוהגים לכך המיועד לשיכון לזוגות צעירים לקופות המפלגות, שגהשונן מפרנסים ברבים. גם איני מעלה כאן את נושא דמי החיוך ודמי העמלה. את כניעת החזרות החופשיות ושיטת הגירובים — בעיות שיש להן עיקר את הדעת.

לענייננו חשוב לציין, שעד היום מותנים במדינת־ישראל שירותי־יסוד חיוניים כמים ודיכון בפינקס מפלגתי ובבדיקת האיציות בתחום הדעה והאמונה. זאת על דעתה של הממשלה ובאמצעות זרועותיה המבצעות.

אשר לזכויותיו של מר יהושע קוריאט, עליו כמובן לפנות לוועדה להגבלים עסקיים ולדרוש ביטול הסעיף הכולל בתקנון המבוסס על אותה אגודת־מים. יש להניח שנציג הממשלה יתקשה להגן בפני הוועדה שבראשה שופט בית־משפט מחוזי, על הסדר המונופוליסטי המכוער, בסתירות של „טובת הציבור".

על הממשלה, שאינה נבהלת מהפקעת רכוש פרטי למטרות ציבור, להלאים לאלתר את מקורות המים, ולהעמידם לרשות הציבור כולו — ללא חבדל מוצא, דת, או השקפה פוליטית.

מבצע הוזלות ללא תקדים!

ציפויים למושבי רכב מבד מגבת

במכירה ישירה מהיצרן לצרכן

ההצעה בתוקף עד 26.12.1975

1. ציפויים מדגמים „נמר", „כוורת" משריגת מגבת 85% פוליאסטר, 15% כותנה = 100% סינטטי, צבע יציב. במקום 135 ל"י — רק 89 ל"י

ציפויים ממולאים בנוחר — במחירים ללא תקדים:

2. „חן — אביב" במקום 250 ל"י — רק 199 ל"י

3. „חן — אקסקלוסיב" במקום 297 ל"י — רק 219 ל"י

ויתרונותיהם המיוחדים:
טריות סגבת: 85% כותנה, 15% סטורי, צבע יציב.
סופגים את זיעתך ומונעים התחממות, מושבי סכוניים.
אידיאליים לאקלים הארץ. מאריכים ימים; מבצעים מרהיבים ועליזים.

המכירה הקמעונית חיורד מהמפעל: **נשיונל אטלנטיק, ת"א:**
לוינסקי 70, פינת צ'לנוב פתוח כל יום בין השעות 9 בבוקר עד 7 בערב
ירושלים: „שיווקלל", רחוב בצלאל 6 · אשדוד: „לוכבי" מרכז מסחרי 62 א'.

דידי מנוסי

שתי עדים

בְּסֶבַּבְּסְטְיָה וְנַצֶּרֶת
מִתְכַּנֶּסֶת כָּל עֲצֶרֶת
וְחוֹגֶגֶת בְּרֹב עָם
(חֲבֵרִים וְאוֹהֲדִים)
נִצָּחוֹן גָּדוֹל וָרָם
וּבְהֶחְלֵט חֲסַר תַּקְדִּים.

בְּסֶבַּבְּסְטְיָה וְנַצֶּרֶת
הָעִנְיָן תָּכְנָן אַחֶרֶת
זֹאת אוֹמֶרֶת: כְּ אִ י וּ ם
לְהַרְתִּיעַ חוּג אוֹ חַ"כ --
שֶׁתַּסְפִּיק שְׁרִיקַת־סִיּוּם
לְהַפְסִיק אֶת הַמִּשְׂחָק.

אַךְ סֶבַּסְטְיָה וְנַצֶּרֶת
לֹא בָּלְעוּ אֶת הַתּוֹצֶרֶת
וְ הַ ג ּ ֹ ל ֶ ם (שֶׁל הָרַב)
לֹא נֶחְמָד וְלֹא רָחוּץ
קָם לְפֶתַע עַל יוֹצְרָיו
וְהִשְׁאִיר אוֹתָם בַּחוּץ.

בְּסֶבַּבְּסְטְיָה וְנַצֶּרֶת
הַמִּמְסָד חָטַף סָנוֹקֶרֶת
וְאָז -- כְּמוֹ בָּאַגָּדָה --
נִתְגַּלָּה לְכָל אֶשְׁפֹּיז
שֶׁ הַ מֶּ לֶ ךְ הַנּוֹדָע
מְהַלֵּךְ לָבוּשׁ סְטְרִיפְּטִיז.

מִסֶּבַּסְטְיָה עַד נַצֶּרֶת
כָּל הָאָרֶץ מְסַחְרֶרֶת --
לְכָאוֹרָה יֵשׁ נְגוּדִים
מִבְּחִינַת הַהַגְדָּרָה
אֲבָל הֵם שְׁנֵי־הַצְּדָדִים
שֶׁל אוֹתָהּ הָאֲגוֹרָה.

כִּי יֵשׁ קֶשֶׁר טֶלֶפַּתְיָה
בֵּין נַצֶּרֶת וְסֶבַּסְטְיָה:
בִּשְׁתֵּיהֶן גּוֹרָה שָׁוָה
שֶׁל צִבּוּר מַקְשֶׁה עָרְפּוֹ
עַל חֶשְׁבּוֹן הַחֲשִׁיבָה --
רַק"ח שָׁם וְ"רַק־כַּךְ" פֹּה.

בֵּין סֶבַּסְטְיָה לְנַצֶּרֶת
הַהִיסְטוֹרְיָה נֶעֱצֶרֶת
וְאִתָּהּ גַּם הַתִּקְוָה
הַחוֹזֶרֶת אֵין־אוֹנִים
לִמְצִיאוּת יוֹתֵר טוֹבָה
בְּמִסְגֶּרֶת שֶׁל שְׁכֵנִים.

מִסֶּבַּסְטְיָה עַד נַצֶּרֶת
עוֹד נִמְשֶׁכֶת הַשַּׁרְשֶׁרֶת.

עמוס קינן

הערבים אינם יכולים להשמיד את ישראל

את הטענה, המועלית לעתים קרובות בוויכוח הציבורי שלנו על יחסינו עם העולם הערבי, היא: „אבל הם רוצים להשמיד אותנו".

את הטענה הזאת יש להפריך מכל וכל. חוץ מזה שאינה נכונה, היא מזיקה, באשר היא זורעת בהלה ויוצרת היסטריה, מעין אווירת יום־הדין וקץ כל בשר, ואין היא מאפשרת לחשוב בדיעה צלולה על מהלכינו הבאים ועל תוכנית כוללת, שבה ישולבו מהלכים אלה.

רוצים להשמיד? אולי. יכולים? בהחלט לא. והרי זה העיקר.

ייאמר כאן בסוגריים, שכל חלקי האנושות אינם שרויים באחווה. האומה היא שכל עם, שבט או קבוצה, היו מעדיפים להשמיד את כל השאר, אילו היה הדבר בידם. הסכמי־שלום או אי־לוחמה, יחסי דו־קיום למיניהם. כל אלה אינם תולדת רוח אחוות משיחית שפקדה את בעליהם. אלא אך ורק תוצאת ההכרה העגומה, שאין ברירה אלא לחיות זה לצד זה, באין יכולת הכרעה והשמדה בידי שום צד.

לא קשה למחות את וושינגטון מתחת לשמיים. קל מאוד להפוך את לנינגראד לעיי אפר. אין כיום בעולם עיר או מדינה, שאינם ניתנים להשמדה טוטאלית תוך שניות ספורות. אולם, מי שרוצה כיום להשמיד את רעהו, מסתכן באיבוד לדעת. כאשר תהפוך לנינגראד לאפר עשן, לא יישארו בוושינגטון הרבה אזרחים צוהלים על הניצחון. אזרחי שתי הערים יוכלו להחליף רשמים על נצחונם רק בגן־עדן או בגיהנום — לפי הבחירה. האהבה השוררת בין ג'ראלד פורד וליאוניד ברז'נייב אינה גדולה מהאהבה בין קרוקודיל לנמר. מאו טסה טונג אינו כותב שירי־אהבה לחושים לקיסינג'ר. הנמר והקרוקודיל אינם יכולים לאכול איש את רעהו, ואין להם ברירה אלא לחלק ביניהם את כל הקטנים מהם, חסרי השיניים והציפורניים. את האחד תאכל אתה, את השני אוכל אני.

*

אין ספק שאין כיום בעולם אפילו ערבי אחד, שלא היה רוצה לעצום את עיניו, וכאשר יפקח אותן שוב — לא תהיה ישראל קיימת. אולם משאלת־לב כזאת יכולה להיות מסוכנת רק כאשר מתלווה אליה היכולת להגשימה.

הערבים אינם יכולים להשמיד את ישראל. ויתר על כן — הם גם יודעים זאת. וכל המהלכים שנעשו על־ידם באחרונה נבעו מההכרה המרה, שישראל היא עובדה קיימת בשטח, ושעליהם לחיות עם העובדה הזאת. בין אם היא נעימה להם או לא.

ממש כשם שעלינו לחיות עם העובדה ששמה העולם הערבי, אפילו אינה נעימה לנו. גם הערבים וגם אנו אולי היינו מעדיפים שכנים אחרים, אבל קשה לבחור שכנים, כשם שקשה לבחור הורים. אין ברירה אלא ללמוד לחיות עם העובדות המרות.

העובדה היסודית, שהערבים מודעים לה היטב, היא: כוח ההרס העצום של ישראל, שלא לדבר על כוחה הצבאי ההרתעתי.

לישראל, עם קונצפציה נכונה או מוטעית, עם מחדל או בלעדיו — כוח צבאי עצום, המאפשר לה להדוף כל פלישה. אין לה, כמובן, הכוח לכפות רצונה על דמשק, קאהיר או בגדאד. אבל יש לה הכוח לעצור כל התקפה מכיוונים אלה.

אולם החשוב מכל הוא כוח ההרס של ישראל. אם, חלילה, יעלה יום אחד בדעתם של הערבים לצאת למלחמת־השמד נגד ישראל, ייתכן שהם יצליחו בכך. כי, כאמור, גם לנינגראד וושינגטון אינן מחוסנות נגד הכחדה.

אולם, המחיר שישלמו הערבים תמורת הרפתקה זו יהיה מחריד. ישראל, הלוחמת עם הגב אל הקיר את מלחמתה האחרונה, לא תותיר אחריה הרבה ערבים. בעולם שבו לא תחיה תל־אביב, לא יחיו גם קאהיר, דמשק, ביירות או בגדאד. בעולם שבו לא יחיו ישראלים, ספק אם ייוותר פלשתינאי אחד. רק עולם ערבי השואף להתאבדות בכל מחיר ייצא למלחמת־השמדה נגד ישראל. כל הסימנים מוכיחים שלערבים רצון חיים וחוש ריאליסטי, ושהם מעדיפים את קיומם וקידומם על פני מוות הירואי. המיתקפה המדינית שהם עורכים נגד ישראל יש לה מטרה אחת: לחיות במזרח־התיכון לצידה של מדינת ישראל שאינה מהווה סכנה מיידית, מתמדת, על עצם קיומם הריבוני. במלים אחרות: הם רוצים לחיות עם מדינת־ישראל שאינה מפחידה אותם. ואגב, לא רק אנו פוחדים מהם — הם פוחדים מאיתנו לא פחות.

*

בלב הסיכסוך בין ישראל וערב מונחת בעייה [illegible], היא בעיית הזהות על ארץ־ישראל. אולם, אף־על־פי שבמישחקים הפוליטיים של מלחמה ושלום מרבים להשתמש בנימוקים מוסריים, יודעים גם הערבים היטב שאין ביכולתם לממש את תביעות המוסר שלהם. את לוד ורמלה ויפו ועכו הם איחרו וכפי הנראה לכל הנצח הנראה לעין. אולם הם סבורים, ובמידה לא קטנה של צדק וריאליזם, שעדיין לא איחרו את שכם ויריחו, את ג'נין וטול־כרם. הערבים אוהבים אותנו בשערי דמשק כפי שאנו אוהבים אותם בשערי תל־אביב. הם היו רוצים להגדיל את טווח הבטחון שלהם, והם יודעים שעליהם להשלים עם עובדת קיומנו אם אין רצונם להתאבד — (ולשם כך הם מוכנים, או נאלצים, לוותר על חלום שיחרור פלשתינה כולה. ודרך אגב: אם יאסר ערפאת אומר (עדיין) שהוא רוצה את ארץ־ישראל כולה — אין מה להתרגש. באמירה עדיין לא נכבשה שום ארץ, ואת מדינת־ישראל אי אפשר להכניע בעזרת כמה רימונים, קלצ'ניקובים ואפילו חטיפות מטוסים. לכל מעלות אש"ם גם־יחד אין כל ערך צבאי. ערכן הוא ערך תעמולתי של ראווה, הפגנת זהות וקיום, ומבחינה זו הצליח אש"ם הרבה יותר ממשרד־החוץ שלנו. אש"ם הוכיח את קיומם המדיני של הפלשתינאים. אולם גם אש"ם, אם רצונו לממש את קיומו המדיני, ייאלץ להצטרף אל הקונצנזוס הערבי, המכיר בעובדת קיומנו ובעובדה שלא ביתן לחזונו מהאיזור הזה. הבעייה היא פרוצדוראלית — מי יכיר במי לראשונה, כיצד תנוסח ההכרה בין שני הצדדים, מי יהיה המתווך, כמה זמן יעבור עד שתימצא הנוסחה. דבר אחד ברור: במלחמה מוגבלת בין ישראל והערבים, לא ינצח שום צד. הכל יהיה כפי שהיה, רק יותר חריף, יותר דחוק. ואילו למלחמה טוטאלית אין מקום ואין סיכוי, כי פירושה איבוד לדעת לכל הצדדים, וגם סכנה לעולם כולו.

*

מכל הסיבות הללו, מן הראוי להשתחרר מהשימוש באותו נימוק ש„הם רוצים להשמיד אותנו". אנחנו נושאים ונותנים מתוך עמדת כוח ושוויון, אפילו כאשר המשא־ומתן הוא על נסיגה ישראלית, אפילו כאשר הוא על הקמת מדינה פלשתינאית — הוא אינו מתנהל בצל איום של השמדה. אין שום אוייב חיצוני המסוגל לבצע איום זה, והשימוש באיום זה הוא דברים בטלים. ראגב הערבים חדלו להשתמש בו מיום שעמדו על דעתם, ולכדאי להאמין להם. כי הם התגלו כמדינאים שנונים מאיתנו, מפוכחים מאיתנו ומסוגלים למחשבה ארוכת־טווח הרבה יותר מאיתנו.

אילו היה כל העם היושב בציון יודע שאין לו כלל ממה לפחד, אולי היו הראשים מצטללים, והוויכוח הלאומי הלה מתחיל סוף־סוף לגעת בבעיות־היסוד שלנו, במקום בטפלויות. היינו יכולים אז לגבש תוכנית־שלום כוללת, לא מתססים לצייר מפות מדויקות, ומחזירים את הכדור המדיני אליהם. כל זמן שהוויכוח מתנהל בצל האימה האפוקליפטית, אפילו הממשלה הנבונה ביותר אינה יכולה ליזום מאומה, רק להגיב, ולרוב תגובה מטופשת, יהודית.

האוייב האמיתי של מדינת־ישראל אינו בחוץ. הוא בפנים. הסכנה המאיימת על ישראל יותר מכל היא התפוררות החברה מבפנים: הנגע החמוש המשוחרר [illegible] ששמו ישראל, מחוסן אומנם בפני כדורים, אך לא בפני סרטן. כדאי היה להתפנות, מאוחר, לטיפול בחוליים הפנימיים, שהם רציניים מאוד, והדרך המהירה להתפנות אליהם היא להגיע לדרך שפיות־הדעת ביחסים כלפי חוץ: לצאת מייד בתוכנית־שלום כוללת ולהפנות אותה אל כל גוף ערבי המוכן להכיר בקיומנו ובריבונותנו. זה הכל, ומייד.

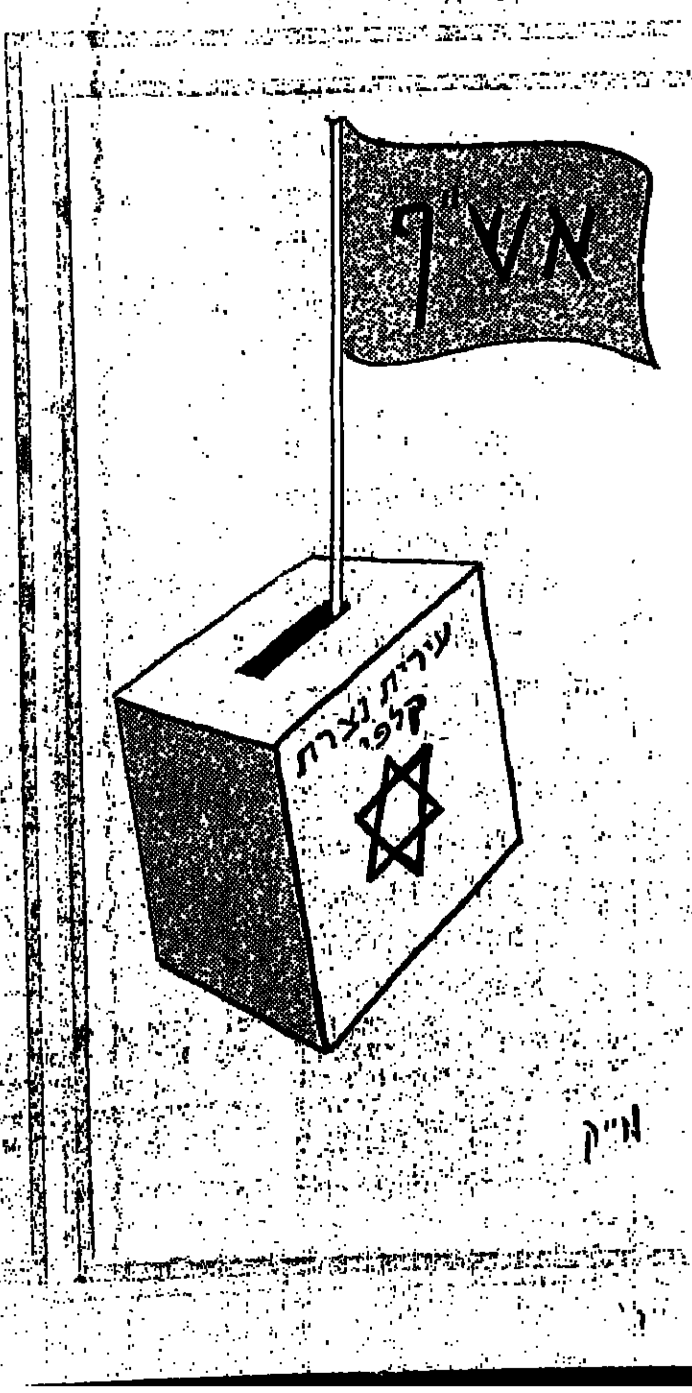

בועז עברון

המזרח־התיכון: מבט מפאריז

פאריז

המקום: דירה אלגנטית בכתובת אלגנטית שעל הגדה השמאלית בפאריז. המארח: איש־עסקים משכיל, בקי בהוויות העולם, המרבה לנסוע באיזור שלנו, מכירו לפני ולפנים, כולל רבים מאישי־הממשל הפועלים בו. האורחים: עתונאים, אינטלקטואלים, אנשי־עסק „מתקדמים". נושא השיחה: המזרח־התיכון.

המארח פסימי: „יש סיכויים מתגברים למלחמה חדשה עוד לפני הבחירות בארצות־הברית. תהיה לה אחת משתי סיבות: הראשונה, הסורים — ואיתם, כמובן, גם הפלשתינאים — מרגישים שנוצר קיפאון חמור באיזור בעיקבות הסדר־הביניים השני. אי־אפשר להבחין בשום תזוזה לקראת הסדר כולל. הסורים עלולים לפתוח במלחמה נגד ישראל כדי לשבור את הקיפאון, ואם יצליחו להחזיק מעמד יותר מיומיים־שלושה, לא תוכל מצרים לעמוד מנגד, אף־על־פי שמבחינה קונקרטית אין לה מה להרוויח לאחר שקיבלה בהסדר־הביניים את שני האובייקטים החשובים לה ביותר בסיני: הגנה טובה על התעלה ושדות הנפט. הצבא המצרי רואה את הברית הצבאית עם סוריה כביטוח חיוני יחיד נגד יתרון הכוח העצום של ישראל, ואם סאדאת לא יצטרף למלחמה, הוא יודח על־ידי הצבא תוך שבוע ומישהו אחר יתפוס את מקומו ויפתח במלחמה.

„סיבה שניה: המצב בלבנון רופף מאד. מי יודע אם המדינה הלבנונית תמשיך להתקיים עוד הרבה זמן. הייתי שם באחרונה והופתעתי ממש. יש נוצרים המכנים את המוסלמים לא מוסלמים אלא ערבים, כאילו הם עצמם הוציאו עצמם מכלל הערביות. והרי תמיד טענו שהיו ערבים־נוצרים. יש אצלם לחץ גובר והולך ליסודה של מדינה נוצרית נפרדת ולחלוקתה של לבנון.

„במיקרה שתבוא התפתחות כזאת, יישאר דרום לבנון, שהוא מוסלמי, מחוץ למדינה הנוצרית. יש להניח כי האיזורים המוסלמים ירצו אז להתאחד עם סוריה. ובאשר לאיזור הדרומי הנ"ל, הגובל עם ישראל, יש לשער שתהיה כאן לא רק השתלטות סורית, כי אם גם השתלטות של האירגונים הפלשתינאים.

„במיקרה כזה לא תוכל ישראל להישאר נייטראלית ולעמוד מנגד. היא תהיה מוכנה להתערב ולכבוש את השטחים הגובלים בה, אפילו אם ארצות־הברית תראה זאת בעין רעה מאד. זהו אזור הנוגע לאינטרס הבטחוני הבסיסי של ישראל, וכך תימצא ישראל במלחמה עם סוריה.

„אני רוצה לציין שהסורים והפלשתינאים מודעים היטב לאפשרות הזאת. לכן, בניגוד לדיעה הרווחת בעולם, הם גורם ממתן דווקא בלבנון. הם מנסים להפסיק את מלחמת־האזרחים ולהחזיר בהתמדה לשביתות־נשק, והם גם בין המשתתפים הקבועים במשמרות שנקבעה לצורך שמירת שביתת־הנשק, שלא הצליחו כללכן עד עתה".

*

שאלתי: „האם אין הסיבה השניה סותרת את הראשונה? בראשונה אתה אומר שהסורים רוצים במלחמה, ובשניה אתה אומר שלא".

השיב: „אין כאן סתירה. ראשית, הסורים לא היו רוצים שהמלחמה תפרוץ שלא על דעתם. הם רוצים לקבוע את מועד התפרצותה, ברגע הנוח להם ביותר. שנית, במקרה של התמוטטות לבנון תהיה זו גם מלחמה ב„גוד־מירו", אור מה שיתכן והסורים מעוניינים בו. ייתכן שהסורים יהיו מעוניינים במלחמת־שחיקה, לאורך גבול סוריה ומוגבל, ולא בהתפרצות כללית לא־מוגבלת.

„זהו החישוב הסורי. הפלשתינאים, מצידם, חושבים שאם יגיעו הדברים להתפרצות כללית, עדיפה להישענות בהם מרשה מכת ספטמבר 1970 בירדן".

אדם אחר, שהקשיב לדבריו, שאף הוא בקי בענייני האיזור, התעכב כאן בשיחה: „לבנון אבודה, אותם גורמים שפעם היו מעוניינים בקיומה ובשלום הפנימי בה, שוב אינם מעוניינים בכך. אותה היתה פעם מעוניינת בלבנון כמתווכת בינה לבין העולם הערבי, והלבנונים ידעו צרפתית, למדו באוניברסיטה בון ובאוניברסיטה האמריקאית בביירות וידעו לאכול בסכין ובמזלג. אולם היום לומדים בני השייכים של סעודיה ונסיכויות המיפרץ הפרסי בהארווארד ובכל־לי, ואילו ג'דה וריאד הופכות לערים מודרניות. וגם העסקים החלו לעזוב את לבנון עוד לפני שפרצו הקרבות שם. כוויית היום היא מרכז בנקאי עצום, [illegible] רות חדשה, וגם רבת־עמון אינה מסגרת הרבה אחריה.

„המצב עכשיו הוא שמלחמת האזרחים משרתת את האינטרסים של כולם כמעט. הישראלים שמחים מפני שהמלחמה מעסיקה את האירגונים הפלשתינאים ואין להם זמן להטרידה. וגם מפני שהיא נותנת להם טיעון מצוין: שלא היה כן מדינה חילונית דמוקראטית כדרישת אש"ם. סאדאת שמח מפני שבגלל המלחמה אין לפלשתינאים אפשרות להכות עליו את לחצם בגלל הסתלקותו מהעימות עם ישראל. מאותה סיבה מרוצים גם האמריקאים, פטרוניהם של מצרים וישראל, לצרפת לבד לא איכפת [illegible] יהיה גדול ועדה הנוצרית [illegible] שיש לה עכשיו צינורות [illegible] רים, טובים יותר, אל העולם הערבי. לכן, הגם שכל הגורמים [illegible] לא הציתו את האש (בכלל, אינני מאמין שהק.ג.ב. והסי.איי.איי. קובעים את מהלך ההיסטוריה), הרי בלי ספק שהם יוצקים עליה שמן ושמחים לחמם את ידיהם לידה".

סילבי קשת

הטובים שבחבורה

[illegible] של שהולך ומתערער מעמדו של [illegible] המפלגה במפלגתו, עד כדי דיי[illegible] גלוי על החלפתו — תוהים בצי[illegible] יותר ויותר על תפקידו המוזר [illegible] יועצו, אריק שרון.

[illegible] מטפטף לאוזנו של רבין שיעשה [illegible] סיכון ממשלה חדשה בת כעשר [illegible] חברים, לאו דווקא נציגי מפלגות, [illegible] אם גם אנשים מבחוץ. המכונה [illegible] לכולם, לדבריו: „הטובים ש[illegible]".

[illegible] בין עצותיו של שרון: להתנתק מ[illegible] להכריז מצב־חירום, להיערך [illegible] להתנחל באופן נרחב [illegible].

[illegible] הדבר, כמובן, קץ השיטה [illegible] הנהוגה.

[illegible] בדיוק תתבצע תמיכה זו, לא [illegible] לספר. [illegible] תמיכה צבאית? [illegible] הכנסת? בחירות? מי בראש [illegible] חדשה?

[illegible] אינם נמצאים במערך מה ושם [illegible] רוטנים על אופיו הניכסוני [illegible] רבין, על ידידויותיו המוזרות עם [illegible] שאין להם קשר עם מפלגתי[illegible], על חבורת הגנרלים והתע[illegible] שלו. יועצים המהווים כעין [illegible] בתוך ממשלה. היותו מופנם, [illegible] ונוח להתפרץ. אולם איש לא קם לגנות במומבי תוכנית מוזרה זאת.

אחריות וחזון

עתונאים כותבים, כי תוכנית מסוג זה היתה זוכה לתמיכה נלהבת בדעת־הקהל. חיים גורי, המשורר הנרגש, כותב, כי אילו היה ראש־ממשלה, „...הייתי מכונן מיד ממשלת־חירום וכולל בה גם נציגים מעולים של דעת־הקהל הישראלית, לאו דווקא חברי־כנסת. ממשלה בת כתריסר שרים, לא יותר, ומבקש את אמון הכנסת... הייתי מכריז על משטר־חירום לאומי, שיימשך כשנתיים, למען הבראת המשק וחידוש תנופת בניין הארץ. הייתי קורא לעם לקבל עליו, תוך אחריות וחזון, את הגזירה הזאת".

יותר ויותר שומעים ברחוב קולות האומרים כי הכל רקוב, העולם כולו נגדנו, יש שביתות, אין מוסר עבודה, יש סכנות לאומיות. דרוש אדם חזק שיבוא ויטאטא במטאטא־ברזל את כל הזוהמה וישליט פה סדר.

לא כמו בן־גוריון

כאשר, בשעתו, הציע אהוד אבריאל לבן־גוריון עצה דומה בהיותו בשדה־בוקר, דחה בן־גוריון את ההצעה על הסף ודאג לפרסם את הדחייה. כי בן־גוריון האוטוריטארי, שאם אולי היו לו שאיפות כמוסות שונות, היו לו מעצורים דמוקרטיים. ברחייהו דאג להוכיח שהוא בז להצעה.

איננו יודעים מהי האידיאולוגיה של רבין ואיננו יודעים מהם מעצוריו. אולם הוא לא קם בצורה חד־משמעית להזים את השמועות. במסיבת־עתונאים אמר שלא ידוע לו שום דבר על „ממשלת עשרה".

אולי אף לא נתן את דעתו על כך, שאריק שרון איננו פין הולדמן, פקיד העושה רצון אדוניו. שרון הוא איש של עצמו. ואם אמנם חושב ראש־הממשלה על התוכנית המסוכנת, אל יופתע אם הכוכב הראשי בתסריט לא יהא הוא עצמו, כי אם שרון ה„כאריזמאטי".

הדיקטטורה הביישנית

כל הדיבורים האלה מזכירים לא במעט את הקמת „הדיקטטורה הביישנית" של המרשל יוזף פילסודסקי בפולין ב־1926.

בתקופה של שפל כלכלי, מאוכזב מן השיטה הפרלמנטרית, עלה פילסודסקי הסוציאליסט, על וארשה בראש כמה גדודים, שסיסמתם היתה „סאנאציה" — הבראה וטוהר.

לאחר־מכן הלך להבחירות. בעיטה נוחה לו — וניצח. רשימתו, שלא היתה מפלגתית, נקראה „הגוש הבלתי־מפלגתי של שיתוף־פעולה עם הממשלה".

היתה זו ממשלת מצוינים, שהיו בה גם כמה פרופסורים לרפואה. נשיא המדינה היה אף הוא פרופסור.

לא היתה זו דיקטטורה פורמלית, מאחר שהסיים (הפרלמנט) נשאר, ולא היתה מפלגת יחיד דיקטטורית. המפלגות הושארו בתנאי שלא ירימו את ראשיהן המכוערים.

הסיים הציע לפילסודסקי נשיאות. אולם הוא סירב. הוא היה שר־הבטחון עד סוף ימיו, והיה האיש הקובע את מדיניות החוץ.

מילת הקסם שהיתה חרותה על דגלו הרעיוני היתה — הכלכלתיות.

הוא היה מחליף ראש ממשלה לפי רוגין בקלינה, או פרופסורים.

בית־השימוש הזה

משטרו לא היה מבוסס על אידיאולוגיה או קונסטיטוציה פשיסטית. היתה זו דיקטטורה דה־פקטו עם מראית עין של דמוקרטיה, עם אופוזיציה של מראית עין, בחירות בכל המפלגות בשוליים משתתפות בהן.

היתה לו אף תקופה שלא היה לו רוב בסיים, ואז שלט בצווים. אימרה מפורסמת שלו על הפרלמנט: „בית־השימוש הזה ברחוב נויסקה, שהסירחון ממנו נישא על פני כל פולין".

חבריו הסוציאליסטים עזבוהו והצטרפו לשמאל המרכזי, שרצה להוריד את הדיקטטורה שלו. תגובתו של פילסודסקי היתה אכזרית. הוא כלא 18 מנהיגי מפלגות במבצר בריסק (ברסט־ליטובסק). אולם המפלגות לא פוזרו.

פילסודסקי, אומרים אלה העושים את ההשוואה ההיפותטית, לא יהיה רבין. הוא יהיה שרון.

מישחק הספקולציות

כבר יש מישחק ספקולציות מי יהיו השרים, הטובים שבחבורה:

ראש־הממשלה: יצחק רבין.
שר־הבטחון: אריק שרון.
חוץ: חיים הרצוג, או יוסף תקוע.
כלכלה ואוצר: דניאל רקנאטי.
חינוך: יגאל ידין.
פנים, ומשטרה: שלמה להט (צ'יצ'ה).
משפטים ודתות — מאיר שמגר.
קליטה חברתית: אברהם (בוגה) שפיט.
מיסחר, תעשיה ותיירות: דן טולקובסקי.
חקלאות: מולא כהן.
תחבורה, תיקשורת: ישעיהו גביש.

אם נראים כל הדיבורים האלה כדברים שאצלנו לא יקרו, כדאי לזכור, ליתר בטחון, כי אנשי [illegible] המעתיקים את האסטרטגיה [illegible] לחיים הפוליטיים, [illegible] עושים [illegible] לת כלים. [illegible] היא: השפלת האוייב, [illegible] הכרעתו של [illegible] היעד.

ח. בר־חי

ותימלא הארץ סיירות

סיירת הספורט מגיעה, תוך חריקת בלמי מכוניות המשוריינות, למגרש־הספורט אליו הוזעקה. ב„עוזים" שלופים בידיהם, כשהם זוכים לחיפוי מקלעים כבדים מהאגפים ושתי בזוקות מהעורף, ניצב לו ראש הסיירת באמצע המיגרש ומודיע ברמקול: „בשם שר־הספורט־והתרבות מתבקש הקהל לגלות התנהגות ספורטיבית, ולחסוך מאיתנו את הצורך להשתמש בנשק. כדי להבטיח את המשך קיום הספורט בישראל ואת אי־הפסקת המישחקים החיוניים כל־כך לתרבותו הגופנית של העם, יינקטו כל האמצעים, כולל שימוש באש חיה, כדי לאבטח את השחקנים והשופטים, ובמידת האפשר את הקהל. כל מי שיעז לקום ממקומו לפני השריקה, יקבל, ללא התראה נוספת, כדור בראש. ראו הוזהרתם". וכך, בחסות סיירת הספורט, מתנהל לו המשחק.

סיירת־התנועה מטיילת לה בשופי ובשלווה ברחובות. אין לה פרנסה רבה, שכן הציבור שאינו מצוי במגרשי הכדורגל ישן את שנתו. לפתע צדות עיני ראש סיירת־התנועה מראה שלא יאומן: מכונית, ועוד משוריינת, חונה ב„אין חניה", מפריעה לתנועה, חוסמת את היציאות ממגרש הכדורגל, ובכלל ובפרט מפריעה את שלום הציבור. סיירת התנועה נעצרת מאחורי המשוריינת, וכדת וכדין נרשם לאחרונה דו"ח לפי מיטב תקנות התעבורה בדרכים, בשמו ומטעמו של שר־התחבורה.

*

בעוד סיירי התנועה עוסקים במלאכת רישום הדו"ח לסיירי הספורט, נעצרת מאחוריהם בקטיבשקס, כיאות למויות ותפקידה, סיירת־הבריאות. סייר־התגרעת שורק בדו־סינרית לרחוב אגב רישום הדו"ח לסיירת התנועה תוסף דו"ח מסיירת־הבריאות על זיהום ריחות הרכבים, בצירוף איגרת־ברכה בשם האגודה למען הסרטן הממליצה על הימנעות מעישון.

ברגל, עוברת איתה עצה בשעת סיירת־השבת. נציגי המועצה הדתית אינם רושמים דו"ח בשבת, חלילה. אולם הם משננים בעל־פה את מיספרי המכוניות של שלוש הסיירות הקודמות, כדי שבמוצאי־שבת יוכלו, בסמכותם המוקנית להם מטעם שר־הדתות, למלא דו"חות כדת על חילול הדת.

בפרוץ הוויכוח הבלתי־נמנע בין ארבע הסיירות, תוך ניפנוף אגרופים, איומים בכל סוגי הנשק האפשריים וכיוצא בזה, מוזמנת למקום סיירת־המשפטים. כל הנוכחים מוזמנים, אחר־כבוד, להתייצב באולם־משפטים זה וזה בתאריך קבוע, כדי ליישב, בשופי ובנחת, את סיכסוך־השכנים שפרץ ביניהם.

בינתיים, במגרש, עורכת סיירת־מישרד־המסחר־והתעשיה בדיקות איכות, כמות ומשקל לבקבוקי המשקה מפלסטיק שבידי הקהל. המישחק עצמו מופסק לכמה רגעים, כאשר ראש־הסיירת יורד לאמצע המגרש גם לבדוק את משקלו והיקפו של הכדור, ואת טיב האוויר שבתוכו.

כאשר המישחק נגמר, „איך שהוא", והקהל יוצא החוצה בחסות מיקלעיה של סיירת־הספורט, ניצבים בכל יציאה סיירי־סעד התוחבים בידי כל צופה סניה איכות מטר־הסעד, להציע, ליווט או להתלונן.

*

בקיצור — ותימלא הארץ סיירות. מדוע שרק לשר־המשטרה תהיה משטרה? במדינה שבה כל שר בישראל מנהל מדיניות־חוץ משל עצמו, מדיניות־בטחון משל עצמו, מדיניות־כלכלית משל עצמו, לא ייתכן הדבר כי כאשר מגיעים הדברים לכלל נושאי־פנים, דהיינו בטחון ובטיחות, איכות הסביבה ושמירת החיים, יהיו כל מישרדי־הממשלה תלויים במישרד־המשטרה.

מה תעשה המשטרה כאשר לכל משרד, ללא יוצא מן הכלל, תהיה סיירת משל עצמו? אין בעיות — המשטרה תדאג לתנועה שוטפת ברחובות, כדי שהסיירות השונות תוכלנה להגיע ליעדיהן במהירות הגדולה ביותר, לפי סדר חשיבות המישרדים להם הן שייכות. סדר חייב להיות, וסיירתו של שר בכיר זכאית לקדימה, כמובן, על פני סיירתו של שר־זוטר, ועל המשטרה להבטיח זאת.

וכאשר תימלא הארץ סיירות המסיירות בה לאורכה ולרוחבה, בכסויות אין־קץ — או יבוא האביב, עם דו"ח צמוד מטעם סיירת־החקלאות בשל פיגור ביבולי ההדרים.

זיוה יריב

יש הבנה

עם סיום ביקורו של שר החוץ המכסיקני, הנשקו כוסות. ושני שרי־החוץ — של מכסיקו וישראל — הצהירו פה אחד כי „נישכחו אי־ההבנות, נסלחו וניקברו, והשיחות היו מאירות ומועילות".

אבל עדיין נותרה השאלה: מה בעצם השתנה מאז הצבעת מכסיקו באו"ם כי הציונות היא גזענות? האם חזרה בה מכסיקו מהגדרה זו? ואם כן, מדוע לא שמענו שום הצהרה נגדית בעניין זה? איזה שיחות מאירות־עיניים ומועילות נערכו בישראל, שהשיקו מייד את הידידות העמוקה בין שתי הארצות?

לא נותר לנו אלא לשער, שבאמצע השיחות הללו התכופף שר־החוץ המכסיקני, ולחש לאוזנו של שר־החוץ שלנו: „תראה, יגאל, אני יודע, וגם ממשלתי יודעת, שהציונות איננה גזענות! אבל זה בינינו. אוקיי?"

וכך הורה ההבנה לשרור בין שני העמים.

...ויש תשובות

לאור הביקורת החריפה בציבור ובמערך על ראש־הממשלה, החליט ראש־הממשלה בעצת יועציו שרון, הכר, גורי ושמה, לשנות את תדמיתו הנוקשה, ולהשתמש יותר בגרסאות חיוביות, פשרניות ומתונות.

בראיון מיוחד אמר לכתבנו: „אין זה נכון שבכל התחומים המדיניים אני נוקט עמדה שלילית, ומשתמש רק בלאווים. להיפך. נסה לשאול אותי כמה שאלות בענייני דיומא והיווכח בעצמך. נסה, למשל, לשאול אותי אם אני שולל אפשרות של הקמת מדינה פלשתינאית בגדה וברצועה".

„האם כבוד ראש הממשלה שולל אפשרות של הקמת מדינה פלשתינאית?"

„כן. וזו שאלה טובה. התשובה לשאלה זו היא חיובית מאוד! המשך לשאול, בבקשה, ותגלה שאינני שולל הכל".

„האם אתה מתנגד לירידה מרמת־הגולן גם בתקופה של שלום אמיתי?"

„כן. בהחלט! שאלה קולעת. אגב".

„האם, לדעתך, עלול הזמן לפעול לרעתנו?"

„גם לשאלה זו לא נותר לי אלא לענות ב„כן" רבתי".

„האם יש הבדל בינך לבין ממשלת גולדה מאיר?"

„לצערי, אני חייב הפעם לסטות קלות מהתשובות החיוביות שעניתי לך עד עכשיו. תשובתי היא: לא. אין הבדל! אבל מה הוא לא־בורך ומשום זה לצעוק על התשובות החיוביות שקיבלת ממני?"

פרשת השבוע
ויגש
מאת מנחם בקר

„ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני..." (מ"ד, י"ח)

שואל כאן האדמו"ר רבי אברהם מסוכאצ'וב (1839—1910): מדוע מתנגד עתה יהודה כל כך להשאיר את בנימין במצרים? הרי הוא עצמו הציע לפני כן ליוסף: „הננו עבדים לאדוני, גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו" (מ"ד, ט"ז)!

אלא — אומר האדמו"ר מסוכאצ'וב — בתחילה סבור היה יהודה, שאותה שעה שבה נמצא הגביע באמתחת בנימין מתחיל שעבוד מצרים, שנגזר בשעתו על בני ישראל, ולכן קיבל עליו גזירה זו באהבה. אבל כשיוסף הודיע בפסקנות: „האיש אשר נמצא הגביע בידיו הוא יהיה לי עבד, ואתם עלו לשלום אל אביכם" (מ"ד, י"ז) — הסיק מכך יהודה, שאין כאן התחלת השעבוד של בני ישראל, אלא מזימה שפלה המופנית רק נגד בנימין. משום כך התקומם יהודה בכל כוחו נגד גזירה זו, והשמיע את דבריו התקיפים והמרשימים באזני השליט המצרי.

„והיה כראותו כי אין הנער, ומת" (מ"ד, ל"א)

על הנמקה זו של יהודה שואל הצדיק רבי מנחם מנדל מקוצק (1787—1859): מדוע מבקש כאן יהודה מיוסף, שיחוס על אביו הזקן של בנימין, העלול למות מרוב צער על הרחקת בנו האהוב ממנו; ואינו מזכיר כלל את עשרת הבנים של בנימין, הנמקים מצער על אביהם שרחק מהם? אלא — משיב הרבי מקוצק — לא הרי צער הבנים על אביהם, כצער אב על בניו, וכבר אמרו הקדמונים: „אב אחד יכול לפרנס עשרה בנים, ועשרה בנים אינם יכולים לפרנס אב אחד" (נופת צופים); וכן אמרו חז"ל: „אהבת אב על הבנים, ואהבת הבנים על בניהם" (סוטה מ"ט, ע"א).

*

האדמו"ר רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה (1851—1928) הסביר עניין זה בדרך הבאה: לא בכדי רבה מסירותו של אב לבנו יותר מן המסירות שמגלה הבן לאביו. כיוון שתכונת האהבה והמסירות מאב לבן היא מורשה מבטן ומלידה, ואדם הראשון הוא שהוריש תחילה תכונה טבעית זו לילדיו. לעומת זאת לא ידע אדם הראשון מסירות בן לאב, שהרי לא נולד לאב ולאם טבעיים. משום כך לא הוטבעה תכונה זו בקרב בניו של אדם הראשון.

ממדרשי חז"ל

„ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו" (מ"ו, כ"ט)

אמר רבי יורן בשם רבי איבו: שני בני אדם ראו כבוד גדול, כה שלא ראתה בריה בעולם. ואלו הם: יתרו ויעקב. יתרו, כשבא אצל משה, כתוב בו: „ויצא משה לקראת חותנו" (שמות י"ח, ז') ומי היה רואה משה יוצא, ואינו יוצא; שבעים זקנים יוצאים. ולא היה יוצא; אהרן כוהן גדול יוצא. ולא היה יוצא? התחילו כל ישראל יוצאים לקראת יתרו.

ואף יעקב, כשבא אצל יוסף. מה כתוב בו? „ויאסר יוסף מרכבתו ויעל". ומי היה רואה יוסף יוצא, ולא היה יוצא לקראת אביו; עבדי פרעה וזקני ביתו יוצאים, ולא היה יוצא; זקני ארץ מצרים יוצאים. ולא היה יוצא? לקיים מה שנאמר: „כבוד חכמים ינחלו" (משלי ג', ל"ה).

חסידים מספרים

שיחת צדיקים על כבוד וכיבודים.

הצדיק רבי אברהם יהושע-השל מאפטא, בעל „אוהב ישראל" (1745—1825), היה מגדולי האדמו"רים ... ליציה המזרחית וברומניה ורבבות חסידים ... למשמעתו.

פעם ערך הרב מאפטא מסע לכמה קהילות ... מקום מגוריו, ובכל פרשת דרכים שעבר ... יהודים להקביל את פניו בתרועה ובזמרה.

חלשה דעתו של הצדיק, נוכח קבלת הפנים ... שזכה בכל מקום בואו; וברוב מבוכתו ... יצחק מאיר מזינקוב (1775—1855), ואמר: ... כאן האנשים כבוד למי שאינו ראוי לכך?

חש רבי יצחק מאיר בצערו הכן של ... ומתוך רצון להרגיעו השיב לו: ... לכבודך באו אלא לכבודי...

נתיישבה דעתו של הרב מאפטא ... והמשיך בשתיקה עד סוף הדרך, אולם ... שאל הצדיק הזקן את בנו: מה ראו ... לחלוק לך כבוד. כשיצאו לקראתנו ... שעברנו?

גחייך רבי יצחק מאיר ואמר: ... לגמרי. הרי אני בנו של הרב מאפטא!

התבונן הצדיק בקורת-רוח ... מדבר עכשיו כפי שיוסף הצדיק ... אליהם: „והגדתם לאבי את כל כבודי ... (מ"ה, י"ג) — כל הכבוד שחולקים לי ... אלא בזכות זו שהנני בנו של אבא..."

כך הושג ההסכם

(המשך מעמוד 2)

אומנם הממשלה מתכוונת לדון על השומרון, אבל יש להבין שאם יורידום בכוח — הם וחבריהם יחזרו. זה אגלם רציני. צריך למצוא פתרון שיאפשר את יישובם באיזור, כמו, למשל, מחנה צבאי.

פרס האזין לדברים, וגם נציגי המתנחלים שישבו חלקם על מיטת-שדה וחלקם על הריצפה (חנן פורת, יוסי ארציאלי, אברהם מינץ, בני קצובר, מנחם פליקס, אברהם שטוב), הן שר הבטחון והן המתנחלים שתקו. ואז הוצגה שאלה לעבר ראשי המתנחלים: „האם אתם מציעים הצעה כזו?"

חנן פורת: „אם יבואו אלינו באיזו הצעה, נדון בה".

פרס לא השיב. מחוץ לתחנת הרכבת בסבסטיה גבר לחץ ההמונים. פרס, שיצא החוצה, הוקף על-ידי קהל שקרא לעברו: „אתה יכול להביא תשועה — אל תביא חורבן". תוך שהוא נוכח לדעת בקשי המצב צעד פרס לעבר ההליקופטר, שהמתין לו כדי לקחתו לישיבת הממשלה בירושלים, שנקבעה לאחר הצהריים, מאחר שבבוקר נערכה הלוויתה של מנהיגת הפועלות הוותיקה, בבה אידלסון ז"ל.

ליד ההליקופטר שאל אחד מראשי המתנחלים את אחד מפמליית פרס המוכר לתם, ואשר ליווהו את השר: „האם יש סיכוי שתתקבל ההצעה שהעלה חיים גורי?" תשובת איש הפמליה נחרצת: „אם הצעה כזו תבוא מצדכם במישרין ולא מגורם שלישי, כך שיהיה ברור שאתם רוצים בה, יש לה סיכוי".

המסוק המריא לירושלים — וחיים גורי מצידו ניסה לגשר את הקרע. מאחר שחש „כאילו נתונה הארץ במלחמת-אזרחים ללא דם".

בעיצומו של הוויכוח בממשלה — שהיה כפי שפורסם סוער וקשה — נקרא השר גלילי לטלפון. מעבר לקו היה חיים גורי, כשגורי דיווח לו את מראות עיניו. זעם גלילי על התערבותו בכלל בפרשה. לשניים יש שנה משותפת עוד מתקופת הפלמ"ח — אבל עתה לא הבליג גלילי. שכן, בתיאורו של גורי ב„דבר" התבטא גלילי בפני „ההדיפות לא תקדים היה רחוק מתמיכה במעשיו. התרעם השר בנוסח: „מה הכנסת ראשך לשם? מה אתה מחפש שם?" גורי הסביר כי יצא לשם כעתונאי. מאוחר יותר שב היתה, כנראה, שיחת-טלפון בין השניים. וגורי הפציר להעדיף אורך-רוח על פני שימוש בכוח ונוקשות. הוא הצביע על כך שלאחר מעשה אושרו התנחלויות שעלו לשטח (בגולן למשל) ללא אישור הממשלה. ניכר היה כי מגויס (גמור עם גורי) לעשות ככל יכולתו „למניעת טרגדיה". הוא הודיע לגלילי כי הוא יוצא פעם נוספת לסבסטיה. הפעם היה גלילי נינוח יותר, והציע לבדוק את מהות הוויתורים המוצעים על-ידי המתנחלים.

פרשיות נשכחות

הדיון בממשלה היה, כאמור, סוער. „חסר לנו בן-גוריון", אמר השר ויקטור שם-טוב. בהקשר בו השמיע הערה זו התכוון לומר, כי ראש-הממשלה ושר-הבטחון המנוח היה מחסל את פרשת סבסטיה בצורה דראסטית, כפי שחיסל את פרשת „אלטלנה" בשנת 1948.

בקיאים באירועי תש"ח היכו לשמע ערגתו של השר ממפ"ם לבן-גוריון דווקא. אולי הסבירו זאת בכך שבשנים האחרונות הודו כמה מראשי מפ"ם על מה שעשו בימים ההם, כמו, למשל, הודאתו של מאיר יערי בצדקת בן-גוריון בפירוק מטה הפלמ"ח של בשעתו, או של מפקד גבעתי לשעבר, שמעון אבידן (היום מבכירי מערכת הבטחון), שהביע צער על שהוא וחבריו עזבו את צה"ל בשנות ה-50 בעיקבות השינויים שערך בן-גוריון במיבנה צה"ל ומערכת הבטחון.

עם זאת, סבורים בקיאים בקורות הימים ההם, שמוטב שלא לגלות פרשיות נשכחות העלולות לפגוע דווקא במעלים אותן, שכן באותם ימים בהם אירעה פרשת „אלטלנה" התנהל מאבק סמוי אחר מאחורי הקלעים על השליטה בצה"ל, כשמצד אחד ניצב בן-גוריון ומהצד השני מפ"ם, שהיתה מורכבת אז מתנועת השומר-הצעיר ואחדות-העבודה. וגלריית המנהיגים שלה היתה מעוטרת בשמות כמו: משה סנה, יגאל אלון, ישראל גלילי, משה כרמל, יצחק בן-אהרון, מאיר יערי, יעקב חזן, יעקב ריפתין, ולהבדיל, ישראל בר, התח בישיבות הסודיות של צמרת מפ"ם עם נמסר בשיטתיות מידע בטחוני.

חלק ניכר ממנהיגי מפ"ם גרסו אז כי בן-גוריון מהווה „סכנה רצינית ביותר לגורל המלחמה", והנה בישיבה סודית בראשית יוני 1948 — בעיצומה של מלחמת-הקוממיות — הוצעה להביע אי-אימון בבן-גוריון בהנהגת שר-הבטחון ואפילו את העמדתו לדיון, אם לא יסכים להקמת קבינט מלחמה.

להלן ציטוטים אחדים מאותו דיון, הרואים עתה אור לראשונה:

יעקב ריפתין (מנהיג בכיר של מפ"ם, היום ממנהיגי ברית-השמאל): „בן-גוריון נוקט קו דיקטטורי בלתי מרוסן... על חברינו בממשלה (אהרון ציזלינג ומרדכי בנטוב) להציע להחליף את המיניסטר לעניני בטחון..."

דב ברגרד (היום העתונאי בר-ניר מ„על המשמר", אז איש השורה הראשונה של מפ"ם): „...להציע דרישה ציבורית את סילוקו של בן-גוריון... צריך ללכת בכך עד הסוף..."

ישראל בר (שהיה מעורב בענייני הבטחון והמלחמה): „...האיש (ב.ג.) מהווה סכנה רצינית ביותר לגורל המלחמה... מגלה אי-ידיעה אלמנטארית..."

יצחק יצחקי (מראשי פועלי ציון שמאל): „מיניסטר כזה צריך לתת את הדין..."

במהלך הוויכוח — בעוד מאיר יערי ניסה למתן את הרוחות הלוהטים — החליטה הנהגת מפ"ם „לגדור" את בן-גוריון על-ידי הקמת הנהגת מלחמה מצומצמת, והיה אם בן-גוריון ימנע זאת, תיתבע התפטרותו. החלטה זו נתקבלה ברוב של 12 נגד 3.

מפ"ם דאז, בשנת 1948, אף פעלה לצייד את מוסדותיה בנשק, ולהעמיד להפוך את ההסתדרות לפדרציה סגולית גוזייגת, בשל סכנות פנים...

פרשת „אלטלנה"

באותו הקשר היתה התייחסות לטענת שר-המשפטים חיים צדוק, שראה בהתנחלות בסבסטיה מוזרת ... לפרשת „אלטלנה" (אונית נשק, שהובאה על-ידי אצ"ל בהפוגה הראשונה של מלחמת הקוממיות, ברשותו המפורשת של דוד בן-גוריון ז"ל. היא הועלתה באש על-ידי צה"ל בחופי תל-אביב לאחר שרשרת של אי-הבנות וחילוקי-דיעות מצערים, ותוך האשמת אצ"ל, שהיום אין חולקים עליה, בנסיון למרוד במדינה).

בממשלה הנוכחית חברים חמישה שרים, שהיו מעורבים בפרשת „אלטלנה": יצחק רבין, יגאל אלון, ישראל גלילי, שמעון פרס, חיים צדוק.

חלקו של צדוק, שהעלה השבוע את הפרשה, היה זעיר. כמישפטן צעיר בשורות ההגנה נתבקש לטפל טיפול מישפטי בחלק מעצורי אצ"ל, מהם ידע פרטים על שהתרחש מאחורי הקלעים ... שלו שאב ממה שראה אור. השבוע, ... ברבים דברי צדוק על „אלטלנה" ... לשעבר, מנחם בגין, ושאלו: „מה אתה ... אלטלנה?"

צדוק: „מה שקראתי ושמעתי".

בגין: „זה הכל?"

צדוק: „אני מוכן לשמוע..."

חלקו של פרס בפרשת „אלטלנה" ... מיזערי: ... כאשר ... שר הבטחון דהיום היה אז בראשית ... הבטחון לצידו של בן-גוריון.

רבין, אז קצין-המבצעים של הפלמ"ח, ... עצמו השבוע בהקשר זה: „אני ... לבצע מה שביצעתי" ... לעבר אנשי אצ"ל שהגיעו בסירות ... שחשש שהם מתכוונים לכבוש ...

אלון, מפקד הפלמ"ח, ... נגד „אלטלנה" בתל-אביב. הוא ... גוריון לירות לעבר „אלטלנה" ...

גלילי, הדמות המרכזית בפרשה ... בין בגין לבין בן-גוריון ... שתיקה עיקשת ובלתי-מובנת ... סיפק אז את המידע העיקרי לבן-גוריון ... כל צעדיו קבע ראש הממשלה ושר הבטחון ... מה ששמע וקיבל מגלילי.

יחסי בן-גוריון—גלילי הורעו באותו ... רקע מחלוקת חמורה בתחום הבטחוני ... לאחר פרשת „אלטלנה", כאשר הרוחות ... פירוק מטה הפלמ"ח. האשים גלילי כי בן-גוריון ... לעשות למפלגתו, מפ"ם, ... „אלטלנה שמאלית פוליטית".

אגב, אחד מחמשת השרים הנזכרים — ... לא ניתן בשלב זה לנקוב בשמו — ... אחרות אצל בגין, ואמר לו כי ... את בן-גוריון ...

לעומת רוחו הנסערת של צדוק ... בין סבסטיה ל„אלטלנה" ... ושתיקתם של הבקיאים בפרשה ... ראש-הממשלה שלא לערוך ... פרשיות אלה.

בסופו של דבר הסמיכה הממשלה ... את ראש הממשלה ושר-הבטחון ... בצמידות להחלטתה, דהיינו, ... מוהרת. רק לפי החלטות הממשלה ... צה"ל נגד ... שהדבר אפשרי, שלא להגיע ל... כהוכות בעימות".

הרמת כוסיות

לפני שהתפזרו עוד נערך דיון בלתי פורמאלי ... שרים אחדים, איזה כוח צבאי ... לא תושג פשרה, כדי להוריד את ... מצידים גם לאפשרות זו ... בכאלף איש.

בלילה, לאחר שפרס חזר ... טילפן אחד ... לדובר משרד-הבטחון, ושאל אם ... בשעת-בוקר מוקדמת, שכן ברצונם ... ליישוב הבעיה ... בינם לבין חיים גורי. אריק שרון ... בא הו לילה.

ההכרעה נפלה, כפי שפורסם ... ביום שני, 8 בדצמבר ...

מדוע בחרה נצרת כפי שבחרה

(המשך מעמוד 1)

להודיע השבוע ח"כ זיאד בגאווה, „הם הראו לכל ערבי שמכבד את עצמו עם מי בדיוק יש לו עסק!"

אף כי הבחירות בנצרת משקפות את הלכי הרוח ברחוב הערבי בישראל, לא נעלם מהן גם המימד המקומי. עירו של ישו ידעה ניסים רבים בתולדותיה, אבל אחד המופלאים שבהם היה תמיד מעמדה של המפד"ל במערכת השלטון המקומי. המפלגה שאינה מכירה בזהותם הלאומית של מצביעיה המקומיים, זכתה שם תמיד (כמו גם הפעם), לאו דווקא בעזרת השם, בשני מנדאטים במועצת העיר.

הנס הזה מתרחש כאן, פעם בארבע שנים, בעיקר הודות לבני החמולה מזאוי, משפחה ענפה שמוצאה בסוריה. בני מזאוי אינם אולי מחסידיה המושבעים של שלמות הארץ, אבל תומכיהם יודעים להעריך היטב את קשריהם הטובים עם משרדי הממשלה המפד"ליים. בשביל מי שנשא לו אישה מבנות הגדה המערבית ורוצה להעבירה לביתו בנצרת, חשוב מאוד לשמור על קשרים טובים עם משרד-הפנים, הממונה על איחוד משפחות. בני המזאווי ידעו לשמור על קשרים כאלה, על סמך קשרים דומים עם משרד-הסעד, הם מסוגלים להבטיח יחס דומה למי שזקוק לו, בגלל מצבו הכלכלי.

מה יהיה מעתה ציביונה הפוליטי והחברתי של העיר הפרובינציאלית? האם יהפוך אותה העסקן הקומוניסטי הוותיק, שהכריז השבוע על ה-9 בדצמבר כעל חג מקומי, למיבצר ערבי-לאומני?

„יש לי במות פוליטיות אחרות", הבטיח השבוע זיאד עצמו, „אבל אין לי שום צורך להפוך את מועצת העיר לזירה פוליטית. נבחרתי כדי לדאוג לנצרת, ולשפר את החיים בה. כפי שהובטח במצע הבחירות שלנו — וזאת אני מתכוון לעשות".

זיאד טוען, כי נצרת קופחה עד כה בשיטתיות מכוונת, וכי עובדה זו הטביעה חותמה על דיוקנה האורבאני. „העיר, פשוט נחנקת", טען בלהט. „אין לנו כאן מספיק מקום אפילו כדי לקבור את מתינו".

בניגוד לחששות בדבר עימות הצפוי מעתה בין עיריית נצרת לממשלה, סבור ראש-העירייה החדש, כי יוכל להשיג לעיר עזרה כספית גדולה מכפי שהשיגו קודמיו. לדבריו, אילו דאגו קודמיו לענייני העיר, כפי שהתיימרו, יכלו גם הם אולי ביותר קלות, להשיג לנצרת את העזרה הממשלתית המיוחלת. אבל ראש-העירייה החדש סבור, כי יצליח להסתדר גם בלעדיה. „נחסוך כאן מיליונים, אם רק נשים קץ לשחיתות ולבזבוז שפרחו כאן לאור היום ואכלו את נצרת בכל פה" אמר. „לא מדובר כאן בסכומים של מה בכך, אלא במיליונים".

תושבי עירו יעקבו מעתה בדאגה וביותר עניין ותשומת-לב אחרי היחסים שייפתחו בין ההנהלה החדשה בעירם לבין השלטון המרכזי. זה — ניצב עתה בפני דילמה לא קטנה. אם יסייע לנצרת יותר מכפי שעשה זאת בעבר, תהיה זו סטירת לחי מצלצלת לתומכיו ולנאמניו בעיר והוכחה לכך שהקיצוניות אכן משתלמת; אם יעשה את ההיפך — יעמיק עוד יותר את הקרע עם נצרת ויאבד את שרידי האוהדים שעוד נותרו לו בעיר.

„הם יתקשו לקפח את העיר הזאת יותר מכפי שקיפחו אותה בעבר", טען ח"כ זיאד, „כל עיר ישראלית בסדר גודל דומה מקבלת סיוע ממשלתי של כ-300 לירות לגולגולת. הסיוע לנצרת בשנים האחרונות בין 7-17 לירות לגולגולת. המיספרים מדברים בעד עצמם. מה הם יעשו לנו שעוד לא עשו? יפקיעו, אולי? כבר הפקיעו מספיק. לא יבנו דירות לזוגות צעירים? בין כה וכה לא בנו. יקטינו את שיעור התמיכה הכספית בעיר? זה בין כה וכה נמוך עד כדי גיחוך".

הדברים אינם, בכל זאת, כה פשוטים כפי שניסה ראש-העירייה להציגם. ניצחונה של רשימת החזית ... התקבל בעיר ומחוצה לה כאקט פוליטי בעל משמעות ברורה. במסע-הבחירות עסקו היריבים בבעיותיה האורבאניות של העיר — אבל ברקע ניצבו האירועים האחרונים בזירה המדינית, שהטילו את צילם.

ערב הבחירות הופץ בעיר כרוז אנונימי, שלא הותיר ספקות רבים בדבר המשמעות שמייחסים לתוך הבחירות עצמם ... המצב קשה ואכזרי ... מיותנו".

גם זיאד עצמו אינו מנסה להסתיר את עמדותיו בזירה הפוליטית. עובדה אחת שעשויה להסביר, ביחוד בהירות, את השקפת עולמו כקומוניסט הרואה עצמו משולב במאבק הלאומי של הפלשתינאים, יותר מכל המלים שבעולם; המשורר שהסעיר לפני כשנה את הרוחות, כאשר פירסם בכתב-העת הספרותי של מפלגתו שיר-תהילה לצבא המצרי, קרא לבתו שנולדה לא מכבר עובור (חציה) — על-שם חציית תעלת-סואץ ב-6 באוקטובר.

בעיני ערבים לא מעטים, החשים עתה בעוצמה גדולה מבעבר את תחושת תקיפות — בעיקר על-רקע הגאות ברגשותיהם הלאומיים, גאות הניזונה מן ההתרחשויות סביב השאלה הפלשתינאית — נראה הדבר טבעי לגמרי. מה יכול להיות טבעי יותר מקריאת שמה של ילדה על-שמו של מאורע שמחק, בעיני מיליוני ערבים, את חרפת תבוסתם?

בעיני ישראלים לא מעטים עלול הדבר להתקבל כהתגרות בוטה, גזרי, שיש בה, לפעמים, גם אלמנט בדור של שמחה-לאיד. ספק, אם על-רקע החרפת היחסים עם הפלשתינאים, הם מסוגלים, להשלים, נספקים, עם קיומו של גורם כזה בזירה הציבורית ועל-גבי המפה הפוליטית.

בעיר עצמה מודעים עתה הכל לאפשרות, שנצרת עלולה להיות דוגמא לבנותיה. ערב הבחירות, הזדרזו אוהדי רק"ח בכפרים סביבה לארגן מיבצע-תמיכה והזדהות עם חבריהם בעיר. מחסום הפחד מפני תמיכה מאסיבית ברק"ח — נשבר. נצרת עלולה להפוך למוקד מתסיס של עמדות אנטי-ישראליות, מוקד להזדהות עם מגמות אחרות, זרות לישראל ועוינות לה. מעמדה כעיר ששמה מוכר למיליונים ברחבי העולם עלול לסייע לה בכך, ואולי אף להטן אותה ... נצרת האדומה עלולה ... את השראתה מאירגוני-הטרור — ולא ...

„עמלגות השלטון, שמשלו במשך 27 שנים את החזית הזאת", העיד על כך בעצב אחד מפעיליו בעיר, „עכשיו יצטרכו לבלוע אותנו בשקט. אין להם את מי להאשים — מלבד את עצמם".

אבל הערביסטים של מפלגות השלטון, שאתר ימתו כל השנים כי הם יודעים לדבר אל הערבים בשפתם האמיתית, ואשר שמטו השבוע את הרגל בנצרת — מיהרו להאשים כבר למחרת יום הבחירות, את כל העולם — מלבד את עצמם.

הלוח הכפול — ידיעות אחרונות — הארי"ן — הלוח הנפוץ ביותר
המשרד הראשי: עורות רוטשילד 58, תל-אביב, טלפון 111141 • המחיר לשורה: יום חול: 5.3 ל"י, יום שישי: 6.50 ל"י

ביתן בע"מ
לחנות בהדר יוסף ת"א
דרושות:
1. **קופאית** לקופה רושמת
2. **פקידה** לחצי משרה
3. **מוכרות**
שעות העבודה מ-8.30 עד 16.30
לפנות למחלקת כוח אדם טלפון 03-481121

הכנסת
דרושים מועמדים למשמר הכנסת
בעלי הכישורים הבאים:
1. השכלה של עשר שנות לימוד
2. כושר גופני מעולה
3. גובה מינימלי של 1.75 מ'
4. ותק בשחוני: שירות בצה"ל או במשטרת ישראל
5. עבר ללא הרשעות פליליות
6. מקום מגורים בירושלים, או התחייבות לעבור לגור בה תוך 6 חדשים
7. עדיפות תינתן למשוחררי צה"ל בעלי דרגות מיחידות קרביות, או בעלי נסיון משטרתי
9. גיל מכסימלי עד 30 שנה.
בקשות יש להפנות בכתב לפי הכתובת: משמר הכנסת ירושלים

למשרד בת"א
של קונצרן תעשייתי גדול
דרושים:
1. **כלכלן** עם שנתיים נסיון קודם בשטח ה' כלכלה והכספים.
2. **מנהלן** למחלקת הלבשה עם ידע מקצועי ביצור והלבשה.
3. **איש מכירות** לשווק כלי מיטות והלבשה.
4. **איש מכירות** ליצוא הלבשה.
לפנות בכתב לת"ד 36294 ת"א.

דרוש סוכן
לכלי עבודה חשמליים
תוצרת „בוש", בעל רכב
לפנות בכתב בתב' „לדוקו" רע"מ מפרץ חיפה ת"ד 10068

למפעל גדול באזור חיפה דרושים
1. **מהנדס בנין** (קונסטרוקטור של מבני פלדה)
לתפקיד: פיתוח מוצרים בשטח הבניה, ריכוז וניהול עבודות מחקר, ייעוץ למהנדסים, מתכננים ומבצעים, טיפול בפרסומים טכניים. ידיעת עברית ואנגלית הכרחית, רצוי גם גרמנית.
2. **מהנדס מים** (או מהנדס צנרת)
לתפקיד: ניהול שרות טכני, ריכוז ויזום עבודות לחקר בשטח צנרת וקירוי, טיפול בפרסומים טכניים, ייעוץ למהנדסים מתכננים ומבצעים, ידיעת עברית ואנגלית על בורין הכרחית.
העבודות הנ"ל קשורות בנסיעות מרובות.
הדרגה תקבע בהתאם לכשורים ולנסיון.
מועמדים לתפקידים הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד, לראש אגף ארגון ומינהל (אי"ש) ת.ד. 788, חיפה.
סודיות מובטחת

למשרד מהנדסי בנין בת"א
דרושה
שרטטת קונסטרוקציה
עם נסיון של שנתיים לפחות
לטלפן בשעות העבודה 456575, 459164

דרוש למשרה מלאה
פרסומאי
לקידום ועיצוב מכירות של מוצרים פרסומית חדישה ומעניינת
הכישורים הדרושים: ידע וקשרים בשטח הפרסום, ידיעה טושלנות בעבריות. נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה בפרסום, ידע בטפול בתקציבים, וכושר למו"מ עם לקוחות פרטיים ומוסדות.
נא לפנות בכתב ולצרף פירוט מלא של קורות חיים ונסיון קודם בעבודה אל ת.ד. 16480 ת"א.

לסוכנות בטוח ציבורית בחיפה
דרושה
פקידה למחלקה אלמנטרית (רכב)
תנאים טובים
לכתוב ת.ד. 910 חיפה
(סודיות מובטחת)

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושה
מזכירה לאגף השווק
(משרה מס' 826)
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית, רצוי בעלת נסיון קודם בעבודות מזכירות כלליות ואדמיניסטרציה של משרד. דרושה שליטה מלאה בשפות אנגלית ועברית לרבות הדפסה בשתי השפות. ידיעת קצרנות רצויה. תועדף מועמדת ששפת אמה אנגלית.
מועמדות בעלות הכישורים הנזכרים מתבקשות לפנות בכתב יד אל ת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 826 (מיקוד 040 31) ולציין מספר המשרה. נא לפרט תולדות חיים ונסיון בעבודה. רצוי לצרף העתקי המלצות ממקומות עבודה קודמים.
למועמדת המתאימה תנאים טובים
— סודיות מובטחת —

מנהל כללי
למפעל תעשייתי שמחזורו כ-20.000.000 ל"י (עשרים מיליון) לשנה, ובו כ-200 עובדים, בענף התעשיה הגרפית העובד ליצוא ולשוק המקומי.
גיל: 35 — 45
נסיון של מספר שנים בניהול מפעל תעשייתי דומה
השכלה: מנהלית אקדמית
העבודה רבת אתגר ועניין
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב יד: ת"ד 3120 רמת גן עבור מ"כ.

תכני (איכני) מכון לנוחקר ולפתוח
מציע משרה עבור
מהנדס כימאי
בעל דמיון וגישה מקורית ל„הנדסת תגובה כימית"
על המועמד יהיה לתרום באופן פעיל לפתוח תהליכים כימיים אורגניים ואנאורגניים.
הנדין רקע בעקרונות של פעולות יסוד, תרמודינמיקה, קינטיקה, הערכת פרמטרים של תגובות כימיות, סטטיסטיקה וכדומה. בשרה זו הינה קוסמת במיוחד למהנדס כימאי בעל נסיון כסויים אשר נוטה לערוך הכללות ולעבור מן הכלל אל הפרט.
דרושים
הנדסאי כימיה
עם או בלי נסיון, נושאי מחקר מעניינים
נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים אל: ת.ד. 313 חיפה ולציין על המעטפה עבור „מהנדס כימאי" או „הנדסאי כימיה"

בביה"ס הישראלי בפאריס
תתפנה משרה של מנהל ביה"ס יסודי והתיכון
מראשית שנה"ל תשל"ז
התכונות הנדרשות מהמועמדים:
1. השכלה אקדמאית בתואר ב. א. או ב. ש. לפחות
2. רשיון הוראה קבוע לבית ספר על-יסודי
3. נסיון בהוראה ובניהול
4. רצוית ידיעת השפה הצרפתית
5. המועמד יתחייב לצאת לפאריס לתקופה של שנתיים עם אפשרות הארכה.
● המעוניינים יפנו בכתב בצרוף הפרטים האישיים, השכלתם ופירוט נסיונם בהוראה ובניהול למחלקת הסגל של משרד החוץ, רוממה ירושלים עד יום 15.1.76.

Tami
פרי טעים בע"מ
חדרה, אזור התעשיה ת.ד. 104
דרושים:
1. **טכנולוג מזון** לתפקיד בקורת טיב איכות מוצרים. נסיון בתעשית מזון של 3 שנים לפחות.
2. **מנהל משק** התפקיד: אחראי לתחבורה, שינוע, הצינות, אחזקת מבנים, מטבח ושמירה. נסיון בניהול משק של 3 שנים לפחות.
3. **מנהל חשבונות** לתפקיד עוזר למנהל חשבונות ראשי. הדרישות: מנהל חשבונות מוסמך. רצוי נסיון של 3 שנים בתעשיה וידיעת אנגלית.
4. **מכונאי יצור** לתפקיד: עוזר למנהל יצור. עיסוקו יכלול שיפורים בתהליכי הייצור. הדרישות: נסיון מוכח של שנתיים לפחות.
נא לפנות בכתב למנהל כח אדם בציון נסיון וקורות חיים.
— סודיות מובטחת —

דאג לילדיך
חינוך טוב
סביבה שקטה
בוא לגור ברמת השרון!
3 חדרים החל מ-230.000 ל"י
3½ חדרים החל מ-275.000 ל"י
4 חדרים החל מ-320.000 ל"י
תנאי התשלום:
10% בקניה
40% בחוזה
25% בגמר השלד
10% בטייה
15% בקבלת הדירה
ביטוח לכל סכום שתשלם עד 40.000 ל"י משכנתא.
תווך „שבח" בע"מ
רמת השרון
רח' סוקולוב 71, טל. 471035 — 470529

חדש ברמת-אביב
מיגיכל לגיל הרך
כל הדרוש לתינוק מטוצא, חיתולים ועד לרהוט חדר הילדים. מבחר גדול של צעצועים ומתנות
רהיטון
רח' ברודצקי 43 (בפסגו) רמת-אביב

„לבידות" חברה אחסאי גבם לישראל בע"מ
מכרז 5/75
החברה מציעה בזה למכירה גרוטאות ברזל ופלדה וכלים משומשים לפי משקל.
את הנ"ל ניתן לראות במחסננו בחולון, בימים 21 עד 25 בדצמבר 1975, בין השעות 8.00—15.00.
תנאי מכרז מפורטים ע"ג טופסי הצעות של החברה ניתן לקבל במשרדי החברה ובמחסן הנ"ל.
הצעות קניה ע"ג טופסי הצעות של החברה יש להכניס לתיבת המכרזים, במשרדנו, ברמת-אביב, במעטפה סגורה מסומנת „מכרז 5/75" עד יום ב' 29 בדצמבר 1975 שעה 16.00.
להצעות יש לצרף צ'ק בנקאי בגובה של 30% מערך ההצעה.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא ושומרת לעצמה את הזכות לבחירת הצעות חלקיות בלבד.
י. אביגם
מנהל מחלקת הרכש

הלוח הכפול — ידיעות אחרונות — הארץ — הלוח הנפוץ ביותר

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב. טלפון 611141 • המחיר למילה: יום חול: 5.25 ל״י, יום ששי: 6.50 ל״י

פרקי היום בתנ״ך

• ישעיה, א—ב.

המשנה היומית

• זבים, ד׳ וב—ח.

הדף היומי

• שבת, ק״י—קי״א.

ההלכה היומית

• לולב, תרנ״ח (ג—ח).

הדלקת הנרות

• ירושלים — ע״ש 4.00; מוצ״ש: 5.15.
• תל־אביב — ע״ש 4.18; מוצ״ש: 5.17.
• חיפה — ע״ש 4.07; מוצ״ש: 5.14.

תורנות רופאים לפי המקומות

תל־אביב
• ד״ר חריאבו, רח׳ אפשטיין 8, טל. 449281.
ברית קופות חולים:
• קופ״ח אסף;
• קופ״ח מאוחדת;
• קופ״ח לאומית;
• קופ״ח „מכבי״.
• תורנות לילה במגן דוד אדום ברחבי המדינה.
• ער״ן — עזרה ראשונה נפשית — ת״א, 281010, 24 שעות ביממה.
• במד״א טל׳ 101. רופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר. המבקר חולים בביתם.
• הרצליה מד״א, טל׳ 101.
• קרית אונו, מד״א, טלפון 781111.

תורנויות בתי חולים

• היום: תרפה (פנימית ד׳ ילדים), איכילוב (כירורגיה).
• שבת: איכילוב (פנימית וכירורגית).

תורנות בתי מרקחת

ליל שבת:
• פרנקל, המלך ג׳ורג׳ 32, טל׳ 235404.
• שלמה המלך, שלמה המלך 78, טל. 240401.
• יאנה, יהודה הלוי 67, טל. 612474.
שבת:
• פרנקל, המלך ג׳ורג׳ 32, טלפון 235404.
• רמת־אביב, ברודצקי 15, טל. 418308.
מוצ״ש:
• הנביאים, המלך ג׳ורג׳ 72, טל. 260740.
• צפון, יהודה המכבי 38, טל. 440188.
• יאנה, יהודה הלוי 67, טל. 612474.

מכל הארץ
• נתניה: ליל שבת — תרופה, הרצל 5. שבת — נבע, שער הגיא 11.
• בני־ברק: ליל שבת — חן, ז׳בוטינסקי 10. שבת — ארז, המכבים 62.
• בת־ים: ליל ויום שבת — בני בתיים, הנביאים 8.
• חולון: ליל שבת — בני בתיים, הנביאים 8. שבת — אסותא, סוקולוב 4.
• באר־שבע: שבת — אסותא.
• אילת: ליל ויום שבת — טוכלין.

בתי כנסת

• תשבה, בבית הכנסת הגדול בתל־אביב, אלנבי 110, יעבור לפני התיבה החזן מר יאיר סובר. יעלה לתורה החתן מר יעקב בנם של ר׳ אהרון וצפורה רוזנבבר. מנחה — 4.15; שחרית — 8.00.

דירות

• בהרצליה דירות יוקרה 3 מ־200,000 ו־4 מ־815,000 — „דירות דירות״ אחוזה 100, רעננה.

• ברחובות ב„דירות נוף״ 3 — 4 — 5 חדרים דירות גג חנויות ומשרדים. הרצל 183 (בסנ׳ מול המשטרה).

• ברעננה במרכז, נותרו 5 קוטג׳ים חלת מפלסים תנאי תשלום נוחים.

• בהרצליה נ׳ בגבעה קוטג׳ים מיוחדים, 6 חדרים 200 מ״ר בניה, נוף.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

וילות ובתים

• בהרצליה במקום שקט להשכיר וילה 4 חדרים.

• ברעננה בית בודד 2½ חדרים על שטח 500 מ״ר.

2-2½ חדרים

קבלנים מציעים

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 36, תל־אביב, טלפון ... • המחיר למילה: יום חול: 5.35 ל"י, יום שישי: 6.50 ל"י

ביקוש עבודה

[illegible]

הכשרה לעבודה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

גזירה/תפירה

[illegible]

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 36, תל־אביב, טלפון ... • המחיר למילה: יום חול: 5.35 ל"י, יום שישי: 6.50 ל"י

[illegible]

1-1½ חדרים

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

משרדים

[illegible]

מבני תעשיה

[illegible]

מחסנים

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

אולמות

[illegible]

חנויות

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

עסקים

[illegible]

השקעות

[illegible]

מגרשים

[illegible]

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 56, תל-אביב, טלפון 61141 • המחיר למילה: יום חול: 5.25 ל"י, יום שישי: 6.50 ל"י

ספרים/ות

פקידים/ות

פועלים/ות

הנהלת חשבונות

יהלומים

חשמלאים

עובדי מתכת

מוכרים/ות

אמרקאיות

שליחים/ות

מכוניות למכירה

אופל

אודי N.S.U.

אוסטין

אלפא רומיאו

ב.מ.וו.

דופין

הילמן

וולבו

ווקסהול

מוריס

מרצדס

מיני מינור

טריומף

סאאב

לארק

סימקה-קרייזלר

מסחריות

סיטרואן
CITROEN

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 56, תל-אביב, טלפון 61141 • המחיר למילה: יום חול: 5.25 ל"י, יום שישי: 6.50 ל"י

סוסיתא

פיזו

רישוי
ובדיקת רכב
לפני קניה
מכון הדרום
יפו: דרך בן צבי 41
רחובות
אזור התעשיה טל 257444

סובארו

פיאט

פולקסווגן

פורד

רנו

בדיקת רכב
מכון הדרום

קונטסה

ביקוש רכב

השכרת רכב

שרותי רכב

אביזר החודש
בחנויות

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ | הלוח הנפוץ ביותר
המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 46, תל-אביב, טלפון 611141 • המחיר לשורה: יום חול: 5.35 ל"י יום ששי: 6.30 ל"י

אופנועים וקטנועים

• הונדה 350 ב-1971 מצב מצוין — 11.500, טל' 740188.

• וספה סופר מודל 70 ב-מצב חדש + סירה, טלפון: [illegible]

• וספה ספרינט 66 מצב מצוין + מטט אוטובוס טל' [illegible]

• [illegible]

מציעים למכירה

• מקרר אמקור 10, מטיפון, תנור פרודום, 03/248250 בבוקר.

• מישור עגול למתכת פאס, 800 להתקשר 845501 בערב.

• [illegible]

BROOMWADE

• למכירה מדחס ברומוויד. [illegible]

שרותים

• [illegible]

כלי נגינה

• [illegible]

רוצים לקנות

• [illegible]

שטיחים

• [illegible]

דודי שמש ותשמל

• [illegible]

רהיטים

• [illegible]

מקררים

• [illegible]

מערכות קול

• [illegible]

מכונות כביסה

• [illegible]

מכונות גילוח

• [illegible]

מכונות תפירה

• [illegible]

מכונות כתיבה

• [illegible]

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ | הלוח הנפוץ ביותר
המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 46, תל-אביב, טלפון 611141 • המחיר לשורה: יום חול: 5.35 ל"י יום ששי: 6.30 ל"י

ריקודים

• [illegible]

תנורי חמום

• [illegible]

בתי-ספר ושיעורים

• [illegible]

צילומים

• [illegible]

תנורי אפיה

• תנור בלרם במצב מצוין, בשבת ובערב [illegible]

טרקטורים

• [illegible]

הלואות

• [illegible]

שידוכים

• [illegible]

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 221046
הארץ: התבצלת טל. 224245

תורנות רופאים לפי המקומות

• [illegible]

תורנויות בתי חולים

• [illegible]

תורנות בתי מרקחת

• [illegible]

סירות

• [illegible]

וילות ובתים

• [illegible]

קבלנים

• [illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

• [illegible]

2-2½ חדרים

• [illegible]

בתי-כנסת

• [illegible]

דירות

• [illegible]

הלבשה

• [illegible]

מטבעות ומדליות

• [illegible]

ספרים

• [illegible]

חיות בית

• [illegible]

המשך לוח-ירושלים — בעמוד הבא

ביקוש דירות

חדרים מרוהטים

משרדים

מגרשים

עסקים

1-1½ חדרים

דירות מרוהטות

דירות בשכר חודשי

חנויות

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

מכוניות

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הרצליה 1 ... הארץ: גורדון 20, טל. 661166

חורנות רופאים לפי המקומות

תורנויות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

וילות ובתים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

מחסנים

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

רוצים לקנות

מקררים

מערכות קול

חפצים למכירה

כלי נגינה

חמום והסקה

חיות בית

אופנועים וקטנועים

השכרת רכב

שרותי רכב

חפצים למכירה

כלי נגינה

מכונות כביסה

מערכות קול

שרותים

רהיטים

תנורי חמום

שידוכים

אירועים ובידור

טרקטורים

בתי"ס לנהיגה

הלוח הכפול באר-שבע

דירות למכירה

דירות בשכר חודשי

עסקים

מכוניות

הלוח הכפול אשדוד

דירות למכירה

דירות בשכר חודשי

מנהל חשבונות עצמאי
מעונין במשרה חלקית
טל. 03—447656
או ת.ד. 4738 ת"א

בקריאין
דרוש/ה
טבח/ית
למעון יום
מ־7.00—15.00
7500161 בבוקר
או 750713 בערב

ד ר ו ש
מסגר רתך
למעבדה לבניה אירגונים לטיפולים
עבודה קבועה במשכורת טובה, בסביבת יפה
חולון

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
ד ר ו ש י ם :
לבית הספר לרפואה
מטפל חיות מעבדה
תאור התפקיד: טיפול בחיות מעבדה (כלבים, קופים, צאן וכד'), דאגה להזנתם ונקיונם, מעקב אחרי בריאות בעלי החיים הנ"ל.
הכשורים הדרושים: השכלה עממית לפחות (רצוי מספר שנות ליגיד בביה"ס תלמוד), רצוי נסיון קודם עם בעלי חיים; עדיפות תנתן לבעלי רקע בחקלאות רפואיים (חיבש, את עוצי וכד').
הערה: בעבודות עם בעלי החיים הנ"ל נדרש כישור גופני מתאים.
מספר המשרה: 67/1
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומספר המשרה, עד יום 26.12.75, אל אגף כח אדם, הטכניון, חיפה מיקוד 32.000

"פלדות בדרום" בע"מ,
חברה בת של "מקר פלדה" בע"מ
במפעלנו בקרית מלאכי דרוש:
מנהל מכירות
בעל 3 שנות נסיון לפחות, רצוי מהנדס או הנדסאי בעל רקע בענף המתכת.
לפנות טלפון 055—96051
או למפעל אזור התעשיה קרית-מלאכי

הלוח הכפול נתניה

וילות ובתים

דירות

דירות למכירה

חנויות

הצעות עבודה

חיות בית

טלויזיה

מקררים

תעשיות אלקטרוניות
ת.ד. 2929 חיפה מיקוד 31000
למפעלנו במפרץ חיפה (ליד צ'ק פוסט) דרושים
משרה מס' 8/10
מהנדס/ת על יחידת הנדסה/תכנון
משרה מס' 8/19
מהנדס על יחידת שרותים במחלקת
משרה מס' 8/18
טכנאי ייצור במחלקת הנדסה/תכנון
לפנות בכתב ... ת.ד. 2929 חיפה
תנאים נוחים למועמדים המתאימים
פרטים [illegible] [illegible]

ש. ידרון י. שמעוני
מהנדסים יועצים בע"מ
למשרדינו בתל־אביב ובירושלים
דרושים
הנדסאים
טכנאים
לעבודות בנין והנדסה אזרחית
תנאים טובים למתאימים
טלפון 03-442104, 03-440716
02-225336

שופרא בע"מ
צביעה, אשפרה והדפסת בדים.
אזור התעשיה חולון

את/ה — צעיר/ה !!!
דרושים לנו:
* **חשמלאי תעשיה**
* **עובדי ממתחה** (שפנרס)
* **עובדים בלתי מקצועיים**
* **עובד/ת** לבדיקת בדים

לפנות: רח' חטתת 19—17, אזור התעשיה חולון, טל: 849191, 841972. בין השעות 8.00—17.00.

עדיף טל: 623561

לונדון ואדינבורו,
חברה לבטוח כללי בע"מ
מ.ח.פ.ש.ת
מנהל חשבונות סוג ד'
רצוי עם נסיון בענף הבטוח
כתבנית להדפסת פוליסות
רצוי עם ידע בבטוח
נא לפנות במקום: שער פלמר 1, קומה ד' חיפה.

אורט ישראל
לבי"ס אורט
למקצועות הכימיה
רח' אריה בן־אליעזר, רמת־גן
טלפון 747364
דרושה
לבורנטית
על המעוניינות לפנות לכתובת הנ"ל

לאופנת לורד
דרך יפו תל־אביב 34
טלפון 824773 דרושים
1) גזרן למכנסי גברים בעל נסיון
2) מתפרה למכנסים
המעוניינים יפנו אישית לפי הכתובת הנ"ל

Wanted skilled selectronic techniacion
for medical scientific instrumentation
Levant X — RAY Ltd.
39 Wolfson Str. Tel-Aviv
Tel. 835171

לסהר חברה לבטוח בע"מ
דרוש
פקיד למחלקת תביעות
אגף אלמנטרי
חגיל 40־50 ידיעת השפה האנגלית רצויה.
נא לפנות ת"ד 26222 ת"א
עבור מחלקת תביעות

חברת ברום ים המלח בע"מ
לפרויקט הקמה — דרושים
1. Planning and Cost Control Engineer
— רצוי מהנדס תעשיה וניהול
— 2־3 שנות נסיון.
2. **מהנדס אזרחי**
— נסיון של 5 שנים.
3. **טכנאי אזרחי**
— נסיון של 7 שנים.
מקום העבודה — סדום.
משך העבודה — כשנה וחצי.
ידיעת השפה האנגלית — הכרחית.
מובטחים: עבודה מענינת, תנאים טובים ועזרה בדיור.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, לחברת ברום ים המלח בע"מ, ת"ד 180, באר־שבע 84100, עבור פרויקט הכלור

דרוש
טכנאי משולה
לחברה בעלת מוניטין בינלאומי המתחילה בשיווק
מערכות חליבה
למשקי חלב מושביים דרוש טכנאי מעולה להרכבת מערכות (ולמתן הו־שרות. חשוטף בעתיד)
תנאים מצויינים לאדם המתאים,
סודיות מובטחת.
לפנות בכתב, ולציין פרטים מלאים על נסיון קודם ודרישות, לת"ד 1696 ת"א, עבור „טכנאי מכוני חליבה".

הבורסה לניירות ערך בת"א בע"מ
רח' אלנבי 113
טל: 614301
דרושות:
* **מפעילת נשיונל** (N. C. R.)
בעיסוק מלא, לדומים 33־32
בעלת נסיון של 3 שנים לפחות
* **כתבנית**
בעלת נסיון
נא לפנות טלפונית לשם קביעת ראיון.

מזכירה בכירה
למנהל חברה
דרישות:
— ידיעת הדפסה מושלמת בעברית ואנגלית
— בעלת כושר, יוזמה ואחריות
— [illegible]
לפנות בכתב יד לת.ד. 1334 תל אביב בציון מס' 14080/1.

לחברה העוסקת בכנסים בינלאומיים
דרושה כתבנית בעברית מעולה
ליום עבודה שלם
לקביעת ראיון נא לצלצל טלפון: 251696

אלקו
למחלקת דקורציה
דרושים
* דקורטור/ית
* מתלמדת (נערה)
לפנות למצקין דיזנגוף בימים א' ב' לגבי אילנה

דרושים:
פתחי מיזוג אויר
להרכבת תעלות
טל: 03—905968, כל יום בשעות 8.00—20.00

למפעל לאבני חן בר"ג
דרושים:
נערים
ללטוש
הדרכה תינתן במקום. לפנות טלפונית: 720825

דרושה עוזרת למנהל חשבונות
רצוי עם נסיון של 3 שנים
שעות העבודה 8—10
נא לתתקשר לטלפון 622536־7 למנהל חשבונות ראשי לשם תאום ראיון

למשרד אדריכלים „אהרונסון" בעין־כרם
דרוש אדריכל / אדריכל נוף,
בעל־נסיון של 3 שנים לפחות.
ירושלים, טל. 418342

לחברת בטוח בחיפה
דרושה
עובדת מנוסה
בבטוח אלמנטרי
לפנות לת.ד. 1456 חיפה

דרושות
נקבניות
כרטיסים ודיסקטים
טלפון 228739

דרוש
איש אחזקה
לעבודה בשיני
המתמצא בגנרטורים (בנזין ודיזל) ורכב
לפנות טל. 234201 או 236591

לחברת יבוא
דרוש
משקיע
ת.ד. 2025
פתח־תקוה

דרושים
אקסטרודריסטים
לפודי־אתילן
לעבודה במשמרות
בבת־ים
לבעלי נסיון תנאים טובים טל. 03־878465

דרוש
מנהל פרדס
בעל נסיון וידע יגיש מועמדותו עד 29.12.75. פרטים נוספים אצל מרכז המשק דני.
טלפון 052—97638
מושב משמרת
דאר תל־מונד

לאהבני ישראל
פריט. בע"מ
הבית לעמילות מכס
דרושה מזכירה
לפנות 37937 ת"א

דרוש
למחלקת הספרים
עובד
אחרי שירות צבאי
ידע באנגלית —
לפנות בשעות העבודה: סוכנות ברונפמן ת"א, רח' צ'לנוב 2.

דרוש/ה
גזרן/ית
Pattern Maker — **חדגם**
לבדים סרוגים
להתקשר לטל. 03—961497

למפעלנו
דרושים:
1. **טכנאי יצור**
לחקר עבודה ושפור שיטות
2. **כתבנית אנגלית**
לחצי יום.
לפנות:
בוכנות מוביליה (1975) בע"מ
רח' עשר טחנות 16, תל אביב
טל' 470360, 470210.

ד ר ו ש
מסגר בנין
עצמאי ובעל נסיון
להתקשר 848851
בשעות הערב

ברחובות דרושה
בחורה אחראית
לטיפול בתינוק
במטרה להצטרף למשפחה לשנת השתלמות בחו"ל. לפנות טלפון 03—955156 בערב.

ממן
MAMAN
מסוף המטענים החדש בנמל תעופה בן־גוריון
דרושים
ראשי צוותים
* יוצאי צבא (סמלים)
* רצוי בעלי נסיון במחסנאות
* העבודה במשמרות בתנאים טובים

המתאימים יפנו למח' כח־אדם „ממן" בנמל תעופה בן־גוריון, ביום ראשון ושלישי בין השעות 16.00—[illegible]

דרושה
פקידה
אינטליגנטית לחברת יבוא הציוד
כישורים: הדפסה עברית, אנגלית, שליטה בעברית ואנגלית וכושר ניסוח בשתי השפות. קודם בעבודה משרדית. עצמאית בעבודה.
מקום העבודה בת"א. שעות העבודה כל יום נתנות להתאמה לנוחות העובדת.
לפנות בכתב יד תוך ציון נסיון קודם לת.ד. ת"א.

לחברת „ישראמיל" מפיצי „מידה" בישראל
דרושים:
א) **סוכן אזורי לקידום מכירות**
בחנויות למוצרי חשמל והיבוא, בעל רכב מסחרי או פרטי
רק בעלי נסיון קודם בענף יפנו בכתב עם קורות חיים ונסיון קודם, ומספר טלפון. תנאים מצויינים לאדם המתאים.
ב) **פקידה מתחילה**
בוגרת בית־ספר למסחר, עם ידע בעבודות משרד, הדפסה במכונת עברית ואנגלית.
סיכויים טובים מאוד להתקדמות בעבודה.
לפנות בכתב בפרטים מלאים, רצוי עם טלפון בבית, „ישראמיל", מונטיפיורי 32. 293428.

לרב בריח בע"מ
דרושים
1. **טכנאי / הנדסאי** מתכת / מכונות
נסיון בעיבוד שבבי ובנית מבלטים
2. **אחראי על משלוחים לחו"ל**
ידיעת אנגלית [illegible] הכרחית
תנתן עדיפות לקצין או סמל אפסנאות בצה"ל.
קורות חיים כשורים ושכר נדרש, נא לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 11024 ת"א עבור „רב־בריח".

המפקד השש[illegible]
דרושה
דרושים
1. מכינת פוליסות [illegible]
2. כתבנית
3. פקידה — טלפונית
4. פקיד/ה מהנהלת חשבונות
תנאים טובים למתאימים [illegible]
[illegible]

אלביט מחשבים בע"מ
דרושות
* **מזכירה בכירה**
לעבודת מזכירות לכל סוגיה, כולל הדפסה עברית־אנגלית
* **כתבנית**
אנגלית/עברית
—◆—
בתשובה נא לציין 0112/ל
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כוח אדם. סודיות מובטחת.

לחברה תעשייתית ארצית גדולה
דרושים
מנהל חנות רהיטים - בת"א
נסיון קודם בניהול חנות ו/או שיווק בענף העץ.
כלכלן בכיר באגף כלכלה - בת"א
נסיון של מספר שנים בעבודות כלכליות וניתוח כדאיות הכרחי. רצוי ידע ונסיון בתכבונאות.
טכנאי/הנדסאי מכונות - ברמלה
נסיון בתכנון ובצוע בעבודות כבישה. רצוי נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי.
עוזר למנהל מפעל - בירושלים
טכנאי/הנדסאי מכונות או ייצור. ידע בתכנון יצור ושיפור שיטות. רצוי נסיון תעשייתי בענף העץ.
תנאים טובים למועמד המתאים, נא לפנות לת.ד. 1934 מס' ד/26871, ת"א.
סודיות מובטחת

החברה להגנת הטבע
רח' השפלה 4, ת"א
לבתי ספר של החברה דרושים:
פ"ח ב"ח
מינהלן (רכז אדמיניסטרטיבי).
פרטי התפקיד והכישורים הדרושים:
תפעול, פיקוח ואירגון, שרותי מנהלה וריכוז צוות מוכרים, נסיון של 3 שנים לפחות, מגורים בביה"ס.
להתקשר לטלפון: 35063 למח' כח אדם.
✱
לביה"ס שדה עין גדי דרושים:
גננת
לריכוז גן ילדים של ילדי העובדים.
רצוי נסיון של מס' שנים.
שנן נגר
לתיקון, ביצוע ואחזקת של עבודות הנוי בתחום [illegible]
רצוי נסיון של מס' שנים. מגורים במקום (אפשרות [illegible])
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים למח' כח אדם [illegible]

דרושה
מרכזנית
למפעלת מרכזיה אוטומטית
שעות עבודה: 07.30 — 16.30
נא לפנות טלפונית למס. 259365, תל־אביב

למפעל מתכת וחשמל ברמת־גן
דרושים:
1) **מנהל עבודה**
בעל נסיון בענף, נמרץ ובעל כושר ארגון.
2) **מחסנאי**
3) **פועלי ייצור**
(אפשרי גם בלתי־מקצועיים).
✱
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 16122 ת"א, עבור „גד".

מגדל-בנין
חברה לביטוח בע"מ
מציעה אתגר לאיש ביטוח
במשרה בכירה בענף האלמנטרי
הכישורים:
* השכלה אקדמאית או תיכונית + לימודי ביטוח
* ידיעות יחבות בענפי האלמנטר
* נסיון בחיתום, ניסיח, ובדיקת פוליסות
* שפות עברית אנגלית
* גיל 30—45
העבודה בתל־אביב
יש לפנות למחלקת כח אדם, רח' קרליבך 25, ת"א. טלפון 261221.

לקונצרן ארצי
דרושה
מזכירת אגף כח אדם
התנאים הולמים את התפקיד
הדרישות:
מזכירה בכירה בעלת 7 שנות נסיון לפחות ונכונות לאתגרים בעבודה.
לפנות בכתב־יד לת"ד 16091 תל־אביב, עבור אגף כח אדם.

ביתן בע"מ
למשרדנו הראשי בחדר יוסף
דרושים:
1. **פקיד/ה בהנה"ח**
רצוי סוג ג' הנה"ח.
2. **פקידה / כתבנית**
3. **עוזר מחסנאי**
למחסן הלבשה.
4. **אורז**
במחסן הלבשה.
לפנות למחלקת כח אדם
טלפון 03-481121

דרושה מזכירה
— בעלת שליטה בשפה האנגלית והדפסה באנגלית ובעברית.
נא לפנות לת"ד 14234 תל־אביב

למוסד ציבורי בתל־אביב
דרוש
עובד בכיר
התפקיד: ממונה על מינהל ומשק
כישורים: השכלה אקדמאית או השכלה מקצועית מקבילה בנושאי ניהול (כח אדם, מינהלה, משק, ארגון ונוהלים).
כושר הבעה בכתב ובעל פה, ויכולת לקיום יחסי ציבור.
כושר לניהול משא ומתן עם מוסדות ובודדים. שליטה מלאה בעברית ורצויה גם באנגלית. נסיון של 5 שנים לפחות במילוי תפקיד מינהלי בכיר.
הדרגה: בהתאם לכישורים
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים, תעודות והמלצות עד ליום 25.12.75 לת"ד 7019 תל־אביב עבור 0/7. על המעטפה נא לציין „מכרז לעובד בכיר".

דרוש
מועמד לתפקיד ניהולי
הכרוך בנסיעות מרובות
יועדפו מועמדים בעלי רקע פיקודי ו/או שלישותי בצה"ל (קצינים בדרגות סג"מ — סגן או נגדים)
● מועמדים מתאימים יפנו בקשותיהם בכתב בציון קורות חיים והנסיון מקצועי קודם לת"ד 7092 ת"א עבור (15)186 עד 25.12.75.
— רק מועמדים מתאימים יענו —

דרוש
עוזר מחקרי הערכה שוטפים
מקום: משרד ראשי, ירושלים.
דרגה: 2—3 בדירוג מח"ר
דרישות המשרה: השכלה אקדמאית במדעי החברה.
את הבקשות בצרוף תעודות המעידות על השכלה ופירוט הנסיון בעבודה יש להגיש למחלקת כח אדם, המוסד לביטוח לאומי, שדרות ויצמן 13, ירושלים, על גבי טופס בקשה למשרה פנויה, מדף 2115, עד לתאריך 26.12.75.
המוסד לביטוח לאומי

לחברה עתירת ידע בתל־אביב
העוסקת בפיתוח מוצרים הידראולים ומכניים
דרושים:
מהנדס מכונות
הנדסאי־טכנאי מכונות
בעלי נסיון בתכנון ופיתוח
שבוע עבודה בן 5 ימים
לקביעת ראיון נא להתקשר טל. 482514.

תקליטי סי בי אס
CBS
דרושה
פקידת יצור
תושבת חולון־בת־ים.
נסיון בניהול חשבונות
אינטליגנטית, דינמית.
תנאים טובים
להתקשר לטלפון 840191.

יום ולילה בשומרון
(המשך מעמוד 2)

הממשלה הפוקדת עליו. הטענה כי רבים בקרב הגאססים נשאו נשק, שהיה בו כדי להגן על עצמם, אינה תופסת. משום שלא היה זה נשק מחתרת המוצא מ„סליקים", אלא נשק של צה"ל.

צה"ל. אותה מחלקת־חיילים שניצבה מול הרגימה בסבסטיה הסמוכה כמו ביטאה את „הכובש", את „החזק" הללו שמנגד היו „המדוכאים". למעשה היתה זו מחלקת חיילים של צבא עם נצור ובודד עד אימה, העם המרוכא, המאויים, המגונת והמחורף והמגורף החייב להילחם מלחמה ממושכת מאד, מלחמת עצמאות שעדיין לא תמה. עם קרוע לגורים לא יוכל לנהל מאבק כזה. המציאות עדיין מאחדת אותו. שעתה של מלחמת־האחים טרם הגיעה.

✱

היו שם הרבה אנשים שמחים וגאים ומאושרים. היו גם כמה עצובים ואני אחד בהם. לא אבטא כעת וכאן את אמונתי על עתידה של ארץ־ישראל. ייתכן כי מאבק הובע או — או, אנשים העשויים סימני־קריאה בלבד. בעד או נגד. עד דם! אני סבור שהמציאות הישראלית מסובכת ונפתלת מכדי שתיענה לפתרונות פשוטים. ישנו משהו הקרוי (Raison d'etat), משהו שאינו בגדר ציניות מוחלטת. אך גם אינו ביטוי לתמימות יתרה. לא „בדירות הקצוות". לפעמים אחה מחפש את הפשרה הבלתי־הוגנת. פסק־זמן להערכות. חוכמת הסכם בתנאי שיישמרו חוקי־המישחק. אחרת יהיה רע. רע מאד. יש צורך ב„רגע. חושבים".

✱

בעיניי להזמנה לומר דברים בעתון זה בשל המקרה המיוחד. לא אמרתי את „כל האמת". אמרתי חלק מה מן האמת שבי. בשובי משומרון.

חיים גורי

לייף
תכנון והנדסה תעשייתית
לייף בע"מ
דרושים
1. **מהנדס מכונות**
לתפקיד מהנדס פרויקט, בעל 10 שנות נסיון או יותר בתכנון מפעלים ביניים.
2. **הנדסאי/ת בנין**
בעל פרשר תכנון עצמאי של מבני בטון טוויון ופלדה, בעל נסיון של 5 שנים.
3. **מתכנן/ת צנרת**
בעל נסיון של לפחות 3 שנים בתכנון צנרת עבור תעשיה כימית.
4. **שרטט/ת**
בעל נסיון של לפחות 4—3 שנים לעבודה במחלקת מכשור.
✱
נא לפנות בכתב לת.ד. 1031 חיפה או טלפונית לכספר 04—720126 למחלקת כח אדם.

אתא חברה לטקסטיל בע"מ
דרוש
חשמלאי תעשייתי
בעל רשיון מוסמך
עם נסיון במערכות פיקוד
המעוניינים יפנו אישית או טלפונית למחלקת כח אדם, לפי הכתובת: מ"ח „אתא" רח' העצמאות 10, קרית אתא, טלפון 04-721321

מס. 616 – 12.12.75

7 ימים

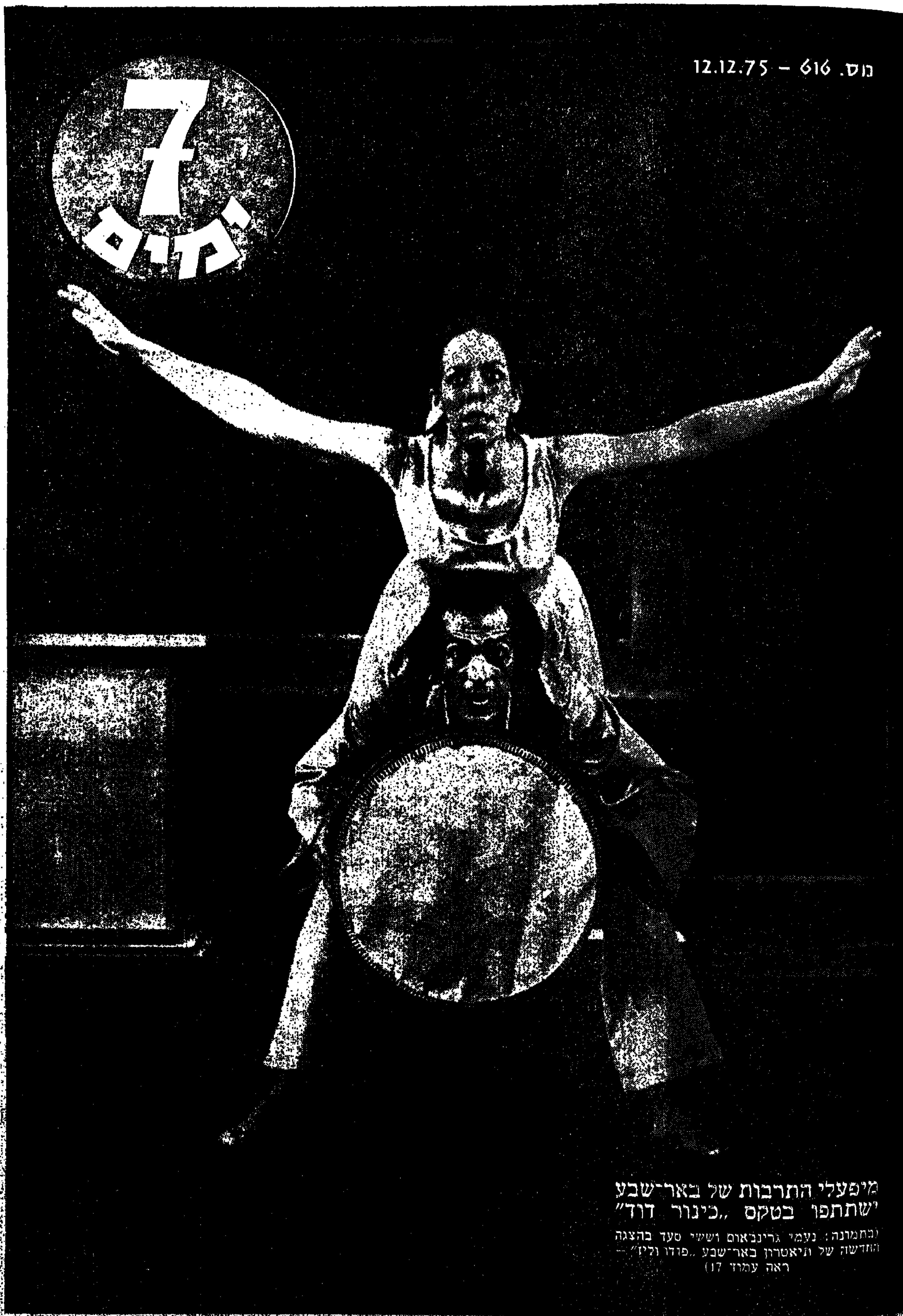

מיפעלי התרבות של באר־שבע ישתתפו בטקס „כינור דוד"

(בתמונה: נעמי גרינבאום וששי סעד בהצגה החדשה של תיאטרון באר־שבע „פודו וליז" — ראה עמוד 17)

שבועון "ידיעות אחרונות"

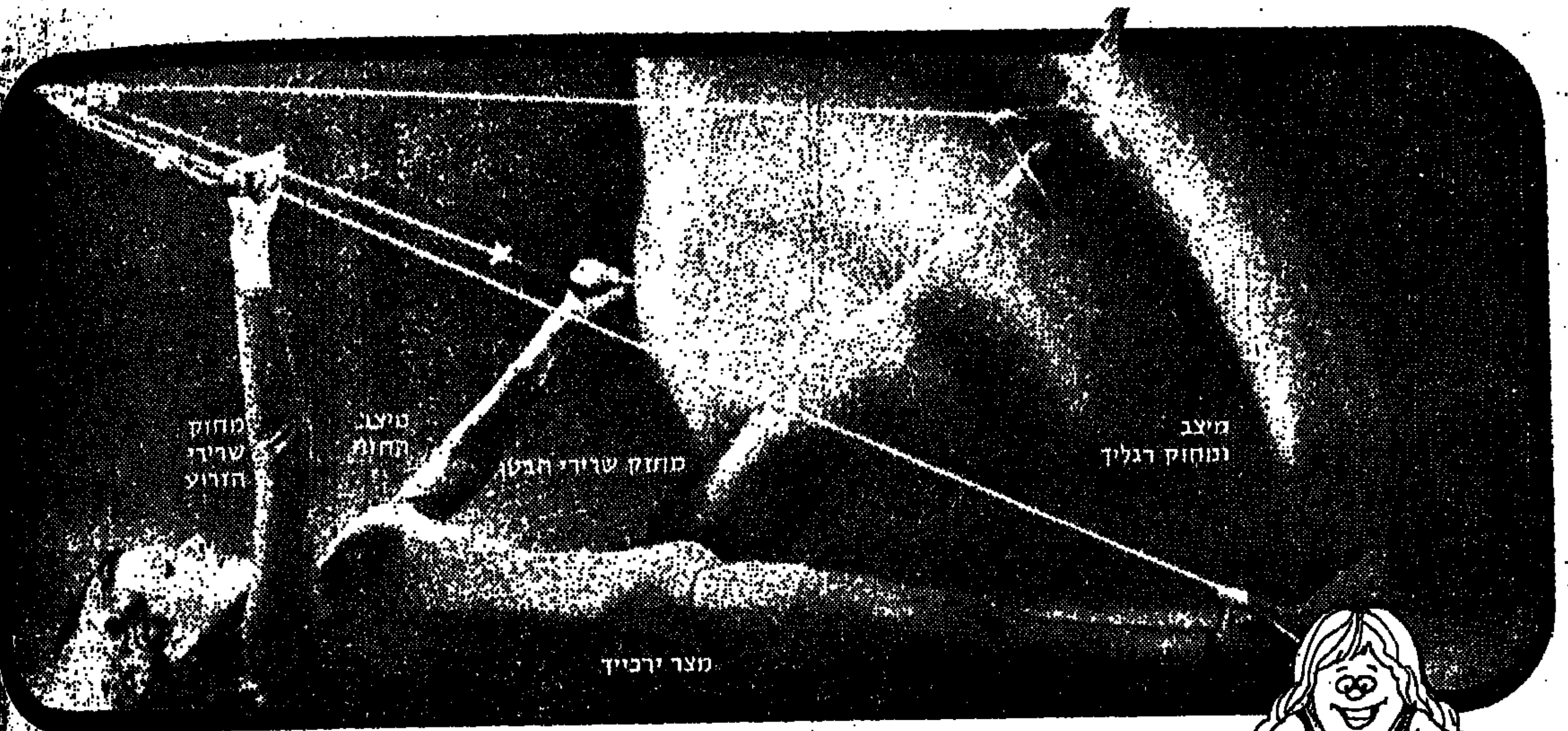

קחי את עצמך בידים

...וגם את בן זוגך

רק את יכולה לעזור לעצמך ולו... ולהעניק לגזרתך מרא
רזה, גמיש ומושך... הקדישי לעצמך מספר דקות, פעמי
ביום ובצעי תרגילי לו/לה.

חדש!
במחיר פרסום
129.50 ל"י

לו/לה

לשפור הכושר ועצוב הגו

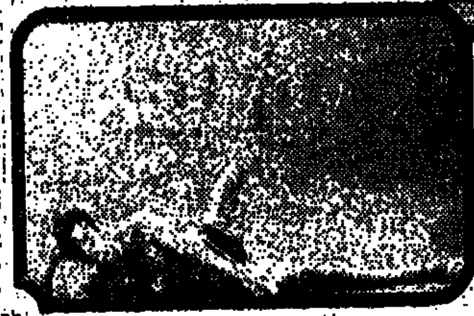

קל! בעזרת מספר תרגילים בסיסיים וקלים לביצוע — ניתן להשיג תוצאות מרשימות בכל איזור בעייתי בגוף!

חוברת הדרכה ותרגילים נבחרים — מצורפת לכל מכשיר.

נוח! אפשר לתרגל בכל מקום הרצוי והנוח לך.

ככל שמשתמשים בלו/לה יותר — נראים ומרגישים טוב יותר!

מהיר! מפעיל בו־זמנית 380 שרירים בגופך ומתרגל כמעט כל חלק בגוף — עם כל תנועה! התוצאות הן מיידיות — מבלי להזדקק לתוכניות מסובכות ולהוצאות מרובות!

יעיל! מרכז פעולות החרזיה במקומות הדורשים תירגול: מותניים, ירכיים, שוקיים, זרועות וחזה. עוזר לגמש, לעצב ולחזק את הגוף, ממריץ את מחזור הדם ומרענן את הגוף למשך כל שעות היום.

נייד! אפשר לשאת אותו בתיק, ולהשתמש בו בכל מקום, ע"י חיבורו לידית של כל דלת — מבלי להחמיץ אף יום של פעילות רצופה!

רבבות נעזרים בחוברות ההדרכה של „צבר" — צעיר בריא רענן. הוסף עניין וגוון לפעולות, בשימוש במכשיר לו/לה.

צבר צעיר בריא רענן

מלאו ושילחו את התלוש הרצ"ב וקבלו את לו/לה לביתכם.

לכבוד
לו/לה, ת.ד. 39590 ת"א
נא לשלוח אלי .... יחידות של לו/לה
במחיר 129.50 ל"י היחידה.
התמורה בסך .... ל"י מצורפת בזה
בצ'ק או בהמחאת דואר לפקודת לו/לה.
שם .... משפחה ....
כתובת ....
חתימה (הכרחית) ....

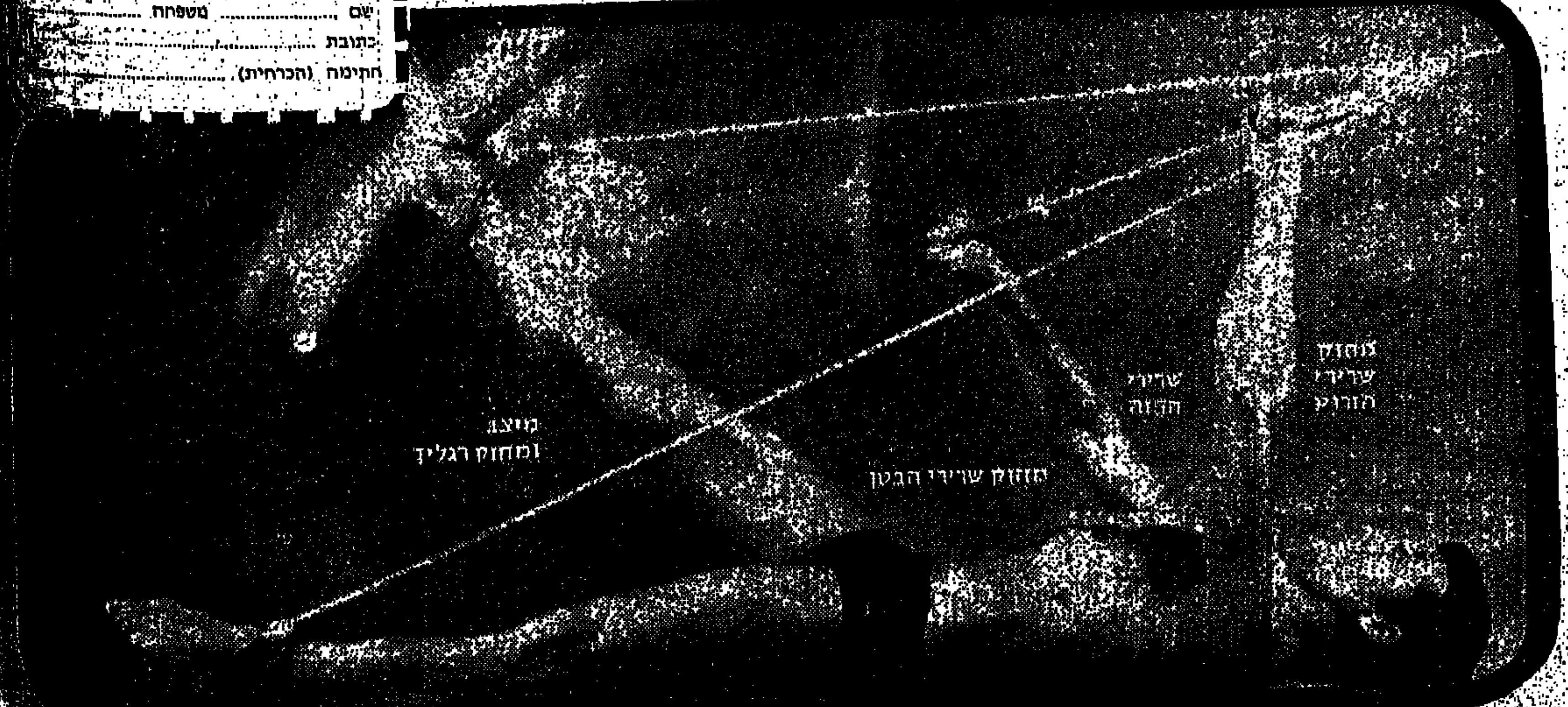

למה אנשים כה רבים נוסעים לבת-ים?
כי כל קמ"ר שווה מאה ל"י

כדאי לנסוע כמה קילומטרים ל**פרץ שקלים** בת־ים ולהרוויח מאות לירות על קנית שטיח.

עד היום מכרנו בעיקר לסוחרים וחנויות, והם מכרו לך. עתה פתחנו אולם תצוגה גדול בקומה ב' ואנו מאפשרים לך לקנות ישירות מאתנו ולחסוך מאות לירות. אצלנו, ב**פרץ שקלים** בת־ים תמצא את המבחר הגדול ביותר של שטיחי כרמל:
דגמי קינג־דויד, קינג, רויאל, ויקינג ועוד. מבחר שטיחים מקיר אל קיר וכמו כן תמצא אצלנו דוגמאות אקסקלוסיביות של שטיחים דנים, אנגלים, הולנדים ובלגים במחירים זולים ללא תקדים, כי אתה קונה ישר מהיבואן.

אתה חייב לעצמך ביקור אצל **פרץ שקלים** לפני שאתה קונה שטיח!

* שרות מקצועי והדרכה בבחירת השטיח.
* **שואב אבק חינם.**
* תנאי תשלום נוחים - לזוגות צעירים בתשלומים ללא ריבית.
* טרייד-אין: נקבל את השטיח הישן שלך כחלק ממחיר השטיח שתקנה.
* מערכת מגיני שטיח לרגלי כורסא או שולחן.
* הובלה חינם לכל מקום בארץ.
* תוכל לנסות את השטיח בביתך מספר ימים לפני שתחליט סופית על הקניה.
* לרשותך מגרש חניה במקום.

אנו פתוחים כל השבוע מ 08.30 עד 14.00
ומ־16.00 עד 20.00 ביום ו' 8.30 עד 15.00
מרכז בינלאומי לשטיחים

פרץ שקלים
בת־ים שד' העצמאות 64 טל. 865180

מימד חדש בריהוט

ריהוט סלוני, פינות ישיבה, מזנונים, פינות-באר ומחיצות דקורטיביות

מימד
ריהוט חדש מימד מימד חדש בריהוט

דיזנגוף 217, תל־אביב, ☎ 238660

סין 1975

2.400.000.000 ארוחות ליום בצל האיום הרוסי

מאת מישל גורדיי

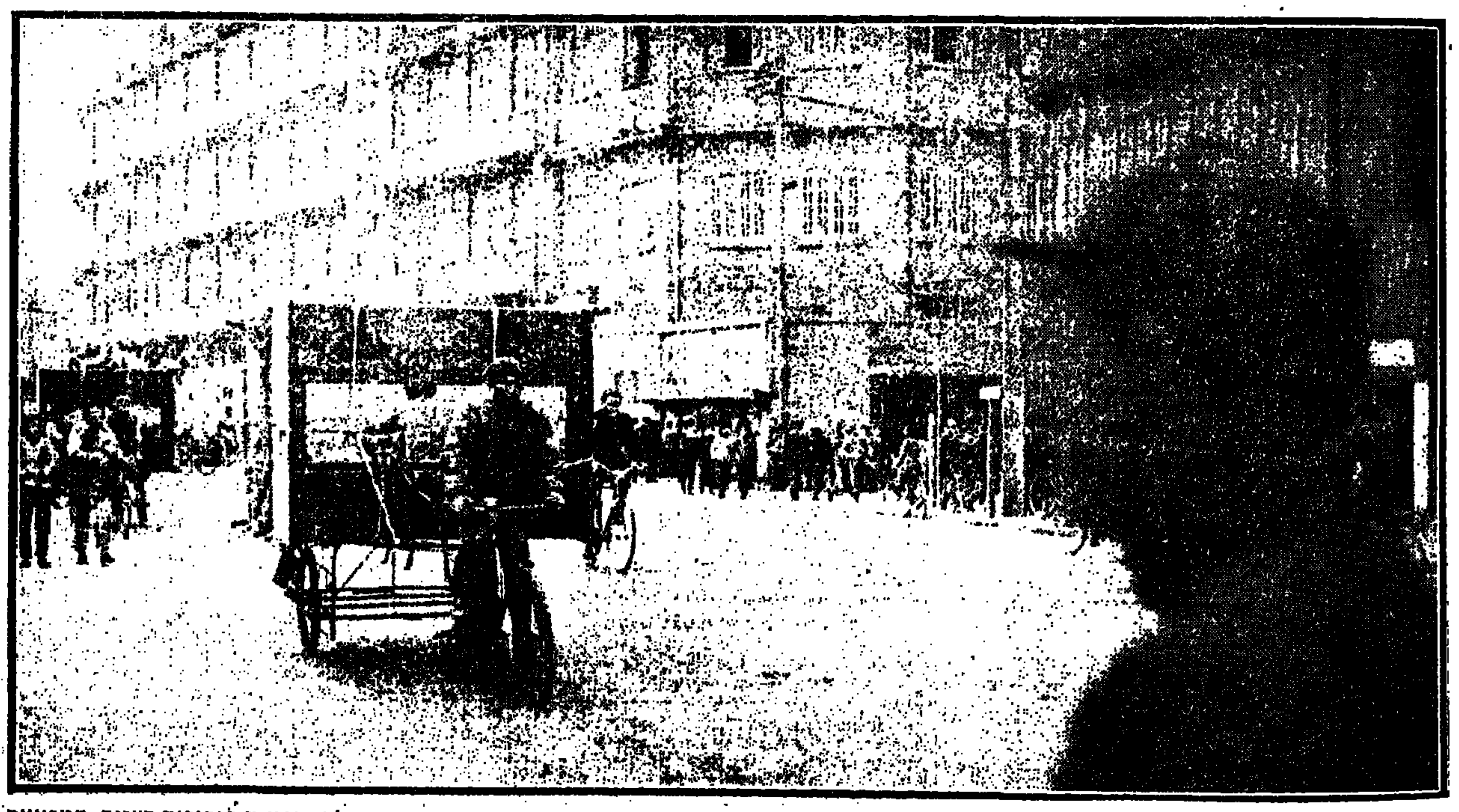

בסין שלאחר 26 שנות שילטון קומוניסטי, אותה פגשו פורד וקיסינג'ר במסעם הנוכחי, יש ל־800 מיליון התושבים די מזון, בגדים, דיור וחינוך וטיפול־רפואי. אך, גם בתוויה שיוויונית זו — „פעילי המיפלגה" שווים יותר. משחר ועד לילה מכינה התעמולה הרשמית את הציבור לקראת „המילחמה הקרובה, הבילתי נמנעת", נגד „הסוציאל־אימפריאליזם" — ברית־המועצות.

קיימות שתי אפשרויות „לראות חלומות" בסין. האחת: לראות את כל ההישגים שלה כמיבנה אידיאלי של סוציאליזם יחיד־במינו בעולם. הה־שניה: לזלזל בדברי מורי־הדרך, ולראות רק את העול הכבד, מצד מיפלגה טוטאליטרית ומצד הבוורוקרטיה, על החיים היומיומיים של 800 מיליון סינים.

אם רוצים להישאר צמודים למציאות, מבלי ליפול לאחד משני ה„חלומות" המנוגדים, יש לקחת בחשבון שתי עובדות, מייד עם נחיתת המטוס בפקין.

העובדה הראשונה: אי־אפשר להתעלם מן ההתקדמות שהושגה ב־26 שנות השילטון הקומוניסטי בסין. גם המשקיפים העויינים ביותר מסכימים, כי ל־800 מיליון סינים, נשים גברים וטף, יש כיום די מזון, בגדים ודיור, כי הם מקבלים חינוך כללי, וכי יש להם, מעתה, גם טיפול רפואי.

כל זה לא היה קיים לפני 26 שנה לגבי מרבית העם הסיני, ובעיקר לא עבור האיכרים, המהווים 80 אחוז מן האוכלוסיה. אי־אפשר להשוות, כמובן, את הלבוש, הדיור, החינוך וה־

תובלת־אופניים ברחובות הערים. המכוניות עדיין מעטות. למעלה: פורד ורעייתו בפגישה עם. היו"ר מאו, במסע האחרון. מימין: מישל גודריי ליד פאגודה, בעת מסעו בסין.

מרפאות של סין, עם אלה של ארצות תעשייתיות במערב. אבל, העובדה בולטת, כפי שסוכמה על־ידי דיפלומאט מערבי המתגורר בפקין. אחד הסינולוגים הגדולים: „תארו לעצמכם את הבעיות העומדות בפני הכלכלנים והמתכננים הסיניים, אם תזכרו מיספר אחד. כולם מסכימים, כי בסין מקבל היום כל אחד שלוש ארוחות ביום. לפיכך, יש צורך להבטיח יום־יום שני מיליארד ו־400 מיליון ארוחות, עבור עם אשר סבל, עד לזמן האחרון, מחרפת רעב, מאסונות טבע וממגפות".

מוסיף אותו משקיף: „מאו־טסה־טונג מכיר היטב את עמו. אין זה מעט, אם ההצלחה הגדולה שלו, אחרי כל־כך הרבה סבל, תיתה — להגיע לתזונה מספקת לעם הסיני".

המיטבח של סין הוא תרבות בפני עצמה. הכפריים וה־עירוניים אוהבים לאכול. הם מעריצים בשר טוב ומדברים על כך כל הזמן. בדרך־כלל, בעת שסעדתי עם נציגים רשמיים, או עם אורחים פשוטים, נערכת תמיד השיחה על האוכל המוגש לנו. נציגים מערביים אחדים, המתגוררים בפקין ודוב־רים סינית, מציינים, כי עוברים־ושבים ברחובות, משוחחים ביניהם לרוב על הסעודה האחרונה שלהם או על הסעודה הקרובה. כל החגים הפוליטיים, המישפחתיים, או המסורתיים, נחוגים ברכישה ובהכנה מדוקדקת של תבשילים עסיסיים. על־פי האמצעים של הנוגעים־בדבר. כן, מאו־טסה־טונג הבין, כי עליו לפנות אל חוש הטעם ואל הקיבה של 800 מיליון סינים.

אין זה מספיק לומר, כי הסינים משביעים את רעבונם; הם טועמים את מאכליהם, כאניני־טעם, בעיקר בסעודות בבתיהם.

העובדה השניה: „החבר הזר" — אם הוא עיתונאי, תעשיין, מדינאי, מדען, או חבר בקבוצה של „תיירים פוליטיים" מעוני־נים — רואה בסין רק דברים שנבחרו בקפדנות על־ידי השילטונות הסיניים, האחראים לאירוח שלו.

מראים ל„חבר הזר" סידרה של „דגמים", כאשר מדובר על מיבנים תעשייתיים, חקלאיים, או על בניה־ארם.

כל השיחות שערכתי בסין התנהלו בנוכחותם של לפחות

המשך ◄

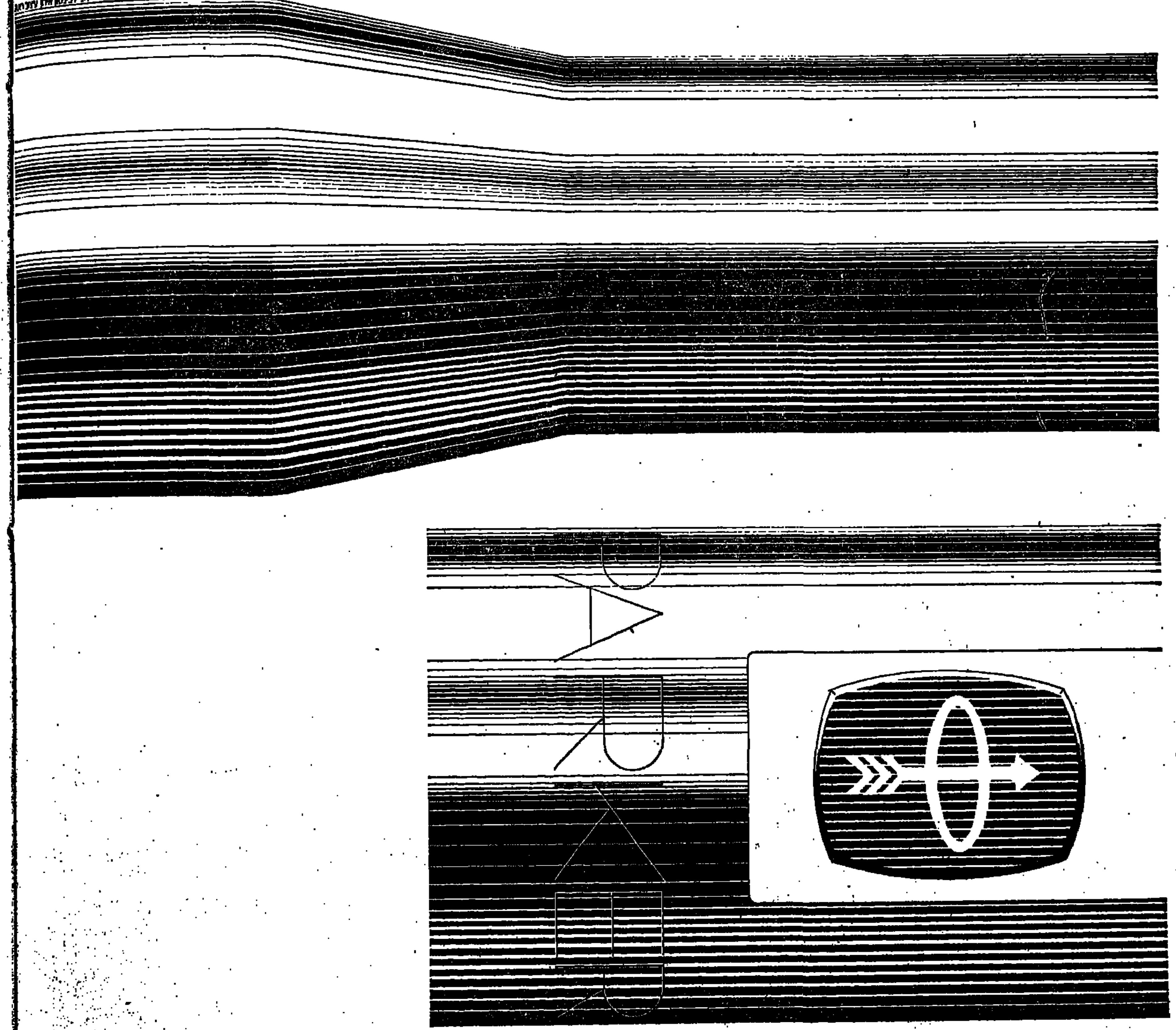

מראה חדש לפרקר.

25 PARKER

פרקר 25 שונה לחלוטין מכל עטי פרקר עד כה, עיצובו המהפכני מעניק לו יופי מיוחד ואופי חדש. המכסה המקורי המולבש על זנב העט בזמן הכתיבה אינו בולט כלל מגוף העט ומקום החיבור אינו נראה. סגר בטחון משמיע נקישה בזמן הסגירה.

עטי פרקר 25 מעוצבים בחינניות בסגנון עידן החלל- אף הצפורן תוכננה בצורה חדשנית המאפשרת כתיבה רהוטה יותר.
עטי פרקר 25 נעימים למגע, מגיבים מייד והיטב על כל צורת כתיבה. נעים להפליא ליד וגולשים בקלילות על גבי הנייר- הכתיבה היא הנאה!

סידרת פרקר 25 כוללת עט נובע, עט כדורי, עפרון וטוש, כולם עשויים פלדת אל־חלד עמומה ומוצעים בארבעה גווני עיטורים- אדום, ירוק, כחול, שחור. חידוש נוסף- מצמד שטוח ורחב. הנאחז היטב בכיס, ועליו ה"חץ" המפורסם של פרקר.

סידרת פרקר 25- עט נובע עם כדור עפרון וטוש,- נמכרת באריזה מיוחדת. מתנה נפלאה לאחרים - ולעצמך.

PARKER
העטים המבוקשים ביותר בעולם

שיכוני-העובדים מוקמים בצמוד לבתי-החרושת ; הפסקת העבודה כרוכה בהפסקת המגורים

שני מתורגמנים: המתורגמן ש„הוצמד" אלי על-ידי מישרד-החוץ מייד עם צאתי מהמטוס, והמתורגמן שהיה אחראי, משך כל הסיור, ל„סידורים מקומיים", אשר נתגלו במיקרים רבים כ„בלתי אפשריים".

שניים-שלושה „פעילי מיפלגה" השתתפו תמיד בטיפולים אלה. לא רק אני רשמתי לעצמי התרשמויות. כל המתורגמנים וכל „עד אילם" שהשתתף בסיור, רשמו לעצמו רשמים. מכאן אפשר להבין את „האופי הספונטאני" של שיחות אלה...

יכולתי לטייל בחופשיות ברחובות הערים הגדולות, אם „התוכנית" הותירה לי פנאי. אבל בבתי-המלון, בתחנות-הרכבת ובשדות-התעופה גרמו לי „יחסי הכבוד הנדרשים לגבי חבר זר" להיות מבודד בתוך חדר מרווח, הנעול בפני בני-תמותה סיניים רגילים. אפילו המתורגמן שלי לא אכל יחד אתי ליד שולחן אחד אף פעם, משך כל 21 ימי הסיור.

בתחנות המסע שלי לא היה שום דבר שלא פורסם. היה זה מסע „המוצע" לדיפלומאטים ולעיתונאים המתגוררים בפקין. ערים, הכפרים, בתי-החרושת, ובתי-הספר „הניתנים לביקור של זרים", ניבחרו בהקפדה. שילטונות סין סבורים, כנראה, כי כאשר הם מראים לתייר — או כאשר הם מונעים ממנו את הביקור ב„אתרי סיור" אלה או אחרים, הם משפיעים בכך על התרשמותו הכללית.

בסעודת הפרידה, שנערכה לכבודי ערב צאתי, על-ידי מנהלי מחלקת העיתונות וההסברה במישרד-החוץ, שאלתי מדוע הראו לי בעיקר „דוגמאות מעוצבות", לכל אורך מסלול הסיור, במקום לתת לי גישה, מפעם לפעם, גם אל העוני של החיים בסין, אשר כל האנשים הרשמיים בסין מתעקשים בעצמם להדגיש.

ענו לי: „ראית את המגמות העיקריות של העתיד. היית חופשי לפקוח עיניים ולהתבונן".

רוכבי האופניים

מה הם השינויים וההתפתחויות שהושגו בסין בארבע השנים האחרונות? בלי להיכשל בסבך הסטאטיסטיקה הרשמית — אשר חושפים מומחים משך שבועות, אך מתעלמת לעתים קרובות מנסיגות ומכישלונות בתוכניות הייצור — אני מגביל את עצמי ברצון רק למה שראיתי ושמעתי. מכל מקום, ברשימה זו אין כוונה למסור תמונה מלאה של המציאות בסין. אני מציין מה שנראה לי חדש ומהותי, במגמה להפסיק לראות חלומות בסין.

בשדה-התעופה של פקין ראיתי צוות גדול יותר ויעיל יותר (חלקו דובר אנגלית), המטפל בצדדים הפורמאליים, ענייני מישטרה ומכס (בשנת 1971 התקבלתי בשנחאי, בסוף קו-הטיסה של איר-פראנס באותה תקופה, על-ידי „משמרות אדומים", אשר לא דיברו שפות זרות).

בהמשך הסיור שלי, כאשר טסתי בקווי-תעופה פנימיים, הבחנתי כי יש תמיד פיגורים בלתי מוסברים בזמני הטיסות, דבר המוכיח כי סין לא הגיעה עדיין לעידן התעופה האזרחית.

בניגוד לכך, הופתעתי למראה המלון החדש של פקין. אגפו המיזרחי של המלון, בניין רחב, מרובע ומוצק בן 17 קומות, כולו מאוורר ומחומם, מבודד מפני רעש, שם מקבלים „חברים זרים" הזוכים להתאכסן במלון שירות ונוחיות המועתקים מן הנוהג האמריקאי, בפרוזדור הענקי, בין שורות המעליות האוטומטיות, הבחנתי בכתובת גדולה באנגלית ובסינית, במסגרת מוזהבת על רקע אדום: „יש לנו חברים בכל מקום בעולם!"

בבית-המלון יש מסעדה עם 500 שולחנות, באנק, סניף דואר ומספריה. צריך מזל כדי להתאכסן בחלק המודרני של המלון.

מיבנה חדש זה, שהוקם לפני שנתיים, עומד בניגוד למלון המוכה כמעט בעש, אשר קידם את פני מרבית התיירים הזרים, עד לפני ארבע שנים. הוא עדיין קיים. מאכסנים בו את התושבים הזרים הקבועים, או החצי-קבועים, שלא מצאו דירה בפקין. לשני בתי המלון מכנה-משותף: כמו כן מקומות המגורים של הזרים, הם נמצאים יום ולילה תחת מישמר יחידות מזויינות. הדיירים יכולים להיכנס למקומות אלה ולצאת מהם ללא קשיים. אבל, רק סינים בודדים, המצויידים באישור מיוחד, רשאים להיכנס שם.

המסך הסמוי, המפריד בין „החברים הזרים" לבין סינים רגילים, מתחיל בבית-המלון. הוא מושלם יותר בשכונות השגרירויות לדיפלומאטים ולעיתונאים זרים. כמו לשגרירויות זרות. אף סיני אינו ניכנס לאזורים אלה, אלא אם כן יש לו אישור מיוחד. הוא הדין לגבי האנשים העושים עבודות שירותים עבור התושבים הזרים הקבועים, כמו: נהגים, שרתים, מתורגמנים — כולם ניבחרו על-ידי שירות מיוחד של הביטחון הסיני.

המגע הראשון שלי עם רחובות פקין היה דומה להתרשמויות שלי מהביקור בשנת 1971. דבר ראשון המזדקר לעיניך הוא המיספר הגדול של רוכבי אופניים. אומרים, כי יש יותר ממיליון זוגות אופניים בפקין (לאוכלוסיה של למעלה מארבעה מיליון) ושני מיליון זוגות אופניים בשנחאי (אוכלוסיה: 5.7 מיליון, או 10 מיליון יחד עם הפרברים).

רוכבי האופניים הם השולטים תמיד בתנועה, הם עוברים לפי רצונם ברמזורים אדומים, נוסעים בצד שמאל כשמתחשק להם ומפנים בלי רצון את הדרך למכוניות (הנדירות), והמשאיות (מהן יש, לדעתי, יותר, בעיקר בערים), שאינן יכולות לפנות לעצמן הדרך, אלא על-ידי שימוש בצופר כמעט ללא הרף.

התחבורה הציבורית — אוטובוסים וקרוניות נגררות — עמוסה יותר מאשר אפשר לדמיין, ובעיקר בשעות העומס. הרכבת התחתית של פקין — רעשנית מאוד ופועלת כרגע רק על מסלול אחד — לא פתרה את בעיית התחבורה הציבורית. אנשי הרשות בסין מכירים בחומרת הבעיה. אך הם אומרים: „צפיפות זו וביזבוז הזמן הנגרם בתחבורה מכבידים על התפוקה של בתי-החרושת".

השיגעון לפרודוקטיביות

במשך כל שלושת השבועות של סיורי, נדהמתי מן „השיגעון לפרודוקטיביות". כמעט כל אנשי-שיחי הכריזו תחילה — באמונות לקו המיפלגתי — כי „סין היא עדיין מדינה ענייה, על דרך הפיתוח" ואחזו בכל הזדמנות כדי לדבר אתי על הפרודוקטיביות של בית-החרושת שלהם, של בית-המלאכה ברובע שלהם, של הכפר שלהם, או אפילו של היחידה הצבאית שלהם. יכולים לחשוב, על-פי השיחות „המאורגנות" שניהלתי, כי הפרודוקטיביות היא התשוקה הבלעדית של הסינים בשנת 1975, אילמלא אמר לי המתורגמן, כי לבני עמו יש גם עניין רב בספורט.

בנוסף לכך, בפגישות עם מישפחות סיניות, הוסבר לי כי הבנים לא התחתנו עדיין, „משום שצריך קודם לתת הכל למען הפרודוקטיביות. על-פי הנחייתו של מאו". ידוע, כי המיפלגה הקומוניסטית הסינית קבעה: הגיל המומלץ לנישואין לגבי גבר הוא 28, לגבי אשה — 25. לכל תייר זר מגלים ברצינות רבה, כי „האנרגיה הגופנית, בגילים המבוגרים יותר, חייבת להיות מוקדשת לפיתוח הכלכלה הלאומית."

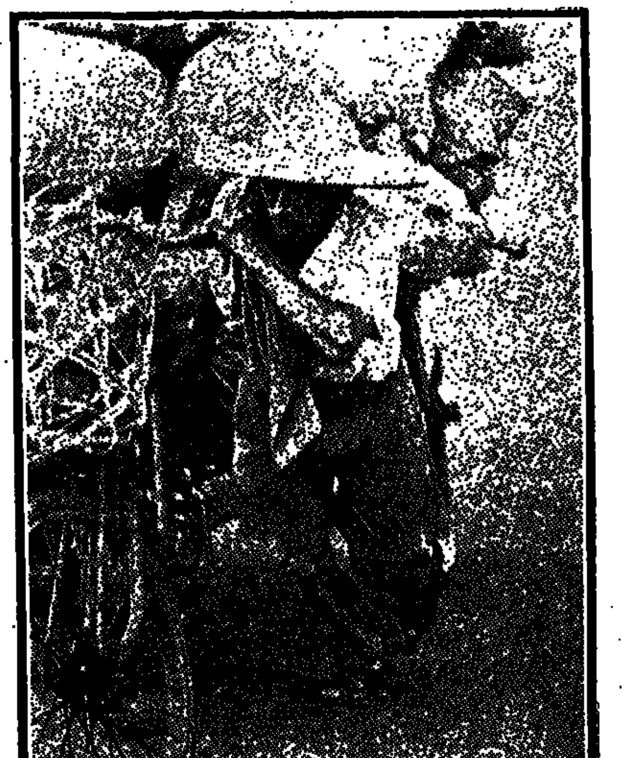

תובלה באמצעות כוח-אדם אחד

משמע: אין אהבה לפני הגיל המותר, בגלל אהבת מאו. מכיוון שהסינים צנועים מאוד — לכל הפחות לגבי זרים — הם מסבירים את ההנחיה המיפלגתית הזאת במלים מעורפלות יותר: „לבני הרווק אין זמן, בבית-החרושת, לחשוב על חתונה". או: „הוא לא מצא עדיין כלה", כפי שנאמר לי על בחור בן 30, החי עדיין עם הוריו. אמרו לי זאת גם על בחורים אחרים כמותו, הבאים לראות את מישפחותיהם בסוף השבוע, בצאתם מ„מגורי הרווקים" הסמוכים לבתי-החרושת.

דומה, כי באזורים הכפריים אין מיישמים הנחייה זו באותה קפדנות.

האם המישמעת הזאת מתקבלת על-ידי העם ברצון? אם לשפוט על-פי השתפכויות הנפש, החיבה ההדדיים של זוגות צעירים נאהבים בלילות החמים של סוף הסתיו, על חוף הים של שנחאי, אפשר לסכם סלומר כי הטבע האנושי מתגבר על מיכשולים אידיאולוגיים, עם או בלי חתונה. למעשה, מדובר כאן על הבעיה הקשה ביותר הניצבת בפני סין: בעיית הדמוגרפיה הסינית, שדהרה בעבר, אבל ניבלמה עתה, כנראה, במידה מסויימת.

בכל מקום בו עברתי, הצגתי את השאלה: „מה מצב תיכנון המישפחה והגבלת הילודה?" בערים ענו לי, כי ניתנת הדרכה קבועה לנשים בגיל הפיריון, כי תגלולות-למניעת-הריון מחולקות חינם וכי הרפורמה הסינית: התקדמה בהמצאת זריקה לגברים „המונעת ילודה".

על-פי סטאטיסטיקה בלתי רשמית, יש ירידה קבועה בילודה באיזור פקין. לדעתו של משקיף מהימן ביותר על חיי סין, מתנהלות פגישות תקופתיות של פעילי המיפלגה ברובעי הערים הגדולות, בהן „מחליטים יחד", „על-ידי ויכוחים ועל-ידי שיכנוע", על מיספר הנשים הצעירות שתקבלנה „אישור רשמי להביא ילד לעולם".

האמהות-לעתיד, מוזמנות כך לפגישה משותפת. קיים רובע אחד בפקין, בו קיימת רשימה כללית, בה מצויינים ההריונות, ההפלות המלאכותיות וניתוחי העיקור (נדירים). דומה, כי כאשר עוברים על המיספר „המומלץ" של ילד אחד או שניים לזוג, מאבדים האנשים את זכותם לדירה גדולה יותר. גם המוצרים המחולקים בקיצוב (אורז, קמח-חיטה, סוכר, בדי כותנה) מחולקים על-פי המישמעת של הזוגות הנשואים.

לא ברור אם סוג זה של פיקוח קיים בכל הערים. מכל מקום, אין מדברים על כך עם „חברים זרים". המידע שמסרתי פה הגיע אלי מתושבים זרים קבועים מן המערב, דוברי סינית, המתגוררים בעיר הבירה.

בעיית הפיקוח על הילודה ניפתרת לאט יותר באזורים הכפריים, שם הסיסמאות של המיפלגה אינן משפיעות על המסורת הקדומה של האיכרים. בשתי „קומונות עממיות" בהן ביקרתי, הודיעו לי האחראים כי „חינוך הנשים התקדם כבר הרבה", וכי השיטות למניעת הריון זוכות לפירסום נמרץ. אבל מצאתי — אפילו בין מישפחות „בעלות הכרה פוליטית" שאירחו אותי, ואשר קיבלו תידרוך מיוחד ומפורט איך לדבר עמי — זוגות עם שלושה ילדים. לאחרים — מבוגרים יותר — היו חמישה ילדים.

בכפרים דיברו אתי על „ההשפעה הרעה על קונפוציוס ועל המערכה שמנהלת המפלגה נגד הפילוסופיה שלו. בכמה הזדמנויות הזכירו באוזני, כי קונפוציוס לא ייחס שום חשיבות לאשה, וכי על-פי תורתו יש חשיבות למישפחה הסינית רק בהבאת ילדים. אין ספק, כי ב-75.000 „הקומונות העממיות" של סין, אפילו שם, מתעקשים כיום האיכרים להביא בן זכר וכי מישפחות רבות הביאו לעולם ארבעה או חמישה ילדים. קרוב לפקין, ב„קומונה עממית לדוגמה", פגשתי אם צעירה שאמרה לי בחיוך — ובלי תסביכים — כי יש לה שלושה ילדים.

זוהי בעיה בעלת חשיבות עליונה בסין. האם קצב גידול התפוקה החקלאית מדביק את קצב הגידול הדמוגראפי, ב-25 השנים האחרונות? התוכנית הכלכלית הנוכחית של המיפלגה הקומוניסטית הסינית אומרת: „להצליח עד שנת 2000 במודרניזציה של החקלאות, של התעשיה, של ההגנה הלאומית, של המדע ושל הטכניקה, עד שנביא את הכלכלה שלנו לשורה ראשונה בעולם". הצלחת תוכנית זו תלויה ביכולתם של המנהיגים להתגבר על הדמוגראפיה הדוהרת. אם ההצלחה החלקית של הפיקוח על הילודה בערים תוכל להתפשט גם באזורים הכפריים, אז יש אפשרות להצליח.

כיום, כפי שהסביר „רופא יחף" צעיר, בכפר ליד העיר ואר-סי, יש עדיין צורך להסביר לאיכרים כי אפשר להתגבר על מחלות; כי „כאשר מתרבות מחלות-העיכול בקיץ" יש לנקוט זהירות עם המזון ולהרתיח מים לפני השתיה.

בקומונה זו — די עשירה, עם גידול תולעי-משי, דגים, אורז וחיטה — גורמים עדיין מי הביצות למיקרים רבים של מלאריה. לכן, יש צורך להדריך את האיכרים כי המילחמה במלאריה מצריכה פעולה נגד היתושים. ברור, כי דבריו של הרופא הצעיר מהווים התקדמות עצומה, לעומת הבורות המוחלטת והיעדר כל שירות רפואי, לפני 25 שנה. שאלתי את עצמי, אם „החינוך המיני של הנשים" יכול להצליח, כאשר הסביבה אינה יודעת אפילו את החוקים הבסיסיים ביותר של היגיינה. גם בכך נראית לי סין האמיתית רחוקה למדי מסין שרבים רואים בחלומם.

אנשים כבהמות-משא

בגלל תקרית קלה, ממש באותה קומונה, נוכחתי באופי המלאכותי של הביקורים „המאורגנים". כאשר מזכיר פלוגת התפוקה (שווה-ערך למזכיר הכפר) הירבה בפני בהתלהבות את מיזמור הגידול הסטאטיסטי המדהים ביבולים, „מאז המהפכה התרבותית ותודות להשתתפות הפעילה של ההמונים", נאלצתי לבקש ממנו פסק-זמן קל, כדי ללכת לשירותים. בבתי האיכרים בהם ביקרתי לא היתה צנרת-מים ולא היה, כמובן, ביוב. היינו בבית הקומונה, בו נערכות האסיפות הכלליות. למשמע בקשתי, רצו לחפש מפתח. עם המפתח, פתח לי מזכיר הפלוגה את הדלת של חדר השרותים, שהיה בו מיכל-שטיפה מפתיע בנקיונו. אני עדיין שואל את עצמי, אם מקום זה היה שמור עבור „חברים זרים". לפני זה ראיתי כבר מיתקנים סניטריים בבתים רבים, אשר היו חלודים ופרימיטיביים. תשובה לשאלה זו תשמש גם תשובה לשאלה מציקה נוספת: מדוע מותר ל„חברים זרים" לבקר רק בכמה עשרות קומונות, מבין 75.000 הקומונות העממיות של סין, תמיד באותן עשרות בודדות? האם אין זה נובע מהעדר חדרי-שירות נאותים למבקרים שכאלה?

שלושה ימים לפני צאתי את סין, ערכתי ביקור ב„קומונה של שני הגשרים", בפרבר ליד פקין. על-פי מה ששמעתי למחרת היום, היתה זו אחת הקומונות העממיות המצליחות ביותר באיזור הצפון (פקין). סגן-הנשיא של הוועד המהפכני הצהיר בפני, כי בכפרים הונהגו והונחו צינורות-מים. ואכן, בחצרות שלושה בתים בהם הוזמנתי לבקר, ראיתי מיזרקות עם ברזים. מעולם לא הבחנתי ברמה כזו של „נוחיות", בשום קומונה עממית. הרחובות היו נקיים, כמו במחנה צבאי לפני ביקורת של גנראל (במקרה זה הייתי אני ה„גנראל").

בשלושת הבתים הללו היו והיטי „לוקסוס" יוצאים מן הכלל. היתה להם מכנה-משותף נוסף: כל אחד מהם הורחב זה עתה על-ידי ביתן מצורף, אשר ניבנה כדי להתאים לצרכי המישפחה. ובכן, עבור הבתים החדשים מספקת הקומונה לחבריה את החומרים, בעוד עבודת הבנייה נעשית חינם.

איך להסביר את המיקריות הזו של הרחבת שלושת בתים? בשיחות עם האמהות בבתים אלה הבנתי, כי בעליהן הם חברים בסגל פעילי המיפלגה. אבל, השיא היה כאשר התקבלתי על ידי צעירה יפה, בת 22, חברת „הנוער הקומוניסטי", שהכריזה באוזני כי כל מישפחתה — תשעה אנשים, הורים וילדים — היו בעבודתם בשדה.

ניכנסתי לראות את הביתן החדש, כאשר פתחתי את הדלת, ישבו שם האמא, האח, והגיסה של הלוחמה הצעירה: הם נמצאו, בלי ספק, בלתי „מחונכים" במידה מספקת, כדי לענות על שאלותי, והתחבאו להם שם, כשהם זורקים בי מבטים מפוחדים.

המארחת שלי נראתה מוטרדת. האשה „הפעילה" של פלוגת התפוקה, אשר היתה בין „מכיני" הביקור שלי, גימגמה כמה מלים בסינית; התסריט השתבש. הם הצילו את המצב בעזרת תינוקות בני הילדים, שהריעו „לחבר הצרפתי" ונתנו שירת הימנון המהפכני.

הדבר „המציאותי" היחיד אשר חשתי בו במהלך הביקור היתה הכרזה של פקיד גבוה: „הבעיה הקשה ביותר שלנו היא המחסור במיכון". בתשובה לשאלותי הוא הסביר, כי הקומונה הזאת, השולחת את כל תוצרתה לפקין השכנה, כדי לספק לבירה מזון, כמו דגן, ירקות, דגים, בשר-חזיר, נאלצת להשתמש רק כך ב-23 משאיות וב-40 טראקטורים בלבד, עבור 40.000 איש. בקומונות אחרות, בהן ביקרתי בשנת 1971, היה עוד פחות ציוד מיכאני. „לאושרנו", אמר הפקיד הגבוה, „יש לנו גם 1000 סוסים, 500 חמורים ושוורים, הגוררים את העגלות עם המישלוחים. אין אנו צריכים לגרור את העגלות בעצמנו".

בנקודה זו אמר האיש את האמת, כנראה. במהלך כל ביקורי בתוככי סין, כמו במשך שהותי בפקין, שמתי לב, כמו שראיתי לפני ארבע שנים, כי הגברים, הנשים, הנערים והקשישים הפעילים, כולם גוררים עגלות עמוסות מזון, עגלות עמוסות מלט, שקי זבל, או אבנים, בכבישי הפרברים, או אפילו במרכזי הערים הגדולות.

בחום השמש, כמו תחת הגשם, הם נוטפי זיעה, כאשר פניהם מביעות סבל מהעבודה הקשה, שאדם מערבי היה רואה אותה כבלתי-אנושית. את הצי הזה של עגלות אנושיות ראיתי בכל מקום, בכל סיור, ברגל או במכונית. אפשר לומר, כמובן, כי עבודה זו מהווה „מסורת קדומה" בסין, וכי אי-אפשר להנהיג תחבורה מיכאנית תוך 25 שנה עבור 600 מיליון איכרים.

מובן מאליו, אין בסין שום סטאטיסטיקה רישמית על נושא התחבורה האנושית, הנגררת בידי אדם. יכולתי רק לקבוע, כי לא ראיתי כל התקדמות בנושא זה, במשך ארבע שנים.

עגלות רבות נגררו על-ידי רוכבי אופניים. גם הם סובלים. מכל מקום, כאשר ראיתי אותם, הייתי רחוק מלראות בחלומי „סין חרוצה ושוויונית". איך ניקבע מי יגרור משאות כבדים אלה, על-פי איזה בסיס? — תעלומה זו לא הצלחתי לפתור.

והפועלים? פגשתי כמה מהם, בדירותיהם, שהיו בדרך-כלל בשיכוני הפועלים, סביב בתי-החרושת. בכל אחד מן הביקורים האלה השתתפו לצידי גם שני המתורגמנים שלי, יחד עם פעילי מיפלגה חשובים מבית-החרושת, או של „רובע המגורים". המישפחות שאירחו אותי ניבחרו כמובן מראש, וקיבלו הודעה על בואי, כפי שהעידו כוסות התה והסיגריות, שהוכנו לקראת „החבר הזר".

כמעט בכל דירה היו שני חדרים. על שטח של 23 עד 25 מטר מרובע. מיטבח ושירותים משותפים לשלוש מישפחות. האירוח היה לבבי, כי הסינים הם מארחים מטיבעם. כל ביקורי הסתיימו בלחיצות ידיים ממושכות במלים: „להתראות; בוא לראות אותנו בביקורך הבא בסין".

המשכורת מספיקה...!

אצל כל משפחות הפועלים, אשר הורשיתי לשוחח איתן — בפיקות שקט ולפעמים גם תוך הערות של „הפעילים" — היו חמשת סימני הרווחה והעושר של אזרחי סין: זוג אופניים מכונת תפירה, מקלט-ראדיו, לפחות שעון מעורר אחד, שעון-יד אחד או שניים.

האב או האם — ולפעמים שניהם — היו בדרך-כלל חברי מיפלגה ובעלי „חינוך פוליטי". לכן היו להם כמעט תמיד תשובות זהות לשאלותי.

בבית-החרושת לטכסטיל מספר 1 של צפון-מערב, בסיאן-יאנג, כ-20 קילומטר מסיאן, התקבלתי על-ידי מר ין הנאון-טסה (בן 42) ועל-ידי אישתו. הוא מנהל עבודה, המוגדר כאן כ„ראש הסדנה", ומרוויח 82.50 יואן לחודש (בערך 400 ל"י). לאשתו, פועלת במיקצוע האריגה, משכורת חודשית של 70.60 יואן. שניהם עובדים בבית-חרושת זה כבר 24 שנה, מאז הוקם. הם עברו בזמן האחרון לדירה בבניין חדש, הנמצא בחצר בית-החרושת. שכר-הדירה שלהם נמוך: 3.70 יואן לחודש (פחות מ-20 ל"י), כולל את מחיר החשמל, המים, שתי מיטות, שני שולחנות ושני כיסאות, שהם רכוש בית-החרושת). במטבח מבשלים בתנור פחם, המסופק במחיר מינימאלי על-ידי בית-החרושת. היו להם כל חמשת סמלי ההצלחה שהוזכרו. האמא סורגת את הבגדים של שני הילדים, בני 14 ו-6.

„המשכורות מספקות לכם?"

תשובה מיידית: „הו כן! הן עוברות על צרכינו. המשכורת שלי ומשכורת אשתי גבוהות יותר מן השכר הממוצע בבית-החרושת, שהוא 60 יואן לחודש (בערך 300 ל"י). מר ין מסביר, כי כבר השתכר סכום כזה לפני עשר שנים, כאשר היה „מכונאי מומחה". הוא מוסיף: „מאז המהפכה התרבותית יש אצלנו ויכוחים על המשכורות, בבית-החרושת. אנו חושבים, כי המשכורות צריכות להיות שוות ויש להקטין את הפער בין משכורות גבוהות ונמוכות. לפנים השתכרו כמה ראשי-סדנה ופעילים עד 90, או 100 יואן לחודש. כיום מגיעים לשכר כזה רק הפועלים הוותיקים ביותר. בזמן החינוך הפוליטי שלי הבנתי, כי השכר שלי אינו נמוך כלל, להיפך...".

משכורות הפועלים נעות, בדרך-כלל, בין 35 ל-110 יואן לחודש. יש שמונה סוגי משכורת ניפרדים. מתחילים בשלב התחתון, עם העלאות הדרגתיות. נראה, כי הפועלים מתחילים ומסיימים את חייהם המיקצועיים באותו בית-חרושת. החלפת מקום העבודה, טעון פרוצדורה מסובכת מאוד, כולל החלפת הדירה שבית-החרושת מספק. שינוי כזה יכול להתבצע רק על-פי פקודה של המישרד האחראי לתוכניות הכלכליות.

אשר לפעילי המיפלגה, משכורותיהם מתחלקות ל-26 סוגים. כאשר ההתפשטות של זכויותיהם ורווחיהם רחבה יותר. מר ין, „ראש סדנה", הוא גם פעיל המיפלגה בבית-החרושת. לכן הוא משתתף, ודאי, בעשר השעות של לימודים פוליטיים. כל שבוע בעוד פועל רגיל משתתף רק בשתי ישיבות בנות שעה-וחצי.

לסיכך, מבין מר ין טוב יותר „מפועלים פשוטים" את קו המיפלגה. שאלתי אותו: „האם אתה חושב כי שכרך צריך לעלות תוך עשר שנים?" תשובה: „השכר שלי אינו נמצא בראש דאגותי. כבר אמרתי לך, שאני מנהל חיים מאושרים עם מישפחתי. ברור, כי יום אחד, אם זה יהיה אפשרי, ארצה להגדיל את שכרי. אבל אפשרות כזאת תבוא רק כאשר הכלכלה של סין תתפתח בצורה מספקת".

מר ין סיפר לי גם כי הוא עשה כמה טעויות חמורות, לפני המהפכה התרבותית. הוא ערך, למעשה, ביקורת-עצמית לפני המתירגמנים ולפני פעילי-המיפלגה המלווים אותי, אשר ניכנסו לדירתו הקטנה יחד אתי והקשיבו בעניין, הוא ביצע, לדבריו, „פשע של גאווה", כאשר חשב שהוא יכול לפתור בעצמו כמה בעיות טכניות במכונת האריגה. „לא הקשבתי לקול ההמונים במידה מספקת, מאז אני מקשיב כל הזמן, וזה עוזר לי בעבודתי".

באותו בית-חרושת, בדירה פרימיטיבית יותר, שוחחתי עם מישפחה אחרת. שניהם פועלים. העובדים באותו מיפעל זה 25 שנה. המשכורות שלהם נמוכות מעט. אבל הבעל מכריז, גם הוא: „אנו מאושרים בהחלט. יש לנו כל מה שאנו צריכים; השכר יכול לעלות, רק כאשר הכלכלה של סין תתפתח יותר".

שמעתי אותו פיזמון גם בערים אחרות, כמו בשנחאי, המרכז התעשייתי הגדול של סין החדשה.

שם, בעיקבות טעות, הביאו אותי לשיכון-פועלים. בו ביקרתי כבר בשנת 1971 הפעם ביקרתי אצל פועלים מבוגרים. גם אצל אחדים שכבר פרשו לגימלאות בעוד מארחי מספרים לי כמה הם מאושרים עתה, לעומת החיים הקשים שבטרם הקומוניזם, סיפר לי סגן-נשיא הוועד המהפכני חדשות טובות: „התחלנו בתהליך שיחרור האשה לשיוויון-זכויות מיספר גדול של עקרות-בית עובדות כיום בסדנאות קטנות ומייצרות שם חלקים עבור בתי-חרושת גדולים. במשך הזמן הזה, הולכים ילדיהן לגני-ילדים ולמעונות-תינוקות עירוניים.

הביאו אותי לסיור בסדנה שכזו, של „נשים משוחררות". ראיתי כי הן עובדות במקום צר, בחום לוהט ממש. הבנתי, כי הן משתכרות 30 עד 35 יואן לחודש. התרשמתי, כי אין להן ברירה. הן עבדו ליד מכונות פרימיטיביות. כמה נשים עסקו באריזת צעצועים, אשר חלקיהם מיוצרים ומורכבים במקום.

בשובי לפאריז בדקתי את הרשימות שערכתי לפני ארבע שנים, בסיורי הקודם בסין, כדי להיווכח כי „הדיירים המאושרים" חזרו באוזני, כמעט באותן מלים.. על אותם דברים ששמעתי בשנת 1971. אבל, באותה תקופה לא דובר על „שיוויון זכויות לנשים".

המחירים לא עלו

ברור, שהמיפלגה מעבירה הנחיות. המיושמות בקפדנות. האם „דוגמאות מובחרות", המוצגות בפני זרים, משקפות את המציאות? עבור כמה מתושבי שיכוני-פועלים אלה, אין ספק בכך. אין אני מערער על האמונה המלאה של המישפחות שאירחו אותי. אבל, הניגודים רבים וברורים. די להתבונן בכל הערים, כדי לראות בתים, צריפים, בהם רוחשים יצורי-אנוש אומללים. בסיאן, במרחק קילומטרים ספורים מבית-החרושת לטכסטיל של מר ין, ראיתי סימטאות אפלות ומזוהמות, עם בוץ ורפש. המעלות במחשבה אותה „סין של לפני המהפכה", אשר מדגישים ללא הרף את מגרעותיה. אין שם צנרת-מים, כמו בשיכון הפועלים. התחבורה הציבורית, העמוסה יותר מדי בשעות סיום העבודה, מוכיחה גם היא, כי הסינים אינם רוכבי אופניים מאושרים, כאשר זוג אופניים עולה 140 יואן (בערך 700 ל"י), או ארבעה חודשי שכר נמוך, השווה לשתי משכורות של הרמה הגבוהה.

מדוע להתעלם מן ההתקדמות הברורה של רמת-המחיה אצל העירוניים, או אצל הכפריים, לעומת התקופה האומללה של „לפני מאו"? אבל, יחד עם זאת, מדוע לנסות להטעות את „החבר הזר", כאשר מראים לו בכמה אופנים את החיים הציבוריים למדי, המשקפים כביכול את חייהם של כל הסינים — אם מספיק לפקוח עיניים כדי להיווכח כי מרבית הסינים אינם חיים כמו אלה המוצגים בפניהם?

ובכן, האם הסינים אומללים? איני סבור כך. אפילו עם המשכורות הנמוכות, הם יכולים לקנות, בחנויות — קטנות וגדולות — הלבשה, הנעלה, ומעל לכל — מזון. המיבחר של מוצרי-הצריכה השוטפת גדול למדי, בפקין, בנקנין ובשנחאי. המחירים לא עלו מאז 1971. הקונים מצטופפים, בעיקר ליד דלפקי הבדים, הבגדים והנעליים. על-פי הנתונים שקיבלתי השנה, מוציאים הסינים 50 עד 60 אחוז מהכנסה המישפחתית על מזון, עם שכר-הדירה, המוקטן עד למינימום, יכולה עקרת-הבית לנהל את תקציב המישפחה כדי להלביש את הילדים ולקנות ירקות בה. מזון היא תופרת שמלות, או כיסויי-מיטה בשלל גוונים.

אין מותרות, אבל אין גם עוני. צריך להתבונן בעוברים-ושבים בערים: רואים אז כי היחידים, שאינם לבושים היטב, היחידים שפניהם חרושות בעייפות, הם הזקנים. הזוכרים אולי זמנים טובים יותר. אך אינם זכאים לתגמולים של „פועלים הגונים ותיקים".

השאלות הגדולות, בנושא סין של ימינו, הן אלה: אם רוצים לעצב „אדם חדש" בחברה שיוויונית, איך אפשר להצדיק את ההבדלים בדיור, בערים עם עודף-אוכלוסיה? איך אפשר להסביר באופן דיאלקטי את הבדלי סיגנון-החיים בין „פעילי המיפלגה" לבין הפועלים? ומעל לכל: כמה זמן אפשר להמשיך בשמירה הבדלי רמת-החיים בין איכרים לעירוניים?

בסין רואים בכל מקום כרזות ענקיות: „ברית של האיכרים, הפועלים והחיילים". אשר כולם מחייכים, ומחזיקים ידיים בתנועה של אחווה לא יכולתי לראות את הברית הגדולה הזאת במציאות היומיומית. אולי הפריעו לי העגלות הנגררות על-ידי האיכרים. מלראות סין של חלומות.

אני מסתפק בקביעה, כי ברכבת של סין יש שלוש מחלקות. בספינת-נהר המפליגה על היאנג-טסה יש חמש מחלקות.

המילחמה הקרובה

„שדרות השלום הנצחי". זוהי הכתובת של בית-המלון בו התגוררתי בפקין. השדרה הגדולה ביותר במרכז עיר הבירה. גם ביתו של מאו נמצא ברחוב זה.

מאז בואי לסין רודף אותי שמו של הרחוב הזה, כמו סימן שאלה לגלגני. במשך כל הסיור שלי, דיברו אלי קצינים סינים רק על „המילחמה הבלתי נמנעת" נגד רוסיה הסובייטית. אף פעם לא דובר על שלום, ופחות מכך על שלום ניצחי. הדבר היה עלול לעורר אצלי חששות כבדים, אילמלא ראיתי את הרגיעה המוחלטת של בני-שיחי. את השלווה הגלויה של הקהל שהלך לידי ברחובות הערים. את השקט של האיכרים בכפרים. אני בטוח כי העם רוצה בשלום.

נדמה לי, כמו כן, כי הסינים נותנים את ליבם למישחקיהם. לסעודות שלהם ולאופניים שלהם הרבה יותר מאשר ל„מילחמה הקרובה". בכל זאת, מדברת על כך התעמולה שלהם. משחר עד לילה הניגוד אינו מרגש כל-כך על יד הסינים. כפי שחש בו אדם מערבי תמים.

התחנה הראשונה של „סיור סין" שנערך עבורי, היתה בסיאן: עיר בת שני מיליון תושבים, דרומית-מערבית לפקין. בגשם סוחף המתין לי המתורגמן המקומי, לרגלי המטוס. בחסות המטריה שלו. עם כל הכבוד המגיע ל„חבר זר", הגענו אל המכונית שיועדה לי.

בתפנית הראשונה של הכביש שמתי לב לחפירות. בתוך שטחי בוץ צהבהב. בהם עסקו גברים ונשים. הם חפרו במעדרים, בלי עודף מרץ. „אנו מתכוננים למילחמה, על-ידי הכנת מקלטים עמוקים", הסביר לי המתורגמן.

אותו דבר ראיתי בכל תחנה במסעי, בכל הערים הגדולות בהן עברתי. בפקין, במרכז העיר ובפרוורים, ראיתי מיגרשים גדולים, מוקפים גדרות-באמבוק גבוהות, עם מישמרות מזויינים. „אלה הקווים החדשים של המטרו", הסביר המתורגמן שלי מטעם מישרד-החוץ. האם ישמשו כמיקלט אנטי-אווירי? — כן, כמובן, הוא מופתע מהתמימות של שאלתי.

לעומת מה שראיתי בסיורי בשנת 1971, הרי בסיור הנוכחי נדהמתי: הכנות לאור היום, בהשתתפות כל האוכלוסיה, לקראת מילחמה אפשרית עם רוסיה. בני-שיחי הרשמיים האשימו בעיקשות נמרצת את התוקפן האפשרי: זה „הסוציאל אימפריאליזם", הוא ברית-המועצות.

בכל תחנותי במסעי, הוזמנתי לסעוד עם „האחראים ל[illegible]-החוץ" מטעם העיר. או המחוז. מארחי היו פעילי מיפלגה בכירים, בני 45 עד 60, פיקחים, בקיאים היטב במצב הבינלאומי, אדיבים וחייכנים. אשר הסבירו לי כבר עם המנה הראשונה, כי המילחמה היא בלתי-נמנעת.

לפני ארבע שנים, הורשו רק מיספר נספחים צבאיים מערביים לבקר במיקלטים התת-קרקעיים הראשונים, שהוקמו בעיר הבירה. הפעם, כאשר ביקשתי לראות מיקלט בפקין, נענתה בקשתי מייד. אך — „יהיה עליך להמתין עשרה ימים לתורך; כל החברים הזרים מבקשים לראות זאת". כלומר, אין סקריות בסין.

מחילות תת-קרקעיות

ביום שנקבע (כרגיל מודיעים לי על כך בערב הקודם), יצאתי לביקור במיקלט, המוצג בפני זרים. ברחוב מיסחרי צר, דה-שה-לן, המתין לנו גבר בגיל מתקדם, קשה-פנים לבוש במיקטורן-מאו, למרות החום. הוא הכניס אותי ואת המתורגמן שלי לתוך חנות בדים. שם לחץ על כפתור ליד הקופה. מעבר לדלפק התרומם לאט קטע מרובע של הריצפה. ראיתי מדרגות צרות יחסית. אנו יורדים, בעומק 8 או 9 מטרים מתחת לאדמה. אנו עוברים חרש בתוך מינהרה של בטון, משם רואים אולמות מוארים באור ניאון, עם דלתות משוריינות. אנו עוברים לפני מכשירים שונים. „מסננים נגד קרינה וגז מרעיל", מציין המדריך. הסיור מסתיים באולם גדול, אשר לחות האוויר שלו מזכירה לי את המטרו של פאריז.

אנו מתיישבים סביב שולחן-עץ מהוקצע, מגישים לנו תה מסורתי, כאשר המדריך מציג את עצמו: מר קואו, שי-לין,

עבודות ציבוריות מתבצעות בשיטת ה„גיוס", אחרי שעות העבודה

טראסות בהרים — להרחבת שטחי העיבוד החקלאי

מנהל מישרד ההגנה־העממית נגד מטוסים, של הרובע דזה־שה־ילו. ה„סקירה הקצרה" שלו נמשכה חצי שעה.

„התחלנו בעבודות אלה בשנת 1969. עתה אנו עומדים לסיים את מלאכתנו", הכריז האיש (תוך כדי הקשבה לדבריו נזכרתי, כי תקריות־הגבול בין חיילים סינים וחיילים רוסים התרחשו בשנת 1969, וכי באוקטובר 1969 החלו שתי הממשלות במשא־ומתן על הגבול. כעבור שש שנים נמצא מו"מ זה בנקודת קיפאון).

„הרחוב הנמצא מעלינו", אומר מר קואו, „הוא חלק מרובע מלא חיים: אורכו — 270 מטר, עם 45 חנויות ומחסנים, בהם עובדים 1800 איש, 70 אחוז מהם נשים. המינהרות בהן עברתם זה עתה, באורך שלושה קילומטרים, יכולות לקלוט יותר מעשרת־אלפים איש. אם יינתן אות־האזעקה באמצע היום, יגיעו הנה בעיקר הלקוחות של החנויות, עם העובדים, כמובן. המיקלט בו ביקרתם עכשיו, ניבנה על־ידי עובדי החנויות, בימי־החופש שלהם, כמו גם בשעות אחרי העבודה".

אחרי כמה פרטים נוספים אני שומע את מישפט הקסם, סיסמת סין של מאו־טסה־טונג: „איננו יכולים לסמוך אלא על עצמנו ועל כוחנו". מישפט הגורר אחריו הנחייה נוספת של „הקברניט הגדול": המוני העם מבצעים עבודות אלה כהיענות לפנייתו של הנשיא מאו: „חיפרו מחילות תת־קרקעיות עמוקות, הכינו רזרבה של דגן, לעולם אל תשכחו את ההנהגה".

פינוי החנויות יכול להתבצע תוך חמש־שש דקות. כמו גם כי עומק המיקלטים הוא בין 8 ל־9 מטרים.

חלק מהאנשים שיגיעו למיקלטים אלה יישארו במקום, בעוד הילדים והזקנים יפונו במינהרות תת־קרקעיות, המוליכות מכאן לפרברים הכפריים של פקין. „עומד לרשותנו גנרטור לתאורה — מוסיף מר קואו. המסננים יספקו חמצן לנשימה כאשר הדלתות המשוריינות יגנו מפני התנודות שייגרמו על־ידי נפץ הפצצות".

„איזה פצצות? אטומיות או קונבנציונליות? מר קואו מתעלם מן השאלה, אך פותח בנאום פוליטי. „ברגע זה רובצת סכנת מילחמה על העולם כולו, בגלל היריבות הגוברת של שתי מעצמות־העל. אבל, אנו מעריכים כי הסכנה הגדולה ביותר נובעת מן הסוציאל־אימפריאליזם. ברית־המועצות כבשה את צ'כוסלובקיה בשנת 1968; היא התקיפה את סין על נהר אוסורי בשנת 1969. מעשי תוקפנות אלה שימשו לנו כשיעור. למרות המפלה שהנחלנו לה אז, רוצה ברית־המועצות עדיין לתקוף את סין. ברור, כי סכנת המילחמה הכבדה ביותר רובצת על אירופה, מוקד העויינות של שתי מעצמות־העל, שם ריכוז הרוסים שלושת־רבעים מכוחותיהם. אבל, יש להם עוד מיליון חיילים על גבולנו, הפורשים ידם על כל אסיה. אנו חייבים, איפוא, להכין הכל במחשבה על מילחמה. אל לנו להדול משמירה ערנית. בלי הכנות מוקדמות, ייגרמו לנו אבידות כבדות מאוד".

„אם הם יעזו לתקוף אותנו — נמחק אותם, כמו שעשינו ליפאנים לפני שלושים שנה. ניאבק נגדם במילחמה עממית". והוא סיכם במישפט ששמעתי עוד פעמים רבות בנסיעה זו בסין: „קל להיכנס, אבל קשה לצאת" (שפירושו התוקפנים הסובייטים יילכדו בפח של השטח העצום והאוכלוסיה העצומה של סין).

הרובעים המיועדים לשגרירויות זרות, לא רחוק משיכון־פועלים, לא צויידו במיקלטים. הדיפלומאטים המשרתים בפקין לא קיבלו כל הודעה רשמית על נקיטת אמצעים לגבי מיקרה של התקפה אווירית.

הרוב המכריע של הדיפלומאטים המשרתים בפקין, אינו מאמין, על־כל־פנים, באפשרות של התקפה רוסית נגד סין האם ההנהגה הסינית מאמינה בכך באמת? תעלומה. רק דבר אחד ברור: בהפעלת עבודות עצומות וקשות של הקמת סוללות, על־ידי עשרות מיליוני סינים, גברים נשים וטף, תוך הוראה לאיכרים „לאגור מלאי של דגן לקראת מילחמה", רוצה הנהגת סין כי האוכלוסיה תאמין בכך. מכל מקום, ברגע זה

„שולחן עגול" עם חיילים

מכיוון שהמילחמה מוזכרת בסין מדי יום ביומו, טבעי והגיוני הרצון לראות את צבא־השיחרור־העממי. העליתי בקשה זו. נעניתי בחיוב. בפרבר של ננקין ערכתי ביקור אצל חטיבת חיל־רגלים 179.

התקבלתי על־ידי שני קומיסארים פוליטיים קצינים גבוהים, כפי שמעידים ארבעת הכיסים בסרבלים הירוקים שלהם. אין אותות לדרגות בצבא סין; חיילים ומפקדים לובשים אותם מדים, אבל החיילים והקצינים הזוטרים לובשים מדים עם שני כיסים בלבד.

ה„סקירה הקצרה" היא קצרה. אני למד, כי יחידה מובחרת זו נוצרה בשנת 1937. בתחילה הוקמה היחידה מפרטיזנים שלחמו נגד היפאנים, ולאחר־מכן, בפקודת המיפלגה הקומוניסטית, הצטרפו ליחידות הקואומינטאנג. הביאו אותי לראות את „המוזיאון הקטן" של החטיבה: תריסר מוצגים וצילומים, אותות הצטיינות במילחמה, מיסמכים מארכיון וכרוזי תעמולה, המספרים את ההיסטוריה המפוארת של החטיבה. יחידה שלחמה גם בקוריאה נגד האמריקאים. אני מבין, כי „מוזיאון" זה משמש גם להוראה צבאית ואידיאולוגית לחיילים.

לאחר מכן, מוליכים אותי לתצפית בתרגיל־ירי. בעזרת משקפת אני בוחן את המקלעים, את הרובים ואת הקאראבינים. כל המטרות נפגעו. קרב כידונים מורגל. מיצעד צבאי בקצב ריצה. נשק־קל של חיל־רגלים, מיספר תותחים־ללא־רתע בקוטר 82 מ"מ, הנישאים על כתפי החיילים. חיגגה צבאית נאה, היכולה לעורר התפעלות של כל איש־צבא טוב בעולם. האם הראו לי את המילחמה הבאה? לא. בעיקר את הקודמת.

אני יוצא במכונית לסיור בקסרקטין. צריפי אבן, חדרים עם עשרים עד שלושים מיטות. תקינות וניקיון הנשק: נשמרים בקפדנות. התרמילים מוכנים ליציאה מיידית לקרב. הכל נקי למשעי, „מצוחצח", מסכוני וגם... שיוויוני. המפקדים ישנים בחדרים יחד עם החיילים, כאשר המפקדים הבכירים יותר (איני יודע את דרגותיהם) משוחחים עם החיילים כמו שווים עם שווים. תוך נסיעה ראיתי גם גינות־ירק, שהחיילים שתלו, כמו גם כמה „סדנאות לתעשיה" (מוצרי בית־מרקחת, מזרקים, וכדומה), בהם עובדים — איזו הפתעה! — נשותיהם של המפקדים, לבושות כותנות לבנות, כפועלי תעשיה.

הכינו לנו „שולחן עגול", כדי לאפשר לי לשוחח עם החיילים ועם המפקדים, שנטלו את רשות־הדיבור על־פי הסדר, בלי כל „כפיה" של סדר הדרגות". השירות הצבאי בסין נמשך שלוש שנים. מבחינה תיאורטית. אבל, אני מבין כי המגוייס יכול לחזור „על פי הצרכים של הצבא". פירושו של דבר, כי משך השירות הצבאי נקבע על־פי המצב הבינלאומי או הפוליטי. מרבית הגברים שנאספו סביב השולחן משרתים כבר 5 שנים. הם מהווים, איפוא, חיילי צבא־קבע. כולם בני איכרים ופועלים. רק לעיתים רחוקות הם רואים את מישפחותיהם. השכר מינימאלי. אפילו ה„פעילים" מרוויחים פחות מפועלי תעשיה. החוק קובע, שהחיילים מקבלים „דיור, מזון ומעיל". השיחה שלנו נערכה באולם שקירותיו מכוסים בכרזות המשמש בשעות הפנאי כספריה, כאולם להרצאות לקורסים לחינוך פוליטי. עד כמה שהבנתי, נערכים קורסים אלה מדי יום ביומו ונמשכים גם במשך מחצית מיום „הפנאי" של החיילים הקורס חייב להימשך 15 שעות בשבוע.

בעת השיחה הגישו לנו „גבינה של סויה" המיוצרת על־ידי החיילים עצמם, בחדר עבודה סמוך. הצבא העממי אינו משמש רק למטרות צבאיות. יש לו גם תפקיד כלכלי: „הברית עם הפועלים ועם האיכרים" אינו סתם סיסמה: הצבא משתתף בקציר, החיילים חונים בתוך הכפרים והם מפעילים גם את בתי־החרושת, בשעת סיכסוכי־עבודה.

נזהרו היטב לא לומר לי זאת כאן, אבל שמעתי ממקור בטוח כי יש „הפסקות עבודה" בבתי־חרושת סיניים מפעם לפעם. הפועלים מעלים דרישות, וזוכים לפעמים לקבל תנאי עבודה טובים יותר, עם תגמולים צודקים יותר עבור שעות נוספות. אבל, מעולם לא הושגה כך העלאה בשכר.

בשעת סיכסוכים כאלה ממלא הצבא את מקום הפועלים. הצבא מילא תפקיד ממצב חשוב ביותר בזמן המהפכה־התרבותית ואחריה הצבא הוא שעצר את המהומה, שהתפשטה כמעט בכל מקום. בתקופת המהפכה התרבותית הוא התערב, כמובן, על־פי הוראות המיפלגה. אבל היה צורך בשנים רבות, לאחר־מכן, כדי להחזיר את הצבא למקומו, ולהחזיר את הפיקוח הפוליטי על המחוזות, האזורים, הערים ואפילו כמה בתי־חרושת, אל השילטון האזרחי, המיפלגה הקומוניסטית של סין.

שיחתנו הגיעה, כמובן, לתפקיד הצבא: ההגנה הלאומית אני שומע, מפי חיילים ומפקדים, הכרזות מקובלות על „העויינות בין שתי מעצמות־העל. הגורמת עתה להתהפוכות הפוליטיות בעולם" כאן נוטל את רשות־הדיבור קומיסר פוליטי: „עלינו להיות זהירים באופן מיוחד לגבי הסוציאל־אימפריאליסטים. הם שואפים להגמוניה לא רק על־פני היבשות, אלא גם בים. הם מכינים את המילחמה נגד כל עמי העולם. עלינו להיות מוכנים להדוף התקפת־פתע מצידם"

„חינוך פוליטי" לחיילים — מדי יום ביומו

הקומיסר הפוליטי המצורף לחטיבה מעריך כי האימפריאליזם (ארצות־הברית) והסוציאל־אימפריאליזם (ברית־המועצות) מסוכנים באותה מידה. החיילים שותקים בחלק זה של השיחה, שהתעוררה, להפתעתי, בעיקבות הברכה שלי, לראות את השלום בסין, כמו בכל מקום אחר.

דומה, כי בשעה זו גורמת המלה הפשוטה „שלום", לחיילים כמו לאזרחים סינים, לצאת בהכרזות עקרונות על המילחמה הבלתי נמנעת. אבל, הרי לא באתי לחטיבה 179 בתיקווה למצוא שם פאציפיסטים.

האמת תנצח!

לפני צאתי את סין ביקשתי לשמוע הסבר על עמדת פקין לגבי סיכויי המילחמה מפי „אחראי חשוב", חבר ממשלה, אם אפשר. ביקשתי אושרה. התקבלתי על־ידי מר הו אינג, סגן ראשון של שר־החוץ הסיני, למשך שעה וארבעים דקות. השיחה נערכה בסלון גדול ונוח של מישרד־החוץ, בנוכחות חמישה פקידים זוטרים (בהם שני מתורגמנים). כולם רשמו רשימות. סגן־השר, דיפלומאט הלבוש באדרת אפורה אלגאנטית, גזורה היטב. מבד עדין, מעשן סיגריות בשרשרת, כאשר הוא מבטא את דבריו בדייקנות ומלווה אותם בפרצי־צחוק קשים. סגן־השר מוסר לי הודעה: „עצתי לצרפתים ולעמי אירופה לחפור, גם הם, מקלטים תת־קרקעיים עמוקים".

הוא מוסיף: „ברית־המועצות מאיימת קודם־כל על אירופה, לכן, אנו מייעצים למדינות אירופה להתאחד ולא להסתכסך עם ארצות־הברית".

לגבי היחסים בין מוסקבה לפקין, מתחיל השר להלל את סטאלין: „במשך חייו היו יחסי סין ורוסיה־הסובייטית מצויינים... הוא היה מארכסיסט־לניניסט גדול, ולכן לומדים פה את כתביו ומוצגים פה הדיוקנאות שלו. „נכון כי סטאלין מהווה, יחד עם מארכס, אנגלס ולנין, אחד מ„ארבעת הקדושים" הקומוניסטים, אשר דיוקנאות ענקיים שלהם מוצבים בכל מקום, מול צילום ציבעוני — גדול יותר — של מאו.

מר הו אינג מסכים, יחד עם זאת, כי „בסוף חייו ביצע סטאלין כמה טעויות, לגבי הלאומנות של מעצמות גדולות. הסכמי יאלטה, למשל".

עתה פותח סגן־השר בגידוף נגד חרושצ'וב: „הוא הכריז, כי אפשר להגיע לסוציאליזם בלי מהפכה אלימה, דבר המהווה כפירה במהפכה, שהיא מהות המארכסיזם־לניניזם". בהתייחסו לקומונה של פאריז, אל מהפכת אוקטובר ואל תפיסת השילטון על־ידי המיפלגה הקומוניסטית הסינית, קרא השר: „בכל ההיסטוריה העולמית עוד לא קרה מעולם, כי מעמד הפועלים תפש את השילטון בבחירות לפרלמנט, או בשיטות פאציפיסטיות. חרושצ'וב אמר דבר שטות כאשר הכריז כי המהפכה תהיה ניצחון, היכול לגרום למילחמה עולמית".

ומסכם מר הו אינג: „בנקודה זו, יימשכו המחלוקות שלנו עוד עשר שנים, עוד מאה שנה, עוד עשרת אלפים שנה. אבל האמת תנצח אנו צודקים".

לבסוף הוא מגיע לברז'נייב: „הוא כבר הגיע רחוק: ברית־המועצות נעשתה סוציאל־אימפריאליסטית לגמרי, בכל מאה האחוזים". הוא מאשים את מוסקבה, כי „רצתה לפקח ולנהוג בסין כאילו היתה גרורה"...

כאן מגיע הזכיר ארוך על סיכסוך הגבול הסיני־סובייטי: „ברית־המועצות איננה מכירה אפילו בקיומם של אזורים הנתונים במחלוקת. כי היא חוששת שזה יעורר תגובת־שרשרת.

בעיקר באירופה, שם היא כבשה 400,000 קילומטרים מרובעים בהכריזה כי אין לשנות גבולות בכוח".

ברית־המועצות מטפחת שאיפות מטורפות. „היא מסוכסכת עם ארצות־הברית על־פני כל כדור הארץ. מוקד הסיכסוך הוא במערב אירופה, איזור חשוב מאוד מבחינה כלכלית, מכונית, תעשייתית ופוליטית. ברית־המועצות היתה רוצה לכבוש את כל העולם, אבל קודם־כל את אירופה". מר הו אינג, פורץ בצחוק, כאשר עיניו יורות ניצוצות של זעם קר, ובוחן אותי: „עבור הדוב הצפוני הזה, אירופה המערבית היא כמו חתיכת בשר מעוררת תיאבון. אותה היא רוצה לבלוע".

מר הו אינג אינו מפחית, יחד עם זאת, מגודל הסכנה של תוקפנות סובייטית נגד ארצה, אבל. „בסין יש כל־כך הרבה שטח, עד כי יהיה צורך להילחם משך עשר או עשרים שנה כדי לכבוש אותנו. העם הסיני שומר על זהירות בדרגה גבוהה, כי אנו מעריכים שסכנת המילחמה עולה". שתיקה קצרה, ובהמשך: „ברור, אין זה אומר כי המילחמה תתלקח מיום אחד למחרתו. אבל, אין אנו מסכימים עם כמה ידידים באירופה, המעריכים את סיכויי המילחמה כרחוקים".

בסוף שיחתנו שאלתי את סגן־השר, האם האיום על סין הוא רציני יותר מצד ארצות־הברית או מצד ברית־המועצות. שמתי לב, שהוא לא תקף כלל את האמריקאים. הוא התחמק משאלתי פעמיים. אבל בסופו־של־דבר אמר: „בשעה הנוכחית מהווה האיום הסובייטי סכנה גדולה יותר מן האיום האמריקני".

בעיתון הסודי

האם יש להשתומם על המבט המיוחד במינו של הסינים, לגבי העולם. כאילו נע כדור־הארץ סביב „האימפריה המרכזית"? חייץ בלתי־נראה מפריד בינם לבין העולם. פקין רואה את הזרים הצועדים ובאים: מדינאים, מליצי־יושר, סופרים מלומדים. אבל רק לעיתים־רחוקות מחזירים לנו ביקור. בכירי ההנהגה הסינית — צעירים או זקנים, מכל דרג — אינם יוצאים מעולם את ארצם. גם בתוך סין עצמה, מפריד מחסום בין הזרים לבין הסינים. דבר זה אינו מקל על „ההבנה ההדדית". אבל, האם שואפים לכך?

מה חושבים ההמונים? איש אינו יודע בבירור. חוסר הידיעה שלהם על העולם החיצוני, יחד עם הסקרנות שהם באים לידי ביטוי בהתקהלויות סביב „חבר זר" המגיע אליהם. ברחוב מרכזי של ננקין הלך אחרי ממש קהל של סקרנים. אפילו בסימטאות פקין, לשם מגיעים הזרים רק לעיתים נדירות, גורם בואו של אדם לבן או שחור ממש לסנסאציה. אוכלוסיה זו נראית, מכל מקום, רגועה לגמרי, למרות שיטפון התעמולה הזורם עליהם.

בניגוד לנאומים הרשמיים על סכנת־המילחמה, יכולתי להעלות כמה רמזים הנוטים להוכיח כי איש אינו מבוהל, או נרגש במיוחד.

ביקרתי במספנה בשנחאי, שייצרה ב־1971 אוניה אחת בת 13,000 טון — בשנה. כיום מייצרת המספנה שתי אוניות כאלה לשנה, מלבד ספינות־נהר קטנות ועשר ספינות־גרר. תפוקה של עיתות־שלום. שום דבר אינו מצביע על כלכלה מילחמתית.

באותה עיר ביקרתי גם בבית־חולים מיספר 6, בו ביקרתי ביקור יסודי לפני ארבע שנים. בית־חולים זה התמחה בחיבור מחדש של אצבעות, ידיים, אצבעות־רגליים, או כפות־רגליים שנקטעו (בתאונות־עבודה, בדרך־כלל). בית־חולים זה, בהנהלתו של כירורג גדול, השלים גם הוא התפתחות מרשימה. אין כאן מיקלטים, או דיבורים על מילחמה. תוך ציטוטים של מאו על „ההשפעה הגרועה של קונפוציוס", מקדיש עצמו הרופא המקבל לשירות החולים שלו באותה מסירות כמו רופאים וחוקרים באירופה ובאמריקה.

אינני יודע מה יכולים לחשוב כיום מאות מיליוני האיכרים הסינים. אינני יודע אם פועל־שחור סיני מכיר משהו אחר מלבד דברי התעמולה המשוננים שוב ושוב באוזניו. אבל, סגל הפעילים חייב לדעת היטב מה מתרחש בעולם. שמעתי, אומנם, כי במיוחד עבור סגל הפעילים, מתפרסם בפקין עיתון יומי, עם תעתיקים יומיומיים של מיבחרי סוכנויות־הידיעות המערביות הגדולות ושל מאמרי העיתונים המערביים. יומון זה, המודפס כנראה בכמה מיליוני טפסים, לא יגיע לעולם לידי דיפלומאט או עיתונאי אירופי. בכל זאת, המתורגמנים שלהם, הנקבעים על־ידי שירותי־הביטחון כאנשי־סגל הפעילים, קוראים יום־יום בעיתון זה. תושבים זרים רבים בפקין הבחינו בעיתון זה בידי סגל הפעילים, שקראו בו בעת הנסיעה באוטובוס. דוגמה למשמעת־ברזל משותפת: אף סיני לא הסכים מעולם להראות להם עיתון זה, או אפילו להודות בקיומו.

מי יהיה היורש?

הבעיה הגדולה של סין תהיה, בזמן הקרוב, הירושה של מאו. בהתקרבו לגיל 82, חסר־כושר לנהל את העניינים השוטפים, מתערב בכך „הקברניט הגדול" רק לעיתים נדירות. לדברי האורחים הזרים הנדירים שהתקבלו אצלו, קשה לו יותר ויותר לדבר. דומה, כי הוא סובל ממחלה מסתורית בחך או בלשון. אחייניתו, סגנית שר־החוץ, הנמצאת תמיד לצידו, מקשיבה לדברי דודה וחוזרת על דבריו בסינית. המתורגמנים הרשמיים מתרגמים אז למוזמנים את דבריו של הנשיא מאו. אשר איש מלבד אחייניתו לא הבינם.

גם אם ממשיכים להסתמך על שמו בכל השיחות הרשמיות, דומה כי תדמיתו מתעמעמת בהדרגה. תלמידי בתי־הספר אינם מניפים עוד בספר האדום הקטן, אשר אינו מחולק עוד חינם בתריסר שפות לזרים. איש אינו נושא יותר בסין את „הכפתור האדום" עם דיוקן של המנהיג הגדול, אפילו הפסלים והכרזות הענקיות עם תדפיסי קלסתרו הפכו נדירים יותר.

צ'ו אן לאי, גם הוא חולה מאוד וקשיש (78). מי יבוא במקומו? אין טעם להעלות השערות. אף אחד, אפילו בין אנשי־המעלה הסינים, אינו יודע זאת כיום. כפי שאיש אינו יודע מה תהיה המדיניות של המנהיגים העתידיים, אשר יעמדו בראש רבע מן האנושות.

הם יצטרכו, מכל מקום, לפתור שתי בעיות, במדיניות החוץ יצטרכו לבחור בין המהפכה העולמית לבין הפרגמאטיות המתבצעת בהצלחה על־ידי הצוות הנוכחי. קשה להניח, כי הם יוכלו להתייצב כנגד ברית־המועצות וכנגד ארצות־הברית בעת ובעונה אחת. יהיה כאן צורך בבחירה מהירה.

מבחינה כלכלית הם ימצאו עצמם בפני דילמה. אם ירצו, כפי שמראה התוכנית הנוכחית, להנהיג מודרניזציה בכלכלה הסינית ולהעלות אותה לרמה של הארצות המתועשות, יהיה צורך לבחור בין צנע תמידי ועקרוני לבין שיתוף אישי, מסויים, של הפועלים והאיכרים. יכול להיות, שבנקודה זו יהיו ויכוחים קשים, עם מחלוקות חריפות בין אישים. ה„שיתוף" של הפועלים ושל האיכרים, כלומר — עליה מסויימת ברמת־החיים שלהם — נחשב כיום בסין כפשע נורא: פשע הרוויזיוניזם. אבל, הסינים יודעים. כאשר יש צורך, להודות בכורח המציאות, מבלי להצדיק זאת בנימוקים תיאורטיים.

פנתרים שחורים או אדומים?

מאת צוות חקירה של ידיעות אחרונות
אורי פורת
*
מנחם מיכלסון
*
יאיר עמיקם
*
אריה אגוזי

בהשפעת קבוצות שמאלניות קיצוניות נדחפו ה„פנתרים", בתקופת התארגנותם, לפעילות אלימה. לאחר שנדחתה הבקשה הראשונה לחון את צ'ארלי ביטון, היו בין מנהיגי האירגון שהציעו לחטוף את אחד השרים, כבן־ערובה ● לאחר שורה של סיכסוכים בצמרת, שהביאו לפילוגים ולחצאי־פילוגים, עושים ה„פנתרים" הכנות למירוץ לכנסת ומנהלים מגעים חשאיים עם „מוקד" ו„יעד" על הקמת גוף פוליטי משותף

ב־3 במארס 1971, כאשר הציץ ראש עיריית ירושלים מחלון לישכתו לעבר מאות הצעירים הזועמים משכונת מוסררה, שהתארגנו להפגנה בחזית הבניין, הוא קרא לעברם בחורי־אף: „לרדת מהדשא! לרדת מהדשא".

המפגינים — חברי אירגון ה„פנתרים השחורים" שזה אך נולד — לא רק שלא ירדו מן הדשא, להיפך — בעקשנותם ובאגרופיהם הקמוצים והמאיימים, עלו אז אל זירת המאבק הפוליטי בישראל, והפכו להיות גורם שהמימסד הישראלי חרד מפניו יותר מאשר מפני כל קבוצה קיקיונית אחרת. התבטאותו האומללה של טדי קולק באותו מעמד, ביטאה, אולי, יותר מכל התבטאות אחרת, את התגובה הסימבולית של ראשי השילטון נוכח ניצני המרי של בני־עדות המיזרח. הם חששו כי הללו, בזעמם וברגשי התיסכול והקיפוח שהניעו אותם לפעולה, עוד ירמסו את הדשא הירוק והמדושן, ישחיתו את גנה האשליות, כפי שהוא נשקף מן ה„חלונות הגבוהים".

מאז אותה הפגנה, יצאו ה„פנתרים" לעשרות הפגנות נוספות בכל רחבי הארץ — מהן כאלה שזיעזעו את המדינה באלימותן ובשינאה הנוראה שנשבה במיפרשיהן — וכיום, לאחר גילגולים, פילוגים ומשברים רבים, הם עובדה קיימת. יש להם נציגות קבועה בוועד־הפועל של ההסתדרות; ועתה, בתוספת לא־טבעית של „הכרבורות אדומות" — המתבטאות באידיאולוגיה השמאלנית שסיגלו לעצמם — כבר נערכים ה„פנתרים השחורים" לקראת הבחירות לכנסת.

„טרמפ" על פנתרים

בתחילת דרכם לא עשו הפנתרים רושם מיוחד. מייסדי האירגון, היו כחצי תריסר צעירים מאוכזבים, רובם בעלי עבר פלילי, אשר בשל כך גם לא גוייסו לצה"ל. כתם זה הפריע להם למצוא מקום עבודה קבוע והוסיף על רגשות הקיפוח שהיו מנת־חלקם, בשכונות העוני הירושלמיות בהן גדלו. בני חבורה זו פנו באמצע 1970 לעובדי מחלקת־הסעד של עיריית ירושלים וביקשו את עזרתם בהקמת מועדון לשכונת מוסררה.

עובדי מחלקת־הסעד, שהיו מסוכסכים עם הנהלת העירייה בגלל סירובה להגדיל את התקציבים העומדים לרשותם, ראו בחבורה זו את האמצעי שבעזרתו יוכלו להתריע על המצב החברתי החמור באותה שכונה.

לפי אחת הגירסות, אותם עובדי מחלקת־הסעד של עיריית ירושלים הם שהמציאו לחבורה זאת את השם המפחיד „הפנתרים השחורים". לפי גירסה אחרת, שם זה הומצא ב„בית־התה הצהוב" של אבי ברדוגו. היה זה מקום שנודף ממנו ריח של עישונים לא חוקיים, כמו חשיש בתקופה מסויימת. מקום זה שימש כאחת מ„מיפקדות המהפכה" של צעירים שמאלנים בעיקר, אנשי „מצפן" רק"ח ושי"ח, שנדדו באורח קבוע בין קפה „טעמון", ה„גלריה הקטנה" ו„מועדון דג'אנגו".

החוגים השמאלניים, כמו עובדי לישכת־הסעד של עיריית ירושלים, גילו מהר את הפוטנציאל המהפכני הגלום באותו אלמנט אלים, אשר דהר על הסוס העדתי בצאתו למלחמה למען שוויון וכנגד קיפוח. אולם, בעוד שעובדי העירייה ביקשו להשתמש בצעירים אלה כדי להפחיד את העירייה ולזכות בתקציבים מוגדלים, ביקשו אנשי „מצפן" וכל השאר להשתמש בהם כדי להפחיד את המדינה, ואומנם, תוך זמן קצר, נטלו האירגונים השמאלניים את ה„פנתרים" תחת חסותם, הכניסו את מנהיגיהם כחברים קבועים במועדונים האכסקלוסיביים של ה„בוהמה המהפכנית". ליבו בליבם את אש השינאה למימסד האשכנזי (וה„קאפיטליסטי", כמובן), ניסחו עבורם את כרוזותיהם, השתתפו בהפגנותיהם ועודדו אותם לפעילות אלימה.

בשיא תפסו התנועות השמאלניות „טרמפ" על ה„פנתרים", במטרה לעשות באמצעותם הון פוליטי, וכן בני השכונות באהדת של דעת־הקהל ושל אמצעי־התקשורת. עובדה היא, כי אותה חבורה ירושלמית, היא אשר העלתה על סדר־יומה של המדינה, את בעיית הפער החברתי, אשר עד אז היתה רדומה. אולם, בכל זאת ונחשף הקשר בין מנהיגי ה„פנתרים" לבין מפעיליהם מן השמאל הקיצוני, הלכו ונמוגו האהדה וההזדהות עם מאבקם.

מאז אותה הפגנה על הדשא, בחורף 1971, ידעה תנועת ה„פנתרים" תקופות של גאות ושפל, גישושי דרך וניסיונות התגבשות, אשר הביאו גם לשינויים בנוף האנושי של הצמרת. רבים מן המייסדים נעלמו מנוף זה. חלקם, אשר בזמנם היו בני־ברית, הפכו להיות יריבים בלב ונפש. אחד המייסדים, אדי מלכה, אשר סלד מן הדגלים האדומים ומן הגלישה של חבריו אל זרועות השמאל הקיצוני, תוך מה שנראה בעיניו כבגידה בעיקר — המאבק לשיפור תנאיהם של בני עדות־המיזרח — עזב את האירגון בטריקת־דלת והקים אירגון מתחרה „פנתרים שחורים תכלת־לבן", כלומר: „פנתרים" לאומניים, להבדיל מאלה המשרתים מדעת, או שלא מדעת, את ה„מהפכה הבינלאומית של הפרולטריון".

הפילוג - והכישלון

אולם, יש הרואים בפילוג הזה, פרובוקציה מכוונת מצד ה„מערך" השולט במדינה.

כמיספר תקופות השיא של ה„פנתרים", כך היה גם מיספר הנסיונות שעשו גורמים שונים לחסלם — זו דעתו של המנהיג הבלתי רשמי של התנועה כיום, חבר־הכנסת לשעבר, שלום כהן. הוא אמר השבוע בפסקנות: „כל הניסיונות שנעשו במטרה לפלג אותנו ולהביא לחיסול התנועה — נעשו בהשראת המערך ובמימונו. המערך רואה בנו איום פוטנציאלי על שליטתו בקולותיהם של בני עדות־המיזרח".

מה שהחל ב־1971 בהפגנות זועמות של חבורות בלתי־סדירות ובלתי־מוגדרות בדיוק, החל קורם עור וגידים של תנועה פוליטית. בסוף 1972, היה זה באוגוסט אותה שנה, כאשר חל הקרע הסופי בתנועת „העולם־הזה — כוח חדש". בתום הליכי הפילוג שבא בעיקבות אותו קרע, בותר אורי אבנרי בראש סיעת „העולם הזה", ואילו שותפו בעבר, שלום כהן, עמד בראש סיעה חדשה, שאימצה לעצמה את השם „דמוקראטים ישראלים". אין ספק, כי קשריו ההדוקים של כהן, יליד מצרים, עם ה„פנתרים" מאז צעדיהם הראשונים, הביאו אותם למחשבה על איחוד עם הסיעה שבראשה עמד לאחר הפילוג. ואכן, בפברואר 1973 הוקמה תנועה חדשה בשם „פנתרים שחורים — דמוקרטים ישראליים", ושלום כהן הפך להיות מזכירה הכללי. בספטמבר אותה שנה „רצה" התנועה החדשה בבחירות לוועידת ההסתדרות וזכתה ב־7.1 אחוז מן הקולות. אך בבחירות לכנסת, שנערכו באיחור בגלל מלחמת יום־הכיפורים — לא זכתה התנועה להצלחה דומה, והיא כשלה על גבול „אחוז החסימה".

אחת הסיבות לכישלון בבחירות לכנסת, היתה נעוצה בפילוג שבוצע על־ידי אדי מלכה, מנהיגם של „הפנתרים־השחורים־תכלת־לבן". במסיבת עיתונאים שכינס, האשים את „הפנתרים־השחורים־דמוקרטים־ישראלים" בקשרים עם אירגוני המחבלים בשכם. הוא טען, כי ארגונים שמאלניים קיצוניים בארץ ובחו"ל מממנים את פעולות ה„פנתרים" המקוריים שנכנסו אל מתחת לכנפיו של שלום כהן. (הידוע גם הוא בדעותיו השמאלניות ובחזון הישראלי־פלסטיני שלו). אשר לקראת הבחירות בחר לתנועה את האות „ז'".

במסע בחירות עצמאי, שניהל אז אדי מלכה, היתה סיסמתו: „אם תצביע ד' — תקבל ז' אחרי הבחירות".

שלום כהן טוען, כי פרישתו ופעילותו של אדי מלכה לאחר מכן, נעשו בהשראת המערך. לחיזוק דבריו, הוא מצביע על ההלוואות הגדולות שקיבל מלכה בתנאים בלתי־מקובלים, בעזרתן הקים את המיפעל לבנייה־טרומית שלו, במיצפה־רמון. רק באחרונה התברר, כי בגלל התמוטטותו של אותו מיפעל, ייגרם לאוצר המדינה נזק העולה על חצי מיליון ל"י. מאחר וההלוואות שניתנו למלכה לא באו לאחר בדיקה לגבי כדאיות המיפעל, כמקובל. טוען שלום כהן: „לאחר שחיים בר־לב התמנה לשר המיסחר והתעשייה, הוא הורה, אומנם, לערוך בדיקת קו עם „קריטריונים מקילים" — אך אז כבר היתה המדינה שקועה בערבויות ובהלוואות על מאות אלפי לירות, למיפעל שלא התחיל בייצור שוטף עד עצם היום הזה". על סמך טענה זו קובע כהן: „אני בטוח, כי הכספים ניתנו למלכה כדי שיפעל נגדנו — וזאת כחלק ממאמצי המערך לחסל אותנו".

הגיב על האשמה זו השבוע אדי מלכה, המתפרנס היום מעבודתו כאינסטלטור בירושלים: „זוהי עלילה שפלה. הייתי פעם בחור אמיד ועכשיו נותרתי חסר כל, בגלל המיפעל שלא הצליח. לא היה כל קשר בין ההלוואות שקיבלתי לבין הטענות שמשמיע שלום כהן. האמת היא, כי הוא לא יכול לסבול את האמת שהשמעתי, ביחד עם חברים אחרים, לפיה הוא, כהן, רק מנצל את ה„פנתרים" בתקוה לחזור בעזרתם לכנסת. יש לו חשבונות עם אורי אבנרי וכדי להתחרות בו, הוא השתיל ל„פנתרים" את האידיאולוגיה השמאלנית שלו ורעיונותיו הקיצוניים בנושא הפלסטינאי. נושא המעניין את הפנתרים האמיתיים כשלג דאשתקד. מה שתמיד עניין את ה„פנתרים" האמיתיים, זה גורלם של היהודים בני־עדות־המיזרח בשכונות העוני, ולא גורלם של הערבים, בני העם הפלשתינאי, במחנות־הפליטים".

„פגישה" בפאריז

בין פלגי ה„פנתרים", הפלג „הישראלי־דמוקראטי" של שלום כהן, נותר הדומינאנטי, בגלל כושר האירגון המעולה של האחרון, למרות הכישלון בבחירות לכנסת, עדיין מונה תנועתו כ־5000 חברים פעילים במאות סניפים בארץ, המשלמים חמש ל"י לחודש מס־חבר.

לאחר החנינה איתקד לצ'ארלי ביטון, חבר מזכירות התנועה שנידון ל־7 חודשי מאסר על תקיפת שוטרים, הכירו הפנתרים בכוחם של לחצים מחו"ל. שכן, חנינה זו הושגה בעיקבות התערבותן של קהילות יהודיות במרסיי, אמסטרדם, לונדון ומונטריאול. או אז החלו מריצים שליחים אל קהילות רבות, כדי להשיח באוזניהן את מרי ליבם. ואחד מהם, מוני יקים, שנגדו תלויה ועומדת בארץ פקודת־מעצר, הרחיק לכת בלונדון, שם הוא מתאר את מדינת ישראל כ„מדינת מישטרה" וזה למעלה משנה שהוא מאיים שם לבקש „מקלט מדיני". אך, לדברי שלום כהן, אין מוני יקים מייצג שם את הפנתרים באורח רשמי, והוא עושה שם כ„איש פרטי".

קשרי החוץ של „הפנתרים", הביאו בעקיפין לפרשה, שלדברי שלום כהן ואחרים, זכתה לפירסום מסולף בעיתונות הישראלית. בחודש מרץ השנה, יצאו ראובן אברג'יל וצ'ארלי ביטון לפאריז, כדי „להדק את הקשר עם הוועד הצרפתי". ביום הגיעם השתתפו באסיפה של נוער יהודי, בה נאם השגריר אשר בן־נתן. באמצע דבריו, זינקו השניים ממקומם ודרשו רשות דיבור. הסדרנים הגבריהנים שנכחו במקום השליכו אותם מהאולם. התקרית הפנתה אליהם את תשומת־לב של העיתונות. שהתבטאה, בשורה של ראיונות. בפגישה עם כמה עיתונאים צרפתיים, נשאלו נציגי „הפנתרים" מישראל, אם יהיו מעוניינים להיפגש עם נציג אש"ף בפאריז. לדברי שלום כהן, השיבו השניים כי גם אם ערפאת יבקש פגישה עמם יפנו קודם לממשלת ישראל כדי לבקש אישור.

תוכניות חטיפה

אין כיום כל אפשרות לבדוק מה בדיוק נאמר באותה פגישה. אולם הכותרות שהופיעו למחרת בעיתוני ישראל סיפרו על כוונת שליחי „הפנתרים" להיפגש עם אנשי אש"ף. אנשי התנועה בארץ, ומאוחר יותר שני השליחים, הכחישו את הפירסומים. אולם תשומת־הלב הופנתה כבר לגישה המיוחדת של תנועת „הפנתרים" לבעיה הפלשתינאית. גישה זו מצאה את ביטוי ברור בהחלטות הסיכום של הוועידה הארצית, שהתקיימה בחודש ספטמבר בבאר־שבע. סעיף 5 קובע, כי „שלום צודק יכול להיעשות רק על בסיס של הכרה הדדית של ישראל והפלשתינאים, מושתתת על העקרון כי ארץ־ישראל בגבולות המנדט הבריטי הישן, היא מולדתם המשותפת של שני העמים; לכל אחד מהם הזכות למדינה עצמאית וריבונית משלה, הקשורה בהסכם שלום עם המדינה השניה, כשהגבולות בין השתיים פתוחים ליחסי מסחר, תיירות ודיפלומטיה ולקשר עם המקומות הקדושים, תוך הבטחת אחדות ירושלים". החלטה זו וההחלטות אחרות בנושאים מדיניים שקיבלה הוועידה מעידות ש„הפנתרים" שואפים להפוך לגורם המשפיע גם על נישאים מדיניים ולא רק על נושאי פער וקיפוח עדתי, ובעצם בנושאים אלה, אין הבדל גדול בינם לבין „מוקד" הקומוניסטית.

עיסוקם של ה„פנתרים" של היום בבעיות מדיניות, נראה לרבים כסטיה מן המטרות המוצהרות של התנועה. אחד ממייסדיה הראשונים, סעדיה מרציאנו, החרים את ועידת התנועה בספטמבר. בין השאר על רקע זה. „אמרו אז בוועידה שאני חולה ושלחו משם ברכות החלמה", נזכר השבוע מרציאנו — „אבל זה שקר

(סוף בעמוד 44)

האם השוחד מריץ את שוק הירקות?

מאת ברוך נאדל

• „כשהתחלתי לרכוש ירקות במחסן „תנובה" בשוק — הצהיר בשבועה סוחר משוק הכרמל — הייתי נותן למנהל המחסן בקבוקי ויסקי ועוד מיני מתנות אחרות... תמורת „המתנות" הנ"ל הייתי מקבל סחורה במחירים נוחים..." • כיצד השתמש משרד החקלאות בסובסידיה הממשלתית, שתפקידה להוריד את מחירי הירקות, דווקא כאמצעי למנוע את הורדתם • בידיהם של אנשים בודדים, המסווגים את הירקות, נתונה החלטה היכולה להעביר מיליוני לירות מכיס לכיס, ללא אפשרות של פיקוח ממשי

בשוק הסיטונאי בתל־אביב. מכירת ירקות ופירות מסיטונאי לסיטונאי אסורה, אך היא קיימת כתופעת קבע, וחוטאת בה גם „תנובה"

בוויכוחים על אודות פער התיווך בירקות ובפירות, טוענים לא פעם נציגים רשמיים: „לא כדאי לדון בעניינים קטנים, כמו מחיר הארגזים, דמי סבלות וכדומה". אולם, טענה זו אינה אלא ניסיון להתחמק מגילוי האמת, כיצד מרוויחים אנשים מיליונים, ללא הצדקה כלכלית, ומייקרים בזאת את הירק והפרי בממדים מפחידים. מחירי השכרתם של הארגזים נראים, לכאורה, כדבר של מה־בכך במיסגרת הפער הנורא בשיווק. אלא שאין זה דבר של מה־בכך. כל ייקור של אגורה לק"ג ירק בתחילת תהליך השיווק, הופך בסופו למיליוני לירות בשנה, הנגזלות מהחקלאי ומעקרת־הבית.

הבה נבדוק, מהי התוצאה האמיתית ממחיר השכירה המופרז של הארגזים. חקלאי, השולח לשוק ארגז חצילים במישקל 17—18 ק"ג נטו, מקבל כיום תמורת הירקות כ־35 אגורות לק"ג. מתוך מחיר עלוב זה עליו לשלם 50־60 אגורות תמורת השימוש החד־פעמי בארגז, כלומר — יותר מ־3 אגורות לק"ג, או כתשעה אחוזים מהמחיר שהוא מקבל.

לגבי הקמעונאי החישוב מסובך עוד יותר.

הקמעונאי משלם תמורת השימוש בארגז 70 אגורות, וכן הוא משלם 100 אגורות תמורת החזרתו ל„בנק הארגזים" — דמי הובלה ו„תיווך" גם יחד. לו הוקם השוק מחוץ לעיר, ומחסני הארגזים היו צמודים אליו, ניתן היה להקטין את מחיר ההובלה ל־30 אגורות לכל היותר ולוותר כליל על הצורך בתיווך (ה„בנקים", אגב, גובים את מחיר הארגזים במזומן, ומשלמים בעת החזרתם בצ'קים דחויים או בתשלום דחוי), כלומר — דמי השימוש האמיתיים, המשולמים תמורת הארגז הם 1.40 ל"י. אם קונה הקמעונאי את ארגז החצילים ב־80 אגורות לק"ג (זהו המצב הריאלי, ובהמשך הרשימה נסביר, כיצד מייקר השוק הסיטונאי את הירקות ב־100 אחוזים, במקום ב־15—20 אחוזים), ומוצא בו, למעשה, רק 15־16 ק"ג (אחרי שאנשים שונים „קספו" מתוכו „מעשר"), הריהו משלם 9 אגורות לק"ג רק תמורת השימוש בארגז.

הקמעונאי מוכר את החצילים בתוספת של 150 אחוז, כמעט, כלומר — הוא גובה כ־200 אגורות לק"ג, שמהן כ־22 אגורות (9 האגורות, בתוספת 150 אחוז) הן תוצאת המחיר ששילם תמורת השימוש החד־פעמי בארגז!

הובלה תחת איומים

למחיר הגבוה של שימוש בארגז יש להוסיף מחיר מופרז של הובלתו לשוק הקמעונאי. כדי להבהיר את התמונה, נצטט מדבריו של אדם, שניסה להצטרף למובילים — ונזרק בכוח החוצה. אדם זה, אב לילדים רבים, הומלץ לקבל, ואף קיבל, רישיון להובלת ירקות ופירות מהשוק הסיטונאי לשוק הכרמל ולחנויות פרטיות בתל־אביב. הוא רכש טנדר חדש ומעולה, ולפי חישוביו יכול היה להרוויח לפני שנה כ־8 אלפי ל"י נטו בחודש, וכיום — כ־12 אלף נטו בחודש. אבל, הוא אינו עובד בעבודה זו, ולהלן ציטטות מדבריו:

„יש מובילים, מהשוק הסיטונאי לבאסטות (הדוכנים בשוק הכרמל בת"א, הכך נקראים גם הדוכנים בשוק תלפיות בחיפה ואלה שבשוק מחנה־יהודה בירושלים) שהם מאפיה. זה כמו קואופרטיב, משפחה אחת — אחים, דודים, כולם יחד. אם קליינט לא יוביל אצלם, יהיו צרות. היו כבר באסטות שהלכו באש. אותי (הלקוחות — הקמעונאים) לא לקחו. כי פחדו. ל„כרמל" לוקחים בטנדר אפילו 120 ארגזים, כל אחד 120 גרוש, יחד יותר מ־140 לירות. זה לוקח עם הנסיעה שעה אחת צ'יק צ'אק, לכל היותר — שעה ורבע. עושים ביום 6־7 רונדות (נסיעות הלוך ושוב). מכל אחת נשאר 100 נקי. יש לך ביום 600, 700 לירות. יותר מעשרים ימים בחודש זה 13־14 אלף ביד.

„אם מוביל אחר בא, אחד עושה לו פקק בשוק (חוסם את דרכו בעזרת הטנדר) וחמישה אחרים עובדים בינתיים. עושה לו שעתיים פקק ובבאסטה בינתיים אין סחורה. משטרה לא רואה, ואף אחד לא רוצה לעבוד איתך".

אילמלא היתה ההובלה מהשוק הסיטונאי נתונה בידם של כמה בעלי־חזקה־ואגרוף, ניתן היה להוזילה למחציתה ולחסוך 60 אגורות לכל ארגז.

הבה נחשב, בכמה אחוזים מייקרים דמי הארגז ודמי הובלתו מהשוק הסיטונאי את התוצרת:

דמי השימוש בארגז, כולל החזרה ותיווך — 1.70 ל"י. הובלה מהשוק — 1.20 ל"י. סך הכל — 2.90 ל"י. מה קורה, כאשר קונה הקמעונאי ארגז חסה ב־15 ל"י, ובו 16 ראשי חסה, שמהם רק 10־12 טובים (מקרה שכיח למדי)? ברור שההובלה ודמי השימוש מייקרים את החסה כולה ב־20 אחוזים, כמעט. אבל, התייקרות זו מוטלת רק על החסה הטובה, והיא מייקרת אותה ביותר מ־25 אחוזים!

כאשר מקבל החקלאי תמורת ראש חסה 40 אגורות, והקמעונאי משלם 90־95 אגורות לראש חסה, מוסיפים דמי השימוש בארגז על־ידי החקלאי והקמעונאי, ודמי הובלתו לקמעונאי ובחזרה, כמעט 30 אגורות לכל ראש חסה טוב. מסתבר, אפוא, שלגבי התיווך ש„לא כדאי לדון בהם" אינם נופלים בגודלם אלא במעט מכל התמורה לחקלאי.

ראש חסה טוב עולה, איפוא, לקמעונאי כמעט 120 אגורות; מכיוון שהקמעונאים נוהגים להוסיף כמעט מאה אחוזים למחיר, הם מוכרים את הראש הטוב ב־200—250 אגורות, וראש גרוע — ב־100—150 אגורות. החקלאי מקבל, איפוא, רק כחמישית או כששית ממחיר החסה הטובה — ואין זה מקרה גרוע במיוחד.

חסכון של 10 אגורות לראש חסה, בהובלה לחנות ובדמי השימוש בארגז, היה מקטין את מחירו הסופי של הראש ב־20 אגורות, כלומר — בעשרה אחוזים וחיסכון כזה, כפי שנוכיח אחר־כך, קל להשיג, אם רוצים.

תימרון במחירי הארגז

ההתייקרות סביב הארגז פנים רבות לה. „ארגזי שהם" המשמשים לשיווק פרי־הדר, נשקלים ברוטו בעת המכירה לקמעונאי, וממשקל זה מנכים חמישה ק"ג כמשקלו של הארגז. אבל, שקלתי „ארגזי שהם" רבים בחנויות, וכמעט כולם היה משקלם מעל 5 ק"ג וקרוב מאוד ל־6 ק"ג, כשהם יבשים. אולם — בעונת השיווק של ההדרים, בחורף, נרטבים הארגזים לעיתים קרובות בגשם, סופגים מים ומישקלם עובר על 6 ק"ג ומתקרב אף ל־7 ק"ג. הבה נבחן מה קורה אז למחיר האשכוליות.

קמעונאי קונה בשוק הסיטונאי ארגז אשכוליות שבו 20 ק"ג פרי. הוא משלם 1.30 ל"י לק"ג, אך משלם תמורת 21 ק"ג. הובלת הארגז הלוך ושוב, דמי השימוש ודמי־התיווך למחזיר הם 2.90 ל"י, כלומר — 20 ק"ג ה־אשכוליות עולים לקמעונאי 30.20 ל"י — למעלה מ־1.50 ל"י הק"ג, למעשה. ה„משחק" סביב הארגז ייקר את הפרי ביותר מ־15 אחוזים. כאשר הארגז רטוב ממש, עשויה ההתייקרות להגיע ל־20 אחוזים.

ואלה הם, עדיין המקרים ה„קלים". הקמעונאים חייבים להביא בחשבון גם „תימרונים" שונים, המבוצעים על־ידי בעלי הארגזים. עד אוגוסט 1974 גבתה „תנובה" 3.80 ל"י דמי־פיקדון תמורת „ברוס אגסים" (ארגז נמוך, בעל לוחי עץ דקים), ואז העלתה את הפיקדון ל־5.50 ל"י, לאחר שהוציאה לשוק כמויות ענק של ארגזים אלה, הורידה שוב את מחירם לקמעונאי ל־3.80 ל"י. הרוויחה מאות אלפי לירות וגרמה הפסדים לקמעונאים. הפסדים שהוטלו, כמובן, על שכם הצרכן. (אנשי „תנובה" הכחישו בפני פרשה זו, שסופרה לי על־ידי עשרות קמעונאים).

ישנו תימרון גרוע עוד יותר. „קרטון" לפרי, שבפינותיו מכניסים 4 מקלות, כדי שיוכל לעמוד בלחץ הקרטונים שמעליו, משקלו 1.2 ק"ג. כאשר נמכר הקרטון עם הפרי, אין מביאים בחשבון את משקלו. כלומר — הקמעונאי קונה 15 ק"ג פרי, אך משלם תמורת 16.2. הקרטון מכניס ל„תנובה" (שהיא המשווקת הבלעדית, כמעט, של פירות) כ־4—8 ל"י, בעוד מחירו נמוך אף מ־4 ל"י.

אם קונה קמעונאי ארגז תפוחים, שמשקלם נטו 15 ק"ג, ומחיר הק"ג 5 ל"י, הוא משלם 6 ל"י נוספות תמורת הקרטון, ותוספת זו לבדה מייקרת את הפרי ב־8 אחוזים! (את הקרטונים אין מקבלים חזרה, והם נמכרים באפס־מחיר למתווכים, העוברים ואוספים אותם).

ארגזי העץ והקרטון גורמים לביזבוז כסף רב, הן במטבע מקומי, הן במטבע חוץ. את הבעיה אפשר לפתור על־ידי שימוש בארגזים פלסטיים. ארגזים אלה ניתן לייצר לפי סטנדארטים קבועים ובמישקל אחיד לחלוטין, ובלותם איטית מאוד. „וועדת חוזני" המליצה בשעתה להוציא את ארגזי העץ (והקרטון) משימוש ולעבור לשימוש בתיבות פלסטיות. לפי חישוביה היה חוסך עולה מדי שנה רק בשמינית כמטבע זר, בהשוואה לאריזות עץ, ופחות ממחצית כמטבע מקומי. אבל, ההמלצה לא בוצעה, ואנו מוסיפים לבזבז דורים ולייקר את הפרי והירק לצרכן בהרבה עשרות מיליונים ל"י בשנה.

באווירה זו אין פלא שלעיתים נמכר פרי החוזר לקמעונאי במחיר גבוה מהמחיר הרשמי לצרכן, וזאת אף מבלי להביא בחשבון את האמור לעיל לגבי משקל הארגזים.

יש לזכור, כי כל חקירה בענף זה נתקלת בחומת פחד ושתיקה. בשוק הסיטונאי נמצא סוחר שיש לו רק תשע אצבעות בידיו — העשירית קוצצה אי־פעם לאות אזהרה. סיטונאים הפנו אותי לא פעם ללישכת המסחר, כדי לקבל שם פרטים על המתרחש בשוק. אך אישיות חשובה בלישכה השיבה על שאלותי בעניין הארגזים בזו הלשון: „בענייני זה מטפל סמנכ"ל משרד החקלאות, אני אינני רואה בעיות בענף הירקות"...

סבלנות במחיר כפול

ישנן עוד בעיות רבות בשוק הסיטונאי ובשיווק הקמעונאי. מכירת ירקות ופירות מסיטונאי לסיטונאי אסורה, אך היא קיימת כתופעה של קבע ומייקרת מאוד את הירקות (בפירות היא שולית יותר), כך, למשל, קונות הצרכניות ההסתדרותיות את הירקות כמעט רק מ„תנובה" ההסתדרותית. כאשר חסר ל„תנובה" ירק כלשהו, היא רוכשת אותו מסיטונאים אחרים, באמצעות מתווך, ומובן ש„הכל מרוויחים" — פרט לחקלאי ולצרכן.

סיטונאי חיפה קונים חלק מהירקות והפירות מסיטונאי תל־אביב. עובדה זו מייקרת, כמובן, את הסחורה, המובלת פעמיים, במשאיות, שעמסת ונפרקת פעמיים, ופעמים מוסיפים עליה דמי תיווך. סיטונאי לפירות שחלקם של הירקות והפירות ה„תל־אביביים" בכלל הסחורה הנמכרת בחיפה הוא קטן, גורמות המשרות רווחים ל„יישור הקו" וכל הירקות והפירות מתייקרים בהתאם. לכן, גבוה מעט מחיר הירק והפרי בחיפה ממחירם בתל־אביב (אגב — לאחרונה „התיישר הקו" שוב, והיא מייקרת את הירק, בהתאם למחיר המשתה בחיפה).

מצב זה מאפשר תימרונים מעניינים מאוד. סיטונאים מחיפה רוכשים ירקות בשומרון, במחירים נמוכים בהרבה מהמחיר הישראלי, מעבירים אותם ב„מחתרת" לחיפה, ומוכרים אותם שם במחיר גבוה פי שלושה פי ארבעה ואף יותר. מכן, מובן שרווחים אלה אינם מגיעים לידיעת שילטונות המס. הם הופכים לכסף שחור, המהווה לכשעצמו גורם אינפלציוני במדינה.

גם הסבלות בשוק הסיטונאי מהווה שערוריה ציבורית. מרבית עבודת הסבלות מבוצעות בידי „קבוצות הסתדרותיות". („קבוצת בידרמן", שיש לה „חזקה" על העבודה), לפני כשנה ורבע אישר פרקליט המדינה במיכתב אלי, כי „הקבוצה גובה 12 אגורות לכל ארגז וכל אחד מחברי הקבוצה מקבל מתוך זה 6.5 אגורות לתיבה. פלוס תנאים סוציאליים כאיש (קרן פנסיה, ביטוח לאומי וכו')".

מיכתב זה טשטש הסבר הקבוצה שחבריה אינם סבלים, אלא „מפקחים", מקבלת את עבודות הסבלות וגובה אז 14.5 אגורות לפריקת כל ארגז (היום המחיר הוא 18 אגורות). הסבלים, שביצעו את העבודה בפועל, קיבלו מהקבוצה 6.5 אגורות לארגז. לכאורה שילמה הקבוצה את מלוא מיסיהם. אבל, הסבלים הם ברובם, נוודים; תושבי שומרון ויהודה, ערבים ישראלים, חיילים בחופשה, סטודנטים בחופשה וכו'. ברור, שאין כל משמעות לתשלום דמי פנסיה לאנשים אלה. יתכן שהקבוצה העבירה סכומים כלשהם לקרנות פנסיה, אך מי יכול לבדוק אותם? מכל מקום ברור גם לפי מכתב זה, כי דמי־הסבלות בשוק הם כפולים משהיו צריכים להיות, לו ניתן לסיטונאים לעבוד ישירות עם הסבלים. רווחיהם של חברי הקבוצה, שמיספרם פחות מ־20 והם מעסיקים קרוב ל־100 סבלים, גבוהים מאוד ומיותרים לחלוטין. הורדת דמי הסבלות בעשר אגורות לארגז, היתה מקטינה את מחיר הירקות לצרכן בכ־30 אגורות לארגז, או בחישוב שנתי במיליוני ל"י.

מעניין לציין, כי „ארגזי שוהם" „מותר" לסיטונאי לפרוק אותם בעצמו, בתנאי שישלם לקבוצה תשלום מסויים לכל ארגז. הסיטונאים מנצלים „היתר" זה, כי למרות התשלום המיותר, עדיין זול יותר לפרוק בעזרת סבלים כלשהם.

שיווק התוצרת החקלאית בכלל, והירקות בפרט, הגיע אל מעבר לקו הסכנה האדום. בין השנים 1960 ו־1965 גדלה התמורה שקיבל החקלאי בעד תוצרת חקלאית טריה ב־80 אחוזים בערך, בעוד שהתמורה שקיבלו המתווכים לסוגיהם גדלה ב־120 אחוזים, וזו שקיבלו הקמעונאים גדלה ב־145 אחוזים, בערך. אבל מאז הורע המצב בקצב גובר והולך, ובשנתיים האחרונות החריף פי כמה.

התמורה הריאלית לחקלאי (בניכוי עליית המדד) לא גדלה כלל בשנתיים האחרונות, ואילו התמורה הריאלית לכל שלבי התיווך גדלה מיום ליום. רוכלים בשוק הכרמל בתל־אביב, שלפני שנה הרוויחו כ־10—15 אלף ל"י בחודש, מרוויחים כיום כ־20—40 אלף ל"י בחודש. מתוך סכום זה הם משלמים כ־5,000 ל"י בחודש „דמי שכירות" תמורת הדוכן הזעיר, השייך ל„בעלי חזקה" שונים. ארבעה אחים, השולטים בדוכנים רבים בשוק, ב„שוק עזה" ועוד, גובים כמליון ל"י בחודש „דמי שכירות" ו„דמי שמירה" ומובן שכסף זה הוא „כסף שחור". מאחר שלרוכלים אין תיקי מס־הכנסה, אינם צריכים להציג הוכחות על תשלום „דמי השכירות" וכל הפעולות הנ"ל מבוצעות במיסתרים.

„מיבצעי ההוזלות" של ירקות ופירות, העולים למשלם המסים כסף רב הם בבחינת „תיקונים קוסמטיים" ואין בהם משום ריפוי המחלה הקשה. מיבצעים אלה מתנהלים אך ורק בסופרמרקטים ובשופרסל, והם נוגעים לעשירית, בערך, מכלל הירקות והפירות הנמכרים. המיבצעים לא הצליחו, כמעט, להשפיע על מחירי הירקות והפירות בשווקים הפתוחים (הכרמל והתקוה בתל־אביב, תלפיות בחיפה, מחנה־יהודה בירושלים ועוד). כיום נמכרת הסחורה בשווקים הפתוחים במחיר גבוה מזה שבסופרמרקטים, כי באחרונים יש סחורה מעטה ולא תמיד טובה.

מיבצעי ההוזלות הולידו גם מעשי שחיתות, העולים למשלם המסים כסף רב. ברור שיצירת מחירים שונים וסיבסוד של חלק בלבד מאותו מוצר פותחים פתח לאונאות רבות. כדאי לציין, כי בתוך המערכת המושחתת של שיווק הירקות והפירות קיים גוף אחד, שהתנהגותו הוגנת יותר — השופרסל. חברה זו מצליחה לעקוף חלק מחוליות התיווך המיותרות, והיא מוכרת פירות וירקות במחירים שהם נמוכים, בדרך כלל, ב־20—40 אחוזים מאלה של החנויות הפרטיות, ונמוכים ב־5—10 אחוזים מאלה של הצרכניות והסופרמרקטים ההסתדרותיים.

אורות וצללים ב„תנובה"

רשמית, מרוויחים הסיטונאים בשוק תל־אביב 12 אחוזים ממחיר הירק והפרי. אך למרות זאת מתייקרים הירקות בשוק הסיטונאי ב־100 אחוזים ויותר (לגבי פירות, פרט לעונים, המצב טוב במקצת). חלק לא מבוטל מהתייקרות זו נגרם על־ידי ההובלה, דמי השימוש בארגזים, הסבלות והגניבות. אולם, עיקר ההתייקרות נגרם בשל המכירה ל„יד שניה" — ולא ישירות לקמעונאי. „יד שניה" זו יכולה להיות לא רק „רמפיסטים", אלא גם סיטונאים אחרים, קמעונאים גדולים ועוד (לכאורה, אסור לסיטונאי אחד למכור סחורה לסיטונאי אחר).

בתחום זה מוליכה, למרבה הצער, בראש דווקא „תנובה", האמורה להיות נציגתם של החקלאים (מנכ"ל תנובה הוא חבר קיבוץ) מכאן ושל הצרכנים (חברי ההסתדרות) מכאן. יש להדגיש, שהנהלתה הראשית של „תנובה", הדרג הבכיר ביותר, היא גם נקיית־כפיים וגם בעלת כוונות טובות. אך יחד עם זאת אין היא מעוניינת, כמובן, שיידבק ב„תנובה" שם רע. זו, אולי, הסיבה שעובדים בכירים בענף הירקות של „תנובה" מרשים לעצמם מעשים, שריח שחיתות נודף מהם.

קיימתי שיחות לא מעטות עם הדרג הבכיר של „תנובה", ואני משוכנע שאנשים אלה מעוניינים למגר שחיתות בעסקיהם, אבל שוכנעתי לא פחות, כי חשוב להם מאוד לשמור על „שקט". כך, למשל, נתגלה לא מכבר, כי עובדים של „תנובה" בדרום הקימו „קואופרטיב הובלה", שהשתמש בכלי־רכב של „תנובה" להובלת ירקות ופירות מהמשקים לשוק הסיטונאי. כאשר נודע הדבר, פורק ה„קואופרטיב" בחשאי על־ידי הנהלת „תנובה".

ראשי „תנובה" מודעים היטב לשחיתות השוררת בשוק הסיטונאי, ולא פעם ניסו לעקוף את השוק ולשווק ישירות לקמעונאים, כדי להעלות את התמורה לחקלאי ולהוזיל את המחיר לצרכן. ומי תתייצב נגד חשיפה שתסייע לחקלאי ולצרכן? משרד החקלאות!

הבה נצטט קטע עיתונות מלפני כשנתיים וחצי, שהאמור בו, נכון כיום לא פחות, ואולי יותר, מאשר אז:

„מועצת הירקות (של משרד החקלאות — ב.נ.) מפריעה לתנובה לשווק תפוחי־אדמה ישירות מהיצרן לצרכן, ולהוזיל על־ידי כך את המחירים — אמרה אתמול הנהלת תנובה... תנובה מוכנה לשווק תפוחי־אדמה ישירות לקמעונאים במחיר סיטונאי, בלי להיזדקק לסיטונאים, ועל־ידי כך להוזיל במידה ניכרת את המחירים לצרכן. אולם מועצת הירקות הודיעה, כי היא מתנגדת לצעד זה. סגן מנהל משרד החקלאות, מר איתן ישראלי, דרש מתנובה שלא לשווק ישירות לקמעונאים, מפני שהדבר מנוגד, לדבריו, להסכם קיים. תנובה הגיבה באמרה, כי לא קיים הסכם כזה".

סובסידיה להעלאת המחירים

יש לקרוא קטע זה פעמיים, כדי להאמין, שאומנם אמת הוא. מה אירע כאן? „תנובה" הציעה לארוז ירקות ופירות, מסוגים שאינם מתקלקלים מהר, באריזות סטנדרטיות, ולהעבירם מבית־האריזה ישירות לידי הקמעונאים, ללא כל תוספת מחיר, אך משרד החקלאות התנגד לזאת, כדי לשמור על רווחיהם הבלתי־סבירים של אנשים שונים בשוק הסיטונאי.

יתר על כן — בקטע הנ"ל מופיעה פיסקה, שלא הוכחשה אז, ובכל מדינה נורמלית היתה גורמת לסערה ציבורית!

„משרד החקלאות איים על תנובה, שאם תנסה להוזיל את מחיר תפוחי־האדמה לצרכן, תופחת הסובסידיה הממשלתית... תנובה הודיעה, כי לא תשלים עם התנהגות זו של משרד החקלאות".

כלומר — משרד החקלאות השתמש בסובסידיה הממשלתית, שתפקידה להוריד את מחירי הירקות, דווקא כאמצעי למנוע את הורדתם.

בשעתו הצליחה תנובה להוריד, בדרך זו, את מחיר תפוחי האדמה לצרכן מ־75 אגורות לק"ג עד ל־60 אגורות לק"ג, כלומר — המחיר הוקטן ב־20 אחוזים. נגד זאת פעל משרד החקלאות הישראלי...

מחיר ההובלה מהשוק הסיטונאי לקימעונאי מופרז ; ההובלה — בידי כמה בעלי־אגרוף

מה פלא אם כיום נמכרים תפוחי אדמה לצרכן במחיר של 180־300 אגורות לק"ג? דווקא ירק זה, היכול לשמש תחליף זול (או תוספת זולה) למוצרים יקרים, התייקר תוך שנתיים וחצי פי שלושה וארבעה.

עם זאת יש לזכור, כי לא פעם מופיעים משרד החקלאות ותנובה כגורם אחד, המביא להתייקרויות בענף. ערב ראש השנה, לפני כשנה ורבע, פנה מר יצחק קורנפלד, כראש „שופרסל" ומוותיקי ענף הירקות, לעיתונות, ויצא בהאשמה חמורה, שפורסמה, אך לא זכתה לתגובה. וכך נאמר אז בעיתונות, מפי מר קורנפלד: „משרד החקלאות ותנובה הם האשמים במחסור בירקות, שגרם השבוע להאמרת מחירים ללא תקדים... הוא גילה, כי באחרונה הקטינה תנובה כמעט עד לאפס את כמויות העגבניות, הגזר וירקות אחרים, שהיא משווקת לשופרסל ולסוחרים אחרים, והם נאלצים לפנות למשווקים פרטיים, דבר הגורם להתייקרות. מר קורנפלד האשים את משרד החקלאות בחוסר תיכנון ואמר, כי משרד החקלאות אינו מוכן לפעול כנגד צימצום האספקה של תנובה, כי הם קליקה אחת".

דבריו של מר קורנפלד, על ההכרח לקנות מ„משווקים פרטיים", מגלים רק טפח זעיר מהשחיתות העיקרית, הקיימת בשוק הסיטונאי, שחיתות ההעברה ל„יד שניה" ושחיתות הסיווג השרירותי.

הכי הרבה שחיתות

הבה נצטט מדבריו של אדם, המכיר את השוק הסיטונאי לפני ולפנים:

„יד שניה זה הכי הרבה שחיתות. בתנובה הקטנה (אגף הירקות של תנובה בשוק הסיטונאי), למשל, באה מכונת ירקות. אומר יד שניה (הרמפיסט): „200 (ארגזים) זה שלי". מכניס לחנות (של תנובה, את הארגזים שקנה) מוכר עשרה, עשר (ארגזים). יש גם יד שניה סיטונאי (סיטונאים, הקונים מתנובה). שני ארגזים לא יתנו לי (בתנובה), רק דרך יד שניה. אומר (פקיד המכירות של תנובה): „מוכר רק מעשר (ארגזים) הלאה". בא קרטון ענבים בתנובה ממשלתית (אגף הפירות של תנובה נחשב, משום מה, על־ידי אנשים שונים ל„עניין ממשלתי"), ב־25 לירות. מוכרים ליד שניה וזה מוכר ב־40 לירות. השחיתות בשוק זה גמרא גדולה — אין לזה סוף אף פעם".

מה מסתתר מאחורי פרשה זו, של „יד שניה"? על חלקם של הרמפיסטים בנושא דיברנו כבר. אך אין הם היחידים, ואולי גם לא הגרועים ביותר. המשמשים כחוליית תיווך מיותרת, דווקא בעזרתם של עובדים בכירים ב„תנובה".

פרשה זו היא כל כך מכוערת ונסתרת, ומייקרת כל־כך את הירקות (לא ניגע כאן בפירות), שכדאי לעמוד עליה בפרוטרוט. יתכן ולחץ ציבורי יביא לידי כך שהנהלת „תנובה" תחליט לטהר את מנגנונה, למרות שבשלב הטיהור עלול להיגרם נזק לשמה של „תנובה".

ביום 22.3.74 הגיש סגן פרקליט מחוז תל־אביב לבימ"ש המחוזי כתב־אישום נגד משיח סווייליוב (נאשם מיספר 1) ונגד עזרא לוי. בכתב האישום נאמר כך: „הנאשם מס' 1 הוא סוחר ירקות, באמצע חודש מרץ בת"א, בשוק הסיטונאי, הנאשם... תפס בגרונו של מנהל מחסן המכירות של תנובה במקום, שמחה שטרנילוב, ודרש ממנו למכור לו סחורה בחצי המחיר, ולא — יהרגנו. עקב האיומים שמחה שטרנילוב מכר לנאשם סחורה בחצי המחיר. כעבור ימים מהמקרה הנ"ל... שוב איים הנאשם על שמחה שטרנילוב ועל עובדיו... מנוח האיומים מכר ש.ש. לנאשם סחורות במחיר זול... בתאריך 13.3.74 הופיעו הנאשמים במחסן המכירות... הנאשם זרק את הטלפון על ש.ש. ... הנאשמים גרמו נזק למחסן ולסחורה. הנאשמים איימו שיהרגו את ש.ש."

לכאורה — פרשה ברורה ופשוטה של אלימות גסה. אבל, הדברים לא היו כל־כך פשוטים. משיח סווייליוב נעצר ב־13.3.74 ופנה אל עוה"ד חיים משגב, בבקשה לטפל בעניינו. ביום 20.3.74 שלח עו"ד משגב מכתב אל פרקליט המחוז, וצרף אליו חמישה תצהירים. המיכתב והתצהירים היו חייבים להדליק אור אדום בפרקליטות. אך לאו דווקא נגד מר זיילוב.

„וויסקי למנהל המחסן"

עו"ד משגב ציין, כי המישטרה העבירה את תיק החקירה נגד מר זיילוב להכנת כתב־אישום „למרות שבית המשפט הורה... למשטרה לגבות עדויות נוספות". למיכתב צורפו, כאמור, תצהירים, ובהם האשמות חמורות מאוד נגד מר שטרנילוב ועובדיו.

הצהיר בשבועה מר שלמה עמרם, העובד מטעם עיריית ת"א בשוק הסיטונאי: „ידוע לי מידיעה אישית, כי משיח כל הזמן היה מתלונן על כי הוא מקבל סחורה רקובה בשוק בת"א, באופן שהחלק העליון של הסחורה היה נאה למראה, בעוד שהחלק התחתון היה רקוב. משיח היה מתלונן בפני על כי מקפחים אותו בסחורה רקובה".

אביאל לוי הצהיר בשבועה: „אני יודע שמש... טובה בשוק; הוא היה מקבל סחורה יקרה בשוק, יותר מאחרים. היה נשאר הרבה „ברוח". ידוע לי שמשיח משלם מחירים מופרזים תמורת תוצרת לא טובה ופעמים רבות נאלץ לזרוק את התוצרת".

אך התצהיר החשוב מכל, הוא תצהיר בשבועה שניתן על־ידי עובד סבה. וזו לשונו:

„אני סוחר ירקות בשוק הכרמל ומכיר אישית את משיח... אני קונה סחורה בשוק הסיטונאי בת"א. כשהתחלתי לרכוש ירקות במחסן „תנובה" בשוק, הייתי נותן למנהל המחסן שמחה בקבוקי וויסקי וכל מיני מתנות אחרות, אך לא במועדי חג. תמורת „המתנות" הנ"ל הייתי מקבל סחורה במחירים נוחים... ידוע לי, שיש שלושה־ארבעה סוחרים כי־ירקות, שמקבלים סחורה בלילה, כי־עוד שלכל שאר הסוחרים אין נותנים להוציא סחורה... השלושה הנ"ל אף „מצליחים" להחזיר סחורה לקופה ולקבל תמורתה סחורה יפה. פעם קניתי עגלת עגבניות, סוג ב', תמורת 80 אגורות הקילו. כשהגעתי לדוכן שלי, התברר שהן מקולקלות ובאתי חזרה לשוק, על מנת להחזירן. כשבאתי להחזירן, אמר לי אחד העובדים: „לך, תביא לנו חמישה פמוטים וזה יהיה בסדר"... כך עשיתי, וכשחזרתי עם הפמוטים, קיבלתי עגלת עגבניות, במקום זו שהחזרתי, ששוויה היה 1.80 ל"י הק"ג... מבלי לשלם את ההפרש בין המחיר, או הפרש המשקל. ידוע לי שבכל יום חמישי בשבוע מביאים למנהלי מחסן הירקות בתנובה כל מיני „פלפלות" ובשר „חזיר"".

מה פירושן של כל העדויות האלה, שניתנו בהצהרה־בשבועה, ואם יתגלה, כי אינן אמת, צפויים המצהירים לעונשי מאסר כבדים?

לפני קרוב לעשר שנים המליצה „ועדת חוזני" להפריד בין שעות הכנסת הסחורה לשוק הסיטונאי, לבין שעות מכירתה לקמעונאים. המלצה זו (שכמו כל שאר המלצותיה של הוועדה לא בוצעה מעולם) נוסחה בצורה ברורה וחד־משמעית:

„יש להפריד הפרדה מוחלטת בין כניסת התוצרת לשוק והכנסתה למחסנים לבין שיווקה ללקוחות... ב־

המשך ◄

עוד לפני 14 שנים הוצא צו בדבר חובת המיון של ירקות, אלא שצו זה לא בוצע מעולם. כיום משווקים הירקות ללא כל סימון, ועובדה זו פותחת פתח לשחיתויות בהיקף של מיליונים

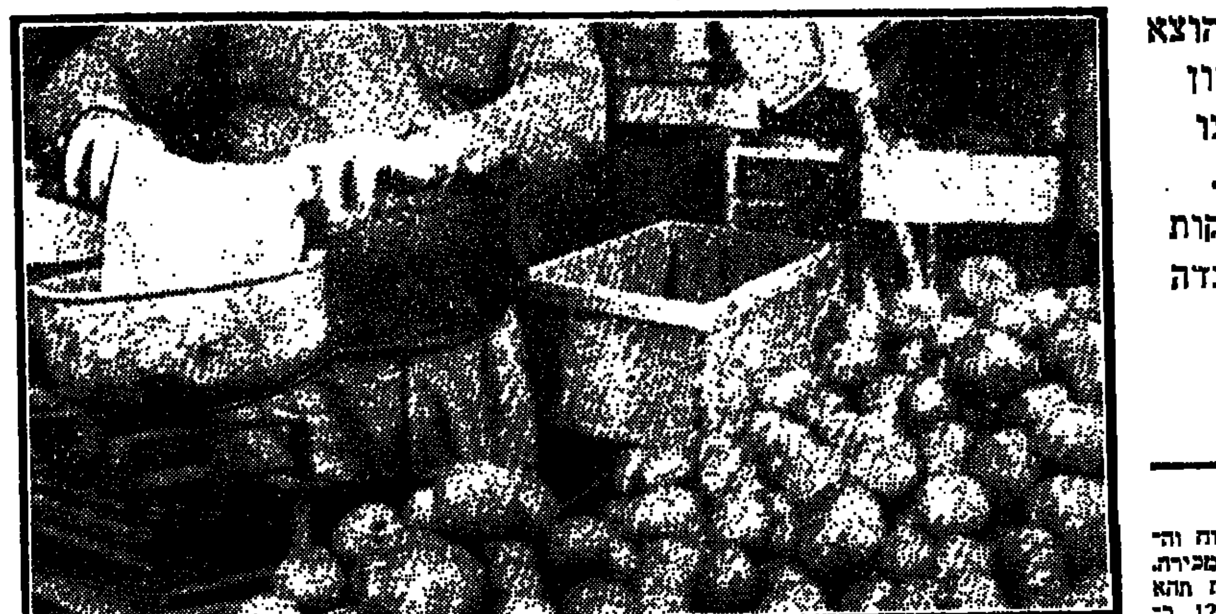
"באסטה" בשוק. סוחרים "מיוחסים" מחזירים פסולת ומקבלים תמורתה תוצרת טריה

דרך זו יובטחו הגברת הפיקוח והמיון והתכנון היעיל של המכירה. ההצעה היא, שקבלת התוצרת תהא משעה 4.00 אחה"צ עד 12.00 בלילה, ואילו מכירת התוצרת — משעה 4.00 בבוקר ועד 11.00 לפנה"צ. בשעות האחרות של היממה יהא השוק סגור, ושעות אלה יוקדשו לארגון התוצרת ולהכנתה למכירה".

המלצות אחרות של הוועדה נגעו למיון מדוקדק של התוצרת. "כיום", נאמר בדו"ח, "אין הקפדה על מיון, ובארגזים הנמכרים כסוג א', יש לעיתים גם סוגים יותר נמוכים, החבויים בשכבות התחתונות של הארגז. כיוון שכך נגרמת עבודה מיותרת לקמעונאים, שעליהם למיין מחדש את הירקות... כתוצאה מכל זה יש פחת גבוה בירקות, והצרכנים נדרשים לשלם מחירים גבוהים, כדי לכסות את ההפסדים הנובעים ממנו".

יש להדגיש, כי עוד לפני 14 שנים ומעלה הוצא צו בדבר חובת המיון של ירקות, אלא שצו זה לא בוצע מעולם. כיום משווקים הירקות ללא כל סימון של הסוג, ועובדה זו פותחת פתח לשחיתויות בהיקף של מיליונים.

במחסן הירקות של "תנובה" מוכרים בלילה סחורה מעולה לקבוצה קטנה של סוחרים. מכיוון שאין מציינים בחשבון את סוג הירק — למרות שיש מקום מיוחד לצורך זה — יכול, לכאורה, הפקיד למכור סוג א' במחיר סוג ג', ובדרך זו להעשיר את הסוחר עושר רב. יתר על כן — התברר, במשפט נגד משיח פוזיילוב, כי בלילה נמכרה לסוחרים ה"מקורבים" סחורה מעולה, מבלי לקבוע לה מחיר סופי. המחיר נקבע אחר-כך, כממוצע המחירים שהושגו בשוק במשך היום הבא — מחירים שכללו, כמובן, גם הרבה סחורה מסוגים ב' או ג'.

ועוד — מכיוון שהסוחרים ה"מקורבים" יכולים להחזיר את הפסולת, הנוצרת במשך ימי המכירה, ולקבל שוב תמורתה ירקות משובחים, הם מרוויחים כפל-כפליים. בעוד הסוחרים האחרים נאלצים לקנות ירקות גרועים ולזרוק חלק ניכר מהם.

עדות מדוייקת על כך מסר בשבועה יהודה נפתלי, המשמש כמוביל בשוק הסיטונאי של ת"א.

מכירת ירקות בלילה

"אני... מכיר", הצהיר נפתלי בשבועה, "את משיח פוזיילוב מילדות. אני יודע שבזמן האחרון יש אנשים מסויימים בשוק... שרוצים "להפיל" אותו; כשהוא בא למחסני "תנובה" בשוק בלילה, אומרים לו שהכל מכור, ולא רוצים למכור לו; לאחרים כן מוכרים... סוחרים "מצליחים" להחזיר את הסחורה המקולקלת למחסן של תנובה... לסוחרים יש דרכי "השפעה" על האחראים על מחסן "תנובה" בשוק, ולכן הם היחידים המצליחים להוציא סחורה סוג א"א בלילה... ידוע לי שיש סוחר בשוק, שממתין עד לסיום העבודה, ואני לוקח את האחראי על מחסן תנובה עד לביתו בהרצליה (הסוחר גר בשכונת התקווה)... אותם סוחרים מקבלים סחורה ב"תנובה", גם כאשר יש מחסור באותו סוג... ותמיד מהטוב ביותר".

חשוב לזכור, כי "תנובה" מרכזת בידיה את מרבית הירקות, ובסוגים מסויימים היא משווק בלעדי, כמעט. וכל סוחר המופלה לטובה על-ידי פקידי "תנובה" הופך למיליונר ללא טירחה, כמעט: הוא קונה סחורה בזיל הזול ומוכר אותה לקמעונאים, בכל מחיר העולה על דעתו. ושוב — מבחינת רוח החוק, אסור לסיטונאי כ"תנובה" למכור ירקות לסיטונאי אחר. אולם, הצהרות-בשבועה נוספות הבהירו עוד יותר, כי פקידי "תנובה" ומנהלי מחסן הירקות שלה נוהגים ממידת האיפה ואיפה, שהם נוהגים בסוחרים.

יהושע לוי בשבועה: "יש לי חנות בשוק התקווה ואני מכיר את משיח... אני קונה זה עשר שנים סחורות במחסן "תנובה" בשוק הסיטונאי. ידוע לי שהפקידים במחסן "תנובה" בשוק מעדיפים סוחרים מסויימים... ויש שהם מוכרים סחורה מסוג מעולה במחיר של סחורה מסוג פחות טוב... לא פעם רכשתי במחסן "תנובה" סחורה, כביכול מסוג מעולה, אולם כשהתחלתי למכור, התברר כי מתחת לשכבה העליונה הכל "זבל" ונאלצתי לזרוק... יש סוחרים מועדפים ש"מצליחים" להחזיר למחסן "תנובה" את הסחורה המקולקלת. בעוד שסוחרים כמוני וכמו משיח נאלצים לזרוק אותה".

"המשטרה הוזמנה מראש"

רבים הצהירו בשבועה, כי התקרית בין משיח פוזיילוב לבין מנהל מחסן הירקות של "תנובה", שמחה שטרנילוב, בויימה, כדי להפיל את משיח בפח, ולהיפטר ממנו.

עמיקם דיין, רוכל בשוק הכרמל, בשבועה: "ניסו להכשיל את משיח... ניסו לגרות אותו ולמשוך אותו להתפרע במקום... בין מנהלי "תנובה" לבין הסוחרים יש קשרים שונים, שמהם נהנים גם מנהלי "תנובה" (אלה שבשוק — ב.ג.).

מרדכי זילברמן, בעל דוכן בתחנה המרכזית, בשבועה: "התקרית שאירעה, ושבגינה נעצר משיח, היתה מבויימת על-ידי הפקידים במקום, ולשם כך גם הוזמנו מראש אנשי משטרה למקום" (עלי לציין, כי ראיתי במו עיני אנשי משטרה במדים נוטלים ירקות בשוק הסיטונאי, בכמויות ניכרות, מבלי לשלם תמורתם — ב.ג.).

דוד מיזל, העוסק בהובלת ירקות מהשוק הסיטונאי, הצהיר בשבועה: "היו מקרים שמשיח נאלץ לשלם לי את דמי ההובלה, מבלי שהובלתי עבורו כל סחורה שהיא, שכן לא נתנו לו לרכוש סחורה; אחרים כן רכשו סחורה באותם מקרים".

השופטת המחוזית, הגב' חנה אבנור, חיוותה בעניין זה דיעה ברורה, חד-משמעית. המשטרה דרשה להאריך את מעצרו של משיח פוזיילוב, ואילו פרקליטו, עו"ד משגב, הציג את העדויות והצהרות ותבע לשחררו. הפרקליט אף טען, כי המשטרה והתביעה סירבו לחקור מה באמת התרחש בשוק הסיטונאי. השופטת חנה אבנור קבעה אז, תוך כדי סירובה להמשיך במעצרו של משיח פוזיילוב:

"דברים מעין אלה דורשים חקירה מעמיקה לגבי השאלה, כיצד אשר סוחב מודעני... יש לחקור עובדות אלה. אני סבורה, כי תפקיד חוקרי המשטרה ואף התביעה הכללית הוא לחקור את עדויות ההגנה, ולא להתעלם מהן. במקרה זה קיימות עדויות, שהובאו מטעם ההגנה, ומשום מה לא נעשתה כל חקירה בנדון".

השופטת שיחררה את הנאשם בערבות ואף לא קיבלה את דרישת התביעה, שבזמן שיחרורו לא יורשה להיכנס לשוק הסיטונאי: "תוצאה של תנאי כזה תהא לא רק קיפוח פרנסתו של הנאשם, אלא אף השגת אותה המטרה, אשר המתלוננים רצו להשיגה, באם העובדות הן כפי שהנאשם מציג אותן".

אך מסתבר, כי המשטרה והתביעה העדיפו אז לצאת בהאשמה נגד פרקליטו של פוזיילוב, במקום לבצע חקירה במתרחש בשוק הסיטונאי. לא כדאי להיכנס לפרטי פרשה זו, שאינה מוסיפה כבוד לשני הגופים הנ"ל, אך חשוב לציין, כי עד היום, למעלה משנה וחצי מאז הובאו בפני הפרקליטות והמשטרה האשמות אלה, לא בוצעה כל חקירה כזו בשוק הסיטונאי.

מעניין, שהתביעה התעקשה במשפט זה, ולאחר שהשופטת המחוזית חזרה וסירבה, בדיון חוזר, לעצור את משיח פוזיילוב, עירערה התביעה על כך בפני ביה"ד העליון. מ"מ נשיא ביה"ד העליון, כבוד השופט י. זוסמן, ציווה לעצור את פוזיילוב. אך הוסיף ואמר:

"אני מפנה את שימת לב הפרקליטות לצורך לחקור את תלונות (פוזיילוב)... לגבי סדרי המכירה בשוק חקירה יסודית".

אבל, חקירה זו לא בוצעה. לא יסודית ולא שטחית.

לעומת זאת, בחקירתו הנגדית של מנהל במחסן "תנובה" בשוק הסיטונאי, מר שמחה שטרנילוב, הצליח פרקליטו של פוזיילוב להוציא ממנו פרטים מעניינים על שיטות המכירה ב"תנובה".

"הם", אמר מר שטרנילוב, בדברו על המשקים המגדלים ירקות, "יודעים את המחירון (של "תנובה", לאותו יום — ב.ג.), אך לא יודעים איזה סוג יקבלו".

כלומר — על ידי קביעת סוג הירק (א"א, ב', ב' פלוס, ג' ועוד) ניתן לשנות לחלוטין את התמורה למשק. "יש משקים", העיד שטרנילוב, "שתנובה נתנה להם לעשות הסיווג בעצמם, ויש משקים שמקבלים הסיווג בת"א... ולא יודעים איזה סוג יקבלו".

לגבי חשבונות, שכתב שטרנילוב לסוחרים, העיד: "יש כאן מקום לכתוב את סוג הסחורה ומקום זה הוא ריק" (כלומר — שטרנילוב לא ציין במיסמך המכר את סוג הירק).

כדאי לציין, כי אנשי מושב מסויים מסרו לי, כי הם הודיעו על סירוב למכור את הירקות שלהם ל"תנובה", כל עוד לא יוחלפו אנשים מסויימים באגף הירקות של "תנובה" בת"א.

לשאלה, כיצד יכולה הביקורת ב"תנובה" לדעת באיזה מחיר נמכר כל סוג ירקות, כאשר הסוג לא מצויין בחשבון, השיב שטרנילוב: "במשרד למעלה יודעים איך לפשות החשבון... מאמינים לי".

מר שטרנילוב ציין, כי את סיווג הירקות קובעים כך: "בחוץ עובדים קבוצת סבלים. קבלנות. הם מפרקים (פורקים ארגזים — ב.ג.). המסווגים יושבים על ידם בזמן הפריקה. מפרקים 20 או 30 אלף ארגזים".

בקיצור — בידיהם של אנשים בודדים נתונה החלטה, היכולה להעביר מיליוני לירות מכיס לכיס, ללא אפשרות של פיקוח ממשי. זו, אולי, הסיבה העיקרית לקיפוחם הנורא של החקלאים, לייקור הירקות במידות מדהימות ולשחיתות השוררת בשוק הסיטונאי. שוק זה מנוהל בניגוד לכל אינטרס לאומי וציבורי — לטובתם של אנשים בודדים.

מה קורה אחר-כך בשווקים הקמעונאיים, ואיך ניתן להוזיל בצורה קיצונית את מחיר הירקות — על כך ברשימה הבאה והאחרונה.

צילום: דן חדני, "הפאה"

חדש! לראשונה בארץ!

אם עד היום חשבת שמלחם גז מיועד רק לבעלי מקצוע – יש לנו חדשות בשבילך!

עם מלחם הגז Flaminaire תוכל להשתלט בעצמך על בעיות מטרידות של תיקונים קטנים – אך חיוניים, לחסוך דמי תיקון יקרים של מאות פריטים בבית – ולרכוש סיפוק מיכולתך לבצע עבודות ברמה מקצועית!

למלחם הגז Flaminaire חוד הלחמה קטן המרכז את החום על נקודות קטנות, ולפיכך מאפשר ביצוע עבודות עדינות ברמת דיוק גבוהה, במהירות וללא מאמץ! הטמפרטורה בקצה חוד ההלחמה מגיעה ל-1000 מעלות צלזיוס ומבטיחה הלחמה מושלמת גם במתכות קשות ביותר.

אינסוף השימושים, שתוכל לעשות עם Flaminaire

אם נזקקת אי פעם להביא לתיקון רדיו או מכשיר אלקטרוני בגלל חוט מנותק, אם נקרעה לך שרשרת זהב או שאבן חן נפלה מתושבתה בתכשיט ונזקקת לקבוע אותה במקומה – אתה ודאי זוכר גם את החשבון שהוגש לך ע"י בעלי המקצוע. מקרים אלה שייכים לעבר! שים לב גם אחת משוגל לבצע בעצמך עם מלחם הגז Flaminaire.

נסה את מלחם הגז ועשה בעצמך את החשבון כמה כסף, זמן והתרוצצות תחסוך על תיקונים, וכמה שעות של הנאה תפיק מיכולתך לבצע עבודות מקצועיות מבלי להזדקק לעזרתו של בעל מקצוע. Flaminaire פועל בכל מקום, ללא צורך בזרם חשמלי. מספר המלחמים שברשותנו מוגבל, לכן מלא את התלוש ושלח אותו עוד היום!

שובר הזמנה

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ, רחוב המלאכה 3, אזור התעשיה, חולון, ת.ד. 58-59 טלפון 841385
מבקש לשלוח לי את "מלחם-הגז" Flaminaire

☐ אני מצרף שיק / המחאת דואר בסך 50 ל"י (וכן סכום נוסף של 15 ל"י לכיסוי הוצאות אריזה ומשלוח). אני מתחייב לשלם תוך 10 ימים מיום קבלת מלחם-הגז את יתר הסכום בסך 90 ל"י. (סה"כ המחיר — 140 ל"י).

☐ תשלום מיד 30 ל"י: אני מצרף שיק / המחאת דואר בסך 130 ל"י (וכן סכום נוסף של 15 ל"י לכיסוי הוצאות אריזה ומשלוח).

התשלום: בשקים, מיילקס או בהמחאת בנק לאומי לישראל. נא למלא בכתב קריא, כדי למנוע עיכוב בביצוע ההזמנה.

שם משפחה .... שם פרטי .... רחוב .... מס' .... עיר .... מיקוד .... מס' תעודת זהות ....

חתימת המזמין

תוקף ההצעה 30 יום

אל הסמים—ובחזרה

מאת אורלי אזולאי

כאלף נרקומנים "כבדים" חיים באיזור תל-אביב, שברי אדם שכל חייהם סובבים סביב האופיום, ההרואין והאל.אס.די. 120 מהם מצאו דרכם למרכז השיקום ביפו, שם מנסה צוות עובדים לגמול אותם בשיטות חדשות

ב תיב-הסמים החומק בשולי הכרך ובפרבריו, הצמיח מספר לא מבוטל של נרקומנים, שהסם-המשכר הוא סם-החיים שלהם. אם פעם דיברו בארץ על מעשני-חשיש חובבניים, הרי עתה מתגלגלים בלשכות-הסעד שברי-אדם, שמכרו נשמתם לאופיום, הרואין ואל.אס.די.

בבוקר, בטרם פקחו עיניהם, הם נוטלים מעט מן החומר האפרפר ומזריקים לעצמם. וכך, מדי שעתיים שלוש, הם שבים לנקב את אמות-ידיהם במחט. ממקום עבודתם הם נפלטו כשהחלו להופיע עם מבט זגוגי בעיניים והתנדנדו מצד לצד; את בני מישפחותיהם הם הפקירו לחסדו של העובד הסוציאלי; כשלא היה להם כסף לרכוש את הסם, הם היו אלימים; פעמים, הגיעו לבית-הכלא בעוון גניבה או בריונות; אם היו ניצולים מהכלא, היו שולחים אותם לאישפוז, ושם, במחיצת נפגעי-מוח ומשוגעים-כבדים ניסו לגמול אותם. ההנחה היתה, כי חומת הסנטוריום אטומה בפני חשיש, והניתוק מן הסם יחזיר את הנרקומן לצלמו. כך, במשך חודשים ארוכים בילה המתמכר בבתי-חולים או בעכו. אך החברים בחוץ לא הפקירו אותו, וכיד הדמיון הטובה עליהם מצאו תחבולות כדי להגניב מעט מן החומר לחבר המתייסר.

התוצאות שהושגו בתום תקופת האישפוז לא היו מעודדות — הנרקומן שהשתחרר מיהר לשלוח ידו למזרק.

לפני שבועיים, נפתח ביפו המרכז הראשון לנפגעי-סמים. לכאן מגיעים נרקומנים הרוצים לעזור לעצמם. צוות המטפלים מספק להם כדורי אדולן או תמיסת אדולן, חומר סינטטי שהשפעתו דומה לזו של הסם. פעמיים ביום ניתנים הכדורים. ביתר הזמן מתכנסים הנרקומנים בחדרי מרכז השיקום ומשוחחים ביניהם על בעיותיהם ומתייעצים במדריכים שלהם. במשך כל תקופת הגמילה אין מנתקים את הנגמל ממישפחתו.

קפה עם חשיש

שעת בוקר במרכז השיקום ביפו. במיסדרון הצר הפונה אל הרחוב מתקבצים חברי קבוצת הגמילה. מגיעים שני נערים צעירים, בני 17 בערך; ערבי זקן, הנושא בידו כרטיס זיהוי של בני-המיעוטים; צעיר לבוש מדים מביא את חברתו, שידיה החשופות מנוקבות לכל אורכן, אדם מבוגר, חבוש כובע טירולי עם נוצה, מתעקש לראות את המנהל. לפני כמה ימים הוא התפרע, והוחלט להפסיק לו את הטיפול. עתה הוא בא להתנצל, מבקש שיתנו לו להמשיך. צעיר אחר מבקש כמות נוספת של אדולן. כשמסרבים לו הוא מאיים ומתחיל להתפרע. סמל המשטרה הניצב חמוש בקצה המיסדרון, מצליח להרגיע אותו. משנפתח חדר-התרופות, נעמדים האנשים על רגליהם בקושי.

מגיע זוג הנתמך איש ברעותו. היא בלונדינית צבועה, לא מסורקת. שמלת המיני הקצרה מבליטה את כרסה התופחת. הצעיר שלצידה, שחרחר גבוה, מהלך בקושי. השניים באו להיגמל ביחד. היא מתיישבת על כיסא מולו. מניחה את רגלה על ספסל קטן, ושולחת מבט בוהה אל תיקרת המיסדרון. על זרועותיה שני חתכים עמוקים. לפני כמה ימים ניסתה להתאבד.

קושנה היא נרקומנית ותיקה. ב-23 שנותיה הספיקה לעבור מחשיש לאופיום, וגם בהרואין התנסתה. את ילדותה בילתה בשכונת עוני יפואית. הוריה ותשעת אחיה ראו בה ילדה סוררת. בגיל 13 נזרקה מן הבית למוסד סגור. כשהיתה בת 14, הרתה וילדה ילד מת. שנה לאחר מכן כבר עבדה כזונת-רחוב.

"כשעזבתי את המוסד", היא נזכרת, "היכרתי בחור ערבי, שחרחר, נעים-הליכות. הוא היה מאוד אדיב אלי. ממנו קיבלתי יחס-חם, כזה שחסר לי כל-כך בבית. התאהבנו ועברנו לגור יחד בדירת חדר שכורה בתל-אביב. כשהיה מאוחר מדי, התברר לי כי הוא רועה-זונות. יום אחד, הוא ביקש ממני שאבוא איתו לצריף נטוש ביפו. בכנסנו לשם והוא הכין לי כוס קפה-שחור. לקפה היה טעם משונה. אט-אט נעצמו עיני והרגשתי כאב ראש חזק. הוא הכניס חשיש לתוך הכוס. במשך שלושה ימים הייתי סגורה שם. אני לא זוכרת מה בדיוק קרה. אבל במעורפל ראיתי גברים נכנסים ויוצאים וכל אחד מהם שכב איתי. לפי התור. החבר שלי שמר על הסדר, ודאג מדי פעם להשקות אותי בקפה שחור. כשהתעוררתי מעלפוני אמר לי כי האנשים שהיו פה הם חברים שלו ושילמו לו הרבה כסף בשביל לשכב איתי. בהזדמנות זו הוא הודיע לי כי מעתה ואילך אני עובדת למענו. כל יום יוצאת לכביש, ואת הכסף — מביאה אליו. בתמורה הוא הבטיח לי קורת-גג. ומדי פעם, כך הבטיח, יתן לי מעט חשיש כדי שיהיה לי טוב על הנשמה. אהבתי אותו והייתי מוכנה לעשות הכל כדי להיות איתו.

ד"ר מיכאל רייטר

אולם מרכז השיקום ביפו. הגמילה הקבוצתית מסייעת ליחיד להתגבר על ימי התעוקה עם ההפסקה בנטילת הסמים

"בגיל 15 כבר הזרקתי לעצמי אופיום. חשיש כבר לא עבד עלי. רציתי לשכוח את הצרות שלי. נגעלתי מעבודתי כזונה, שנאתי את הגברים שבאו לשכב איתי וניסיתי להתאבד. הניסיון לא הצליח, אבל אחריו השליך אותי החבר שלי לרחוב, ולקח במקומי שתי צעירות. התגלגלתי ברחובות חסרת-כל. כל ערב הייתי ישנה עם חברה אחרת, שהיתה מוכנה לתת לי מקום בדירתה. עם רדת החשיכה, הייתי מחפשת את החברים שלי, אלה שיוכלו למכור לי קצת אופיום.

סם בבית-חולים

"כעבור כמה ימים אזל לי הכסף. לא כסף למזון ולא כסף לסמים, שהיו חשובים לי יותר מאשר קצת אוכל. הלכתי ללשכת הסעד, ושם הכניסו אותי לקורס ספרות. בבוקר עבדתי כנערת-שולייה במספרה. בערב יצאתי לקנות סמים. אותה תקופה עברתי להתגורר ברחוב 60 ביפו. היינו כמה חבר'ה מסטולים בדירה אחת. כל לילה אורגיות עם משקאות חריפים ואופיום. שם, הכרתי את אחמד, בחור ערבי עם לב-זהב. גם הוא היה מסטול. אהבנו זה את זו ומכיוון שלא יכולנו להינשא, החלטנו לפחות להוליד ילד. נכנסתי להריון, ולאחר הלידה לקחו ממני את הבת שלי והכניסו אותה למוסד "נווה-קף". אמרו שאני לא מסוגלת לגדל אותה. הבטיחו לי שאם אכנס לגמילה בבית-חולים ב"בתחים", יחזירו לי לאחר מכן לקבל את הילדה. הסכמתי. הילדה היתה חשובה לי.

"נפרדתי מאחמד והלכתי לאישפוז. אבל הניסיון הזה נכשל. לא הייתי מסוגלת לעמוד בלחץ. הרגשתי שאם לא אקבל את האופיום אני אשתגע. צרחתי עד לב השמים וניסיתי לברוח משם. קשרו אותי למיטה והזריקו לי זריקות הרדמה. אחמד ידע שרע לי בפנים ומדי פעם שלח לי מעט "חומר", כדי שאוכל לסחוב. כשתפסו אותי עם חשיש בבית-החולים, החליטו לגרש אותי. יצאתי החוצה, ישר לזרועותיו של אחמד. הוא עבד מעט בבניין ובכסף שהביא קנינו את הסמים. ישבנו בבית השכור שלנו.

(המשך בעמוד 18)

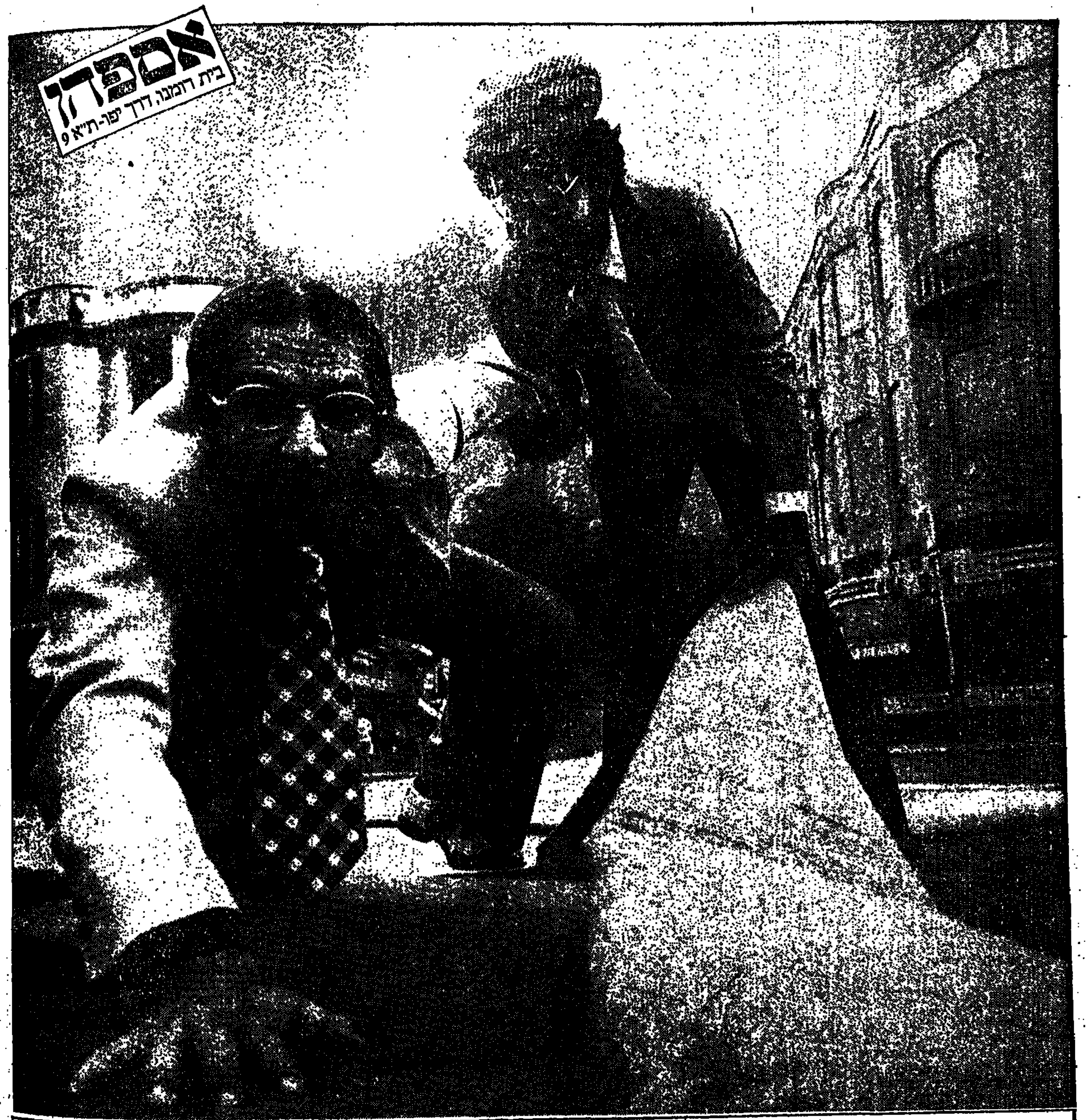

יכולנו לפרוש את השטיחים המרהיבים שלנו על כל העיר.
אך בדרך יפו-ת"א 9, באספהן, הם עולים לך מאות לירות פחות.

וזו אינה רק קביעת עובדה. זו התחייבות. אנו באספהן מתחייבים שכל שטיח שתקני אצלנו יעלה לך עד 20% פחות מאשר בכל חנות שטיחים אחרת. והסבה פשוטה בתכלית: אנו קוניי השטיחים הגדולים בארץ וקונים שטיחים ישירות מהיצרן. עד היום נהנו מהמחירים הנמוכים והמבחר העצום שלנו בעיקר חנויות שטיחים אחרות, מהיום תוכלי להנות מהם גם את. והתחייבות נוספת מצדנו: ישנם שטיחים שאותם תוכלי למצוא רק בבלגיה, דנמרק, אוקספורד סטריט ובדרך יפו-ת"א 9 – באולמי התצוגה של אספהן. תמצאי אצלנו, כמובן, גם מבחר עצום של שטיחי "כרמל" וממיטב היצרנים בארץ.

מבצע "שטיח פלוס" נמשך

על כל שטיח תוצרת חוץ שתקני תזכי בהנחה של 15% לפחות, ואת השטיח הישן שלך נקבל כחלק ממחיר הקניה של השטיח החדש.

על כל קניה של –.550 ל"י ומעלה תקבלי כמתנה כרית פרווה נאה.

קניה מעל –.1,500 ל"י תזכה אותך בשטיחון "כרמל" 50×100 ס"מ.

מעל קניה של 2,700 ל"י תקבלי במתנה זוג שטיחים לחדר־שינה.

אם תקני שטיח ב־3,600 ל"י נתן לך במתנה מערכת שטיחים לאמבטיה ולשירותים.

לשטיח ב– 4,650 ל"י נצרף כמתנה שטיח "כרמל" 150×100 ס"מ.

את השטיח שתקני נוביל לך חינם לכל מקום בארץ ותוכלי לנסותו בביתך במשך שבוע ימים לפני שתחליטי סופית על הקניה. ואם תגיעי אלינו ברכב פרטי וירשם לך דו"ח על חניה אסורה באזורנו – אל דאגה, הדו"ח על חשבוננו. מחלקה מיוחדת לשטיחים מקיר לקיר. פתוח בימי א' עד ה' מ־8.30 בבוקר עד 7 בערב, בימי ששי עד 3 אחה"צ.

אספהן–מבצע שטיח פלוס

(סוף מעמוד 13)

הייתי בדיכאון עמוק. במשך כמה ימים לא ידעתי מתי בוקר ומתי ערב. חלמתי על הילדה שלי. ראיתי איך רוצחים את הילדה לנגד עיני.

"כשהתאוששתי מהדיכאון, אמר לי אחמד, "בואי נהיה בני־אדם נורמלים. נפסיק עם הסמים, נפסיק עם הזריקות. נעבור טיפול גמילה ביחד, נתחתן ונקים משפחה". הוא היה מוכן להתגייר למען זה. פנינו ללשכת הסעד, והם היפנו אותנו למרכז השיקום. למעשה התחלנו בטיפול לפני שלושה חודשים, כשצוות המדריכים עבר במרכז הקהילתי ביפו".

במשך שלושה חודשים, לא נגעה שושנה בסמים. כך גם החבר שלה. לדבריה, הם עוזרים זה לזו בתהליך הגמילה. והצוות הרפואי במרכז השיקום, הבטיח לעזור להם להשיג דירה כדי שיתרחקו מספקי־הסמים, המנסים מעת לעת להציע להם את סחורתם.

את הימים הראשונים, ללא סמים אין שושנה יכולה לשכוח: "במשך כל שעות היום היו לי סיוטים. היה שקט סביבי. אבל אני שמעתי צעקות איומות. מתוך הצעקות הייתי רואה אדם גדול שחור שמנסה לרצוח אותי. הרגשתי צמאון. רציתי לשתות הרבה. אחרי כמה ימים התחילו המכאבים. כאבים ברגליים וכאבים בצלעות. זיעה קרה היתה מכסה את כל גופי. הלשון שלי נתפסה ולא יכולתי לדבר. כבר כמעט הגעתי לנקודת משבר. רציתי להזריק לעצמי מעט אופיום ולהיגאל מהיסורים. אבל, החבר שלי לא נתן לי.

אלף סכינים חדים

כדי להפוך לנרקומן בחוצות רק חמש דקות של חולשה או קלות־דעת. ההנאה שבטעימה הראשונה סוללת את הדרך, ומפתה להמשיך עוד ועוד. אולם, אחרי כמה שנות התמכרות, כשרוצים להיגמל, התהליך ארוך וברוב המקרים אף איננו אפשרי. הגוף, שמורגל היה לקבל מדי יום את מנת ה"חומר", אינו עומד בהפסקה הפתאומית. בסטטיסטיקות של משרד הבריאות, רשומים מקרים בהם השתגעו הנגמלים והועברו לטיפול במוסד לחולי־נפש. מקרים בודדים אף הסתיימו במוות.

אפרים, בן ה־53, ביקש להיגמל, לאחר ש־במשך ארבעים ושלוש שנים היה מכור לאופיום. "זה היה לפני כחצי שנה", הוא נזכר. "ישבתי בדירה שלי ביפו, וד"ר רייטר הגיע אלי והציע לי לקחת אדולן במקום אופיום. הסכמתי לנסות וקיבלתי מידיו את החומר. במשך שניים־עשר ימים ישבתי סגור בביתי. נעלתי את הדלת ולא רציתי לראות אף אחד. לא אכלתי ולא שתיתי. חשבתי שאני הולך למות. הגוף שלי היה רגיל לעשרות גרמים של אופיום. ופתאום, כלום. עברו עוד כמה ימים וכאבים איומים תקפו אותי. היה נדמה לי שהעצמות שלי מתפרקות. ראיתי עיגולים שחורים מסתובבים במערבולת מול עיני. נתקפתי בנזלת חזקה וידי רעדו כל העת. שכבתי על המיטה והתפתלתי מכאבים.

"התחלתי לחלום בהקיץ. ראיתי סכין ארוכת־להב מונפת לעברי ומאיימת לנחות על ראשי. היד שאחזה בסכין היתה טיפוסית לנרקומן — עטופת דקירות וחתכים. הרגשתי דפיקות חזקות בראשי. התכופפתי רציתי להינצל, אבל הסכין המשיכה לרדוף. רצתי בתוך החדר לאורכו ולרחבו. והסכין בעיקבותי. עצמתי את עיני, וכשפקחתי אותן שוב, היו מולי אלף סכינים. סכינים קטנים וגדולים, חרבות בעלות להב מתקפל ואולרים עם קפיץ אלקטרוני. מחול־הסכינים נמשך כמה דקות ואחר־כך היה שקט. נשכבתי על המיטה כשזיעה קרה מכסה את כל גופי. היה משהו סימלי בחלום הסכינים ואני ידעתי שאני צריך למות. עכשיו, מהר. אסור לי לחכות יותר. נולדתי לסבל, ועכשיו הכל ייגמר. לקחתי חבל שהיה בביתי ותליתי את עצמי על ברז בחדר האמבטיה. ברגע האחרון התחרטתי. יצאתי החוצה ופניתי למירפאה הקרובה. ביקשתי מהרופא שיבדוק אותי. נדמה לי שכל המחלות בעולם היו בי. הרופא בעצמו נדהם. פעילות הלב שלי לא היתה תקינה. הקיבה והמעיים היו במצב של ריקבון. תאי־המוח התנוונו.

"רציתי להשתקם. היתה בי פתאום תאוות נוראה לחיים. נרשמתי לטיפול מסודר במרכז השיקום ביפו והתחלתי להתמכר לאדולן. הסיוטים לא מרפים ממני עדיין. כל יום ומנת הסבל שלו. בימים האחרונים החלו לכסות את גופי פצעים אדומים. אני מתגרד ושורט את עצמי. הסיבה לכך עדיין לא נמצאה, למרות שהייתי אצל מספר רופאים. משערים, שזה משום שהפסקתי לקחת את האופיום".

חיים של סבל

שישה חודשים שאפרים מתייסר בתהליכי הגמילה. גופו לא הסתגל, גם נפשו מבקשת ב־סתר את הסם. אנשי הצוות המטפל בו לא מוכנים להתחייב שאפרים אכן עזב את הסם לתמיד. "יתכן שהוא ישוב ליטול ממנו שוב בהגיע של משבר. ייתכן, שלא יקח ממנו עוד. אך בשני המקרים חייו לא יהיו חיים.

בתוך מרכז השיקום הרפואי, כשהוא מוקף מוכי־גורל כמוהו, נזכר אפרים בילדותו באיס־טנבול שבתורכיה. כשהיה ילד בן 10, איבד את הוריו ועבר להתגורר בבית דודו. הדוד, שהיה סוחר־סמים עשיר, לימד את בן חסותו להפיק הנאות קטנות מהעישון האסור. "לפני שידעתי לכתוב את שמי", מספר אפרים, "ידעתי כבר לקחת 'שאכטות' וידעתי מה זה להיות מסטול. בגיל 11, ידעתי כבר להבדיל בין חשיש טוב לבין חשיש מעורב בחומרים זולים. הייתי בן־בית אצל חברי מאפיית־הסמים באיסטנבול. התרועעתי עם הגברים המעשנים והייתי איש־סודם של סוחרי־הסמים אשר לימדו אותי איך לזייף חשיש ולמכור אותו במחיר מלא. המשכתי ללמוד בבית־הספר. אולם יותר מכך נמשכתי לעולמם הקסום של מעשני־הסמים".

בגיל 27 לאחר שסיים את לימודיו באוני־ברסיטה של איסטנבול, עלה אפרים לארץ. הוא היה בעל תואר בפסיכולוגיה, אך איש לא הסכים לקבל אותו לעבודה. התגלגל בין לשכות הסעד. לפעמים קיבל עבודה כפועל־דחק, לפעמים נאלץ להתקיים על קיצבה. כשראה שלא יוכל לעבוד בעבודה אקדמאית, ביקש לנצל את כישרונות־המשחק שהיו גלומים בו. הוא השתתף בהצגה "קבלן" וגם משם נזרק לאחר שהופיע ערב אחד על הבימה והשתטח באפיסת־כוחות על קרשיה.

"לא בחרתי בחיים של נרקומן", הוא מודה. "גדלתי באווירה הזו. ועוד לפני שהייתי אדון להחלטותי, כבר הייתי חשישניק. אנשים לא יודעים מה זה חיים של נרקומן. חושבים, ש־אנחנו נמצאים כל היום בעולם שכולו טוב. אבל זה לא כך. מנת־חלקנו היא סבל תמידי. והגרוע בכל העניין שאנחנו לא יכולים להיפטר ממנו. יש לי עוד אחים ואחיות. כולם נשואים. עובדים. משתכרים יפה ומגדלים ילדים. לי, הם לא מרשים לראות את ילדיהם. מפחדים שהם יבהלו ממני. אלה חיים? אשה מעולם לא היתה לי. לא רציתי לאמלל עוד נפש. היום, אני נמצא במרכז השיקום, ולא מעשן כבר שישה חודשים. אני לא אחזור לעולם לסמים. בשבילי התקופה הזו נגמרה. אבל מה נותר לי עתה? חיים קצרים. עמוסי סבל ומחלות. חיים שהם לא מוות ולא אושר. אני אדם בלי אושר בלי משפחה ובלי חברים. נותרו לי שנים ספורות לחיות. אך גם השנים הללו יהיו שנים קשות.

גמילה בקבוצות

בתל־אביב ובסביבתה נרשמו אלף נרקומנים כבדים. 120 מתוכם, הגיעו למרכז השיקום. ד"ר מיכאל רייטר, העומד בראש המרכז, התמחה שנים רבות בטיפול בנרקומנים. לדעתו, הטיפול בקבוצות יעיל, כיוון שלקבוצה יש כוח. אף אחד מאנשיה אינו רוצה להישבר ראשון. "אצל נרקומן", הוא מסביר. "הסם הוא מרכז החיים. סביבו מתנהל סדר יומו. עליו הוא בנוי. כש־לוקחים מהאדם הזה את הסם, צריך לתת לו משהו בתמורה. האדולן הוא סם סינטטי. אנחנו עוזרים לנרקומנים להתמכר לאדולן, ואחר־כך מוציאים אותו גם מזה".

לדברי ד"ר רייטר, קשה הקליטה החברתית של הנרקומן לאחר שנגמל מהסם. לכן, לכל נרקומן יש יועץ מקצועי, העוזר לו לנתב את חייו במהלך הטיפול ולאחריו. "קורה", מסביר ד"ר רייטר, "שנרקומן חוזר למשפחתו לאחר תהליך הגמילה. הוא מפוקח ובלתי־תלותי יותר. ואז הוא מערער את כל האיזון שהיה בבית. כש־הנרקומן היה 'מסטול', היתה האשה עמוד התווך במישפחה. עתה, תובע הבעל זכויות. רוצה להח־ליט, רוצה לחנך את הילדים, רוצה לומר את המילה האחרונה. לכן, אנחנו שולחים מדריך מיקצועי לכל מישפחה כזו ומסבירים לאשה והילדים איך לקלוט את אבי המישפחה. היו לנו מספר הצלחות בעבר. ולכן החלטנו להקים מרכז שיקום בלעדי לנרקומנים. אם הנסיון הזה יעלה יפה, נקים מרכזים דומים במרכזי אוכלוסיה שבהם יש נרקומנים רבים".

אחד מכללי־היסוד בתקנון מרכז השיקום, עליו חותם כל נרקומן מייד עם בואו, אומר כי השימוש בסם־משכר כלשהו אסור בתכלית ה־איסור במשך כל תקופת הגמילה. אלה מבין הנרקומנים המבקשים להיגמל בהדרגה לא יוכלו להשתתף בתוכנית המוצעת. כמו־כן חייב כל נרקומן להופיע פעמיים ביום למרכז כדי לקבל את התרופות. מי שנעדר — מסולק לצמיתות. הנרקומנים, שהיו מורגלים לחיות על־פי תכתיבי־הסם, נכנסים כאן למיסגרת נוקשה. המעבר הוא קשה. אך איש מבין המשתתפים לא נשבר עדיין.

אחדים מהנרקומנים החלו לעבוד בצורה מסודרת. אחד מאלה הוא יעקב, המועסק כשומר לילה וכאחראי על הניקיון במרכז השיקום ביפו. יעקב, בן ה־44, החל להשתמש בסמים לפני 20 שנה. כשהחליט להיגמל, לא נתנו לו הרופאים סיכוי. גופו היה אכול. בפעם הראשונה ניסה להשתקם בסנטוריום בבת־ים. הניסיון ניכשל. הוא חזר ליטול מן הסם וחי עירירי בדירה קטנה בדרום תל־אביב. בבוקר עבד כצבע, בלילה נימלט מאנשי־החוק שביקשו לעצור אותו בעוון אחזקת סמים והשימוש בהם. בינתיים לקה במחלת־צהבת קשה שאיימה על חייו ובשלב זה החליט לפנות למרכז הקהילתי ביפו. ד"ר רייטר הפיח בו את התקווה לחיים. בעזרתו עזב את הסם ואף נשא אשה. שלושה ילדיו נולדו כשהיה בתהליך הגמילה.

"ביום טוב", נזכר יעקב, "הייתי מזריק לעצמי עשרה גרם אופיום. בנוסף לזה הרביתי להשתמש בכדורי אל.אס.די. השימוש בסם השכיח ממני את טרדות היום־יום. לא רבתי עם אנשים. לא התעצבנתי ולא הרגשתי איך החיים עוברים לידי ואני מפסיד אותם. כל היום הייתי בשלווה. אדיש לעולם. השכונה בה גרתי היתה מלאה בסמים. לא היה שום קושי להשיג. תקופת ההתרחקות מהסם היתה קשה. קיבלתי הרבה כדורי־וואליום. כי הייתי מאוד עצבני. חשבתי שנגמרו לי החיים לא האמנתי שאי־פעם אהיה אדם נורמלי, מסודר, נקי עם אשה וילדים. אבל, כנראה יש ניסים בשמיים.

שושנה, יעקב, ואולי אפרים, הם דוגמאות להצלחת הטיפול. בעקבותם ילך, אולי עוד קומץ נרקומנים וישוב למסלול החיים. אחרים, יצדיקו את ההנחה המקובלת אצל הציניקנים שבין העובדים הסוציאליים: "פעם נרקומן — תמיד נרקומן".

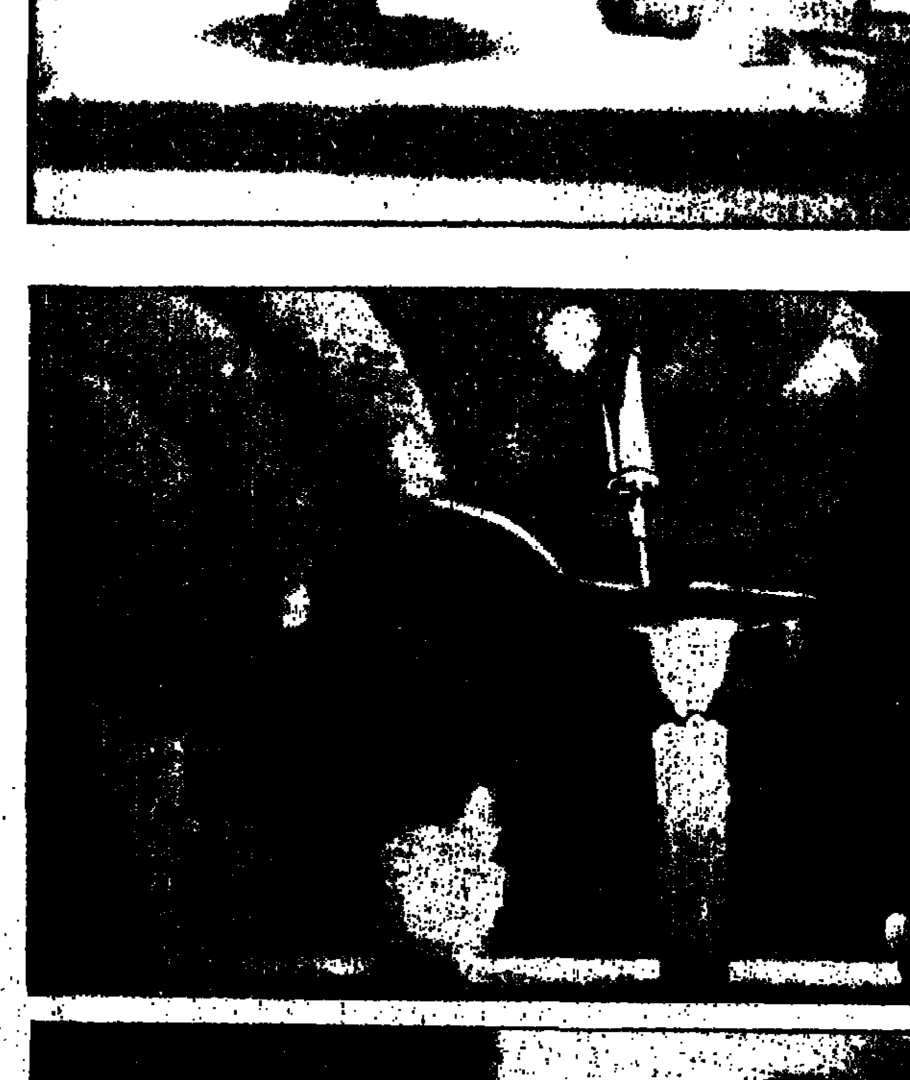

בשלב הראשון של הגמילה מרגילים את הנרקומנים לסם סינתטי, אדולן, שממנו קל להיגמל מאוחר יותר

תוך שלוש שנים עלתה באר־שבע על מפת התרבות של ישראל, בזכות כמה „משוגעים לדבר", שהקימו בה מוסדות תיאטרון, מחול, אמנויות פלאסטיות ומוסיקה – באפס־תקציב והרבה כישרון ומסירות

מתוך „עלי כינור" — מתוך „אנדורה"

מהפיכת התרבות בעיר המידבר

מאת עדית נעמן

מי אמר שכדי להיות „חלוץ" אמיתי יש ללבוש חולצה רוסית, מכנסיים „עד־עכשיו", לרקוד הורה ולחלות בקדחת? ומי אלה המשטינים כאילו פסה חלוציות מן הארץ הזו? — לאלה, גם לאלה, יש להביא כמה עובדות חד־שות מן השטח. בבאר־שבע נתגלה סוג חדש ומרתק של „הומו חלוציקוס": לובש חליפת ג'ינס גיזעית, חולצה פתו־חה עד ה„פופיק", מגדל שיער ופיאות־לחיים, מדבר צברית מתובלת מה ושם באמריקניזמים, משוויץ כמו הישראלי־המצוי, אך בניגוד למצוי — גם עושה. „החלוץ" המזור הזה, השתול בליבה של בירת־המדבר באר־שבע, אינו מייבש ביצות, אבל הוא מפריח את שממת התרבות של העיר.

העיר זקוקה לתיאטרון משלה? — אז יש תיאטרון. העיר זקוקה לתיזמורת משלה? — יש. תיזמורת. יש קונסר־בטוריון, יש תיזמורת נוער. יש מקהלה. יש בית־ספר למחול מודרני. קלאסי וג'אז. יש בית־ספר גבוה לאמנויות. יהיה מוזיאון. תהיה תיזמורת סימפונית. יהיה גן־חיות ואם ירצה התקציב הממ־לכתי — יקום גם מרכז תרבות רב־גוני בלב העיר, שתול בתוך פארק ירוק. ולעיר יהיה אגם מלאכותי. ממי־תהום מלוחים.

משוגעים לדבר

מה מכל הדברים הללו היה בעיר לפני שלוש, ארבע שנים? — השאלה ריטורית. רוב התרבות שצרכה עיר־הנגב בא אליה בטפטפת. כייבוא חו־בותי שנשלח כמחווה מן „הצפון הרחוק" באיזור תל־אביב. פיום, מייצרת העיר את התרבות לתיצרוכתה העצמית. וזו אינה תרבות־במרכאות. מאיכות מפוק־פקת המריחה „פרובינציה" ממרחק של קילומטרים. השלום־עליכם שהעלו בסוף העונה שעברה („עלי כינור") זכה לביקורות טובות בהרבה מן השלום־עליכם („האוצר") שעלה בתיאטרון הלאומי. עם תחילת העונה ה־שלישית — כמעט שלא היתה הצגה בתיאטרון באר־שבע, ותהיה זו קלא־סית, מודרנית, מקור או תירגום, שניק־טלה על ידי הביקורת. ורוב ההצגות זכה בביקורות משובחות.

ה„בולדוזר" המניע קדימה את „המה־פיכה התרבותית" של באר־שבע הוא סגן ראש העיר. בן־ציון כרמל, המכו־נה בפי כל „בנץ". ממונה בעירייה על נושאי החינוך־תרבות־נוער־וספורט. ר־מוקף בהילה כמעט־ניתנת־למישוש של הערצה. „בנץ הוא מאכער" — יאמר כל מי שמכיר אותו מקרוב. וזאת משום שאיש לא יעז לחטוא בשפתיו ולומר: „בנץ הוא חלוץ". כי זה נשמע כמו מלה גסה. אבל, פאקט, שהוא חלוץ. מוקף בחלוצים ומשוגעים־לדבר. כשכל חלוץ־משוגע־לדבר מזיז קדימה את ה־תחום הספציפי של „משוגעותו": גרשון ביילו דוחף את התיאטרון; אבי אוסטרובסקי את התיזמורת; רות הילמן את הקונסרבטוריון; אורי ליפשיץ מזיז את האמנויות הפלסטיות; ועליזה וולף את המחול.

כשאתה בודק את ה„סטכיב" המתרכז לצידו של כל משוגע־לדבר כזה: אתה מגלה עוד כל מיני חלוצים באשכולות. זה עובד חינם, זה בחצי משכורת, זה במשכורת־רעב. ובלבד להימנות עם יוצרי ההוויה התרבותית. והמדובר באנשי־תיאטרון שיכלו להוציא את פר־נסתם בכל תיאטרון ממוסד ומפואר בלב תל־אביב. אנשים כמו עדה בן־נחום, המתרגמת, כותבת ומשמשת יוע־צת לרפרטואר; ציירת התפאורות לידיה פינקוס־גני, או התאורן בנצי מוניץ.

הדלוק הראשי של עגלת־התרבות הוא, כאמור, בנץ כרמל, בן 40, צבר ישראלי טוב שהגיע לעיר־הנגב ב־1959 כאיש משרד העבודה. הממונה על התעסוקה משדרות עד אילת. שש שנים עסק בעבודה זו. נסע לארצות־הברית, סיים תואר־שני במינהל־עסקים באוני־ברסיטת „ברקלי" בקליפורניה וחזר לבאר־שבע כמנהל אדמיניסטרטיבי של בתעשיה שם. בין העבודה וה־תעשיה היה בין מקימי רפ"י בבאר־שבע וב־1969 נבחר כסגן ראש העיר, הממונה על החינוך והתרבות. תואר־

היוזם „בנץ" כרמל

כבוד. ללא שכר. רק כעבור שלוש שנים התפטר מהמפעל התעשייתי. הפך סגן־ראש־עיריה בפועל ובמשכורת. ו־מזה שלוש שנים הוא „התרבותניק" של העיר באר־שבע.

הוא מסביר: „כשנכנסתי לתפ־קיד שאלתי את עצמי: במה אפשר להעשיר את האוכלוסיה? לא מספיק שמטפלים בפיתוח. בתעסוקה. בביוב ובבתי־ספר. חשבתי שיש לטפח את הכישרונות בעיר. בעיקר בשכונות ה־מצוקה בהן אין כישרון זוכה לטיפוח מהבית. אך אם מקימים סדנת־תיאטרון בשכונה כלשהי. יש להקים גם תיאטרון מרכזי שישמש דגם־חיקוי ומרכז משי־כה לכישרונות מהסדנה.

„במלים אחרות, הגעתי למסקנה כי אי־אפשר להסתפק בחוגי־אמנות לתוש־בים. אלא יש להקים מוסדות אמנות ברי־קיימא ברמה מקצועית מעולה. כי מוסד כזה, בדומה לאוניברסיטת הנגב, יוצר סביבו פריפריה אנושית. אשר מקרינה הלאה על מעגלים נוספים של אנשים".

מלכתחילה היה ברור, ששום תיאטרון בבאר־שבע לא יקום על הבאתם של כוכבים זוהרים, וכי יש להשתמש ב־שחקנים הגרים בעיר ובכישרונות צעי־רים בוגרי בתי־ספר למישחק. שיתפתחו יחד עם התיאטרון החדש. בעוד שבמוסיקה יכלה העיר לשאוב מהעתו־דות המוסיקליות של העליה הרוסית. בתיאטרון התבססה ההתחלה על שתי השחקניות המוכשרות נעמי גרינבאום ומרגלית סטנדר. הגרות בבאר־שבע. פלוס חבורה צעירה ונלהבת של שחק־נים בוגרי בימת־הקיבוץ, בוגרי „בית צבי" ברמת־גן והסטודיו של ניסן נתיב.

ברור שקמו כל מיני מתנגדים. שניסו לתקוע טריז בתוכניות המהפיכה התרבותית בנוסח הטקסטי הקבוע של שאלות: „אורקסטרא אחת צריך את? רק תיאטרון חסר לך?" — אבל המה־פיכה המשיכה להתגלגל. ובנץ כרמל כבר משלב אותה כאחד התהליכים ה־היסטוריים שהשפיעו על גיבוש העיר. הוא אינו מסוגל לאבחן אם „מהפיכת התרבות" של באר־שבע החלה מן העם, או שזוהי מהפיכה שהחלה בהנהגה. הוא טוען: „הדברים הגדולים באמת נולדים על־ידי משוגעים־לדבר. יתכן כי התהליך ההיסטורי הוא היוצר את המשוגעים־לדבר ויתכן גם כי הם הם היוצרים אותו. אני יודע כי פה בבאר־שבע היחידים הם היוצרים את התהליך. כמה משוגעים־לדבר חיים. נושמים ואוכלים את המהפיכה תוך 24 שעות ביממה".

בנץ כרמל סבור, כי עיר נבדלת מחברתה במידת היוזמות הפרטיות שבה. והעזרה הממלכתית נכנסת להמו־נה רק מאוחר יותר. במובן זה, טוען התרבותניק. חלוקת העוגה הלאומית היא רגרסיבית. בכל הקשור לבאר־שבע. הוא מכיר את הסיפורים על מאיר דיזנגוף. שהיה ניגש לכל אניה שבאה מאודיסה. כדי לראות אם יש בה סופר או אמן שאפשר לשכנעו לגור בתל־אביב. וגם שמע על שיכוני הסופרים והאמנים שאבא חושי חילק לאמנים יוצרים. כדי שיבואו להשתכן בחיפה. ולהאציל מרוחם עליה. וכאן הוא אומר: „אנחנו לא נחלק דירות לאמנים. כי אין לנו. לכל היותר עוזרים בשכר־דירה. כי התנאי הוא שמי שעובד כאן, חייב לגור כאן. וזה בכל זאת מצליח. עובדה היא שבשלוש־ארבע השנים ש־אנו פעילים לא השיג אותנו איש בריכוזיות וברמה של המיפעלים התר־בותיים שהקמנו".

אם ילד בתל־אביב יכול לשמוע קונצרט מוסבר בזיל־הזול וללמוד ליהנות ממוסיקה טובה, מדוע שילד בבאר־שבע לא יקבל אותו השירות? אם קהל התיאטרונים בארץ נמצא בנסיגה מתמדת — יש להביא את תל־מידי התיכון לתיאטרון חינם. כדי ל־למדם לאהוב את ההליכה לתיאטרון. יש להפריד בין הרשות, הממלכתית, הממשלה והעיריה, לבין הגוף האמנותי היוצר. כדי שלגוף הציבורי לא תהיה כל זכות להתערב במלאכת היצירה של התיאטרון. מדברי הוי"ר בנץ.

בנקודה זו יש להביא כמה הבהרות נוספות. בנץ הוא שהקים את האגודה הציבורית לתרבות וחברה בבאר־שבע (בבית העם) והוא העומד בראשה. כש־בהנהלת האגודה מיגוון של אישים בכל התחומים. והם מחולקים לוועדת תיאט־רון וועדת־מוסיקה. את עמדתו האישית בנושא התערבות הפוליטיקאים באמ־נות הוא מוסר באופן פסקני ביותר: „לא היה מקרה, ולא יהיה. אני בטוח. של התערבות חיצונית ברפרטואר ה־תיאטרון או „התזמורת"".

תנועה רבה

על התהליך שעבר על מוסדות ה־תרבות החדשים בעיר. שתחילה נידחו על ידי ה„סנובה" המקומית. שבאת. הציצה, נרתמה הספה לנושאת־דגל נלהבת של הלוקאל־פאטריוטים. אשר ללמוד תוך כדי הצגה בהיסטוריה ה־קצרה של תיאטרון באר־שבע. הרצון להקים תיאטרון בעיר קיים מזה שנים רבות. ובהקשר לרצון זה הוזכרו שמו־תיהם של באים רבים בארץ. שרצו. חשבו או ניסו להקים תיאטרון בבאר־שבע. ביניהם: יוסף מילוא, סיפר פריה, אברהם אסיאה, אטיין דקל והאודור־תומא. אך המשוגע־לדבר, שהקים את המשימה והובילה לתנופה הראשונה ב־דרך המלך, נתגלה בדמותו של גרשון בילו, איש תיאטרון שלמד את התיאט־רון כשביצע כמעט כל עבודה משני עברי המסך וגם במיסגרת האקדמית המלכותית לדראמה בלונדון.

הסיום נכנס בילו לתפקידו, כבר הפלגו במיסגרת „בימה" בבאר־שבע שתי הפקות שלא הקלו עליו במשימת לרכוש קהל. האחת היתה מאוחרה צרפ־תית שחונה מאוד, שעובדתה הועברה לנוף בבאר־שבע. הקהלים המיטוטים ב־יותר באו וצחקו. האינטליגנציה עשתה „איכס". כדי להשביע את רצונה של האינטליגנציה־המקופחת הועלה המחזה של ליליאן הלמן „צעצועים בעליית הגג". הפקה לא מוצלחת ביותר. שהב־ריחה את האינטליגנטים והמיטוטים גם יחד.

כל זה בתקופה של „טרום־בילו". שהתחבט מייד מיצאלה: מנין ייקח שחקנים לאנסמבל שלו? בכסף ידע שלא יוכל לפתות אף שחקן. כי מי

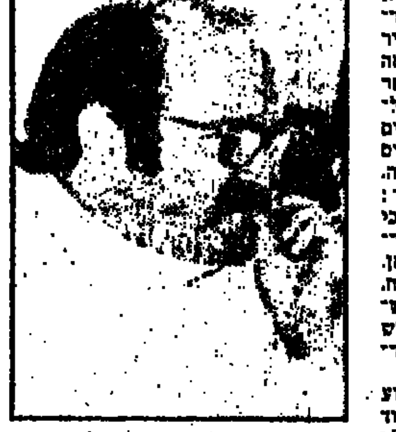

הבמאי גרשון בילו

יתפתה להופיע במשכורת של 900 ל"י ברוטו — ואפילו עם תוספת של 250 ל"י לשכר־דירה? האפשרויות הכספיות אפשרו לו מראש או לפנות לשחקנים מליגה ד' בעיר. או לחפש צעירים מוכ־שרים ומבטיחים בבתי־הספר למישחק. בתקוה שיתפתחו ביחד עם התיאטרון. כך נשלפו מהארלפנים השחקנים רפי תבור, ששי סטה, מיקי הנן ורך חנן, שני שחקנים — הוגו ירדן ויוסי קאנץ — נלקחו מקיבוציהם. ומתיאטרון־הילדים הוצאו דב ריזר ואתי טיילוני. החבורה צורפה לשתי הבאר־שבעיות נעמי גרינבאום ומרגלית סטנדר. שיחד עם הבמאים דן חנן וחנן שניר הפכו לתיאטרון באר־שבע.

הרפרטואר: לעונה הראשונה 73.74 ניבחר בהתאם לקו אמנותי מסויים מאוד: להעלות הצגות המתבססות על תנועה רבה. להתרחק מטוסיפטיקאציה. כך הוכננו שלוש הצגות לעונה הרא־שונה: „הרופא בעל כורחו" למולייר, „עושה הנפלאות" על חייה של הלן קלר ו„איליף הסוררת". גם הצליחו למכור 180 כרטיסי מנויים לעונה ה־ראשונה. עוד בטרם החלה העונה — פרצה המלחמה. צוותו הנשים איתן הרעלתה ההצגה „עושה הנפלאות". כשהוחזרו מאוחר יותר שני שחקנים. הכין התיאטרון הצגה מאולתרת ושמה „שפת התיאטרון". שני שחקנים, פלוס ארגז רקוויזיטים, הרשו את בתי־הספר התיכוניים בעיר והסבירו בהרצאה וב־מישחק את מושגי־היסוד של התיאטרון.

„לבנות" קהל

לגרשון בילו היה ברור מראש כי עליו לא רק לבנות תיאטרון. אלא גם את הקהל לתיאטרון. כך הוחלט לארגן את תלמידי התיכון בעיר. מתוך אגרות החינוך שמשלם כל תלמיד, שילם בית־הספר עשר ל"י לתיאטרון, וכל תלמיד זכה בכינוי לארבע הצגות.

המלחמה וסמיחה שיבשו את כל מהל־כי הפתיחה של התיאטרון, שניפתח למעשה בסוף דצמבר בערב פערכונים של ציבור. ועד שנסתיימה העונה כבר היה לתיאטרון גם שלאגר: „מלקולם הקטן ומלחמתו בסריסים". בבימויו של חנן שניר. עם 80 אחוז תפוסה באולם, כשרוב הקהל הוא תלמידים.

העונה השנייה של התיאטרון תוכננה כבר עם אמביציות. ערנה שביט פתחה את העונה עם „טארטיף". הנחשבת עד היום לאחת ההצגות המוצלחות ביותר בתיאטרון הישראלי. הבמאית הכניסה להצגה דמות נוספת של מנחה. המציג את הדמויות והמזמין בסוף ההצגה את הקהל לבוא ל„פואייה" לכוס קפה ול־פגישה עם השחקנים. הקהל נהר ב־שימחה למיפגש. וההערות ותילוקי ה־דעות שנשמעו במיפגשים הללו תרמו רבות לתיאטרון ולקהל גם יחד.

כשמנהל התיאטרון ראה שקהל ה־מנויים לעונה מסתכם ב־250 בלבד, גייס את עצמו. הבמאים והשחקנים, ובצמדים יצאו אל „השכונות הטובות" בעיר. למכור כרטיסי־מנוי מדלת לדלת. הם נתקלו בכלבים נובחים. בדיירים נובחים. הם בירדו לכולם בטון מגומגם: תנו לנו צ'אנס. קנו במחיר של 25 ל"י כרטיס מנוי לחמש הצגות בעונה. מסע השיכנוע הקפיץ את מספר המנויים מ־180 בעונה הראשונה ל־1,800 בעונה השנייה. עונה זו כללה לצד „טארטיף" את „ההבטחה". מלודראמה של המחזאי הרוסי ארבוזוב. „השיבה". מחזה מקורי של כרים קיני על בעיות המוסר של הישראלי המצוי ביחסו לערבים. ולסיום העונה הועלה סיפורו של שלום־עליכם „עלי כינור". כמחזמר מקסים שכתבה עדה בן נחום. המחזמר נתגלה כשלאגר מיידי, ועומדים לחדשו העונה כשייצא לסיור בארץ. במסגרת תיאטרון־הנוער של משרד החינוך. לקינוח העונה ה־עלתה גם הצגת־ילדים כקסימה — „7 ב־מכה אחת" ע"פ האגדה של גרים.

כיצד עומד התיאטרון הבאר־שבעי בשנת קיומו השלישית? — מספר ה־מנויים גדל ל־2,500. התקציב השנתי עלה למיליון וחצי, כשמשרד החינוך מקציב 350 אלף, העיריה 700 אלף, והתיאטרון מכסה את ה־450 אלף הנו־תרים בהכנסותיו. על התקציב והחלק ה„ממלכתי" שבו יש לגרשון בילו טע־נות קשות: „הסכום שאנו מקבלים מ־משרד החינוך הוא פשוט מגוחך, יחס ההקצבה שמקבל תיאטרון חיפה. למשל, הוא בדיוק הפוך. שום תיאטרון רפר־טוארי בארץ אינו מכסה את השליש מתקציבו בהכנסותיו. אנחנו מופיעים באולם קטן של 290 מקומות. וכל שחקן חייב להופיע ב־4 מתוך 5 הצגות העונה. אין לנו ברירה אלא לסמוך בשחקנים ובהצגות הטכני את הבינץ".

ארבעה עשר שחקנים התומכים בתיאט־רון לעונה זו. ה„תמריסי" שבישל לעונה כבר כציר על בעיות החסתהות בכיוון הקשה יותר לעיכול. העונה נפתחה ב־שני מחזות קצרים של אראבאל. כש־ההצגה השניה היא „אנדורה" למכס פריש. הצגה שווה לכל נפש על בעיות האנטישמיות. עתה החלו החזרות על „מסיבת יום ההולדת" לפינטר ו„העלמה יוליה" לסטרינדברג. כשלסיום העונה מובטחת קומדיה שייקספירית.

הגידול והצמיחה מתוכננים ומבוקרים. כשליש מהשחקנים מתחלפים מדי עונה („גם את לורנס אוליביה אי אפשר לראות על הבימה ללא הפסק") והתיאטרון צופה לקראת העתיד בתנו־פה. אך תוך כדי גישוש.

אומר בילו: „כן — הוא צנין לגיאו־מטריה. תיאטרון חייב לעבור תהליך מסויים. וחמש השנים הראשונות הן ההתחלה, על התיאטרון לבסס את עצמו ולבנות לעצמו את הקהל. בשלב הזה אי אפשר לתת לקהל ארוחה דיאטטית בטעם אחד. יש להרבות ככל האפשר בכיוון הטעמים. לבדוק את התגובות — ולא לעצור. כעבור חמש שנים יש לעצור לרגע ולעשות „חשבונות"; מה הלאה. לשלב הזה טרם הגענו".

הסוד היופי של חדרי־היסטוריה

לפני כשש שנים הוקם במוזיאון ישראל חדר צרפתי האופייני לפאריז של המאה ה־18 ולסיגנון הרוקוקו — „חדרו של רוטשילד" — הראשון בתצוגת סיגנונות דיור היסטוריים. בימים אלה הושלם שיחזורם של שלושה חדרים נוספים: חדר ונציאני, חדר־אוכל אנגלי וחדר צרפתי בסיגנון האמפיר.

ר

ק תנועות עמלניות מהירות יכלו למלט מהקור חודר־העצמות את אותם אמנים צעירים, שעסקו, בשבוע שעבר, בחצרו של מוזיאון ישראל. במה שקורין אמנות מו־שגית. הרוח הקרה, שנשאה גשם ירושלמי צלו־פני, היתה, אולי, ליווי־רקע הולם לאותם אמ־נים, שניסו להתמודד, בלשון העדכנית ביותר שהאמנות מנסה לדבר בה, עם בעיות זמנם, מקומם וסביבתם — ולהוציא תוצר, שלא יהיה, אולי, נאה־לעין או נוח לשהות במחיצתו.

אולם, תוכו החם והנוח של מיבנה המוזיאון, היה כבר עולם אחר, שיש בו הרבה השלמה והרבה רצון לתת למבקר תחושה של חן־לעין ומזון נוח למערכת־העיכול האסתטית שלו. אף למות המוזיאון, המפיצים חמימות נעימות וחי־ריצפתם המרובדת בולמת כל רעש מיותר — מהווים ניגוד חריף, המעמיד את החדר המכונס של תולדות־האמנות, מול אותה קבוצה פרועת השיער, דהויית־הג'ינס ומוכת־הרוח, המנסה, שם בחוץ, להוסיף גידבך חדש בתולדות האמ־נות, שתקופתנו הלא־שלווה לא תוכל להתמודד איתו באורך־רוח של חן ויופי.

המעבר בין לישתו הכואבת של החומר ממנו נוצרת אמנות־ההווה, ובין ערי־המיקלט השאנ־נות, המהודרות, של העבר הוא, ולמרבה הפלא — כמעט בלתי־נתפס. רק כמה מדרגות ואתה כבר שרוי בפאריז של הבורבונים, או בבודואר של בת־אצולה ונציאנית, או בחדר־האוכל של מילורד ומיליידי, שכפי שאירחו את ידידיהם לבושי־התחרות בני המאה השמונה־עשרה.

בעוד אין זה כלל ברור, שכל המבקר אצל אמני־ההווה מברך את ברכת־הנהנין, אין שום מחלוקת, כי ארבעת החדרים המשוחזרים — שלושה מהם חדשים — שהם הדגמה של תרבות חיים־ודיור בארצות שונות של המאה השמונה־עשרה, הם שכיית־חמדה של ממש, ורווה לי עינו של המבקר והתייר.

סיגנון רוקוקו

מוזיאון ישראל החל בהצגתם לציבור של סיגנונות־דיור היסטוריים לפני כשש שנים, עם פתיחתו — ברוב־עם, כוכור, ובשרשרת טקסים רצופה — של מה שקרוי „החדר של רוטשילד".

החדר, שהוא אופייני לפאריז של המאה ה־18 ולסיגנון הרוקוקו, הובא ארצה על קרבו ועל כרעיו, כתרומתו של הבארון אדמונד דה רוט־שילד, והקם מחדש, בידי אדריכל־הפנים ה־יהודי־הצרפתי הנרי סמואל (מי שסייע גם ב־שיחזור החדרים האחרים ואף תרם למוזיאון תרומה משלו — חדר בסיגנון האמפיר).

החדר, שהיה בשעתו חדר־העבודה של „ה־נדיב הידוע", נושא מיטען די מכובד של היס־טוריה יהודית. בו, אנו יודעים, החליט על מעו־רבותו ביישובה של ארץ־ישראל. אך גם־כן כאן, הוא קיבל את פניו של ד"ר תיאודור הרצל — והשיב ריקם את פנייתו להיות גורם מסייע בכינונה של הציונות המדינית...

זהו חדר, שתיקרתו גבוהה, שקירותיו ותיק־רתו רצופים פיתוחים, ריצפתו פארקט והוא מרוהט ברהיטים מתקופת לואי ה־14, המכונה „מלך השמש" (ולו מיוחסות האמרות „אחרי המבול" ו„המדינה זה אני").

„רוקוקו". מסבירים המומחים לשיחזור היס־טורי של המוזיאון, הגב' יונה יאפו ומר רן שינער, „הוא מושג, שמקורו במלה הצרפתית קוקי, שפירושה — צדף. זהו סיגנון מלאכותי, שפותח מצורת הצדף, והיה הסיגנון השליט במאה ה־18. את החדר הזה", הם מסבירים, „בנה — בעבודת־עץ אופיינית (הנקראת „בר־אסרי") ובציפויי־זהב — אותו אדריכל עצמו, שתקים את ארמון ורסאי".

על הקירות מתנוססים שטיחי־גובלן וציו־רים מקוריים של אמני המאה ה־18. קרוב ל־תיקרה, על כל אחד מהקירות מתנוססים ציו־רים, שכל אחד מסמל יבשת אחרת. באופן סמלי — אך ללא תודעה גיאוגרפית מיוחדת — אנו מוצאים שם את אירופה, את אמריקה, את אפרי־קה ואת אסיה. אוסטרליה לא היתה עדיין ידועה...

סין בוונציה

הבארון אדמונד דה־רוטשילד (הלוא הוא ה־נדיב הידוע, הסבא של אדמונד בן־ימינו) לא היה הדייר הראשון בחדר. למעשה, כאשר הגיע בר לירושלים, פורק החדר בפעם השנייה מ־מרוצת קיומו. לראשונה, נעקר החדר מהבית בו הוקם, בראשית המאה ה־19, כאשר הרי־נפוליאון הראשון כמה מרחובות פאריז כדי לשנות את פני העיר. החדר הועבר מהגדה ה־שמאלית (מהמקום בו מצויות היום שדרות סאן־ז'רמיין) אל הימנית — לרחוב האלגאנטי בו התגוררו הרוטשילדים. פורק, סאן־אנורה, לפני כעשר שנים, מכרו הרוטשילדים את ה־נכס לבעלי־הון אמריקניים, אך הנדיבו לעקור ממנו, תחילה, את החדר. זהו נתרם, כאמור, למוזיאון ישראל ונפתח לציבור בשנת 1969.

הראשון משלושת החדרים, שנפתחו בשמ־ה, הוא החדר הוונציאני, זהו מעין בקווארה

אך הוא בסיגנון הרוקוקו, אך מאפיין אותו ריבוי האלמנטים הסיניים המצויים בו. אף הוא מקורה עץ, אך זהו עץ מרות בלאקה שחורה, כ־מינהג הסינים, ועליו ציורים בסיגנון סיני, שאולי יודעי־האמנות הסינית היו מערערים על אותנטיותו. אך כך ראו אותו עשירי אירופה של המאה ה־18. זהו סיגנון המכונה בפי ה־מומחים „שינואזרי".

החדר, שנתרם בידי מר רנאטו באקי ורעייתו ממילאנו, שוחזר בארץ (כאמור, בעזרתו של הנרי סמואל). בין הפריטים המעניינים המצויים בחדר — נברשת פיסולית, בה מוחזקת מערכת התאורה (נרות) בידי כושי יהשרוע על גבה, כפה שערבי חבוש־טורבאן יושב עליו... פריט נוסף הוא שידת־כתיבה לנשים („סקרטר"), ש־בו קיימות, בין היתר, גם כמה מגירות סתרים, בשביל המכשיטים — אבל, אולי, גם בשביל כמה מיכתבים, שאין הכרח כי יפלו לעיניו של הבעל המרומה...

חדר־אוכל אנגלי

החדר האנגלי, שהוא חדר־אוכל אופייני לבית כפרי של אצולה, החל כ.כפתור שסביבו תפ־רו חליפה. ראשיתו — בפניה של ראש עירית ירושלים, תדי קולק, אל האספן הניו־יורקי דייוויד ברג, לתרום תמונה מאוספו למוזיאון ישראל. „באשר תמונה", השיב לו ברג, „אינני יודע... אך יש בידי אוסף מעניין מאוד של כלי־כסף אנגליים עתיקים. יש לך מה לעשות איתם?!" בין השניים נתגבש רעיון לבנות סביב אותם כלי־הכסף — חדר־אוכל שלם.

החדר מקורה אורן אנגלי בצבעו הטבעי (גלקה מאחוזה אותנטית). ובו שולחן־אוכל על כל אביזריו — סכו"ם, צלחות־כסף, פמוטים, כוסות־בדולח. ובצד, על שולחן־הגשה נפרד — כל הכלים הגדולים. סיגנון הריהוט — ישר ו־חמור. כדרך שהטעם האנגלי „סינן" את ההש־תוללות האירופית של הרוקוקו. ניתן למצוא בחדר מראת „צ'יפנדייל" מקורית, כלי־חרסינה של צ'ילסי ואפילו אורלוגין (שעדיין פועל), אשר שנת־ייצורו היא — 1617.

החדר האחרון, שנתרם בידי האדריכל הנרי סמואל, הוא חדר צרפתי בסיגנון האמפיר — והוא המאוחר שבהם: המאה ה־19. למעשה, זהו מעין קיתון. יש בו ויטרינה ובה כלים מ־התקופה. נברשות אותנטיות — אך השיש, הווי־לונות ויתר אבזרי ה„טקסטיל", עוצבו מחדש בארץ. בחדר זה, כמו בחדר הוונציאני, אין שיש אמיתי (גם בחדרים האמיתיים נהגו לעצב אובייקטים דמויי־שיש) אלא דיקט, שנצבע, בידי מומחי־המוזיאון, כשיש לכל דבר. אותם הדברים אמורים בווילאות־המשי ובזהב, שהוא קצת... מלאכותי.

ברם, כל זה אינו גורע מההנאה. לאותו צופה ישראלי, שאינו מרבה לנסוע לחו"ל ניתנת הזדמנות להציץ אל היסטוריה ואל אורח־חיים שאינם נהירים לו...

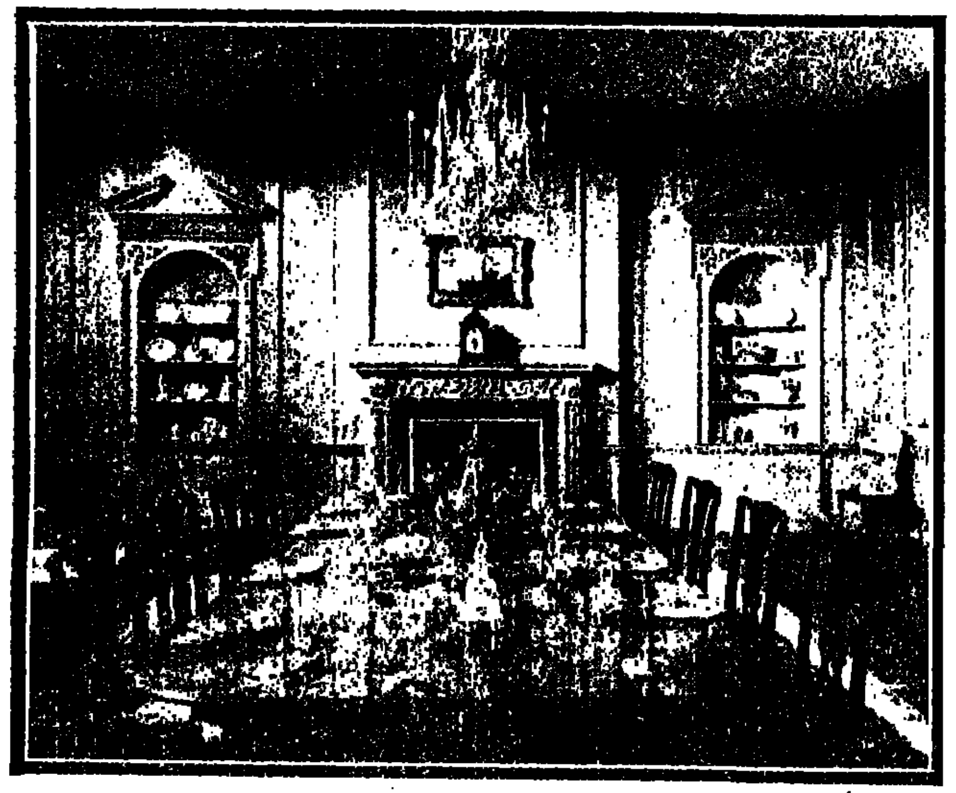

חדר אוכל אופייני לבית כפרי של האצולה האנגלית במאה ה־18

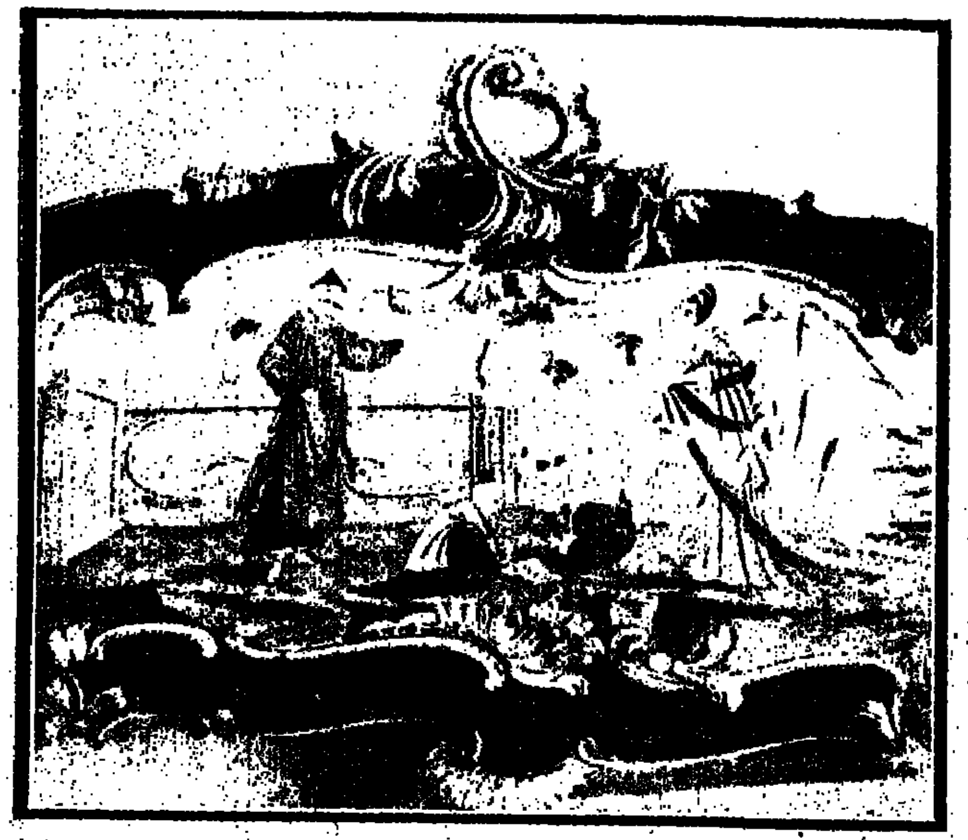

ציורים וקישוטים סיניים בחדר הוונציאני

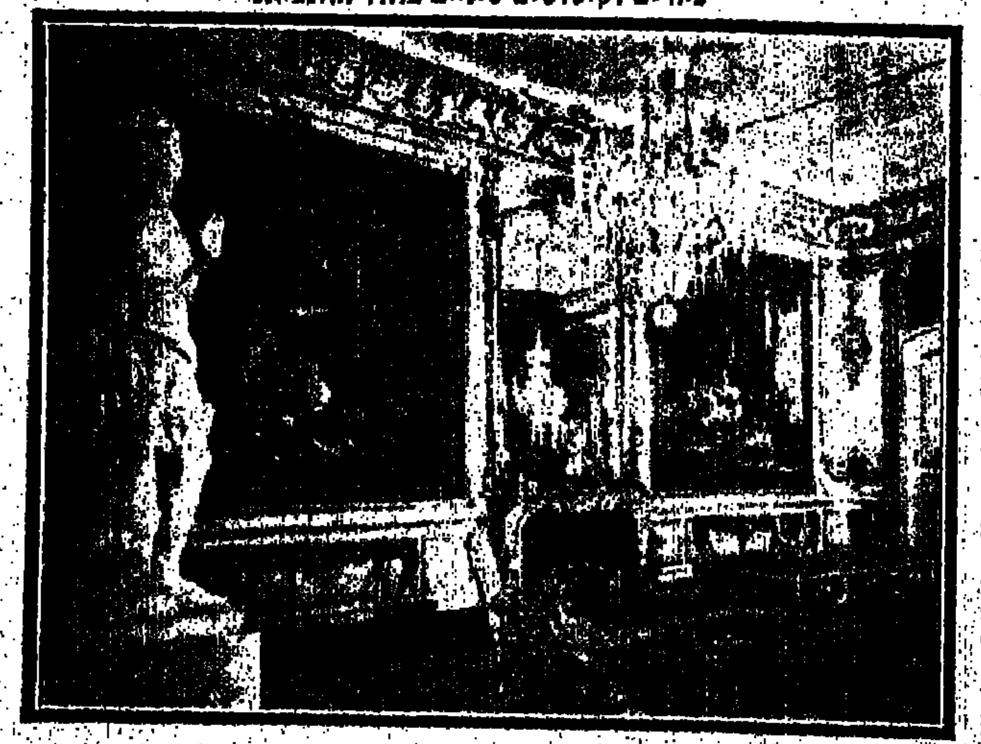

„החדר של רוטשילד" בסיגנון רוקוקו

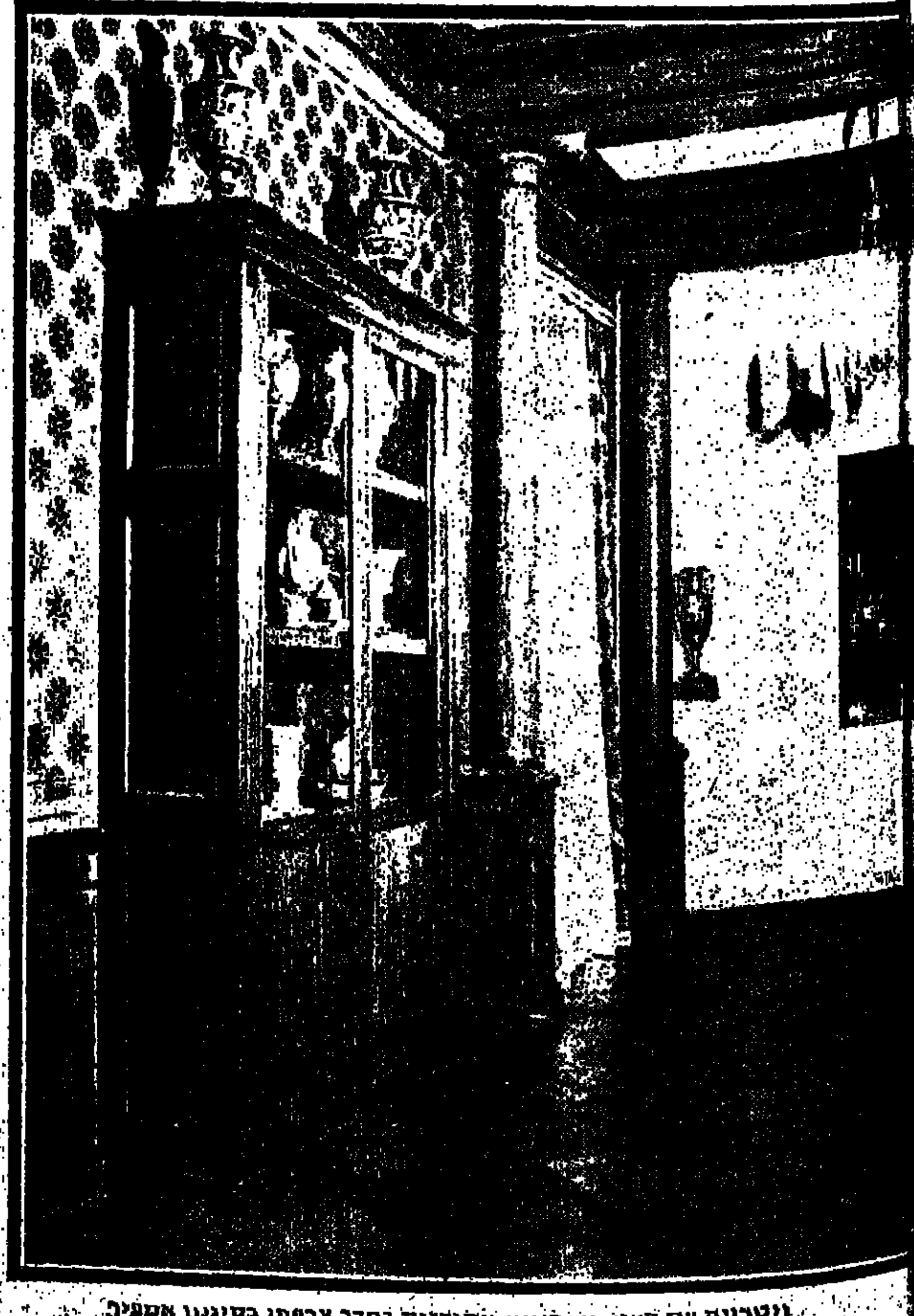

ויטרינה עם כלים וברשות מקוריות בחדר צרפתי בסיגנון אמפיר

אולי טמון אוצר במכחולך?

האם אתה מתעניין בגרפיקה ובציור? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגרפיקה והציור בביתך בזמנך הפנוי? סטודיו פ"ר בשתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יגלו בביתך את כשרונך והתאמתך לגרפיקה ולציור!

ללא חובת בגיל השכלה

לכבוד
"המכונים האמריקאים להשכלה בכתב"
ת.ד. 28124 תל־אביב, לנוס' 77.

אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות בספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמות כשרון לגרפיקה ולציור.

שם: ....
כתובת: .... טלפון: ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

השם שאומר הכל... מקור הרהיטים

רח' וולפסון 2 (מסילת וולפסון 44) ת"א, טל. 827973

המערכת המושלמת של כלי מלאכה עליהם חלמת תמיד!

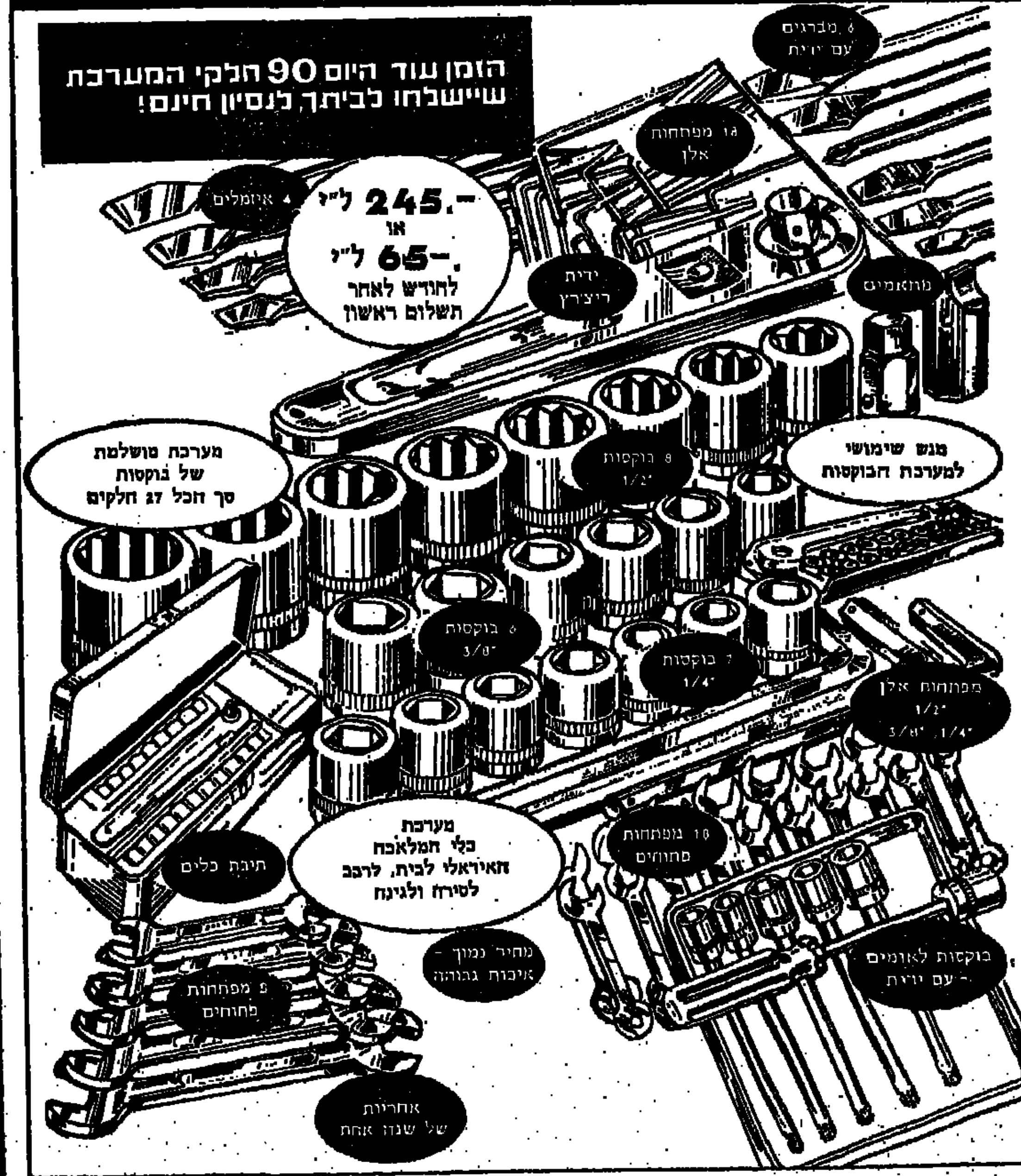

המערכת כוללת את כל האביזרים:

מערכת מושלמת של בוקסות, 1/2", 3/8", ו־1/4". המערכת כוללת 28 בוקסות מצופות בכרום, ידית ריצ'רץ' (או מתגר) שאפשר להתאימה, 3 מפתחות „אלן" ו־2 מתאמים ADAPTORS

- מגש שימושי למערכת הבוקסות
- מערכת מברגים בעלת 8 חלקים
- מערכת מברגים לאומים בעלת 6 חלקים
- מפתחות פתוחים: 18 קטנים ו־5 גדולים
- 18 מפתחות „אלן"
- 4 איזמלים
- תיבת כלים מרווחת ומצופה אמאיל אדום לכל המערכת — סך הכל 90 אביזרים.

90 דרכים לחסוך כסף!

לכל בעלי תחביב ולכל החובבים זו הזדמנות בלתי רגילה לרכוש מערכת כלי מלאכה באיכות מקצועית ובמחיר נוח. 90 האביזרים השונים מאפשרים לך לבצע כל מיני תיקונים ועבודות שונות, בקלות רבה ובחסכון רב!

שלח את התלוש עוד היום.

שובר נסיון חינם - שביעות רצון מובטחת

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ, רח' המלאכה 3, אזור התעשיה חולון, ת.ד. 58־861, טל. 843185.
נא לשלוח לי את מערכת כלי המלאכה לתקופת נסיון של 10 ימים חינם. אם לא אהיה מרוצה לחלוטין מאיכותה ומטיבה של המערכת, אחזיר את כל המערכת במצב תקין תוך 10 ימים מיום קבלתה ולא אהיה חייב מאומה. אם אחליט לרכוש את המערכת, היא תהיה שלי ויהיה עלי לעמוד בתנאי התשלום אותם ציינתי למטה. חתימתי במקום המסומן מהווה הסכמה לתנאים שאתם מציעים.

☐ תשלום חד־פעמי: תוך 14 יום מיום קבלת המערכת אשלח לכם סך 245.— ל"י (וכן סכום נוסף של 30.— ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח).

☐ מכירה בתשלומים: תוך 14 יום מיום קבלת המערכת אשלם לכם סך 90.— ל"י (וכן סכום נוסף של 30.— ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח). לאחר כן אשלם לכם 3 תשלומים חודשיים רצופים בסכום של 65.— ל"י לכל תשלום, החל בחודש שלאחר מועד תשלום ראשון. ס"ה 285.— ל"י, פרט לדמי אריזה ומשלוח.
(סכום זה כולל ריבית בגובה של 30% וכן סך 9.— ל"י לחודש דמי טיפול וגביה).

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל) בע"מ, או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ. אושר ע"י המועצה לחוזים אחידים.

נא למלא בדייקנות כדי למנוע עיכוב בביצוע ההזמנה.
משרדינו פתוחים בימים א'—ה' 8.00—16.00, ביום ו' — סגור.

שם משפחה .... חתימה הכרחית
שם פרטי .... עיר .... רחוב .... מס' ....
מס' תעודת זהות .... מיקוד .... טל' ....

י.א. 12.12

adco adv.

מבצע החודש!

400 ל"י חינם!

בקנית מכונת סריגה אמפיסל דגם 588, עד סוף החודש*

קבלי חינם
שולחן סריגה מצופה פורמיקה המשתלב בריהוט הדירה וספר דוגמאות מבואר בשווי 400 ל"י

30,000 דוגמאות בקצות אצבעותיך

שמונת כפתורי הפלא של אמפיסל 588 עושים את הכל עבורך. הסריגה בה קלה שעליך רק לבחור את דוגמאות הסריגה, האריגה או התחרה מתוך ספר הדוגמאות — ללחוץ על הכפתורים — והופ! את סורגת בגדים אקסקלוסיביים במבחר צבעים וחוטים — והכל באופן אוטומטי.

עכשיו רק 3915 ל"י
גם בתשלומים נוחים!

סרגי תוך שעות בגדים אופנתיים לעצמך ולמשפחתך במכונת הסריגה אמפיסל ובמחיר הצמר בלבד! החסכון הוא עצום!!

יותר מ-25,000 נשים בישראל כבר סורגות וחוסכות במכונת סריגה אמפיסל

במחיר הצמר בלבד תוכלי לחדש את מלתחת החורף. זהו חיסכון של 75% בהשוואה למחיר בחנות! ואת יודעת עד כמה זה חשוב בזמנים אלה.

בנוסף לבגדים תוכלי לארוג וילונות, בדי ריפוד, כיסויים לכריות, מפיות לשולחן ושטיחים מאריגים עבים או דקים כרצונך.

תוכלי גם לרקום את דוגמאות התחרה המסובכות ביותר תוך דקות הודות למנגנון התחרה האוטומטי.

אפילו אם לא סרגת מעולם תוכלי להיות מוצלחת ומהירה כמומחית אחרי מספר שיעורים שחברת אמפיסל תתן לך חינם!

- הדרכה חינם ברחבי הארץ
- אחריות מלאה
- הספקה שוטפת של חלקי חילוף

* או עד לגמר המלאי הקיים!

אמפיסל סרגי היום לבשי מחר!

תל-אביב: רח' המלך ג'ורג' 62; רח' אלנבי 98; ברגמן, רח' בן-יהודה 10, רחוב נחלת בנימין 6.
חיפה: רחוב הרצל 31.
ירושלים: רחוב יפו 43.
באר-שבע: רחוב הרצל 66.
רמת-גן: רחוב ביאליק 33.
חולון: רח' סוקולוב 66; מרכז מסחרי קרית שרת.
פתח-תקוה: אשכנזי 3.
הרצליה: רח' סוקולוב 16.
ראשון-לציון: רח' רוטשילד 50.
רחובות: רחוב הרצל 194.

נתניה: אמפיסל, — תחנה מרכזית.
קרית גת: בנין בנק המז־רחי מס' 10.
דימונה: מרכז מסחרי.
אשקלון: הרצל, מול בנק קופת-עם.
אשדוד: מרכז א' מס' 44.
פרדס חנה: דוגלס, דרך הבנים.
צפת: בוכניק, ירושלים 75.
עירון: גרינברג — מרכז מסחרי.
קרית אתא: חמוני — מרכז שביט.

קרית ביאליק: קרם דלית, רחוב הגפן 24.
קרית מוצקין: סלון טלקול, שד' קק"ל 16.
קרית ים: סלון טלקול, שדרות ירושלים 15.
קרית שמונה: דחן מרים, מרכז רסקו 76.
ראש פינה: פרידמן דבורה, הרחבה 19.
רמת יצחק: חדר פרידה, עוזיאל 43.
בת-ים: אמפיסל, בלפור 37.
זכרון יעקב: ברקוביץ רות, המייסדים 46.

טבריה: אמפיסל, רחוב יהודה הנשיא.
טבעון: אלקטרו רון, רח' קיבוץ גלויות 47.
כפר סבא: "רדיונגל", גדל את זלוטניק, שד' ויצמן 116.
מגדל העמק: קולבצקי — מרכז מסחרי
נצרת: בני שופיק חוסין, שוק מרכזי.
נצרת עלית: אלמליח נפתלי, מרכז רסקו 19 — (משרדים).
עפולה: סלון ניצה, תחנת אג"ד.

נהריה: ריכנפלד, הרצל 77.
לוד: פאוזי, הרצל 64; האור, הרצל 45; "סלון מרום", הרצל 69; חנה, רח' הרצל 49.
רמלה: אסתר אלטרסל, הרצל 63; קריסטל, הרצל 79; קרם, חיה — מרכז מסחרי 10.
אור יהודה: בתיה, מרכז מסחרי, מועצה.
בני ברק: ניצה אמנה, יהד שלום 60; קבלן גלומה, רח' עקיבא 30; מאיר יוסף, עקיבא 41.
אילת: מרכז תיירות חוף.

אדם ברוך
קשר עין

עניינים קטנים

דירה

הדבר הכי גדול שיכול לקרות לאדם בארץ־ישראל. אל הדירה הוא מגיע, בדרך־כלל, בשעה, בגיל ובמצב המאפשרים לו הנאות חושניות כגון פתיחת וסגירת הפה, צפייה בשמיים, צפייה בקירות, מישוש הקירות. הקירות מספרים שיבחי בעליהם: כיצד חלם על דירה משלו, כיצד חלמה אשתו, כיצד תאמו חלומותיהם. מסעותיהם בשבת ובימי־חופשה אל המיגרש חריק; שעותיהם היפות אל מול השלד הניבנה; ישיבתם יחדיו, בלב אחד, במישרדו של עורך־הדין. יציקת־הגג חפפה את הדריון הראשון. המשקופים עלו על שולחן ליל־שבת אצל ההו־רים, לפי תור. ההורים מספרים את סיפור דירתם. השכנים מספרים את סיפור דירתם. החברים מספרים. חמישרה השלישית קודש לדירה. למסעות השבת וימי־החופשה מצטרף התינוק. אין הרבה מה לעשות, מסתובבים בשטח, מודדים את המרחק לבית הסמוך, בוד־קים כיווני־אוויר, מטלפנים לקבלן ושואלים מתי, מתקשרים לדיירים האחרים, מנסים לארגן ועד. קוראים כל ידיעה בעיתון על קבלן שברח, מחסירים פעימת־לב. מקווים שיבטלו את חוק הגנת־הדייר, כדי להרגיש טוב יותר, ריאלי יותר, סוחר יותר מחברים שקנו בדמי־מפתח. הדירה צמודה למדד, המדד למערכת־העצבים, מערכת־העצבים ניסדקת והולכת. השלמת הדי־רה נידמית, החיים מיום ליום מקבלים טעם של ציפייה מתוקה, הזוייה, מכוונת, סוג מיוחד של פחד אלים, תת־קרקעי מפני כוח־עליון שאין לחזות את התנהגותו. הודעות ממשלתיות, במיוחד אלה הכלכליות והשיכוניות, מתקבלות כהודעות אישיות. ניפגשים עם חברים, עם חב־רים של חברים, עם מומחים המפרשים את ההודעה בדבר ,צימצום בענף הבנייה'. ההודעות טילות, המצב נזיל, הכל פתוח לכמה פירושים. האם הדירה שהיא פרטית, אך הנבנית על־ידי חברה ציבורית, היא בנייה פרטית או בנייה ציבורית, או שהיא פרטית־ציבורית. ואם כן, אז בשביל מה אנחנו הולכים למילואים ומשלמים מיסים. הודעות מדיניות מתקבלות בזיקה לדי־רה הניבנית. היחס לזולת נחלק לפי מעמדו כבעל־דירה ותיק, חדש, לעתיד, לעולם לא. הדירה מצדיקה את התשובה ,יהיה טוב' ואת ,יהיה יותר טוב'. את התינוק רואים כתינוק הגדל בחדר משלו, את האשה כבעלת־בית, את הבעל כשווה בין השווים ש,עשו את זה', האדם הזכאי לשאת בישראל את התואר ,ראש מוש־פחה', עד לחתימת־החוזה, העניים הם בעלי־חברית הטיבעיים. משעת חתימת החוזה, חותמי חוזי־הרכישה הם המעמד המתאים. עד להש־למת הדירה, המעמד הטיבעי מגוון ורב־משתת־פים, אם־כי ניתן להגדירו כקהילת פרשני חוקי מס־שבח, ריווחי־הון, מס ערך מוסף.

דירה היא ,הדבר הגדול', החלום הישראלי האמיתי עליו הורגלנו כל היום, אתה גדל על ברכי החלום, הממשלה משקה את החלום, ערי־שינה ענקיות פרבריות מוקמות לשירות החלום. מעל לחלום פרושים שמי ארצנו הכחו־לים והוא רוכב על עורפם של ישראלים ברי־אים, גאים, חדשים, אדונים לעצמם. חלום לחלום יאמר ,חזק' ומבעד למירפסות ניבטים ראשי הלוחמים העייפים הניסמכים על בירכיים כושלות, שהגיעו לעיר העתיד ראשון־לציון, לעיר העתיד נתניה. כל חדר הוא יתרון האור על החושך. כל מטר מרובע הוא סיפורה של תקופה, של גבורת־נפש, של גבורת־אנשים, של אהבת העם והארץ. אתה לא חי לקראת מותך, אתה חי לקראת דירתך — מכאן ואילך זמנך הוא זמן שאול, העבר אותו בינך לבין דירתך, שהיא העדות היחידה לכך שהיית, פעם, בין החיים.

קוג'אק

אפשר לראות אותו בירדן, ממשיך להופיע בתאילנד, בפרס, בחבש, ביוון, בקפריסין, באמריקה. האדם שהפך את הגלובוס ל,כפר האלקטרוני הגדול'; האדם שהישווה, ללא כל אפשרות נסיגה, את הפרסי ואת הישראלי ואת הירדני. קוג'אק, משווה התרבויות הגדול מאז הנצרות, אולי. יורשו של המיסיונר הלבן שעבר את אפריקה עם תנ"ך ורובה־ציד. ממשיכו של איירונסייד. שמש הטלוויזיה. סביבו סובבים ממלאי־המקום קאנון, מקלאוד, מקמילן ואש־תו, החי בתודעתם של ילידי כל הארצות בנות־התרבות, תוצרת אמריקה. קצת בשר, קצת רוח, קצת חום, קצת פלאסטיק, מעורר אמון, נותן גיבוי לאנשיו, חלומן של רווקות קשישות, אימת הפושעים, סמל המוסר השימושי בעיר ההמונים האלמוניים. אמריקאי, כלומר יווני, יהודי, איטלקי, אירי, פרסי, מה שאתה רוצה, בתנאי שיש לו סימני־זיהוי אתניים קלים ואנושיים כלליים.

אדם כמעט לכל עת, יכול לשמש כמנהל בית־ספר לבנות, כמנהל קבוצת כדורסל, כדוגמן למיקטורות, כמנהל בית־מרחץ טורקי, כטאראס בולבה, גורילה, יועץ ראש־העיר לענייני טלווי־זיה, מדריך בגן־חיות עירוני, מנהל טיפת־חלב, ניצב ב,ישו כוכב עליון', שדרן ספורט. החיוך יהלום גם סוכן־נוסע, גם כומר, גם מפתח־קטי־נות, גם בנקאי, הוא הדין בחליפה. הוא הדין בסוכריה על מקל.

הוא סיפור ההצלחה הבינוני של ,מהגרי־כל־הארצות לאמריקה. הוא לא סוחר, הוא שוטר, הוא ייצור־חברתי מועיל. הפשעים באנאליים כמו הפיתרונות הבלשיים. התסריט אינו הצד החשוב, ההיגיון שמאחורי התסריט הוא החשוב: קוג'אק הוא האני־השני של קולקטיב הצופים, מין אני־אתם־ביחד, או חייה־ותן־לח־יות, או אני יודע שאתם יודעים שאני יודע, אבל הבנאדם עושה את המאכסימום שלו. אם אתם רוצים שאני ישיר, אני ישיר. ירקוד — ירקוד. אני יכול להיות גם ארמני, כי אני דובר גם יידיש. אני תופש את הפושע בדיוק לפי שאתם הייתם תופשים אותו, לוא הייתם במקומי. לוקח את שק־הכביסה של הפושע, בודק בכל המכבסות, סוגר את שדות־התעופה, עוזר לזקנה לחצות את הכביש, תופש את הפושע דקה לפני 12. או, מגלה שהפושע קנה שעון, בודק אצל כל השענים, סוגר את היציאות, עוזר לזקנה, תופש את הפושע. או, מגלה שהפושע שכר מכו־נית, בודק אצל, סוגר את, עוזר ל, תופש את.

כמו ,גלולת־אספירין', מתאים לכולם. לא מתוחכם מדי, לא נועז מדי, לא ממריא מעל ראשי הצופים, חונה בתחום האפשרויות והחי־שגים של כל אחד מאיתנו. תופש את מקומם של הגיבורים הישנים, יורש את תפקיד בר־כוכבא בישראל, את תפקיד גיבורי איבר־גימזה, את זה של מתיישבי המערב, עושה את הסיר־טאקי לריקודו של ה,כפר העולמי', מתאזרח במילון האסיאתי. האיש ללא־התכוונות שאי־אפשר לטעות בו.

הוא יחזור. מיר זייען דו והוא יודע את זה והוא יחזור. אנחנו מתאימים זה לזה כחרדל לנקניקיה, מתוכנתי המחשב האמריקאי.

אורה שם-אור
בכל הרצינות

מלתעות

ההרגשה של DEJA VU ("ראיתי זאת כבר פעם") חשתי, כאשר קראתי את רב־המכר החדש של פיטר בנצ'לי "המלתעות". מסופר שם בכריש שמתביית מול חופי עיירת קיץ אמריקנית. וכמו מולך צמא קורבנות, בולע כל שנקרה בדרכו: אנשים, דגים, חפצים. הסופר מנסה — בהצ־לחה לא מבוטלת — לעמוד על "אופיו" של הדג הענק: מסקנתם של הזואולוגים שחקרו את הכרישים היא, שבגוף המסורבל הענק מסתתר מוח קטנטן וטיפשי; הכריש לא יזום שום דבר; לא מחפש שום דבר; לא מתכנן שום דבר; לא מסנן שום דבר. הכריש עושה רק דבר אחד: הוא בולע. בולע כל שמי האוקיאנוס מזרימים לקירבתו. גולם ענק המסגר בשיכלו.

✡

הספיריטואליסטים מייחסים את הרגשת "כבר־ראיתי־זאת־פעם" ל"גילגול נשמות". הנה, הם אומרים הוכחה "נוס־פת" שהגוף אינו אלא מעטה זמני לנשמה שלך, ששכנה בגוף אחר באחד הימים; אחרת, כיצד אפשר להסביר את התופעה היוצאת דופן, שאתה מרגיש בביטחון מלא שראית את אותו נוף (חדש) בדיוק, פגשת את אותו האדם (הזר) קודם לכן?

היות שאני רחוקה מאוד מהעל־טבעי, חיפשתי הסבר מתקבל יותר על הדעת לאותה תחושה מרגיזה שפקדה אותי. איפה, לכל הרוחות והשדים, פגשתי את הכריש המגעיל הזה? באילת. באקווריום. אצל המינגווי. אצל מובי דיק. בחלום?

וכל הזמן הפיתרון עמד לי על קצה הלשון — הגיח ונע־לם. הציץ והתחבא — עד שתפסתי אותו: הכריש־הבולע־הכל זה פשוט — אנחנו. העם.

✡

אומרים לנו בחודש מרץ שלא יהיו נסיגות. פותחים באפריל בדיונים על הנסיגות — אנחנו בולעים.

אומרים לנו באפריל שאפילו יהיו נסיגות, הם לא יכללו את הגידי והמיתלה. מחליפים במאי שהן כן יכללו את הגידי והמיתלה — ואנחנו בולעים.

אומרים לנו ביולי שתמורת הנסיגות נקבל התחייבות אמריקנית שתכלול ארבעה־עשר סעיפים, חתומים על־ידי ממשלת ארצות־הברית; מודיעים לנו באוגוסט, שאין התח־ייבות ואין חתימות. ומה שיש זו "הבטחה" אישית ומילו־לית של שר החוץ האמריקני הזמני. הבטחה, אגב, לא בקשר לארבעה־עשר הסעיפים המקוריים, כי אם בקשר לשניים בלבד — ואנחנו בולעים.

אומרים לנו באוקטובר מה־חשוב־החיים, העיקר הרצון הטוב של סאדאת. והנה בנובמבר מגיע סאדאת לארצות־הברית וחמש־עשרה פעם חוזר על ההצהרה שלישראל אין זכות קיום, שבמקום ישראל חייבת לקום מדינה פלש־תינאית, שמצרים וכן כל העולם הערבי לא ינוחו ולא יש־קטו כל עוד הפלשתינאי האחרון לא יחזור ל"מולדתו"; העם מצפה שהמנהיגים יבטלו את הנסיגות, שלא ימסרו את אבו־רודס עם הנפט. אבל כאשר רואים שהממשלה לא מבטלת שום דבר — בולעים גם את זה.

אומרים לנו בנובמבר שלא חשובות המלים, העיקר המעשים; ועלינו לסמוך על סאדאת שינהג לפי "ההסכמים"; נודע לנו שבאבו־רודס יש כבר חיילים וכתמורה על ההת־נהגות היפה שלהם אנחנו עושים מחווה, ומאפשרים סיור מצרי בגידי לפני המועד הנקוב — והעם בולע. בולע כמו הכריש האידיוט.

אומרים לנו בנובמבר שידידתנו ובת־בריתנו ארצות־הברית תמנע באו"ם את ההחלטה הקובעת שאנחנו גזענים — היא לא מונעת. ההנהגה לא מסיקה מסקנות. העם בולע.

✡

עושים חשבון. הסיכום הוא ששבעים אחוז מהמדינות החברות באו"ם יצביעו נגדנו. בכל מיקרה, כמה תאים בלתי מנוונים במוח שואלים את המנהיגים: אז למה לנו לשבת באו"ם כזה? בשביל לקבל בעיטות בישבן עוד ועוד ועוד? המנהיגים מעמידים פני חכמים ועונים: כן. העם — בולע.

סוריה מחלקת צל"שים לחייליה המצטיינים ש"גמרו" את שבויי המלחמה הישראליים בגרונם. מעבירה דרך גבולה קבוצות שאומנו לרצוח נשים וילדים ומאיימת שלא תחדש את פיקוח האו"ם אם מועצת־הביטחון לא תאשר את שיתוף אש"ף בדיונים על "המזרח הקרוב"; שארית תאינו הנורמליים מצפה שהמנהיגים יגיבו בהתאם. המנהיגים בולעים ללא קושי גם את הגלולה הזאת. אש"ף מקבל זכות השתתפות בדיונים — כמובן, העם בולע.

ראש הממשלה עדיין טוען שלא ידבר עם אש"ף־שלא־מכיר־בישראל. אבל שר החוץ איננו מרוקד עד כדי כך ומסור הצהרות שונות; הממשלה בולעת. והעם בולע.

שרי מפ"ם בממשלה מתנגדים להתנחלות ביהודה ושומ־רון, הממשלה נכנעת ללחץ, מבטלת היאחזויות בשומרון. העם בולע.

פותח את המלתעות לכל רוחבן. ובולע. כמו הכריש של בנצ'לי.

חידוש עולמי של "זנית"

שעון דיגיטלי על מסך הטלויזיה.

חידוש עולמי של"זנית"- שעון דיגיטלי המוקרן על מסך הטלויזיה, הוכחה נוספת לעליונות הטכנולוגית של"זנית"עם "מעגל הקסמים".

בקנותך"זנית"מדגם "ברודוויי" אתה מקבל טלויזיה חדישה שבתוכה שעון מדוייק להפליא.המופיע על המסך וניתן לכיון ולמיקום באמצעות לוח פיקוד אולטרה מודרני.

בקש הדגמה של הטלויזיה עם השעון הדיגיטלי-החידוש העולמי של"זנית", אצל המפיצים המורשים.

ZENITH

"זנית" עם "מעגל הקסמים"

ZENITH THE QUALITY GOES IN BEFORE THE NAME GOES ON®

טיפול בלחץ גבוה. זהו תא חמצן בלחץ גבוה, שפועל בבית-החולים בהאמבורג, גרמניה. מחירו — שני מיליון לירות. התנאים שבו דומים לאלה הקיימים 40 מטרים מתחת לפני האוקינוס. הלחץ בתא הוא בן ארבע אטמוספירות, דבר המבטיח חדירה אחידה של חמצן אל תוך הגוף, גם אל תאים שהדרך אליהם נחסמה. חולי-לב ואנשים הסובלים מהרעלות שונות יקבלו טיפול בתא זה.

פרס לבונה כינורות. ואסיל ז'יוזקוב, בונה-כינורות בולגרי החי במינכן, זכה בפרס הראשון בתערוכת כלי-המוסיקה הגדולה ביותר בעולם שנערכת באינטרלוכן, מישיגן, ארצות-הברית. ואסיל ז'יוזקוב (הנראה כאן בסטודיו שלו במינכן) זכה בפרס עבור שלושה כינורות וצ'לו עשויים עץ אורן ועץ אדר. הוא חזר זה עתה מסיבוב בן שישה שבועות בארצות-הברית, בו הציג את כלי-הנגינה שלו.

תיירים באי השטן. כלא אלקטרז הוא אחד מבתי-הסוהר המפחידים והשנואים במערב, נעשה באחרונה אתר תיירות. במרץ 1963 עזב אחרון האסירים את הכלא, הידוע גם בכינויו „הסלע" ו„אי השטן". בכלא זה, שיכול היה להכיל כ-400 אסירים, „בילו" גדולי הפושעים של ארצות-הברית כאל-קאפונה. הוא נבנה לפני 200 שנה על-ידי הספרדים. תחילה שימש מגדלור, לאחר מכן מיבצר ולבסוף כלא.

הנזיר שניבא את פצצת האטום

נבואותיו של נזיר צרפתי בשם נוסטראדאמוס, אשר נפטר בשנת 1566 התקיימו 100 שנה לאחר מותו. כך מספר ספר שיצא לאחרונה.

המפתיעות שבין נבואותיו, שנכתבו בחרוזים הן:

- עלייתו של נפוליאון במאה ה-19. כתב נוסטראדאמוס: „ליד איטליה יוולד קיסר / אשר יעלה לאימפריה במחיר יקר".

נפוליאון, אשר נולד באי קורסיקה שבים התיכון, אכן עלה לצרפת ביוקר.

- מגיפת הדבר במאה ה-17 בלונדון: „מגיפת הדבר בעיר ימית זו / לא תחדל עד המוות ינקום נקמתו".
- השריפה הגדולה בלונדון: „דמם של הצדיקים מהעיר לונדון יידרש 7 ובשלוש פעמים עשרים ועוד שש / היא תישרף באש".

השריפה אירעה בשנת 1666.

- תגליותיו הרפואיות של לואי פסטר במאה ה-19: „פסטר כדמות אלוהית יתפרסם / כאשר הירח את סיבובו הגדול יסיים".

מחזור כזה של הירח הושלם בשנת 1889 — השנה בה יסד פסטר את מכון פסטר בצרפת.

- עלייתו של היטלר: „בהרי אוסטריה על גדות הריין / יוולד בן להורים פשוטים / אשר יטען כי הוא מגן על הונגריה ופולין / וגורלו לעולם לא יהיה ברור".

נוסטראדאמוס שיבש במעט את שמו של היטלר וקרא לו „היסטר". לעומת זאת הוא הזהיר במדויק מפני „כלי נשק שיישמעו בשמים" ו„מרכבות ירקות אש" — מה שמרמז על מטוסים, ופצצות והטילים המודרכים הגרמניים בתקופת מלחמת העולם השנייה.

- הפצצות האטומיות שהושלכו על הירושימה ונגאסאקי: „על שתי ערים וליד הנמל / תיפולנה שתי מכות / עליהן לא נודע בעבר כלל. / שתי הערים אכן היו ליד הים."
- תחזיתו של נוסטראדאמוס לגבי העתיד היא קודרת ביותר: „בשנת 1999 ושבעה חדשים / יופיע בשמים מלך האימים / לפניו ואחריו תשלוט המלחמה".

מיכרה בגובה 4.5 ק"מ

עובדי מכרה הוולפרם שבקליפורניה צריכים לטפס לגובה של אלפי רגל כדי שיוכלו לעבוד. שכן מרבץ הוולפרם הגדול ביותר בעולם נמצא במדרונותיו הגבוהים ביותר, למעלה מ-4.5 ק"מ, של הר מורגאן שבאיזור המידברי ליד בישופ.

כדי להגיע למקום עבודתם זקוקים הכורים ל-90 דקות. תחילה עליהם לנסוע במשך 30 דקות ברכבת המכניסה אותם עמוק אל תוך ההר. לאחר מכן עליהם לעלות בשלוש מעליות בזו אחר זו. לאחר מכן הם מתפצלים איש איש למקום בו הוא עובד.

המיכרה מהווה למעלה ממחצית מקורות הוולפרם של ארצות-הברית ואחד המכרות העיליים הבודדים בעולם.

קללת המומיה וחטיפת הרכבת

חטיפה משונה של רכבת-תחתית עוררה מיסתורין סביב גופתה של מומיה מצרית. מומחים חוששים שרובצת עליה קללה המסכנת את חייהם של אלפי אנשים. עתה הם דורשים הוצאתה מחלון ראווה בתחנת הרכבת התחתית שברחוב סנט-ג'ורג' בטורונטו.

בתחילת חודש זה נכנע צעיר בתחנה לאחר שחטף רכבת עמוסה באלף נוסעים. עד כה לא מצאו חוקרי המשטרה והפסיכיאטרים סיבה כלשהי למעשהו של הצעיר בן ה-19, ויקטור סקרין. אך היסטוריונים ואנשים העוסקים בכוחות על-טבעיים מאמינים כי זוהי הוכחה לכך שהמומיה היא מקוללת. הם הצביעו על אגדות-עם תמוהות כי מי שמחלל את כבודם של מתי מצרים העתיקה ימותו מתאונות ומחלות מיסתוריות.

המומיה, ששמה נאקט, מתה בהיותה בת 15 במצרים לפני 3300 שנה. היא נתגלתה בקבר בשנת 1905 והובאה לקנדה. היא הושמה בחלון הראווה של תחנת הרכבת התחתית במטרה למשוך את הנוסעים למוזיאון של טורונטו.

גופים רשמיים במוזיאון מודים, כי נאקט היא מיסתורין עבורם. אומרת ד"ר אוולין פרסטון, מומחית המטפיסיקה מטורונטו: „תמיד קיימת אפשרות שקללה רובצת על מומיה. אין שום דרך לגלות זאת. ידוע כי קללות שרבצו בעבר על קברים ועל מומיות גרמו למותם של אנשים רבים. מסוכן לשים מומיה בחלון-ראווה של תחנת רכבת תחתית, שבה עוברים מדי יום מאות נוסעים. אם ישנה קללה — הכל עלול לקרות".

ד"ר ג'רלד ד. הארט, אשר ניתח את המומיה אמר, כי הגופה זכתה לטיפול הטוב ביותר.

אמר דובר המוזיאון, ד"ק. בראון: „הנהלת המוזיאון החליטה לשים את המומיה בחלון-הראווה ברכבת התחתית, לקחנו בחשבון את כל הסיפורים ששמענו על קללות ונועצנו בשני אנשי דת. אם טעינו, וישנה קללה, אינני סבור שהיא מכוונת לנוסעי רכבת תחתית תמימי נפש, אלא היא מכוונת נגדי, שכן עזרתי לפתוח את המומיה".

ילדים כנכס חברתי

הנטייה לשיחרור האשה מפחיתה מרצונן של נשים רבות להיות אמהות, מזהירה האנתרופולוגית ד"ר מרגרט מיד, ומוסיפה, כי אם החברה לא תחדל מהזילזול במוסד האמהות, יהיו תינוקות העתיד ילדי מבחנה.

לד"ר מיד דעה משלה על האופן בו צריכה החברה לראות לילדים:

„עלינו לבנות חברה אשר תתמוך בזוגות הרוצים להוליד ילדים. זו צריכה להיות חברה הנוגעת של אנשים שירצו לעזור להורים בדאגה לילדיהם, גם אם המדובר בהשגחה על ילדים בסוף-שבוע על-מנת שההורים יוכלו לנוח".

יש היום בשלושה מליון ילדים ללא בית אשר איש אינו דואג להם. „אם נמשיך להסיר מעלינו את האחריות לילדים אלה", אומרת ד"ר מיד, „נביא להיווצרותה של מצבה שתהיה מסוכנת יותר ממה שאנו מכירים עד היום".

והיא ממשיכה: „זהו הדור הראשון בו יכולים גברים ונשים להפקר כפרטים. אך יחד עם זאת יש לנשים צרכים שונים מאשר לגברים. תפקידה ההיסטורי של האשה היה מאז ומתמיד לדאוג לילדים, לאוכל, למחלות ולעתיד. וכל אשה יודעת כי יש להקדיש תשומת-לב רבה לגידול ילדים. לכן כאשר מדברים על אפשרויות שוות בשטח העבודה, הרי שהמצב לגבי אשה שהיא אם לילדים אינו דומה למצבו של גבר".

האם המדיטציה מזיקה ומסוכנת?

בולמוס המדיטציה הטרנסצנדנטלית שאחז באמריקנים מזיק מבחינה נפשית וכלכלית, לדברי ד"ר רות רנייה, ילידת קליפורניה, שהיא מומחית לפילוסופיה הודית.

„היכרתי בהודו את המהרישי, שהוא המנהיג הרוחני של המדיטציה הטרנסצנדנטלית. בארצו הוא אינו מוכר כמהרישי או כיוגי, שכן יוגי אמיתי אינו מתעניין ברווח חומרי", אומרת ד"ר רנייה, אשר לפי חישוב שעשתה מגיעים רווחיו של המהרישי מניצול חולשותיהם הנפשיות של למעלה מחצי מיליון אמריקנים לכ-200 מיליון דולר לשנה.

עוד אומרת ד"ר רנייה, כי מה שהיא מכנה כ„בילבול מוח" ממנו מורכבת המדיטציה הטרנסצנדנטלית הוא לבעיה היפנוזה-עצמית אשר עלולה להיות מסוכנת לנפש ולגוף כאשר היא נעשית בלא פיקוח מתאים. לאחרונה נפטר בחור לאחר שהיפנט עצמו בתהליך של מדיטציה טרנסצנדנטלית. הוא שיתק את מוחו עד כדי כך, שלא היה מסוגל לחזור למציאות.

„במזרח הרחוק", אומרת ד"ר רנייה, „היו צוחקים לצורת השימוש במדיטציה בארה"ב. אנשי המערב הרואים בחיי החומר נתפסים לכל פולחן הנראה כאילו הוא מגיע מהמזרח הרחוק".

ד"ר רנייה מציינת, כי לדעתה זו המיסטיקה הגיעה אף לחוגי הממשל בארצות-הברית. והיא הצביעה על שמותיהם של סנטורים העוסקים במדיטציה טרנסצנדנטלית.

אהבה גורמת לכאבי ראש

האהבה גורמת לכאבי-ראש — פשוטו כמשמעו. ד"ר ג'יימס לאנס, מומחה בינלאומי לנוירולוגיה מאוסטרליה, טוען בספרו החדש „כאבי-ראש, תבנה והקלה", כי הרפתקאות-אהבים סוערות עלולות לגרום לגברים ולנשים בכל הגילים לכאבי ראש הנמשכים לעיתים ימים אחדים, וזאת עקב לחץ-הדם הגבוה הנלווה אליה.

ישנם אנשים המתלוננים כי הם חשים דופק מוגבר בראשם עם כל דפיקת-לב רומנטית. אחרים סובלים מכאבי-ראש במשך ימים ארוכים, אך מקרים אלה אינם רבים.

אלה הם כאבי ראש שקשה לצפותם מראש ולכן קשה יותר לרפאם, אומר ד"ר לאנס.

עוד אומר הנוירולוג, כי גם אכילת גלידה ואכילת נקניקיות עלולות לגרום כאבי ראש. הגלידה — בשל הקור הפתאומי המשפיע על קצות העצבים והנקניקיות — בשל ריכוז הניטרטים הגבוה שבהן. גם חומרים מלאכותיים אחרים במזון הוכחו כגורמים לכאבי-ראש.

תגלית אחרת היא, שיינות אדומים, בניגוד ללבנים, גורמים לכאבי-ראש ומיגרנות וזאת בשל ריכוז ההיסטמין הגבוה בהם.

שירותים באנרגיית השמש

בית-השימוש הציבורי הראשון בעולם המופעל על-ידי האנרגיה של השמש הוקם בפארק הלאומי של ילוסטון.

שירות הייערות של ארצות-הברית בנה בית-שימוש זה. עלותו 9,900 דולר ביער הצפוני-מערבי של וויומינג.

על גג השירותים ישנן שתי שמשות מיוחדות הקולטות קרני השמש. והאנרגיה של השמש מפעילה את המשאבות השואבות את האסלות.

שיטה חדשה לטיפול בשיניים

שיטה חדשה שפותחה על-ידי רופא שיניים בשיקאגו תאפשר עקירת שיניים, ריפויין ושתילתן מחדש.

לדברי הרופא, ד"ר לארי הופמן, זוהי שיטה פשוטה שהודות לה ניתן יהיה להציל מיליוני שיניים וניתן להיעזר בה לכל סוגי מחלות השיניים והחניכיים שבגינן נעקרות בדרך-כלל השיניים.

„תוך דקות ספורות", אומר ד"ר הופמן, „ניתן לעקור את השן, לרפאה ולהחזירה למקום. כעבור שבוע צומחות מחדש הרקמות המחזיקות אותה ואז השן היא כה חזקה, עד כי היא יכולה אף לשמש כבסיס לגשר".

הדרישה היחידה לצורך הצלחת הניתוח, אומר רופא השיניים, היא שניתן יהיה לשתול חזרה לפחות חמישים אחוז מהעצם המקורית.

לבד מהעובדה ששיטה זו מצילה שיניים וחוסכת זמן, היא גם זולה יותר מהרכבת שיניים תותבות.

ויטמינים וקולסטרול למען האהבה

המפתח לחיי-אהבה מאושרים נמצא בתבלינים. זאת אמרו לאחרונה מומחים לרפואה בבריטניה. לדבריהם, סובלים גברים רבים מחוסר כוח-גברא ונשים רבות סובלות מקרירות בשל תבלינים מסויימים במזון.

המלח, למשל, גורם לנזקים בשטח הרומנטי. בלוטת התריס היא הקברניט של ספינת האהבה ויתר ויטמין B אחראים לבריאותה של בלוטה זו. לכן ארוחה בשניים של זוג אוהבים שתכלול בשר וירקות מבושלים בתוספת בירה תחולל נפלאות יותר מאשר שתי כוסיות מרטיני.

ויטמין E חשוב יותר מאשר תירוס וזרים. סם-האהבה הטוב ביותר הוא כוס מיץ עגבניות עם שמן נבט-חיטה. הדבר מייעל את פעולת חילוף החומרים הנעשית בפיקוח בלוטת התריס.

הקולסטרול, שהוא מושג מקולל בקרב שומרי הדיאטה, הוא אחד המרכיבים החשובים של ההורמונים בגוף והוא נמצא בעיקר בכבד, בביצה ובגבינה קשה.

והחשוב ביותר, משקה קיטוטית — המשקה של גיבורי המערבונים — והוא מקור מצויין ליצירת הורמונים גבריים.

הימים מתארכים האדמה מתעבה

מדי שנה מתארכים הימים בשתי אלפיות השנייה וזאת הסיבה לכך היא התרוקנות של חומר מכדור-הארץ אל תוך החלל. זאת אמר לאחרונה הגיאופיסיקאי בארי רוזנברג.

הסיבה השנייה היא שהאדמה הולכת ונעשית עבה יותר בכמה סנטימטר בכל שנה.

תוצאתם של שני גורמים אלה היא, שלוקח לכדור הארץ יותר זמן להסתובב סביב השמש.

רוזנברג בן ה-32 מהמכון שבארצות-הברית, מתמחה בחקר מאובנים והוא מתקופה של לפני שני בליון שנים ניתן ללמוד על משך הזמן.

לפני שני בליון שנה היה הירח רחוק מכדור הארץ כ-65,000 ק"מ בלבד, כיום המרחק הוא כ-400,000 ק"מ, ומרחק זה עדיין הולך וגדל.

בעבר סובב הירח את כדור הארץ ב-25 יום ואילו כיום הוא עושה זאת ב-29 יום. לדברי ד"ר רוזנברג אם תימשך נטייה זו, יהפכו השנים המעוברות לנחלת העבר. אך דבר זה לא יקרה במליון השנים הקרובות.

חיסול חשבונות בעולם התחתון

מאת אורי פורת, שבתי פורטנוי ואריה [illegible]

בעשרת החודשים האחרונים אירעו בארץ 88 מיקרי פיצוץ, המוגדרים כ„סילוק חשבונות". רק 5 מאלה פוענחו. רצח דוד ענתבי („מלך ירושלים") הוא חוליה אחרונה בשרשרת של 11 רציחות מסוג זה שאירעו ב־5 השנים האחרונות על רקע „סיכסוכי עסקים". חלק מפעולות־עונשין אלה מקורן בגזרי־דין המתקבלים בבתי־דין חשאיים של כנופיות־הפשע. באחרונה הולך ומתגבש ענף חדש בעולם התחתון: ענף „ההוצאה לפועל" בידי „קבלנים־בשכר"

הציבור הישראלי שבע התלאות, אשר בשורות־איוב מדיניות, ביטחוניות וכלכליות רודפות אותו באחרונה בזו אחר זו, זכה בשבוע שעבר לתזכורת המעידה, כי בעוד העולם סביבו כמרקחה, הרי בעולם התחתון „העסקים כרגיל". מציאת גופתו הנקובה בכדורים של „מלך ירושלים", דוד ענתבי, הוכיחה, כי „עסקים" אלו אף הגיעו לשיא חדש של גאות אלימה, במסגרת מה שידוע כ„חיסול חשבונות".

בדיקה שערכנו השבוע העלתה, כי בעשרת החודשים האחרונים בלבד, הגיע מיספר המיקרים הללו — שכללו הצתות, זריקות רימונים, הנחת מיטעני־נפץ ויריי־ממכונית־נוסעת — ל־88. ומה שמדהים עוד יותר: רק חמישה מבין כל ההתנכלויות הללו לרכוש ולחיי אדם פוענחו על־ידי המשטרה ו־82 תיקים מסוג זה עדיין פתוחים. הסיבה לכך נעוצה בעובדה, ששיטה זו של „חיסול חשבונות" בעזרת חומרי־נפץ הפכה בשנה האחרונה למכת המדינה, ולדעת קציני־מישטרה בכירים השתלטו על „הענף" „חברות קבלניות" העוסקות ב„הוצאה לפועל", תמורת תשלום. העובדה, שברוב המיקרים אין כל קשר בין התוקף הישיר לבין קורבן ההתנקשות, היא שמקשה על החוקרים, בגלל חסרונו של נתון־מפתח בכל חקירה פלילית והוא — המניע לפשע. במיקרים אחרים, בהם ידועה לקורבן זהותו של תוקפה, הוא מעדיף לשתוק, שכן ברוב המיקרים, ההתנקשות היתה בגדר „אתראה", או „חיסול חשבון" על רקע עיסקה בלתי־כשרה, שהקורבן מעורב בה. עוד נשוב לנושא ה„פיצוצים" כשיטה של סילוק חשבונות — אך קודם־לכן נסקור את מקרי הרצח על רקע זה, בשנים האחרונות.

הירצחו של דוד ענתבי, מי ששלט בעסקי ה„חסות" וה„הגנה" על מועדונים מפוקפקים בירושלים, הוא רק שיא חדש בשטח זה של סילוק חשבונות בין פושעים לבין עצמם — שיא בשורה ארוכה של מיקרים דומים קודמים, שחשפו את כללי המישחק האכזריים בעולם התחתון.

לפני שנה בדיוק, ב־16 בדצמבר 1974, נרצח מאיר בן־לולו מבית־דגן, על אותו רקע ובאותה שיטה שהביאו את הקץ על ענתבי. היריות ש„חיסלו" את בן־לולו, קשורות קשר בל־יינתק למה שאירע בלילה האפל שבין ה־12 וה־13 ביוני 1971. ממכונית שעצרה בתחנת הדלק שליד טטקיית „אסא" בצומת בית־דגן זינקו שני צעירים. מאיר בן־לולו היה מזויין באגרופן, וחברו, מיכאל שרעבי, החזיק בידיו תת־מקלע. השניים ניגשו אל עובד התחנה ודרשו ממנו את כספו. ליד הגה המכונית, ישב צעיר שלישי, בשם משה מורי.

שלושה נקבים בעורף

היה זה שוד בלתי מוצלח. לאחר שעובד התחנה טען כי אין ברשותו מזומנים, חיפשו בן־לולו ושרעבי על גופו. משלא מצאו דבר, היכוהו מכות נמרצות ובטרם עזבו את המקום, בחוצפה, אמר בן־לולו: „פעם הבאה, תדאג שיהיה לך כסף"...

כבר למחרת היום נעצר בן־לולו כחשוד בתקיפת עובד תחנת־הדלק. שעות אחדות לאחר־מכן, נעצרו גם שרעבי ומורי. אל רשימת העצורים התווסף מאוחר יותר גם יעקב סאלם, „מלך בית־דגן", מנהיגה של „כנופיית בית־דגן", שעסקה בעיקר, בסחר סמים ובשוד. אך הוא שוחרר כעבור זמן קצר.

במישפט, שנמשך כשנה, היה מאיר בן־לולו היחיד שנידון לארבע שנות מאסר. שני חבריו, מורי ושרעבי, זוכו מכל אשמה.

שיחרורו המוקדם של ה„מלך", סאלם, וזיכויים של שרעבי ומורי, הגבירו אצל בן־לולו את החשד, כי הוא קורבן בגידתם של חבריו לכנופיה.

כאשר שוחרר מאיר בן־לולו מן הכלא, ביולי 1974, עדיין קינן בליבו אותו חשד והוא אף אמר זאת בקול רם לכל מי שהיה מוכן להקשיב לו. ה„מלך", יעקב סאלם, אשר ביקש לפייס את בן־לולו, הציע לו שותפות ב„תחנה" למימכר סמים אותה ניהל בבית־דגן.

בן־לולו ראה בכך פיצוי הוגן, שכן אותה תחנה גילגלה סכומים בני חמש ספרות מדי שנה. תוך חודשים אחדים חזר אל בן־לולו ביטחונו־העצמי, שאבד לו בכלא, ובשלטתיות החל דוחק את רגלי שותפו יעקב סאלם.

השתלטותו על ה„תחנה", לא נראתה לספקית ולצרכנית, אשר העדיפו את סאלם על פניו. לכן, ערב אחד בתחילת דצמבר אשתקד, התכנסו בבית דגן מיספר אנשים, אשר דנו במצב שנוצר בכנופיה. בתום הדיון הוחלט, כי בן־לולו „גדול" ו„מסוכן מדי", ולכן יש לחסלו. למתכנסים היה ברור, כי לא תהיה זו משימה קלה, שכן, מאז יצא בן־לולו מן הכלא, הפך להיות זהיר מאין־כמוהו, ומאז היותו קורבן לבגידה, שוב לא נתן אמון מלא אף בטוב שבידידיו.

מאז אותה „ישיבת חירום" של מטה הכנופיה, נעשו שלושה נסיונות לרצוח את בן־לולו — אך כולם נכשלו, בגלל זהירותו המופלגת של הקורבן המיועד. ליד הגדר של בית־העלמין הישן בראשון לציון נכרה עבור בן־לולו קבר — אך זה נותר פתוח (ומאוחר יותר נתגלה ונטמן על־ידי המשטרה).

ביום ה־10 בדצמבר, בוצע הרצח, בשיטה הדומה לזו שבה חוסל בשבוע שעבר דוד ענתבי. שניים מחברי הכנופיה — מיכאל שרעבי ומאיר עסור — הצליחו לשכנע את בן־לולו לצאת עימם ל„פעולה". אחר חצות נעה מכונית מסחרית קטנה בשביל עפר בינות לפרדסי בית־דגן. כשליד ההגה יושב מאיר בן־לולו ולידיו כסיות. בהתקרב המכונית אל בית־הקברות של בית־דגן, סטתה לפתע המכונית מן השביל והתנגשה בעץ. הסיבה: הנהג ספג שלושה כדורי אקדח בעורפו.

במשך שבוע ימים ערכו בני־מישפחתו של בן־לולו חיפושים אחריו. בתחנת המישטרה בראשון־לציון נתקבלו הודעות אנונימיות רבות, שסיפרו כי בן־לולו נרצח.

כעשרה ימים לאחר הרצח, ניצבה קבוצת שוטרים על תלולית עפר בפרדס שליד בית הקברות של בית־דגן. בידי אחדים מן השוטרים היו מעדרים. לאחר שלושים דקות של חפירה מאומצת באדמה הכבדה והלחה, נחשפה גופתו של בן־לולו, שהייתה מכווצת וחלקה העליון עירום. לאור פנסי מכוניות המשטרה, ניתן היה להבחין בשלושת הנקבים בעורפו של הנרצח.

עם גילוי הגופה נפתחה חקירה נמרצת, שנוהלה על־ידי צוות מיוחד במטה מרחב המרכז. מאיר עסור, אשר נעצר לאחר שנמצא מסתתר בבית־מלון באשקלון, מסר עדות מפורטת, שבעיקבותיה נעצרו ה„מלך", יעקב סאלם, ומיכאל שרעבי.

הנשק בו בוצע הרצח אומנם לא נתגלה, אך שאר הראיות הספיקו לבית־המישפט המחוזי בתל־אביב כדי לשלוח את יעקב סאלם למאסר עולם, ואת מאיר עסור ל־9 שנים. (עסור מוחזק בבית־כלא שמור היטב, יחד עם מחבלים ואסירים בטחוניים אחרים — מחשש שמא „יחוסל" על־ידי מישהו מידידיו הרבים של בן־לולו, המאכלסים בתי־סוהר רבים...).

מישפטו של מיכאל שרעבי, שישב במושב האחורי של המכונית המסחרית בה נהג בן־לולו בטרם נרצח, עומד להתחיל בקרוב.

צרור תת־מקלע

„מלך בית־דגן" נשלח, איפוא, למאסר עולם, על ביצוע פשע, הדומה מאוד לזה שבו מצא את מותו „מלך ירושלים", בשבוע שעבר, אבל, אין ספק, כי השנה שבה החלה „אופנת" החיסולים ברצח בעולם התחתון הישראלי, היתה 1970, אשר נפתחה בהריגתו של „מלך שכונת שפירא" בתל־אביב, עזרא שם־טוב. בניגוד לשני המלכים המוזכרים, היה עזרא שם־טוב אדם ששמו התאים לאופיו. הוא עזר לחלכאים ונדכאים וביתו היה כתובת לנזקקים, להם עזר בהלוואות ובהשגת מקום־עבודה. גם קציני משטרה מודים, כי הודות לעזרא, חזרו למוטב פושעים רבים מבני השכונה. שם־טוב, שהיה סוחר אמיד בשוק הסיטונאי של תל־אביב, נרצח בגלל נטייתו לעזור לעבריינים. במיקרה זה, היתה זו צעירה בלונדית, תיירת מספרד, שנפלה לידיו של סרסור־זונות תל־אביבי וביקשה את עזרתו של שם־טוב. עזרא, שריחם עליה, קנה לה כרטיס־טיסה לספרד.

הוא נרצח ערב אחד, בצאתו ממועדון־קלפים סמוך לשפת־הים בתל־אביב. סלומון אבו, הצעיר שנלכד לאחר הרצח בעת שנראה נמלט מן המקום, נידון למאסר עולם, אך עד היום הוא מתעקש וטוען, כי הוא חף־מפשע. פעמים אחדות מאז היכנסו לכלא ביקש להיחקר בעזרת „זריקת אמת" — אך בקשתו נדחתה.

הרצח השני שבוצע באותה שנה — דומה גם הוא בפרטיו, לאלה שנודעו בשני המיקרים האחרונים, בבית־דגן ובירושלים. הפעם היה זה „מלך הסמים" של כרם־התימנים, גואל תנעמי, שגופתו הנקובה בכדורים נמצאה זרוקה בצד הדרך, לא הרחק ממינזר־השתקנים בלטרון. ימים אחדים לפני הירצחו, נעצר תנעמי, יחד עם אשתו, כחשוד בפרשת הברחת סמים גדולה, שנתגלתה בנמל חיפה.

שיחרורו של תנעמי בערבות, בעוד חשודים אחרים בפרשה זו נותרו במעצר, עורר גל של רינונים ב„ענף הסמים" של העולם התחתון. „חברים למיקצוע" היו משוכנעים, כי תנעמי בגד — גזר־דין־המוות שהוצא נגדו בפגישה חשאית בחדר חשוך בכרם־התימנים — הוצא לפועל במהירות, תנעמי נחטף, הוכנס למכונית שנסעה במהירות בכביש ירושלים וליד „מנזר השתקנים" חוסל בשתי יריות־אקדח וגופתו הושלכה אל צד הדרך.

בגלל 25 לירות

רוצחיו של תנעמי, לא נתגלו עד היום.

הרצח השלישי באותה שנת־שיא היה זה שבו מצא את מותו איש העולם־התחתון התל־אביבי אמנון חדד — וגם כאן היה הרקע קשור בסיכסוך „עסקי". הרוצח, איתן חייא, אשר נלכד על־ידי חוקרי המדור המרכזי של משטרת תל־אביב — נידון למאסר עולם.

ספיח לפרשת הרצח של גואל תנעמי בא שנתיים לאחר מכן, ב־1972, הנחשבת לשנת־השיא ברציחות בעולם־התחתון. חבר כנופייתו של תנעמי, עודד קפליצקי, נרצח בצרור ארוך של תת־מיקלע, בביתה של זוהרה, אשתו של תנעמי. לדברי המשטרה, המשיכה זוהרה האלמנה בעסקי בעלה, ועודד, כאשר נרצח, ביקש „לפרוש מהעסקים". בעוד הוא עומד ומדבר עם זוהרה באחד מחדרי דירתה שבכרם־התימנים — נשמע צרור של תת־מקלע מחוץ לבית — וקפליצקי צנח תחתיו.

למרות כל מאמצי המשטרה, לא נמצאו רוצחיו של קפליצקי עד היום. על הרקע לרצח [illegible] שמועות שונות, ובין השאר, השמועה שלפיה [illegible] קפליצקי שותף לרציחתו של ה„כוסי", [illegible] שנתיים קודם־לכן — אך לזה מעולם לא ניתן אישור.

אותה שנת 1972, היתה שנה שבה [illegible] נשפך דם רב במילחמות הפנימיות של הכנופיות. מלבד מרדכי גרשון, שנורה ונהרג בידי אלמונים, למרות שבעיני המישטרה לא רק שלא נחשב ל„מלך", כי אם ל„עבריין מליגה ג'", נרצח [illegible] פנחס שבתאי בן ה־29, „לווייתן רציני" על־פי הגדרת המישטרה. זה האחרון נורה ונהרג על־ידי חברו ל„מיקצוע", בשיאה של מריבה [illegible] בגלל חוב של 25 לירות. החבר, שנעצר [illegible] שוחרר לפני זמן מה מן הכלא. לאחר [illegible] שנות מאסר.

[illegible] נוסף באותה שנה, היה זה של הזוג אהוד [illegible] אורפלי, אשר נורו בביתם שברמת־גן. [illegible] אורפלי היה „קאליבר" רציני, שהשתתף [illegible] רבים של שוד בבאנקים ובמלטשות [illegible] ומאוחר־יותר התמחה בענף ה„סחיטה" מבעלי־[illegible] את ציונה, שהיתה יצאנית בעת שהכירה, [illegible] שנים אחדות לפני הרצח. אף כי [illegible] בני הזוג לא נתגלו עד היום, הסברה [illegible] בחוגי המשטרה היא, כי אורפלי חוסל בידי [illegible] לאחר שנחשד ב„הלשנה למישטרה". ואילו [illegible] ציונה, בטעות, אל טווח האש שנורתה [illegible].

זמן קצר לאחר־מכן, בעוד העיתונים עוסקים בפרשת מותם של „בוני אנד קלייד" מרמת־גן, נסער הציבור מרצח נוסף. הפעם היה הקורבן יוסף (יוסקאי) מזרחי, מי שהיה מנהל קבוצת הכדורגל של „הכוח" רמת־גן מהליגה הלאומית. רציחתו של יוסקאי, היתה ספיח לפרשת הרצח של „מלך שכונת שפירא", עזרא שם־טוב, כמו שמותו של קפליצקי היה קשור עם מותו של תנעמי. יוסקאי, מלבד היותו מנהל קבוצת כדורגל כ„הובי", התפרנס מניהול מועדוני־קלפים ומסחר בדולארים־שחורים. נוסף לכך, נחשב יוסקאי כשומר־ראשו של עזרא שם־טוב. באותו לילה שבו נרצח שם־טוב בצאתו ממועדון הקלפים, היה יוסקאי עד־ראייה. אולם, בעוד עוברים־ושבים פתחו במירדף אחרי סלומון אבו (מי שנידון אח"כ למאסר עולם), אשר נראה כשהוא נמלט מן המקום — נשאר שומר־הראש, יוסקאי, לעמוד בפתח המועדון. התנהגות זו של שומר־הראש, אשר נמנע מלהשתתף במירדף, נראתה מוזרה בעיני בני מישפחתו של שם־טוב. אלה וידידיהם טענו אז, כי יוסקאי שיתף פעולה עם הרוצח, ובגלל סיבות שונות היה זה הוא, אשר הכניס את שם־טוב אל מלכודת המוות.

מייד לאחר שנרצח יוסקאי, עצרה המישטרה את שני אחיו של עזרא שם־טוב. לטענת המשטרה, שלחו האחים שני רוצחים שכירים „לחסל את החשבון" עם יוסקאי, תמורת 30 אלף ל"י. אולם, בבית־המישפט לא הצליחה התביעה להוכיח טענה זו, והאחים שם־טוב זוכו מכל אשמה.

שכר „עבודה מלוכלכת"

שיא רדף שיא, ובתחילת 1973, היה זה הרצח של אילן אשרוב שהסעיר את הרוחות. אשרוב, צבר תל־אביבי ועבריין מגיל צעיר שהיה ידוע ומוכר גם בחוגי הבוהימה התל־אביבית, התפרנס כשומר־סף במועדוני־לילה. והיה ידוע גם בשירותיו כ„בריון להשכרה". תמורת תשלום נאות, היה גובה כספים שנחשבו כחובות־אבודים, תוך כדי ביצוע הצתות, הנחתת מהומות והשמעת איומים. נוסף לכל אלה, היה אשרוב ידוע גם כשומר־ראשם של האחים אבוטבול, שהתפרסמו אז בארץ כ„ראשי המאפיה הצרפתית" (אשר עם חבריה נימנה, בין השאר, גם סלומון אבו, רוצחו של שם־טוב).

שבועות אחדים לאחר שאילן אשרוב „נעלם מן הנוף", נמצאה גופתו, במצב של ריקבון, ליד כביש צדדי המוליך מחיפה לבית־אורן. בדיקת הגופה העלתה, כי הוא נורה מטווח־קצר, בצרור של תת־מיקלע „עוזי". הצוות המיוחד שהוקם לצורך חקירת רצח זה, העלה את הסברה, שאשרוב חוסל, פשוט, כעונש, על ביצוע „עבודה" לא טובה. החוקרים טענו אז, שאשרוב נשכר על־ידי „המאפיה הצרפתית" להצית את המסעדה „ווהויר" שבצפון תל־אביב, אשר עם בעליה היה לאחים אבוטבול „חשבון". אשרוב היה אמור לקבל „שכר־טירחה" בסך 50 אלף ל"י, בתנאי שה„עבודה" תהיה „נקיה", כך שלאחריה לא יתעורר כל חשד של הצתה. אולם, בין שרידי המסעדה השרופה נמצא סמרטוט, אשר בדיקת מעבדה העלתה, כי היה טבול בנפט. היתה זו רשלנות שכמוה אין סובלים בעולמם של „מיקצוענים" מן הסוג שאשרוב נימנה עימם — ובמקום 50 אלף ל"י, הוא „זכה" בצרור של חמישה כדורים שהביאו את קיצו.

חקירת רצח זה, שהיתה מתישה ומסועפת במיוחד, הסתיימה במעצרו של יוסיאן ליאונטה בן ה־25, אשר נשפט, על־ידי בית־המישפט המחוזי בחיפה, למאסר עולם.

גורל דומה לזה של אשרוב, מצא באותה שנה את חיים חדד בן ה־19 מהרצליה. אלא שגופתו של זה, כמו זהותם של החשודים ב„חיסולו", לא נמצאו עד היום. חדד, שהיה ידוע כעבריין „רציני", יצא את ביתו לפני כשנתיים וחצי, ומאז נעלמו עיקבותיו. על־סמך ידיעות מודיעיניות מהימנות, הוצא גזר־דין־מוות נגדו ב„בית המישפט" של העולם התחתון: הצעיר „חוסל" בירייה וגופתו נקברה אי־שם. ידוע למישטרה, כי בעת שיצא מביתו, היה בכיסיו של חדד סכום של כ־70 אלף ל"י במזומן, שלל גניבות שבוצעו באיזור תל־אביב. זמן קצר קודם־לכן, חדד היה אחד מראשי כנופיית־פורצים ידועה, ונראה, כי גזר־הדין נגדו הוצא לפועל על רקע סיכסוך הקשור בחלוקת־שלל.

בית־דין של מטה

לא בכל המיקרים, כמובן, ניתן „גזר־הדין" על־ידי „מוסד", הידוע כ„בית־המישפט" של העולם־התחתון, לעתים קרובות, בעולם זה של מטה, נוטלים עבריינים את ה„חוק" לידיהם ויוצאים „לעשות שפטים" בידיהם על דעת עצמם, אלא שאז, הם חשופים למעשי־נקם בנוסח „עין תחת עין", כפי שקרה הדבר בפרשות הרצח של גואל תנעמי ושל עזרא שם־טוב.

מהו „בית הדין" של העולם התחתון?

שנים אחדות לאחר קום המדינה, כאשר עולם הפשע הישראלי היה בהתארגנותו היה קיים מוסד כזה, אשר ותיקי החוקרים במישטרה מכנים אותו כ„בית־הדין הפולני". בית־דין זה היה מורכב מן ה„אריות שבחבורה" דאז, ולפי השמועה היו הישיבות מתנהלות תחת כיפת־השמיים, בחולות ראשון־לציון, והדיונים — כולל „גביית עדויות" — נעשו באידיש. אולם, מאז, קמו „בתי־דין" אחרים, בהרכבים שונים, המתכנסים במקומות שונים, אלא שהמכנה המשותף של ה„שופטים" היה ונשאר: אנשים המוכרים כבוררים „מוסמכים", בעיקר בזכות כוחם להוציא־לפועל בעצמם את גזר־הדין.

בשבוע שעבר, מייד לאחר שנתגלתה גופתו של דוד ענתבי בירושלים, פשטה שמועה עקשנית שטענה, כי האיש הוצא להורג, בפקודת „בית דין" כזה. אין היום כל הוכחות לאמיתותה של שמועה זו, והמשטרה מתייחסת אליה בביטול מוחלט. בכלל, נראה כי משטרת ישראל נוטה לבטל כל ניסיון להציג את העולם התחתון הישראלי כפשע מאורגן בכנופיות וב„מאפיות", שיש להם „מוסדות" משלהן. אולם, למרות נטיה זו — אשר לא תמיד עמדה במיבחן המציאות — הגענו למסקנה, כי מיספר לא מבוטל מן הפעולות על רקע „חיסול החשבונות", הם תוצאה ישירה של החלטות שנתקבלו על־ידי „בוררים" למיניהם, ב„בתי־הדין" של העולם התחתון.

כיום ידוע על „בוררויות" כאלה, המתקיימות, בעיקר, בנושאים הקשורים לסכסוכים על רקע חובות הימורים, ועל רקע „מרחבי מחיה" ו„שטחי פעולה" של סרסורי־זונות.

לפני שבועות אחדים, נתגלע סיכסוך חמור בין שני מבקרים קבועים באחד ממועדוני הקלפים, המרוכזים בסביבת רחוב הירקון בתל־אביב. אחד מהם הפסיד בערב אחד סכום של 100 אלף ל"י, ולאחר המישחק טען, כי אין ביכולתו לשלם. ימים אחדים לאחר־מכן, נתבקש בעל מכון לפיתוח הגוף, באחד מפרברי תל־אביב, לשמש כבורר. נראה שהצדדים בחרו בו, בשל ניסיונו של אותו אדם לא רק ב„פיתוח־הגוף", אלא גם בריסוקו.

פרוטוקול, כמובן, לא נרשם בדיונים כאלה, אולם מקטעי ידיעות שהגיעו אלינו ממקורות מוסמכים, ניתן לשחזר, בקווים כלליים, את שהתרחש במעמד ה„דיון". הישיבה נתקיימה באחד החדרים האחוריים של אותו מכון, והשתתפו בה חמישה אנשים: הבורר, שני בני־הפלוגתא, ועוד שני אנשים בלתי מזוהים, המתוארים כ„סדרנים". לאחר ששמע את טענות הצדדים, פסק הבורר, כי על בעל החוב לשלם אותו תוך חודש ימים — בשני תשלומים. במהלך הדיון, הוזכרה פעמים אחדות חנות הירקות באיזור שוק־הכרמל, השייכת לבעל־החוב. ה„רמז" הובן, והחוב אומנם שולם בדייקנות. כמו שמקובל במיקרים כאלה, שכרו של ה„שופט", מגיע לכדי 10 אחוזים מגובה סכום המריבה, והוא משולם על־ידי שני הצדדים. שווה בשווה.

עובר ולא־שב

אי־ציות להחלטתו של בית־דין כזה, גוררת אחריה פעולת עונשין. ברוב המיקרים, באה אזהרה בצורת חיתוך צמיגים במכוניתו של ה„נאשם", או הצתת רכושו. בשנים האחרונות, כאמור, ה„רמז" החביב על ה„מוציאים־לפועל" הוא שימוש בחומרי־נפץ. וזוהי שיטה בטוחה ביותר, ועובדה היא, שמיספר הנלכדים בביצוע חבלות כאלה, הוא כמעט אפסי, כאשר בהשגת נשק, תחמושת וחומרי חבלה, לא נתקל העולם התחתון עד היום בשום בעיות. באחרונה רבו המיקרים של גניבת נשק ממחסני המשמר האזרחי, ובידי המשטרה ידיעות מהימנות על התארגנות כנופיות־מזויינות בקנה־מידה גדול. עתה נבדקת בקפדנות עובדת „נזילתם" של „מיצרכים" כמו רימוני־יד וחומרי־חבלה אחרים, ורכוש צה"ל, אל ה„שוק" האזרחי.

מסתבר, איפוא, שכמו בכל „ביזנס", גם בעסקים השחורים של העולם־התחתון מנהלים „ספרים" וחשבונות „עובר־ושב", אשר בסיכסוכים חמורים הם מסתיימים, לעתים, בחשבון „עובר־ולא־שב". את העובדה שברוב המיקרים הללו נותרים התיקים פתוחים, מסביר ניצב־מישנה ארמנד לוי, מפקד היחידה המרכזית במישטרת מחוז תל־אביב, אשר היחידה שלו מטפלת במיקרים כאלה, במישרין: „כאשר פושע מחסל חשבונות עם פושע, יש לך עניין עם שני פושעים. המשטרה לעולם אינה „צד" בסיכסוך ה„פרטי" שלהם. אין הם משתפים פעולה. איש אינו מגיש תלונה ואיש אינו מוכן למסור עדות. אבל, גם, כאשר הקורבן הוא אזרח שאינו נימנה על אנשי העולם התחתון אלא אחד שהסתבך עם פושעים בעל־כורחו, או אחר, כמו בעל מועדון־לילה, שפושעים התלבשו עליו למטרות סחיטה — הרי גם אז אין תלונה ואין עדויות, בגלל הפחד מנקמה".

אבל, החמורה מכל היא העובדה, שבתקופה האחרונה התארגנו „קבוצות קבלניות" של פושעים המקבלים על עצמם ביצוע פעולות־עונשין, או פעולות־הרתעה, תמורת תשלום. במיקרים אלה גם אם ירצה הקורבן להתלונן במשטרה, לא יוכל להצביע על החוטים המובילים ישירות אל תוקפיו, משום שחוטים כאלה, פשוט, אינם קיימים. לכל היותר, ניתן להצביע על מי שהיו לו סיבות טובות לשכור „קבלנים" לביצוע מלאכת ריסוק־עצמות, פיצוץ בית, או אפילו רצח — אך כמו במיקרה הרצח של יוסקאי, אין בכוחו של טיעון כזה לכאורה, הקשה מאוד להוכחה, לשמש כראיה מרשיעה בבית־המישפט.

אחת הסיבות לכך שפוענחו רק חמישה מבין 88 מיקרי הפיצוץ שאירעו בעשרת החודשים האחרונים, במיסגרת מה שהוגדר כ„סילוק חשבונות" — נעוצה בעובדה, שרוב המעשים הללו בוצעו על־ידי „קבלנים", שהתמחו בביצוע „עבודה נקיה".

בחיפוש אחר הזהות האבודה

מאת ערן אלון

כתב טלוויזיה, שיצא לצפון אפריקה להכין כתבת־מחקר – מחליף את זהותו עם שכנו בחדר ממול, שמת לפתע, ומוצא עצמו נרדף על־ידי עברו ועבר האדם שאת שמו נטל. בבעיות בהן מתחבט הגיבור, בתיסכוליו ובשאלת זהותו מטפל הבמאי מיכאלנג'לו אנטוניוני בסרט „זהות גנובה"

לאחר שש שנות היעדרות ממסכי הקולנוע — חזר מיכלאנג'לו אנטוניוני (63) לקטוף את פירות ההצלחה האמנותית בסירטו „זהות גנובה" (במקור — „המקצוע: כתב" ובבריטניה הוא נקרא „הנוסע"). שנוצר עוד ב־1973. הסרט הוקרן השנה בפסטיבל הסרטים של קאן, מחוץ לתחרות; ובעקבות הקרנתו ברחבי אירופה וארצות־הברית — הוא מגיע אלינו נישא על גלי ראיונות מרתקים. מאמרי ביקורת, ניתוחים ופרשנויות, באמצעותם מנסים התיאורטיקנים של הקולנוע לחדור אל רזי עולמו של אנטוניוני ו־ללמוד את חידת קיומנו.

מבט לאחור. אל יצירתו של אנטוניוני במרוצת עשרים וחמש השנים האחרונות — מעלה מחדש כמה מעבודות המופת של הבמאי האיטלקי, אחד מעמודי התווך של אמנות הסרט המודרני. אנטוניוני, ש־נולד בפרארה וסיים [illegible] מודי הכלכלה באוניברסיטת בולוניה — עקר לרומא [illegible] 27 והחל ליישם בעבודה [illegible] שית את התעניינותו [illegible] האמנות. הוא החל ללמוד [illegible] „צ'נטרו ספרימנטאלה [illegible] אמנות ההסרטה — [illegible] זמן קצר לאחר מכן [illegible] — „מעולם לא עניין [illegible] הצד הטכני של הקולנוע."

ואף על פי כן, [illegible] המרתקת ביותר ב„זהות [illegible] בה", היא זו [illegible] הסרט: צילום אחד [illegible] במשך שבע דקות [illegible] חר מביא אנטוניוני [illegible] מותו של הגיבור, [illegible] צופה יראה זאת [illegible] אלא רק יחוש [illegible] מתוך מיכלול [illegible] אורגנו בסצינה. [illegible] בית זהו מיבצע קולנועי [illegible] בך מאוד; וללא [illegible] מעמד זה בתולדות [illegible] קולנוע.

אנאליזה של רגשות

אנטוניוני החל [illegible] הקולנועית ביצירת [illegible] דוקומנטריים וסרטי־[illegible] בשנות הארבעים. [illegible] העצמאי הראשון, „[illegible] האהבה" (1950), [illegible] סיגנונו הליצ'ידינאמי [illegible] שונה מהתפישה הניאוריאליסטית, שאיפיינה [illegible] יוצרים החשובים של [illegible] האיטלקי. הוא שמר [illegible] רבה על סיגנונו [illegible] הנושאים הקרובים [illegible] ואלה חוזרים כחוט [illegible] סרטיו.

בסרטים כמו „אשה [illegible] עתיד" (1953), „[illegible]" (1955), „הצעקה" (1957) [illegible] מחפשים הגיבורים [illegible] תם, מנסים למצוא [illegible] משמעות לחייהם. [illegible] באיזו תחושת אשם [illegible] מוגדרת, סבוכים [illegible] פיתרון. נושאים אלה [illegible] ומופיעים גם בסרטים [illegible] רים יותר שלו כמו „[illegible] חמה" (62'), „הלילה" [illegible] ו„נקודת זבריצקי" (69) [illegible] מבקרים שתקפו את [illegible] העצמי בנפש [illegible] אווירת המלאנכוליה [illegible] האופפת את גיבוריו [illegible] על הצופים אחידה [illegible] מום בהעדר דינמיות [illegible] עית. אבל אנטוניוני [illegible] השיב על כך, כי [illegible] בסרטיו לעשות [illegible] סך הדרמטיזציה של [illegible] „אני מבצע אנאליזה [illegible] שות". [illegible] אנטוניוני [illegible] הגנה על סירטו [illegible] ראשון „המדבר [illegible] נעשה ב־1964 [illegible] ניסיונה של אשה [illegible] דקה לקיומה, [illegible] מוחלט של עולמה, [illegible] כישלונה להשתלב [illegible] מנוכרת. ב־1966 [illegible] יוצר בפירוטס [illegible] טר „יצרים". אותו [illegible] בריטניה — ובראשית [illegible] השבעים הזמין [illegible] הכין שם סרט־טלוויזיה [illegible] די. עם שובו — [illegible] המפיק קארלו פונטי [illegible] להפיק את סירטו [illegible] טוניוני עבד על [illegible] ריט כשנתיים — [illegible] פונטי את [illegible] בחור אנטוניוני [illegible] מארק פאפלו יחד עם [illegible] רסיקו והתסריטאי [illegible]

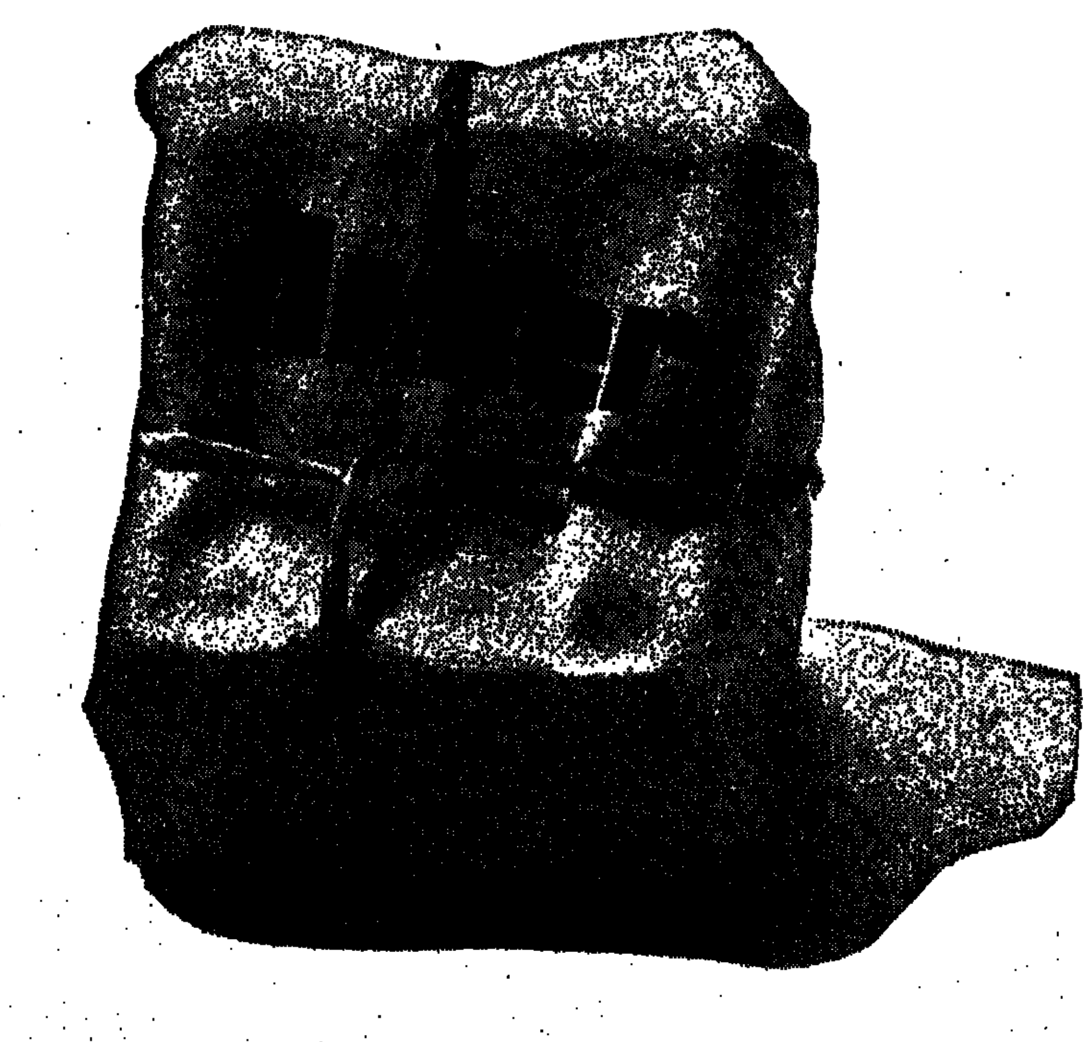

100 שנות נסיון
אין נוהגים לכסות, בדרך כלל!

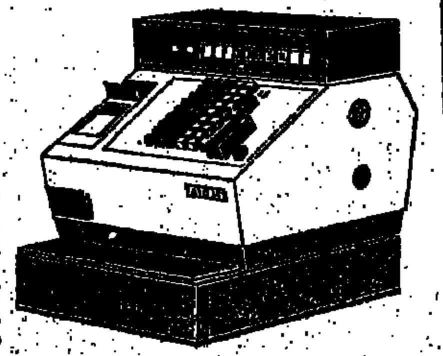

החוק שמחייב אותך להפעיל בעסקך קופה רושמת, כבר נכנס לתוקף, בקרוב תבוטל החכירה בכל ספרי העזר המשמשים כיום לרשום הפדיון היומי, וכבר אתה מוצף בהצעות לרכישת קופות שונות ומשונות.

כאשר תשקול הוצאה כה נכבדת של אלפי לירות, תבקש לקבל בודאי את הקופה הרושמת הטובה ביותר, כלומר את ה„אנקר".

הקופות הרושמת „אנקר" מיוצרת בגרמניה המערבית, במפעל שלו 100 שנות נסיון ביצור קופות רושמות, וידועה במבחר דגמים בבצועיה המעולים ובעיצובה המרשים (ב־4 צבעים — לבחירתך!).

אנו מעמידים לרשותך את ה„אנקר" יחד עם חצות המאומן והמנוסה של „מובן", אשר ילמד אותך להפעיל את הקופה הרושמת התקנית „אנקר" (אישור אגף המכס והבלו מס' 028/1/84.52-2010) ויעמוד לשרותך בכל עת.

רכוש לך „אנקר". ADS ANKER DATA SYSTEMS

חזון בע"מ סוכנים בלעדיים של
Anker אנקר
תצוגה והדגמה: רח' מקוה ישראל 12, ת"א
טל. 625120, 612581 מחלקת שרות 612853
מחלקת ההדרכה, טל. 615786, תל־אביב.

„אנקר" הקופה הרושמת... ורושמת... ורושמת... כבר 100 שנה „אנקר" הקופה הרושמת... ורושמת... ורושמת... כבר 100 שנה „אנקר"

ג'ק ניקולסון בתפקיד העתונאי בסרט „זהות גנובה"

עם מרית שניידר, הנערה שעוזרת לו במנוסתו

פיטר וולן — ישבו השלושה ועיבדו את תסריט „זהות גנובה".

שינוי כיוון

לכאורה — העלילה כאילו נלקחה מסרט דרגה ב': כתב־טלוויזיה, שיצא לצפון־אפריקה להכין כתבת־מחקר — מחליף את זהותו עם שכנו בחדר ממול, שמת לפתע. מ־שברי אינפורמציה בודדים מתברר כי הכתב (ג'ק ניקולסון) מאס בחייו העיתונאיים, באשתו, בחייו הפוליטיים — אותם ניסה לגוון בכתבות, בעלות סממן הרפתקני; ובעזרת החלפת דרכונו, עם זה שמת — הוא מאבד את זהותו והופך לאדם אחר. אלא, ש־האדם שנטל את זהותו — היה סוחר־נשק, שערך עיסקות מפוקפקות. בעת ובעונה אחת הוא נרדף עתה הן על־ידי האנשים בשבילם עבד הסוחר; והן על ידי אשתו, המביאה עימה את המשטרה כדי שתחקור בנסיבות „מותו" ה־מיסתורי. במנוסתו — פוגש הכתב בנערה צעירה, המסייעת לו להימלט (מריה שניידר) ובמובן מסויים — גם ל־הבין את עצמו טוב יותר.

למרות העלילה הפשוטה — מטפל בה אנטוניוני בדרך שונה לחלוטין ממה שהיה מעניק לה במאי חסר השראה. אומר הבמאי האיטלקי בראיון, שתירגומו מתפרסם בכתב־העת האחרון של „קולנוע 75": „הסכימה הבסיסית עלולה להיראות מוכרת. אך בכל פעם שהרגשתי בעת ההסרטה שאני נע בשדה מוכר — חיפשתי דרך לשנות כיוון, לסטות, לפתור בצורה שונה רגעים מסויימים שבסיפור. גם הצורה שבה חשתי בכך — נראתה לי מוזרה: שמתי לב למין חוסר התעניינות בלתי צפוי מצידי בתהליך ההסרטה וזה היה סימן בשבילי, שעלי לחפש כיוון שונה. חשתי בקיומו של צורך לצמצם עד למינימום את המתח. מתח ש־בכל זאת חייב היה להתבטא ביצירה ושאומנם התבטא בפועל — אך כאלמנט מישני, עקיף. אילו רציתי — הרי קל מאוד היה לעשות סרט מתח: היו לי רודפים, נרדפים; אך אם הייתי עושה כך — הייתי נופל למלכודת של באנאליות וזה לא עניין אותי..."

ואומנם, אנטוניוני מנמיך את המתח העלילתי למינימום — ומעלה לדרגת חשיבות גבוהה את הבעיות בהן מתחבט הגיבור. את הדרך לפיתרון תיסכוליו. את שאלות ה־זהות ואיכות הקיום האינדיווידואלי. על כך גם תקפו אותו לא מעט מבקרים, שטענו כי הוא מעדיף הפעם את הסיפורי הליניארי. הברור. ה־מתפתח ביצירות בתבניות של סרט מתח. כדי להיות מיסחרי יותר; מה גם שמככבים בו שחקנים־כוכבים שבאופנה כג'ק ניקולסון ומריה שניידר.

מצד שני. בגלל עומקו התוכני־משמעותי, בגלל ההקפדה על אחרי הסרטה, על ארכיטקטורה וגרפיקה של התמונה — שחשובה לאנטוניוני לא פחות מדמויותיו בסרט — „זהות גנובה" היא יצירה ש־חותם אנטוניוני מובהק טבוע בה. ספק אם הדימוי המסחרי שלה יקסם לחברת „מ.ג'.מ." המפיצה אותה ברחבי העולם. עובדה: הקרנת הסרט עוכבה בארצות־הברית למעלה מ־שנה; ורק לאחר שהדים חמים הגיעו מאיטליה, מפסטיבל קאן ומרחבי אירופה — יצא הסרט להצגה כללית בארה"ב; ואף שם התקבל בהערכה. האם ה־ביקורת והקהל יאהבו את אנטוניוני גם בארץ?

מבצע רכישת ספרים בתשלומים
תערוכת ספרים ומו"לים
תל־אביב, רח' אלנבי 76, טל. 621655
עזור לילדיך בלימודים עם ספרי עזר מתאימים
ללא ריבית - ללא הצמדה
המשלם במזומן מקבל 12% אחוז הנחה

	המחיר	מספר הכרכים	תשלום ראשון	תשלום חודשי
1. מכלל אנציקלופדיה לנוער — מהדורה חדישה, דצמבר 1975	495	19	45	45
2. האנציקלופדיה העברית — 4 כרכים יישלחו מיד וכרך כל חודש	3650	28	150	125
3. המלון העברי־עברי השלם — אלקלעי	225	3	25	20
4. מלון עברי־אנגלי אנגלי־עברי — אלקלעי	265		35	23
5. תנ"ך פאר קסוטו — כולל פני עולם המקרא	850		50	80
6. תרבות אנציקלופדיה כללית מצוירת לנוער	765	20	65	70
7. תנ"ך גורדון, פירוש חדש	495	17	45	45
8. תמונות מספרות — סדרה חינוכית לגיל הרך להורים, ילדים, מורים וגננות	335	10	35	30
9. עולם התרבות אנציקלופדיה מצוירת — ספרות, מוסיקה, בולאות, ציור, פיסול ועוד	665	15	65	60
10. אנציקלופדיה שער למדע — ביולוגיה, גיאוגרפיה, פיזיקה, רפואה	515	10	65	45
11. אנציקלופדיה מקראית	555	6	55	50
12. תולדות האנושות — המזרח הקרוב והרחוק, יוון ורומי, הרנסנס, עת החדשה וכו'	375	8	75	50
13. הטכנאי הצעיר לנוער	345	17	45	30
14. קורס אנגלית מלא ומושלם — של „בי.בי.סי." לונדון, 35 תקליטים במזוודת ג'מס בונד	1450	3	100	135

מומלץ ע"י משרד החינוך — המחירים הנ"ל כוללים דמי משלוח

לכבוד תערוכת ספרים ומו"לים, רח' אלנבי 76, תל־אביב
הנני מזמין סדרה של: ....
במחיר כולל של .... ובתשלומים של .... לחודש.
ומצרף בזה תשלום ראשון בסך ....
התחייבות זו היא החלטית ובלתי ניתנת לביטול.
השם: .... הכתובת: ....
מס' תעודת הזהות: ....
ההזמנה תבוצע תוך 7 ימים. חתימה: ....

בואו לבלות חופשת חורף בקיץ של ים המלח.
פנסיון מלא, קפה ועוגה ב־4
140.- ל"י כולל מיסים
מלון **גלי זוהר** ים־המלח
הזמנת מקומות:
ת"א שד' רוטשילד 66 טל. 625955
סדום: טל. 057-88051/2/3/4, 97848
טלקס 05-284

מבצע החודש־ 950 ל"י כולל: זר, נעליים, זוג טבעות במתנה
סלון כלות

טיפני
חיפה הרצל 19

החולצה הסרוגה בגיזרה הספורטיבית

בופעלי „ידיעות אחרונות" – מחלקת הספרים

הופיע ונמצא למכירה

אטלס „עדי"

אטלס העולם והחלל

פיסי מדיני וכלכלי

+ ספר נוסף „מידע גיאוגרפי"

אטלס „עדי" והמידע הגיאוגרפי המעודכן הצמוד לו הוא פרי עמל של שנים של חבר אנשי מדע, מחנכים ומומחים אשר ליקטו בשקדנות ומתוך בדיקה קפדנית את המידע המהימן והמעודכן ביותר הדרוש לתלמיד ולמשכיל בארץ

מחיר אטלס „עדי" —.140 ל"י

מחיר „מידע גיאוגרפי" —.130 ל"י

מחיר 2 הספרים —.170 ל"י

להשיג בכל חנויות הספרים או ישירות „ידיעות אחרונות", מחלקת הספרים, ת.ד. 14125, תל־אביב

לכבוד
„ידיעות אחרונות", מחלקת הספרים,
ת.ד. 14125 ת"א
נא לשלוח לי אטלס עדי/מידע גיאוגרפי
מצ"ב שיק/המחאת דואר
בסכום של .... ל"י
שם ומשפחה ....
כתובת ....

מחקרים

מעגל הקסמים של „בנצי השמן"

מאת אלומה עברון

„בנצי השמן, בבטן יש לו בן, איך קוראים לבן? בנצי השמן!" — דומה ששיר זה ילווה את בנצי המסכן מילדות ועד זיקנה. בשכונה אין הוא יכול להשתתף במשחקי „תופסת" או כדור, המחייבים זריזות תנועה, והוא נאלץ לעמוד מן הצד, כששאר הילדים לועגים לו. מקרים כאלה מגבירים את רתיעתו מיצירת קשרים חברתיים, והתוצאה: בפעמים הבאות ילך ויורד רצונו של בנצי להשתתף בפעילויות קבוצתיות.

כפי שנסתבר בשנים האחרונות, רוב הסיכויים הם ש„בנצי השמן" הילד יהפוך ל„בן־ציון שמן" מבוגר, מספר תאי השומן אצלו ילך ויגדל בהשוואה לחבריו הרזים ממנו. במשך השנים יישאר מספר זה קבוע ולא יקטן, אפילו יצליח בנצי בתקופת התבגרותו להפחית ממשקלו. נבואה שחורה זו מנבא ד"ר עודד בר־אור, מנהל המחלקה למחקר במכון וינגייט, שממצאיו על הילד השמן והפעילות הגופנית, מתפרסמים בגיליון האחרון של „החינוך הגופני", היוצא מטעם מכון וינגייט.

„תאי שומן מרובים בגיל הילדות יוצרים מחסן מוגבר לשמנה בגיל מאוחר יותר. התוצאה: סיכוייו של אדם להשמין גדולים יותר, אם היה שמן בילדותו" — קובע המחקר, ומדגיש את חשיבות מניעתה של השמנת־יתר בגיל הילדות, הגוררת בעקבותיה השלכות שליליות במישור החברתי והנפשי.

מדוע הילד השמן — שמן? לטענת המחקר, אין זה בגלל שהוא אוכל יותר. בשנים האחרונות נמצא, שרוב הילדים השמנים אוכלים דווקא פחות מחבריהם הרזים, וכנראה גם צורכים פחות קלוריות. לעומת זאת, הפעילות הגופנית שלהם כמעט אפסית. בניסוי שהתבצע, צולמו בהיחבא ילדים בפעילות גופנית. נמצא, כי השמנים היו פי 3—4 פחות פעילים במשחק, אפילו במשחק כמו טניס, המחייב פעילות מתמדת. העדיפו השמנים לעמוד במקום ללא תנועה 65 אחוז מזמן המשחק.

לעיתים קרובות נוצר מעגל קסמים, בו היעדר פעילות גורר השמנה, וזו מצדה מגבירה את היעדר הפעילות, וחוזר חלילה. שמנים רבים חוששים, שהגברת הפעילות תגרום להם לתוספת תיאבון ואכילה מרובה יותר, ובכך ייצא שכרם בהפסדם. לחשש זה אין יסוד. מחקרים גילו, כי הגברת הפעילות אצל שמנים הממעטים בתנועה, לא רק שאינה משפרת את התיאבון, אלא אף גוררת לעיתים ירידה בשיעור האכילה. נמצא גם, שדיאטה משולבת בפעילות גופנית מורידה יותר במשקל מאשר דיאטה ללא פעילות.

בעוד שהמבוגר חוזר ברוב המקרים „לסורו" בגמר טיפול ההרזיה, בגלל הקושי לשנות הרגלי אכילה ופעילות קבועים, הרי אצל הילד אפשר עדיין לשנות הרגלים. אפשר גם לגרום לו להתמיד בפעילות גופנית, אם יחבבו אותה עליו ויתאימו אותה למיגבלות המשקל שלו, כדי שלא יעמוד מלכתחילה במצב נחות בהשוואה לחבריו, ולא יפתח רתיעה מספורט. הילד השמן אינו יכול אומנם לרוץ היטב. אולם יכול לצוף חיש טוב. ועשוי להצטיין בשחיה, בעיקר למרחקים ארוכים. הוא לא יוכל אומנם להצליח בהתעמלות על מכשירים, או בקפיצה, אך מימדי גופו יקנו לו יתרון ב„מקצועות כוח" כמו הדיפת כדור ברזל וזריקת דיסקוס.

לעשירה שקר לה

האופנאים, שעד עתה הציעו לנו מעילים חמים בחיוך חצי מבוייש נוכח השמש המלטפת, יוצאים כעת בתרועה אמיתית של: נראה־איך־תיראי־הפעם! ואומנם, מי שמתחשק לה להרגיש כמו גברת אמיתית, מי שסתם קר לה ויכולה להרשות זאת לעצמה, מוזמנת לנסות. לשם שינוי מעיל פרוות בגוון הביז' (ברייטשוונץ) חם, חובק ומלטף, שמחירו... אלפים, אלפים. (הדגם: פרוות פרדניק, ת"א).

משפחה

מה אומר חוזה־הנישואין?

מאת ד"ר ב. עמוס

מחקר מוזר ומעניין פורסם לאחרונה על־ידי ביה"ס לרפואה של אוניברסיטת קליבלנד, „ווסטרן — רזרב" שבארה"ב. המחקר נעשה בהדרכתו של ד"ר מרוין ב. סוסמן, והוא איננו עוסק במחלות אלא בתופעה הנקראת חוזה־נישואין. מסתבר כי חוזה נוטריוני בין בני זוג איננו רק עניינם של ז'קלין קנדי ואריסטוטלס אונסיס, אלא זוהי תופעה אשר הולכת ומתפשטת בקרב האוכלוסיה הנאורה בארה"ב.

מתוך קריאת חוזי־נישואין אלה ברור כי לעיתים הדרישות ההדדיות כלל אינן נאורות. לעיתים אלה סתם בקשות ילדותיות, ולעיתים זהו „הסכם ביניים" לאי־לוחמות. הכסף ממלא תפקיד נכבד בחוזים אלה — מי יקבל? מה? וכמה?

אולם לא רק הכסף קובע בחוזים הללו: הגברים מבקשים הגנה מפני אשה פמיניסטית, ודורשים התחייבות לטיפול מסור בבית ובילדים. ונשים מבקשות לשמור על מסורת דתית מסויימת, ומרומו של עולם לדברים יותר פרוזאים אשר עלולים „לשבור" חיים משותפים: „רלף מתחייב שלא להרגיז ולא להזכיר לוונדה את נקודות־החן המכערות את עור גופה". ולעומת זה „וונדה מתחייבת לא לנדנד ולא לצרוח בנושא רחיצת הכלים במטבח עד יום ראשון אחה"צ".

זוגות אחרים מתחייבים שלא להזכיר את המילה „נישואין", „בעלי" ו„אישתי" ו„מונחים משפילים דומים". זוגות אחרים מתחייבים בחוזה הנישואין להתיר יחסי־מין מחוץ למסגרת הנישואין. ישנם זוגות אשר מתירים איש לזוגתו לקיים יחסי מין חפשיים ללא הגבלת מקום וזמן. זוגות אחרים דורשים להגביל את יחסי־המין מחוץ לנישואין לתקופה של שלושה חודשים בלבד. אחרים מסכימים ליחסי מין חופשיים ובלבד שיעשו מחוץ לבית המשותף. ישנם זוגות אשר מתחייבים לספר תוך חודש על הבגידות והאהבות החדשות. אחרים אינם רוצים לדעת ואינם מוכנים לספר על הסטיות מן החיים המשותפים.

חוזי הנישואין עוסקים גם בהתחייבויות המיניות, הכספיות, העזרה ההדדית שכל בן זוג חייב לזוגתו ולהיפך. החוזים מבליטים את הזכויות ההדדיות לחופש, או לשינה במיטות נפרדות, והחוזים מדגישים את הזכות לקרוא ספר באור מלא בחדר־השינה גם בשעות הקטנות של הלילה.

נשים מתחייבות שלא לשאול כל יום „האם אני יפה?" „האם אתה אוהב אותי?" „האם השמלה החדשה מוצאת חן בעיניך?" וגברים מתחייבים „להרים את הקרש בבית השימוש פניפה".

גם גברים מתחייבים, שלא לעקר בנושאים מסויימים, ונשים מתחייבות שלא להטיל ספק ביושרו של הבעל.

כאמור, חוזי נישואין הולכים ומתרבים בארה"ב. אולם נראה שאין בהם משום פתרון סופי יעיל להצלת חיי־נישואין כושלים: מספר הגירושין בארה"ב עולה בקצב מסחרר, ומצבם של החותמים על החוזים הללו דומה למצב האוכלוסיה הכללית.

למעשה, רבים מכחישים לתוכן חוזי הנישואין וכאשר העניינים מגיעים לערכאות מסתבר חברת עוזבת מורה: „חוזה־נישואין, אשר מקיים גם בני־נישואין ממשיים, איננו מוסמך מבחינה חוקית, ואילו חוזה נישואין ללא נישואין ממש, הרי הוא ..." — „הוא דומה לכל חוזה משפטי שנחתם בין חברות או בין אנשים שונים. המסקנה העצובה בדרך..."

פתרון

מצא את ההבדלים

1. ידית לדלי הצבע; 2. פרח אחד פחות בשמלת האשה; 3. עובי הזרת של האשה; 4. הנעל השמאלית של הגבר; 5. עובי צמיג המכונית; 6. הדגל על ראש המגדל; 7. גודל ארנק האשה.

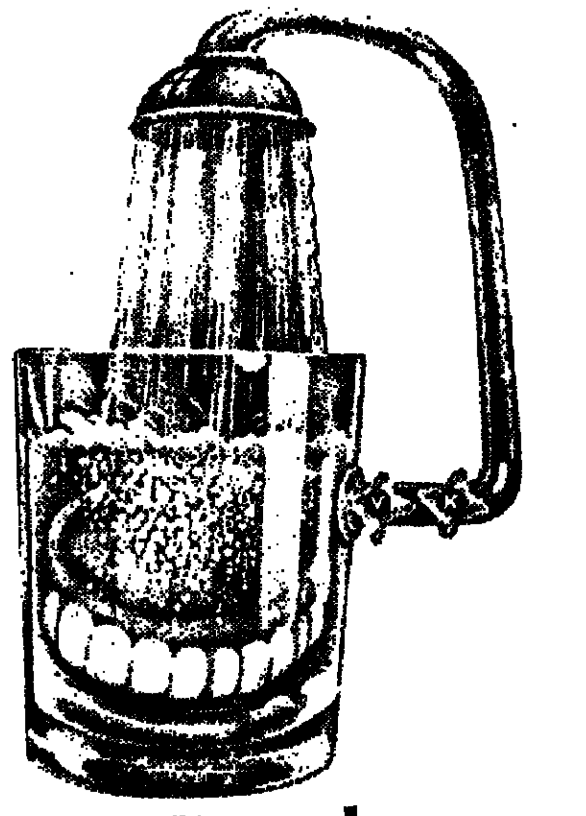

מקלחת "קורגה" לשיניים תותבות

אם אתה רוצה בשיניים תותבות נקיות ורעננות - עשה להן מקלחת. מקלחת "קורגה".
שים את השיניים התותבות בכוס מים ובה הטבלית המבעבעת של "קורגה" - וראה איך הן מתנקות ומתרעננות תוך 10 דקות.

טבליות הניקוי הן חלק משורה ארוכה של מוצרי "קורגה" - שהנם הידועים ביותר בעולם לטיפול בשיניים תותבות. טבליות "קורגה" תוססות ומנקות היטב את המשטחים והמרווחים של מערכת השיניים, מסירות כתמים ושומרות על השיניים התותבות-שלא כמשחת שיניים רגילה* או דטרגנטים אחרים.

השג בכל בתי־המרקחת ורשתות השיווק את תכשיר הניקוי "קורגה" ועשה לשיניך התותבות מקלחת "קורגה". ערב ערב.

* לרשותך גם משחת "קורגה" מיוחדת לנקוי שיניים תותבות.

"קורגה" עושה את שינייך התותבות לאמיתיות

הפצה דיפלומט בע"מ, טל' 35044 ת"א.

המספריים החותכים הכל

עוף, פח, דגים, ניר, פרחים, בד, וגם את המחיר

חסוך 170 ל"י

מספריים לעוף	40 ל"י
סכין לחתוך דגים	35 ל"י
מספריים מעולות לבד ועור	35 ל"י
מספריים לחוטים ופח דק	40 ל"י
מזמרה	45 ל"י
סה"כ	110 ל"י

„סניפס" עולות 40 ל"י בלבד. וחותכות הרבה יותר.

מי חלם לפני כמאה שנים שזוג מספריים יוכל לחתוך הכל?

„סניפס" "SNIPS" הם תוצאה של תיכנון חדיש ומהמבני המומחים נוקשים ומיוחדים במינם.

עד היום הפיקו במיטב „סניפס" לשמור שיאים רבים, לעולם אין צורך להשחיזם. הם אינם מחלידים

לבית למשרד למטבח למלואים בית־ספר ובתי־מלאכה

הפצה בלעדית: „אלעד"

כספך בחזרה

אם לא תהיה שבע רצון לחלוטין מהמספריים, תוכל להחזירם אלינו בדואר רשום תוך שבוע ימים מקבלתם וכספך יוחזר לך במלואו.

תוכל להשיג את „סניפס" האוריגינלי רק באמצעות תלוש זה או במשרדנו.

לכבוד „אלעד"
ת"א, ...
נא לשלוח לי זוג מספריים „סניפס" האוריגינליות, החותכות הכל.
רצ"ב המחאה על סך 40 ל"י. בכוונתי לכך אתה שבכל רצון אוכל להחזירם בדואר רשום תוך שבוע ימים ולקבל את כספי חזרה.
שם ומשפחה ....
כתובת ....

את חושבת שהם יודעים?

האם החיוך שלך חם וידידותי כרגיל? האם נעים להיות בחברתך? חשבי על כך, ואל תדאגי... גם בימי המחזור החודשי תוכלי להיות עליזה וחיננית בתמיד אם תתני לטמפון של "טמפקס" לעזור לך.

הטמפונים של "טמפקס" נישאים בפנים, לכן אין חשים בהם כלל. הם אינם גורמים לגירויים או לריחות לוואי וההרגשה הכל-לית נהדרת. את ממש שוכחת שזהו בעצם המחזור החודשי שלך.

חברתך תהיה נעימה ולבבית בכל יום ויום במשך החודש הודות לבטחון ולנוחות שמעניקים לך טמפוני "טמפקס".

ההגנה הפנימית שיותר נשים בוטחות בה.

פותחו על ידי רופא
בשמוש בטוח על ידי מיליוני נשים

מוצרי טמפקס מיוצרים רק על-ידי חברת טמפקס בע"מ, הוונס, אנגליה.

להשיג בבתי מרקחת, בחמרוקיות ובסופרמרקטים. המעוניינות בקבלת דוגמאות וחומר הסברה ישלחו 40 ג' ל"י בבולי דאר אל היבואנים: איוונס איספקס בע"מ, רח' ירמיהו 38, ת"א.

הדגמים האחרונים של קונצרן האלקטרוניקה העולמי SIEMENS

WA·167
WA·168

במחיר הישן עד סוף השנה 31.12.75

SIEMENS
סופר־אוטומטיק
WA-167 WA-168
דגמים אחרונים אלה
נמכרים רק אצל הסוחרים המורשים

חיסכון
תכנית מיוחדת
ל־2½ ק"ג כביסה

שיווק בלעדי:
אדיב חברה לקדום המסחר בע"מ
חיפה, קרית אליעזר בכר מאירהוף 80, טלפון 523095

נציגים בלעדיים לישראל ושרות:
רדיו קליניק
חיפה, רח' תל־אביב 1, טל. 530805

סוחרים מורשים (רשימה חלקית): חיפה: ● אוניברסלי, רחוב הרצל 8 ● ברנשטיין, רחוב שפירא 13 ● סלון אריה, רחוב ביאליק 11 ● אטקס, שכנת ציון 1 ● ירושלים: צפנית רדיו חן, יפו 68 ● קרית אתא: ויזנר, מרכז מסחרי שביט ● קרית מוצקין: אברביל אלי, שדרות חשופטים 57 ● קרית ים ג': והבה מוריס, מרכז מסחרי ● קרית טבעון: „אלקטרו-טבעון", ככר החרות ● עוספיה: אמין מנסור ● עכו: סלון כרמלי, בן עמי 17 ● אחים סט, בן עמי 27 ● מ.מ. עכו, בן עמי 36 ● אחים עובד, סלאח־א־דין ● נהריה: רהיטי ניל, המייסדים 22 א' ● מעלות: בוחבוט, מרכז מסחרי ● צפת: עמוס חדד, רחוב ירושלים ● מגדל העמק: בן חיים, מרכז מסחרי ● נצרת: שוקחה, רחוב ראשי ● עפולה: ברס,רחוב ירושלים 11 ● טבריה: סלון 2000, רחוב הקישון ● קרית שמונה: רוזן יחזקאל, מרכז מסחרי ● כפר יסיף: סוכנות וחפצה ● אום אל פחם — זיאד אריאל ● עתלית: עמר יהודה ● בנימינה: זנזיכהו, המייסדים ● זכרון יעקב: טוקר שלמה, המייסדים 55 ● חדרה: רדיו הכט, רוטשילד 38 ● ערבה: אחים בדרני ● קרית־גת: סלון המרכז ● דימונה: כליפה, מרכז מסחרי ● [illegible] יוסף ישראל, הרוא"ה 18.

חתונות, בר־מצווה וברית מילה
קוקטייל החל מ־32.— ל"י
כולל מסים
חדר חינם בליל הכלולות
במלון דבורה — טלפון 244366

מערבות סלוניות

יעוץ ואדריכלות פנים — שרות אדיב
רהיטים furniture
א. זוזובסקי
תל־אביב, רחוב הרצל 39

למכירה
5000 מטר צינורות 3 צאל

בדבר פרטים לפנות למזכירות מושב ברוש, דאר נע הנגב, טלפון 83228—057, בימים שני וחמישי — בשעות 08.00—12.00, 16.00—18.00.

גרעין נחל

מתארגן גרעין שמיניסטים היוצא לקיבוץ יחיעם

המעוניינים להצטרף יתקשרו בהקדם
טלפון: 912180—03 ● 907754—03

על בולים ובולאים
מאת שלמה שמגר

כבוד למדענים יהודיים באוסטריה

הדואר האוסטרי עומד לחלוק כבוד לשני מדענים יהודיים: במחצית אפריל 1976 יופיע בול למלאת מאת שנה להולדתו של ד"ר רוברט בראני (1876—1936) חתן פרס־נובל ל־

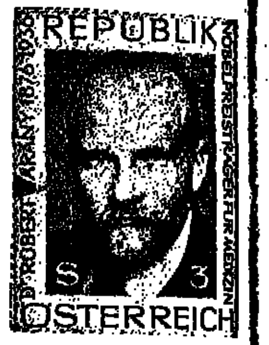

ושואה: בנובמבר 1976 יופיע בול למלאת מאה שנה להולדת הממציא וויקטור קפלן.

וגליון־מזכרת מוקדשת למחולות עם מסורתיים עומדת להופיע בלטות.

*

„יורד" צייר לאו"ם

ארבעה בולים חדשים מן הכנין ינפיק דואר־האו"ם ב־9 ביונה. בערכים 3, 4, 30 ו־50

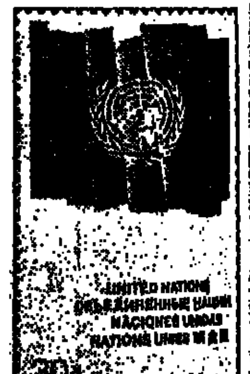

כנס. הבול בן 30 סנט — רגל אדם — צוייר ע"י גיאורג המרי, ה„יורד" מישראל המתגורר באוסטרליה.

*

מחולות עם

סידרה של ארבעה בולים

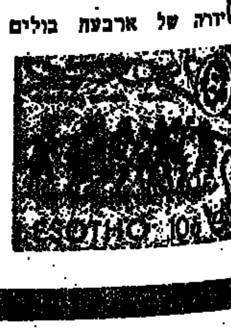

הקדשה לסוללים

בישראל מתפארים וותיקים רבים, בעיקר מבני העליה השלישית, בעברם כסוללי־כבישים. אך דואר־ישראל לא מצא

עדיין לנחוץ לכבד את חלוציותם. לעומת זאת הנפיקה מכסיקו בול מוקדש לפועלי הכבישים, שלפי הכתובת „סוללים דרכים למען הקידמה".

*

כלים סיניים

בפורמוזה הונפקה סידרה בת ארבעה בולים המציגה כלי־ארד סיניים עתיקים.

*

„אמנות חברתית"

ביוגוסלביה הופיעו ששה בולים המוקדשים לאמנות על רקע חברתי.

*

כלי נגינה עממיים

לחן הוציאה שנים־עשר בולים ועליהם „כלי־נגינה עממיים".

שחמט
מאת אורי צחור

הגביע - לסגנים

קבוצת „הפועל־פלדקלייף" ראשון לציון סגנית אלופת הליגה זכתה בשבת שעברה בגביע. לאחר שגברה בגמר על האלופה, אס"א סכניון חיפה, 2:3. רדשקוביץ ניצח את בליימן ודומניץ את קוסקי. צ'סקוב הפסיד לדוד ברנשטיין וקליר למינסקר. בנק ניצח את בר זיו.

התוויות הגביע, שהחידשו לאחר שלוש שנות הפסקה, זכו להצלחה. זאת — למרות שמבחינה אירגונית נתגלו ליקויים. בעקר בקביעת מועדי משחקי חצי הגמר והגמר ממש ב„רגע האחרון". לאחר ששונו החלטות קודמות בדבר עריכתם.

תכנון מעוות

אלופת ברית המועצות קבוצת „בורווסטניק" עלתה לרבע הגמר של משחקי גביע אירופה למועדונים. לאחר שגברה על „לוקומוטיב" פלובדיב מבולגריה — 3.5:8.5. בחרנו להציג קטע ממשחק שנערך במפגש זה. בשל התכנון המעוות של מהלכיו על ידי שחמטאי בולגרי, שאינו ידוע במוחד. התוצאה היתה משחק לראווה, אך כפי שקורה לא אחת, הרי לאחר שהבולגרי השיג יתרון מכריע הוא השמיטו במסע פזיז ואיפשר ליריבו להחלץ.

לבן: באגירוב (בריה"מ)
שחור: איינפקי (בולגריה)
(ראה דיאגרמה)

מצב הלבן נראה כנוח למדי, אך לאחר שיריבו שיחק 22.... פ־א7! בכוונה להמשיך ב3 — ב5 זכה השחור באפשרויות־נגד טאקטיות. וכך במשך הקרב: 23. ב4 ב5! 21. פ־ג5 ב:ג4 25. מה:ג4 פ־ב5! 26. ר־ז1 (מפתה 26. ב:א, אך על כך בא מענה חזק 26... פ־ד6 לכן בחר באגירוב בהמשך טאקטי שלא חיל־צו מצרותיו) 26... פ:א3 27. מה: בג א:ב4 28. פ־ה7 + פ־ח8 29.

פ־ג6 מה־ד6 30. פ:ב8 מה:ג5 31. צ־ג1 (לאחר 31. פ־ג6 פ־ג1! 32. צ־ה2 ר־ו5 33. 47 ד3 1 סיכויי ההצלחה לצד השחור. למשל 34. צה־ה2 מה־ג3 וכך הלאה) 31... מה־ד6 32. פ־ג6 ר־ב3 33. פ:ב4 (טוב מזה אין. לאחר 33. צ־ד1 ד2 34. צ־ה2 ר־ג3 ומצב הלבן חמור). 33... ד2 34. מה:א3 ד:ה1=מה + ! (אוסטימיות מופרזת. ניתן היה להגביר את הלחץ על ידי 34... ר־ה6 וראם הלבן היה מנסה להשתחרר בדרך של 35. פ־ג2 היה בא מה: 36. פ:א3 ד:ג_מה 37. צ:ג1 ר־ב2 והשחור זוכה). 35. צ:ה1 ר־ה6 36. פ־ג1! (ואילו עתה מציל תמרון זה את הלבן). 36... מה־ד2 37. צ־ה2 מה־ד1 + 38. פ־ה1 מה־ב1 39. ר־ה4. המתיחות נמשך עוד 30 מסעים. אך המצב שקול ואכן הושגה תוצאת תיקו. וכך סיימו הבולגרים את המאבק ללא אף נצחון.

★ דוד ברנשטיין בן היין מהרסה, ייצג את ישראל באליפות אירופה לנוער שתחל ב־19 בחודש בגרונינגן שבהולנד. בשבוע שעבר עלה ברנשטיין לגמר אליפות ישראל. בנצחו בתחרות חצי הגמר שנערכה ב„לסקר" חיפה. שני סיים מלכראל פרץ, שיש לו סיכויים טובים להיכלל בין משתתפי הגמר.

הציור השבועי לילד
מאת ג'קי

היכן השודדים?

שני שודדים חבושי כובעים מזוייפים יצאו לדרך ונתקלו בדון קיחוטה רכוב על סוסו. גבהלו השודדים והתחבאו. והיכן הם?

אם מצאתם, צבעו יפה את הציור, הדביקו על גלויה ושילחו למערכת „ידיעות אחרונות", ת"ד 20227 תל־אביב, המדור לילד. ציינו בכתב יד ברור את שמכם המלא, הגיל והכתובת.

הזוכים בפרסים

על פתרון הציור „היכן הטייס המתחבא?" זכו בפרסים הילדים הבאים:

פרס א' — **אירית הרשקו**, בת 8, רח' שרת, קרית־מלאכי.

פרס ב' — **יפית בנדר**, בת 8, רח' שיק, תל־אביב.

פרס ג' — **שרית פלינטברודט**, רח' דריינוס, חיפה.

כן זכו בפרסים: ירון זכארי, רמות־גן; מיכאלה חן, חיפה; לילי זכאי, תל־אביב; רון שלום, רעננה.

תשבץ 7 ימים
מאת הלל הרשושנים

מספר 818

41 פרסים: פרס א' — 30 (שלושים) ל"י [illegible]

את הפתרון יש לכתוב בכתב־יד קריא על צדו האחד [illegible] או על תגזיר התשבץ ולשלוח עד יום חמישי הבא לפי הכתובת: הלל הרשושנים, תשבץ השבוע מס' 818, ת"ד 20227, תל־אביב

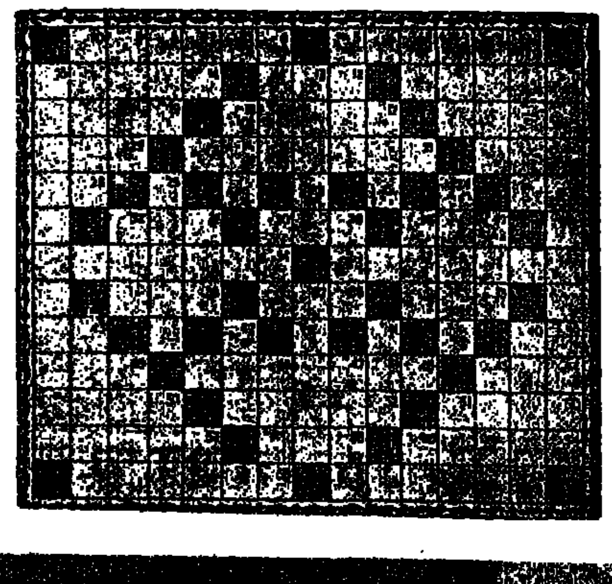

במאוזן: 1) [illegible]

במאונך: 1) [illegible]

אמונה טפלה אומרת, כי מעבר תחת סולם ניצב, מביא מזל רע. נשום כך נוזפת הגברת המבוגרת בציורים אשר לפניכם על בעלה, שהעז לעשות לדבר חזה. היא אינה יודעת, כי המזל הרע עומד לפגוע תוך חלקיק שניה בה ולא בבעלה, בצורת דלי צבע הנופל ממרום. אבל מקום: בין שני הציורים שלפניכם מצויים שבעה הבדלים. התוכלו לגלותם?
(הפתרון — בעמוד 29)

אותיות ומספרים

מספר 614

לפניכם חידת מספרים. נתון המספר 19,713,580,163,280. הצע דרך קצרה ומהירה כדי להחליט אם מספר זה הוא רבוע ● 10 פרסי ספרים יחולקו בין המציעים בהתאם לדרך המוצעת ● המען למשלוח ההצעה: „אותיות ומספרים" מס' 614, ת"ד 20227, ת"א.

פתרון חידת „אותיות ומספרים" מס' 612

הספרה שאינה משתתפת בחידה היא: 8.

3 7 4	שמות הזוכים בהגרלת עשרת פרסי הספרים
4 8	חידת „אותיות ומספרים" מס' 612
2 9 9 2	1) אברהם ליכטנשטט, רח' הלל שמעוני 8, ירושלים. 2) בתיה קרני, רח' גורדון 43, פתח־תקוה
1 4 9 6	(49503) 3) דורה בריסל, רח' הרצל 11, אשקלון.
1 7 9 5 2	תל־אביב 4) זאב שרצקי, שכ' ניורא 7/8, גבעת שמואל. 5) יוסי מטולה, רמת אשכול, 2001/14, אשקלון. 6) שמואל בן־דוד, רח' דוד המלך 2,

בני־ברק (51444) 7) דפנה לוי, נהריה 444, הרצליה. 8) שמי נוטשטיין, רח' תמר 36, חיפה. 9) רוני נחואל, רח' שלמה המלך 11/16, באר־שבע. 10) אמיר סרוק, מעון אביב 19/1, תל־אביב.

חדש! לחמית אסם

קרקר בריא
מחיטה מלאה
המצטרף
למשפחת הקרקרים
הטובה של אסם

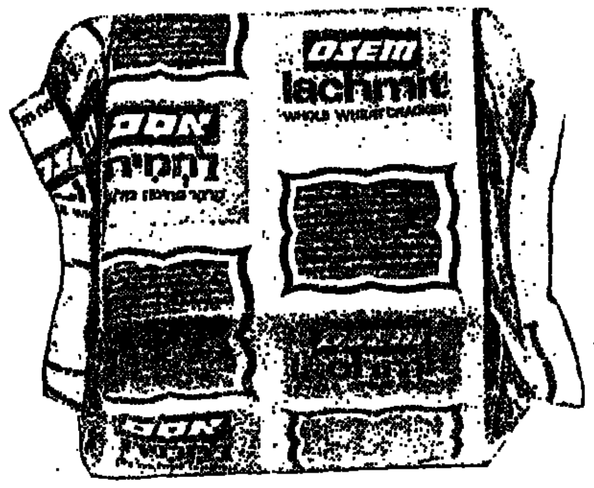

לחמית הוא קרקר דקיק ופריך מחיטה מלאה. בסיס בריא וטעים לסנדויצ'ים, לממרחים ולכל ארוחה. לחמית טעימה כמו 1000 קלוריות אך יש בה רק 50 בכל יחידה.

זה טוב-זה אסם

כשר

השתתפו במבצע מרקי דליה נבון של אסם

בכל הגרלה:	פרס I. 1000 ל"י פרס II. 500 ל"י	III. 10 רדיו-טרנזיסטור על חשמל ומצברים IV. 10 מערכות סכו"ם מפוארות V. 10 חבילות שי ממבחר מרקי דליה נבון	גזרו את 4 המלים: מרק, טוב, מרק, אסם. מהצד הימני של 4 קופסאות שונות של מרקי דליה נבון במקום המסומן ושלחו לאסם, תל-אביב, שדרות שק נטול והשתתפו בהגרלה

ההגרלה הבאה: 30.12.75

מפעלי ידיעות אחרונות מחלקת הספרים

עבורך עקרת הבית

הופיעה מהדורה רביעית מספרה של
עפרה בורלא-אדר

כדאי לך לדעת

411 עצות לעקרת הבית

המחיר — 20.— ל"י

לכבוד
"ידיעות אחרונות" — מחלקת הספרים
ת.ד. 14125 ת"א

נא לשלוח לי את הספר כדאי לך לדעת.

שם ומשפחה ____________
רחוב ________ מס' ______
ישוב ____________
מצ"ב שיק/המחאת דואר בסך ______ ל"י
____
חתימה

הורוסקופ השבוע

(מ-12 בדצמבר עד 18 בדצמבר 1975)

קשת
(מ-22 בנובמבר עד 21 בדצמבר): השבוע אתה עשוי לעלות בדרגה ולהגיע לעמדה בה תוכל להרוויח סכום כסף גדול יותר. עליך לעסוק בפעילות יוצרת. אתה שואף לדברים בעלי ערך. הבחר מצב אישי עדין.

*

גדי
(מ-22 בדצמבר עד 19 בינואר): אתה עלול לא להעריך את מצבך נכונה ולהתלונן בפני אנשים שלא יגלו אהדה. השתדל להימנע מכך. אויבים נסתרים בבית או בעבודה עלולים לפגוע בהרמוניה. אל תיתן אמון בזרים. הימנע מוויכוחים עם בעלי סמכות.

*

דלי
(מ-20 בינואר עד 18 בפברואר): יהיה זה שבוע של קידום. הרצאה חשובה תתקיים בדיוק כפי שציפית. תזכה לשיתוף הפעולה שרצית בו. בטחונך ועצמאי יוגברו. אל תניח לאיש לחדור לתחום הפרטיות שלך.

*

דגים
(מ-19 בפברואר עד 20 במרץ): יהיה זה שבוע של הרפיה במתח. הרגש יושם על חברים, פעילות חברתית ובילוי בנעימים. חשוב שתדע לאן אתה הולך ומהן נטיותיך. השתדל להתקשר עם אנשים. הענה להזמנות. מצא לך תחביבים חדשים.

*

טלה
(מ-21 במרץ עד 19 באפריל): השבוע תהיה בקשר עם חברים בני-מינך. אתה עשוי לקבל הזמנות חברתיות או להתוודע לתחביבים חדשים. אנשים מבוגרים ממך עשויים להפוך את חייך למעניינים יותר. אנשים חשובים עלולים להפתיעך בגלוי תשומת-לב מיוחדת.

*

שור
(מ-20 באפריל עד 20 במאי): השבוע יהיה עליך לבצע משהו יוצא דופן. אתה תבצע זאת על הצד הטוב ביותר. טמונים בך כשרונות רבים, השתדל לפתח אותם. תתפתח מהר בכיוון שלא ציפית לו. עניני אהבה יעסיקו את מחשבותיך. השבוע ישתנו בצורה טובה.

*

תאומים
(מ-21 במאי עד 20 ביוני): אם תיקלע למצב קשה, אל תאשים מישהו אחר מלבדך. השתדל לא לבצע דברים בדרך מסורבכת. שינויים בתוכניותיך יביאו לתוצאות טובות. תמצא פתרונות לבעיות מסובכות. אל תמכור עצמך בקלות.

*

סרטן
(מה-21 ביוני עד ה-22 ביולי): אין זה השבוע המתאים לשינויים בבית או בעניני אהבה. השתדל להיצמד ככל האפשר לבסיס מסוים. היזהר בעת הנהיגה והימנע מלהתקרב לזרים. אל תשנה את האידיאלים שלך למען כסף. אם תנהג כך, מובטחת לך הצלחה בכל.

*

אריה
(מה-23 ביולי עד 22 באוגוסט): השבוע יהיו יחסיך עם אחרים מעניינים. זהו הזמן לחברויות ותפניות חדשות. תרגיש השבוע קירבה לאנשים אהובים עליך. אדם בעל השפעה יצוץ בפניך הזדמנויות חדשות.

*

בתולה
(מ-23 באוגוסט עד 22 בספטמבר): יד מתך האישית והתלהבותך ישאו השבוע פרי. בטא את התלהבותך על המגון והשתדל להקדיש די זמן לבצוע תוכניותיך. הבא רעיון מקורי לידי ביצוע.

*

מאזניים
(מ-23 בספטמבר עד 22 באוקטובר): השבוע יתחזק מעמדך במקום העבודה שלך. השתדל לבוא במגע עם אנשים בעלי שם-טוב. השתדל לסיים ביצוע תכניות ישנות ולא להתחיל בביצוע תכניות חדשות. השתדל להציג את תכניותיך בפני אנשים רמי דרג.

*

עקרב
(מ-23 באוקטובר עד 21 בנובמבר): עליך להיות מוכן לשינויים, בזכות כישוריך תקבל החלטות נכונות. אם אינך יודע כיצד לפעול בעניין מסוים, אל תפעל. אל תיכנע ללחצים שיופעלו עליך. שים לב למתרחש מאחורי הקלעים.

*

● לאלה שיום הולדתם חל השבוע: אתה אדיב ומתקדם ברעיונותיך. אתה מתחבר עם אנשים בקלות, ועוזר לחבר שנמצא בצרה. אתה מסוגל לדרוש מעט ולתת הרבה.

"ואיפה לתלות את האדון המרקיז, הוד רוממותך?"

"את כל־כך קרירה אלי היום..."

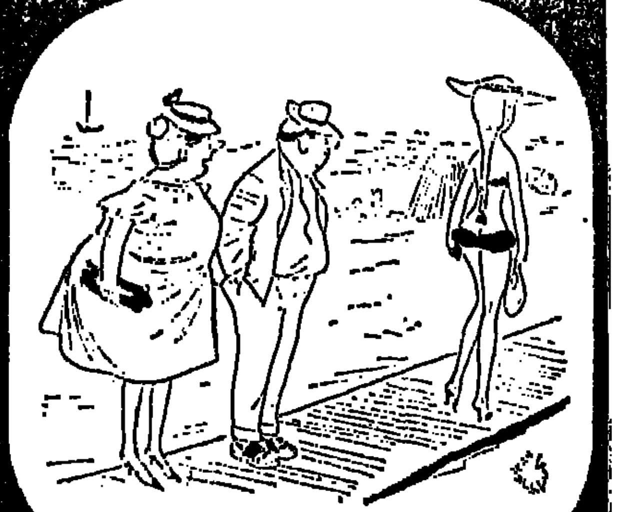

"אתה חושב שבגד־ים כזה היה מתאים לי?"

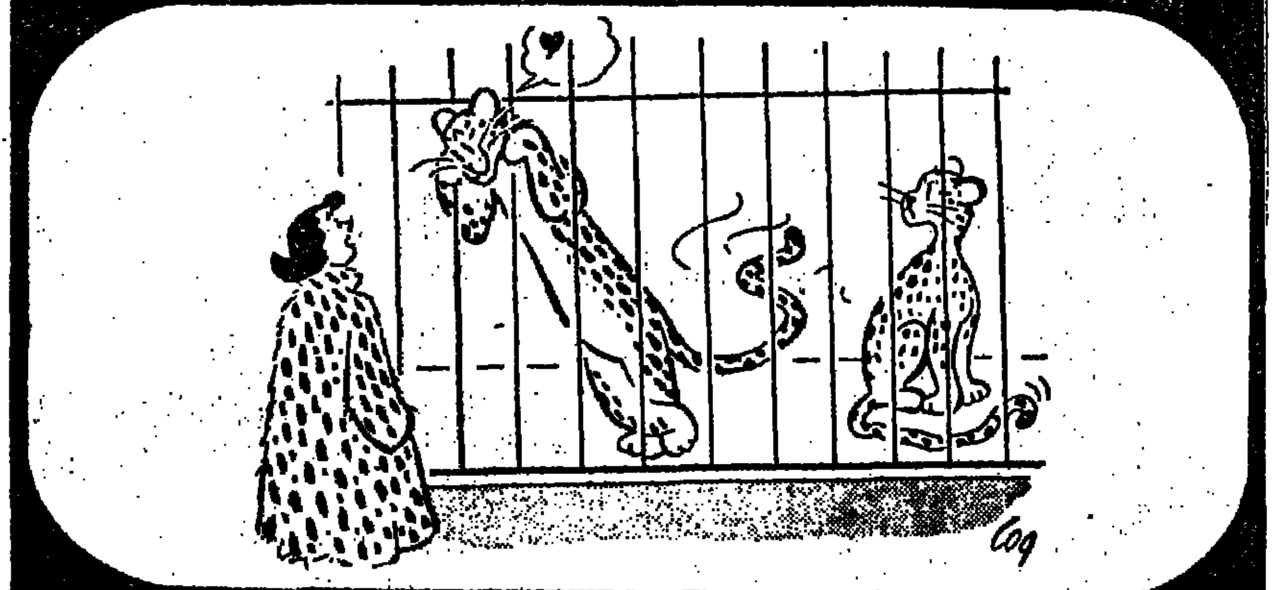

"יש היום איזות חרצלים משונשים!"

„אבבא" - שנתיים אחרי האירוויזיון

לאן נעלמים זוכי האירוויזיון? אנו שואלים את עצמנו מפעם לפעם. זוכרים, למשל, את ויקי לאנד־רוס, זוכת האירוויזיון לפני ארבע שנים? לאן היא נעלמה? ואיפה מסתתרת אן־מארי דוד? יש להם, לזוכי האירוויזיון, תכונה מגונה להיעלם כמעט לח־לוטין, לאחר הזכיה הגדולה.

אבל לא כולם כך. קחו למשל את הלהקה הסקנ־דינבית „אבבא" שזיכתה את שוודיה במקום הראשון בתחרות האירוויזיון 74 בזכות השיר „ווטרלו". דווקא אותם שני צעירים ושתי צעירות סקנדינביים, לא שקטו על שמריהם והם חזרו אלינו בימים אלה בלהיט שהתפרסם לפני למעלה משנה — „אס.או.אס." מאז אותה תחרות אירוויזיון, שנערכה בעיר בריטון באנגליה, נמכר הלהיט „ווטרלו" בקרוב לשלושה מיליון עותקים, ואף זכה למיקום גבוה במיצעד האמריקני, מיצעד שהוא חומה־בצורה ללה־קות אירופאיות אלמוניות כ„אבבה". כמו כן סבב הפיזמון עולם וביקר במיצעדי מדינות רחוקות כמו דרום־אפריקה, אוסטרליה, הונג־קונג ועוד.

להקת „אבבא" קיימת, למעשה, קצת למעלה מ־שלוש שנים. הקימו אותה ביורן (דוב, בשוודית) ובני, שהכירו זה את זה זמן רב לפני כן ובמשך שנים אחדות היוו צמד כותבי פיזמונים מן המפורסמים והמוכ־שרים ביותר בשוודיה. לאחר מכן צירפו אליהם את מי שהן כיום רעיותיהן החוקיות — אגנטה ואניפריד. הם נטלו את ראשי התיבות של שמות כל חברי הלהקה, וכך קיבלו את השם „אבבא".

להקת „אבבא" היתה זו ששינתה, למעשה, את נוסחת ההצלחה של תחרויות האירוויזיון. עד לפני שנתיים — לא השיגה מעולם להקה את המקום ה־ראשון, תמיד היו אלה סולנים — ובעיקר סולניות. אולם להקת „אבבא" כבשה את הקהל בנוסח־ציב־עוני־יואסטראלי, שכבש גם את אזנם וגם את עיניהם של השופטים־הצופים. שנה לאחר מכן היה ללהקה „טיץ' אינץ'" ההולנדית הרבה יותר קל לזכות בב־כורה.

במשך השנתיים שחלפו מאז אותה תחרות, לא ירד פיריון היצירה של „אבבא". להיפך, ביורן ובני כתבו שירים רבים לזמרים שוודיים רבים ובין השאר גם את „בום א בומרנג", אחד השירים שהיו מיועדים לייצג את שוודיה באירוויזיון אשתקד, אולם נשרו בתחרות הארצית המוקדמת.

„אס.או.אס." הוא, כאמור, פיזמון ישן יחסית, שהופיע כבר על אריך־הנגן שהוציאה הלהקה לשוק לפני שנה. הוא „תפס" לפתע את המיצעד הבריטי ומשם קפץ גם אל המיצעד האמריקני. מיטבי מיצ־עדים אלה נקלטו קריאות האס.או.אס. באזוני מכ־תיבי המיצעדים הלועזיים שלנו.

מי צריך רשיון להקלטות פרטיות?

אדם יושב בשקט בביתו שהוא — על פי ההגדרה הבריטית — גם מיבצרו ומקליט לו להנאתו תוכנית רדיו, או מיצעד פיזמונים, או פשוט תקליטים ששאל מידיד. הוא מציץ מבעד לחלון, ולפתע חושכות עיניו. מכונית שחורה וקטנה נעצרת מול הבית ומ־תוכה יוצאים שני ברנשים חמורי־סבר. הוא מזהה אותם מיד: אנשי המחלקה לאיתור קאסטות!

חלום בלהות? לפי שעה כן. אולם הוא עשוי להי־פוך למציאות באנגליה. משום שאם עד כה סברו הבריטים שכדי להיות אדם ישר, מספיק לשלם בזמן את אגרת הטלוויזיה, הרי שעתה נפלה עליהם גזירה נוספת: רישיון להקלטות פרטיות. פתאום גילה מי שגילה כי על פי חוק שהתקבל בשנת 1956, חייב כל אזרח המבקש להקליט תוכנית־רדיו, להצטייד ברש־יון שמחירו 1.62 לישט (כעשרים לירות ישראליות) ושאותו ניתן להשיג ב„אגודה להגנה על זכויות הי־וצרים".

הוברר גם כי מהיום בו נחקק החוק ועד עתה, הוציאה האגודה, בסך הכל, 2000 רישיונות כאלה. למעשה מתיר החוק לבעל הרישיון להקליט תוכניות רדיו, אך ורק בתנאי שאותן תוכניות לא משודרות אף הן מתוך תקליטים, אלא בהופעות חיות בלבד. ההקלטה הפרטית אסור שתשמש, לאחר מכן, לצרכים מסחריים.

אלא שבינתיים לא הועמד עוד איש למישפט בי־עוון עבירה על חוק זה, מתוך סיבה פשוטה. למרות שכיום מצוי מכשור יעיל לגילוי שידורים של תחנות רדיו בלתי חוקיות — הרי שלא הומצא עד היום כל מכשיר שיוכל לאתר הקלטות, הנעשות בחדרי חדרים.

אבבא. 3 מיליון עותקים מ„ווטרלו"

להקת הפופ ה„נמכרת" ביותר בארה"ב

העובדה הבאה תשמע מפתיעה — אולם היא אמת: להקת „ארבע העונות" מכרה בשנות השישים יותר תקליטים מכל להקת פופ אמריקנית אחרת. ההספק שלה: למעלה מ־60 מיליון תקליטים (החי־שוב נעשה, בדרך כלל, לפי שני שירים שהם תקלי־טון אחד, ולפיכך כל אלבום שווה ל־6 תקליטונים), בהם 17 תקליטי זהב!

גרעינה של להקת „ארבע העונות" הם הצמד פראנקי ואלי ובוב גואידו, שניהם סולנים בזכות עצמם עוד לפני שחברו יחד. לא מכבר היו לפראנקי להיטי סולו גדולים: „אינני יכול להסיר עיני מעליך", „אני עושה מעצמי טיפש" ו„עיני מעריצות אותך".

אם פראנקי ובוב היו הגרעין של „ארבע העונות", הרי שהמפיק בוב קרו היה הגנן שעמל וטיפח אותם, עד שגדלו ללהקה מצליחה. שנתיים חיכו בוב גואידו ופראנקי ואלי עד שבוב קרו התפנה מהתחייבויותיו ומעיסוקיו עם זמרים אחרים, והחל משקיע את כל מרצו בכיוון המוסיקאלי של „ארבע העונות". התוצאה לא איחרה לבוא. באמצע שנת 1962, קצרה הלהקה את הלהיט הגדול הראשון שלה — „שרי". להיט שחודש לא מכבר על ידי אדריאן בייקר.

מאותו רגע לא נפסקה להקת „ארבע העונות" מן המצעדים, אלא לתקופות קצרות בלבד. להיט אחר להיט, וביניהם „נערות גדולות אינן בוכות", „הלך כגבר" ועוד. לקראת סוף שנות השישים יכלו „ארבע העונות" להתגאות בכך שהיו להם יותר להיטים ב„מיצעד ה־40" האמריקני מאשר כל להקה אחרת להוציא, אולי, את „החיפושיות".

ניק כהן, סופר הפופ הנודע, כתב על „ארבע העו־נות" בספרו שהפך לבסט־סלר „פופ מההתחלה": „להקה זו היא להקת פופ במלוא מובן המלה. כלומר: אם היה עלי להסביר פופ מהו ולתת לכך דוגמא הי־תי פשוט משמיע אחדים מלהיטיה של הלהקה, כמו „שרי", „בובת סחבות", „נערות גדולות אינן בוכות", „הבה נתנשק ואחרים..."

בתחילת העשור הנוכחי המירו חברי הלהקה את הספק־ההקלטות שלהם בסיבובי הופעות אינטנסיביים. במדיסון סקוור גארדן של ניו־יורק הופיעו אנשי העונות בסידרה של 10 קונצרטים, שהכניסו להם סכום של 2 מיליון דולאר!

פראנקי ואלי הוא כיום סולן להקת ארבע העו־נות, והוא נתמך בכליהם ובקולותיהם של בוב גאודיו (גיטרה), דון צ'יקוני (באס), ג'ון פאיבה (גיטרה), טולצ'י (תופים) ולי שטירו (סקסופון).

לומים

צבעוניות עליזה, עיצוב מודולרי חדיש, תכנון וביצוע קפדני ממיטב החמרים כפי שרק ב"הארגז" יודעים לעשות - אלה המאפיינים את רהיטי "עלומים" לילדים ולנוער, רהיטים ברוח עלומים.

רהיטי "עלומים" - ארונות, מיטות, שידות, שלחנות ועוד - מאפשרים התאמת ריהוט לחדרים בגדלים שונים ובתקציב המאפשר הוספת יחידות לפי הצורך והיכולת.

להשיג:
תל־אביב, בית עליון, הרצל 52
אורדו, דיזנגוף 224
המשביר המרכזי בע"מ, גבורי ישראל 76
ירושלים, נוחיות, שלומציון המלכה 4
חיפה, אימפלות עלומים, נורדאו 20
באר־שבע, עלומים, ק.ק.ל 170
פתח־תקווה, עמי ותמי, חפץ חיים 2
נתניה, עלומים, שדי בנימין 19
ראשון־לציון, עלומים, רוטשילד 63
עפולה, גרייצר, חחות אגד
כפר סבא, "בממבי", ויצמן 54
אשדוד, עלומים, מרכז מסחרי א' חנות 146
כפר אז"ר, ליאשון
מעיליה, ליד תחנת הדלק, סונמפורט

עלומים
רהיטים ברוח עלומים
מיוצרים ע"י
הארגז
נצרת בע"מ
טל. 065-54451 נצרת

ספרי החודש

בהנחה מיוחדת בחודש דצמבר בלבד

מהדורת פאר חדשה, תשל"ו, של כתבי ח.נ. ביאליק ומבחר תרגומיו, בסידור־דפוס חדש: שירים, סיפורים, דברי־ספרות ודהי חיום, שירים ופזמונות לילדים, דון קישוט, וילהלם טל — ארבעה כרכים בכרטיק.

כתבי ח.נ. ביאליק ומבחר תרגומיו

180 במקום 230

בששה תשלומים בני 30 ל"י כ"א. תשלום ראשון עם ההזמנה

מהדורה מנופה של כל שירי שאול טשרניחובסקי בשני כרכים "שירים ובלדות" "פואמות ואידיליות" בסדרם הכרונולוגי.

שירי שאול טשרניחובסקי בשנת המאה להולדתו

62 במקום 87

בשני תשלומים 32 ל"י עם ההזמנה 30 ל"י כעבור חודש

ספר המועדים

320 במקום 405

9 כרכים הדורים בעריכת ד"ר יו"ט לווינסקי
אנציקלופדיה של ספרות חגי ישראל

תשלום ראשון עם ההזמנה 40 ל"י
היתרה ב־7 תשלומים חודשיים בני 40 ל"י.

לכבוד עמוד בע"מ, בית דביר, רח' מזא"ה 58, ת.ד. 149, ת"א, טל. 622991
רצופה המחאה/המחאות דאר ע"ס.......ל"י כתשלום ראשון/סופי: את היתרה בסך..........ל"י
הנני מתחייב לשלם לכם בתשלומים חודשיים רצופים בני..............ל"י כל תשלום החל מהחודש הבא, לזכות חשבונכם מספר 0-24500-4 בכל סניף בנק הדואר, או למשרדכם במישרין. אני מסכים כי אם לא אפרע שני תשלומים במועדיהם, יחול לאלתר מועד פרעונה של כל יתרת חובי במשרדכם בתל־אביב. אנא ראו בהתחייבותי זו שטר־התחייבות על כל הנובע ממנו. על התחייבות זו מורשים לחתום רק בני 18 ומעלה.
שם ומשפחה.................... תעודת זהות....................
כתובת.................... טלפון....................
מקצוע.................... מקום עבודה.................... תאריך....................
חתימה.................... אנא שלחו לי תוך 14 יום את הספרים:....................
ידיעות 12.12.75

המיכשול האמריקני של הלהקות הבריטיות

מה מונע להקה בריטית בהצלחה במיצעד ה־אמריקני? עשרות להקות בריטיות מחפשות את ה־תשובה לשאלה זו, ואם יש לכם תשובה, תוכלו למכור אותה בכסף רב. אבל עובדה היא שרק להקות אחדות זכו עד כה לכבוש את השוק הענקי של ארצות־הברית, ורבות עדיין נושאות עיניהן אל הטירה המבוצרת הזאת, בתקווה למצוא פתח לחדור דרכו.

שתי להקות בריטיות עושות בימים האחרונים באמריקה, במטרה להציב רגלם במיצעד שם. להקת „סלייד" ולהקת „10 סי.סי.". מה יש לאחת שאין לשניה — קשה לדעת. אבל מה שבכל זאת יש ללהקת „10 סי.סי.", שסייע לה לצעוד צעד אחד קדימה על פני רעותה — הוא השיר הנפלא „אינני מאוהב". להיט זה תפס את אוזנם של חובבי הפופ באמריקה, והם הקפיצו אותו גבוה במיצעד הפיזמונים.

לכאורה הגיעה דווקא להקת „סלייד" לארצות־הברית עם עדיפות־מה. היא הביאה עימה את הסרט הראשון שלה — „להבה" — אשר הוקרן בבתי קול־נוע רבים בארצות־הברית. אולם לאכזבתם, לא זכה הסרט להצלחה. באחד מבתי הקולנוע המרכזיים בני־יורק, בו הועלה הסרט לראשונה, אויישו רק 600 מכלל 3000 מקומות הישיבה.

באנגליה סימלה להקת „סלייד" את מעמד הפרע־לים. שם מתחלקות הלהקות גם לפי מעמד האוכ־לוסיה. חבריה הם צעירים לונדוניים טיפוסיים. שכ־אילו נלקחו מחברת הקוקני של שכונות העוני. הם הדגישו תדמית זאת על ידי שיבוש מכוון של איות שמות השירים שלהם. כאילו המדובר בצעירים נב־ערים, שכל מה שהם מסוגלים לעשות, הוא לספק קצב אלמנטרי לבאי הדיסקוטקים.

אבל באמריקה, כך מסתבר, הגימיק הזה לא הלך. להקת „10 סי.סי." לעומת זאת, הביאה לקהל האמריקני סיגנון הרבה יותר מתוחכם. משהו שהזכיר לחובבי הפופ שם את להיטיהם הקלאסיים הראשונים של חברי ה„מודי־בלוז". הלהיט „אינני מאוהב" היה כמעט תפור על פי סיגנון זה — והנוסחה הצליחה.

מן הראוי לזכור כי למרות שהרכב „10 סי.סי." הוא חדש יחסית בעולם הפופ, הרי שחבריה אינם טירונים כלל וכלל. סולן הלהקה, אריק סטיוארט, היה בעבר סולנה של להקת „מכופפי המוחות" ואילו קיין גודלי ולול קרים היו בעבר שניים משלישיית „רגליים חמות", שהתפרסמה בזכות הלהיט „אדם ניאנדרטאלי". החבר הרביעי, גראהאם גולדמן, התפ־רסם בזכות להיטים רבים שכתב, כמו „תחנת אוטובוס", „למען אהבתך", „הבט בכל חלון" ועוד.

על הדרך בה נולד הלהיט „אינני מאוהב", מספר גראהאם גולדמן: „בתחילה עשינו הקלטה ניסיונית של קולות בלבד. אולם לאחר שהאזנו לה, לא היינו מרוצים וזרקנו את השיר הצדה. המשכנו להקליט שירים אחרים לאלבום „פס־הקול המקורי" ושוב האזנו להקלטה של „אינני מאוהב". פתאום גילינו בה דברים שלא היינו ערים להם קודם. החלטנו לבסוף להקליט קטעים של קולות רקע, אותם בישלנו לתוך השיר במקומות שונים. אני חושב שעיבוד יוצא דופן זה, הוא היסוד להצלחת השיר..."

הצועדים בראש

גלי־צה"ל
המיצעד הלועזי

1. „נערת האי" — אלטון ג'ון
2. „תלושה בחלל" — דייוויד בואי
3. „אס.או.אס." — אבבא
4. „לילות ברודוויי" — בי ג'יס
5. „בעירי הקטנה" — סיימון וגארפונקל
6. „לילוסי" — בוץ
7. „נעימת הנקר" — נקר
8. „אני בוער" — 5000 וולט
9. „כוחו של יום" — אסתר פיליפס
10. „מופע הרוק של נוגה ומארס" — כנפיים

שידורי־ישראל
המיצעד העברי

1. „האוניות חזרו" — אילנית
2. „ערב מול הגלעד" — אריק איינשטיין
3. „גן של שושנים" — אבי טולידאנו
4. „ולירושלים עירך" — רעים וגליה עטרי
5. „סוף עונת התפוזים" — תמוז
6. „התפייסה" — ג'וני ושמואליק
7. „שהיו למשמרת שלום" — עודד בן־חור
8. „הללויה" — דורית ראובני, דודו זכאי והגבעטרון
9. „לא עמי ישמע לי" — אילנה רובינא
10. „בכל כפות תמר" — עוזי מאירי.

המיצעד הלועזי

1. „אס.או.אס." — אבבא
2. „אני בוער" — 5.000 וולט
3. „לילות ברודוויי" — הבי ג'יס
4. „נערת האי" — אלטון ג'ון
5. „גיטרה עצובה" — ג'אספר, הייוארד וג'ון לורד
6. „עוף רובין, עוף" — ברית־הכסף
7. „התרנגולות" — פול מקארטני וכנפיים
8. „לליתום" — לינדה רונסטאדט
9. „מופע הרוק של נוגה ומארס" — פול מקארטני וכנפיים
10. „עשי זאת איך שתרצי" — ההיבריזים.

בריטניה

1. „סימפונית שכטותרי" — שוקו חם
2. „רפסודיה בוהמית" — קווין
3. „ג.ה.ש.י.ה." — ביל קונולי
4. „אהבה מכאיבת" — ג'ים קפאלדי
5. „ליבי זה" — רוד סטיוארט
6. „תלושה בחלל" — דייוויד בואי
7. „כפר רנקיניבית" — מחליקי העיר ביי
8. „תאר לעצמך" — ג'ון לנון
9. „גבוה עד השמים" — ג'ייגוז
10. „האהבה היא סם" — רוקסי מיוזיק.

ארצות־הברית

1. „כך אני אוהב זאת" — קיי, סי, והבורה זוהר השמש
2. „עוף, רובין, עוף" — ועידת הכסף
3. „נערת האי" — אלטון ג'ון
4. „הבה נעשה זאת שוב" — ומרי סטייפלס
5. „לילות בברודוויי" — בי ג'יס
6. „כל אני רוצה לגעת בך" — קפטן וטניל
7. „בעירי הקטנה" — סיימון וגארפונקל
8. „מוצאי־שבת" — מחליקי העיר ביי
9. „זה וזהים" — נטלי קול
10. „גבוה עד השמים" — ג'ייגוז.

10 סי.סי. להיט במיצעד האמריקני

סלייד. שנה נוספת בארה"ב

מפופ ומשם

להקת „סלייד" הודיעה כי היא מתכוונת לשהות בארצות־הברית לפחות עוד שנה. לפי ההודעה הם עושים זאת לא כדי להתחמק ממס־ההכנסה באנגליה, אלא מתוך החלטה נחושה לזכות בהצלחה בארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות *** מדברים על אפ־שרות של אלבום משותף למארק בולן ורוד סטיוארט *** להקת „כנפיים" ביטלה את סיבוב ההופעות שלה ביפן, ובמקום זאת יצאה לנופש באיי הוואי *** להקה בריטית נוספת הזוכה בימים אלה להצלחה במיצעד האמריקני, היא להקת „מחליקי העיר ביי", שלהיטה הישן־יחסית, „מוצאי שבת", נמצא בצמרת המיצעד שם *** להיטו החדש של בוב דילן, ה־מספר על המתאגרף הכושי הוריקן, היושב כיום בכלא, הוקלט בלא פחות משלוש גירסאות. האחת: נמשכת למעלה מ־8 דקות והיא איננה מצונזרת. השניה: נמשכת קרוב ל־4 דקות והמלים הגסות שבה כוסו בציפצוף. השלישית: זו המופיעה על גבי שני הצדדים של התקליטון, ואף היא בלתי מצונזרת *** מזל טוב לג'ים קפאלדי, שנשא לאשה את ידידתו הברזילאית אנה מאריה קאמפוס *** סימן מובהק להצלחה: בארצות־הברית כבר ניתן להשיג „תקליטים לבנים" של ברוס ספרינגסטין *** מישהו קלט את השיחה הבאה בין רון ווד לפיט טאונסנד. רון ווד: „אתה עזרת לאריק קלפטון להשתחרר מהסמים. אולי תעזור לי להשתחרר מההופעות המפרכות והנסיעות המייגעות בקיום לכיוונו" עצתו של פיט: „הצטרף ל„אבנים המתגלגלות", הם לא מופיעים הרבה..."

פסטיבל מוסיקה של משפחת כהן

בשעות הערב מתכנסת משפחת כהן לארוע האהוב עליה: הקונצרט המשפחתי. אבא פורט על הפסנתר, אמא מלווה באקורדיון, יעל מאלתרת על הגיטרה ואילו גדעון ואיתן מצטרפים עם חצוצרה ותוף.
לא, משפחת כהן אינה מתכוונת להופיע בהיכל התרבות. די להם בחויה המשפחתית הנעימה והמשעשעת - והכל בזכות המוסיקה וכלי הנגינה. הוסף צלילים קסומים והנאה מרובה לכל בני המשפחה עם כלי נגינה משובחים שתרכוש ברסיטל. לבחירתך פסנתרים, אורגנים, גיטרות, אקורדיונים, מגברי קול, כלי נשיפה ואבזרי נגינה. יעוץ מקצועי של מומחים בעלי ידע בתחום המוסיקה. שרות אדיב ותנאי תשלום נוחים.

רסיטל
מוסיקה מקיר אל קיר
רחוב בן־יהודה 148 תל־אביב

aroyo-barel

טלוויזיה לימודית

יום שישי

10.20 אורחות ו' — חיבות האורח.
10.45 ייעוץ והכוון ח' — מה חשוב.
11.05 חברה ותרבות (יסודי) — שיר לי
12.00 חברה ותרבות (על יסודי) — מוסיקה בתאטרון עם נארי ברטיני „לפעמים לפעמים".
12.40 חברה ותרבות (על יסודי) — כנ"ל.
14.00 אגדת ש"י עגנון — סרט מצויר לילדים המתאר פרשיות מחיי הסופרים
14.15 אנגלית למבוגרים
14.30 "שיר לי" — "שיר חשיר „ויכולו השמים" (שירה בצוותא).
11.50 מילי החירש — "באר־שבע".

יום ראשון

8.15 לשון וספרות ב'יח' — משירי מרים ילין שטקליס.
8.40 חנוך מיוחד — "למה צוחק אבי?"
9.05 אנגלית ח'.
9.25 אורחות ו' — העמילה בחירות.
9.40 אנגלית למבוגרים.
10.00 אנגלית ט'.
10.20 טבע ו' — במוזיאון אנירה אגרנית.
10.45 צרפתית.
11.05 פרקי ספרות ו"ט — כל משל ומשל.
11.25 חשבון ה' — התחלקות ושאריות.
12.00 אנגלית ו'.
12.20 ייעוץ והכוון ח' — מה חשוב.
12.40 ביולוגיה ט', האנזים: מבנה ופעילות.
12.25 חשמל: שיעור 10.
10.00 מלאכת יד — רקמת שעשוע עם חמר יחרית שיכולה לגוע מבינה בתיה עוזר אל מקומות שישמישים ריקים וכו'.
10.20 חשמל — שיעור 10.
10.40 אתגר — התפתחות הלשון העברית

יום שני

8.15 אנגלית ו'.
8.40 גאומטריה ח' — חקירת משולשים חופפים.
9.05 חשבון ה': ההתחלקות ושאריות.
9.25 עברית למבוגרים — שיחה.
10.00 ביולוגיה ט' — האנזים: מבנה ופעילות.
10.20 אנגלית ה'.
10.40 טבע ו' — במוזיאון אנירה אגרנית.
11.05 ייעוץ והכוון ח' — מה חשוב.
12.00 ביולוגיה י' — בעיות בפוטוסינתזה.

12.20 חשבון ו' — טבלת שכיחויות.
12.40 מלאכת יד — על הכרים.
13.05 טבע/מוסיקה ו': עבודות והשערות.
13.25 אמנות — סיור בתערוכת רודן.
13.45 חברה ותרבות (על יסודי) — מוסיקה בתאטרון עם נארי ברטיני „לפעמים לפעמים".
16.00 משפחת בובינוע — תכנית בובות.
16.15 מגת סרטי הסטוריה — על דרכו של הרינית של יוליוס קיסר: עלית האימפריה הרומית, כבושי גליה, התפשטות המסחר והתרבות הרומית.
16.40 אנגלית למבוגרים — שעור 22.
17.00 עברית בסימן טוב — סמירה.

יום שלישי

8.15 ייעוץ והכוון ו': על אחריות.
8.40 אנגלית ח'.
9.05 אנגלית ה'.
9.25 עברית למבוגרים — סמירה.
10.00 אנגלית ו'.
10.20 אנגלית ה'.
10.40 גני ילדים — גרול טמן.
11.05 אנגלית ז'.
11.25 מוסיקה — חוסנת לבנאו.
12.00 אנגלית ט'.
12.20 מתמטיקה ז' — נקודות במערכת צירים.
12.40 חברה ותרבות (על יסודי) — מוסיקה בתאטרון עם נארי ברטיני „לפעמים לפעמים".
13.25 טכנולוגיה ט' — מיפוי תרמי.
13.50 עברית בסימן טוב — סמירה.
16.00 אנגלית ט' — תערוכה הולנדית.
16.20 מילת טבע — קיצביים: בעולם הרפטה ביוסטוף ובוסתן חיים קיצביים: קסור הים, חלזון חשיף הזוחים ו טרוות בשחייתה.
16.30 העתיד שבים — על ביתיספר לדיג ולספנות ים בארץ.
16.45 נתיב טכנולוגי: סרטוט ט' — היטלי קטע ישר: טכנולוגיה ט'.

יום רביעי

8.15 אנגלית ו'.
8.40 לשון וספרות ב'יח' — משירי מרים ילין שטקליס.
9.05 אנגלית ז'.
9.25 עברית למבוגרים — לחיי תשלווה.
10.00 אנגלית ט'.
10.20 טבע ומדע ב'יח' — חצב.
10.45 אנגלית למבוגרים.
11.05 הסטוריה — בבל.
11.25 אנגלית ח'.
12.00 ביולוגיה ט' — חלבונים: מבנה ופעילות.
12.20 גאומטריה ו' — מדידות.
12.40 מלאכת יד — על הכרים.
13.05 חשמל ו' — חבור במקביל.
13.25 אמנות — סיור בתערוכת רודן.
16.00 מסמורי שבת הגנה — מה מצא איגי בטיולו הליל ולניל הרדו.
16.15 חננים העליזים — אגדה לילדים
16.30 סר פרנסיס דרייק — בקור בספרד — נערה אוסטרית עומדת להנשא בניגוד לרצונה לאציל ספרדי. הדרייק נשלח לטקס הכלולות כנציג המלכה.
17.00 במעגל מתוח — ביל של חיג — מהו חנוך משלים, ואיך הוא מתבצע; כתבה על חוג לבילאות ועוד.

יום חמישי

8.15 גאומטריה ו', משולשים חופפים.
8.40 אנגלית ו'.
9.05 חשבון ח' — התחלקות ושאריות.
9.25 טבע ו' במוזיאון אנורה אגרנית.
10.00 אורחות ו' — העמילה בחירות.
10.20 הסטוריה — יוליוס קיסר.
10.45 גני ילדים — יוסי וכינור הקסמים
11.05 גני ילדים — יואש איננו עיר חיש
11.25 טבע/מוסיקה ו' — המצבים השונים של החומר.
12.00 מוסיקה — חוסנת לבנאו.
12.20 טבע/מוסיקה ח' — מידות מעולם החושים.
12.40 חשבון ז' — טבלת שכיחויות.
13.05 צרפתית.
13.25 סרטוט ט' — הטלי קטע ישר.
13.30 עברית בסימן טוב: לחיי השליה.
16.00 אמנות הקולנוע: פלאי המצלמה. אמנות הפעלולים.
10.20 אנגלית ח'.
10.40 טכנולוגיה — מפול תרמי.
17.00 עלה ועלמה.

האם הבטחת לעצמך מקום לימוד במכון הישראלי לשפות?

אם אתה מתכונן ללמוד השנה

אנגלית

(או כל שפה זרה אחרת)

אל תדחה את הרשמתך. הרשם כבר עתה והבטח את מקומך, תוכל להתחיל בלימודיך מיד או בכל תאריך אחר שתבחר. במכון הישראלי לשפות תוכל לבחור בימים ובשעות הלימוד הנוחות לך.

מי לומד במכון הישראלי לשפות?

צה"ל, משרד הבטחון, משרד האוצר, משרד התקשורת, משרד החקלאות, משרד העבודה, הסוכנות, תדיראן, כור, משטרת ישראל, שקם, נמל התעופה, קופ"ח, ועוד גופים רבים פרטיים וציבוריים. כולם נוכחו ביעילותה של שיטת הלימוד במכון הישראלי לשפות ועובדיהם נמנים בדרך קבע על תלמידי המכון.

מהי מעבדה לשונית לשפות?

במעבדה הלשונית לשפות מסוג AUDIO ACTIVE COMPARATIVE שהיא המשוכללת ביותר מבין המעבדות הלשוניות הקיימות בעולם, יושב התלמיד בנפרד ומתרגל לפי קצב התקדמותו האינדיבידואלי, דבר המקנה לו בטחון עצמי בדיבור ורווח מכסימלי בחומר הלימוד. שיטת המעבדה הלשונית מפעילה בעת ובעונה אחת שלושה חושים: שמיעה, דיבור וראיה, ומבטיחה ע"י כך ניצול מירבי של זמן הלימוד. התלמיד מקדיש לדיבור 50% משעת הלימוד (שהם פי 20 מהזמן המוקדש לכך בשיעור הפרונטלי הרגיל). לפיכך, יעילות הלימוד במ.י.ל. הינה מעל לפי 5 מאשר בכל שיטה אחרת. כמו כן יכול התלמיד לשמוע את עצמו בהשוואה לקריין ולתקן את שגיאותיו בעצמו, כל זאת תחת פיקוחו האישי של המורה.

התאמה מושלמת לכל תלמיד

במכון הישראלי לשפות תוכל ללמוד אנגלית (או כל שפה זרה אחרת) בשיטות לימוד בינלאומיות מתקדמות ביותר שהותאמו במיוחד לתלמיד הישראלי ע"י צוות פרופסורים ומומחים, אמריקאים וישראלים. כל נרשם ללימודים במכון עובר בחינות סיווג בכתב ובע"פ לצורך שיבוצו בקורס המתאים לרמתו מתוך המבחר המגוון של הקורסים השונים. במכון הישראלי לשפות קיימים קורסים לרמות לימוד שונות: החל מקורס בסיסי באנגלית למתחילים שאינם יודעים אנגלית אלמנטרית ועד לקורסי הכנה לבגרות, קורסי הכנה לאוניברסיטה וקורסים באנגלית טכנית למקצועות ספציפיים.

למד פי 5 אנגלית במעבדה הלשונית AUDIO ACTIVE COMPARATIVE

ייעוץ והרשמה:

חיפה		תל־אביב
רחוב נורדאו 30 טל. 667040 בין 20.00—8.00	2. בי"ס תיכון חדש, דרך חיפה 81 בין 20.00—16.00	1. רח' אבן גבירול 30 טל. 252337 בין 20.00—8.00
רמת־גן		**ירושלים**
שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83 טל. 723466 בין 20.00—16.00	2. בית תפקיד ע"ש מ. שרת, מטריק 10, טל. 66380 בין 20.00—16.00	1. רחוב ההסתדרות 22 טל. 224769 בין 20.00—8.00
באר־שבע	**רחובות**	**חולון**
בי"ס תיכון מקיף א', השלום 15 טל. 77296, בין 20.00—16.00	בי"ס תיכון דתי, ויצמן 50 טל. 961085, בין 20.00—16.00	בי"ס שפרינצק, קדושי קהיר 14 טל. 842896, בין 20.00—16.00

יום ששי 12.12

יהודי מנוחין
„מוסיקה קלאסית כבקשתך"
יום ו', רשת א', 21.05

טלוויזיה

15.00 מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר.
15.30 שלום יבוא שבת: לעשרה בטבת. בתכנית יוקרן סרט המתאר את חוויות הנוער של צמד ילדים יהודיים המסתתרים במחנה ריכוז נאצי.
17.30 תקציר החדשות (ערבית).
17.32 סרט עלילתי (ערבית).
19.00 סיכום חידון הקוראן (ערבית).
19.45 חדשות (ערבית).
20.00 סקירת תכניות (ערבית).
20.10 באה שבת — לפרשת וישב.
20.20 השבוע.
21.20 סרט טלוויזיה: „בים גולד", מן הסדרה „שם המשחק". שחיתות בצמרת מתגלה בשעת חקירת מותו של עתונאי. עם טוני פרנציוזה, סוזן סנט־ג'יימס וג'וליוס הארים.
22.30 מפגש „תיאטרון וקהל": מהם יחסי הגומלין בין התיאטרון לקהל, ומה מנחה את הרפרטואר בתיאטרון הנוכחי. משתתפים: ד"ר אורי רפ, אריה נלכלים, עודד קוטלר, בצלאל אלוני, ויהושע סובול. בתכנית: קטעים מתוך ה„ניקור", „אמא קוראז'" ומרנת תיאטרון שכונת התקוה.
23.20 פסוקים לשבת.
חדשות.

רשת א

08.10 „קונצרט בוקר": גלוק: מוסיקה מתוך „אורפאו ואאורידיקה". מוצארט: רונדו ברה־מג'ור לכינור ולתזמורת. לויס: דיברטימנטו בסי־מינור לכלול, אבוב ובכלי־קשת. בטהובן: רביעיית כלי־קשת אופוס 103 וברהמס: שלישיה בדו־מינור לפסנתר, כינור וצ'לו, אופ' 101.
10.05 שיר ופזמון.
10.35 „רדיורע" — בעיות נבחרות בתולדות הציונות.
11.05 „מוסיקה חוץ־אירופית": מוסיקה קוראנית. מסורתיות לכלי־נגינה קוראנים.
12.05 מחקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים: באך: סויטה מס' 1. מנצח: שמואל פרידמן. מוצארט: סימפוניית „פראג" (מנצח: אוטו קלמפרר). וילה לובוס: קונצ'רטו לנבל ולתזמורת, ופרג'נ: סימפוניה לכלי־קשת.
16.10 „החלטות גורליות": משבר הטילים בקובה — אוקטובר 1962.
17.05 „מינחה מוסיקלית": מילים קורבוא (מאה 18): „דון קישוט", קנטטה. רודריגו: פנטסיה לבן־אצולה לגיטרה ותזמורת. מוצארט: סרנדה ל־13 כלי נשיפה.
18.10 מוסף רדיו לספרות.
19.05 „המור השבועי".
20.05 „ואני תפילתי" — תפילה וזמר.
20.30 „סיפורדיו" — „מתי ירד שלג" — מאת טחמור עבאסי. מגיש: אריה אליאס.
21.05 „מוסיקה קלאסית כבקשתך": שוברט: סימפוניה מס' 8 („הבלתי גמורה"). (מנצח: ריכרד פישר־דיסקאו). מנדלסון: קונצ'רטו לכינור ולתזמורת. סולן: יהודי מנוחין. מנצח: רפאל קובליק. דבוז'אק: מנחת מא־ו'ר (מנצח: נארי ברטיני), וסיבליוס: סימפוניה מס' 2.
23.05 „מוסיקה כתום היום": וומות עם יאשה חפץ וג'ורג' ציפרה.
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.40 „כמה רקות עם..."
14.10 „כאן, עם ובכל מקום".
16.10 „סמשבוע" עם אמנון רובינשטיין.
17.10 „זה איכפת לי".
18.05 „מגישות: מוסיקליות: הקלטות חדשות של מוסיקה פופ ישראלית (להקת זינגאלה ולהקת חמוו).
19.10 „נחלת שבת" — שירים לבוא שבת.
20.10 „ערב של כוכבים", פזמונים ונעימות.
21.05 „ביפת ופסים": שירים מתוך סרטים ומחזות.
22.00 „אני עושה לי מנגינות": שירים עבריים.
23.10 „בירה ועבירות" — יעקב אגמון מארח במעורי התיאטרון.

גלי צה"ל

10.10 חסים ובעים.
12.00 כוכב — להחת פיקוד המרכז.
12.10 חיילים שואלים, אג"א משיב.
12.40 תקופות הישראלית עם חנה זמר.
12.50 הסיפור החסרי המצר.
13.05 אלכסנדר יהלומי: בית ספר למנחים.
13.05 הודעות לחיילים.
14.05 מצער חם ובנות.
14.25 הנסרת השבוע מפי עמיקם גורביץ.
15.05 שלום לפני שבת.
17.05 אלבום מישהתי: עם, משפחת פריואר.
17.55 מה נשמע.
18.05 „השבוע" — יומן גלי־צה"ל.
19.05 יום שישי הקצר — של דודי מנוסי.
19.55 שיחה לשבת עם פרופ' ברוך שמר.
20.00 מה אתה עושה? נחמן אורואלי משיחות עם שמשון בר צליל ורו ליבנת.
20.40 פזמונים לכולכם.
21.05 צימוקים ושקדים.
22.05 שעת רצון — עם יוסי גרבר.
23.00 מסיבת ריקוד ס.
02.00 מבזק ידיעות.
02.05 לא רוצים לישון.
03.05 חמש דמש.

שבת 13.12

ז'אן פול סארטר
„אינטימיות"
שבת, רשת א', 11.05

טלוויזיה

18.00 תקציר החדשות (ערבית).
18.02 סרטים מצויירים (ערבית).
18.10 פריסות שלום (ערבית).
18.40 מוסיקה ישירה (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 „אני מאמין": מלות ולחן מן השואה לעשרה בטבת, יום הקדיש הכללי. מנחה: הרב ישראל לאו.
20.30 מבט לחדשות.
21.15 מבט ספורט.
22.15 מקמילן ואשתו.
23.45 מסוקו של יום.
חדשות.

רשת א

08.05 „שחרית לשבת": ויואלדי: קונצ'רטו ברה־מינור לי־2 אבובים, 2 קלרנויטות, כלי קשת וקונטינואו. טלמן: פנטסיה מס' 4. גוסף: סימפוניה קונצרטנטה לכ"ל נבלים ולתזמורת ובאך־וולטון: „הבתולות הנבונות".
09.05 „עולם המדע".
09.30 „חידון מוסיקלי".
10.05 יומן השבוע.
11.05 „רדיורדמה" — „אינטימיות" — מאת ז'אן פול סרטר.
12.05 „אסמכתא" — מלכות ישראל כשלישית. הנסיגה מסיני אחרי מבצע קדש.
13.05 מוסיקה ברגע קל: מיצירות גנואת, בריטו, מוסלינסון, מורה, ודרי וגרשווין.
15.05 „מפגשים מוסיקליים": בקר את המבקר", דיון על ביקורת מוסיקלית. משתתפים: עוזי ויזל, מנינה זלצמן, ברכה עדי, יוחנן בוהם ואורי אפשטיין. עורך ומנחה: אלכסנדר תמיר.
16.10 „מאחורי מסך הזהב": סיפור בתי־האופרה הגדולים. „הכוכיק הגדול".
17.05 רומנסות ספרדיות.
17.30 „מיקרופון פתוח", אפנויות בשידור חי.
19.05 יומן השבוע.
19.50 פרקי היום בתנ"ך.
20.05 „המכריע"
„מלווה מלכה"
21.05 „מירליו", אופרה מאת גונו.
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

08.10 „שירים בבוקר בבוקר".
08.50 עוזיה אלון מספר על נוף הארץ.
10.05 „תשואות „אישיות" — עירוב של רונות צעירים.
11.05 „למנצח שיר מזמור": פסטיבל הזמר והפזמון בסגנון עדות המזרח. עם: דודו אלהרר, דודו זכאי, עופרה חזה, ליליה נגר, צמד הפרברים, שלישית שומלי מנכוניקוס, ועוד. מגישים: משה ויקנסקי. מנחה: רבקה מיכאלי.
12.45 „מי, מתי ואיכן", פופ־אומנות ובידור.
13.05 „זה קרוב ללבי" עם נתן יונתן.
14.10 „שירים ושערים".
17.05 „סוב־טאא" — תכנית מתחיים.
18.04 „הנושא כמוטלו".
18.30 „ממגריש הספורט".
19.05 „זמר שכונה": שירים ופזמונים ישראליים.
20.05 „תזמורת כלי־נשיפה": תזמורת של לופטבה המופלאה בניצוחו של גונטר שולר.
21.05 „משירי זמר נודד": עמוס שרים.
21.05 „מוצאי־ספורט".
21.20 „פינת הג'אז" — מבחר שירים מפי אלה פיצג'רלד ולואי ארמסטרונג.
22.05 „שבת אחים" — משירי העדות השונות.
23.05 „רדיוטים": פזמונים בשאריים.

גלי צה"ל

08.05 סנדוויץ' — מערכונים ופזמונים.
10.05 מה נשמע.
10.05 יומני של שירים.
11.05 בידור 7: תוכנית בידור מוסלית.
12.05 חווי חיים — עם יואל ולבת.
13.05 שאלות אישיות, לעקיבא ליפשיץ.
14.05 יתוש בראש — תוכנית בידור.
15.05 באלה חיו שירים שהיו.
16.05 60 דקות של מיגנון אליו.
17.05 „תמול שלשום" — עם שרי עננה.
17.45 „במעלה יאבולוציה" — שיחות מפי כוכו.
18.05 חלות המשולש.
18.55 מה נשמע.
19.05 דו"ח כיצד לעבור עוברי שורותים לייצור"
19.58 על כל פנים — שיחתו של ד"ר ישעיהו ליבוביץ.
20.05 מכל הרוחות עם יוסי ירושלמי.
21.05 מסורת מסירת.
21.55 חיוג ישיר: חכה את המקליטות.
22.55 שעה של נועם עם נועם שריף.
23.45 יומן חיות.
00.10 ציפורי לילה עם עדנה שביט.
01.50 סיפור למיטה.
02.00 מבזק ידיעות.
02.05 לא רוצים לישון.

שידורי הבוקר הקבועים

	רשת ב'	רשת א'
12.30 כשר ומחיר 18.05 חצי חיים	06.20 שעון מוסיקלי 06.55 חיים והערב ברדיו 06.55 רגע של עברית 07.55 זמר זמר לך 07.55 אור ירוק לנהג 08.10 בוקר טוב 08.10 מה נשמע 08.05 יומני הבוקר 10.05 כאן בבית 12.05 כפיסעב יוצא	10.05 ספר חדש: סקירה 10.15 שירותים לבית הספר 11.00 עברית לעם 11.15 שירותים לבית הספר 18.55 מה בקונסרבטוריה 14.10 לאט ולענין
גלי צה"ל 06.05 צליל בשיר 06.55 פינת הבישה 07.55 ר"ש בוקר 07.55 מה נשמע 08.05 יומני הבוקר		

יום ראשון 14.12

[illegible] האריסון
„[illegible] משובחת"
[illegible], הגל הקל, 21.06

טלוויזיה

[illegible]

יום שני 15.12

אביגדור קהלני
„חיים שבאלה"
יום ב', טלוויזיה, 21.30

טלוויזיה

16.30 תלונות: מגוון על נושאים שונים.
16.55 שירים ונפלאות: משירי נתן יונתן.
18.00 קיצור החדשות (ערבית).
18.05 כסורם (ערבית).
18.10 ורקור (ערבית).
18.30 סקירת תכניות (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 ספרונילי: „עלילה שוא".
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „חיים שבאלה" — עם השריונאי סא"ל אביגדור קהלני. סיפורה של משפחת קהלני שעלתה מתימן. האב איש כרם־התימנים קשור בנושאי בטחון מאז מאורעות 1936. הבן — אביגדור קהלני, העובר משלבי הגיוס לשריון, עד היותו למפקד פלוגה במלחמת ששת הימים שבה נפגע קשה. במלחמת יום הכיפורים היה אביגדור קהלני מפקד גדוד, והוביל את גדודו למלחמת הבלימה ופריצת הקו הראשון ברמת הגולן ועל כך קיבל את אות הגבורה. בין המשתתפים: שר הבטחון שמעון פרס, תא"ל אביגדור בן־גל (יאנוש), אלוף (מיל.) שמואל אייל, ד"ר וילר, אמנים ועוד.
21.50 מסוקו של יום.
חדשות.

רשת א

06.10 „קונצרט בוקר": בוקסטהודה: טוקאטה לאורגן. באך: שאקון מתוך פרטיטה ברה־מינור לכנור סולו. מארה: „לה פוליה", בטהובן: 10 וריאציות על השיר „אני החייט קאקדו", דבוז'אק: וריאציות סימפוניות לפסנתר ולתזמורת. ורנדי: „איסטר", וריאציות לתזמורת.
10.30 א.ד. גורדון: מהותה וייעודה של היהדות.
11.30 „פרקי נגינה": דבוז'אק: סולונו בלח, ונלבנוו: „אסקוסה", 10 שירים מינים.
12.05 „שעה במחיצת הזמר בוריס כריסטוב".
13.10 קונצרט צהרים מן המפעים באוניברסיטה העברית. דורה שוורצברג (כנור) ויקטור דרביאנקו (פסנתר). ברהמס: סונטה מס' 2 בלה־מג'ור, ו' שוברט: רונדו ברילאנטי.
16.05 „עולם המדע".
16.30 פרקי אבות, עם ד"ר ישעיהו לייבוביץ.
16.30 שיחה בהלכה.
17.10 „מאחורי הקונצרטים" התזמורת הקאמרית באר־שבע בניצוח אבי אוסטרובסקי: באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 4 בסול־מג'ור. ויברטימנטו לכלי קשת ושוקונה, (סוליסטית: מנינה זלצמן — פסנתר).
18.45 „חוים, קווים וכוכבים" אסטרונומיה.
18.50 לחקלאי.
19.00 פרקי היום בתנ"ך.
19.05 „בסוד שיח".
19.30 שיחה חופשית עם ד"ר שלום רוזנברג.
21.05 רגע של עברית.
21.20 „החתוכה העליזה" (מופע סיפורי). בהשתתפות חמישיית כלי־נשיפה הישראלית.
22.05 „רדיודרמה" „המשגהה", מאת ו'ום קפרין.
23.05 „מוסיקה כתום היום": בטהובן: שמיניה לכלי־נשיפה.
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.45 „כמה דקות עם..."
14.10 „לי ולך: שיר וברכה" (מעליל המורה).
15.05 „כאן אחוז מגור".
16.05 „על רגל אחת" יהודים ויהודית.
17.10 „חזוכה הסאוואר".
18.05 „בגדולנו זוהר" — מוסיקה מסבב העולם.
18.45 חיים בספורט.
19.02 „חוים מעקרנים".
21.05 רגע של עברית.
21.05 „מפגש ועד בכלל".
23.05 „משחקי־לילה" (שעשועים וחידונים נשאי פרסים).

גלי צה"ל

10.05 איזה יום יפה.
12.05 כוכב עם שלוש פינות.
12.15 צבאות עולם.
12.40 כל הקום.
12.50 ר"ש 1005.
13.05 ירח של נייר.
13.05 הודעות לחיילים.
14.05 בצהרי יום.
16.05 מה אכפת — מוסחים ואמנים.
17.10 גלי צה"ל: יומן הערב.
18.25 מה נשמע.
18.30 אות: זה מעצן: תוכנית אישית.
19.05 האוזן הציבורית.
19.50 שיחתו של יצחק ליבני.
20.05 הקונצרט השבועי.
21.05 ביפה. הרוח. מעולם לא הבטחנו.
22.05 חיים ורדים נוספים.
23.05 לחיים לוחמים.
23.45 גלי צה"ל: יומן חצות.
00.05 תמול שלשום עם ש"י עגנון.
00.25 ציפורי לילה.
02.00 מבזק ידיעות.
02.05 פזמונים אל תוך הבוקר.

יום שלישי 16.12

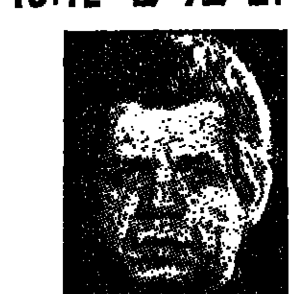

אבי אוסטרובסקי
„התזמורת הסימפונית ירושלים"
יום ג', רשת א', 20.30

טלוויזיה

17.00 מבצא (לניל הרד).
17.30 „כל ציורי העיר": סרט מצויר.
18.00 „ג'ורג' הכלב מן האלפים".
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 חידושים והמצאות (ערבית).
18.40 מועשאת: תכנית ופר בשירת אנדלוסיה (ערבית).
19.00 למשפחה: בישול סיני: חמוץ מתוק. חינוך: אבא טוב, ואיסנה (ערבית).
19.30 חדשות.
20.00 עלם ועלמה: שבועון לנוער.
20.30 „על יהדות וציונות": דיון באולפן.
21.00 מבט לחדשות.
21.35 הוואי חמש אפס.
22.25 מוקד.
23.10 „כנצה רמה": משדר בידור איטלקי. משתתפים: שארל אזנאבור, פיה פרסיני, ואלבאני מיהווה.
23.50 מסוקו של יום.
חדשות.

רשת א

06.10 „קונצרט בוקר": טלמן: טריו בדו־מינור. באך: קונצ'רטו ברה־מינור לשני צ'מבלו ולתזמורת. ג'והן פילד: קונצ'רטו במי־במול מג'ור לפסנתר ולתזמורת. ד' ברטיס: סויטה מס' 2.
10.30 מרטין בובר: האקטואליות של משנתו.
11.30 „פרקי נגינה" מלי פנקס (פסנתר): בטהובן: סונטה בסי־במול מג'ור.
12.05 „מוסיקה ברגע קל" מיצירות מאסנה, שטראוס, גונו, גלינקה ואחרים.
13.10 „קונצרט צהרים" שלמון: סימפוניה לנוער (מנצחת: דליה אטלס). שופאן: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ולתזמורת (סולו: רמי ברוניגר; מנצח: מנדי רודן).
16.05 „החלטות גורליות" — משבר הטילים בקובה — אוקטובר 1962.
16.10 „רגע מוסיקלי".
17.10 „הנוגן שבלב".
17.10 „מוסיקה יפרית בבקשתך": ברהמס: סונטה מס' 2 לצ'לו ולפסנתר.
18.07 „כאן מגרל".
18.50 לחקלאי.
19.00 פרקי היום בתנ"ך.
20.05 מילים שמנוסות לנעת.
20.30 התזמורת הסימפונית ירושלים — שידור ישיר מתיאטרון ירושלים. מנצח: אבי אוסטרובסקי. הסולן: דניאל עדני (פסנתר). מרק לברי: „עמק", סוויטה סימפונית. גריג: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ולתזמורת, ומוסורגסקי־ראוול: „תמונות בתערוכה".
23.05 „מוסיקה כתום היום" גלבריו: שירי הנערות (ביביאנה גילרמלי — סופראנו) התזמורת רשות השידור בנצח מנדי רודן).
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.45 „כמה רקות עם..."
14.10 „לי ולך שיר וברכה" (לחיילים).
16.05 „מצעד הפזמונים הישראליים — מקום בצמרת".
16.52 „על רגל אחת" — יהודים ויהודית.
17.05 „המלודה".
18.05 „כיבב לו השיר" מכוב נושא אחד: „בחורף בחורף: שירים נשימנים".
18.45 חיים בספורט.
19.02 „צליל וצבע" עם שפירה אופגה.
21.05 רגע של עברית.
21.05 „סמלין של חוף" מבית־הזין הרכני.
22.05 „תמונת ועוי" — בעיית שבוע חולים ילדים ועצות, לפתרונן בשידור חי.
00.10 „חלומ־ויחצות".

גלי צה"ל

10.05 לא לעשות גלים.
12.05 כוכב עם שלוש פינות: קשה, נושם.
12.15 א"ב של בטחון.
12.40 אני ממלין.
12.05 כוחרה מיסבה: מסטורי העיתונות העולמית.
13.05 זוקה אלטנור, פנישה שירים יפים.
13.05 הודעות לחיילים.
14.05 בצהרי יום.
16.05 לבריאות: רופאים עונים לשאלות מאזינים.
17.10 גלי צה"ל: יומן הערב.
18.25 מה נשמע: תוכניות היום.
18.30 פזמונים לכולכם.
19.05 עם יהודה אחת: שיחה עם קושור.
19.58 על על פנים: שיחתו של ד"ר תום.
20.05 מחט בערוגות תלושים.
22.05 בוא נדבר: עם נתן דונבוילו.
23.45 גלי צה"ל: יומן חצות.
00.05 ציפורי לילה.
01.50 סיפור למיטה.
02.00 מבזק ידיעות.
02.05 לא רוצים לישון.

יום רביעי 17.12

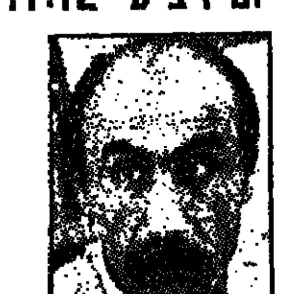

יוסף שילות
„חנינה לעוניים"
יום ד', טלוויזיה, 22.00

טלוויזיה

17.00 קרקס (לילדים).
17.10 עולמו של וולט דיסני.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 לנוער: תכנית לעיר אל ארמא: יום ספורט בין בית"ס התיכון בעכו לבין בי"ס התיכון בכפר יאסיף (ערבית).
19.30 סקירת תוכניות (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 משפחת פליסר (פרק 11).
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „שירי עמים": פיליפינים: להקת המחול הפיליפינית „פייכטה פיליפינה" מביאה מחרוזת ריקודים ושירים אמנותיים.
22.00 סרט קולנוע: „חנינה לעוניים". סרטו של אסי דיין על משורר שמתאבד בבית מלון בעיירה קטנה. תושבים שמגלים אותו התירה, מנסים אחרכך שבנע שיתור על המעשה. בתקוה שחבר יפרסם את עיירתם הנידחת. עם יוסף שילות, טליה שפירא, אבנר חזקיהו ומיסקו אלקלעי.
23.30 מסוקו של יום.
חדשות.

רשת א

06.10 „קונצרט בוקר": טלמן: רביעייה ברה־מינור לכלי־נשיפה וקונטינואו. פולאנק: רביעיית המכתה בסי־מינור, שוברט: רביעייה מס' 11 ברו־מינור ו' ברוקנר: סימפוניה מס' 6 בלה־מג'ור (התזמורת הסימפונית של בוסטון בנצח ויליאם שטיינברג).
10.05 „רדיורע" — מבוא לאסטרופיסיקה.
11.05 „נוטות מוסיקליות": מנדלסון: סקרצו מתוך „חלום ליל־קיץ" (מנצח: ארטורו טוסקניני), מורה: בלדה לפסנתר ולתזמורת, מנצח: לאונרד ברנשטיין), ו' גלוק: מחול הרוחות המבורכות מתוך „אורפאו" (מנצח: ארטורו טוסקניני).
12.05 „סיטל" — קונצרט ... מנינה זלצמן.
13.05 „קונצרט צהרים": „קלאסי וקל".
16.05 „סיפורדיו" — „סים מוזר" — מאת עידו נכרדלים.
16.30 שעור בתלמוד.
16.55 עוזיה אלון: על נוף הארץ.
16.10 „מוסיקה קלאסית בבקשתך", מוצארט: קונצ'רטו מס' 5 בלה־מג'ור לכנור ולתזמורת, וביזה: „הנערה מארל" וסוויטה מס' 2.
17.10 „השיר האמנותי במוסיקה האמריקנית".
18.07 „מיעדון שער הזהב": מעולמו של האדם הסבינור.
18.50 לחקלאי — סקירת פגעים.
19.00 פרקי היום בתנ"ך.
20.05 שיחת חולין, מה הצוות אומר. מנחה: שמואל אלמוג.
20.30 חמש דקות לתשע: שיחה חופשית.
21.05 רגע של עברית.
21.05 פרקי חזנות „בבקשתך".
21.45 לקט ממיקרופון פתוח.
22.05 „מפגשים מוסיקליים", „בקר את המבקר", דיון על בקורת מוסיקלית. בהשתתפות: עוזי ויזל, מנינה זלצמן, ברכה עדי, יוחנן בוהם, אריה וקס, ואורי אפשטיין. עורך ומנחה: אלכסנדר תמיר.
23.05 „שעה של ג'ז".
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.45 „כמה רקות עם..."
14.10 „לי ולך: שיר וברכה" (מחיילים).
15.05 „חדש מול ישן" — שירים ישראליים.
15.52 „על רגל אחת" — יהודים ויהודית.
16.10 „חדש, חדיש ומחודש" פופ ובידור.
17.05 „לאור הזכרונות": שירים מבית אבא
18.45 חיים בספורט.
19.02 „ארום: עתיק" — שירים שלא נס ליחם.
21.05 רגע של עברית.
21.05 „מניות מוסיקליות", מוסיקת פופ ישראלית.
22.05 „לא על הנמל לבדו": על פסיכולוגיה ועל נושאים אחרים.
23.05 „לכל אדם כוכב": מזל, קשה, הורוסקופים, מזלות ועוד (בשידור חי).

גלי צה"ל

10.05 איזה יום יפה.
12.05 כוכב עם שלוש פינות.
[illegible]

יום חמישי 18.12

עו"ד יהודה רסלר
„מת אתה עושה"
יום ה', גלי צה"ל, 18.30

טלוויזיה

17.00 מבצא (לניל הרד).
17.30 סרטים מצויירים.
18.00 בעיר טוסטון — סרט בובות.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 תחרויות ימרסים (ערבית).
18.40 בין האזרח לרשות (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 משחק השבוע.
20.30 לקראת שידור.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 כלבו שם.
22.30 ניקוי ראש — „להימור ולסאטירה.
23.10 סמית וג'ונס: מערבון.
23.50 מסוקו של יום.
חדשות.

רשת א

06.10 „קונצרט בוקר": ג'ואן: הפתיחה „פנגרר", היידן: סימפוניה מס' 77 בסי־במול מג'ור. קבלבסקי: קונצ'רטו ברה לפסנתר ולתזמורת, סיבליוס: סימפוניה מס' 1 (התזמורת הסימפונית הלנינגרדית בניצוח אנדריי מרבינן), ופרוקופייב: סימפוניה מס' 1 ברה־מג'ור.
10.05 „רדיורע" — מבוא לאסטרופיסיקה.
11.05 „זוטות מוסיקליות": פוצ'יני: הפתיחה „בית דאפ", יוהן שטראוס: „הרבינה הבחירה" (מנצח: ארטורו טוסקניני). קלמן: „אלם „יגדי הבבא".
12.05 „נגינה בצוותא": הרביעייה הישראלית, פרק הייטמן: רביעייה מס' 3. מוצארט: רביעיית „הדיסוננסים".
13.05 „קונצרט צהרים": בואלדיה: קונצ'רטו לנבל ולתזמורת, ושוברט: סימפוניה מס' 2 בסי־במול מג'ור.
16.05 „מוסף רדיו לספרות".
16.10 התזמורת הסימפונית ירושלים שידור קונצרט מתיאטרון ירושלים: מנצח: אבי אוסטרובסקי, הסולן: דניאל עדני (פסנתר), מרק לברי: „עמק" סוויטה סימפונית, גריג: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ולתזמורת, ומוסורגסקי־ראוול: „תמונות בתערוכה".
18.07 „על אנשים ומסמרים".
19.00 „מה קרה": הורי דתי ומסורת.
18.50 לחקלאי.
19.50 פרקי היום בתנ"ך.
20.05 „דעת קהל": הטירתאבה רדיופונית.
20.55 חמש דקות לתשע: שיחה חופשית.
21.05 רגע של עברית.
21.05 „צלילים חדשים": קרלהיניץ: „בן מאמר", בנגם ג'ונסון: „העדמיות", לואיג'י נונו.
22.05 „כאן אולפן אחד", עניני מוסיקה.
23.05 „דרכו של מלחין": סימפוניה מס' 5 בסי־במול מג'ור.
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.45 „כמה רקות עם..."
14.10 „לי ולך: שיר וברכה" (לסבא ד' מבחאן).
15.05 „באו אחור מגור".
16.52 „על רגל אחת": יהודים ויהודית.
17.10 „הוא חיו..." — מצעד פזמונים.
18.45 היום בספורט.
19.02 „מי טמה מסוף מתקרם".
21.05 רגע של עברית.
21.00 „עד בצור" — נבחרת משלושה.
22.05 „זה איכפת לי".
23.05 „ביננו לבין עצמנו".

גלי צה"ל

10.05 על הבוקר.
12.05 כוכב עם שלוש פינות.
12.40 יש רון.
13.05 מכל הלב.
[illegible]
17.00 גלי צה"ל: יומן הערב.
18.30 מה אתה עושה: שיחה עם עו"ד יהודה רסלר.
19.05 טוב טוב מאוד.
21.05 שאלות, אישיות.
22.05 מערכונים ופזמונים.
23.45 גלי צה"ל: יומן חצות.
00.05 השירים המפורסמים.
02.00 מבזק ידיעות.
02.05 לא רוצים לישון.

יהודית פוקס וזהרירה חריפאי
„חיי חזיר" בקאמרי

תיאטרון

● „חיי חזיר" (הקאמרי) — מאת ג'ון ארון. בימוי: דוד ברגמן. משפחה החיה בתנאי מצוקה מקבלת דירה נאה והופכת אותה לדיר חזירים. משתתפים: אלברט כהן, עדנה פלידל, מיכל בת־אדם, מיכאל ורשביאק, ישראל גוריון, יוסי גרבר, זהרירה חריפאי, יהודה פורקו, בתיה ברק ועוד. בימים ג', ד' וה' בתל־אביב.

● „מוטל ירוחם" (הקאמרי בשיתוף צוותא) — מאת: יוסף מונדי. בימוי: דוד טוכמר. משתתפים: יצחק אלוני, שמעון גנ, אביבה גור, שלמה וישינסקי, יצחק חזקיה ויוסי כרמון. ביום ג' בתל־אביב „צוותא" וביום ד' בחיפה „בית רוטשילד".

● „אמא קוראז'" (הבימה) — מאת: ברטולד ברכט. תרגם ועיבד: שמעון זנדבנק. בימוי: דוד לוין. משתתפים: ליה קניג, מישא אשרוב, אברהם רונאי, רבקה בכר, שושנה דואר, רפאל קלצ'קין ועוד. במוצ"ש ובימים א', ב' וג' בתל־אביב.

● „האוצר" (הבימה) — מאת: שלום עליכם. עיבוד: יעקב שבתאי. בימוי: עמרי ניצן. חלומותיו של חיהו הקסן על אוצר גדול בלבוש מודרני. משתתפים: שלמה בר־שביט, נסים עזיקרי, רפאל קלצ'קין, ישראל בידרמן, טובה פרדו, עדה טל ואחרים. בימים ד' וה' בתל־אביב.

● „בני ערובה" (הבימה) — מאת עמנואל רובלס. בימוי: מישא אשרוב. במלחמת השחרור של ונצואלה עוזר קצין ספרדי למנהיג המורדים בוליבאר להתחבא, ומאיימים להרוג שישה בני ערובה אם לא יגלה את מקום המחבוא. משתתפים: שמואל עצמון, שלמה בר־שביט, אברהם רונאי, נסים עזיקרי, אתל קובינסקא ועוד. בימים ב' וג' בתל־אביב.

● „ילדי קרני" (כימות) — מאת רוברט פטריק. בימוי: עודד קוטלר. משתתפים: גילה אלמגור, מרים גבריאלי, ליאורה ריבלין, אהרן אלמוג, אברהם פלטה ואיזיק ויינגרטן. הערב ובמוצ"ש בתל־אביב.

● „על קלות דעת וצביעות" (הבימרתף) — מאת אהרן ווהפסון. בימוי: עמרי ניצן. משתתפים: עזרא דגן, אפרת לביא, עדה טל, ישראל רובינצ'יק, אביבה מרקס, רחל אטאס, בלהה מס ומנחם עיני. במוצ"ש ובימים א' ד' וה' בת"א.

● „הג'וקר" (התיאטרון העירוני חיפה) — מאת: יהושע סובול. בימוי: נולה צ'לטון. אנשי מילואים בבונקר ברמה בימי מלחמת ההתשה. עם גדליה בסר, אלכס מונטה, אילן תורן ואחרים. ביום א' באילת וביום ב' ביטבתה.

● „הנפילה" (התיאטרון) — מאת: אלבר קאמי. עיבד ומגיש: ניקו ניתאי. הקהל נוטל חלק בהצגה. במוצ"ש, ובימים ב' וה' בתל־אביב ב„בית ציבין", ביום ג' בירושלים „פרגוד" וביום א' בבאר־שבע „בית החייל".

● „אישה הכסף" (הזמון) — מאת: יואל זילברג. על פי „הקמצן" למולייר. הערב ביפו „אלהמברה", במוצ"ש בירושלים „בית העם", ביום ב' בבית אליעזר, ביום ג' ברחובות „בית העם" וביום ד' בת"א „אוהל".

● „אכזר מכל המלך" (התיאטרון העירוני חיפה) — מאת: נסים אלוני. בימוי: עודד קוטלר. סיפור ירבעם ורחבעם בלבוש אקטואלי. משתתפים: יוסף באשי, אילן דר, שמואל וולף, עדנה פלידל ועוד. במוצ"ש ובימים א' וב' בתיאטרון „ירושלים".

● „משרתם של שני אדונים" (החאן) — קומדיה דל־ארטה מאת גולדוני. במוצ"ש, ובימים א' וב' בתל־אביב „אוהל".

● „המסמר האדום" („חדר לים" הימכות לסין) — שני מחזות מאת: יוסף מונדי. בימוי: יצחק גאמן. משתתפים: יצחק אלוני, רפי גולדווסר, לואיס רזונבר ועוד. הערב בחיפה.

● „שרגא קטן" (התיאטרון העירוני חיפה) — מאת: הלל מיטלפונקט. בימוי: עודד קוטלר. ביום א' באור יהודה וביום ב' בירושלים.

● „לאן נעלמת אוריק" (תיאטרון האימפרוביזציה) — בניהולו של פיטר פריי. במוצ"ש וביום ד' בת"א „צוותא".

● „קוריולאנוס" (הקאמרי) — מאת שקספיר. בימוי: פיטר דיוז. קוריולאנוס הגיבור שב לרומא עטור תהילה, מצפה להיבחר לקונסול אך מגורש מארצו. משתתפים: עודד תאומי, מיכל בת־אדם, ישראל גוריון, יוסי גרבר, שלמה וישינסקי, אבנר חזקיהו, יצחק חזקיה, אורנה פורת ועוד. במוצ"ש ובימים א' וב' בחיפה (תיאטרון עירוני).

● „מיחוש קל" (הקאמרי בשיתוף „צוותא") — שני מחזות מאת הרולד פינטר. בימוי: פיטר ג'יימס. מגישים: חנה מרון, יוסף ידין ודב קפלן. ביום ה' בתל־אביב „צוותא".

● „מי מפחד מנישואין" (חומן) — קומדיה שעיבד וביים יואל זילברג. משתתפים: גדעון שמר, שושנה רביד, מנדי רייס־דייווים ויוסף לוי. במוצ"ש בתל־אביב „בית הסתדרות המורים", ביום ג' בראשון־לציון „תפארת" ביום ד' בתל־אביב „בית החייל".

● „אנדורה" (תיאטרון באר־שבע) — ביום ה' בבאר־שבע.

● „מרגיט" (תיאטרון באר־שבע) — מאת י. מולייר. בימוי: עדנה שביט. ביום א' בנתיבות.

● „טיול" (התיאטרון העירוני חיפה) — שתי מין קומדיות „טיול עם ילדי" ו„הגג והמירפסת" מאת יוסף בר־יוסף. בימוי: גולה צ'לטון. משתתפים: גדליה בסר, אמנון מסקין, מאיה רוטשילד, סנודרה שדה ורחל דובסון. במוצ"ש באביחיל.

● „פיקניק/פיקניק" (התיאטרון העירוני באר־שבע) — מאת: פרננדו ארבאל. בימוי: תיאודור תרמא. במוצ"ש ובימים ג' וד' בבאר־שבע.

● „קומדיה של טעויות" (הקאמרי) — מאת: שקספיר. עיבד וביים: פיטר ג'יימס. משתתפים: גילה אלמגור, בתיה ברק, ישראל גוריון, יוסי גרבר, שלמה וישינסקי, יצחק חזקיהו, זהרירה חריפאי, אלברט כהן ואחרים. ביום ד' בת"א.

● „מילכוד 22" (החאן) — סיפורו של טייס המסרב לצאת למשימות־קרב נוספות. ביים: אילן רונן. בימים ג' וה' בירושלים.

● „סיפורי דקאמרון" — סיפוריו הנועזים של בוקצ'יו כפי שכתב ועיבד מיקי גורביץ'. ביים: ישראל גוריון. הערב בגבעתיים „הדר", ובת"א „בית־דורי", במוצ"ש ב„בית־דור" ובימים ג' וד' בת"א „מועדון 77".

● „חייב וגלוי" (סדנת הוד השרון) — סיטואציות מחיי השכונה. כתב וביים: ראובן דיין. ביום ה' בכפר סבא „הדר".

● „פרסיים והשפלות" (צוותא) — מאת: ישראל חבהוני ובהגשתו. מה קורה לאיש הקטן הנדחק עד לפינה האחרונה של החיים. ביום ג' בירושלים.

הצגות לילדים ונוער

● „יצחק ברקת שמת בחלקו" — סיפורים, שירים ומשלים מאת בנימין תמוז, נתן אלתרמן, שקספיר, קישון, קרילוב ואחרים. מבצע: יצחק ברקת. היום וביום ג' ברמת־אביב „ארנים".

● „כשהייתי קטן" — מאת: מ. י. שטקליס. בשבת בבת־ים „בית הנוער".

● „אור אדום" — על הנושא „זהירות בדרכים". היום בשדרות, וביום ד' בפתח תקוה „שרת".

● „למען ארץ־ישראל" — מאת: ראובן דיין. ביום א' בעפולה „בית התרבות".

מוסיקה

● „התזמורת הפילהרמונית הישראלית" — קונצרט למינויים מס' 4. מנצח: לורנס פוסטר. סולן: ראדו לופו, פסנתר. בימים א', ב' וה' סדרות 1, 2, ו־3 בתל־אביב, וביום ד' בירושלים „בנייני האומה". בתוכנית: פרטוש — „נתיבים", אלגיה סימפונית; בטהובן — קונצ'רטו מס' 2 לפסנתר; וצ'ייקובסקי — סוויטה מס' 3 בסול מג'ור.

ביום ג' בתל־אביב „מאראתון בטהובן", מנחה: נועם שריף. ב־11.30 — קונצרט סימפוני מוסבר. מנצח: נועם שריף. סולנים: רון פורת, כינור ואילן רכטמן, פסנתר. ב־13.00 יצירות לפסנתר, שירים, סונטות, שלישיות, רביעיות וחמישיות, יצירות סימפוניות בביצוע התזמורת הפילהרמונית הצעירה בניצוח שלום רונלי־ריקליס. סולנית: נטשה טדסון, פסנתר. ב־20.00 סונטות, סרנדה, רביעיות וחמישייה, יצירות סימפוניות בביצוע התזמורת הפילהרמונית. מנצח: לורנס פוסטר. סולן: ראדו לופו, פסנתר.

● „האנסמבל הקאמרי הישראלי" — „ערבית קאמרית". סולן: היינץ הולינגר, אבוב, בהשתתפות בורים ברמן, צ'מבלו, יצחק ראובן, כינור, גד לברטוב, ויולה, נעמי אנגך, צ'לו, סמדר שור וגלעד חכלילי, אבוב. בתוכנית: י.ס. באך — סונטה בסול מינור לאבוב וצ'מבלו; הובר — נוקטס (לילות) לאבוב וצ'מבלו (1961); בטהובן — ואריאציות על נושא של מוצארט; ומוצארט — אדאג'ו לקרן אנגלית וכלי־קשת ק. 580, ורביעיה בפה מז'ור ק. 370 לאבוב וכלי־קשת. במוצ"ש במוזיאון תל־אביב.

● „מוזיאון תל־אביב" — במוצ"ש האנסמבל הקאמרי הישראלי מציג את האבוב בן היינץ הולינגר (כנ"ל). ביום ג' „בימת עולים". לאה בונדרנקו, כינור, ומארינה בונדרנקו, פסנתר מגישות: בטהובן — סונטה אופ' 12; ראוול — סונטה; שוברט — פנטזיה אופ' 159; ובריטן — סוויטה אופ' 6.

ביום ה' „רביעיית המיתרים האוסטרלית" מגישה: היידן — רביעייה בסול מינור מס' 3; דון באנקס — רביעייה (1975); ובטהובן — רביעייה אופ' 59 מס' 2.

● „כנסיית עמנואל יפו" — במוצ"ש קונצרט מיוחד „הרקויאם" מאת מוצארט. מנצח: עמוס מלך. משתתפים: ניצה ישראלי, סופראנו, מלכה בריסקה, אלט, קלמן פיש, טנור, רון גריינר, בס, ובהשתתפות המקהלה הקאמרית חיפה ותזמורת הסולנים הצעירה. אותו קונצרט יבוצע ביום ג' ביערות הכרמל.

● „התזמורת הקאמרית חולון" — קונצרט בניצוחו של שלום רונלי־ריקליס. סולניות: שושנה רודיאקוב, פסנתר ואראלה היבובסקי־בך, חצוצרה. בתוכנית מיצירות קורלי, שוסטקוביץ' ומנדלסון. במוצ"ש בחולון „יד לבנים".

● „האופרה הישראלית" — „די פלדרמאוז" מאת שטראוס. במוצ"ש בתל־אביב. „סעודת השעשועים" מחזמר מאת קארן. ביום ב' בתל־אביב.

● „תזמורת נתניה" — קונצרט למינויים מס' 3. מנצח: איתן אביצור. סולן: גירא פרידמן, קלרנית ובס קלרנית. בתוכנית: מוסיקה יהודית וישראלית; יצירות מאת שטרנברג, היידן, אביצור, אהרוני ופטרושקה. ביום ג' באכזיב „בית הנודדים".

קנת, רוזנבלום וטל
ב„סיפור החיפושיות"

● „צוותא ירושלים" — מוסיקה לחליל וגיטרה מגישים ראנה בן־איון, גיטרה, ויאיר גירון, חליל. בתוכנית מיצירות: באך, לוקאטלי, בטהובן, איברט, בן־איון ועוד. ביום ה' בירושלים.

● „החאן הירושלמי" — קונצרט קאמרי בביצוע מרק דרבינסקי, צ'לו, ואלכסנדר רבינוביץ', פסנתר. בתוכנית: לוקטלי — סונטה ברה־מג'ור; באך — סוויטה מס' 6 לצ'לו סולו; שריף — וידוי; ודביוסי — סונטה. ביום א' בירושלים.

● „האוניברסיטה העברית" — יאיר קלס כינור, ופנינה זלצמן פסנתר. מגישים: בטהובן — „אביב" סונטה; וסטרבינסקי — דיברטימנטו. ביום ב' בירושלים — „וייז".

● „התזמורת הסימפונית ירושלים" (רשות השידור) — קונצרט למינויים מס' 3. „יצירות שאהבנו". מנצח: אבי אוסטרובסקי. סולן: דניאל עדני. בתוכנית: יצירות מאת יברי, גריג, ומוסורגסקי־ראוול. ביום ג' בתיאטרון ירושלים.

● „פידרה 11:11 בצוותא" — התזמורת הקאמרית הקיבוצית בניצוחו של נועם שריף והסולנית כרמלה שגיא, כינור. בתוכנית: ג'מיניאני — קונצ'רטו גרוסו מס' 3 במי מינור אופ' 3; אלבינוני — אדאג'יו לכלי מיתר; שוברט — רונדו לכינור ותזמורת ד' 438; ומוצארט — סימפוניה מס' 29 בלה־מג'ור ק. 201. בשבת בתל־אביב.

מחול

● להקת „בת־שבע" — בתוכנית: „מונודראמה", „השולחן הירוק" ו„בערת האדמה". במוצ"ש בתל־אביב „הקאמרי". ביום ג' בבאר־שבע „קרן" וביום ה' בגבעת חיים.

● „הבאלט הקלאסי" — עם ואלרי וגלינה פאנוב. במוצ"ש באודיטוריום חיפה. ביום ה' בלוד „אורלי".
בתוכנית: „סרנדה", „אלקטרובאך" ועוד.

בידור

● „סיפור החיפושיות" (טביכות) — סיפורה של „להקת החיפושיות" ושיריה. בימוי: צרנה שביט. עיבודים: שלמה גרוניך ואילן גלבוע. משתתפים: אילן גלבוע, ג'קי טל, גיורא קנט, כוכי דיכנה ואבי רוזנבאום. הערב ברמת־גן „אורדע" ובמוצ"ש בת"א „בית החייל".

● להקת „וורת" — „צפוף באוזן" — הערב בואלק „רינה", ביום ב' במרחבים וביום ג' בירושלים „בית העם".

● „חבל עיכור חביבי" (פרנזון) — להיטי שנות ה־50 בארץ ובעולם. ביים: צדוק צרפתי. כתב וערך: אהוד מנור. הערב בגבעתיים „שביט". במוצ"ש בחיפה „שביט", ביום ד' בחדרה „חוף" וביום ה' בנתניה „שרון".

● „הנשא החיוור" — „אינספיר סטורי". הערב בחיפה „אורה", במוצ"ש באוניברסיטת בר־אילן.

● „מכתבים למערכת" — מערכונים והומור, שירים וניגונים עם יהונתן גפן, דני ליטאני, דני פאר, חיים רומנו ומיקי גבריאלוב. הערב וביום ה' בת"א „צוותא", במוצ"ש בחיפה „ביתנו", וביום ד' בעין החורש.

● „עומד לי על קצה הלשון" — ישראל גוריון בערב שירים נסים. הערב בחיפה „בית רוטשילד" ובימים ג' וד' בת"א „מועדון 77".

● „ערב שירי פרנק סינטרה" — מגיש: ג'ימי לויד. בליווי שלישיית הג'ז של ריק בירמן. הערב בת"א „בית לסין", ובנתניה „פלק". וביום ב' באילת „השחר".

שלמה בר־שביט ודלית גור
„האוצר" בהבימה

● „סוף עונת התפוזים" (להקת תמוז) — משתתפים: שלום חנוך, אריאל זילבר, מאיר ישראלי, איתן גדרון ויהודה עדר. הערב בחיפה „טכניון". במוצ"ש וביום א' בתל־אביב „צוותא".

● „במיקצב ג'ז" — ג'וקי ארקין עם להקת בנות ג'אז בערב פנטומימה, בידור וריקודי ג'אז. הערב בת"א „בית לסין".

● „תמיד אישה" — בקי פריידשטט בתכנית בידור בליווי תזמורת. טקסט ושירים: נסים אלוני ויואל ריפל. בימוי: עדנה שביט. ביום ג' בהרצליה „יד לבנים".

● „מישהקי נבי" — מסיבת־זמר בהשתתפות הקהל. משתתפים: שלמה ארצי, אלדד שרים, להקה „גברת תפוחי תמרלים". מילים: שלמה ארצי. לחנים: שלמה ארצי ואלדד שרים. הערב בחיפה „שביט" במוצ"ש ביפו „אלהמברה", וביום ג' בת"א „אוהל".

● „בירה „מצביהו"" — יעקב אגמון מארח אישים ואמנים. ביום ב' בת"א במועדון התיאטרון.

● „ברזיל ברזופיקל" — להקת הייצוג של הפולקלור הברזילאי בתוכניתה „ברזיליה קרנבל". בימים א', ב' וג' בירושלים „בנייני האומה", ביום ה' בבאר־שבע „קרן".

● „פים פים פרם" — שירי אדית פיאף. מגישות: סנדרה ג'ונסון ויונה אליאן. ביום ב' בתל־אביב „צוותא".

● אריס סאן — תוכנית חדשה בליווי תזמורת. הערב בבאר־שבע „קרן", ובמוצ"ש בת"א „היכל התרבות" עם נועם קניאל. ביום ג' בינור.

● „צמד כרמל" — שלמה סתיו ושלמה פינקלשטיין בתוכניתם „אין רחמים במדינה". הערב במושב מבואות בית"ל.

● „הבימה־זשמע" (בשיתוף גלי־צה"ל) — מפגש אמנים עם: שמעון לביא, אלה ויינקורנה, נוריק אקלן ויצחק ברקת. מארח: שמואל שי. הערב בתל־אביב „הבימה".

● „ערב פנטומימה" — מגיש: אברהם סקירו. במוצ"ש בירושלים „פרגוד".

● „כוס בלב" — חנן יובל ואריק כהן בערב שירים. במוצ"ש בירושלים „צוותא".

מועדונים

● „אמריקן קלאב" (קונטיננטל ת"א) — במוצ"ש בידור, שעשועים ומשקאות „ביגר צו מובילה" נושאי פרסים.

● „כרמל הקבמים" (ת"א) — צמד „תרמה ומנדל" עם תזמורת „הקוסקים". מדי ערב פרט ליום שישי.

● „מועדון התיאטרון חיפה" — שלישיית זמר מאנגליה, חשפנית סריואזה, וצמד קוסמים. מנחה ומבדר: דודו דותן.

● „פאב קאלב" (כפר המכבייה ר"ג) — הערב להקת „הצליל הגבוה".

● „רסט'ס רסטורנט ציאנו" (תל־אביב) — מדי ערב בידור ומאכלים סיקאנטים. הערב ובמוצ"ש ציפי שביט.

● „קינגס" (יפו) — פיאנובר. בתוכנית: הזמר הגרי קורד והפסנתרן שלמה לדרמן.

● „כליף" (יפו) — תוכנית מס' 110. הכוללת לחשוטים, אקרובטיקה, סקס וריקודים קוקזיים. זמרת: שליזה עזיקרי. בשבת — יום מנוחה.

● „קרואן" (יפו) — הזמר הספרדי המאן סאלומו, לחשטנים, ריקודים, חשפנית והזמרת דינה יפה. בשבת — יום מנוחה.

● „נסטוף" (נתניה) — יגאל בשן ולהקת „חברים טובים". ג'וקי ארקין ולהקתו.

● „כרי־ביים" (תל־אביב) — ביום ד' מיקר נבע רואב דורון בשעשועי „חפרדן" ומשחקי „בינגו".

● „המעודה יוקפוננה" (יפו) — מדי ערב יין ונגינות עם יוסה יהוקרי וצמד שלהקת ענבל במחול ובשירה.

● „פיאנובר צפרת" (הרצליה פיתוח) — האחים הזמרים מאיטליה סלבטורה וסינונו פליצלי וצמד סטנהרגים.

● „קליפסו" (רעלה) — צשי שבים ותומי מאלף והויות. במוצ"ש שני מופעי להקת הקולה הגבהים לדוד יאנג.

● „הקפוח, כלאב" (ת"א) — התמכרותו ליבית, הזמר האנגלי מנזר מורים. בשבת — יום מנוחה.

סרטים שכדאי לראותם

תל־אביב

„שוער הלילה" (ראה מדור חיפה) יוקרן עוד שבוע גם ב„אורלי" ו„סינמה 2".

„סירוב לחיים" (★★★★) מתח יוצא מגדר הרגיל במירדף של עדת צעירים שטניים אחרי שני זוגות היוצאים לחופש בבילוי בחיק הטבע (אסתר).

„אמריקאי בפריז" (★★★★) הקרנה חוזרת של סרט בידור ומחול משעשע בכיכובו של ג'ין קלי (אלנבי).

„מלחמה ואהבה" (★★★★) פארודיה מתוחכמת של וודי אלן על טולסטוי, דוסטוייבסקי, וכל השאר, לצלילי המוסיקה של פרוקופייב (גת).

„שקרים שסיפר לי אבי" (★★★★) יוסי ידין כסבא עממי בגיטו של מונטריאול (דקל).

„אקסודוס" (★★★★) הקרנה חוזרת של סרטו של אוטו פרמינגר על פי רב־מכר של ליאון יוריס, בכיכובו של פול ניומן (חן).

„האנגליה הרומנטית" (★★★★) שבוע שלישי להצגת ה„משולש" הרומנטי של ג'וזף לוזי, בכיכובם של מייקל קיין, הלמוט ברגר וגלנדה ג'קסון (סאה).

„פתיון למפקח" (★★★★) סרט ראגיאני מנסה להוכיח למישל מורגן כי הוא בלש עקשן ויודע, כי רצחה את בעלה, אך סופו שנלכד ברשתה. בניצוחו של קלוד ללוש (צפון).

גלנדה ג'קסון
„האנגליה הרומנטית"

ירושלים

„רומיאו וז'ולייט" (★★★★) יצירתו המופלאה של הבמאי האיטלקי זפירלי על מחזה של שקספיר. בהקרנה חוזרת (ירושלים).

„חוף הנהר" (★★★★) אליה קזן מוקיע את האלימות בנמל ניו־יורק. בכיכובם הבלתי נשכח של קרל מלדן, איב מרי סנט ומרלון ברנדו (סמדר).

חיפה

„תמונות מחיי נישואין" (★★★★) אינגמר ברגמן מגיש שלוש שעות של התדברות בין גבר לאשה. בכיכובה של ליב אולמן (אורה).

„אמרקורד" (★★★★) פליני מתאר את עיר־מולדתו בגרוטסקה נוסטלגית על רקע שנות השלטון של המשטר הפאשיסטי (בית אבא חושי).

„יהודית" (★★★★) סופיה לורן בקיבוץ על רקע שנות מאבק הייבוש. בהקרנה חוזרת (חן).

„שוער הלילה" (★★★★) פרשה סאדו־מאזוכיסטית של יחסים בין מענה נאצי לבין נערה ניצולת השואה (רון).

השבוע בקולנוע

„גת" תל־אביב
שבוע 3

„מלחמה ואהבה"
LOVE AND DEATH
משתתפים: וודי אלן, דיאנה קיטון
סרט שנון, מצחיק ומשעשע של הקומיקאי היהודי וודי אלן (כתב, ביים ומשחק) המעלה בהומור מטורף את משמעותם של האהבה והמוות וכל האפיזודות המבדחות שבחיים בתקופת מלחמה בנפוליאון.
הסרט זכה בפרס מיוחד בפסטיבל ברלין 1975.

„סינמה 1" ת"א
הצגת בכורה ארצית
„יחסים אבודים"
DEAR PARENTS
משתתפים: מריה שניידר, פלורינדה בולקן, קתרין ספאק

זהו סרט אודות נערה צעירה (מריה שניידר) העוזבת ביתה ויוצאת לחפש קריירה — ולומדת את סודותיה של אהבת הגוף בתיאטרון הלגארי. בהשתתפות שלוש כוכבות צמרת.

„לימור" תל־אביב
הצגת בכורה ארצית
„תמר" תל־אביב
(הצגות ללא הפסק)

„מין בחיק המשפחה"
VOUS INTERESSEZ VOUS A LA CHOSE ?
בהשתתפות: נטלי דילון
פרק בהליכות אהבה על כל שלביה... מלמדת דודה צעירה ונחשקת (נטלי דילון) את אחייניה בן ה־ילו.
סיפור פיוטי ועדין, על צעירים הנכנסים לרגשותיהם.

„אופיר" תל־אביב
„אורן" באר־שבע
הצגת בכורה ארצית
„סופרמן"
THE MAN FROM HONG-KONG

סרט מהיר, אלים ופנטסטי, דבר לא מרתיע את הסופרמן־הכל־יכול, — הוא מעופף באוויר, נלחם על הקרקע, כובש נשים ומפתיע את כולם במבצעיו הנועזים.
סרט חדש בסגנון סרטי „ג'יימס בונד".

„גורדון" תל־אביב
שבוע 2

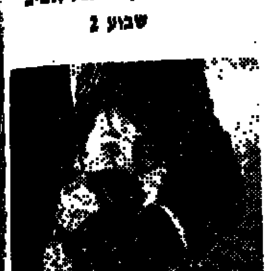

„העד הנסתר"
THE STUDENT CONNECTION
משתתפים: ריי מילנד, שילבה קושינה ופרדי רומרו
עלילת־מתח מתשמלת מתרחשת בפנימיית נערים. אחד מהנערים היה עד למקרה רצח שבוצע על־ידי... זאת לא נגלה על מנת לא לגרוע מהנאתכם.
הפתעת הסרט היא כמובן מיהו אותו נער שהוא העד הנסתר.

„סינרמה" תל־אביב
„מקסים" תל־אביב
„חן" ירושלים
שבוע 2

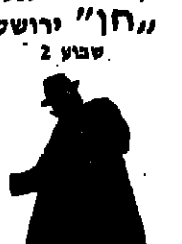

„מאחורי הדלת"
BEYOND THE DOOR
משתתפים:
ג'ולייט מילס וריצ'רד ג'ונסון
סרט שנועד לכם־אתם האוהבים לחוש את הפחד בכל עוצמת החוויה הקולנועית!
ג'ולייט מילס („אוונטי") מרתקת בתפקיד הדורש מאמץ ידע וכשרון, בעלילה יוצאת דופן.

„הוד" תל־אביב
שבוע 2
„מבצע סמוי"
REPORT TO THE COMMISSIONER
משתתפים: מייקל מוריאטרי, יפת קוטו וסוזן בלייקלי

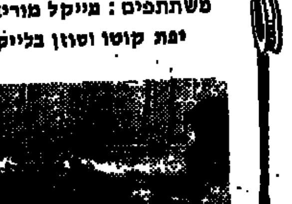

סיפור על צעירים הנקלעים למבוך מסוכן של תככים ומזימות, בעבודת המשטרה ואנשי עולם התחתון.
סרט בעל קצב מסחרר ושיא של מתח בשילוב פעלולים ומירדפים מרתקים.

„אלנבי" תל־אביב

„אמריקאי בפריז"
AN AMERICAN IN PARIS
משתתפים: ג'ין קלי, לסלי קרון
סרטו המוסיקלי המרשים ביותר של הבמאי מינלי, עם הכוריאוגרפיה המרהיבה של גדול הרקדנים ג'ין קלי, העלו יחדיו את אחד הסרטים המוסיקליים המבדרים ביותר. ריקודיהם של הצמד המושלם קלי־קרון, שובים מחדש את לב הצופה.

„דקל" תל־אביב
שבוע 4
„שקרים שסיפר לי אבי"
LIES MY FATHER TOLD ME
משתתפים: יוסי ידין וג'פרי לינס

סרטו של יאן קאדאר יקסום ויחמם את לב הצופה — הן בגלל נושאו המבדר המעמיק את פינות הנפש של שני גבוריו, והן בגלל משחקם היוצר ועשיר ההבעה של הסב (יוסי ידין) והנער (ג'פרי לינס) המשאירים רישום חזק ומתגו.

„סטודיו" תל־אביב
„ודה"
...: סטפני קאסיני ומסימו רניירי
אל שורת ההצלחות לסרטי „איזה סין" מתווסף סרט חדש המבוסס על רב־מכר של ארקולה פאסי המעלה בריאליסטיות יחסים אסורים בין נער צעיר לבת דודתו, הנגוש יחוריד את רזי האהבה והמין... מוסד נוסף ומהנה בסרט הוא המוסיקה הנפלאה של אניו מוריקונה („הטוב, הרע והמכוער").

„אורלי" — „סינמה 2" ת"א
שבוע 13
„מאור" אשקלון — „רון" חיפה
„אסתר" נתניה
שבוע 8

„שוער הלילה"
THE NIGHT PORTER
משתתפים:
דירק בוגרד ושרלוט רמפלינג
יצירה של הבמאית המוכשרת ליליאנה קוואני — עלילה מסבה יחסים חריגים ונועזים המעוררים תגובות וסקרנות רבה בקרב הצופים ברחבי העולם. השבוע גם הקהל הישראלי יוכל לחזות בסרט המיוחד.

„חן" תל־אביב
„אואזיס" רמת־גן
שבוע 4
מוצאי־שבת 8.30
ימי חול 8.30 4.30
„אקסודוס"
EXODUS
משתתפים: פול ניומן, אווה מרי־סנט, רלף ריצ'רדסון, פטר לאופורד, לי. ג'י. קוב וסאל מינאו

אין סרט אקטואלי יותר ותואם את האווירה של ימים אלה, מאשר הקרנתו המחודשת של סרט בעל נושא ציוני וחשוב כמו סרטו של אוטו פרמינגר שצולם בארץ, לפי ספרו של ליאון יוריס — „אקסודוס" — המתאר את מאבקו של העם היהודי לגאולה ולמדינה חופשית.

„דרייב אין" תל־אביב
שבוע 2

„הקשר האיטלקי"
THE ITALIAN CONNECTION
בהשתתפות: ריצ'רד קונטה
תעלומות ומתח אופף את פעולותיהם המאפיוניות והמתחרויות של אנשי כנופיות הפשע באיטליה. עד להיכן הם מגיעים... מי עומד בראשם? זאת ועוד בסרט מרתק וגדוש התפתעות של המפיק קרלו פונטי.

„דוד" הרצליה
„סביון" בת־ים
„נמר של נייר"
PAPER TIGER
משתתפים: דייויד ניבן, טושירו מיפונה ואנדו ילד הפלא

מעלליהם של מורה ותלמידו בגינונו החיים, מתוארים בצורה נפלאה בסרט מרשים של מחנך בריטי (דייויד ניבן) שבא ללמד את בנו של שגריר יפן באחת מארצות המזרח הרחוק.
דייויד ניבן הגיע לשיא המקוריות אולם ללא ספק הילד אנדו הוא שגונב את ההצגה.

„אורדע" רמת־גן
„שרון" נתניה
שבוע 2
„רינה" חולון

„עמנואל"
EMMANUELLE
משתתפים סילבי קריסטל ואלן קוני
הסרט המדובר ביותר כיום בעולם — הוא ללא ספק סרטו של ז'וסט ז'אקין „עמנואל" — סרט ארוטי גדול שסרט כמותו לא נראה בתולדות הקולנוע. לפי ספרה של עמנואל ארסן.
עומד בראש רשימת ההכנסות והצפייה בקולנוע בעולם כולו. ועתה גם בישראל.

„רמה" רמת־גן

„הצירעה העוקצנית"
GREEN HORNET
משתתפים: ברוס לי ואן וויליאמס
ההצלחה הבלתי משוערת לסרטיו של ברוס לי הכוכב שבחייו הפך לאגדה — עתה לאחר מותו כל סרט בהשתתפותו הפך ליקר־מציאות ולהצלחה מסחרית מובטחת. בסרטו הנוכחי שוב תהנו ממבצעיו של ברוס לי כשהוא נלחם ללא חת למען הצדק.

„רון" ירושלים
„שובו של הפנתר הוורוד"
THE RETURN OF THE PINK PANTHER
משתתפים: פיטר סלרס, כריסטופר פלמר, קתרין של והרברט לום

פיטר סלרס כמפקח קלוזו וברט קווק כעוזרו היפאני קאטו, בסרטו המשעשע והמבדר של הבמאי בלייק אדוארדס, השובר קופות בעולם. מובטחים לכם שעתיים של צחוק מתגלגל בחברתו של המפקח קלוזו הפסלומטיאלי הגדול, היוצא בעקבות הפנתר הוורוד — כשברקע צליליו המפורסמים של הנרי מנציני.

„ארנון" ירושלים
(שבוע 2)
„אורלי" חיפה

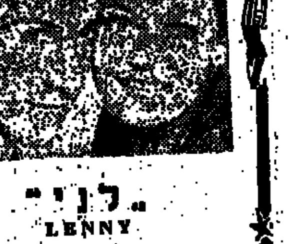

„לני"
LENNY
משתתפים:
דסטין הופמן ואלרי פרין
חייו הטופלאים של לדרון מועדוני הלילה — לני ברוס אשר היה הקומיקאי הגדול ביותר בארה"ב בשנות החמישים והשישים.
את דמות „לני" מגלם דסטין הופמן לצידו ולארי פרין עוכחת בפרס פסטיבל קאן 75 ובפרס „מבקרי הקולנוע" בארה"ב עבור השחקה בסרט זה.

„פאר" חיפה
שבוע 2
„מציצים בחדרי מלון"
MARIA ROSA LA GUARDONA
משתתפים: איזבלה ביגיני וניניטו דאבלי

קומדיה משעשעת ומרעננת, המוסקת צבעוניים ובמפשפה אהבים, סרט בידור ארוטי החושף את סודות חדרי המשיות... בבית מלון.

„אמפי" חיפה

„הציידים"
OPEN SEASON
משתתפים: פיטר פונדה, וויליאם הולדן, קורנליה שארפ, ג'ון פוליס ...
הבמאי הבריטי פיטר קולינסון, יצר סרט מתח מרתק, על שלושה חברים חסרי כל רגש היוצאים לציד אדם והורגם. ... דרמה חזקה ומרתקת.

באר־שבע וירושלים מקוות ליצור „ראש־חץ"

— מאת מנחם זהבי —

משחקי המחזור התשיעי בליגה הלאומית בכדורגל יתנהלו מחר תחת רישומם של התפטרות שלושת המאמנים בליגה הלאומית — יחיאל מור במכבי נתניה, שמעון כהן בשמשון ת"א (אליה עבר מור) ויהונתן הורי במכבי חיפה. ההתפטרות הסיטונית היא עדות נוספת למאבק העצבני ללא תקדים בליגה הלאומית בעקבות ההחלטה בדבר נשירת ארבע קבוצות לליגת המישנה.

שתי המוליכות — הפועל באר־שבע והפועל ירושלים — שואפות ליצור „ראש חץ". המוליכה וסגניתה מקוות לנצל את מתכונת שלוח המשחקים העתיד להן משחקים ביתיים בשבת, בה בשעה שבית"ר ירושלים תצא למשחק־חוץ. תיאורטית אין לצפות במשחקי השבת לזעזועים נכרים, אולם נצחונות־חוץ בלתי צפויים עלולים להביא לחילופי גברי משמעותיים.

האלופה מבאר־שבע תארח בביתה את בית"ר ת"א, שתנסה, כמו במשחקים רבים, להסתפק בנקודה אחת. לרשות הבית"רים קבוצה מנוסה, שוער טוב ו־הגנה יציבה. גם ההרכב הבאר־שבעי התייצב לאחר החלמתם של כמה פצועים ועובדה זו רק מגבירה את הסיכוי למאבק איתן.

לקבוצת הפועל ירושלים, מצפה משחק ביתי לא פחות קשה עם הפועל פתח־תקווה. כוכבי הקבוצה הפתח־תקוואית עדיין לא מצאו את הנוסחה לנצחון והיריב הירושלמי המצויין יקשה על מציאת נוסחה כזו דווקא בשבת זו. המגרש הבוצי בקטמון מגביר את סיכויי חלוקת הנקודות, למרות העדיפות התיאורטית של ציון תורג'מן וחבריו.

למעירת שתי הראשונות מצפה מכבי ת"א, שחרף חולשתה צוברת נקודות רבות. הקבוצה התל־אביבית מקווה להישאר בלתי מנוצחת גם לאחר המחזור התשיעי והמשחק הביתי באיצטדיון בלומפילד מול הפועל חדרה. המערך ההגנתי ההדרתי ינסה לחלץ נקודה ורק שיפור כושר ההבקעה של חלוצי מכבי יגאל את התיקו.

במשחק הבוקר (11, בטירת־הכרמל) תנסה קבוצת מכבי נתניה להישאר בתמונה מול מארחיה מבני־יהודה. המגרש בטירת־הכרמל מאיר פניו לקבוצת הפרבר התל־אביבית, אולם הנתנייתים שואפים להוכיח, כי חילופי המאמנים לא השפיעו עליהם לרעה. זהו משחק נוסף שיעמוד בסימן נסיון קבוצה אחת (בני־יהודה) לחלץ נקודה.

מסכת משחקי הקבוצות הנימנות עם החלק העליון של הטבלה יסתיים במפגש בין הפועל חיפה ומכבי רמת־עמידר. הביתיות מעניקה להפועל חיפה סיכוי טוב להתקדם במעלה הטבלה, בעוד ש־עמידר עלולה למצוא עצמה עמוק יותר במעמקי התחתית.

אחד המשחקים המסקרנים של המחזור ייערך בנתניה בין קבוצות שמשון והפועל ת"א. הדרבי התל־אביבי הקטן יעמוד בסימן נסיונן של שתי הקבוצות (שלרשותן מספר זהה של נקודות) לברוח כלפי מעלה. את שמשון ת"א ינהל יחיאל מור (כפי שעשה בעונה שחלפה), בעוד ש־רחביה רוזנבוים ידריך את בחוריו ללא סיוע היועץ המקצועי.

שני משחקים ייערכו במגרש הפועל בפ"ת. במיפגש המרכזי (2) ייפגשו שתי הקבוצות, שאילמלא הקפאת הירידות היו משחקות עתה בליגה א' — מכבי פ"ת נגד בית"ר ירושלים. במשחק המוקדם (12) תארח קבוצת מכבי יפו את הפועל כפר־סבא. את המחזור ינעל מיפגש בין שתיים מהמועמדות לירידה — הכח ר"ג ומכבי חיפה. ממשחק זה, שייערך במכתש בגבעתיים, ייעדר כוכב הכח, צבי פרקש, המרצה עונש הרחקה.

בליגה הלאומית

שמשון ת"א — הפועל ת"א (2, במגרש מכבי נתניה); הפועל ירושלים — הפועל פ"ת; מכבי פ"ת — בית"ר ירושלים (2, במגרש הפועל בפ"ת); הפועל באר־שבע — בית"ר ת"א; מכבי ת"א — הפועל חדרה; בני־יהודה — מכבי נתניה (11, במגרש בטירת הכרמל); הכח רמת־גן — מכבי חיפה; הפועל חיפה — מכבי עמידר; מכבי יפו — הפועל כפר־סבא (12, במגרש הפועל בפ"ת).

בליגות א'

בדרום: בית"ר יפו — הפועל באר־יעקב; מכבי השקמה ר"ג — הפועל דימונה; בית"ר אשדוד — בית"ר רמלה; מכבי שעריים — הפועל בית־שמש; ס.כ. נס־ציונה — הפועל ראשון־לציון; הפועל רמלה — הפועל חולון; הפועל בת־ים — הפועל אשדוד; הפועל יהוד — הפועל מרמורק. הפועל לוד — חופשית.

בצפון: מכבי חדרה — הפועל מחנה־יהודה; הפועל קרית־שמונה — הפועל תל־חנן; הפועל הרצליה — הפועל בני־נצרת; הפועל נחליאל — הפועל נתניה; הפועל נהריה — הפועל עכו; הפועל קרית־אתא — הפועל צפת; הפועל טירת הכרמל — הפועל טבריה; בית"ר נתניה — מכבי הרצליה. הפועל רמת־גן — חופשית.

בליגות ב'

צפון א': הפועל כ. רופין/גלבוע — הפועל מג'דל־כרום; הפועל ק. ים — הפועל הצעיר חיפה; מכבי נוה שאנן — בית"ר נהריה; הפועל חצור — הפועל אפיקים; הפועל כרמיאל — הפועל בית־שאן; אחי בני־נצרת — מכבי טבריה; מכבי ק. ביאליק — בית"ר ק. שמונה.

צפון ב': הפועל מ. העמק — הפועל בנימינה; הפועל עפולה — מכבי השרון נתניה; הפועל רעננה — הפועל טייבה; בית"ר דב נתניה — הפועל כפר־קרע; הפועל נצרת־עלית — הפועל גבעת־אולגה; הפועל ק. טבעון — מכבי זכרון־יעקב; הפועל גבע־הכרמל — הפועל גבעת חיים.

דרום א': בית"ר חולון — מכבי יהוד; בית"ר רמת־גן — הפועל גבעתיים; הפועל כ. קאסם — בית"ר בת־ים; בית"ר לוד — הפועל צפרירים חולון; הפועל ק. אונו — בית"ר הרצליה; הפועל כ. שלם — הפועל הוד השרון; הפועל עליה כ"ס — הפועל אור־יהודה.

דרום ב': מכבי ירושלים — בית"ר אשקלון; הפועל אופקים — מכבי יבנה; מכבי באר־שבע — מכבי אשקלון; הפועל גדרה — מכבי קרית־גת; הפועל אשקלון — הפועל אילת; הפועל קרית־גת — בית"ר באר־שבע; הפועל מרחבים — מכבי רמלה.

טבלת הליגה הלאומית

(לאחר שמונה מחזורים)

	נצ'	תיקו	הפ'	שערים	נק'
1. הפ' באר־שבע	6	3	—	5—10	18
2. הפ' ירושלים	5	2	1	8—16	12
3. ב. ירושלים	3	5	—	7—12	11
4. מכבי ת"א	3	5	—	4—7	11
5. מכבי נתניה	3	3	2	9—12	9
6. הפועל חיפה	3	3	2	4—6	9
7. בית"ר ת"א	3	3	2	7—7	9
8. הפ' כפר־סבא	2	4	2	7—10	8
9. מכבי פ"ת	3	2	3	9—9	8
10. הכח ר"ג	3	1	4	10—7	7
11. בני־יהודה	2	3	3	10—7	7
12. מכבי יפו	1	5	2	8—5	7
13. הפועל חדרה	1	5	2	10—5	7
14. הפועל ת"א	2	2	4	7—6	6
15. שמשון ת"א	—	6	2	10—7	6
16. מכבי חיפה	2	1	5	10—3	5
17. הפועל פ"ת	—	5	3	8—3	5
18. מכבי ר. עמידר	1	2	5	7—3	4

ליגה א' — צפון

(לאחר שבעה מחזורים)

	נצ'	תיקו	הפ'	שערים	נק'
1. מכבי חדרה	5	2	—	6—14	12
2. הפועל ר"נ	4	3	—	2—9	11
3. בית"ר נתניה*	4	2	—	2—10	10
4. הפועל עכו	4	1	2	4—8	9
5. הפועל נחליאל	3	3	1	4—7	9
6. הפועל נתניה	3	2	2	7—10	8
7. סמנה־יהודה*	3	2	1	6—9	8
8. הפועל נהריה*	2	2	2	5—6	6
9. הפועל צפת	3	—	4	8—7	6
10. הפועל טבריה	2	2	3	10—8	6
11. טירת־הכרמל*	2	2	2	7—5	6
12. מכבי הרצליה	1	4	2	7—5	6
13. הפ' בני־נצרת	1	3	3	11—9	5
14. הפ' ק. שמונה*	1	2	3	8—6	4
15. הפועל תל־חנן	1	2	4	9—5	4
16. הפ' ק. אתא*	—	1	6	9—1	1
17. הפועל הרצליה*	—	1	6	11—1	1

* משחק פחות

ליגה א' — דרום

(לאחר שבעה מחזורים)

	נצ'	תיקו	הפ'	שערים	נק'
1. הפועל חולון	5	1	1	6—14	11
2. מכבי שעריים	4	3	—	2—8	11
3. הפ' ראשל"צ*	4	2	—	2—9	10
4. הפועל יהוד*	3	2	1	6—10	8
5. בית"ר יפו	3	2	2	7—10	8
6. הפועל אשדוד	2	4	1	9—9	8
7. הפ' מרמורק	1	5	1	8—8	7
8. הפ' בית־שמש	1	4	2	7—10	6
9. הפועל לוד	1	4	2	6—4	6
10. ס.כ. נס־ציונה	1	4	2	9—5	6
11. הפ' בת־ים*	1	3	2	7—8	5
12. רמת־השקמה*	1	3	2	7—8	5
13. הפ' דימונה	—	5	2	8—5	5
14. בית"ר רמלה	1	3	3	11—4	5
15. הפועל רמלה*	1	2	3	7—6	4
16. בית"ר אשדוד*	1	2	3	18—8	4
17. הפ' באר־יעקב*	1	1	4	11—5	3

* משחק אחד פחות

באנגליה

במוקד: דרבי מול ריינג'רס

השבת מגיעה הליגה האנגלית הראשונה בכדורגל למחצית הדרך, כאשר מרבית הקבוצות ישלימו 21 מ־42 המשחקים. בתוכנית המשחקים, סימלית היא העובדה, שנקודת ציון זו תפגיש את שתי הקבוצות הטובות, יחסית, באנגליה העונה. קווינס פארק ריינג'רס, המובילה, מול דרבי, אשר תארח ב„לופטוס רואד", מגרשה של ג'רי פראנסיס וחבריו, בלונדון.

משחק זה ייערך על רקע הזכרונות של המפלה הגבוהה (5:1), שהנחילו כדורגלני ריינג'רס לדרבי בתחילת העונה, ב„בייזבול גראונד", מגרשה של האלופה. אולם, לזכרונות יהיה רק ערך נוסטאלגי, כאשר יריץ דייב מקאיי את חניכיו, משום שדווקא המפלה לריינג'רס העלתה את דרבי על מסלול היציבות, שנפגם בשבת, בהפסד בבירמינגהאם.

קרב ענקים זה ייערך תוך סוללה־דוואגת לעבר איפסוויץ', שם תארח הקבוצה המקומית את בילי ברמנר וחבריו המצליחים מלידס, שזכו בשבת בנצחון חוץ על ארסנל. קבוצת מנצ'סטר יונייטד, המאכזבת בשבועות האחרונים, תקבל הזדמנות להתאושש במגרשה של האחרונה בטבלה, שפילד יונייטד. לעומת זאת נכונו חיים לא קלים לווסטהאם, בברנלי. ליברפול, הנציגה האנגלית האחרונה בגביע אופ"א, עלולה להיתקל בקשיים מול טוטנהאם המשתפרת, בלונדון.

יתר המשחקים: אסטון וילה — נוריץ'; אברטון — בירמינגהאם; לסטר — ניוקאסל; מנצ'סטר סיטי — קובנטרי; סטוק — ארסנל; וולבס — מידלסבורו.

אורי סלומן, ממכבי תל־אביב (מימין) בועט ומרחיק את הכדור בעת לחץ כפר־סבאי על שערו. המשחק הסתיים בתיקו 1:1

כדורעף

מחזור נוסף במסגרת משחקי הליגה הלאומית בכדורעף ייערך הערב ומחר.

הפועל רמת־אביב תארח את הפועל המעפיל (הערב ב־19.30); מחצי השעה לאחר מכן תארח מכבי ת"א, במגרשה, את הפועל עין־המפרץ.

שאר התחרויות שייערכו במוצאי־שבת הן: הפועל חניתה — הפועל מעברות (19.00); הפועל קרית־אתא — הפועל חצור (18.00); הפועל בית־זרע — הפועל אילון (19.00); הפועל העוגן — אליצור ת"א (20.00).

אתלטיקה

תחרות פתוחה באתלטיקה לבוגרים ונוער תיערך מחר בבוקר (10.30), באיצטדיון האוניברסיטה בתל־אביב.

בשעות הצהריים (14.30) יתקיים במושב טל־שחר מפעל „מירוצי האתגר" לזכרו של דוד חורש ז"ל. במסגרת המפעל ייערכו תחרויות ריצה והליכה למרחקים שונים לבוגרים ונוער.

משקולות

המחזור הראשון בליגה הלאומית בהרמת־משקולות ייערך הערב בשעה 20.00 בארבעה מחוזות. באולם הפועל קרית־חיים ישתתפו 6 קבוצות במסגרת מחוז הצפון; 4 קבוצות יתחרו באולם הפועל זכרון־יעקב (מחוז השרון); באולם הפועל פרדס־כץ יתמודדו 4 קבוצות (מחוז המרכז) ו־4 קבוצות יתחרו באולם הפועל נהורה (מחוז הדרום).

קליעה

במיטווח הפועל רעננה יתחרו מחר בבוקר (9.00) חברי סגל הנבחרת. בריכה.

10 אגורות ללילה

זוהי צריכת החשמל של מחמם המיטה של זק"ש

מפתיע? רק את אלה שעדיין לא משתמשים במחמם מיטה אבל, לא את עשרות המליונים המשתמשים בו באירופה ובארה"ב. מחמם המיטה נפרש מתחת לסדין המיטה, ושם, הוא נשאר כל החורף. מחירו נמוך והוצאות הפעלתו במעט אפסיות. היתרונות שהוא מעניק גדולות לאין שעור: כל הלילה המיטה חמימה ויבשה והשינה בריאה ונעימה. מחמם המיטה של זק"ש מוזה 14 שנה בישראל בדגמים חדישים בודדת ובשלל צבעים. אחריות מלאה לשנה ושרות ל־10 שנים. להשיג בחנויות החשמל.

משרד מכירות ראשי: תל־אביב, רחוב בן־יהודה 72, טלפון 231063.

זק"ש SACHS

המלכה חוזרת!

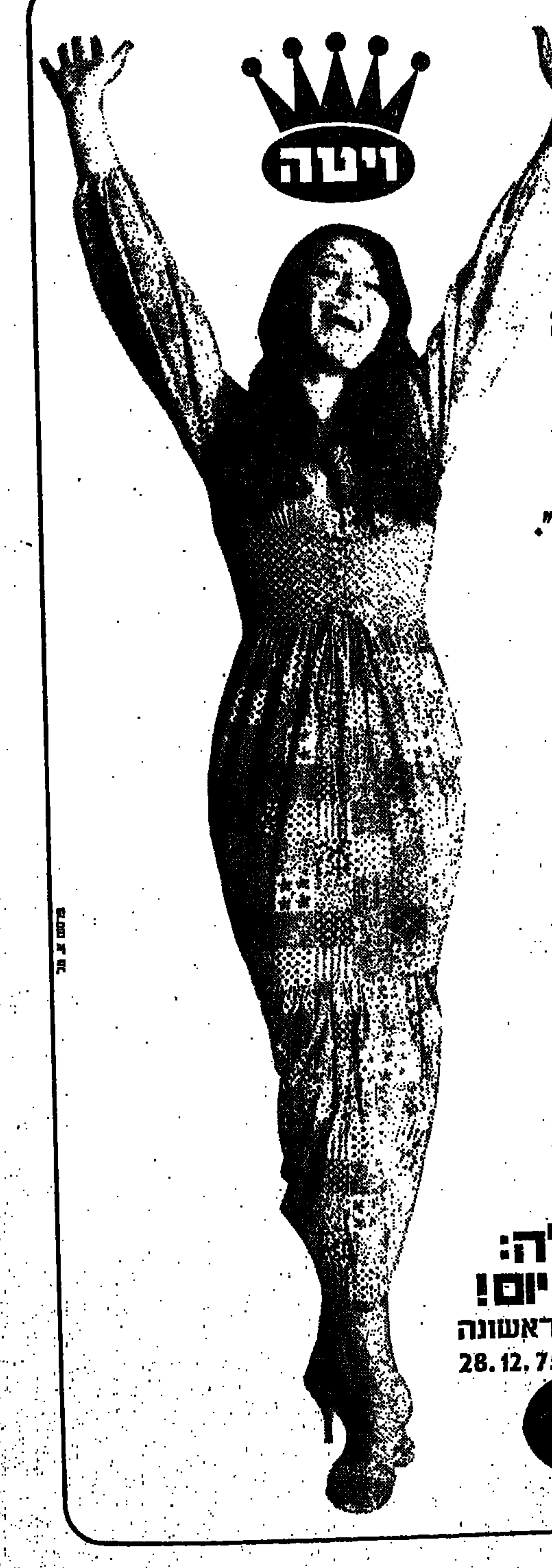

ויטה שוב מזמינה את נאמנות תוצרתה להשתתף במבצע הפרסים הענק של

"מלכה ליום אחד"

39 עקרות בית מכל חלקי הארץ זכו בתואר הנכסף של "מלכה ליום אחד".

גם את עם בן או בת זוגך, יכולים לזכות. ביום שכולו קניות, בילויים וחוויות, כאורחת חברת "ויטה".

וזאת תעשי:

שלחי לשק דואר נעול מס' 31224 ת"א, עבור "ויטה":
3 מכסים עליונים מתוך 16 מרקי ה"גורמה" בקופסאות קרטון
או 3 שקיות ריקות של מרק עוף "ויטה"
או עטיפה של צנצנת מרק עוף "ויטה".
השלימי את הסיסמא: "לא טעית זהו ...."
הוסיפי את שמך וכתובתך המלאים (רצוי גם מספר טלפון).
זכרי: כל כמות אריזות נוספת שתשלחי תגדיל סיכוייך לזכיה.
ההגרלה בפיקוח רואה חשבון החברה.
עובדי חב' "ויטה" ופרסום טל אינם רשאים להשתתף בהגרלה.

מתנות כיד המלך למלכת "ויטה"

1. חליפה או שמלה (איוניר)
2. אביזר חשמלי לבית (המשביר לצרכן)
3. ספרית הבישול הבין־לאומית (מעריב)
4. נעליים (עזורי)
5. שענן או תכשיט (טופז)
6. ארוחת צהרים חגיגית (מלון הילטון)
7. טיפול במכון יופי או מספרה (אנטה)
8. תצלום צבע (פרג')
9. שי לבעל או לילד
10. הצגת תיאטרון או קונצרט — לפי בחירת המלכה.

ההגרלה: כל 20 יום!
ההגרלה הראשונה 28.12.75

ויטה

מפעלי ידיעות אחרונות - מחלקת הספרים

המתנה הנפלאה - לחג החנוכה

סיפורי התנ"ך בצבעים

2 כרכים מפוארים • 130 סיפורים מלווים תמונות צבעוניות • סיפורים המתאימים לכל גיל

הורים הכניסו לביתכם את המתנה הנפלאה לילדיכם

המחיר לתקופה קצרה —.48 ל"י במקום —.52 ל"י

להשיג בכל חנויות הספרים או ישירות ב„ידיעות אחרונות" מחלקת הספרים.

לכבוד „ידיעות אחרונות", ת.ד. 14125, תל־אביב, מחלקת הספרים
נא לשלוח לי את הספר „סיפורי התנ"ך".
רצ"ב שיק/המחאה דואר בסך של ____ ל"י
שם: ____
כתובת: ____
מקום: ____

פעולות רווחה והקטנת פערים בערי הפיתוח

ראיון עם אברהם ציגל, ממונה על מפעלי הפיתוח של הסוכנות היהודית

מאת ש. אבי"ה

אני מאמין שעליה בוא תבוא, בינתיים יש לשנות יעודי דירות להקלת מצוקת הדיור. לבנות מרכזונים שכונתיים ולהשכיר החנויות בתנאי שכירות כלכליים. תוכנית לקליטת בודדים והקמת מועדונים לקשישים. מפעלי פיתוח ותעסוקה. אין להאיט את קצב הבנייה הציבורית. מפעלי הפיתוח כעזרה לרווחה כלכלית.

אברהם ציגל, ממונה על מפעלי הפיתוח של הסוכנות היהודית.

בימים אלו, מתנהל מבצע מוגבר לביסוס 14 הערים, עיירות הפיתוח והשכונות בהן פועלת חברת „עמיגור". „הסוכנות היהודית חייבת להיות שותפה, יחד עם ממשלת ישראל וגורמים ציבוריים נוספים בדאגה לקליטתם הפיסית והחברתית של העולים החדשים בישראל. להקטנת הפערים הכלכליים והחברתיים של העולים ולביסוס עיירות הפיתוח והשכונות החדשות שנבנו לאחר קום המדינה". אלו הם עיקרי אמונתו של אברהם ציגל, הממונה על מפעלי הפיתוח של הסוכנות היהודית ויו"ר מועצת המנהלים של „עמיגור".

בעיצומו של המבצע, החלטנו לפנות אל מר ציגל ולבקשו לענות לשאלותינו:

ש: בימים אלו מתנהל מו"מ מוגבר לביסוס 14 עיירות הפיתוח בהן פועלת חב' „עמיגור" — מדוע החלטת דוקא עתה על הגברת פעילות הרווחה?

ת: על פעולות „עמיגור" ב־14 הערים דיברתי וכתבתי הרבה. לאחר שלוש שנות פעילות של חברת „עמיגור" בתחום הערים אמרתי כי פעולותיה יכולות להוות דגם של חברה מובילה, וכאשר אני מסתכל על כל פני השטח, בכל ערי הפיתוח והשכונות החדשות השונות — אני מגיע למסקנה שאין חדש תחת השמש! נראה לי שאין כל בושה ללמוד מהעבר כיצד לא לעשות היום או לחילופין כיצד כן יש לפעול היום.

ש: מה היה בעבר?

ת: אני מוכן לתת כמה דוגמאות: פורסם הרבה בעיתונות על דירות העומדות ריקות באיזורים שונים במדינה. מצב כזה היה כבר בשנים 1966/67 (שנות המיתון). ממדי העליה היו קטנים ודירות ריקות עמדו באלפיהן. אז כאשר הנושא היה מרוכז בידי משרד השיכון ובמה הקליטה של הסוכנות כמשרד וולנטרי (לא היה מיניסטריון) כיוונו באותן השנים, אלפי דירות לזוגות צעירים בתנאי שכירות. וכאשר החלה שוב פעם עליה, דאג משרד השיכון ואף קנה דירות מקבלנים פרטיים, ולא סבלנו מחוסר דיור לעולים.

כיום זה מחולק בין רשויות שונות, וכל אחת מחזיקה את מלאי הדירות למטרה שלה. יתכן שלמען ה„רווחה" מטרתן מוצדקת, אולם דרך זו גורמת למדינה הפסדים כבדים. דירות ריקות שלא מאוכלסות — נעזבות! יתר על כן! אילו איכלסנו אותן והבער שכר דירה, חלק מהכסף היה ניצל. גורם נוסף בעל חשיבות היא העובדה שדירות ריקות גורמות להתמרמרות מצד משפחות רבות הגרות בתנאי צפיפות או מצד זוגות צעירים הגרים עם ילדיהן אצל ההורים. באשדוד לדוגמא, רשומים 350 זוגות צעירים כאלה וכמובן הבעייה דומה בערים אחרות.

ודבר נוסף, בו בזמן שיש פחות עליה מדברים על האטה בבנייה. משך תקופת הבניה נמשך בין שנה וחצי לשנתיים — עלול לקרות וקרוב לודאי שזה יקרה, שאת הדירות הריקות הללו, הממשלה לא תוכל להחזיק תקופה ארוכה ותגיע למסקנה של שינוי יעודן, ואם תתחיל עליה — ואני מאמין כי העולים יגיעו, עלול להיווצר מצב בו נעמוד בפני מצב של חוסר דיור לעולים ושוב נחזור לפתרונות של אכסון בבתי מלון (אם יהיו מקומות), שכירת דירות במקומות בלתי רצויים מכל הבא ליד בעיקר במרכז הארץ וכו'. פתרונות אשר יפגעו בפיזור האוכלוסיה ובחיזוקם של עיירות הפיתוח.

ש: דיברת הרבה על העבר. אולי תתן דוגמא נוספת מאותן מחצית שנות השישים?

ת: מוכן אני לדוגמאות רבות. אתן אחת אשר תמחיש ביותר כוונותי. בשנת 1967 הקים המוסד לתיאום, ועדה משותפת ממשלתית סוכנותית אשר מתפקידה היה לקבוע תוכנית לקליטת עולים בודדים וזוגות קשישים. עמדתי בראש הועדה. אז הצענו לנצל את התקופה של הקטנת ממדי העלייה והינחנו על השולחן תוכנית לבנות עשרים וכמה מעונות לעולים בודדים וזוגות קשישים. היום, 8 שנים לאחר שהצענו, בונים בכל אותם המקומות. במקרה זה אחרנו ושלמנו לא רק בכסף רב אלא גם בסבל של אלפי בודדים וזוגות קשישים, תושבים בבתי מלון או אצל קרובים וידידים, וגורמים סבל רב והתמרמרות גדולה להם ולקרובים. אין טעם לחזור על שגיאות אלו.

ש: אם אין טעם — מה יש לעשות?

ת: לא להאיט את קצב הבנייה!

ש: האם הכוונת העולים כיום למקומות מגוריהם הינה גורם המשפיע על החברה באותו ישוב?

ת: זו שאלה קשה, כקולט ותיק, שאלתך מקשה עלי. אני יודע מנסיוני, שלא בכל זרמי העלייה אפשר ללכת בכיוון אחד. אני יודע יש גורם משפיע של קרובים וידידים הגורמים לחצים שונים על העולה שזה עתה הגיע לישראל. לחצים מצד קרובים הגרים בעיקר במרכז הארץ ולא פעם זה פוגע בפיזור האוכלוסיה. אני יודע כמו כן שקיימים בעלי מקצוע שונים החייבים להסתדר במקצועם רק במקומות בהם התעסוקה במקצועם קיימת. ברם, למרות הקשיים, בטוח אני כי העלייה של היום יכולה לתרום לא מעט כגורם חברתי חשוב בערי הפיתוח.

יחד עם זאת, אני חייב להדגיש כי לדעתי נעשות כיום שגיאות שלכאורה נראות פעוטות, אבל חייבים לתקן אותן ואתן דוגמא: יש לשאוף לגרום פחות התמרמרות אצל העולים החדשים והמדובר בכל מקומות התיישבותם. יש לדאוג לשמירת יחסי שכנות טובים. יותר ונאות באם בשדה התעופה תחולק דירה למקום מסוים מבלי לציין את מספר הבית והדירה המיועדים לעולה. את הקביעה הזו, יש להשאיר לקביעת אנשי המקום — לבאי־כוח משרד הקליטה או „עמידר" או „עמיגור". אנשי השדה הללו בהתאם לקריטריונים יוכלו לכוון את האנשים לדירותיהם לפי קבוצות הומוגניות ולפי קריטריונים של גודל משפחה. עשוי לקרות, וזה קורה, שבבית אחד מתרכזות משפחות שונות מארצות שונות בעלות תרבות ומנטליות שונה ואין זה פלא שיחסי השכנות הופכים גרועים מיום ליום. יחסים אלו גורמים לפעולת שרשרת מאחר ויש צורך להתערב בסכסוך השכנים ולהעביר חלק מהמשפחות למקומות חדשים אחרים.

פניתי מספר פעמים בבעיה זו ובאחרונה העליתי אותה בפני ועדה של מועצת הקליטה בראשותו של מר ארזי. לדאבוני טרם התקבלה החלטה בנידון. למרות שלדעתי קל להחליט בנושא זה וקל להכין את כל הסידורים המינהליים הדרושים לכך.

אין ספק כי תופעה זו, מפריעה ליצירת חברה חדשה אותה אנו מנסים ליצור ב־14 הערים בהן פועלת חברת „עמיגור".

ש: לאור הנסיון שלך בפעילות חב' „עמיגור" — מה הקשיים שאתם נתקלים בהם בחיי החברה של העולים.

ת: אני שמח לציין שמשרד השיכון בונה היום טוב יותר ויפה יותר מאשר בעבר. הדירות נאות והפיתוח נאה. אפשר לחיות בדירות אלו. ברם, קיימת נקודה מכבידה מאוד. נבנות שכונות — וקולטים את העולים, אולם ללא חנות (בזמן) ללא מיבנים לשירותים כגון: לשען, לזגג, לחייט, לבעל המלאכה הזעיר. מיבנים מרכזיים נבנים אמנם ע"י חברות משכנות והחנויות מוצעות למכירה. אולם עד שבונים מרכזים כאלה יוצא שעקרות הבית חייבות ללכת לפעמים 2—3 ק"מ ע"מ לקנות בבוקר לחם וחלב. יתר על כן, בעלי המלאכה הזעירה אינם יכולים להיקלט במקצועם מאחר ולא לכל עולה יש אמצעים לרכישת החנויות המוקמות שלא בזמן.

יתכן שכדאי לבנות פחות 100 יח"ד בארץ כולה, ולהקים עשרות רבות של תאי מלאכה וחנויות קטנות בשכונות ערי הפיתוח. לאו דווקא בשטח 14 הערים, שאנו מטפלים בהן. יש למסור את התאים והחנויות בתנאי שכירות סבירה ע"מ שהעולים יקלטו במקצועם, ולהקל בכך על חייהם של משפחות רבות.

אם ברצוננו בביסוס חברתי כלכלי, אין לגרום להתמרמרות ע"י מכירת חנויות מפוארות בסכומים גבוהים אותם אין העולה יכול להשיג.

ש: מדוע דברת במאמריך הקודמים על קשישים המכבידים על משפחותיהם?

ת: כאשר אני עובר את השכונות בשטח „עמיגור", ולפעמים נכנס שם לבתים, ואני רואה כמה מכביד הקשיש או הקשישה שיושבת כל היום בחוסר מעשה בדירה של משפחה מרובת נפשות, הרי־ברור שהדבר מכביד על המבוגרים, על הילדים ועל הקשיש עצמו. מדוע לא לנצל תקופה זו, ולבנות מועדוני יום לקשישים, מקום בו ירוכזו במשך כל שעות היום. יוכלו להתמסר לעבודות כפיים קלות ולמלאכות עדינות, יוכלו לשבת בחדר קריאה, יקבלו ארוחה חמה ויצרו לעצמם תעסוקה גם פרודוקטיבית וגם חברתית. יש לאפשר לגילאים אלו לחיות את שנותיהם אולי האחרונות בתנאי רווחה והאמן לי, הרווחה תיגרם גם למשפחותיהם.

ש: אתה ממונה על מפעלי פיתוח, ואני יודע שיש לחברות שאתה ממונה עליהן מפעלים בערי הפיתוח — האם גם נושא זה גורם חברתי?

ת: יכולת בכלל לשאול, מה לסוכנות היהודית ולמפעלי פיתוח? עניין בתעשיה בערי הפיתוח, וכבן הסוכנות היהודית היתה החלוץ עם גלי העלייה הראשונים בשנות ה־50. ביצירת המפעל הראשון לבתים טרומיים בשדרות. באותו זמן שחסמו את הכבישים ומובטלים צעקו: לחם ועבודה! שום גורם לא היה מוכן לרדת דרומה לשדרות! הסוכנות במפעלה ראתה בזה קודם כל אתגר תעסוקתי במקום. גם המפעל הראשון בקרית־גת, שבחבל לכיש היה רהיטי מב"ט. ומפעל זה היה באותם הימים גורם תעסוקתי ממדרגה ראשונה. האם מישהו חושב שאפשר לדבר על חיי רווחה מבלי שהתעסוקה התעשייתית תהווה גורם ליצירת חברה?! ואתן עוד דוגמא: עמד מפעל סגור בנתיבות, שנמסר לידי כונס הנכסים. מסביבו שיחקו עשרות צעירי המקום ביליארד ומשחקי קוביה שונים, נחרדתי. הסוכנות באמצעות חב' רהיטי מב"ט רכשה את המפעל, שיקמה אותו והיום הוא פועל לתפארת. גם מפעל זה היה המפעל הראשון בנתיבות. בתחילה קלטנו 60 בוגרי צבא וכיום הוא מעסיק 120 איש מבני המקום — האם זה לא עזר ביצירת חברה?!

יותר על כן, כל המפעלים הללו, אשר הוקמו בתחילה בעיקר למציאת פתרון תעסוקתי מתוך שלא לשמו — בא לשמו, כיום כל החברות רנטביליות! העובדים מרוויחים את לחמם והמפעלים מקיימים את עצמם בכבוד!

חברת „עמיגור" היא יחסית חברה „צעירה" שקמה אך לפני קצת למעלה משלוש שנים. בנורוצת פרק זמן קצר יחסית זה, הגיעה חברה זו להישגים לא מבוטלים בתחום הניהול של נכסי ומפעלי הדיור של הסוכנות היהודית שנמסרו לטיפולה: נכסים אלה פזורים על פני ארבע עשרה עיירות פיתוח ומקיפים כארבעים אלף יחידות דיור, בהן מאוכלס ציבור של רבבות דיירים.

מובן, שכדי לנהל עסק כה גדול הכרוך ביחסים ובקשרים עם ציבור מגוון בעל תרבויות ומנהגים שונים, ציבור שלעתים הוא בעייתי בגלל קשיי הקליטה וסיבות אחרות, ציבור שטרם גיבש לעצמו אורחות חיים המבוססים על מנהגים ונוהלים המקובלים בארץ, צריך שתהיה דרך בה ישולבו העבודה, היחסים והקשר עם ציבור שכזה תוך דאגה לצרכיו המיוחדים, הן בתחום חיי החברה הן בתחום החיים השכונתיים, והן בתחום הדאגה לשמירה על איכות הסביבה וההינוך לחיי קהילה מסודרת ומתוקנת, ואכן, חברת „עמיגור" אימצה לעצמה קו מנחה זה, שהוא קו חדשני ומתקדם בתחום העבודה והטיפול בציבור של דיירים ובמיוחד ציבור מגוון, יוצא גלויות רבות ועשתה במרוצת הזמן פעולות ברוכות שמן הראוי כי נזכירן, נציינן כדוגמה.

לצורך זה נפגשנו איפוא עם אברהם ציגל יו"ר הדירקטוריון של „עמיגור", עם משה לנדאו מנכ"ל החברה, שוחחנו עם יוסף רזיאל ממנהליה הבכירים של החברה, ושמענו מפיהם על מכלול פעולותיה של „עמיגור" שכאמור, חברה זו נחשבת כיום כחלוצת השיטה שהזכרנו.

שיפור תנאי הדיור והעלאת איכות החיים זוהי דרך עבודתה של „עמיגור"

[illegible]

מספר החדשים במרכז קליטה שהוכן מראש, שטופח וסודר כדי שהמשוכנים יוכלו להפיק ממנו את מקסימום התועלת, עד אשר יעבירו אותם לדיור של קבע. ברוב המקרים אלה בתים שנבנו בשיכונים חדישים. הדירות שבהם מרווחות ומודרניות עם מספר חדרים רב כנדרש, לרבות גחיות, או שמאפשרים לעולה החדש לרכוש דירה באופן עצמי ולצורך כך נותנים לו הלוואות כספיות בתנאים נוחים ומסייעים לו בעצה איך לרכוש את הדירה באזור הרצוי לו.

העולים כיום מקבלים תנאי רווחה

עד כאן שיחזורנו בקצרה תהליך של צורות קליטה שנעשו בתקופות שונות. לא סתם פתחנו בכל הסיפור הזה, ברור לכל, כי מוסדות הקליטה של היום פועלים על פי קריטריונים של קליטה שנתגבשו תוך כדי עבודה במרוצת השנים שעברו, תוך הוספת ידע ונסיון עם כל גל עליה שהגיע ארצה וקליטתו. כאשר הבסיס הכספי הנדרש נמצא איך שהוא ואינו מהווה בעיה מיוחדת, מה שלא כן היה בתקופה של שנות החמישים וראשית העלית שלאחר קום המדינה.

כאמור, כיום יכול העולה החדש לקבל דירה מרווחת ומודרנית שאינה נופלת מכל אותן דירות הנרכשות על־ידי האזרחים הוותיקים בבתים משותפים. הדירות הנמסרות לעולים, אם כן, מותאמות למספר הנפשות של המשפחה. יחד עם זאת, מאפשרים כיום לעולה לרכוש בתנאים נוחים ומיוחדים מוצרי צריכה ביתיים כמקרר, תנור בישול ואפיה, טלוויזיה וכיו"ב. מובן שלא נפקד מקומה של המכונית החונה ליד הבית במגרש החניה שנבנה במיוחד למטרה זו ושקנייתה של המכונית ע"י העולה אינה כרוכה בהוצאה כספית גדולה בגלל הפטור ממסים, המוענק לעולה החדש.

בהשוואה לתנאים שהיו פעם ולאלה הקיימים כיום בכל האמור לקליטתו של העולה נוצר פער עצום בדרכי הקליטה של אז והיום והבעיות מתחילות דווקא כאן. אילם עולים שהגיעו ארצה בשנות החמישים ואשר חלק לא קטן מביניהם עדיין מתגורר באותם מבנים סטנדרטיים שלעתים לא קיים בהם אפילו דוד חימום לרחצה. אלה שעדיין חיים באותו שיכון שנבנה בשנות החמישים — ללא תיכנון סביבתי, ללא גינון, ללא מגרשי משחקים לילדים. הפכו במרוצת השנים ובמקרים לא מעטים אותם עולים להיות בעייה חברתית וסוציאלית הטעונים טיפול מיוחד.

המדאיג מכל זה היא עצם העובדה, שלעתים אנו מוצאים שיכוני עולים חדשים שהוקמו בהם בתים בני קומות מודרניים. עם תיכנון סביבתי מרשים. כשלידם מגרשי חניה בהם חונות מכוניות „מגונדרות" בשלל צבעי הקשת לצד אותם שיכונים ישנים שנבנו בשנות החמישים. דבר המבליט את הוותיקות ואלה החדשות. ונוצר מעין הבדל מעמדות המהסיס שיכבה לא קטנה של אזרחים, תרואה בכך הפלייה.

טבעי הוא, שכאשר רואה העולה הוותיק את הטיפול וההשקעה הכספית הגדולה המושקעת בעולה החדש ובאיזה תנאים קולטים אותו בהשוואה למה שהוא קיבל בזמנו מעביר בו הדבר מחשבות על קיפוח ואי־צדק, והדבר בא לידי ביטוי בקנאה המופנית על־ידו כלפי החדשים ובהתנכרות אליהם.

אחת השאלות שחוזרת ונשאלת על־ידיה וותיקים — מדוע כיום נותנים הכל ובעבר נתנו שיכונים ובתים „לוכים? אלה מבין הוותיקים שנכנסו בשיכונים וכשכונות קבלו על כך שנעשה להם אי־צדק וכי הפכו אותם למקרי סעד ולחברה בעייתית כאשר מלכתחילה ניתן היה לדבריהם לצפות את הנולד. משאלה אחת בפיהם לתקן את המצב ולשפר את תנאי הדיור שלהם.

אך יחד עם זאת אי־אפשר לפסוק שלא נעשה כלום בתחום זה וכי המוסדות לא עשו לשיפור תנאי הדיור. האמת היא, כי נעשו פעולות בתחום זה ועדיין ממשיכים לעשות כמעט ללא הפסק. אך נראה שזה אינו עונה על הדרישה.

לנוכח המצב הכלכלי שנוצר לאחרונה בארץ נראה שהתשובה לכל השאלות בתחום זה רחוקה עדיין מפתרון. אך יחד עם זאת, מן הראוי לציין שעל חלק משאלות של המשתכנים הוותיקים מצאה דווקא חברת „עמיגור" תשובות כאשר החלה בפעולותיה במחצית שנת 1972. כחברה שהוקמה על מנת לנהל נכסים של הסוכנות היהודית והמגבית המאוחדת. כאשר הנהיגה חברה זו שיטת עבודה בין אנושית, תבנויה על הטיפול בבעיות חברתיות וטיפוח סביבתי בצד הניהול של הנכסים. על מידת הצלחתה של החברה הזו ודרכי עבודתה החדשניות ריאיינו, כאמור, את המנכ"ל ואחד ממנהליה הבכירים. שהוא גם הממונה על יחסי הציבור.

[...]נת 1976/7 - העמקת שירותיה של „עמיגור"

[...] עם משה לנדאו, מנכ"ל חברת „עמיגור"

[illegible]

שמה את הדגש על כך ואף חיזקה את ידינו לפעול בישובים בהם יש לנו נכסים. בתחום ובמישור החברתי במקביל לפעילות במישור הפיזי, כתוך כוונה שהדבר יתרום לרווחתו של התושב. אנו חושבים, אומר לנדאו, כי בשנת 1975־6 לא יהיו בידינו תוכניות מגובשות בנושא זה, אך בהחלט קיימת תשתית רצינית וטובה. יש בדעתנו לארגן בכל בית ועדי בתים, שמתפקידם יהיה לנהל את הבתים, עלינו יהיה לעודדם לכך לשמור על המיבנים שלהם ועל הסביבה. יצירת תא חברתי שכזה, תוך סיוע מצידנו על־ידי שיפוץ. המקלטים, טיפוח הגינות שמסביב לבתים, שמירה על נקיון וסדר יסייע ללא

משה לנדאו
מנכ"ל חברת „עמיגור"

כל צל של ספק בקידום החברתי. כן במטרתנו לדאוג לכך שלנוער תהיה פעילות חיובית ותורמת. בשעותיו הפנויות במועדונים. תוך ארגון חוגים שונים, אם בשטח האמנות והאומנות, ספורט, משחקים, תזמורות נוער וכיו"ב. בפעילותנו בתחום זה אנו מקווים להגיע למקסימום של תוצאות. כאשר נפגוע על ידי כך את הנוער לאפיק קונסטרוקטיבי. רעיון זה לא בא במקרה, אומר לנדאו. התרכזנו בפתרונות הפיזיים, כאשר קיבלנו את הרכוש. עם הקמת „עמיגור" היו ברשותנו 30.000 דירות לניהול. חלק מהן טופלו חלק נוסף, כי שליש מהאוכלוסיה אז גרה בתנאי תת־דיור. כיום, לאחר שיש לנו כבר כ־40.000 יחידות־דיור המנוהלות על־ידינו, רק 5000 מכלל האוכלוסיה שונים, עדיין פתרון.

נתונים בסיסיים לפעולות החברה

אם כבר ציינתי קודם לכן שכלל היחידות (הנכסים) העומדות לרשותנו עד אפריל 1975 מגיע ל־55.571 דירות, אציין פרטים על פעילותנו. בתחום הטבת תנאי הדיור, פתרונות שניתנו (בניה, מגורת) בתקציבים של 72/73 — 73/74 — 74/75 היו כדלקמן: בדירות חדשות ניתנו 1.575 פתרונות דיור, בדירות משופצות ניתנו 4.390 פתרונות דיור. כאשר נכלל בתוך זה 1.651 דירות לזוגות צעירים ומעוטי יכולת. בהוספת חדרים ניתנו 931 פתרונות ובסך הכל ניתנו בשנים אלו 6.896 פתרונות כהטבת דיור.

בתחום פתרונות הדיור בבניה: דירות חדשות 1.308 חדרים נוספים 680, דירות מתפנות צמודות — 953, בסך הכל פתרונות דיור בבניה הגענו ל־2.950.

בתחום פתרונות דיור שבתיכנון מתקציב 1975/6: דירות חדשות — 457, חדרים נוספים — 689, דירות מתפנות צמודות — 400. בסך־הכל פתרונות דיור בתכנון מתקציב 1975/76 — 1.271 פתרונות דיור.

אם כן, הגענו ל־11.117 פתרונות דיור בכל אותן צורות שהזכרנו — מציין המנכ"ל. מן הראוי לציין, כי עם תום הבניה של דירות חדשות, חדרים נוספים, דירות מתפנות צמודות ופתרונות דיור שבתיכנון מתקציב 1975/76, תפתור חברת „עמיגור" את כל בעיית צפיפות הדיור בישובים שבטיפולה.

בהמשך דבריו עמד מ. לנדאו גם על תקציב הפיתוח, החל משנת 1972/73 ועד ל־1975/76. תקציב הפיתוח, לדבריו, הורכב על־ידי השתתפות הבעלים, מהלוואות והשתתפות הרשויות המקומיות וכאשר כל התשתית הראשונית לביצוע עבודות הכבישים, המדרכות, התאורה, מגרשי המשחקים, פינות הירק, תשתית אשר תשלם עם גמר ביצוע התקציבים לשנים הנ"ל. היקף העבודות שיבוצעו בעזרת תקציבים אלה יגיע לכ־63 מיליון לירות לערך.

באחזקה שוטפת השקעות־יסוד בשלוש השנים שחלפו, דהיינו: 1972/73, 1973/74, 1974/75, בוצעו עבודות בהיקף של עשרים מיליון לירות לפי הנתונים הבאים: 20.000 דירות, אוחזקו באחזקה שוטפת (טיוח חוץ, חדרי מדרגות וכו') בהוצאה של 6 מיליון ל"י. 5000 דירות מתפנות שופצו בהוצאה של 6.5 מיליון לירות. 2.300 דודים חשמליים הותקנו בהוצאה של 2 מיליון לירות. 6.000 דלתות פנים הותקנו בהוצאה של 1 מיליון ל"י. 5.000 ממ"ר מסתורי כביסה הותקנו בהוצאה של 1 מיליון ל"י. 200.000 ממ"ר גג איטום, תיקון וזיפות בהוצאה של 1 מיליון לירות (הסך־הכל של אחזקה שיטתית הסתכם, כאמור, בעשרים מיליון לירות).

מ. לנדאו מאפשר לנו לציין גם בנושא בתחום הגבייה, מתוך סך כולל של חיוב במשך כל שנות פעולתה של „עמיגור" היו חייבים סך של 48.401.051 ל"י והגבייה הסתכמה ב־44.065.289 ל"י ממוצע של 91.1 אחוז גבוה לכל שלוש השנים. רצוננו עם זאת, שאחוז הגבייה בשנת 1974/75 הגיע ל־95.1 אחוז לעומת 81.7 אחוז בשנת 1972/73 ו־93.0 אחוז בשנת 1973/74. באותו חומר שהומצא לנו לעיון, מצאנו כי גם בשטח הגבייה משכנתאות נעשתה עבודה יעילה וסורית. בשנת 1974/75 ניתנו ל־1.669 הלוואות משכנתא שהגיעו לסכום של 4.093.773 ל"י והגבייה מהלוואות אלה הגיעה ל־4.301.719 ל"י שהם 105 אחוז. בהשוואה לשנת 1973/74 בה ניתנו הלוואות משכנתא ל־705 לווים בסכום של 902.388.— ל"י וגבייה בסכום של 938.236.— ל"י שהם 103.9 אחוז.

מן הראוי לציין, כי חברת „עמיגור" פועלת בשטח הגבייה באמצעות הבנקים ואינה מפעילה גובים. הצלחתה של הגבייה הגבוהה נעוצה בכך שהחברה עושה בין הדיירים פעולות הסברה תוך כדי פעולות חברתיות אחרות. שהם מקווי מדיניותה של החברה בכל האמור בניהול הנכסים שנמסרו לניהולה.

פעילות צוות השדה

בשנת 1975 נותרו כ־4500 בעיות של פתרונות דיור. מהן 3000 בעיות צפיפות של משפחות מרובות ילדים, וכ־1500 בעיות של משפחות בדיור ארעי. כיום נמצאים בבנייה כ־4000 פתרונות. כך שלשנה הבאה נתמודד בכ־500 פתרונות לדיור ארעי — רוב הבעיות של עולים קשישים. אולם עלינו להמשיך ולהתכונן לפתור בעיות צפיפות כבר בעתיד הקרוב ביותר. הילודה בקרב משפחות מרובות ילדים היא גדולה. באשדוד למשל מתהווה בעיה כזו אחת ליום, דהיינו למעלה מ־300 לשנה, וכמובן קיימות ערים נוספות. שנת 1976/7 תעמוד בסימן של תקיפת יתר והעמקת שירותיה של „עמיגור", אשר תפעל בכמה מישורים!

טיפול בנוער, בקשישים ובעקרות־הבית, ביצוע בדיקת שירותים ומיסותית בשכונות, בניית חנויות ומרכזונים בשכונות הזקוקות לכך והשכרתן בדמי שכירות נאותים וכן החלפת מועדונים ארעיים במועדוני קבע — כל זאת בעזרת הסוכנות היהודית ומתקציביה.

חברת „עמיגור" הקדימה למעשה את המדינה במספר שנים בכל האמור בפעילות הנעשית על ידה בתחום הטיפול בבעיות החברתיות והאנושיות, מציין המנכ"ל, ועשינו זאת מטעם פשוט — „התלבשנו על הנושא", עשינו את שעשינו בכוחות ובאמצעים עצמיים ובאהדה ניכרים. נותרו עדיין מספר בעיית דיור הקשות במיוחד ופתרונן ועודים אחרים הדורשים את פתרונם. במגמה לשנות יעדים וזאת לנוכח האתנגים האיכלוסיים המיוחדים, אנו נעזרים בכל ועדות האיכלוס, המרכזית, האזורית וכן עם גורמי השיכון והקליטה. אך אם ארצה לסכם את הנושא הרי צעלי לציין שחברת „עמיגור" היא כיום החברה „המובילה" בתחום זה — מסיים את דבריו מ. לנדאו.

שיחה עם יוסף רזיאל, דובר החברה ומנהל האגף לתכנון ופתוח חברתי

חלוצי הטיפול בגורם החברתי

לנוכח פעילותיה הברוכות של חברת „עמיגור" במשך שלוש שנות קיומה בתחום ניהול נכסי הסוכנות, ב־14 ישובים בארץ שהיו קודם לכן בניהולה של חברת „עמידר", ובמיוחד לנוכח הניסיון שצברה חברה זו בשיטת הטיפול בגורם החברתי־אנושי כגורם מסייע, מחנך ומועיל לכלל ולפרט כאחת, שיטה שחברה זו נחשבת כחלוצה ביישומה הלכה למעשה, פנינו איפוא ליוסף רזיאל ממנהליה הבכירים של החברה והנושא גם תיק יחסי הציבור, וביקשנו גם אותו לספר לנו על דרכה ומכלול פעולותיה של „עמיגור" מנקודת השקפתו.

בחב' „עמיגור" אנו מצפים שגם האזרח יהיה מעורב ומעורה בעניני הקהילה. ולצורך זה אנו משקיעים בו ובביתו שהוא גר בו. אנו עושים הכל כדי להקל עליו את החיים בביתו ובסביבתו. בעצם מה זה הטבת תנאי דיור? שואל ומשיב רזיאל. הטבת תנאי דיור פירושה התמודדות מתמדת עם הבעיות ובהחלט שצריכים לעשות זאת, אי־אפשר לדבר עם האוכלוסיה של פערים חברתיים. בטרם שנתנו להם בתחילה „תרבות־דיור" וזו למעשה פעולה חברתית. אם נתת להם תרבות־דיור, אז, אתה יכול לדבר אתם על פער וכיו"ב. בתחום זה כוודאי שעשינו הרבה וזה מתחיל בחינוך — האשה, הילד, והמבוגר. כאשר אנו מנחים אותם לנהוג בדרך הרצויה והראויה על־ידי הקמת מועדונים. מסוגים שונים — מועדון לעקרת הבית בו קיימת גם מכבסת ועד שהמכבסת מתכבסת, מחליפה האשה דברים עם חברותיה. זה טוב וזה תרבותי. כך נוצר הקשר בין אשה לרעותה וככך גם לומדים להיות בצוותא בתוך קהילייה.

היחידה של רכזים לעבודה חברתית

כידוע, יוסף רזיאל עשה מספר שנים בארץ בשליחות המגבית המאוחדת ואף עשה בשליחויות אחרות כנציג ישראל בארה"ב. לדבריו, בארצות־הברית אין דבר כזה שאדם פטור מתשלום שכר דירה. משרד הסעד המטפל באדם נזקק והמשלם לו קצבת סעד, לוקח בחשבון שעל האדם לשלם שכר בעד הדירה שהוא גר בה, וכאשר על האיש לשלם את שכר הדירה, הוא יודע שאינו גר בחינם. לכן, הגישה הנהוגה אצלנו בארץ, שמוסדות את מקבל הסעד מתשלום שכר הדירה, אינה חינוכית ואינה טובה, לא לאורח ולא למדינה. וכל שכן לא לחברה המטפלת בניהול נכסים וגבייה.

לגבי האפשרות של הקמת יחידה לטיפול בבעיות קהילתיות, אומר רזיאל כי עד עתה לא הוקמה יחידה כזו, והכושר של החברה להתמודד בבעיות באה משום הגברת התודעה בנושא. לדבריו, המעורבות בבעיות חברתיות בכל ישוב תלך ותגדל. כבר עתה הקימה החברה יחידה שהיא אמנם קטנה בשלב זה ומונה רק שמונה איש, הנקראת „רכזים לעבודה חברתית". חבריה של יחידה זו אינם צמודים לסניף אחד אלא לכמה סניפים, ותפקידם לתאם בין הגורמים העוסקים ברווחה חברתית, מנסים להגיע עם חבריהם בצוותות שבסניפים אליהם הם צמודים, להנחות אותם ולעזור להם בתחומים אלה מבחינת המעורבות של „עמיגור". ב־1975 יזמנו הקמתן של ועדות גם או ועדות תיאום ביניהן ולבין הרשויות המקומיות לשם עבודה חברתית כאשר יו"ר הועדות האלה הינו בכל משמשים ראשי הערים והמועצות, כמו־כן שותפים לועדה גם משרד הסעד והקליטה החברה למרכזי תרבות וספורט ומכונה „מתנ"סים". אנו משתפים גם את מועצות הפועלים וכוונתנו שכל גוף הפועל בקהילות יהיה שותף לנו, לא תמיד זה קורה שיש שיתוף כספי.

קיימים אצלנו 13 תקציבים נפרדים להפעלת העבודה החברתית, אומר יוסף רזיאל והם מחולקים לתחום העבודה בין הנוער, עקרות הבית, קשישים ומבוגרים, עולים ונושאים של תרבות וחברה, טיולים, עזרה לנזקקים לחינוך העל־יסודי ובגבה. סך כל התקציב של השנה, הגיע לשניים וחצי מיליון לירות — חלקה של „עמיגור", כאשר השניים ורבע המיליון מפעילים למעשה למעלה משישה מיליון לירות בכל המקומות על־ידי השתתפות הגורמים האחרים.

ראוי לציין כי התקציב לנושא זה, הסך במרוצת פרק זמן קצר לתקציב רציני ממנו נהנים רבבות של אזרחים מכל שכבות המינים והגילים. כפי שכבר צוין, „עמיגור" פעלה ופועלת לא רק באחזקה ובניהול אלא גם בתחום דרכי האנוש והחברה של דיירות. כחברה הפועלת בכספי הציבור, חשה הנהלת החברה שהוטלה עליה משימה ותפקיד על־ידי העם בארץ ובעולם לשיקום וקליטה לטמון של המשפחות והכורדים המתגוררים בדירות שבניהולה. תהליך הקליטה אינו מסתיים בתוך ארבע הקירות של הדירה. קליטה חברתית ופיתוח החיים הקהילתיים הם תנאי מוקדם ליישוב מחדש ולשיקום מלא.

מובן, שהעבודה אינה יכולה להיעשות רק בידי „עמיגור", החברה יכולה להיות שותפה לצוות ולהושיט יד מסייעת בכל מקום ובכל עת. אף על פי כן, נטלה החברה את היוזמה בכינון „ועדות" על"י לתיאום העבודה הקהילתית המבוצעת על־ידי גופים מקומיים ולאומיים ולתיאום העבודה המתבצעת על־ידי כל הגורמים השונים.

פנתרים שחורים או אדומים?

(המשך מעמוד 9)

ישמות. לא הייתי חולה. החרמתי את הוועידה, מפני שלדעתי היה אז בתנועה הרבה זבל, אשר לשמחתי, נופה בינתיים"...

דברים חמורים יותר על רקע הנושאים ה־מדיניים, אומר פעיל בולט אחר של ה„פנתרים" המקוריים, אשר בינתיים, לאות מחאה, פרש מן התנועה. זהו ויקטור תייר, עסקן רפ"י ל־שעבר בקריית־גת, שעבר לתל־אביב, לאחר שהצטרף ל„פנתרים" והוא עד היום אחד משלו־שת נציגיהם במועצת־פועלי־תל־אביב.

עם פירסום פרשת ה„פנתרים" ואש"ף ב־פריז, כינס תייר מסיבת עתונאים והודיע על פרישתו מהתנועה בשל „הנטיות השמאלניות" שהיא מגלה. לדעתו, הוא כינה את שני השלי־חים לצרפת „בוגדים" בתנועה, ובמקביל פנה לוועדת־הביקורת של ההסתדרות, בתביעה להכיר בו ובכמה מחבריו כמייצגי התנועה. לאחר דיון, פסקה הוועדה שלתייר ואנשיו מגי־עים 25% מהייצוג ומהמימון. (החלטה זו לא הופעלה עד היום שכן היא מהווה נושא לדיון משפטי שעדיין לא הסתיים).

שלום כהן טען השבוע כי תייר פרש בגלל סיכסוך אישי וניסה להמעיט בחשיבות הצעד שעשה. אולם, נראה, שדווקא עכשיו, כש„הפנת־רים" מנסים להפוך לגורם פוליטי בעל משקל הדן באפשרות לשתף פעולה עם גופים פוליטיים אחרים ובעיקר „יעד" ו„מוקד" — איתם מת־נהלים עתה מגעים חשאיים), מדאיגה הפרישה לא מעט את הנהגת התנועה. ויקטור תייר עצמו ממשיך לפעול בשם „הפנתרים השחורים", ב־עיקר באזור תל־אביב. בשיחה עמו השבוע, עמד על כך, שהקרע בינו לבין שלום כהן הוא על רקע אידיאולוגי. „הפנתרים מעולם לא החליטו לעסוק בענייני מדיניות וביטחון", הוא אמר. „היתה לנו מטרה משותפת, להביא לצימצום הפער החברתי — ותו לאו. כאשר שלום כהן וכמה מתומכיו התלבשו עלינו", הם הזניחו את המטרה העיקרית, והם עוסקים בעיקר בפוליטי־קה גבוהה, שהיא לא מעניינו. מספר התומכים בשלום כהן קטן מכפי שהוא טוען. אנחנו עוס־קים, בעיקר, בטיפול בנוער שוליים. אם יבוא גוף כלשהו שיתחייב לתת לנו אמצעים למשימה זו, אני מוכן לחתום היום על התחייבות שלא נרוץ לבחירות לכנסת. אני לא דון קישוט ויודע למה אנו מסוגלים".

לבחירות להסתדרות, לעומת זאת, מתכונן תייר להציג רשימת מועמדים משלו.

תהליך ההתמסדות של תנועת „הפנתרים השחורים" אינו מבטל את אלמנט האלימות שהתלווה לפעולותיה בעבר. שלום כהן, האידי־אולוג של התנועה, מתנגד כיום, לדבריו, לשי־מוש באלימות. אולם הוא מביע חשש, שלא יהיה מנוס ממנה בעתיד. בעבר, בעת ההתנג־שויות עם המשטרה, היו בין חברי המרכז שהציעו לפנות לדרך של אלימות קיצונית. אחרי סירובו הראשון של נשיא המדינה לחון את צ'ארלי ביטון, היו גם כאלה שהציעו לחטוף את אחד משרי הממשלה ולהחזיק בו כבנ־ערובה, עד לשיחרורו של צ'ארלי. בין התומכים הנלהבים בהצעה זו היה דני סעיל, פעיל „הפנת־רים" מרמלה, החשוד בשיתוף פעולה עם חוליית מחבלים באזור חברון ובאספקת נשק שנגנב מצה"ל, לאותה חוליה (סעיל נמצא כיום ב־גרמניה).

בסופו של דבר הצביעו רוב חברי המרכז נגד תוכנית פאנטאסטית זו, אולם, כאמור, נראה שהאלימות נשארה אחד האמצעים, אשר אם לא לנקוט בהם, לפחות לפי שעה מתכוונים הפנתרים להמשיך ולאיים בהם.

גם אלה מ„הפנתרים" המסתייגים לכאורה משימוש בכוח מזכירים אותו בדבריהם. כשה־נוסח כמעט זהה תמיד „תראה, אני נגד אלימות, אבל בשכונות צומח דור חדש של נוער מצוקה והוא הרבה יותר קיצוני ואלים ולוחץ כ לפעול בכוח, ומי יודע לאן זה יוביל..."

כיום, שטח הפעולה העיקרי של „הפנתרים השחורים" הוא בקרב ריכו לים של פועלים ובקרב חברי וועדי פרט לפעילות קבועה בוועד־הפועל של ה רות (שבו יש לתנועה שלושה נציגים) ו מועצות פועלים (תל־אביב, באר־שבע, ע מונה), מנסים „הפנתרים" ליצור קשר עם צות עובדים חזקות, „הנותנות את הט תחום יחסי העבודה. איש לא התפלא לרא שלום כהן משתתף בדיונים שהיו באשדו בו הוטל עונש המאסר על יהושע פר לא התפלא, משום שפעילי ה„פנתרים" דרך קבע בכל אירוע חריג, שיש לו נגן ש

נראה שדבהים בוטים נגד הממסד ה הקיים, שנשמעו באחרונה מפי מנהיגי לים כמו יהושע פרץ ומנהיג הימאים ה משה לוי, מעודדים את מנהיגי „הפנתרים" שיתוף פעולה עם קבוצות עובדים גדולו לות השפעה. שלום כהן טען באוזנינו, הוא מתכוון להציג את מועמדותו לכנסת, נראה, כי אם הדיונים הנערכים עתה עם ו„מוקד" יולידו גוף פוליטי חדש בעל התמודדות, לא יעמוד כהן מן הצד, תורכב רשימת המועמדים.

*

(כתבה רביעית ואחרונה בסידרה)

חזי שקלים מכסה את חיפה בשטיחים

אינכם חייבים להיות דווקא חופאים כדי ליהנות משרותיו של חזי שקלים. חזי מודיע כי מעתה, כל הפעילויות של חזי שקלים מרוכזות אך ורק בכל־בו המרכזי „חזי־שקלים" בחיפה ברחוב הרצליה 6 וזאת בכדי שתושבי חיפה וצפון הארץ יהנו משירותו המקצועי האישי של חזי שקלים!
בואו לכל־בו המרכזי של חזי שקלים ותיהנו מהמבחר העצום של שטיחי כרמל ושטיחי יבוא. אם יש לכם שטיח ישן — חזי יקבלו כחלק מהתשלום עבור חשטית החדש שתיקנו. אם תרצו — גם שטיחים מקיר אל קיר יתקין חזי בדירתכם. ועל מחלקת הוילונות (תפירה והרכבה) והטפטים של חזי שמעתם? חזי וחצוות המקצועי שלו יתן לכם שרות מקיף בשטח הדקורציה וזאת ברמה בינלאומית. אצל חזי שקלים תקנו רק מה שרצוי ומתאים ביותר.
כדאי מאוד להכנס לחזי שקלים למרכז, ברחוב הרצליה 6, כי המבחר והמחירים — ללא תקדים וללא כל תחרות.

CARPETS שקלים חיפה, רח' הרצליה 6, טל. 645514

הכל־בו המרכזי לשטיחים וילונות וטפטים

סטודיו כרמי־שפי

שכלול בלעדי בתנורי A&G אוטומטיק
שני תאי אפיה בשתי שיטות אפיה שונות

מה יש לומר?!
על תנורי A & G אני סומכת מאה אחוז. במטבח של אמא הוא עומד 25 שנה, והיא נהנית ממנו עד היום.

A&G
המפעל הותיק למוצרי חשמל וגז.

חולון רח' שנקר 39
טל. 843163 844277
תצוגה תל־אביב:
סלון ניצן, אלנבי 119

חדש בארץ –
כפיר

סולית הפולי־קרפ הנושמת מפוליאוריטן
- ✶ הנעל קלה ונוחה
- ✶ הסולית אינה משתפשפת
- ✶ חיבור הרמטי לגפה
- ✶ הרגל אינה מזיעה

להשיג בחנויות הנעלים המובחרות

לצעוד ולהעפיל בנעלי בריל

ירושלים: פריימן את ביין; קומפורט; אחים פרידמן. תל־אביב: פנגרנץ; עזורי; נימרוד; מיקולינסקי אלנבי. רמת־גן: שולי נעליים; מקסים; עזורי. חולון: נעלי נעורים. רמלה: נעלי יונלה. הרצליה: נעלי אריה. פ"ת: נעלי פוני. חדרה: נעלי אביב. טבריה: נעלי עדין. באר־שבע: נעלי ניזרית; נעלי שוק. ראשון־לציון: נעלי ימפולר; נעלי זהבה. בת־ים: נעלי טופז. רחובות: נעלי חן; נעלי באום. טירת הכרמל: נעלי ברנה. חיפה: נעלי צוריאנו; נעלי שיינטוך. נהריה: נעלי אוניון.

מעליות סיצ'ים ישראל

טלפונים: 37810 — 912110.

הקץ לג'וקים

חיסול חרקי תבית עם אחריות לשנה

תל־אביב	03-449654 —
	03-450264
אשקלון	051-3019 —
חיפה	04-522856 —
ירושלים	02-226618 —
טבריה	067-50488 —
אילת	059-3298 —
באר־שבע	057-72071 —

בפוקוס אגרונום רשיון משרד הבריאות 18

קוסמטיקה לנעלים?

*אפשרי בהחלט!

גרפיקה

נפתחים קורסי ערב בתל־אביב

דורי ניסן (נוי)
בית־ספר לספרות נשים

בפוקוס משרד העבודה ובהמלצת אגוד הספרים
לקוחות מתקבלות בין 8—9
ת"א, אלנבי 48, טל. 52983

שמלות הריון
MASHA ✶ מאשה

חליפות, מכנסיים, טוניקות, סרפנים, שמלות, מקסי, בגדיים וחוף.
תל־אביב, רח' המלך ג'ורג' 8א, קומה ב'.
פתוח כל היום ללא הפסקה. טל. 282515

רהיטים וספריות

חולון, סוקולוב 120, טלפון 821610

גבי קורה

פונדק הציידים

- ✶ מבחר סלטים וממולאים
- ✶ מאכלי צייד עונתיים
- ✶ דגים ופירות ים
- ✶ בשר בתנור ✶ גריל פחמים
- ✶ כל שבת חמין צ'ולנט + קשקע

רח' טירקין 4, גבעתיים. טלפון: 28200
(ליד ככר נח)

מהפכני!
מכון מרקו מחזיר לך את שערותיך לצמיתות

אם את בהריון

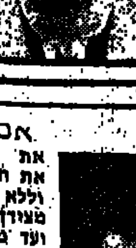

בימבו

בוטיק למידות גדולות
עד גודל 54
מבחר גדול של מעילים, חליפות, חצאיות, שמלות ומקסי במודלים החדישים ביותר
עשויים מבדים נחדרים אקסקלוסיביים
אופנת זייפר
תל־אביב, רחוב בן־יהודה 102

4 צילומי תעודה מעולים תוך 15 שניות בלבד

עם Miniportrait הפלא הנפלא של Polaroid

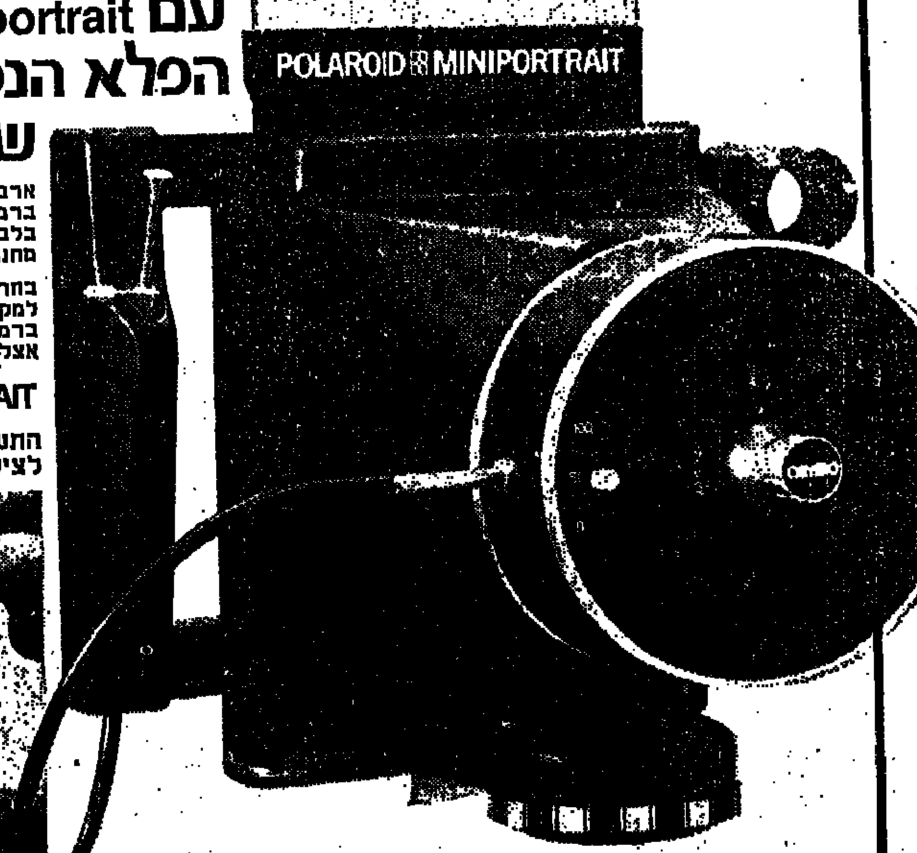

ארבעה צילומי פספורט מעולים, ברמה של צלומי סטודיו - תוך 15 שניות בלבד - תוכל לקבל אצל כל אחת מחנויות הצילום המופיעות במודעה זו.

בחר לך את הסטודיו הקרוב למקום מגוריך או לעבודתך, היה בטוח ברמת הצילומים, היא תהיה נפלאה אצל כל אחד מהם.

POLAROID MINIPORTRAIT

התשובה המהירה והטובה ביותר לצילומי תעודה בין רגע.

"Polaroid" is A Registrated Trademark of the Polaroid Co., Cambridge, Mass. U.S.A.

צלמים בעלי מיניפורטרט

אזור תל־אביב והסביבה
פוטו ביאלר משה, אבן גבירול 145, 457539
פוטו בן אבי, אבן גבירול 105, 227443
פוטו יהודה, בן־יהודה 13, 58404
פוטו לינהוף, אבן גבירול 12, 257589
פוטו סלמן, אלנבי 32, 58655
פוטו אלה, אבן גבירול 183, 447435
פוטו מרטה, דיזינגוף 85, 287310
פוטו פוסט, אלנבי 122, 612204
פוטו קלורית, אבן גבירול 80, 231666
פוטו יצחק, אבן גבירול 61, 262750
פוטו רקוטש, נונטיפיורי 30, 613575
פוטו עמילוי, שינקין 62, 625101
פוטו נורטון, אלנבי 26, 55754
פוטו נאגיי, נוה־שאנן 22, 36196
פוטו מקסים, אבן גבירול 81, 246013
פוטו קוסמוס, טשרניחובסקי 1, 52954
פוטו אליהו, סלומון 12, 36193
פוטו תל־אביב, דיזינגוף 93, 245735
פוטו כבר לונדון, ככר לונדון, הירקון 88, 57806
פוטו ברגר, בנרשוב 9, 283671
פוטו צופי, אלנבי 19, 56355
פוטו פסג, אלנבי 111 (בפסג'), 623828
פוטו אפולו, לה־גרדיה 76, יד־אליהו
פוטו ישיקה, אבן גבירול 1, 220141
סטודיו 3, שד' העצמאות 67 בת־ים, 885305
אולפני צילום אריה, שד' העצמאות 67 בת־ים, 884312
פוטו סימן טוב, ההסתדרות 169, חולון, 851428
פוטו אקסא, אילת 36 חולון, 852303
פוטו שדה, ביאליק 124 ר"ג, 738302
פוטו יונה, ביאליק 47 ר"ג, 723484
פוטו 58, ביאליק 58 ר"ג, 726779
פוטו ברא, הרוא"ה 3 ר"ג, 720844
פוטו רון, ז'בוטינסקי 127 ר"ג, 793715
פוטו נוי, ביאליק 37 ר"ג, 738915
פוטו פרסמן, ביאליק 76 ר"ג, 726721
פוטו הדר, כצנלסון 118 גבעתיים, 730976
פוטו קיראוו, מרכז קיראוו, 758178
פוטו פוקס, חיים עוזר 32 פ"ת, 912548
פוטו אורון, ההגנה 25 פ"ת, 913817
פוטו גלנר, ההגנה 10 פ"ת, 912553
פוטו צילומון, סוקולוב 62 רמת־השרון
פוטו השרון, טרומפלדור 5, נווה־מגן 472830

אזור הדרום
פוטו ראשון, רוטשילד 25, ראשל"צ, 946991
פוטו יונה, רוטשילד 36, ראשל"צ, 941289
פוטו גבעון, מרכז ראשל"צ
פוטו אוניברסל, הרצל 36 לוד, 962320
פוטו אומנות, הרצל 173, רחובות 952559
פוטו מימוזה, הרצל 126, אשקלון, 051-3037
פוטו משה, מרכז מסחרי אפרידר, אשקלון, 051-2668
פוטו גיל, צה"ל 4 אשקלון, 051-2925
פוטו גה, פרטק, מרכז נפתי, אשקלון, 051-3603
פוטו ספורט, מרכז עתיקות, אשקלון
פוטו ארמונה, מרכז מסחרי אשדוד, 055-23122
פוטו חיים, מרכז א' חנות 53, אשדוד 055-25554
פוטו אלי, הראשונים 192, אשדוד, 055-31396
פוטו אנזי, קרית־גת
פוטו ז'ק, העצמאות 36 ב"ש, 057-6532
פוטו סטודיו 2000, מרכז אורן, ב"ש
פוטו ספורט, ב"ש, 057-78478
פוטו מקסים סלומון, אילת, 059-3796
פוטו אלמוג, מרכז „עציון" אילת
פוטו בתיה, שבטי ישראל 2 נתיבות, 057-94106

אזור ירושלים
פוטו פריזמה, יפו 44, 02-234796
פוטו ניסים, יפו 97, 02-234545
פוטו מגדלור, יפו 36
פוטו אלן, יחזקאל 26
פוטו גליה, הלני המלכה 7, 02-228630

אזור חיפה והסביבה
פוטו רייכשטיין, העצמאות 49, 04-663118
פוטו ברנה, החלוץ 31, 04-664137
פוטו מרדכי, הרצל 43, 04-663784
בית הצילום, קיאט 2, 04-661608
פוטו חנין, הנביאים 7, 04-660175
פוטו קליינמן, יפו 82, 04-521762
פוטו אופטיק סטאר, החלוץ 18, 04-669147
פוטו מרק, החלוץ 28
פוטו כהן, חיים 6, 04-645583
שרותי צילום זום, ציון 13, נוה שאנן 04-226634
פוטו יונה, יחיאל 18, 04-660620
פוטו הגליל, ככר פרחי 13, עכו 04-910774

אזור הצפון
פוטו ספורט, מרכז מסחרי, רסקו 16 בית שאן, 065-88524
פוטו אסתר, ארלוזורוב 17, עפולה, 065-22975
פוטו אופטיקה עמרמי, בנין רסקו טבריה, 067-20280
פוטו מרכז חרמון, קרית־שמונה מרכז, 067-40249
סטודיו חיים, מרכז מסחרי מגדל העמק, 065-40743

חידון הסמלים של ידיעות אחרונות

איך להשתתף בחידון

סמלים: כפי שתראה מורפסים בעמוד זה סמלים וסיסמאות ר מתחתם מספרים, ובי עמוד ממול הסברים לסמלים וליד כל הסבר מספר. עליך כמצוא — ולציין ב' רשימה (תלוש), מספר ההסבר לסמל המתאים. את הפתרונות יש לשלוח לת.ד. 9155 ת"א, עבור חידון סמלים.

זהו החמישה־עשר בסדרת ה־חידונים המתפרסמים בגליונות ימי שישי של „ידיעות אחרונות". וכותך להשתתף בכולם. אתה יכול ישלוח לנו תשובותיך לחידון אחד, לכמה חידונים או לכל החידונים ברצונך השנה יוגרלו בין המשיבים נכונה עשרות פרסים יקרים וכן פרסי ביניים שבועיים. כל פתרון יש להכניס במעטפה נפרדת.

עובדי „ידיעות אחרונות" ומשפחותיהם וכל הקשורים בחידון, — אינם רשאים להשתתף.

בהצלחה

טלויזיה זניט דגם מיאמי עם מעגל הקסמים ZENITH

RAND ראנד

תנור SUPER ראנד עם חשכלול הבלעדי — אפשרות של אפיה וגריל כנו ובחשמל בעת ובעונה אחת.

שטיח תוצרת חוץ 2.90 × 2 מ' בדוגמה אוריינטלית

ראובן — ראובן — מרכז השטיחים הגדול בארץ תל־אביב, רחוב העליה 11 טלפונים: 3—614392

תנור חימום ביתי וליס 50 דה־לוקס מחמם את כל שטח הדירה בצורת אחידה

אויקל מס' 1 בחימום

דגם 1510 מכונת הכתיבה הראשונה מתוצרת יפן הכותבת עברית BROTHER

מייבש כביסה קלור מתנת י. בן־צבי ובניו יבואני ומפיצי „קלור" בישראל CALOR

2 כסאות לתינוק תוצרת ISAB מתנת לשם בע"מ (טוטו) שוק בוגרי תינוקות וילדים ת"א, הקישון 37 טל. 825424

100 קופסאות פתיתירס הקורן־פלקס הישראלי מתנת „שמעאון", רחובות (כ־50 זוכים) פתיתירס

הפרס הראשון SUBARU HARDTOP

מכונית הפלא

סובארו הארדטופ 1976

אין כמו מכונית "סובארו הארדטופ 76" בביצועיה, בבישוריה האוירודינמיים והטכנולוגיים, בהוצאות האחזקה הנמוכות מאד בהשוואה לביצועיה, במחירה הנמוך מאד !...בפאר הרב ובאבזרי היוקרה שתמצא אותם רק במכוניות שמחירן כפול ויותר!

חייה בלעדיים לישראל יפנאוטו בע"מ רח' יצחק שדה 28, ת"א טל. 31051, 33104

*טיסה זוגית הלוך ושוב לאילת במטוסי ארקיע *אירוח זוגי בבית מלון באילת לסוף שבוע ארוך (על בסיס לינה וארוחות בוקר) *מכונית צמודה של אוויס לסוף שבוע. (בהתאם לעקרונות של אוויס)

כל שבוע פרס נוסף

AVIS

3 תמונות נוף לכל הקיר גרפיקס־טפט המימד החדש בעיצוב פנים מתנת "אוהב ציון" אבן־גבירול 20, ת"א טלפון: 257941

5 משחקי LEGO סוכנויות: קופמן בע"מ

10 מערבות צבעי ציור Talens סוכנויות: קופמן בע"מ

5 משחקי MATCHBOX דגמי מכוניות, מטוסים, טנקים סוכנויות: קופמן בע"מ

GRILLUX emka

2 מינוט גריל 3 גריל קל 4 טוסטר פיצה טוסטרים המובחרים בעולם אמקא

5 אינפרא קל מצופה טפלון emka

2 סוגלט מחמם מיטה חשמלי מגואר סדין תוצא של אמקא אמקא

5 זוגות Sprint נעל ספורט מעולה של המגפר

5 מכונות גילוח רמינגטון REMINGTON רוטנברג תל־אביב, רחוב דיזנגוף 240 טלפון: 244714

מוליחום (קונבקטור) כייד דגם 20 PCH מתנת חברת דימפלקס

חליפה לגבר מתנת רשת בתי אופנה י. קוניצקי ובניו תל־אביב, דיזנגוף 128, דיזנגוף 120, דיזנגוף 125, זמנהוף 25

טיפול כלה מושלם כולל כתר הינומה וכפפות מתנת ג'נג'י של דיני הסלון המפואר לשמלות כלה מרשימות בכל הסגנונות

מכונת התפירה החדישה סינגר 368 SINGER חידושי המחר בתפירה היום

5 זוגות נעלי „יגואר" המקורי של המגפר

commodore 2 מחשבי כיס מעולים ע"י ביגאר

10 אריזות שי „חלאבילין" קרם דיאודורנט לגוף מתנת תעשיות „חלאבין" לקוסמטיקה

10 אריזות שי „רעננה" קרם דיאודורנט לרגליים מתנת תעשיות „חלאבין" לקוסמטיקה

10 סוודרים בעיצוב אופנתי מרהיב מתנת נורלפקס החולצה הסרוגה בצורה הספורטיבית לנשים ולגברים

10 שוברי קניה ב־13 סניפי קרביץ בארץ בסך 50 ל"י כ"א מתנת קרביץ

10 חבילות שי עם מבחר מוצרי בלו־בנד־תלמה

בולווקר מתנת חברת מיילקס חולון, רחוב המלאכה 3

ארון לאמבטיה (מקלרון) שי חברת „אימפקס" מוצרי עור לבית בע"מ פתח־תקוה, רחוב מוהליבר 16

20 המחאות שי ע"ס 25 ל"י כל אחת לרכישת אבזרים ברשת חנויות מכבר שלוש וכל (ישראל) בע"מ

מקרר 400 ...

מדיראן ... מזגן אויר

מדיראן ... שטיח שעיפים 1.6 × 2 מ' ... לחדרי שינה ... לשטיחים.

פרץ שקלים ... רח' המצבאות 44 טל. 845100

Constru... מאר תוצרת גרמניה רטפון אימפורט בע"מ ת"א, החשמונאים 119

... החסכוני של אטמור ... שדה 38, טל. 228166

שולחן ... 4 כסאות ... גאון

... טיסו ... לגבר ולאשה TISSO...

20 מערכות ... עט + עפרון ... מתנת BALLOGRA...

חידון סמלים — סמלים

1. רהיטי כדורי
2. טלה
3. פאקיר בבית חם בבית
4. הפח
5. ראובן
6. שושנה
7. רדיאלגז
8. ADS ANKER DATA SYSTEMS
9. [סמל]
10. טלע חברה לבטוח בע"מ
11. אופנת מוסטנג
12. PETROL פטרול
13. אמפל ...
14. [סמל]
15. [סמל]
16. [סמל]
17. Fakir דופקשואבמבריש
18. מהנה ומהנה ... צבר צעיר בריא רענן
19. מס' 1 גינדי
20. א____ אלגרו
21. BEN AMI הר־צור בן־עמי בע"מ
22. דיון • דיווח
23. קרן־אור
24. שילה

1. עגלות תינוק המהודרות והבטוחות ביותר. מעוצבות לנוחיות התינוק על פי ידע בינלאומי עם אחריות מלאה לשנה. מבחר דגמים לבחירתכם, להשיג בחנויות המובחרות ובחנוינת משקם.
2. דירה בשיכון עובדים — ההשקעה הטובה ביותר לכספך.
3. מבצע המפיץ חינם חוברות הדרכה בפעילות גופנית למבוגרים (לקבלת חוברת פנה לת. ד. 33311, תל־אביב).
4. ראובן — מרכז השטיחים הגדול בארץ ובו מבחר השטיחים העשיר ביותר בארץ. שטיחי יבוא (אנגליה, דנמרק, בלגיה) ושטיחי „כרמל". רח' העליה 11, תל־אביב. טל. 3—614392.
5. „בשרון הפתרון דירון" — מבחר הדירות הגדול בשרון. רעננה, אחוזה 100, טל. 052—91963; כפר־סבא, ויצמן 66, טל. 052—32965; נתניה, הרצל 30, טל. 053—25195.
6. מכונית היוקרה של אוסטין, שהיא הקניה הטובה ביותר לשנת 1976 — „אוסטין אלגרו", לבחירתך דגמי 1100, 1300, 1500, רגילות ואוטומטיות.
7. הפניקס הישראלי, חברה לביטוח בע"מ. אחת מחברות הביטוח הגדולות בארץ. המשרד הראשי: תל־אביב, רח' לבונטין 30. טל. 623362.
8. אספהן, מבחר השטיחים המגוון ביותר בישראל. שטיחי כרמל ומיטב ה־יצרנים בארץ. שטיחי יבוא אקסקלוסיביים תוצרת דנמרק, בלגיה, הולנד וגרמניה.
9. אומר חום נייד מס' 1 באירופה מתוצרת גרמניה. אוריגינלי, חסכוני ונוח לחימום הדירה. „פאקיר", היבואן רטפון אימפורט בע"מ, החשמונאים 119, תל־אביב.
10. מפעל ארונות קיר (סנדביץ') וחדרי שינה. לשרותכם סניפים בירושלים, תל־אביב, חולון, אשדוד, בני־ברק, פתח־תקוה, רחובות, רמת־גן. פרטים: תל־אביב, פלורנטין 38 (פינת הרצל), טל. 824687.
11. ANKER, הקופה הרושמת הטובה בעולם, המיוצרת ע"י מפעלי „אנקר" (Anker Data Systems) המערב־גרמניים, שלהם 100 שנות נסיון בייצור קופות רושמות. „אנקר" מופצת בישראל ע"י מונן בע"מ. טל. 03—615786.
12. שיווק ישיר לצרכן הפיקה. מרכז למוצרי חשמל ביתיים. אל תקנו מוצרי חשמל ביתיים בטרם תבדקו את ה־מחיר ב„שילה", תל־אביב, בן־יהודה 1, וברחוב המאספים 4.
13. חברת הביטוח האיתנה כשמה. ש־סיסמתה: לך על בטוח — בטח ב„סלע".
14. שואב האבק הגרמני, המבצע שלוש פעולות בו־זמנית. דופק את השטיח, מבריש את השטיח, שואב את האבק. „פאקיר", היבואן: רטפון אימפורט בע"מ, החשמונאים 119, תל־אביב.
15. הסלון הגדול ביותר בישראל למו־צרי חשמל ביתיים. תל־אביב, בן־יהודה 44, פינת בוגרשוב. טל. 285746; פתח־תקוה, רח' חובבי ציון 29.
16. יצרני דודי שמש וחשמל. הדוד גוזל! טלפן 32590 או 31929. תל־אביב, רח' גולומב 34.
17. הראשונים בארץ בייצור סולמות ורהיטים מתקפלים מאלומיניום באיכות מעולה. ביח"ר „שושנה" זכה במקום הראשון במשאל המוצר הנבחר 1975. תל־אביב, רח' המסגר 31, טל. 35935.
18. פולי כימיקלים בע"מ, חברת ... ובינרע של חומרים כימיים לת... בנין, רכב; כבישים ונמלי תעופה ... טל. 03—247854, ת. ד. 16169, ת...
19. ראשונה במרוץ האופנה — ... מתח של „אופנת מוסטאנג". ... חולצות, מכנסיים ותחתונים ל... ילדים וילדות, המתלבשים לפי ... אופנה. דרך יפו־ת"א 44, טל. ...217 825088.
20. תעשיות מתכת בע"מ, יצרנים ... אנים של ציוד ללול, רפת ומדגה, ... בסות אוטומטיות, רואבות, איוו... תעשית, דרך יבנה, טל. 958254...
21. חברת תנו הצעירה והדינמית ... סיסמתה: שרות, מהירות, ... בעלת רשת סניפים וסוכנויות ב... הארץ. פטרולגז, חברת הגז הישר... בע"מ.
22. רוכש דירה! עתה יותר ... חשוב לקנות דירה בחברה טובה ... ראשון־לציון, רח' הרצל 59; רח' ... רח' הרצל 187; פתח־תקוה, רח' ... עוזר 28.
23. באולמות המפוארים ביותר ... לערוך החתונה, ברית־שילה, בר... וכל שמחה אחרת גם בפסגות ... צמת ברוח הזמן. „אולמי גיל", ... 34, תל־אביב.
24. תנורי בישול ואפיה בחשמל ... דגמי גירוסטה ואמאייל צבעוניים ... חובבי עין, רוזאלגז — החנות ... בפרס מטעם משרד המסחר והת... רח' קיבוץ גלויות 24, תל־אביב. 823607.

שים לב!

גזור טופס זה וציין את מספרי ההסברים המתאימים לפי ההוראות המופיעות בראש החידון.

לכבוד ת.ד. 9155, תל־אביב

עבור „חידון הסמלים מספר 15" 12.12.1975

שם פרטי: ________ שם המשפחה: ________

רחוב: ________ מספר: ________

עיר: ________ טלפון: ________

סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה
1	______	9	______	17	______
2	______	10	______	18	______
3	______	11	______	19	______
4	______	12	______	20	______
5	______	13	______	21	______
6	______	14	______	22	______
7	______	15	______	23	______
8	______	16	______	24	______

למד בביתך אנגלית ושפות אחרות אנגלית לאוניברסיטה

מלא את פרטיך האישיים, גזור המודעה ושלח אל המכון הישראלי „לאנגלית", ת.ד. 33114, תל־אביב

שם ________ כתובת ________ טלפון ________ 12.12 ...

השנה הזאת יכולה להיות שנה יפה יותר

ועדי בתים! הואו יוזמה — רכזו את שכניכם מבתים סמוכים והתקשרו אלינו — חברת זאבים ותיקים ומנוסים, יוצאי קיבוצים.

התמחותנו:
* פיתוח גנים
* טיפול
* אחזקה שוטפת

אחים בן־ארי רח' בר אילן 8, גבעת שמואל טל. 754127 בין השעות 4.00—8.30

מחפשים חדר שינה? ארונות קיר? בואו למבחר הגדול והמגוון של נורד בע"מ.

צגלסון 13, גבעתיים (כבר נח) ...